T.C.

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme)

Ömer Arslan

2501100015

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Kemal Yavuz

İstanbul 2013

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
1982 ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : **Ömer Arslan** Numarası : **2501100015**

Anabilim/Bilim Dalı : **Türk Dili ve Edebiyatı** Danışman Öğretim Üyesi : **Prof. Dr. Kemal YAVUZ**

Tez Savunma Tarihi : **22/07/2013** Tez Savunma Saati : **14.00**

Tez Başlığı : **Ubeydi Divanı (Metin ve İnceleme)**

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜ'NE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞU~~YLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Kemal YAVUZ		Kabul
2- Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN		Kabul
3- Prof. Dr. A. Azmi BİLGİN		Kabul
4- Prof. Dr. Ali GÜZELYÜZ	—	—
5- Doç. Dr. Murat KARAVELİOĞLU		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Prof. Dr. Mehmet ATALAY		Kabul
2-Yrd. Doç. Dr. Cemal AKSU		

Ömer Arslan

Ubeydî Divanı (Metin ve İnceleme)

ÖZ

Ubeydî, XVI. Yüzyıl divan şairlerindendir. Devrinin büyük şairlerinin gölgesinde kalan Ubeydî, içerdiği nazım şekilleri ve şiir sayısı göz önüne alındığında zengin bir divan ortaya koymuştur. Bu tezde öncelikle Ubeydî'nin hayatı ve edebi kişiliği hakkında bilgi verilerek, divanı şekil ve muhteva yönlerinden incelenmiştir. İnceleme kısmından sonra İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi ile Millet kütüphanesinde bulunan divan nüshalarının yanı sıra birçok mecmuada yer alan şiirleri de eklenerek divanın tenkitli ve transkripsiyonlu metni meydana getirilmiş ve divan günümüz Türkçesiyle de verilmiştir.

Bu çalışma ile Ubeydî Divanı kapsamlı bir şekilde ele alınarak şairin Eski Türk Edebiyatındaki yerinin belirlenmesini imkan verecek veriler ortaya konulmaya gayret edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Ubeydi, Divanlar, Divan Şiiri, Eski Türk Edebiyatı, Şiir.

Ömer Arslan

Ubeydî's Diwan (Text and Textual Analysis)

ABSTRACT

Ubeydi is one of the diwan poets of XVIth century. Ubeydi, who is under the shadow of the famous poets of the XVIth century, wrote a comprehensive diwan given the number of poems and various forms.In this thesis firstly it has been given information about Ubeydi's life and his literary personality, then his diwan has been analysed in terms of form and content. After the analysis it has been given the criticed and transcripted text of diwan whose three copies are in İstanbul University Library, Millet Library and Berlin State Library and also various manuscripts which is included Ubeydi's poems, then the diwan has been translated into modern Turkish.

With this study, it has been aimed at defining place of the poet in the classical Turkish literature by comprehensively analyzing.

Keywords: Ubeydi, Diwan Poetry, Diwans, Old Turkish Literature, Poetry.

ÖNSÖZ

XVI. yüzyıl divan şairlerinden Ubeydî'nin divanı üzerine hazırladığımız bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde şairin hayatı ve edebi kişiliği üzerinde duruldu. Çoğu, dönemin tezkireleri olmak üzere birçok kaynakta Ubeydî hakkında bilgilere rastlamak mümkün oldu. Bu kaynaklarda verilen bilgilerin, şairin ölüm tarihi dışında kendi aralarında tutarlı oldukları görüldü. Bu bilgilerden yararlanarak şairin hayatı ve edebi kişiliği hakkında fikir verebilecek verileri ortaya koymaya çalıştık. Ubeydî Divanı'nı incelerken onun her harften yazdığı gazellerin başında mutlaka bir münacat ve bir naat yazması ve daha önce örneğine rastlamadığımız Eski Zağra'nın güzelliklerini ve Zağra armudunun özelliklerini anlatan kasidesi gibi özgün yanlarının olduğunu gördük

İkinci ve üçüncü bölümde Ubeydî Divanı'nı şekil ve muhteva açısından inceledik. Şekil yönüyle yaptığımız incelemede divanın içinde bulunan şiirlerin nazım şekilleri, vezinleri ve kafiye yapıları hakkında bilgiler verdik. Muhteva açısından yaptığımız incelemeyi Allah, Yaratılmış Olanlar ve Din olmak üzere üç başlıkta tamamladık.

Dördüncü bölümde, eserin iki yazma nüshasından ve birçok şiir mecmuasından yararlanarak ortaya koyduğumuz tenkitli ve transkripsiyonlu metin yer almaktadır. Metne, nazire ve şiir mecmualarında tespit ettiğimiz, mevcut divan nüshalarında yer almayan on dört şiiri de ekleyerek zenginleştirdik.

Çalışmamızın beşinci bölümünde ise metni günümüz Türkçesiyle vermeye gayret ettik. Günümüz zihin yapısıyla bir klasik dönem metnini nesre çevirmenin zorlukları göz önüne alınınca bazı hatalarımız olabilir; bunun iyi niyetimize bağışlanması, okuyucularımızdan hoşgörü ile karşılamaları başlıca dileğimizdir.

Konunun belirlenmesinde yardımcı olan ve metni titiz bir şekilde kontrol ederek problemlerin çözümünde bana yol gösteren saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Kemal Yavuz'a, özellikle nesre çeviri konusunda yardımlarını gördüğüm hocam Doç. Dr. Murat A. Karavelioğlu'na, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'ndaki tüm hocalarıma, destekleri ve yardımları için araştırma görevlisi arkadaşlarıma ve aileme teşekkür ederim.

Ömer Arslan

İstanbul 2013

İÇİNDEKİLER

ÖZ iii
ABSTRACT iv
ÖNSÖZ v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ xvii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ xviii
KISALTMALAR xix
GİRİŞ 1
BİRİNCİ BÖLÜM: UBEYDÎ'NİN HAYATI EDEBİ KİŞİLİĞİ VE DİVANI 5
1.1. HAYATI 5
1.2. EDEBİ KİŞİLİĞİ 7
1.2.1. Şiir ve Şair Hakkındaki Görüşleri 7
1.2.2. Dili ve Üslubu 8
1.2.3. Diğer Şairlerle Etkileşimi 10
1.3. UBEYDÎ DİVANI 22
İKİNCİ BÖLÜM: DİVANIN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ 24
2.1. NAZIM ŞEKİLLERİ 24
2.1.1. Kasideler 24
2.1.2. Tarihler 24
2.1.3. Musammatlar 25
2.1.3. Gazeller 26
2.1.4. Kıta, Matla, Müfred ve Muammalar 26
2.2. VEZİN 26
2.3. KAFİYE VE REDİF 29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: DİVANIN MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ 31
3.1. ALLAH 31
3.1.1. İSİMLERİ 36
3.1.2. SIFATLARI 37
3.1.2.1 Esmaülhüsna'da Yer Alan Sıfatlar 37

3.1.2.2. Esmaülhüsna Dışında Kalan Sıfatlar 38
3.2. YARATILMIŞ OLANLAR 39
3.2.1. YARATILIŞ 39
3.2.2. SEMAVÎ ÂLEM 39
3.2.2.1. Elest Meclisi 39
3.2.2.2. Kozmik Âlem 40
3.2.2.2.1. Arş, Kürsî, Levh-i Mahfuz, Sidre-i Âlâ 40
3.2.2.2.2. Dokuz Felek 41
3.2.2.2.2.1. Felekle İlgili Teşbih, Mecaz ve Vasıflar 42
3.2.2.2.3. Burçlar 45
3.2.2.2.3.1. Boğa *(Sevr)* 45
3.2.2.2.3.2. Terazi 45
3.2.2.2.3.3. Kova *(Delv)* 46
3.2.2.2.4. Yıldızlar 46
3.2.2.2.4.1. Yıldızlarla İlgili Teşbih ve Mecazlar 46
3.2.2. 2.4.2. Bazı Yıldız Kümeleri 48
3.2.2.2.5. Gezegenler 49
3.2.2.2.5.1. Satürn *(Keyvân)* 49
3.2.2.2.5.2. Mars *(Merih)* 49
3.2.2.2.5.3. Güneş 49
3.2.2.2.5.4. Venüs *(Zühre)* 52
3.2.2.2.5.5. Merkür *(Utarîd)* 52
3.2.2.2.5.6. Ay *(Meh, Bedr, Hilâl)* 52
3.2.2.2.6. Bazı Kozmik Unsurlar 55
3.2.2.2.6.1. Işık 55
3.2.2.2.6.2. Karanlık 55
3.2.2.2.6.3. Gölge 56
3.2.2.2.6.4. Tutulmalar, Şimşek, Yıldırım, Gök Gürültüsü, Yıldız Kayması 57
3.2.3. ZAMAN 57
3.2.3.1. Genel Olarak Zaman 57
3.2.3.2. Yıl 59
3.2.3.3. Mevsimler 59
3.2.3.3.1. İlkbahar 59

3.2.3.3.3. Sonbahar (*Hazân)* 60
3.2.3.3.4. Kış 60
3.2.3.4. Ay 61
3.2.3.5. Gün 61
3.2.3.5.1. Genel Olarak Gün 61
3.2.3.5.2. Sabah, Seher, Şafak 62
3.2.3.5.3. Gündüz 62
3.2.3.5.4. Akşam 63
3.2.3.5.5. Gece 63
3.2.3.5.6. Nevruz 64
3.2.3.5.7. Bayram 64
3.2.3.5.8. Kutsal Gün ve Geceler 65
3.2.4. MEKÂN 65
3.2.4.1. Coğrafî Mekânlar 65
3.2.4.1.1. Ülkeler, Beldeler ve Şehirler 65
3.2.4.1.2. Dağlar(Kühsâr, Cibâl) 68
3.2.4.1.3. Denizler ve Göller *(Bahr, Bihâr, Kulzüm)* 68
3.2.4.1.4. Nehirler*(Irmak, Enhâr, Pınar)* 70
3.2.4.2. İbadet Mekânları 71
3.2.4.2.1. Deyr, Puthane 71
3.2.4.2.2. Cami, Mescit, Hangâh 71
3.2.4.3. Eğlence Mekânları 72
3.2.4.3.1. Bağ, Bostan, Bahçe 72
3.2.4.3.2. Çemen 74
3.2.4.3.3. Gül Bahçesi (Gülşen, Gülzâr) 74
3.2.4.3.4. Kuş Bahçesi (Mürg-zâr) 75
3.2.4.3.5. Meyhâne (Harâbât,Bezmgâh) 75
3.2.4.4. Hayâlî Mekanlar 76
3.2.4.4.1. Kaf Dağı 76
3.2.4.5. Diğer Mekânlar 76
3.2.4.5.1. Değirmen (Âsiyâb) 76
3.2.4.5.2. Ev, hane 76
3.2.4.5.3. Eyvân (Kâşâne, Kasr) 78

3.2.4.5.4. Ocak 79
3.2.4.5.5. Kuyu 79
3.2.4.5.6. Mahzen 79
3.2.4.5.7. Medrese 79
3.2.4.5.8. Merdiven 79
3.2.4.5.9. Otağ, Çadır, Hayme 80
3.2.4.5.10. Saray 80
3.2.4.5.11. Türbe 81
3.2.4.5.12. Virane 81
3.2.4.5.13. Zindan 81
3.2.5. CİSİMLER ÂLEMİ 81
3.2.5.1. Dört Unsur 81
3.2.5.1.1. Toprak ve İlgili Unsurlar 81
3.2.5.1.1.1. Toprak 81
3.2.5.1.2. Su ve İlgili Unsurlar 83
3.2.5.1.2.1. Su *(Âb)* 83
3.2.5.1.2.2. Bulut, Yağmur, Kar *(Sehâb, Bârân, Berf)* 84
3.2.5.1.2.3. Şebnem *(Jâle)* 85
3.2.5.1.2.4. Âb-ı Hayat 85
3.2.5.1.3. Hava ve Rüzgar 86
3.2.5.1.3.1. Saba, Seher Yeli, Tan Yeli 87
3.2.5.1.3.2. Hazan Yeli 87
3.2.5.1.3.3. Şimal 87
3.2.5.1.3.4. Sarsar, Gird-Bâd 88
3.2.5.1.4. Ateş ve İlgili Unsurlar 88
3.2.5.1.4.1. Ateş, Şerer 88
3.2.5.2. Madenler ve Değerli Taşlar 89
3.2.5.2.1. Akik 89
3.2.5.2.2. Altın 89
3.2.5.2.3. Bakır 90
3.2.5.2.4. Demir 90
3.2.5.2.5. Gümüş 91
3.2.5.2.6. İnci 91

3.2.5.2.7.Kurşun 93
3.2.5.2.8. Lâl 93
3.2.5.2.9. Yâkut 94
3.2.5.2.10. Zümrüt 94
3.2.5.2.11. Şebçerağ 94
3.2.5.3. Bitkiler 94
3.2.5.3.1. Ağaçlar 94
3.2.5.3.1.1. Çınar 94
3.2.5.3.1.2. Servi 95
3.2.5.3.1.3. Söğüt 95
3.2.5.3.2. Çiçekler 95
3.2.5.3.2.1. Erguvan 95
3.2.5.3.2.2. Gonca 95
3.2.5.3.2.3 Gül 96
3.2.5.3.2.4. İnci Çiçeği 97
3.2.5.3.2.5. Menekşe 97
3.2.5.3.2.6. Nar Çiçeği 97
3.2.5.3.2.7. Nergis 97
3.2.5.3.2.8. Süsen 98
3.2.5.3.2.9. Sümbül 98
3.2.5.3.2.10. Yasemin 98
3.2.5.3.2.11. Yer Gülü 98
3.2.5.3.2.12. Zülf-i Nigar 99
3.2.5.3.2.13. Nilüfer 99
3.2.5.3.2.14. Zambak 99
3.2.5.3.3 Meyveler ve Sebzeler 99
3.2.5.3.4. Otlar 101
3.2.5.3.4.1. Diken ve Kamış 101
3.2.5.4. Hayvanlar 101
3.2.5.4.1. Kuşlar 101
3.2.5.4.1.1. Bülbül 101
3.2.5.4.1.2. Şahin, Bâz, Şahbâz 102
3.2.5.4.1.3. Güvercin *(Kebûter)* 102

3.2.5.4.1.4. Karga *(Zâğ)* 103
3.2.5.4.1.5. Kumru 103
3.2.5.4.1.6. Papağan *(Tûtî)* 103
3.2.5.4.1.7. Tavus 103
3.2.5.4.2. Dört Ayaklı Hayvanlar 103
3.2.5.4.2.1. Aslan *(Esed)* 103
3.2.5.4.2.2. At 104
3.2.5.4.2.3. Boğa*(Sevr)* 104
3.2.5.4.2.4. Âhu, Gazal 104
3.2.5.4.2.5. Deve *(Nâka)* 104
3.2.5.4.2.6. Eşek *(Hâr)* 104
3.2.5.4.2.7. Koyun, Koç, Kurt *(Bere, Koç, Kurd)* 104
3.2.5.4.2.8. Köpek *(İt, Seg)* 105
3.2.5.4.3. Balıklar ve Deniz Canlıları , Böcekler ve Sürüngenler 105
3.2.5.4.3.1. Balıklar ve Deniz Canlıları 105
3.2.5.4.3.2. Karınca 105
3.2.5.4.3.3. Pervâne 105
3.2.5.4.3.4. Sinek (Meges) 106
3.2.5.4.3.5. Yılan, Timsah *(Mâr, Neheng)* 106
3.2.5.4.4. Mitolojik Hayvanlar 106
3.2.5.4.4.1. Anka 106
3.2.5.4.4.2. Burak 106
3.2.5.4.4.3. Ejderha 107
3.2.5.4.4.4. Hüma 107
3.2.5.4.4.4. Şahmarân 107
3.2.6. MELEKLER 107
3.2.6.1. Azrail 107
3.2.6.2. Cebrail *(Rûhü'l-Emîn, Rûhü'l-Kuds, Tâir-i Kuds)* 107
3.2.6.3. Rıdvan 108
3.2.7. CİNLER VE ŞEYTAN 108
3.2.7.1. Cinler 108
3.2.7.2. Huri, Gılman 108
3.2.7.3. Şeytan 108

3.2.8. İNSAN 109
3.2.8.1. Şahsiyetler 109
3.2.8.1.1. Peygamberler 109
3.2.8.1.2. Tarihi Şahsiyetler 115
3.2.8.1.3. Masal Kahramanları ve Mitolojik Şahsiyetler 121
3.2.8.2. Tipler 121
3.2.8.2.1. Âşık 121
3.2.8.2.1.1. Genel Olarak Âşık 121
3.2.8.2.1.2. Âşığın Uzuvlarıyla İlgili Mefhumlar 123
3.2.8.2.1.2.1. Ağız 123
3.2.8.2.1.2.2. Akıl 123
3.2.8.2.1.2.3. Baş 124
3.2.8.2.1.2.4. Boy 124
3.2.8.2.1.2.5. Can 124
3.2.8.2.1.2.6. Ciğer 125
3.2.8.2.1.2.7. Cisim, Ten, Vücut 125
3.2.8.2.1.2.8. Dil 126
3.2.8.2.1.2.9. El 126
3.2.8.2.1.2.10. Gönül 126
3.2.8.2.1.2.11. Göz 127
3.2.8.2.1.2.12. Gözyaşı 128
3.2.8.2.1.2.13. Kan 130
3.2.8.2.1.2.14. Kaş 130
3.2.8.2.1.2.15. Kirpik 130
3.2.8.2.1.2.16. Nefes 130
3.2.8.2.1.2.17. Yürek 131
3.2.8.2.1.2.18. Yüz 131
3.2.8.2.1.2.19. Sine, Bağır 131
3.2.8.2.1.2.20. Damar *(Reg)* 132
3.2.8.2.1.3. Âşıkla İlgili Maddi ve Manevi Haller 132
3.2.8.2.1.3.1. Âh 132
3.2.8.2.1.3.2. Aşk 134
3.2.8.2.1.3.3. Baht 139

3.2.8.2.1.3.4. Gam, Bela 139
3.2.8.2.1.3.5. Hicran, Firkat 142
3.2.8.2.1.3.6. Nâle 143
3.2.8.2.1.3.7. Sabır 144
3.2.8.2.1.3.8. Vefa 144
3.2.8.2.1.3.9. Vuslat 144
3.2.8.2.1.3.10. Sözü, Şiiri, Şairliği 145
3.2.8.2.2. Sevgili 146
3.2.8.2.2.1. Genel Olarak Sevgilinin Güzelliği 146
3.2.8.2.1.2. Sevgilinin Uzuvlarıyla İlgili Mefhumlar 148
3.2.8.2.2.2.1. Ağız 148
3.2.8.2.2.2.2. Alın 148
3.2.8.2.2.2.3. Ayak 148
3.2.8.2.2.2.4. Ayva Tüyleri 148
3.2.8.2.2.2.5. Ben 149
3.2.8.2.2.2.6. Boy 150
3.2.8.2.2.2.7. Çene 150
3.2.8.2.2.2.8. Diş 150
3.2.8.2.2.2.9. Dudak 151
3.2.8.2.2.2.10. El, Avuç, Kol, Said 153
3.2.8.2.2.2.11. Gamze 153
3.2.8.2.2.2.12. Göz 154
3.2.8.2.2.2.13. Kaş 155
3.2.8.2.2.2.14. Kirpik 155
3.2.8.2.2.2.15. Saç, Kakül 156
3.2.8.2.2.2.16. Sine 158
3.2.8.2.2.2.17. Ten 158
3.2.8.2.2.2.18. Ter 159
3.2.8.2.2.2.19. Yanak 159
3.2.8.2.2.2.20. Yüz 160
3.2.8.2.2.2.21. Bel 161
3.2.8.2.1.3. Sevgilinin Maddi ve Manevi Halleri 161
3.2.8.2.2.3.1. Ayağının Toprağı 161

3.2.8.2.2.3.2. Cevr, Cefa, Belâ, Vefâsızlık, İstiğna 161
3.2.8.2.2.3.3. Gönül 162
3.2.8.2.2.3.4. Huy 162
3.2.8.2.2.3.5. Kapısı, Eşiği, Huzuru 163
3.2.8.2.1.3.6. Lütuf 163
3.2.8.2.2.3.7. Naz, İşve 163
3.2.8.2.2.3.8. Söz, Mektubu, Fermânı 164
3.2.8.2.3. Rakip 164
3.2.8.2.4. Zahit, Sofu 166
3.2.8.2.5. Hîz 166
3.2.8.3. Kavimler 167
3.2.8.4. Toplumsal Hayat 168
3.2.8.4.1. Âdetler, Gelenekler ve Davranış Biçimleri 168
3.2.8.4.2. Alışveriş 168
3.2.8.4.3. Eğlence Hayatı 169
3.2.8.4.3.1. Bezm *(Meclîs)* 169
3.2.8.4.3.2. İçki ve Diğer Keyif Verici Maddeler ile ilgili Unsurlar 170
3.2.8.4.3.3. Musıki 173
3.2.8.4.3.4. Oyunlar 174
3.2.8.4.4. Giyim Kuşam 174
3.2.8.4.5. Meslekler 177
3.2.8.4.6. Hükümdarlık ve Savaş ile İlgili Unsurlar 180
3.2.8.4.7. Sihir, Büyü ve Fal 182
3.2.8.4.8. Tababet 182
3.2.8.4.9. Yemekler 183
3.2.8.4.10. Çeşitli İnanışlar 184
3.2.8.4.11. Gündelik Hayatta Kullanılan Eşyalar 184
3.2.8.4.12. Sözle İlgili Unsurlar 189
3.2.8.4.13. Atasözleri ve Deyimler 190
3.2.9. AHİRET 194
3.2.9.1. Ölüm 194
3.2.9.1. Cennet 194
3.2.9.2. Cehennem 195

3.2.9.3. Kabir Hayatı 195
3.3. DİNİ İNANÇLAR VE İBADETLER 196
3.3.2. İBADETLER 196
3.3.3. KUR'AN-I KERİM 197
3.3.4. DİĞER DİNLERLE İLGİLİ TABİRLER 197
3.3.5. TASAVVUF 198
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: METİN 207
4.1. KASİDELER 207
4.2. TARİHLER 228
4.3. MUSAMMATLAR 232
4.3.1. TERKİB-BENDLER 232
4.3.2. TERCİ-BENDLER 242
4.3.3. MÜSEDDESLER 245
4.3.4. MUHAMMESLER 248
4.3.5. TAHMİSLER 262
4.3.6. MURABBAALAR 267
4.4. GAZELLER 273
4.4.1. Ǧarfü'l-Elif 273
4.4.2. Ǧarfü'l-Bā 280
4.4.3. Ǧarfü't-Te 288
4.4.4.Ǧarfü's-Śe 294
4.4.5. Ǧarfü'l-Cim 297
4.4.6. Ǧarfü'l-Ǧa 300
4.4.7. Ǧarfü'l-Ĥı 303
4.4.8. Ǧarfü'd-Dal 306
4.4.9. Ǧarfü'ź-Ẕal 311
4.4.10. Ǧarfü'r-Ra 313
4.4.11.Ǧarfü'z-Ze 355
4.4.12. Ǧarfü's-Sin 369
4.4.13. Ḥarfü'ş-Şın 372
4.4.14. Ḥarfü'ē-Ēād 382
4.4.15. Ǧarfü'ṭ-Šā 385
4.4.16. Ḥarfü'ẓ-Ẓā 388

4.4.17. Ḥarfü'l-ʿAyn 391
4.4.18. Ḥarfü'l-Ġayn 394
4.4.19. Ḥarfü'l-Fā 397
4.4.20. Ḥarfü'l-Ḳāf 403
4.4.21. Ḥarfü'l-Kāf 410
4.4.22. Ḥarfü'l-Lām 433
4.4.23. Ḥarfü'l-Mim 441
4.4.24. Ḥarfü'n-Nūn 455
4.4.25. Ḥarfü'l-Vāv 481
4.4.26. Ḥarfü'l-Hā 485
4.4.27. Ḥarfü'l-Lāmelif 511
4.4.28. Ḥarfü'l-Yā 515
4.5. KITALAR 545
4.6. MATLA VE MÜFREDLER 547
4.7. MUAMMALAR 552
BEŞİNCİ BÖLÜM: METNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE NESRE ÇEVİRİSİ 596
KAYNAKÇA 763

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Divanda Kullanılan Vezinler……28

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ż, ḍ
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	ṣ	ع	ʿ
ج	c	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ک	k,n,g
د	d	ل	l
ذ	ẕ,	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ü, ū, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	ی	y, i, ī
ش	ş	ء	ʾ

KISALTMALAR

a.e.	Aynı eser
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
B	Berlin Devlet Kütüphanesi nüshası
bkz.	Bakınız
bs.	Baskı
c.	Cilt
FB	Fahri Bilge Koleksiyonu nüshası
g.	Gazel
haz.	Hazırlayan
hz.	Hazreti
İÜ	İstanbul Üniversitesi
k.	Kaside
kt.	Kıta
AE	Millet Kütüphanesi Ali Emiri Koleksiyonu nüshası
M_1, M_2, M_3 …	Şiir mecmuaları
mat.	Matla
mua.	Muamma
muh.	Muhammes
mur.	Murabbaa
müs.	Müseddes
müf.	Müfred
müs.	Müseddes
nr.	Numara
P	Pervane Bey Mecmuası
s.	Sayfa
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
sy.	Sayı
tar.	Tarih
tcb.	Terci-bent
tkb.	Terkib-bent
Ü	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi nüshası
Y	Yakınî Divanı

GİRİŞ

XVI. yüzyıl Osmanlı kültür ve medeniyetinin hızla geliştiği, sanata ve ilime verilen önemin ortaya konulan eserlerin nitelik ve niceliğine bakılarak hemen anlaşılabileceği bir dönemdir. Böyle bir dönemde yaşamış ve eser vermiş bir şair olan Ubeydî, asrın birçok ünlü şairinin gölgesinde kalmış olmasına rağmen, güçlü sanatkarların ikliminde hatırı sayılır bir divan tertip eden önemli şairlerden biridir.

Çalışmamıza, Ubeydî ve divanı üzerine daha önce yapılmış olan çalışmaları inceleyerek başladık. Şair ve divanı üzerine doğrudan yapılan biri doktora diğeri yüksek lisans tezi olmak üzere iki tez ve bir makale bulunduğunu tespit ettik. Doktora tezi, Prof. Dr. Ali Alpaslan danışmanlığında Yrd. Doç. Dr. Şehabettin Ünlü'nün hazırlamış olduğu "Ubeydî Hayatı-Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni" isimli çalışmadır. Bu çalışma adı geçen divanın İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan T.631 numaralı yazma ile Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Manzum Eserler koleksiyonunda bulunan 272 numaralı yazmalardan yararlanılarak ortaya konulan çalışmadır. Bu çalışmada İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan yazma esas alınarak diğer adı geçen nüshadaki farklarla birlikte divan metni oluşturulmuştur. Yüksek lisans tezi ise Yrd. Doç. Dr. İsmet Şanlı danışmanlığında hazırlanan M. Fırat Tümer'in "Ubeydî Divanı'nda Dînî ve Tasavvûfî Unsurlar" isimli çalışmasıdır. Bu tez ise yukarıda adı geçen doktora tezinde oluşturulan divan metninden yararlanılarak divanda bulunan dini ve tasavvufi unsurların incelenmesi çerçevesinde hazırlanmıştır. Ayrıca M. Fırat Tümer bu yüksek lisans tezini esas alarak "XVI. Yüzyıl Divan Şairi Ubeydî'nin Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanındaki Tasavvufi Unsurlar" başlıklı bir makale yayımlamıştır.

Yukarıda adı geçen çalışmalar incelendikten sonra metindeki bazı aksaklıkları giderebilmek ve mevcut nüshalardaki eksikleri tamamlayabilmek adına şairin divanının gözden kaçmış olabilecek nüshalarını tespit etmeye çalıştık. Berlin Devlet Kütüphanesi'nde Ms.or.ot.2669 numarası ile Divan adı altında kayıtlı olan üçüncü bir nüsha ile karşılaştık. Bu nüshanın bazı eksiklikleri tamamlaması yanında gayet okunaklı olması metnin yeniden kurulmasında faydalı oldu. Milli Kütüphane'de 06 Mil Yz FB 260 arşiv numarası altında bulunan ve Ubeydî ve Nihânî'nin gazellerini ihtiva eden şiir mecmuasıyla birlikte birçok farklı şiir mecmuası ve bunlarla ilgili yapılan çalışmalar incelenerek mevcut divan

yazmalarında bulunmayan şiirler ile divanlarda yer alan şiirlerin farkları metin içerisinde gösterilmekle divan metnini yeniden oluşturduk.

Ayrıca Ubeydî'nin hayatı ve edebi kişiliği hakkında araştırma yaparak dönemin tezkirelerini ve diğer kaynaklarını inceledik ve mümkün oldukça öz ve doğru bilgileri ortaya koymaya çalıştık. Üzerinde ihtilaf olan konularda ilgili kaynakları işaret ederek bütün fikir ve görüşlere yer verdik.

Divan metnini oluştururken yararlandığımız divan nüshaları ve şiir mecmuaları şu şekilde kısaltılmıştır:

Divanlar

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No. T. 631 :	Ü
Millet Kütüphanesi, 34 Ae Manzum 272:	AE
Berlin Devlet Kütüphanesi, Ms.or.ot.2669:	B

Şiir Mecmuaları

Topkapı Sarayı Müzesi B. 406 (Pervâne Bey Mecmuası):	P
Süleymaniye Kütüphanesi Sü-Tarlan 59	M_1
İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Ty. 739:	M_2
Milli Kütüphane Yz A 803	M_3
Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi 1083:	M_5
Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 42 Kon 3005:	M_6
Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi 11452:	M_7
Süleymaniye Kütüphanesi Sü-Fatih 4078:	M_8
Millet Kütüphanesi, 34 Ae Manzum 554:	M_9
Marmara Üniversitesi Nadir Eserler Kolleksiyonu, 02251/021123:	M_{10}
Süleymaniye Kütüphanesi Sü-Fatih 3849:	M_{11}
Süleymaniye Kütüphanesi Sü-Tarlan 69:	M_{12}
Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi 34 Nk 4962:	M_{13}
Millet Kütüphanesi, 34 Ae Manzum 590:	M_{14}
Millet Kütüphanesi, 34 Ae Manzum 635:	M_{15}
Millet Kütüphanesi, 34 Ae Manzum 776:	M_{16}

Muamma Mecmuaları

Berlin Devlet Kütüphanesi Ms Or Oct 3420: M_{17}

Berlin Devlet Kütüphanesi Ms Or Oct 2130: M_{18}

Diğer

Edirne Selimiye Kütüphanesi, 22 Sel 4760 (Yakınî Divanı): Y

Divan metni üzerine yapılan doktora tezinde bazı okuma hataları tespit ettik. İmla tercihleri dışında başlı başına yanlış okunmuş kelimelere işaret ettik. Aşağıda göreceğiniz bölümde ilk kelime adı geçen doktora tezindeki okuma, ardından gelen yer bilgisi kelimenin adı geçen tezdeki yeri, sonraki kelime ise kelimenin doğru okunuşudur:

Cenān (k. 1/30) cinān, zırıh (k. 2/18) zirih, ṣan (k. 3/8) ṣāf, köhne sāl (k. 3/12) kühen-sāl, vefār (k. 3/17) vaḳār, iktimāl (k. 3/20) iktiḥāl, ḫayra (k. 3/26) ḥabbeẕā, kilk-i derbārı (k. 3/31) kilkdür yāri, herkez (k. 3/37) hergiz, sorar (k. 5/5) sürer, zümre (k. 5/8) zehre, ider ve temiz (k. 5/37) ayırditmeyüz, kem (tkb. 1/I/2) güm, başimiş (tkb. 1/II/1) yaşamış, çeler (tkb. 1/II/6) çalar, mülk (tkb. 1/III/7) melek, Ḫüdā (tkb. 1/III/7) Ḫudā, ġurre (tkb. 2/III/5) ġırre, ḳader-i ẕerre (tcb. 1/I/2) ḳadar-ı ẕerre, çeşm (tcb. 1/IV/4) çeşme, cedd (tcb. 1/V/2) cidd, naʿb (mur. 1/3) taʿab, beñlicek (mur. 3/1) yeñlicek, ṭıbḳ (muh. 7/1) ṭabaḳ, kerdin (muh. 7/3) gerden, yürür (muh. 11/2) yur, isem (muh. 11/2) süm, bildi eyler (muh. 12/1) bildi eller, ḫurfet (muh. 13/2) firkat, sūzın (muh. 14/2) sūzen, mizmār (muh. 17/3) Ferhād, nev-nidā (muh. 20/1) levendān, pāk-tābān (muh.20/1) pāk-dāmān, ḳaṣr-ı cihan (muh. 20/3) faḥr-ı cihān, dār bāb-ı ʿilm (müs. 21/1) erbāb-ı ʿilm, ḳulagum (g. 3/2) ḳavl-i kem, ḳolayın (g. 3/2) ḳovalayın, bilür (g.10/4) yilür, ṭıbāb (g. 11/5) ṭınāb, dergürenler (g. 15/5) dir görenler, dür-i muʿateb (g. 15/5) dür-i meʿānī, anda devrān (g. 16/3) āfet-i devrān, bela daġumda (g. 16/4) belā vü ġamda, Dala mecnūn gözüm ḫayrān ser-gerdān olup (g. 16/4) Vālih ü Mecnūn gezem ḫayrān u ser-gerdān olup, yuvadraḳ felek (g. 28/2) bu evrāḳ-ı felek, olmadı (g. 28/4) olundı, güher-i dür (g. 29/1) güherdür, derd-i cenān (g. 35/1) verd-i cinān, merdüm (g. 36/5) her dem, su (g. 47/3) sü, serd-i sehī (g. 54/3) serv-i sehī, ʿalām (g. 54/2) ġulām, ḫāk-i çeşm (g. 56/3) ḫāk-i cism, var ise (g. 56/5) varise, sāye-i çeşm (g. 58/4) sāye-i cism, firār (g. 61/3) mezār, mihr (g. 61/4) mühr, Buraḳlanup (g. 62/3) yaraḳlanup, ṣubh u

ṣadık (g. 71/3) ṣubh-ı ṣādıḳ, nezef (g. 80/5) murād, mi (g. 84/3) mey, ġamze dih (g. 87/2) ġamzede, püşter (g. 91/3) pister, estār (g. 95/2) üstād, cefā dest-men (g. 102/5) cefā vü sitem, ḳasd bu (g. 105/1) ḳasd-ı bed, aña yerlenirüz (g. 112/1) ekābirlenirüz, çeşm-i pāk (g. 116/1) cism-i pāk, eltāf (g. 118/1) etraf, şems-i hedā (g. 119/2) şems-i hüdā, ilādına (g. 126/4) ellerine, feṭḥ (g. 128/2) faḫ, bār u bāl (g. 128/3) bār-ı vebāl, zer-i deryā (g. 131/3) dür-i deryā, iken de (g. 139/1) igende, bīdār-ı baḫt (g. 141/4) bīdār-baḫt, ṣūḳ (g. 159/4) ṣof, beg (g. 177/4) bük, ḳatmaz (g. 179/3) ḳatmer, ḥarf etmek (g. 191/2) ḥarf atmak, egledüm (g. 194/4) iñledüm, zehr ü riyāżat (g. 203/3) zehr ü riyāżat, ḳalıcaḳ (g. 210/2) ḳılıcuñ, niyl (g. 210/4) neyl, bī-kār (g. 212/2) bıñar, murtāż (g. 228/2) marīż, derd (g. 228/4) dürd, keştinī (g. 235/2) küştenī, kāyim (g. 235/4) ḳayyım, sūz-ı ney (g. 235/5) sūzenī, ḳırar ise (g. 242/5) ḳararsa, genc-i ġam (g. 244/2) günc-i ġam, arz yād (g. 246/2) izdiyād, nebā (g. 252/2) bina, yā şeh-i verāyin (g. 257/1) başa varayın, ṣanma (g. 260/2) saneme, ḳılma (g. 260/3) ḳaleme, atlaruñ (g. 273/3) itlerüñ, ḫayr (g. 278/2) ġayr, mihr-i ḳabul (g. 283/5) mühr-i ḳabul, leb (g. 285/4) bes, esker (g. 302/1) aşkar, niyāh (g. 304/5) yataġ, yekf (g. 312/1) yañaġ, öldürür (mat. 19) oldurur, tīgi dünbür (mua. 25) tīg ü tīr, elinde (mua. 27) altında.

Divan metni oluşturulup şair hakkında elde edilen bilgiler ortaya konulduktan sonra metnin hem günümüz Türkçesine aktarılmasını da yaptık. Nesre çeviri sürecinde şairin düşün ve hayaline müdahale etmemekle beraber, bize ait olan ifadeleri köşeli parantez içinde gösterdik.

Ayrıca metni şekil ve içerik incelemesi yönü ile inceledik, tekrarlardan kaçınmaya çalıştık. Böylece Ubeydî ve divanı üzerindeki çalışmamızı ortaya koyduk.

BİRİNCİ BÖLÜM: UBEYDÎ'NİN HAYATI EDEBİ KİŞİLİĞİ VE DİVANI

1.1. HAYATI

Kaynaklarda Ubeydî'nin doğum tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Tezkire sahipleri, Ubeydî mahlasını seçen şairin asıl adının Abdurrahman ve memleketinin Edirne olduğunu bildirmektedirler.[1]

Ubeydî, Nebi Halife isimli bir vaizin çocuklarının en büyüğüdür. Gelibolulu Âlî, şairin babasının veli zümresinden olduğunu yazarken[2] Ahdî ondan, büyük zahitlerden biri olup evliyaların kutbu ve keramet sahibi bir kimsedir diye bahseder.[3]

Gelibolulu Âlî, Ubeydî'nin çocukluktan itibaren tahsiline başladığı, çeşitli fenlerden başka musıki ilmi ile ilgilendiğini ve muamma fenninde Emrî'yi takip ettiğini yazar. Şair daha danişmend iken Kanuni'ye sunduğu bir gazelle[4] padişahın dikkatini çekmiştir.[5]Ubeydî, Kadızade Efendi'den mülazım olduktan sonra kadılık mesleğine başlamıştır.[6] Lofça[7] ve Zağra'da[8] kadılık görevini yerine getirmiştir.

---

[1] Âşık Çelebi, **Meşâir-üş-Şuarâ**, Haz. Meredith Owens, Gibb Memorial Trust Yay., London 1971, s. 170a;
Süleyman Solmaz, **Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı**, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 2005, s. 416;
Beyâni Mustafa Bin Carullah, **Tezkiretü'ş-Şuarâ**, Haz.İbrahim Kutluk, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1997, s. 166;
Kınalı-zade Hasan Çelebi, **Tezkiretü'ş-Şuarâ**, C. 2, Haz. İbrahim Kutluk, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1989, s. 608;
Mustafa Âlî, **Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı**, Haz. Mustafa İsen, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yay., Sayı: 93,Tezkireler Dizisi- Sayı: 2, Ankara 1994, s. 315;
Bekir Kayabaşı, **Kâf-zâde Fâ'izî'nin Zübdetü'l- Eş'âr'ı**, İnönü Üniversitesi, SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya 1997, s.389;
Abdurahman Hıbrî, **Enîsü'l-Müsâmirîn**, Millet Genel Kütüphanesi, Kayıt no. 616, s. 79;
Mehmet Nâil Tuman, **Tuhfe-i Nâilî, Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri,** Haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatcı, Bizim Büro Yay., Ankara 2001, s. 647;
Şemseddin Sami, **Kamûsü'l-Alâm**, C. 4, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996, s. 3122.

[2] Mustafa Âlî, a.g.e., s. 315.

[3] Süleyman Solmaz, a.g.e., s. 417.

[4] bkz. 4. Bölüm, g. 232.

[5] Mustafa Âlî, a.g.e., s. 315.

[6] Mustafa Âlî, s. 315.

[7] Âşık Çelebi, a.g.e., s. 170a.

[8] Bekir Kayabaşı, a.g.e. s. 389; Beyâni Mustafa Bin Carullah, a.g.e., s. 166.

Tezkirelerde dış görünüş itibariyle yakışıklı ve güler yüzlü bir kimse olduğu belirtilen Ubeydî'nin olgunluğundan, tavırlarının güzelliğinden, söz ve hareketlerinin birbirine uygun düştüğünden bahsedilir[9]; ahlaklı bir kişiliğe sahip[10], halim ve selim tabiatlı, güleç biri olduğu ifade edilir.[11] Ayrıca, utangaç,[12] anlayışlı ve kimseyi incitmeyen bir yapıya sahip olduğu belirtilir.[13] Kendi tabiatiyle ilgili şu beyti söylemiştir:

İy ʿUbeydī ḥażret-i Sulṭān Selīm'e ḳul idüp
Saña ʿünvānlar viren ṭabʿ-ı selīmüñdür senüñ

Ölümü hakkında Hasan Çelebi, Hac vazifesini yerine getirmek için gittiği Mekke'de vefat ettiğini[14] yazarken Tuhfe-i Nâilî'de Zağra kadısı iken H. 981 tarihinde (M. 1573) vefat ettiği zikredilir ve Beyânî, Hıbrî ve Hasan Çelebi'nin verdiği H. 980 tarihi ile Âlî'nin verdiği H. 982 tarihinin yanlış olduğu iddia edilir.[15] Fâizî, tezkiresinde Ubeydî'nin ölümü için düşürülen şu tarih de H. 981 senesini göstermektedir:

"Āh fevt oldı muḥarremde ʿUbeydī Çelebi"

[9] Süleyman Solmaz, a.g.e., s. 416-417.
[10] Beyâni Mustafa Bin Carullah, a.g.e., s. 166.
[11] Âşık Çelebi, a.g.e., s. 170a.
[12] Kınalı-zade Hasan Çelebi, a.g.e., s. 609.
[13] Mustafa Âlî, s. 315.
[14] Kınalı-zade Hasan Çelebi, a.g.e., s. 609.
[15] Mehmet Nâil Tuman, a.g.e., s. 647.

1.2. EDEBİ KİŞİLİĞİ

1.2.1. Şiir ve Şair Hakkındaki Görüşleri

Ubeydî birçok divan şairi gibi kendi şairliğini ve eserlerini benzersiz olarak nitelemiş ve gazellerinde bu durumu ifade eden beyitlere yer vermiştir:

Yazalı şiʿr-i güher-bāruñ sefīne içre yār
Baḥr-i naẓm içre ʿUbeydī bī-naẓīr olmış-durur

(g. 77/5)

Ubeydî de tüm şairler gibi herkesin şiirini anlayamayacağını, ancak ince düşünenlerin anlayabileceği fikri vardır:

Fehm idemez kelāmuñı her kes ʿUbeydīyā
Ḳavl-i celālden bu ġazel bir maḳāledür

(g. 55/5)

Şair, mana incileri çıkarmakta dalgıca benzettiği şairlerden üstünlüğünü, daha önce kimsenin çıkarmadığı mana incilerini çıkarmakla yakaladığını söyler:

Meʿānī baḥrine gerçi niçe ġavvāṣlar ṭaldı
ʿUbeydī gibi ḳılmadı birisi bir güher peydā

(g. 5/5)

Ubeydî çektiği gam ile söylediği her kelimenin nice divana bedel olduğunu düşünür:

Bu ʿUbeydī yine taḥrīr ider ol ġamuñı
Her kelāmı ola anuñ niçe dīvān [u] kitāb

(g. 17/5)

Şair, şiirini seyredenin gözünün gönlünün açıldığı bir marifet bahçesine benzetir:

İy ʿUbeydī açılur seyr idenün göñli gözi
Ḫaṭṭ-ı eşʿārum olupdur sebzezār-ı maʿrifet

(g. 23/5)

Bunların yanı sıra o da diğer şairler gibi şairlik mesleğinin mihengi olan ünlü Fars şairleri ile yarışmaktadır:

Vaṣf-ı ruḫsārındaki şiʿrüm ʿUbeydī ḥıfẓ idüp
Ol perī minnet Ḫüdā'ya Gülsitān ezberledi

(g. 315/5)

Ḫalḳa ʿUbeydî şiʿr-i selefden ġınā viren

Naẓmuñ cevāhirinden olan istifādedür

(g. 95/5)

Cürʿa-i cām-ı meʿānîden olurdı ser-mest

Meclis-i naẓmuma irseydi ʿUbeydî Cāmî

(g. 326/5)

İrüp bu devre göreydi mecālis-i naẓmum

Olurdı Cāmî cāmı piyāle gerdānı

(k. 4/22)

1.2.2. Dili ve Üslubu

Ubeydî'nin şiir dili sadedir. Terkibleri özellikle iki kelimelik olup uzun terkipleri kullanmamıştır. Üslubu da gösterişten uzak ve samimidir. Devre ait kaynaklarda şairin şiirlerinin beğeni topladığı, şairâne bir tabiate sahip olduğu belirtilmiştir. Onun en başta göze çarpan ve teslim edilen özelliği, şiirinin âşığın âhlarına benzer bir şekilde yakıcı bir üsluba sahip olmasıdır. Her harften bir münacaat ve bir naat bulunması, Allah'a yakarışları ve Peygamber'in şefaati için yardım istemesi divanın geneline tesirli, yakıcı bir yalvarış havası getirmiştir. Ubeydî kendisi de şiirini tarif ederken onun ateş gibi gönül yakıcı olduğunu söyler:

Dōstlar inṣāf idicek bu ʿUbeydî bendenüñ

Şiʿr-i dil-sūzında bi'l-lāhi ẓerāfet yoḳ mıdur

(g. 98/5)

Odlara yaḳan ʿUbeydî ḫānmān-ı ʿālemi

Ol ruḫı şemʿa didügüm şiʿr-i āteş-bār imiş

(g. 128/5)

Şair, oluşturduğu divanı ile gönlündeki yangını halka aşikar ettiğini söyler:

Dīvānı ile çok sözi vardur ʿUbeydī'nüñ
Zīrā ki itdi sūz-ı dilin ḫalḳa āşikār

(g. 60/5)

Ubeydî'nin sözünün tesirli ve yakıcı olarak nitelendirilmesine bir de Edirneli Ahmet Bâdî'nin devrin ileri gelen şairlerinin vasıfları hakkında aktardığı şu dörtlük örnek gösterilebilir: [16]

ʿUbeydí'nin sözünde sūz vardur
Edāda lik Bāḳī bī-bedeldür
Nezāketde Ḫayālī gibi olmaz
Velī Emrī taḫayyülde meşeldür

Şair aynı zamanda kendi üslubunu âşıkâne olarak nitelendirmektedir:

ʿUbeydī bu ġazelüñ levḥ-i ḫāṭıra yazsun
Şu kim zamānede bir şiʿr-i ʿāşıḳāne arar

(g. 48/5)

Ubeydî'nin dikkat çekici yanı bestelenmiş müseddes, muhammes ve murabbaalarındaki içten üslubudur. Adı geçen şiirler divan içindeki en canlı parçalardır. Bu manzumelerle şairimiz Türk edebiyatında şarkı açısından dikkat çeker ve Nailî, Âşık Ömer gibi şairlerle Nedim'e öncülük eder.

Gördi merdümler ġam-ı ġamzeñle giryān olduġum
Bildi eller zülfüñ ucından perīşañ olduġum
Añladı dil-ḫastalar derdüñle nālān olduġum
Ben helāk olsam n'ola ġam ile ḫāk olsam n'ola
Yoluña cān virdügüm duyıldı ḳurbān olduġum

(muh. 5/1)

[16] Niyazi Adıgüzel, **Ahmed Bâdî Efendinin "Riyâz-ı Belde-i Edirne" Adlı Eserinin Tezkire Kısmı,** Yayımlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, SBE, Edirne, 2008, s. 238.

Gün gibi mihr-i felegün Ḥüsrev [ü] Dārācuġum

Sāye ṣal ben ḫāke serv-i ḳāmet-i ṭūbācıġum

Dil perīşān eyleme iy kākül[i] leylācıġum

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreyim rūz u şeb āvāreyim

Gel benüm şāhin baḳışlu baġrı ṭaş Ḳayacuġum

(muh. 6/1)

Ayrıca Ubeydî, nükteli söyleyişe ve ince hayal işçiliğine verdiği önem ile de dikkat çeker. XVI. Yüzyıl şairlerinden Yakınî, Ubeydî'nin nüktedanlığından bir beytinde şöyle bahseder:

Rengīn ü nāzük eyle edāñı Yakınīyā

Vaṣf it lebin ʿUbeydī gibi nüktedān olup

(g. 17/5)

Ayrıca şairin muammaya olan düşkünlüğü ve yazdığı muammaların sayısı göz önüne alındığında XVI. Yüzyılda Emrî'den sonra ikinci sırada geldiğini söylemek mümkündür. Ancak bunlar da Emrî'nin muammaları gibi çözüm beklemektedir.

1.2.3. Diğer Şairlerle Etkileşimi

Ubeydî yaşadığı dönemin şiirini ve şairlerini en canlı şekilde takip eden bir sanatkardır. Bu bakımdan ele alınınca devrinin şairleriyle etkileşim içinde olmuş, tahmisler ve nazire gazeller yazmıştır. Devrin hükümdarı Kanuni Sultan Süleyman'ın iki gazelini tahmis eden şairin bir diğer tahmisi de Saî'nin bir gazelinedir. Ancak Yakınî Divanında derkenar olarak tespit ettiğimiz tahmise esas olan Sâî'nin gazeli aynı zamanda Ubeydî Divanı'nın Üniversite nüshasında ve Fahri Bilge kolleksiyonunda yer alan bir şiir mecmuasındaki gazeller arasında Ubeydî mahlasıyla yer almaktadır. Bu durum, gazelin hangi şaire ve yapılan tahmisin hangi şaire ait olduğu konusunda bir çelişki yaratmaktadır; bu sebeple iki manzume de ilgili başlıklar altına kaydedilmiştir.

Ubeydî devrinin büyük şairlerinden etkilenmiş onlara nazireler yapmıştır. Onun birçok gazelinde Bakî etkisi görülmektedir. Bâkî, akıldan geçen gönlün, dersini bitirmiş ve serbest kalmış bir öğrenci gibi mutlu oluşunu şu beyitinde işler:

Dil ḳayd-ı ʿaḳl-ı selb ideli şād olup gider
San ṭıfldur ki hˇaceden āzād olup gider

(g. 140/1)

Ubeydî ise gönlün sevgilinin peşinden toprağa düşüp gölge olup gitmesini şöyle anlatır:

Ol naḫl-i tāze serv-i ḫırāmān olup gider
Dil sāye gibi ḫāk ile yeksān olup gider

(g. 56/1)

Bâkî, âlemi gösteren ayna gibi temiz ve saf bir kalbe sahip olduğunu söylerken:

Biz ki tabʿ-ı pāk ü ḳalb-i pür-ṣafāya māliküz
Gūyiyā āyīne-i ālem-nümāya māliküz

(g. 191/1)

Ubeydî, kadehini şevk ülkesinin sırça sarayına benzetir:

Biz ki bu devr içre cām-ı dil-küşāya māliküz
Mülk-i şevḳüñ şāhıyuz şırça sarāya māliküz

(g. 112/1)

Bâkî, Allah'tan başkasına boyun eğmeyeceğini şu beyitinde ifade ederken:

Ġayra baş egmesek ʿaceb midür
İşigi secdegāha menṣūbuz

(g. 197/4)

Ubeydî, mevcudâtın boyun eğdiği Allah'a kul olmakla övünür:

Ḳarşusında boyın eger eflāk
Şeh-i mālik-rikāba mensūbuz

(g. 115/4)

Bâkî, baharın sevgilinin güzellik ayetini yaprak yaprak yazdığı mushafı bülbülün fasıl fasıl okuduğunu söylerken:

Yazdı bahār āyet-i ḥüsnüñ varaḳ varaḳ
Gül muṣḥafından oḳudı bülbül sebaḳ sebaḳ

(g. 242/1)

Ubeydî de aynı edayla sevgilinin güzellik divanını bülbülün aşk destanını fasıl fasıl okuması gibi yaprak yaprak okuduğunu anlatır:

Dīvān-ı ḥüsnüñi oḳurum ben varaḳ varaḳ
Destān-ı ʿışḳı niteki bülbül sebaḳ sebaḳ

(g. 165/1)

Bâkî, sevgilinin kakülüne serdarlık verilince, Rum diyarına benzeyen yanağına ben ve ayva tüyü askerlerini sevk edişini tasvir ederken:

Ḫāl ü ḫaṭ milket-i Rūm üstine leşger çekdi
Virdiler kākül-i müşgīnüñe ser-dārlıġı

(g. 495/4)

Ubeydî, âşığın gönül ülkesinin sevgilinin ayva tüyü askerlerine gönüllü teslim olup hükümdarlığı da kakülüne bıraktığını söyler:

Dil ilin leşker-i ḫaṭṭını göñüllü idinüp
ʿAnberīn kāküline virdi ḳafāʾ-dārlıġı

(g. 333/2)

Hayali Bey de Ubeydî'nin etkilendiği şairlerden biridir. Hayâlî Bey, âşığın âhının, sevgilinin gönle saplanmış altın peykanını alıp uçuruşunu, saba rüzgarının gülşendeki hazan yaprağını uçurmasına benzetir:

Yarın āhım zer-nişân peykânını dilden kapar

Gülşenin gûyâ saba berg-i hazânın gezdirir

(g. 60/2)

Ubeydî de canının, sevgilinin saçının hayalini gönlünden gözüne iletmesini şehir içinde ip cambazının ipiyle dolaşmasına benzetir:

Cān ḫayāl-i zülfini göñlümden iltür çeşmüme

Cān-bāz-ı şehr-i ġamdur rīsmānın gezdürür

(g. 69/2)

Hayâli Bey sevgilinin yanağına ve saçına esir olan güneşin batarken yola düşmesini aynı zamanda gölgelerin de uzayarak duvarlara yaslanmasını şöyle tasvir eder:

Hayâlî ruhlarıyla zülfüne esîr olmuş

Güneş yollara düşmüş sâyeler dîvâra yasdanmış

(g. 225/5)

Ubeydî ise aşk ile sevgilinin yolunda toprak olup duvara yaslandığını söyler:

Fürūġ-ı mihr ü meh eyā fenāyum derd ü ʿışḳuñdan

Yoluñda ḫāksār olup der ü dīvāra yaṣdanmış

(g. 129/2)

Ubeydî devrin bir başka şairi Yahya Bey'den de etkilenmiştir. Aşağıdaki gazel Yahya Bey'e aittir:

Almazuz manṣıb-ı dünyāyı ekābirlenürüz

Mütekkebbirlere gāhī mütekebbirlenirüz

Ulu ṭaġlardan aḳan āb-ı revān gibi hemān

Söyledügi sözi bilmezlere ṣaġırlanuruz

Yücedür himmetümüz encüm-i tābende gibi

Gözi açuḳlar arasında mubaṣṣırlanuruz

Ṣaḳal aġardı kefen boynumuza ṭaḳıldı

Cānib-i āḫirete gitmege ḥażırlanuruz

ʿİzzet ü ḥörmet ise ancaġ olur iy Yaḥyā

Yaʿnī taḥfīf-i edānī ile aġırlanuruz

(g. 177)

Ubeydî bu şiire aşağıdaki nazireyi yazmıştır:

ʿĀşıḳuz devlet-i ʿışḳ ile ekābirlenürüz

Bizi dünyā-y-ıla ṣanmañ mütekebbirlenirüz

Bildürüp laʿl-i lebüñ ḳadrini ulü'l-ebṣār

Ne ḳadar ehl-i naẓar olsa mubaṣṣırlanuruz

Nālemüz vāʿiẓ-i şehrüñ çalınup ḳulaġına

Ney gibi ehl-i hevāyuz diye sāġırlanuruz

Dem-be-dem eşk ile ālūdeligi pāk iderüz

Dergeh-i Ḥaḳḳ'a sefer itmege ḥāżırlanuruz

İy ʿUbeydī geleli ḫānkāh-ı dehre müdām

Niʿmet-i miḥnet ü endūh ile aġırlanuruz

(g. 114)

Yahya Bey, dünya hevesinden geçenlere feleğin atlasının değersiz görüneceğini söylerken:

Alçak görünür aña her dem felek-i aṭlas

Şol kişi ki ḳılmışdur bir köhne ʿabādan ḥaẕẕ

(g. 197/2)

Ubeydî, vücudunu sevgilinin aşk ateşinin yaralarıyla süsleyenlerin güzel elbiselerden haz almayacağını ifade eder:

Dāġ-ı mihrüñle ser-ā-ser tenini ziynet iden

Eylemez begcegüzüm ḫilʿat-i zībādan ḥaẕ

(g. 142/3)

Ubeydî'nin Emrî ile olan yakınlığı ise tezkirelerde bildirilmektedir. Şairin muamma ilmini Emrî'den öğrendiği de kaydedilmiştir. Yaptığımız incelemede Ubeydî'nin şairlik yönüyle hemşehrisi Emrî'den fazlaca etkilendiğini gördük.

Emrî, feleği aşk ovasında mavi bir laleye ve okyanusu da o lale üzerindeki bir çiğ tanesine benzetir:

Gerdūn feżā-yı ʿışḳda bir gökçe lāledür

Baḥr-i muḥīṭ o lalede bir ḳaṭre jāledür

(g. 80/1)

Ubeydî ise âhının dumanını aşk dağının sümbülüne, feleğin denizini de onun üzerindeki bir çiğ tanesine benzetir:

Āhum duḫānı sünbül-i kühsār-ı ʿışḳ olup

Anda sipihr ḳulzümi bir ḳaṭre jāledür

(g. 55/4)

Aşağıdaki beyitlerde iki şair de sevgilinin vefasızlığından yakınmaktadır. İlk beyit Emrî'ye aittir:

Baña yār olmaduñ gitdüñ niçün gelmezsin insāfa

Ben öldüm hey benüm ʿömrüm [nedür] bu bī-vefālıḳlar

(g. 201/3)

Bendeñe ʿahd eylemişdüñ kim vefālar idesin
İtmedüñ ʿahde vefā bu bī-vefālıḳlar nedür
(g. 47/4)

Emrî, aşağıdaki beyitte gökteki yıldızları, felek burcunu ele geçiren âh kıvılcımının askerlerinin yaktığı ateşe benzetirken:

Bürūc-ı çarḫda ṣanmañ nücūm oldı ʿıyān yir yir
Alup ceyş-i şerār-ı āhum od urdı hemān yir yir
(kt. 158/1)

Buna karşılık Ubeydî mezarı üzerinde çıkan sümbülleri hasret ateşinden çıkan dumanlara benzetir:

Mezarum üzre ṣanmañ k'oldısünbüller ʿiyān yir yir
Yanar ḥasret odı dilde çıḳar andan duhān yir yir
(g. 66/1)

Emrî, âşığın gönlünün sevgilinin gece gibi ayva tüylerinin arasındaki saçlarına yaslanışını karanlıkta görmeden yılana yaslanmaya benzetirken:

Yatur dil ḫaṭṭ-ı şeb-gūnında zülf-i yara yasdanmış
Ne bilsün dün ḳarañusında miskīn māra yaṣdanmış
(g. 235/1)

Ubeydî, sevgilinin yanağı üzerindeki saçlarını, gülbahçesinde yatan iki yılana benzetir:

Ruḫı üzre ʿUbeydī ol mehüñ zülf-i girih-gīri
İki mār-ı siyehdür ṣan inüp gülzāra yaṣdanmış
(g. 129/5)

Ubeydî, ayrıca Emrî'ye nazire de yazmıştır. Emrî'nin bu gazeline;

Şol bir ḳarış boyıyla o serv-i bülende şemʿ
Dik gelmeyeydi düşmez idi böyle bende şemʿ

Meftûl-i ser-durur ʿAlevî gibi gâlibâ
Çün ẕülfeḳāra virdi boyın ḳıldı ḫande şemʿ

Ġālib mücerrebāt ile ceẕb itdi göñlini
Pervānenüñ ki bile gider gitse ḳanda şemʿ

Çün bir ḳarış fitīl ile yaḳdı başında dāġ
Abdāluñ oldı ḫānḳah-ı encümende şemʿ

Zībā yüzüñ ümīdine bekler ḳapuñı dil
Ḳılsañ ʿaṭâ ne var ola ol derdmende şemʿ

Yaʿḳūba fikr-i ʿārıż-ı Yūsuf hemīn idi
Yaḳmazdı çeşmi merdümi Beytüʾl-Ḥazende şemʿ

Tômār-ı şiʿr-i Emrī ḫayāliyle ḫaddüñüñ
Olsa olur mezār-ı Kemāl-i Ḫocende şemʿ

(g. 245)

Ubeydî aşağıdaki gazelle nazire yapmıştır:

Sen serve beñzerin dir ise ḳadd ü tende şemʿ
Deste eşidür eylemesün lāf igende şemʿ

Pervānesini barmaġı üstinde oynadur
Çoḳ başlu oldı ġāyet ile encümende şemʿ

Ḥüsnüñ ziyād ola dir iseñ serkeş olma kim
Artar żiyā vü şevḳi başın egse ḳanda şemʿ

Pervānesini öldüricek gice aġlayup
Gündüz ḳara ṣarındı bu deyr-i kühende şemʿ

Ṣaḳınsun odına ṭoḳınur bād-ı āhumuz
Öykinmesün ʿUbeydī o ḳaddi bülende şemʿ

(g. 143)

Onun Emrî'ye yazdıpı bir başka nazire daha vardır. Bunu aşağıya aldığımız her iki şaire ait gazellerde görülebilir.

Her gün ḫayāl-i çihre-i dilberden aġların
Her dün melāl-i ṭurre-i dilberden aġların

Ṭañ mı yaşum sitāre gibi olsa bī-şümâr
Her gice çünki çarḫ-ı sitem-gerden aġların

Ol māh-veş ṭulūʿ ide mi tāliʿümde ben
Tāliʿ didükleri şu bed-aḫterden aġların

Çeşmüm şebīh olursa n'ola kırmızı güle
Çün dem-be-dem fırāḳ-ı gül-i terden aġların

Hīç gün yüzini göstere mi gözlerüm baña
Laḥża-be-laḥża Emrī ben anlardan aġların

(g. 358)

Ṣanmañ belā-yı ṭurra-i ʿanberden aġların
Ḫaṭṭı-ı siyeh didükleri kāfirden aġların

Ruḫsārı āteşiyle ṭutışmak ḳolay idi
Ammā duḫān-ı ḫaṭṭ-ı muʿanberden aġların

Laʿline öykinür mey aña aġların müdām
Ṣanmañ ki mest olup mey-i aḥmerden aġların

Yaşın görince gitdi umagör sitāreyi
Dīde didükleri şu bed-aḫterden aġların

Bir āfitāb-çihre-durur aġladan beni
Ṣanmañ ʿUbeydī yaña feleklerden aġların

(g. 234)

Ubeydî, Emrî'den ne kadar etkilendiyse bir başka hemşehrisi olan Nihânî'yi bir o kadar etkilemiştir. Nihânî'nin Ubeydî'nin yanında yetiştiği tezkire yazarlarınca verilen bilgilerdendir.[17]Bu yakınlık iki şairin şiirlerinde de fark edilir derecededir. Öyle ki bazı gazeller hem Nihânî'nin gazeliyatında hem de Ubeydî'nin divanında yer almaktadır. Aşağıdaki matlalar bu gazellere aittir:

Bir yaña olsa cihān bir yaña kār-ı maʿrifet
ʿĀḳil olan kişi eyler iḫtiyār-ı mārifet

[17] Ahdî, a.g.e., s. 559; Âşık Çelebi, a.g.e., s. 170a

Ubeydî Divanı (g. 23), Nihânî Gazelliyâtı (g. 7)

Varma yabana ṣaḳın şūḫ-ı cihānum Yūsuf
Ḳurd alur sen ḳuzuyı tāze cevānum Yūsuf

Ubeydî Divanı (g. 156), Nihânî Gazelliyâtı (g. 24)

ʿIşḳ ile āyīne-i ḳalbi mücellā eyle
Dā'imā ṣūret-i ʿışḳa anı meclā eyle

Ubeydî Divanı (g. 293/1), Nihânî Gazelliyâtı (g. 50)

Ancak Ubeydî, Nihânî'nin aşağıdaki gazeline de bir nazire yazmıştır:

ʿĀşıḳuñ her kim ki būs-ı laʿl-i cānānın alur
Ẓuln idüp ol derdmendüñ göz göre cānın alur

Ehl-i dil ḳanın bulup dāmān-ı gerdūnda seḥer
Mihr anuñ tīġiyle gögsin çāk idüp ḳanın alur

Tīz ol erbāb-ı ʿışḳuñ başını var kes diyü
Tīġünüñ ey şāh-ı devrān çarḫ bir yanın alur

Öldürüp ḳulların alursa vebalin boynına
Ol şeh-i ḥüsnüñ ḳıyāmetde girībānın alur

Ol güle irüşdügi gibi Nihānīnüñ eli
Ḫār-ı firkat gülşen-i ʿālemde dāmānın alur

(g. 13)

Ubeydî'nin:

Bülbülüñ ḳanına girüp al ile cānın alur
Jāle anuñçün gül-i bāġuñ girībānın alur

Saña cānum diyü ayrılmazsa yanuñdan ʿadū
Ayırup andan seni ʿuşşāḳ anuñ cānın alur

Atduġuñ ṭaş ḳangı giryānuñ girerse ḳanına
Seyl-i eşki anı ġarḳ idüp anuñ ḳanın alur

Ḫāk ider üftādesin gerçi o mest-i cām-ı nāz
Ḳorḳarın bir gün bulup yol üzre dāmānın alur

Öykinürsin rūy-ı pür envārına diyü küsūf
İy ʿUbeydī āfitābuñ gökde bir yanın alur

(g. 52)

Ubeydî, dilberlere güven olmaz derken:

Ne ḳadar pāk geçinse lekesi zāhir olur
Ḥīze mihr itme ṣaḳın ger meh-i tābān ise de

(tcb. 1/IV/3)

Nihânî, şehirli güzellere gönül vermemek gerektiğini söyler:

Sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
Virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de

(g. 49/1)

Ubeydî, yüzünü sarartıp sevgiliyi kandıran rakibin yüzünü kana bulayıp hilesini yanına bırakmak istemez:

Ruḫın zerd itdügin görüp o şeh aġyāra raḥm itmiş
Yüzin anuñ ʿUbeydī ḳana yur bu renk aña ḳalmaz

(g. 105/5)

Nihânî ise sevgilinin saçının zincirinin divanesi olduğunu söyleyip boynuna takan rakibin hilesinin yanına kar kalmayacağını, onu akıllandıracağını ifade eder:

Ṭaḳar zencīr-i zülfüñ boynına dīvāneñüm diyü
Raḳībi uṣladurlar iy perī-rū bu aña ḳalmaz

(g. 19/4)

Ubeydî, bülbüller çemende nevruz salasını verince gülzar camisine yetişmeye çalışırken:

ʿUbeydī cāmiʿ-i gülzāra irmege saʿy it
Çemende virdi ʿanādil ṣalā-yı nevrūzı

(g. 329/5)

Nihânî, servi minaresinde nevruz salası okuyan güvercinlere kulak verip çemen camiine yol alır:

Ṣalın Nihānī çemen cāmiʿine faḫte çün
Menār-ı servde virdi ṣalā-yı nevrūzı

(g. 60/5)

1.3. UBEYDÎ DİVANI

Yukarıda da zikrettiğimiz gibi divanının üç nüshası vardır. Ancak, Ubeydî'nin kendi hattıyla yazdığı bir divan nüshasına henüz rastlanmamıştır. İstanbul Üniversitesi T.631 numarada yer alan siyakata benzer bir hatla yazılmış yazma, mevcut nüshaların en kapsamlısı olmasıyla metin oluşturulurken esas alınmış ve "Ü" harfi ile gösterilmiştir. Bu nüsha yetmiş sekiz yaprağa on sekiz satır halinde yazılmıştır. Kalın aharlı kağıdı arkası meşin, üstü ebri kaplı cilt tutmaktadır. Baş tarafında Sultan I. Abdülhamid'in mührü basılıdır.

Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Manzum Eserler kolleksiyonu 272 numarada yer alan talik kırması hatla yazılmış yazma, başından ve sonundan eksiktir. Elde kalanı yirmi altı yaprağa on beş satır yazılmış bir yazmadır. Ebri kaplıdır, başta boş bir sayfada Ali Emîrî Efendi'nin vakıf mührü basılıdır. Bu yazmadan aktarılan farklar "M" harfi ile işaret edilmiştir.

Berlin Devlet Kütüphanesi'nde Ms.or.oct.2669 arşiv numarasıyla kayıtlı bulunan yazma "B" harfi ile gösterilmiştir. Bu nüshanın dijital kopyası ve kataloğun verdiği bilgiler nüsha tavsifi için yetersizdir.

Bunlardan başka Milli Kütüphane Yazma Eserler Fahri Bilge koleksiyonunda yer alan 06 Mil Yz FB 260 numarasıyla kayıtlı mecmuadan çokça faydalandığımız için "FB" olarak gösterdik. Pervane Bey'in nazire mecmuasına da aynı sebeple "P" şeklinde işaret edildi.

İKİNCİ BÖLÜM: DİVANIN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1. NAZIM ŞEKİLLERİ

Ubeydî Divanı'nda yer alan nazım şekilleri şunlardır:

5 kaside, 2 terkib-bent, 1 terci-bent, 2 müseddes, 17 muhammes, 6 murabba, 5'i Farsça olmak üzere 345 gazel, 7 tarih, 6 kıta, 15 matla, 1'i Farsça 6 müfred, 6'sı Farsça olmak üzere 160 muamma.

2.1.1. Kasideler

Ubeydî Divanı'nda beş kaside yer almaktadır. Bunların hepsi methiyyedir. Birinci kaside Şehzâde Bâyezid için yazılmış ve kırk beş beyitten meydana gelmiştir. İkinci kaside Sultan II. Selim için kaleme alınmış bir kasidedir, yirmi sekiz beyittir. Üçüncü kaside Ahmed Çelebi için yazılmış muvaşşah bir kasidedir. Otuz yedi beyitten oluşan kasidenin ilk yirmi sekiz beytinin birinci mısralarının ilk harflerinin birleşmesiyle bir dize, ikinci mısralarının da aynı şekilde ilk harfleri alındığında bir dize daha ortaya çıkıp ikisi bir matla oluşturmaktadır:

Medḥine ḥad yoḳ-durur ḥaddün bil iy āşüfte-ḥāl

Görse ayaġın lebiyle būs ider ehl-i kemāl

(k. 3/29).

Bu matla yirmi dokuzuncu beyitte görülür. AE nüshasında beyitten önce de "Muʿammā-i İsm-i Aḥmed Çelebi" yazısına yer verilmesi bu beytin aynı zamanda bir muamma beyti olduğunu göstermektedir. Dördüncü kaside bir naat olup yirmi beş beyitten meydana gelmiştir. Beşinci kaside Eski Zağra ile ilgilidir. Bu manzumede Eski Zağra'nın armutları övüldüğü özgün bir kasidedir. Zağra armudu diğer meşhur armutlarla karşılaştırılıp her birinin vasıfları anlatılır. Bu kaside de kırk altı beyit tutmaktadır.

2.1.2. Tarihler

Divanda ikisi gazel, beşi kıta formunda yedi tarih yer almaktadır. Bunların dördünün hesabı manzumelerin altına yazılmıştır. Biri Kadızâde, bir diğeri Hüseyin isimli bir kişinin vefatını düşürülen tarihtir. Diğerleri ise çeşitli yapılara düşürülen tarihlerdir.

2.1.3. Musammatlar

Ubeydî'nin iki terkib-bent, bir terci-bent, iki müseddes, on dört muhammes üç tahmis ve altı muhammesi bulunmaktadır. Murabba, muhammes ve müseddeslerin çoğunun bestelenmiş olduğu baş taraflarındaki makam isimlerinden anlaşılmaktadır. Bunlar yapı ve içerik yönüyle şarkı özelliği gösteren manzumelerdir. Yılmaz Öztuna, Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi'nin "Şarkı" maddesinde, şarkı kelimesini başlangıçta bir form ismi olarak değil, yazılmış şiirlerin daha sonra bestelenerek şöhret kazanmasıyla şairlerin bestelenmeye uygun gördükleri şiirlerini şarkı başlığı altında yazmalarına, Ali Nihat Tarlan'ın hususi kütüphanesinde gördüğü XVI. Yüzyıl sonlarında yazılmış bir mecmuada yer alan Ubeydî'nin altı mısralı bir şiiri için "Şarkı Dügâh" ibaresinin yazılmış olmasını örnek gösterir.[18] Halil Erdoğan Cengiz, XVI. Asır şuarâ tezkirelerinde şarkı kelimesine rastlamadığını bildirir ve o da şairlerin açık bir dille, nakaratlı ve bestelenmesi kolay murabbaları, bestekarların daima şarkı formunda besteledikleri görüp zamanla bu şekle şarkı adını verdiklerini düşünmektedir.[19] Biz de elimizdeki divan nüshalarında ve incelediğimiz şiir mecmualarında "şarkı" ibaresine rastlamadık.

Şairin terkib-bentlerinde hikmetli söyleyiş hakimdir. Birincisinde Hacı isimli bir merhumdan bahsedilmekte ve ona dua edilmektedir. Bunların her ikisi de beşer bentten meydana gelmişlerdir.

Terci-bent ise erkek güzellerin kötü vasıflarından ve onlara güven olmayacağından bahsetmektedir, beş bent ile yazılmıştır.

Divanda yer alan iki müseddesten birinin Ubeydî'ye ait olması şüphelidir. Adı geçen şiir sadece Ü nüshasında yer almakta ve divanın genel formunun dışında farklı bir sayfaya mahlassız bir şekilde talik hatla yazılmış bulunmaktadır. Biz şüpheli gördüğümüz bu şiiri metin kısmında ele alıp incelemeye dahil etmedik.

Ubeydî Divanı'nın Üniversite nüshasında yer alan tüm muhammeslerin birincisi "nevâ", üçüncüsü "ırak", onuncu ve altıncısı "dügâh" makamındadır. Bu nüshada yer alan diğer muhammesler "Der Maḳam …" yazılarak devamı getirilmek üzere boş bırakılmıştır.

---

[18] Yılmaz Öztuna, **Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi: M/Z**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1990, s. 267-270.

[19] Halil Erdoğan Cengiz, "Divan Şiirinde Musammatlar" **Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı – II (Divan Şiiri),** C. LII, Temmuz - Ağustos - Eylül 1986, s. 291-429.

AE nüshasında yer alan muhammesler başlıksızdır ama bunların da bestelenmeye müsait oldukları anlaşılmaktadır. Murabbaalar da aynı şekildedir.

Divan nüshalarında ve incelediğimiz mecmualarda Ubeydî'nin üç tahmisini tespit ettik. Bunlardan ikisi Muhibbî mahlaslı Sultan Süleyman'ın iki gazeline, biri de Sâʿî'nin bir gazeline yapılmıştır.

2.1.3. Gazeller

Ubeydî Divanı'nın bilinen üç nüshasında toplam üç yüz otuz bir gazel bulunmaktadır. Bunların dördü Farsça kalanı Türkçedir. Biz incelediğimiz mecmualarda Ubeydî'ye ait olan ve divan nüshalarında yer almayan on dört gazel daha bulup metne ilave ettik. Şair her harften gazel yazmıştır. Her harfin baş kısmında bir münacaat ve bir naat yer almaktadır. Zor kafiye bulunan harflerde bile en az iki gazel yazılmış olması ve bunların münacaat ve naat olması şairin bu konudaki hassasiyetini göstermektedir. Her harfe başlarken münacaat ve naatla başlanması bildiğimiz kadarı ile ilk defa Ubeydî'de görülen bir durumdur. Daha sonraki yüzyıllarda bu durum sadece naatlarla Yahyâ Nazîm ve Bitlisli Müştak gibi şairlerde devam edecektir. Bunların dışında, divanda âşıkâne, rindâne ve hikemî tarafı ağır basan gazeller de önemli bir yer tutmaktadır.

2.1.4. Kıta, Matla, Müfred ve Muammalar

Divanda on bir kıta vardır. Bunlardan beşi muamma olduğu için ilgili başlıkta yer almaktadır. Ayrıca divanda on dört matla ve altı müfred bulunmaktadır. Divanın Ü nüshasında yüz elli sekiz muamma kayıtlıdır. Muamma mecmualarında bulduğumuz iki muammayı da metne dahil ederek yüz altmış muammaya tamamladık. Bu sayı göz önüne alındığında Ubeydî'nin edebiyatımızda Emrî'den sonra en fazla muamma yazmış şair olduğunu görürüz.

2.2. VEZİN

Divanda 14 farklı vezin ile yazılmış şiirler bulunmaktadır. Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün vezninin 219 şiirle en çok kullanılan vezin olduğunu görüyoruz; onu 115 şiirle Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün vezni takip etmektedir (bkz. tablo 1).

Ubeydî'nin şiirleri incelendiğinde, aruz kusurlarından olan zihafın sadece şairin mahlası olan beyitlerde yapıldığını görmekteyiz:

Gördüm ʿUbeydi'yā ḫaṭ-ı laʿl-i lebin didüm
Yāḳūt gitdī ḳod[ı] ele yādigār ḫaṭ

(g. 139/5)

Ḳaşına dil uzadur şanma ol mehüñ māhī
Ki aġzı var dili yoḳdur ʿUbeydi'yā anuñ

(g. 173/5)

Çok ṭurmazuz bu āhile fāni cihānda biz
Bir gün ʿUbeydi yıḳıluruz rūzgārdan

(g. 224/5)

Türkçe kelimelerde imâleler yapıldığı görülür:

Meh-i nev sā'il olupdur işigi taşında
Dā'im ekmek dilmeyeni götürür başında

(mua. 91)

Türkçe kelimelerde med yapıldığı da görülür:

Ṭaġlar ṭaşlar yarıldı itdügüm feryāddan
Ṭāliʿüm ṭaş yarmada birdür benüm Ferhād-ıla

(müf. 20)

Tablo 1: Divanda Kullanılan Vezinler

Vezin	**k.**	**mus.**	**g.**	**tar.**	**kt.**	**mat. ve müf.**	**mua.**	**Toplam**
Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün	2	15	138	2	1	9	52	219
Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün	-	5	76	2	1	3	28	115
Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün	-	3	44	-	2	2	22	73
Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün	1	-	34	-	-	2	7	44
Fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün	1	-	20	2	1	2	15	41
Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilâtün	1	-	11	-	-	-	4	16
Mef'ûlü/ fâ'ilâtün/ mef'ûlü/ fâ'ilâtün	-	-	4	-	-	2	4	10
Mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fe'ûlün	-	1	5	-	-	-	3	9
Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün	-	-	4	-	-	-	5	9
Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün	-	-	-	-	1	-	8	9
Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün	-	-	1	-	1	-	5	7
Müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün	-	2	-	-	-	-	4	6
Mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ mefâ'îlün	-	1	3	-	-	-	-	4
Mef'ûlü/ mefâ'îlü / fe'ûlün	-	-	-	-	-	-	1	1

2.3. KAFİYE VE REDİF

Ubeydî Divanı'nda elif harfiyle 7 Türkçe, 1 Farsça, be/pe harfiyle 9, te harfiyle 7, se harfiyle 3, cim/çim ile 4, ha ile 3, hı ile 3, dal ile 3 Türkçe, 2 Farsça, zel ile 2, ra ile 53 Türkçe, 1 Farsça, ze ile 19, sin ile 3, şın ile 12, dad ile 3, tı ile 3, zı ile 3, ayın ile 3, gayın ile 4, fe ile 7, kaf ile 9, kef ile 27, lam ile 10, mim ile 18, nun ile 34, vav ile 5, he ile 35, lamelif ile 5, ye ile 44 Türkçe, 1 Farsça olmak üzere tüm harfler ile yazılmış gazeller bulunmaktadır.

Divanda yer alan şiirlere kafiye ve redif açısından bakıldığında kasidelerin dördünde sadece kafiye birinde kafiye yanında redif kullanılmıştır.

Terkib ve Terci-i bentlere bakıldığında:

1. Terkib-i bendin birinci bendinde sadece kafiye, vasıta beytinde redif; ikinci bentte sadece kafiye, vasıta beytinde redif; üçüncü, dördüncü ve beşinci bentler ile üçüncü, dördüncü ve beşinci vasıta beyitlerinde sadece kafiye kullanılmıştır.

2. Terkib-i bendin birinci bendinde sadece kafiye, vasıta beytinde redif; ikinci bentte sadece kafiye, vasıta beytinde redif; üçüncü bentte ve vasıta beytinde sadece kafiye; dördüncü bentte sadece kafiye vasıta beytinde redif; beşinci bent ve vasıta beytinde redif kullanılmıştır.

1. Terci-i bendin bent ve vasıta beyitlerinde kafiye kullanılmıştır.

Şarkılar incelendiğinde, 1. Sırada yer alan murabbanın bir, iki ve dördüncü bentlerinde redif, üç ve beşinci bentlerinde sadece kafiye kullanılmıştır. 2. murabbanın yalnız üçüncü bendinde redif kullanılmıştır. 3. murabbanın üç bendi de sadece kafiye ile yazılmıştır. 4. murabbanın sadece üçüncü bendinde redif kullanılmıştır. 5. murabbanın sadece birinci bendi redif ile yazılmıştır. 6. murabbanın sadece son bendinde redif kullanılmıştır. 7. sırada yer alan tahmisin sadece ilk bendinde redif görülmektedir. 8. muhammesin bir ve ikinci bentlerinde redif, üç ve dördüncü bentlerinde sadece kafiye kullanılmıştır. 9 muhammesin tüm bentlerinde redif görülmektedir. 10. muhammesin tüm bentleri kafiye ve redif ile yazılmıştır. 11. muhammesin bir ve ikinci bendinde redif görülmektedir. 12. muhammesin ikinci bendinde redif görülmektedir. 13 muhammesin bir ve ikinci bendinde redif kullanılmıştır. 14. muhammesin tüm bentlerinde redif görülmektedir. 15. muhammesin tüm bentlerinde sadece kafiye kullanılmıştır. 16. muhammesin birinci ve ikinci bendinde redif, üçüncü bendinde ise sadece kafiye kullanılmıştır. 17. muhammeste sadece kafiye kullanılmıştır. 18.

muhammesin sadece ikinci bendinde redif kullanılmıştır. 19. muhammesin tüm bentleri kafiye yanında redifle yazılmıştır. 20. muhammesin tüm bentlerinde redif görülmektedir. 21. muhammesin tüm bentlerinde redif kullanılmıştır. 22. muhammesin tüm bentleri kafiye yanında redifle yazılmıştır. 23. muhammesin sadece ilk bendinde redif görülmektedir. 24. Sırada yer alan müseddesin sadece ilk bendi redifle yazılmıştır.

340 gazelin 71'isadece kafiye ile, 269'u kafiye ve redif ile yazılmış şiirlerdir. Redif bulunan gazellerin 108'i sadece ekle, 71'i tek kelimeyle, 71'i ek ve kelimeyle, 10'u birden fazla kelimeyle, 8'i ek ve birden fazla kelimeyle, 1'i ikilemeyle oluşturulmuştur.

Tarihlerin tamamında kafiye kullanıldığını görmekteyiz.

Kıtaların 4'ünde kafiye ve redif bulunmakta, ikisinde ise sadece kafiye bulunduğu görülmektedir.

Matlaların 12'sinde kafiye yanında redif 3'ünde sadece kafiye bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: DİVANIN MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

3.1. ALLAH

Ubeydî'nin gazellerine bakıldığında onun her harfin başında bir münacat yazdığı dikkati çeker. Allah'ın varlığı, birliği ve yüceliğinden bahseden şair onun affediciliğne sığınıp günahlarının bağışlanması ve cennete kabul edilmesi için Allah'a yalvarır. Bu gazellerde Allah'ın isimleri ve sıfatları ile tenasüp oluşturacak kelimeleri seçer.

Allah'ın yaratıcılığı, lütufları, yüceliği ve affediciliği adı geçen gazellerin başlıca konusudur. Her şeyin yaratıcısı Allah'ın lütuflarını saymaya imkan yoktur. Tüm yaratılmışlar onun kuludur. Allah'ın yüceliğini anlamakta akıl yetersiz kalır. Allah'ın affediciliği günahkar kullarının umududur.

Her harften bir münacat yazdıktan sonra Ubeydî, Allah vasfında bir divan tamamlayacak kadar münacaat yazdığı için Allah'tan kendisini son nefesinde de iman ve Kurân'dan ayırmamasını ister:

Sen daḫı īmān-ıla Ḳur'ān ile ḫatm it anı

Çün temām itdi ʿUbeydī̄ vaṣfuñuñ dīvānını

(g. 300/5).

-Affedicilik-

Ubeydî, nice yıllar günah belasının esiridir, Alalh'ın af hazinesinden şifa umar (g.1/5).

Ubeydî Allah'tan kendisine cehennem ateşini göstermeyip onu cennetine kabul etmesi için dua eder (g. 9/5, g. 100/5, g. 143/5, g. 166/5).

Ubeydî, Allah'tan hem dünyada hem ahirette onu günahlarının dertlerinden kurtarmasını ister (g. 132/5).

Ubeydî Allah'tan üzerindeki günah karanlığını kaldırmasını diler (g. 146/5).

Allah affedicidir (g. 100/1).

Ubeydî, hayret vadisinden çıkmak için Allah'a yalvarır (g. 132/1).

Allah Ubeydî'nin mısraını makbul görürse o mısra sıratta şaire destek olup kolayca geçmesini sağlayacaktır (g. 137/5).

Eğer Allah'ın yardımı, Ubeydî'ye rehber olursa; Sırat'ı geçmede bir kıl kadar zahmet çekmeyecektir (g. 193/1).

Ubeydî, Allah vasfında yazdığı mısraların cennet kapısına anahtar olmasını diler (g. 38/5).

Günah ve alçaklık tuzağından kurtulmak isteyen şair Allah'a yalvarır (g. 132/2).

Günah yükünden boynu bükülen kulu kendisinden yükünü alması için ona dua eder (g. 132/3, g. 132/4).

-Allah Aşkı-

Aşığın gönlü Allah'ın tecelli ettiği yerdir; kim onu eline alırsa Allah'ı bulur (g. 22/4).

Felek pervanesi Allah'ın aşk güneşinin ateşiyle kanatlarını yakmıştır (g. 28/2).

Felek Allah aşkı yolunda koşarken yıldızlardan ter taneleri döker (g. 35/3).

İnsanın kalbi gözlerin görmediği bir köşktür; orada Allah aşkıyok ise hazinesi olmayan bir harabedir (g. 45/1).

Allah aşkından dem vurmayıp Leyla'nın aşk sahrasını anlatan Kays'ın sözleri çöle benzer (g. 45/2).

Dolunay, Allah'ın aşk şarabıyla dolmuş bir kadehtir (g. 45/3).

Gül de bülbül de Allah aşkıyla kıyafetlerini parçalamışlardır (g. 122/4).

Allah aşkı ile durmadan dolaşan gönüllerin tek durağı cennet köşküdür (g. 146/4).

Allah aşkı yolunda içilen elem kadehi Kevser'den lezizdir (g. 43/3).

Allah'ın kahrının kadehi ona sadık olanlara şerbetten leziz gelir (g. 43/4).

Ay, Allah aşkı ile mum gibi erir (g. 143/4).

Allah'a kavuşmaya talip olanlar başka hiçbir şeyden haz almazlar (g. 140/1, g. 140/2, g. 140/3, g. 140/4, g. 140/5).

Allah'ı zikretmek ve ona kavuşmak şekerden lezizdir (g. 43/1).

Ubeydî'nin Allah vasıflarını yazan kalemleri kamış şekerlerden daha leziz olur (g. 43/5).

Şairin tek isteği Allah'ın didarını görmektir (g. 100/2).

Ubeydî, bütün âşıkların Allah'ı vasfeden beyitlerini okuyup dua etmelerini umar (g. 255/5).

Allah aşkıyla hasta olanlar sıhhattedir (g. 296/1).

Ubeydî, okuyucunun iman ederek Allah vasfında tamamladığı divanını da hatmetmesini umar (g. 300/5).

-Lütuf-

Yaratılmışlara lütfeder, muratlarını verir (k. 1/21, k. 2/20).

Âlemde Allah'ın lütuflarının erişmediği yer yoktur (g. 28/1).

Allah'ın nimetleri dünyanın her yerine ulaşır (g. 28/1).

Fidanlarda görünen goncalar Allah'ın lütuf yağmurunun damlalarıdır (g. 28/4).

Güneş, Allah'ın zerreler kadar çok lütuflarını görünce yeryüzünde altın saçmadık yer bırakmamıştır (g. 28/5).

Felek yıldız paralarını kullanarak Allah'ın lütuflarını saymaya çalışmış sabaha kadar bitiremeyince vazgeçmiştir (g. 35/5).

Allah, âlemi bereketlendirir (g. 38/2).

Allah'ın lütfu olmadan yapılan ibadet de faydasız olur (g. 38/4).

Allah'ın lütfunun suyu yağmur bulutlarına erişince yağmurlar pelte tatlısından leziz olur (g. 43/2).

Allah'ın lütuflarının sonsuzluğunu gören şair kendisini gafletten kurtarması için Allah'a dua eder (g. 119/1).

Allah'ın lütfu günahla pas tutmuş gönülleri gümüş gibi parlatan cevherdir (g. 119/4).

Bütün kullar hallerini ve ihtiyaçlarını doğrudan Allah'ın dergahına arz ederler (g. 134/1, g. 134/2, g. 134/3, g. 134/4, g. 134/5).

Bir dilenci Allah'ın kapısına irtibat kursa onun huzuru padişahların hesap meydanı olur (g. 137/1).

Allah'ın lütuf sofrası sabah akşam dünyaya ziyafet verdiği için şafak vakti göğe kızıl bir havlu asar (g. 137/2).

Gökyüzü Allah'ın lütuflarını saklayan bir kaptır (g. 137/3).

Allah'ın lütfu Ubeydî'nin kalemine erişse letafet kaynağına dönüşür (g. 150/5).

Ubeydî, Allah'ın lütfunun kadehinden bir damla içebilse kıyamet şiddetini duymaz (g. 122/5).

Allah'ın lütfu feleğin terazisini sabah gümüşle akşam lalle doldurur (g. 300/1).

Gökyüzü, Allah'ın lütuf suyunun testisi hilal de onun kulpudur (g. 255/4).

Allah'ın lütuf rüzgarı cehenneme ulaşsa korları gül, kıvılcımları nar tanelerine dönüşür (g. 260/3).

Allah'ın rahmetinin bir zerresi dünya dolusu günahkarlardan daha üstündür (g. 296/4).

-Kudret-

Hükümdarlığı Allah verir (k. 1/21, k.2/4, k. 2/24).

Sanatı her şeye kadirdir (k. 3/19).

Yaratmak için sebebe ihtiyacı yoktur (tkb. 1/II/10)

Bütün varlıklar ona kulluk eder (tkb. 1/III/1, tkb. 1/III/3, tkb. 1/III/4, tkb. 1/III/5, tkb. 1/III/6, tkb. 1/III/7).

Bütün âlem Allah'ın eşiğidir, varlıklar secde edip onun eşiğine yüz sürerler (tkb. 1/III/9).

Hangi işe Allah'ın ismiyle başlanırsa o iş kolaylıkla nihayete erer (g. 1/1).

Allah'ın kudretinin bahçesinde gökler, yıldız meyvelerinin çokluğundan bükülüp iki kat olmuş yüce ağaçlardır (g. 1/2).

Dolunay, feleğin lacivert hokkasında Allah'ın hükmünün miski sarılmış pamuktur (g.1/3).

Çemen, Allah'ın nimetlerinin ihsanı ile dolmuştur; yer yer açan menekşeler ise nimetlere üşüşen sinekler gibidir(g.1/4).

Dokuz felek değirmeni Allah Aşkıyla gök gürültüsü gibi feryat eder. Bulut durmadan gözyaşı döken hayranıdır (g. 9/1).

Allah'ın kudretinin tekkesinde dokuz kubbeli felek iri taneli inci tespihinin birkaç tanesidir (g. 9/2).

Akıl bir ulak olup haşre dek şimşek hızıyla koşsa Allah'ın kudret yağmurunun bir damlasının etrafını dolaşamaz (g. 9/3).

Allah, göğü her yerinden mıknatıs gibi çekici kıldığı için yerküre havada durmaktadır (g. 9/4).

Allah'ın lütuf bulutunun damlası dünyaya erişince bütün otlar yetişip yeryüzündeki bütün denizler ab-ı hayat olur (g. 18/1).

Bütün kainatın mahsulü Allah'ın cömertlik harmanının onda biri kadar yoktur (g. 18/2).

Nil ve Fırat Allah'ın aşkı vadisinde durmadan onun ismini zikrederek akarlar (g. 18/3).

Utarid'de her gece katip olur, gece karanlığı mürekkebi, gökyüzü yazı takımı,, ay hokkasının ipeği olur ama Allah'ın vasıflarını yazmaya gücü yetmez (g. 18/4).

Dolunay'ın Allah'a secde etmekten alnından eser kalmayıp hilale dönmüştür (g. 28/3).

Allah'ın kudretinin bahçesinde hilâl söğüt, yıldızlar inci çiçeği, dolunay beyaz güldür (g. 38/1).

Güneş her gece Arş'ın altından Allah'a secde ettiği için her sabah mutlu bir şekilde doğar (g. 38/3).

Dokuz felek, Allah'ın kudret denizinin kum tanelerinden daha küçüktür (g. 45/4).

Allah aşkı bir mum, gezegenler ise onun etrafında dönerken kanat yakmış pervanelerdir (g. 45/5).

Allah'tan başkasına ibadet edilmez (g. 100/3, g. 100/4).

Allah kudretiyle kimine gül gibi kat kat elbise ihsan eder kimini nergis gibi çıplak bırakır (g. 119/3).

Ubeydî Allah'ı anlatan her mısraının bir dil olup haşre dek Allah'a övgü ve şükürler etmesini diler (g. 119/5).

Allah'ı anlamakta akıl yetersiz kalır (g. 122/3).

Çınar yaprağı Allah'ın kudretini anlayınca el açar (g. 157/2).

İnsanın gözüne nur, kulağına ses veren Allah'tır (g. 143/1).

Allah, kıvılcıma yanmayı yasaklarsa damla damla kan olup gözyaşı gibi akar (g. 143/2).

Rüzgar ne zaman Allah'ı anlatsa denizler kulak kabartırlar (g. 146/3).

Allah'ın yol göstericiliği olmadan şükür bile mümkün olmaz (g. 150/3).

Ledün ilminden ders alanın gözüne felek sayfası az görünür (g. 157/1).

Bütün varlıklar Allah'ı zikreder (g. 166/1, g. 255/1, g. 255/2).

Güneş ışığını Allah'ın varlığından alır (g. 166/3).

Allah'ın vasıflarını saymak mümkün müdür diye sorulunca felek gülüp yıldızdan dişlerini göstermiştir (g. 35/4).

Hz. Muhammed gibi bir kulu olması Allah'ın azametine büyük bir delildir (g. 166/4).

Allah'ın tecellisi nehirlere düşünce toprağın göğsü nehirlerin inlemesine merhamet edip yarılmıştır (g. 260/1).

Allah'ın hikmetinin yazısıyla dolu olduğu için felek hilali başının üzerinde tutar (g. 260/4).

Ubeydî'nin mısraları Allah'ı vasfeden ırmaklara benzediği için ona meyledilir (g. 260/5).

Bütün melekler her gece felek minaresinde temcit okurlar (g. 296/3).

Erguvan Allah'ın ismini anınca dehşetinden mercan teşbihini yere düşürür (g. 300/2).

-Yaratıcılık-

Güneş, ay ve yıldızlar Allah'ın varlık bahçesinin çiçekleridir (g. 25/1).

Allah ebedi ve ezelidir, her şeyin yaratıcısıdır (g. 25/2).

Yeryüzündeki güller, Allah'ın yaratış ateşinin hiç sönmeyen kıvılcımlarıdır, dünyayı onun yarattığının göstergesidir (g. 25/3).

Dünya, Allah'ın yarattığı varlıklar evidir (g. 25/5).

Allah'ın sanatının camisinde zambak goncası mum, nergis kandil, servi de berat olmuştur (g. 18/5).

Felek levh-i mahfuz için altın süslemeli bir sandık olmuştur (g. 35/1).

Samanyolu Allah'ın övgücüsü olan feleğün beline hizmet kuşağı olmuştur (g. 35/2).

Dokuz felek Allah'ın yaratış çeşmesinin tasının zinciri olmuştur (g. 119/2).

Allah'ın yaratıcılığını görünce yedi kat yer dilini yutmuş, ağaçlar olduğu yerde dikilip kalmışlardır (g. 122/2).

Allah zıtları bir arada yaratmıştır (g. 143/3).

Lalenin bağrındaki yanık Allah'ın yaratıcı ateşinin izidir (g. 146/1).

Allah'ın Arş, Kürsî ve felekler gibi eserlerin varken inkarcıların onu inkar etmeleri anlaşılmaz (g.296/2).

Allah'ın dünya gülistanında güller tabak laleler sunak olmuştur (g. 157/3, g. 157/4).

Arş, Kürsi ve felekler Allah'ın varlığının delillerindendir (g. 296/2).

3.1.1. İSİMLERİ

-Allah-

Allah'a şükredilir (k. 3/33).

Aşığın gönlü Allah'ın tecelli ettiği yerdir; kim onu eline alırsa Allah'ı bulur (g. 22/4).

Sevgilinin gamı vücuda ateş salsa can ve gönül Allahuekber der (g. 66/2).

Nefsinin aşağılık olduğunu bilen Allah'ın yüceliğini iyi bilir (g. 154/5).

Allah Hz. Peygamber'in zatını övmüştür (g. 308/1).

Allah'ın, memduhun devlet sancağını yüksekte tutması için dua edilir (tar. 1).

-Hak-

Hz. Muhammed inkarcıların çekişmesini bitirmek için Hak tarafından gönderilen delildir (g. 2672).

Hakk'ın vasıflarını anlatan kalemler kamış şekerden leziz olur (g. 43/5).

Hak aşkı bir mumdur; gezegenler onun uğrunda kanatlarını yakan pervanelerdir (g. 46/5).

-İlâh-

Kor gibi güller Allah'ın yeryüzünü ateşten yaratışının delili gibi dururken dünyaya nasıl kadim derler (g. 25/3).

-Rab-

Rabb'in lütuf suyu yağmur bulutuna erişse suyu taze pelte tatlısından leziz olur (g. 43/2).

Ubeydî, Rab'den kendisine merhamet edip affetmesini ister (g. 166/7).

3.1.2. SIFATLARI

3.1.2.1 Esmaülhüsna'da Yer Alan Sıfatlar

-Bâkî-

Allah Bâkî ve Kadîm'dir (g. 25/5).

-Bârî-

Cennet'e girmek isteyen Bârî Allah'a kullukta kusur etmemelidir (tkb. 2/III/1).

-Gaffâr-

Allah, Gafîr, Gaffâr ve Gafûr'dur, günahları affedicidir (tkb. 1/V/7).

-Gafîr-

Allah, Gafîr, Gaffâr ve Gafûr'dur, günahları affedicidir (tkb. 1/V/7).

-Gafûr-

Allah, Gafîr, Gaffâr ve Gafûr'dur, günahları affedicidir (tkb. 1/V/7).

-Ganî-

Gani Allah'ın dergahından murad edilen aşk zenginliğidir (g. 242/2).

-Hâlık-ı Bî-çûn-

Kullar, Hâlık-ı Bî-çûn olan Allah'a ibadete üşenmemelidir (tkb. 1/II/10).

-Hayy-

Allah Hayy'dır (g. 25/5).

-Kerîm-

Kerîm Allah, kullarına inci gibi nimetlerini ihsan eder (g. 300/3).

-Latîf-

Şair Latîf Allah'ın lütuflarını diler (g. 150/1, g. 150/2, g. 150/3, g. 150/4, g. 150/5).

-Kerîm-i Lâ-Yezâl-

Bir kişi yüz yıllarca ibadet etse de Kerîm-i Lâ-Yezâl Allah'ın lütfu olmadan kulluğunun faydası olmaz(g. 38/4).

-Mâlik-

Allah, Mennân, Mâlik ve Şekûr'dur, kulları onun emirlerine boyun eğer (tkb. 1/V/1).

-Mennân-

Allah, Mennân, Mâlik ve Şekûr'dur, kulları onun emirlerine boyun eğer (tkb. 1/V/1).

-Muîn-

Allah muîn ve müsteândır (k. 1/27).

-Müsteân-

Allah muîn ve müsteândır (k. 1/27).

-Sübhân-

Bütün varlıklar Sübhân Allah'a ibadet için rükû eder (tkb. 1/III/4).

-Şekûr-

Allah, Mennân, Mâlik ve Şekûr'dur, kulları onun emirlerine boyun eğer (tkb. 1/V/1).

-Zü'l-Celal-

Allah celal sahibidir (k. 1/21, g. 25/5)

3.1.2.2. Esmaülhüsna Dışında Kalan Sıfatlar

-Kadîm-

Allah Bâkî ve Kadîm'dir (g. 25/6).

-Müteâl-

Allah Müteâldır (tkb. 2/IV/8)

-Settâr-

Ubeydî kağıdı kefen, kalemi de mezarı üzerinde biten otlar olduğu zaman Settar Allah'ın yardımını bekler (g. 32/5).

-Yezdân-

Hz. Yezdân, Hz. Osman'a güneşin bile ateşini yaktığı bir zeka kıvılcımı bağışlamıştır (g. 304/3).

3.2. YARATILMIŞ OLANLAR

3.2.1. YARATILIŞ

Yaratılış, âlemin yani tüm varlıkların yaratılışı da münacatlarda ve diğer şiirlerde Allah'ın yaratıcılığını, varlığını, birliğini ve kudretini anlatırken çokça zikredilmiştir. Ebedi ve ezeli Allah tek yaratıcıdır ve kendi isteğiyle yaratmıştır. Âlem hala onun yaratışının izlerini taşır. Onun yaratış ateşi dünyada hala sönmemiştir.

Allah âlemi yaratmış, felek ay, güneş ve yıldızların çiçek olduğu bir varlık bahçesi olmuştur (g. 25/1).

Allah ebedi ve ezelidir onun dışındaki her şey onun mahlukudur, gökteki yaradılış eserleri güneşten daha parlaktır (g. 25/2).

Daha güller yaradılış ateşinin korları gibi duruyorken yeryüzüne nasıl ezelidir derler (g. 25/3).

Kendi faniyken inkarcının dilinde dünya hakkında niçin hiç yaratma sözü bulunmadığı anlaşılmaz (g. 25/4).

Allah Hayy, Bâkî, Kadîm ve Celâl sahibidir yerle gök sonradan yaratılmıştır. Dünya varlıklar evidir.

3.2.2. SEMAVÎ ÂLEM

3.2.2.1. Elest Meclisi

Allah bütün nefisleri yarattığında onları toplayıp "Elestü birabbiküm" (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) diye sorunca tüm ruhlar da "Kalü belâ" (Evet, sen bizim

Rabbimizsin) demişlerdir. Ruhlar elest meclisinde böyle söz verince kendilerinden dünyaya geldiklerinde sözlerine sadık olmaları istenmiştir.[20]

Divan şiirindeki âşık da sevgiliye Elest bezminde âşık olmuştur. Âşıklık Elest meclisinde başlar.

Âşık, elest günü felek kadehini içip astıktan sonra onu indirip içen çıkmamıştır (g. 20/4).

Âşık gönül parasını ezel pazarında yitirmiş, dünyaya gelince onu gümüş tenli bir güzelin elinde bulmuştur (g. 161/4).

3.2.2.2. Kozmik Âlem

3.2.2.2.1. Arş, Kürsî, Levh-i Mahfuz, Sidre-i Âlâ

Arş feleğin dokuzuncu katındadır ve diğer tüm felekleri çevrelemektedir. İlk sekiz felek duyularla idrak edilebilir ama dokuzuncu felek fizik ötesidir. Allah'ın ilminin burada başladığı ve Levh-i Mahfuz'un da burada olduğuna inanılır. Hûd suresinde Arş'ın su üzerinde durduğu bildirilmiştir.[21] Zümer suresinde Arş'ı meleklerin taşıdığı bildirilir.[22]

-Arş-

Memduhun tabiatinin tavus kuşu ne zaman kanatlarını açsa Arş-ı Azam dergahını gösterir (k. 3/15).

Felek bir kimseyi bir gün Arş'a çıkarsa bir zaman sonra yerini toprağın altı eder (tkb. 2/I/7).

Arş-ı âlâ Miraç Gecesi Peygamber'in ayağına yüz sürmüştür (g. 2/1).

Peygamber Arş'a çıktığı gün, güneş saklandı, yüzünü gösterecek güç bulamadı (g. 36/4).

Güneş her gece Arş'ın altından Allah'a secde ettiği için her sabah mesut bir şekilde uyanır (g. 38/3).

Peygamberin zatının mertebesi Arş kadar yüksektir (g. 120/1).

Hz. Muhammed peygamberliğin Arş makamındadır (g. 144/2).

Miraç Gecesi Arş Hz. Muhammed'in ayağı altına atlas kumaştan halı döşemiştir (g. 167/2).

---

[20] Erzurumlu İbrahim Hakkı, **Mârifetnâme,** haz. Turgut Ulusoy, C.I, İstanbul, Hasankale İbrahim Hakkı Hz. Camii ve Külliyesini Yaptırma ve Yaşatma Derneği, 1974, s. 12.
[21] Hûd, 11/7.
[22] Zümer 39/75.

Peygamber'in himmetinin sarayı Arş'tan daha yüksektir (g. 185/1).

Peygamber, Dört Halife, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in şerefini yüksekliği Sidre'den yüce olup Arş'a ulaşmıştır (g. 308/1).

Felekler Arş'ı sevgilinin eşiğine benzettiler diye hicap örtüsü çekilmiştir (g.318/4).

-Kürsî-

Hz. Peygamber Hannâne'den ayrılınca onun ağlaması Kürsî'ye erişmiştir (g. 147/3).

Allah'ın Arş, Kürsî ve Felekler gibi eserleri varken inkarcıların onu inkar etmesi anlaşılmaz (g. 296/2).

-Levh-i Mahfuz-

Felek Levh-i Mahfuz'un altın süslemeli bir sandığıdır (g. 35/1).

-Sidre-

Sidre-i âlâ sevgilinin boyu olmadan âşığın gözüne görünmez (muh. 11/2).

Gökteki Sidre, sevgilinin boyunu ve kıyafetini görünce gözler önüne çıkmaya yürek bulamaz (g. 7/3).

Peygamber, Dört Halife, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in şerefini yüksekliği Sidre'den yüce olup Arş'a ulaşmıştır (g. 308/1).

Peygamber'in Sidre'deki makamının eşiği Rıdvan'ın tahtıdır (g. 46/2).

Sidre ve dokuz felek Allah'ın kudret bahçesinin fidanındaki birkaç kuş yuvasına benzer (g. 221/1).

3.2.2.2.2. Dokuz Felek

Dokuz kat felek dünyanın etrafında döner. Felekler dokuz kubbeye benzetilir. İç içe sıralanmıştır ve farklı süratlerde devrederler. İlk yedi felekte yedi gezegen bulunmaktadır. Bu yedi feleğe seba-i seyyare adı verilir. Sırayla ay, merkür, venüs güneş, mars, jüpiter, satürn yedi felekte devreden yedi gezegendir. Sekizinci felekte on iki burç üzerinde sabit yıldızlar bulunmaktadır. Dokuzuncu felek Arş'tır. [23]

Felek divanda hem astronomik özellikleri ile hem de devamlı dönmesi, bir kararda olmaması yönüyle ele alınmıştır.

[23] A. Atilla Şentürk, "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler(Burçlar), Türk Dünyası Araştırmaları, sy. 90, 1994, s. 135-136.

Felek kime bir gün iyilik etse sonra yıllarca kötülük eder (tkb. 1/I/1, tkb. 2/I/2, tkb. 2/I/3, tkb. 2/I/4, tkb. 2/I/5, tkb. 2/I/7, tkb. 2/III/9).

Hilecidir, aldatıcıdır, alçaktır (tkb. 1/I/2, tkb. 1/I/3, tkb. 1/I/5, tkb. 2/I/1).

3.2.2.2.2.1. Felekle İlgili Teşbih, Mecaz ve Vasıflar

-Âsiyâb-

Felek insanları un gibi öğütmek için başlarında değirmen döndürür (tkb. 1/I/4).

-Âşiyân-

Allah'ın kudret bahçesinin fidanında Sidre ve dokuz felek birakaç kuş yuvasına benzer (g. 221/1).

-Bağ, Bahçe, Nahl-

Âşığın felek bahçesindeki hasret derdi dal gibi uzayarak kayan yıldıza benzer (g. 13/5).

Âşığın âh rüzgarı felek fidanını silkeleyip döndürür (mua. 18).

-Buhar-

Felek, Hz. Peygamber'i,n fazilet denizinin buharıdır (g. 26/4).

-Bahr-

Allah, dokuz felek denizini havada asılı tutar (g. 166/2).

Sevgilinin beni, felek denizinde ay avına çıkar (mua. 71).

-Çeng-

Felek çenge benzer (tkb. 1/II/6).

-Çini Tabak-

Allah'ın sofrasında felekler, dokuz çini tabak gibidir (g. 184/2).

-Ejder-

Felek ejderi âşığın gam hazinesine göz diker (g. 342/4).

-Elbise, Destâr, Şa, Atlas-

Ufuk, feleğin eteğidir (k. 4/2).

Felek, Güneşin başına sardığı mavi sarıktır (tkb. 1/IV/5).

Felek atlası âşığın ahıyla delinip yıldız pamukları ortaya çıkmıştır (g. 6/1).

-Fülk, Zevrâk-

Felek, âşığın gözyaşı denizinde dolaşan bir gemidir (g. 77/4).

Âşık, gözyaşında yüzen felek kayığını âhının yeliyle alabora eder (g. 220/2).

-Hink-

Felek, âşığı kır atının arkasında sürüklerken onun âhını duydukça yıldız kamçısını vurur (g.12/5).

Güneş felek atının binicisi olsa bile haşre dek aşk menzillerini dolaşıp bitiremez (g. 121/5).

Felek atı, Allah'ın emriyle arkasında yüzbinlerce melekler varken âlemi (g. 203/4).

-Hokka-

Felek âşığın âh dumanının isiyle dolu bir hokkadır (g. 71/4).

-Katip-

Âşığın âhının kıvılcımları ve isi, felek katibine altın renkli ve lacivert yazılı kalemler gönderir (g.84/5).

-Katmer Menekşesi-

Hz. Peygamber'in himmetinin çimenliğinde dokuz felek bir mavi katmer menekşesidir (g. 185/3).

-Kitap, Varak-

Felek çok yapraklı bir kitaba benzer (k. 3/2).

Aşk ateşinin yakıcı vasıfları âh dumanının isiyle felek yaprağına yazılsa kitap olur (g. 294/3).

-Kubbe-

Felek âlem camisinin dokuz kubbesidir, ay ve güneş onun kandilleridir (tkb. 1/III/2).

-Medrese-

Felek dokuz kubbeli bir medreseye benzer (k. 4/16).

-Meta-

Felek, Hz. Peygamber'in kıymetli mahzeninde dokuz parça eşyadır (g. 144/2).

-Mevlevî-

Felek, şems sevgiliyi görünce hilal külahını giyip mevlevî olur (g. 325/1).

-Minare-

Melekler her gece felek minaresinde temcit okurlar (g. 296/3).

-Otağ-

Padişah nereye giderse gitsin felek onun otağıdır (g. 81/1).

-Peyk-

Güneş her gece dönüp yorgunluktan yıldızlardan ter taneleri döken feleğe, terini silmesi için seher vakti altın işlemeli bir mendil sunar (k. 1/35).

-Pîr, Pîrezen-

Felek ihtiyardır (k. 3/17, k. 3/12).

Felek denen kocakarı başına güneşten bir karanfil taksa da er kişi ona yüz vermez (g. 86/2).

Felek pîri, her gece ay mumunu avucunun içinde tutmasaydı âşığın âh rüzgarı onu södürürdü (g. 332/3).

Felek kocakarısı, yeryüzü tavasında güneş ateşiyle dünya halkının yüreklerinin yağını eritir (kt. 2).

-Sahn, Fezâ-

Samanyolu vuslata erince felek sofasına sofrasını serdi (g. 222/3).

Felek bir meydandır (tkb. 1/IV/6).

-Sâil-

Güneş, âşığın âh kıvılcımının felek dilencisinin tasına bıraktığı paradır (g. 263/2).

-Sâkî, Kadeh, Şişe-

Felek bir sâkidir ecel şarabı sunar (tkb. 2/III/9).

Âşık felek kadehini ezelde içtikten sonra göğe asmıştır (g. 20/4).

Rint âşık, felek şişesinden aşk güneşinin şarabını çeker (g. 87/4).

Gamlı âşık dokuz felek kadehinden içse de neşesi yerine gelmez (g.211/2).

Felek bir kişiye kadehten içirirken diğer yandan yüreğine kan doldurur (g. 236/2).

Felek yıldız şekerleriyle dolu bir şişedir (g. 306/4).

-Tâk-

Âşığın âhı feleğin altın işlemeli takını oynatır (g. 11/2).

Samanyolu, felek takında bezemeli bir direktir (g. 167/3).

-Tesbih Tanesi-

Dokuz felek, Allah'ın tesbihinin taneleridir (g. 9/2).

-Top-

Felek inkar kalelerini tehdit eden havan topudur (g. 237/5).

-Toprak-

Felek, Hz. Peygamber'in yolunun toprağıdır (g. 144/1).

-Yılan-

İnsan bir gün felek yılanın yokluk zehrini içecektir (g. 279/3).

-Zincir-

Dokuz felek, halka halka Allah'ın sanatının çeşmesinin tasının zinciri olmuştur (g. 119/2).

3.2.2.2.3. Burçlar

Burçlar, sekizinci felekte bulunurlar ve sabittirler. Güneşin bir yılda takip ettiği düşünülen yörüngenin içlerinden geçtiği belli sembollerle gösterilen on iki takımyıldızlardan her birine burç denir.[24] Eski devrin günlük yaşamında astronomi günümüzden daha etkin olduğundan burçlar şiirlerde de çokça işlenmiştir. Ubeydî burçları genellikle isimleri ile tenasüp oluşturacak kelimelerle bir arada kullanmıştır.

3.2.2.2.3.1. Boğa *(Sevr)*

Boğa, divanda kurban edilme yönüyle ele alınmıştır.

Felek meydanında Merih Boğa'yı kurban eder(k. 4/4, tkb 1/IV/6).

Sevgili, Boğa'yı yedi parçaya böler (muh. 12/2).

3.2.2.2.3.2. Terazi

Terazi, divanda tartma özelliği ile ele alınmıştır.

Güneş Terazi burcunda Allah'ın göklere ihsan ettiği altını tartar (k. 1/33).

[24] Kürşat Demirci, "Burç", **DİA,** CVI, s. 421.

Samanyolu Terazi burcunda faziletleri tartar (k. 4/18).

3.2.2.2.3.3. Kova *(Delv)*

Kova da diğer burçlar gibi günlük hayattaki rolü ile ele alınmıştır.

Felek, Güneş'i Kova burcunda kuyuya indirir (k. 1/7).

Feleğin burçlar üzerinde tahakkümü vardır (k. 1/7).

Felek kime bir gün iyilik etse sonra yıllarca kötülük eder (tkb. 1/I/1, tkb. 2/I/2, tkb. 2/I/3, tkb. 2/I/4, tkb. 2/I/5, tkb. 2/I/7, tkb. 2/III/9).

Hilecidir, aldatıcıdır, alçaktır (tkb. 1/I/2, tkb. 1/I/3, tkb. 1/I/5, tkb. 2/I/1).

3.2.2.2.4. Yıldızlar

Divanda yıldızlar parlaklıkları ve çoklukları ile işlenmiştir. Allah'ın yaratıcı kudretinin en parlak eserleri olan yıldızlar nicelikle ilgili kıyaslamalarda gökte çok fazla oluşları ile karşılaştırma unsuru olurlar. Yıldızlar bazen de âşığın âhından doğan kıvılcımlara benzetilirler.

3.2.2.2.4.1. Yıldızlarla İlgili Teşbih ve Mecazlar

-Altın, Gümüş, İnci, Akçe-

Yıldızlar, saçılmış altınlar gibidir (k. 4/6).

İnsan feleğin gümüş yıldızlarına alaka göstermemelidir; ona gözyaşı yeter akçedir (g. tkb 1/I/5).

Felek, Allah'ın lütuflarını yıldız gümüşlerini kullanarak hesaplamaya çalışsa da sabaha kadar bitiremez (g. 35/5).

-Asker-

Memduh yüce ülkesinde yıldız askerlerini sayar (k. 2/5).

Yıldızlar aşk sultanı şairin askerleridir (g. 97/5).

-Badem-

Feleğin yaprakları yıldız bademleri ile süslü güllaçtır (g. 29/2).

Âşığın âhı feleğin altın işlemeli takını oynatıp çatısından bir altın şişesi düşürür, kayan yıldız değildir (g. 11/2).

-Ben-

Sevgilinin beninin yıldıza benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.5.

-Buğday-

Hz. Muhammed'in duasıyla felek ambarı yıldız buğdayıyla dolmuştu (g. 19/1).

-Çiçek-

Gökyüzü, ay, güneş ve yıldızların çiçek olduğu varlık bahçesidir (g. 25/1).

Allah'ın kudret bahçesinde yıldızlar inci çiçeği gibidirler (g. 38/1).

-Çivi-

Yıldızlar, sevgilinin atının nalının çivileridir (g. 187/3).

-Delik-

Yıldızlar, harap bir ev olan feleğin çatısındaki ışık giren deliklerdir (g. 161/1).

-Göz-

Âşığın gözlerinin yıldızlara benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.11.

-Gözyaşı-

Âşığın gözyaşlarının yıldızlara benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.12.

-Kamçı-

Felek, âşığı atının arkasında sürüklerken onun âhını duydukça yıldız kamçısını vurur (g.12/5).

Âşığın felek bahçesindeki hasret derdi dal gibi uzayarak kayan yıldıza benzer (g. 13/5).

-Kıvılcım-

Âşığın âhının yıldızlara benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.3.1.

-Meyve-

Allah'ın kudret bahçesinin ağacı olan gökte yıldız meyveleri yetişir (g. 1/2).

-Nohut-

Yıldızlar gök kubbede nohut tanelerine benzer (g. 255/2).

-Pamuk-

Âşığın âh okuyla delinen felek atlasının yer yer yıldız pamukları ortaya çıkmıştır (g. 6/1).

-Şeker-

Felek şişesindeki nöbet şekerlerine benzerler (g. 306/4).

-Taş-

Hilal, sevgilinin kaşı ile birleşip tamamlanayım deyince yıldızlar toplanıp onu taşlayarak kaçırdılar (g. 264/1).

-Ter Taneleri-

Yıldızlar memduhun eşiğinde durmadan dönen göğün ter taneleridir (k. 1/34).

3.2.2. 2.4.2. Bazı Yıldız Kümeleri

-Kehkeşân-

Samanyolu, güneş sisteminin de içinde yer aldığı bir gökadadır. Açık havalarda gökyüzünde görülen Samanyolu kuzeyden güneye doğru uzanan yıldızların kümesidir. Şekil itibariyle gökyüzünde uzanmış bir çizgiye benzeyen Samanyolu divanda da daha çok bu yönüyle ele alınmıştır.

Samanyolu feleğin açıp okuduğu mektuptur (k. 1/36).

Samanyolu felek terazisinin ipi olsa memduhun faziletlerinin ağırlığını çekemez (k. 4/18).

Samanyolu feleğin belindeki hizmet kuşağıdır (g. 35/2).

Samanyolu felek köşkünün bezemeli bir direğine benzer (g. 167/3).

Samanyolu, feleğin göğsündeki yaradır (g. 178/2).

Samanyolu, memduhun dünyaya bağışlamak için kesesinde tuttuğu akçelerdir (g. 180/3).

Samanyolu altın süslemeli beyaz bir muma benzer (g. 204/2).

Yıldızlarla süslenmiş bir ağaca benzer (g. 221/3).

Felek sofasına serilmiş bir sofraya benzer (g. 222/3).

-Ülker, Süreyya, Pervin-

Ülker takımyıldızı Boğa burcunda kümelenmiş yedi yıldızdır. Divanda kullanımı yedi yıldızın diziliş şekli ile yapılan teşbihlerdir. Bir sırada olan Ülker yıldızları, at nalı, ayak izi, diş, sürmedan gibi nesneler ile topuz ve muşta gibi savaş aletlerine benzetilmiştir.

Hz. Peygamber'in doğduğu gece Ülker gam askerini topuzla dünya ülkesinden sürdü (g. 33/2).

Gökteki Ülker, sevgilinin köpeğinin ayak izleridir (g. 33/2).

Ülker, sevgilinin ayağının toprağından yapılan sürmenin sürmedanıdır (g. 222/1).

Memduhun atının nalının çivilerinin izlerinden Süreyya doğmuştur (k. 4/19).

Cadılar Pervin düğümü büyüsüyle uykuyu bağlarlar (g. 13/4).

Felek sevgilinin kapısına öykününce Pervin ona topuzla saldırır (g. 253/1).

Uğursuz felek sevgilinin eşiğine öykününce Pervin ona yumruk atar (g. 265/3).

Pervin, Ubeydî'nin şirine saçmak için eline inciler alır (g. 282/5).

3.2.2.2.5. Gezegenler

Dünyanın etrafında dönen ilk yedi feleğin her birinde bir gezegen vardır. Bu gezegenler sembolleşmiş özellikleri ve burçlar üzerindeki etkileri ile ele alınmıştır. Güneş ve ay ise daha çok sevgilinin güzelliğini teşbih etmede kullanılmıştır.

3.2.2.2.5.1. Satürn *(Keyvân)*

Satürn yedinci felekte bulunmasıyla dünyaya en uzak gezegendir. Üst üste gelmiş felekler düşünülünce satürn en yüksekte bulunmaktadır. Memduhu övmek için onun huzurunun Keyvân makamı olduğu söylenir.

Memduhun huzuru Keyvân makamıdır (k. 2/11).

3.2.2.2.5.2. Mars *(Merih)*

Mars minyatürlerde elinde kılıçla resmedilmiştir, divanda da bu yönüyle söz edilmiştir.

Mars, Boğa burcunu kurban ettiği için felek meydanı kan ile dolar (k. 4/4, tkb. 1/IV/6).

3.2.2.2.5.3. Güneş

Güneş hem parlaklığı hem de büyüklüğü ile divandaki şiirlerde yer bulmuştur. Güneşin bir başka özelliği de onun dünyanın etrafında döndüğü düşüncesidir. Bu yönüyle avare bir âşığa, bir abdala benzetilmiştir. Sevgilinin yüzü parlaklığı ile güneşe benzetilirken, kıyaslamalarda güneş zerre ilişkisi çokça zikredilmiştir. Güneşin doğuşu ve batışı, ışık hüzmelerinin titrekliği, güneş tutulması da diğer özelliklerindendir.

-Altın, Para-

Âşığın âh kıvılcımının felek dilencisinin çanağına bıraktığı altın güneşe benzer (g. 263/2).

-Âşık-

Güneş, devamlı devrin güzelinin aşk şarabından içtiği için eli titrer (g. 171/1).

-Ateş-

Güneş, felek kocakarısının dünya tavasını ısıtan ateştir (kt. 2).

-Baş-

Feleği mavi bir sarık gibi başına bağlar (tkb. 1/IV/5).

-Derviş-

Güneş sevgilinin dervişi olmasa âlemi başı kabak dolaşmazdı (g. 121/1).

-Direk-

Güneş ve ay memduhun altın başlı sancağının direkleridir (tar. 1).

-Göğe-

Âşığın gözyaşı denizinde güneş bir göğe olmuştur (g. 77/4).

-Hazan Yaprağı-

Güneş âlemin hazan bahçesinde sararmış yapraktır (g. 103/2).

-Hilekâr-

Güneş, sevgilinin yanağını hatırlatarak hesapsız çiğ tanelerinin parasını gülden çekip kaldırmıştır (g. 233/3).

-Hizmetkâr-

Güneş her seher feleğin yıldız terlerini silmesi için şafağın kızıl havlusunu asar (k. 1/35).

-İp-

İhtiyar felek ustası güneş ışığı iplerini memduhun fazilet bağına atsa da onun genişliğini ölçemez (k. 3/12).

-Kandil, Şamdan-

Ay ve güneş, dokuz kubbeli felek camisinin kandilleridir (tkb. 1/III/2).

Aşk mumu güneş şamdanına dikilmiştir (mua. 76).

-Kalay-

Âşığın ah dumanı gece felek tasını kapkara edince sabah güneş kalayıyla onu cilalar (g. 4/1).

-Kurs-

Güneş ve ay felek evinin iki buhurdanıdır (g. 46/4).

-Külah-

Güneş yokluk ülkesinin paidşahı olan âşığın altın külahıdır (g. 97/2).

-Mum-

Güneş, mumunu âşığın mensup olduğu ocaktan yakar (g. 109/5).

-Sarı Gül-

Güneş sarı bir güle benzer (k. 1/7).

-Sayfa, Varak-

Felek, Allah'ın sanatının altın varaklı bir kitabıdır ay ve güneş onun iki sayfasıdır (g. 32/2).

-Solak-

Şair, ay ve güneş memduhun iki muhafızı olsun diye dua eder (g. 223/1).

-Süvari-

Güneş felek atının süvarisi olsada haşre dek aşk menzillerini dolaşmayı bitiremez (g. 121/5).

-Üzengi-

Güneş, felek atına binen sevgilinin atının üzengisidir (g. 14/5).

-Top-

Güneş kış kalesini fethetmeye gelen altın toptur (müf. 1).

-Yanak-

Sevgilinin yanağının güneşe benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.19.

-Yumurta-

Ay ve güneş Hz. Peygamber'in Hz. Ebubekir'le sığındığı mağradaki güvercin yumurtalarına benzer (g. 261/3).

-Yüz-

Sevgilinin yüzünün güneşe benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.20.

-Zerre-

Güneş sevgili ve memduhun karşısında bir zerredir (k. 3/21, k. 4/7).

3.2.2.2.5.4. Venüs *(Zühre)*

Venüs dünyaya yakın gezegenlerden olup üçüncü felekte bulunmaktadır. Bu yıldızın tesiri altındaki burçlarda doğan kimselerin güzel, zarif, zevk sahibi ve sanatkar olacağı düşünülmüştür. Ayrıca Venüs, feleğin sazendesi olarak sembolleşmiştir. Divanda da bu yönüyle ele alınmıştır.

Âşığın nameli inlemesi feleğin şenlik sarayında Zühre'yi dans ettirir (g.131/2).

Ubeydî'nin figânı Zühre'nin boyunu büküp Çeng etmek için can ipini bela sazına tel etmelidir (g. 292/5).

3.2.2.2.5.5. Merkür *(Utarîd)*

Merkür feleğin katibi olarak düşünülmüş ve etkili olduğu burçlarda doğan kimselerin zeki, anlayışlı ve kurnaz olacağına inanılmıştır. Divanda Merkür, katiplik yönüyle zikredilmiştir.

Utarid, düşüncelerini söyleyince ay ufalanıp; hayretinden ağzı açık hilal olur (k. 3/3).

Gece karanlığı mürekkep, felek de yazı takımı olsa Utarid, Hz. Peygamber'in güzel vasıflarını yazamaz (g. 18/4).

3.2.2.2.5.6. Ay *(Meh, Bedr, Hilâl)*

Ay birinci felekte yer alır ve dünyay en yakın seyyaredir. Şiirimizde birçok yönü ile ele alınan ayın, en çok nurlu ışığı ile ele alınıp istiare yoluyla sevgiliden ay yüzlü diye bahsedilmesi dikkat çeker. Ayın dünya etrafındaki devrinde aldığı farklı şekiller de onun başka bir özelliğidir. Ay, üzerindeki lekeleri, tutulması gibi diğer özellikleri ile de zikrolunmuştur.

-Beyaz Gül-

Dolunay, Allah'ın kudret bahçesi olan feleğin beyaz gülüdür (g. 38/1).

-Bıçak, Hançer, Ustura-

Kasap sevgilinin bıçağı hilale benzer (muh. 12/2).

Hilal, sevgilinin aşkının ayın bağrına vurduğu gam hançeridir (g. 62/1, g. 271/4).

Berber sevgili, hilale benzer usturasıyla âşığın başını traş eder (g. 127/5).

-Boy-

Âşığın boyunun hilale benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.4.

-Çömlek-

Kıskanılan hilal sevgilinin mahallesinde değersiz bir çömlektir (g. 151/1).

-Değişkenlik-

Şairin sözü ay gibi değişken değildir; sözüne sadıktır (g. 160/5).

-Direk-

Güneş ve ay memduhun altın başlı sancağının direkleridir (tar. 1).

-Gonca-

Hilal zambak goncası gibi açılıp dolunay olur (g. 221/2).

-Gömlek-

Ay her ay gömleğini eskidi diye değiştirmez Hz. Peygamber'in parmağının ikiye ayırdığı gömleğini saklar (g. 256/2).

-İz-

Ay sevgilinin yanağının güneşine özendiği için yüzünde Cebrail'in kanat darbesinden iz kalmıştır (g. 5/4).

-Kaş-

Sevgilinin kaşının hilale benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.13.

-Kadeh-

Dolunay, Allah'ın aşk güneşinin şarabıyla dolmuş bir kadehtir (g. 45/3).

Şarap dolunay, halka olmuş âşıklar onun halesidir (g. 55/1).

-Kandil, Mum -

Ay ve güneş, dokuz kubbeli felek camisinin kandilleridir (tkb. 1/III/2).

Ay mumu, Allah'ın aşkının ateşiyle erimiştir (g. 143/5).

Felek pîri her gece ay mumunu avucunun içinde tutmasa âşığın âh rüzgarı onu söndürür dü(g. 332/3).

Gök kandilinin fitili hilaldir (g. 193/2).

-Kayış-

Hilal, Hz. Peygamber'in nalınının kayışına benzer (g. 222/2).

-Kemer-

Sevgilinin aşkına bel bağlayan hilali kemer etmez (g. 332/1).

-Komutan-

Ay, âşk sultanının başkomutanıdır (g. 97/5).

-Kulp-

Allah'ın lütuf suyunu halka sebil etmek için gökyüzü testi hilal de onun kulpu olmuştur (g. 255/4).

-Kurs-

Güneş ve ay felek evinin iki buhurdanıdır (g. 46/4).

-Külah-

Güneşe benzer sevgiliyi görünce felek mevlevi hilal de onun külahı oldu (g. 325/1).

-Nal-

Hilal sevgilinin atının nalına benzer (g. 187/3).

-Pamuk-

Dolunay, feleğin lacivert hokkasında Allah'ın hükmü miskinin sarıldığı pamuktur (g. 1/3).

Felek, gece âşığın feryadından rahatsız olunca kulağına ay pamuğunu takar (g. 266/3).

-Sâcid-

Dolunay, Allah'a o kadar secde etti ki alnından eser kalmayıp hilâl oldu (g. 28/3).

-Sandal-

Âşığın gözyaşı denizinde hilal bir sandal olmuştur (g. 77/4).

-Sayfa, Varak-

Felek, Allah'ın sanatının altın varaklı bir kitabıdır ay ve güneş onun iki sayfasıdır (g. 32/2).

-Solak-

Şair, ay ve güneş memduhun iki muhafızı olsun diye dua eder (g. 223/1).

-Ulak-

Yarımay, Hz. Peygamber'in aşkının yolunda ulak gibi daha hızlı koşmak için gömleğini beline sokmuştur (g. 10/4).

-Üzengi-

Hilal, memduhun atının üzengisi ile bir tutulamaz (k. 1/37).

-Yanak-

Sevgilinin yanağının aya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.19.

-Yaşmak-

Hilal feleğin yaşmağıdır (mua. 111).

-Yumurta-

Ay ve güneş Hz. Peygamber'in Hz. Ebubekir'le sığındığı mağradaki güvercin yumurtalarına benzer (g. 261/3).

-Yüz-

Sevgilinin yüzünün aya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.20.

3.2.2.2.6. Bazı Kozmik Unsurlar

3.2.2.2.6.1. Işık

Güneş, memduhun parlaklığından ışık toplasaydı ona asla zeval gelmezdi (k. 3/4).

İhtiyar felek ustası, güneş ışıklarının ip tellerini memduhun fazilet bağına atsa bile onun genişliğini ölçemez (k. 3/12).

Âşığın ateşi bir ışık olup âlemi dolaşır (muh. 9/3).

İnsanın gözündeki ışık Allah'ın lütfudur (g. 143/1, g. 143/3).

Miraç Gecesi, dokuz felek Hz. Peygamber için ışıktan bir merdiven olmuştur (g. 222/4).

Allah, Hz. Osman'a öyle bir zeka pırıltısı vermişti ki güneş bile ateşini ondan kıvılcım alarak yakardı (g. 304/3).

3.2.2.2.6.2. Karanlık

Güneş, memduhun aklının nurları karşısında karanlık kalır (k. 3/21).

Sevgilinin kakülleri kubbe karanlığına benzer (mur. 5/3).

Hz. Peygamber dünyaya geldiğinde ateşe tapanların ocakları sönüp karanlıktan kurtulamadılar (g. 19/2).

Hz. Peygamber'in uğuruyla âlemin karanlık örtüsü kalkıp kör gözler ışığa kavuşmuştur (g. 46/1).

Dünya sevgilinin abdalı olmuştur; karanlık gece onun kara şalıdır (g. 65/4).

Batı diyarı karanlıktır (g. 81/2).

3.2.2.2.6.3. Gölge

Memduha dua edilirken Cebrail'in kanadının ona gölgelik olması dilenir (k. 1/44).

Memduhun saltanat çimenliğinin gölgesi lütuf gölgesiyle âlemi refaha kavuşturur (k. 2/3).

Hz. Peygamber'in gölgesi bile yere düşmezken sonunda toprak onun nazik vücuduna makam olmuştur (tkb. 2/II/5).

Âşık servi boylu sevgiliden toprak olan bedeni için gölge salmasını ister (muh. 14/1, g. 311/4, g. 321/3).

Hz. Peygamber, Allah'ın elif boylu sevgili kulu olduğu için gölgesinin yere düşmemesine şaşılmaz (g. 2/3).

Hz. Muhammed , peygamberlerin padişahı olduğu için Allah bir bulutu ona gölgelik yapmıştır (g. 2/5).

Sevgili, servi olup gittikçe, gönül gölge gibi yerle bir olup gider (g. 56/1, g. 83/2,).

İnsanın gölgesi, yolda yürürken ona bir gün toprağa gireceğini hatırlatır (g. 59/4).

Meyhanede rakibin gölgesi kadehin üzerine düşünce şarap kızgınlıktan köpürdü (g. 85/3).

Sevgili kendi gölgesini dahi ayağı altına alan zalim bir sultandır (g. 170/3).

Güneş yıldızların sultanıdır onun üzerine ancak Hz. Muhammed'in himmetinin Hüma'sı gölge düşürebilir (g.185/5).

Âşığın gölgesi sevgilinin yoluna, eşiğine düşer (g. 197/4).

Nehir sevgilinin uzun boyuna meyleder onun gölgesinde akmak ister (g. 200/1).

Aşık sevgilinin boyunu görünce yerin dibine girer, mezarının üzerindeki servi onun gölgecisidir (g. 217/1).

Âşık ölünce mezarını kucaklayan ancak mezar taşının gölgesidir (g.217/2).

Gam zerrelerinin gölgesi âşığın evidir (g. 217/3).

Gölge, gül fidanı sevgiliden ayrı düştüğü için kararmıştır (g. 249/5).

Padişah, Allah'ın yeryüzündeki gölgesidir (g. 251/5).

Sevgilinin gölgesi düşecek diye âşık sararmış vücudunu kumaş gibi yoluna serer (g. 264/4).

Ubeydî, Hz. Ali'nin sadık kölesi Kanber'e onun gölgesiymiş gibi hizmet etmek ister (g. 305/5).

Sevgilinin saçının gölgesi ecel korkusu verir (g. 317/3).

3.2.2.2.6.4. Tutulmalar, Şimşek, Yıldırım, Gök Gürültüsü, Yıldız Kayması

-Güneş Tutulması-

Güneş, sevgilinin nurlu yüzüne öykünür diye güneş tutulması hazırda bekler (g. 52/5).

Sevgilinin göğsünü kapattığını gören güneş tutuldu der (g. 257/4).

-Gök Gürültüsü-

Dokuz felek değirmeni sevgilinin aşkıyla gök gürültüsü gibi feryat eder (g. 9/1).

-Şimşek-

Akıl habercisi şimşek gibi koşsa haşre dek Allah'ın kudret yağmurunun bir damlasının etrafını dolaşamaz (g. 9/3).

Allah'ın yardımı olunca karınca şimşek gibi hızlı hareket eder (g. 193/3).

Burak, Hz. Peygamber'in Allah'a gidişte aceleci olduğunu görüp yıldırım gibi hızlı hareket etti (g. 158/4).

-Yıldız Kayması-

Âşığın âhı feleğin tâkını oynatıp çatısından bir altın şişesi düşürünce yıldız kaydı sanılır (g. 11/2).

Felek bahçesinde durmadan uzayan hasret dalı kayan yıldız sayılır (g. 13/5).

3.2.3. ZAMAN

3.2.3.1. Genel Olarak Zaman

Divanda zaman , gelip geçiciliği yönü ile alınmış ve zamandan şikayet edilmiştir. Şaire göre zamanın neler getireceği belli olmaz. Zaman nice taht sahibine de ölüm kadehini tattırıp onları alaşağı etmiştir. Bunun için gelecek planları yapmak yersizdir, insan yaşadığı anın kıymetini bilmelidir.

Eğer zaman, Hz. Yahya'yı memduhun devrine getirse onun faziletlerini görüp çırağı olurdu (k. 4/10).

Felek insanı bir zaman Arş'a çıkarsa bir zaman olur ki mekanını toprağın altı eder (tkb. 2/I7).

Aşk, zaman ve mekan sedefinin dışına çıkmış bir incidir (g. 30/1).

Zaman insanın ömür kadehinde bir damladır (g. 58/1).

Molla Câmî, şâirin devrine gelse şiir meclislerinde elden ele gezen kadeh olurdu (k. 4/22).

Mârifetin tatlı kadehinden içmeyen kimse devrân meclisinin safasından haberdar olmaz (g. 23/3).

Sevgilinin ayı doğalı güneşin devri kapanmıştır (g. 71/5).

Devir memduhun devridir (g. 81/3).

Âşığın gönlü devrin şahının esiridir (g. 92/1).

Âşık ne devrin Süleyman'ı ne de zamanın Cem'idir; meyhanenin sultanıdır (g. 102/1).

Zamanın Süleyman'ı da olsan, Cem'in kadehinden de içsen ecel sakası sonun ölüm kadehini sunar (nzm. 1).

Kase cambazı sevgili devrin iki yüzlü fitnecisidir (g. 110/2).

Âşığı aşk hevesi ile devir perişan etmiştir (g. 116/2).

Devrin emir ve kadılarının ahirette halleri gayet harap olacaktır (g. 130/3).

Güneş devamlı devrin güzel sakisinin aşk şarabından içtiği için eli titrer (g. 171/1).

Dert denizine batmış âşığın devrin kötülüğünü görmüştür (g. 190/5).

Âşık devrin rüzgarından çekinmez (g. 230/4).

Zamanın eli zer mühreyle feleğin yapraklarını cilalasa da memduhun vasıfları felek yapraklarına sığmaz (k. 3/2).

İnsan, deniz gibi zamanın rüzgarının elinden tokatlar yiyip ne denli acı çekerse de yüzünü buruşturmamalıdır (g. 124/3).

Sevgili zamanın Yusuf'udur (g. 142/4).

Şair yokluk ülkesine hükümdar olmak için zamanın dilencisi olmak gerektiğini söyler (g. 192/1).

Âşığın amacı zamanın aşk Hüsrev'i olmaktır (g. 212/1).

Âşık, gözlerinden zamanın elinin kirini gözyaşlarıyla yıkamasını ister (g. 216/4).

Dertliler zamanını mihnetle geçirir (mua. 17).

3.2.3.2. Yıl

Zamanın dilimlenmesi dünya düzeninin bir parçasıdır. Yıllar, mevsimler, aylar, günler, gece-gündüz zamanın parçalarıdır.

Ubeydî, sevgilinin nice yıldır âşığıdır (muh. 11/3).

Yıllar geçer tabip sevgili ayrılık hastası âşığını anmaz (g. 223/5).

Dalgıçlar, memduhun fazilet ve olgunluk denizinin dibine erişmek için yüz yıllarca dalsalar da dibine ulaşamazlar (k. 3/10).

Felek kimi bir gün güldürse o günü aylar yıllar hüzün takip eder (;tkb. 1/I/1, tkb. 1/I/2).

Şirin ay, aydınlık yüzünü nice yıl Ferhat'tan saklamıştır (mua. 88).

Âşık, sevgilinin emrine yıllarca itaat eder (mur. 1/1).

Âşık yıllardır içip eğlenerek şaraptan zevk almıştır (muh. 3/2).

Gönül nice yıllar bir perinin aşkıyla dertlenmiştir (müs. 1/2).

Ubeydî nice yıllar günah belasının esiridir; Allah'ın af hazinesinden şifa umar (g. 1/5).

İnsan yüz yıllarca ibadet etse de Allah'ın lütfu olmadan bir fayda bulamaz (g. 38/4).

Âşık yıllardır hicran yatağının esiridir (g. 92/3).

Âşık, sevgiliden ona yıllarca hizmetçilik etmiş emektarını unutmamasını ister (g. 182/1).

Bilal-i Habeşî'nin makamı, yıllarca Kabe'de Hz. Peygamber'e müezzinlik ettiği için cennete yükselmiştir (g. 194/1).

Âşık yıllardır aşk ile kederlenip muradına erememekten şikayet eder (g. 212/2).

Sevgili, âşığını nice yıllar gam köşesinde bırakmıştır (g. 212/2).

3.2.3.3. Mevsimler

3.2.3.3.1. İlkbahar

Bahar, doağanın canlandığı mevsim olarak şiirlerde en çok bahsi geçen mevsimdir. Baharla tabiat canlı ve güzel bir hal alır. Bu yönüyle bahar güzellikleri canlandırıcı bir özellik taşır. Vuslat da bahar ile birlikte anılır.

Edirne'nin Baharistan'ının özelliklerini Sâdî yazsa bin Gülistân'a benzer (k. 1/10).

Memduhun tabiatinin rüzgarı fazilet baharını canlandırınca Sâdi bile bu Gülistân'ı izler (k. 4/20).

Bahar mevsimi gelince Eski Zağra'daki her ağaç feleğin kubbesine doğru döner (k. 5/10).

Âşık, baharın gelip yeryüzüne zümrüt örtü döşenmesini ister (tah. 3/1).

Sevgilinin ayva tüyleri arasındaki yanağının rengini gören, bahar bahçesine yer yer kırmızı çiçekler konulmuş der (g. 37/3).

Hazan ülkesinin hükümdarı bahar ülkesini feth etti; donanıp bahçe şehrine süs verse şaşılmaz (g. 78/4).

Badem, sevgilinin kanlı gözünden korkmasa her bahar üzerine pullu zırh giymezdi (g. 177/2).

Gonca, sevgilinin dudağına öykünmeseydi bahar onu tomruğa vurmazdı (g. 263/5).

Bahar vakti gelince Edirne'nin hoş kokulu toprağı miskle tartılır (g. 277/1).

Bahar gelir geçer açılmış güle benzer sevgili âşığa yüzünü göstermez (g. 311/3).

3.2.3.3.3. Sonbahar (*Hazân)*

Sonbahar, ağaç yapraklarının sararıp düştüğü ayrılık mevsimidir. Doğanın canlılığını kaybettiği bir mevsim olması yönüyle zamanın gelip geçiciliğine sonbahar ile vurgu yapılır. Ubeydî de bir gazelinde bir sonbahar manzarasını işlemiştir.

Güz yaprakları gülşene altın halı döşeyince cennete benzer (g. 77/1).

Güz yaprakları çınarın eline kına yakıp servinin ayağını nakışlar (g. 78/2).

Hazan vakti, bülbül sırtına sincap kürkü giydi; gül kulağını hazan rüzgarından sakladı (g. 78/3).

Hazan ülkesinin hükümdarı bahar ülkesini feth etti; donanıp bahçe şehrine süs verse şaşılmaz (g. 78/4).

Şafak kızıllığı hazan yaprağından soluk görünür (g. 78/5).

3.2.3.3.4. Kış

Divanda kış soğukluğu ve kar yağışı ile ele alınmıştır.

Âşığın yanıp kül olmuş hali kış vakti sincap kürkü giymişe benzer (g. 14/1).

Zemin, kış soğuğunun şiddetiyle ölünce kar vücudunu kefenle örter (g. 155/2).

Sıcak yüzlü bir güzeli kucaklamanın âlemi vardır, doğrusu insan kış gününde ateş kenarında durmalıdır (mua. 156).

3.2.3.4. Ay

Dünyada vakit geçtikçe saatler gün, günler ay, aylar yıl olacaktır (k. 3/36).

3.2.3.5. Gün

3.2.3.5.1. Genel Olarak Gün

Genel olarak gün, bir gün gibi belirli bir vakit işaret edilerek zamanın geçiciliği konusu ele alındığında söz konusu edilmiştir.

Felek kimi bir gün mutlu edip güldürse o günü nice aylar, yıllar hüzün takip eder (tkb. 1/I/1).

İnsan gömüye sahip olsa da; bir gün toprağa girip kendisi gömülecektir (tkb. 1/I/9).

Bir gün olur insan ne eğlenebilir ne ibadet edebilir, aciz ve aşağılık [bir şekilde] toprağa girip pişman olur (tkb. 1/I/10).

Bir gün insan, vücut kopuzunu bu dünyadan gönderir; [felek] çengi, kemiklerinin neyini yere çalar (tkb. 1/II/6).

Gâfil insan, durmadan gaflet edip fırsatı öldürürse, ölüm bir gün onun gözünü açar (tkb. 1/III/10).

Felek kimi bir gün vuslat ile sevinçli ve mutlu etse ayrılıkla onu nice yıllar dertli eder (tkb. 2/I/2).

İnsan bütün dünya ülkelerinin başına geçse bile bir gün eceli gelip başını ver, der (tkb. 2/II/1).

Kıymette insanın ne kadar başı göğe erse de kaderin eli onu da bir gün yerle bir eder (tkb. 2/II/6).

Bir gün ansızın ahiret yoluna gidersin, şimdiden ibadetler azığını hazırla (tkb. 2/III/2).

Hayat kasrına dayanıp gafil olma; bir gün yokluk rüzgarı onu yerle bir eder (tkb. 2/III/5).

Sevgili, hasta âşığını bir gün toprak eder (mur. 2/1).

Âşık, sevgilinin toprak ettiği düşkünlerinden birinin üzerinden geçerken eteğinin çekileceğinden endişelenir (g. 52/4).

Güzeller şahı, âşığa bir gün onu beğendiğini söylemez (g. 76/1).

Ubeydî bir gün âhının rüzgarından yıkılacaktır (g. 224/5).

İnsan bir gün yokluk ülkesine yalnız gidecektir (g. 229/2).

3.2.3.5.2. Sabah, Seher, Şafak

Sabah, güneşin doğuşuyla doğanın uykudan uyandığı vakittir. Çiçekler sabah açar, sabah rüzgarı tabiatı uyandıran etkisiyle bahçelerde gezer. Gece karanlığı sona erer, âşığın inlemeleri ve hastaların acıları azalır.

Meleklerin yardımı seher vakti gelir (k. 1/1).

Çiçekler seher vakti açılırlar (k. 1/1).

Seher ışıkları altın süslemeli mendile benzer (k. 1/35).

Şafak kızıllığı kana benzer (k. 4/2, k. 4/3)

Güneş, âh dumanının gece kararttığı gök tasını sabah vakti kalaylayıp cilalar (g. 4/1).

Güneş her gece Arş'ın altında Allah'a secde ettiği için sabah aydınlık uyanır (g. 38/3).

Subh-ı sadık [ışığı] sevgilinin eşiğinin Kâbe'sine akşamdan yola çıkan güneşin bir beyaz ihrâmıdır (g. 72/1).

Misafir sevgiliye sabah ezanında dek kal dense kalmaz (g. 105/4).

Her gece sevgilinin eşiğinden kovulan güneş her sabah yüzünü eline alıp geri gelir (g. 121/3).

Allah sabah akşam âleme nimetlerinden ziyafet verdiği için şafak vakti göğe kızıl havlu asılır (g. 137/2).

Âşık gece rüyasında akarsu görünce sabah sevgilinin ona kılıç çekeceğini düşünür (g. 207/4).

Âşığın canı gece sevgilinin saçına dolaşıp hasta düşünce sabaha çıkabildi mi diye merak edilir (g. 207/4).

Felek, âşığın sabaha dek süren feryadından rahatsız olunca kulağına ay pamuğunu takar (g. 266/3).

Allah'ın lütfu feleğin terazisini sabah gümüşle, akşam lalle doldurur (g. 300/1).

3.2.3.5.3. Gündüz

Gündüz, divanda güneşin etkisinin yoğunlaştığı bir zaman dilimi olarak işlenmiştir.

Felek, insana gündüz altın elbise, gece kara şal giydirir (tkb. 2/I5).

Felek, Allah'ın lütuflarını gece vakti yıldız gümüşleriyle hesaplamaya çalıştı; olmayınca gündüz vakit vazgeçti (g. 35/5).

Halkın her gece aklını başından alan uyku değil gündüz vakti içtikleri gam kadehidir (g. 58/2).

Âşığa gece ve gündüz nedir diye sorulsa, biri kutlu günüm, biri kara bahtımdır der (g. 97/4).

Mum, eski kilisede gece vakti pervanesini öldürünce gündüz karalar bağlayıp ağladı (g. 143/4).

Yastık, gece vakti sevgiliyi öptüğünden, gündüz kendini naza çeker (g. 253/5).

Âşık, gündüz görünüp de geceleri başka yerlerde olan güneş sevgiliyi uzaklaştırmak ister (g. 269/5).

Gündüz vakti uykuya yatan yılan halka olur (g. 328/2).

3.2.3.5.4. Akşam

Akşam, günün güneşin batışı havanın karardığı zaman dilimi olmasıyla karanlık olması özelliğiyle divanda yer almaktadır.

Allah'ın lütfu feleğin terazisini sabah gümüşle, akşam lalle doldurur (g. 300/1).

Sevgilinin eşiği Kabe'sine akşamdan yola çıkan sabah ışığı güneşin beyaz ihramıdır (g. 72/1).

Âşık bahtıyla gam akşamında çatışsa âhı tüfekle kıvılcımlardan fındık mermi atar (g. 224/4).

3.2.3.5.5. Gece

-Baht-

Âşığa gece ve gündüz nedir diye sorulsa, biri kutlu günüm, biri kara bahtımdır der (g. 97/4).

-Gam-

Gam ile gecenin birlikte anılması ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.3.4.

-İs, Mürekkep-

Güneş, âh dumanının gece kararttığı gök tasını sabah vakti kalaylayıp cilalar (g. 4/1).

Gece karanlığı mürekkep, felek yazı takımı olup Utarid, Allah'ın vasıflarını yazmak istese yazamaz (g. 18/4).

Gecenin karanlığı, feleğin hokkasını dolduran âşığın âh dumanın isidir (g. 71/4).

Âşığın âhının duman karasından âlemin yüzü kararınca gece sanılır (g. 103/3).

-Kara Şal-

Felek, insana gündüz altın elbise, gece kara şal giydirir (tkb. 2/I5).

Gece, sevgilinin melamet yolunda abdal olan dünyanın kara şalıdır (g. 65/4).

-Rüya-

Âşık gece rüyasında akarsu görünce sabah sevgilinin ona kılıç çekeceğini düşünür (g. 207/4).

-Saç-

Sevgilinin saçının geceye benzetilmesi ile ilgili olarak 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.16.

Gece, sevgilinin saçı geceye benzemez denilince kara kaygıya düşüp kararır (g. 50/3).

-Vakit olarak gece-

Yastık, gece vakti sevgiliyi öptüğünden, gündüz kendini naza çeker (g. 253/5).

Melekler, gece vakti oruç tutarak Allah'a yakınlaştılar (tkb. 1/III/7).

Sevgili, gece vakti âşığın gamhanesine misafir olmaz (müs. 1/3).

Münasebetsiz rakip mecliste durmadan şarkılar söyleyerek geceyi beyhude seslerle doldurmuştur (g. 6/3).

Sevgili gece vakti âşığın evine ayak basarak zerreye dönmüş âşığı kaldırır (g. 16/2).

3.2.3.5.6. Nevruz

Bülbül nevruzda nevruz havasını teranesi bağlayıp, nevruz nağmesi çeker (g. 329/1).

Nevruzun safasını bilmek için sevinç gecesi ile işret gündüzünü bir etmelidir (g. 329/2).

Zaman nevruz kaftanını giyince insan da gam çulunu çıkarıp neşe elbisesini giymelidir (g. 329/3).

Lale çemende al bayarakları açıp nevruz sancağını diker (g. 329/4).

Bülbüller nevruzda nevruz salası verir (g. 329/5).

3.2.3.5.7. Bayram

Kurban bayramı uğurlu bir gündür (k. 4/1).

Bayram tebriği için hediyeler ve altınlar verilir (k. 4/5).

Sevgili, âşığı kavuşma bayramına erdirirse âşık ona kurban olur (mur. 2/3).

Memduhun vereceği rütbe Ubeydî'nin bayramıdır (g. 51/5).

Bayram günü, âşığa eziyet günleri geçmiş safa devri gelmiştir (g. 72/1).

Sevgilinin yanağının göründüğü gün âşığa bayram günüdür (g. 72/1).

Sevgilinin evi Kabe'sini tavaf edip yüzünü görenlere o gün Kurban bayramıdır (g. 72/2).

Âşığın, sevgili uğrunda yaktığı yaraları bayram ekmeğidir (g. 72/4).

Vuslat bayramında sevgilinin lâl dudağı Ubeydî'ye can parasını bahşiş vermiştir (g. 72/5).

Âşık için ayrılık oruç, kavuşma bayramdır (g. 209/2).

Âşık sevgiliye kavuşunca bayram günü çocuklarına güzel kıyafetler giydiren baba gig gözyaşı çocuklarına kırmızı renkli elbise giydirir (g. 330/2).

3.2.3.5.8. Kutsal Gün ve Geceler

-Kadir Gecesi-

Memduhun Ubeydî'ye vereceği berat fermanı ona Kadir gecesidir (g. 51/5).

Ubeydî, Hz. Hasan'ı vasfederek güzellik övüncünün sahibi oldu; her günü bayram, her gecesi Kadir Gece'si oldu (g. 306/5).

-Miraç Gecesi-

Değeri iki âlemle kıyaslanamayacak en değerli inci olan Hz. Peygamber'e Miraç gecesinde gökler sedef olmuştur (g. 151/2).

Hz. Peygamber'i karşılamak için bütün melekler miraca çıkarlar (g.167/1).

Dokuz felek, Miraç gecesinde Hz. Peygamber'in nurlu nazarıyla ışıktan bir merdiven olmuştur (g. 222/4).

3.2.4. MEKÂN

Ubeydî Divanı'nda coğrafi mekanlar, günlük yaşamın geçtiği mekanlar ve hayali mekanlar arka plan olarak kullanılmıştır. Divan şiirinde güzelliği ile çokça söz edilen gül bahçesi, bağ, bahçe gibi doğal mekanların yanında toplumsal hayatın sürdüğü diğer mekanlar ile ibadet mekanları da ele alınmıştır.

3.2.4.1. Coğrafî Mekânlar

3.2.4.1.1. Ülkeler, Beldeler ve Şehirler

-Edirne-

Şair, memleketi olan Edirne'den ilk kasidesinde ve gazellerinden birinde bahsedip şehrin güzelliklerini över.

Edirne şehrinin bahar vaktinin özellikleri yazılsa bin Gülistan'a benzer (k. 1/10).

Her köşesinde gönül çelen tâklar vardır (k. 1/11).

Güzel düzlüğünün havası canlara sonsuz hayat bağışlar (k. 1/12).

Toprağı amber kokuludur; çimenliği zümrüt renklidir (k. 1/13).

Bütün veliler ve büyük melekler zümresi Edirne'ye gelmişlerdir (k. 1/14).

Safâ verir (k. 1/21).

Allah bu şehre bir yüce dergahın hakanını göndermiştir (k. 1/21).

Bahar gelince hoş kokulu toprağı miskle tartılır (g. 277/1).

Edirne'nin saf suyu her taraftan suları önüne katıp Nil'e kadar akar (g. 277/2).

Aslan, padişahın av yeri olan Edirne düzlüğünü kıskanır (g. 277/4).

Edirne hünkârın camisiyle başını göğe kaldırmıştır (g. 277/5).

-Safâ ve Merve-

Hacılar, haccın farzını yerine getirmek için buralarda bulunurlar (k. 4/24).

Âşık, Kabe'nin safâsı varsa Merve hakkı için sevgilinin mahallesindeki ayine kul olmasını ister (g. 289/5).

Sevgilinin kakülüne yüz sürmek safâsı Merve hakkı için Umre'ye bedeldir (g. 340/4).

-Eski Zağra-

Şair, bir dönem kadı olarak görev yaptığı Eski Zağra için bir kaside yazmış ve bu kasidesinde Eski Zağra'nın armutlarını övmüştür.

Hoş ve latif bir yerdir (k. 5/3); toprağı mis, havası amber kokuları saçar, ateşi lal, suları Kevser'e benzer (k. 5/4).

Güzelleri meşhurdur (k. 5/5).

Âlimlerin mekânıdır (k. 5/6, k. 5/7).

Askerleri kahramandır (k. 5/8).

Halkı ihlaslıdır (k. 5/9).

Bahar mevsiminde doğası canlanır; gülleri, bülbülleri çoktur (k. 5/10, k. 5/11).

Armuduyla ünlüdür (k. 5/12, k. 5/22).

-Rum, Rumeli-

Rumeli'nin güzelleri meşhurdur (mur. 3/3).

Ubeydî, Hz. Peygamber'den mahşer günü kendisini de yanında götürmesini mezarını Rum ülkesinde bırakmamasını ister (g. 204/5).

Ubeydî, sevgilinin beni ile Rum'da Acem şairlerine nokta koymuştur (g. 267/5).

Ubeydî, sevgiliye köle olduğu için Rumeli beylerine büyüklenmeye başlayabilir (g. 284/5).

-Üsküp-

Sevgili Üsküplü'dür (muh. 13/1, muh. 13/2, muh. 13/3).

-Kıbrıs-

II. Selim Kıbrıs'ı fethederek kudretini göstermiştir (muh. 4/1).

-Karakan-

Padişah isterse Karakan yaylağını kara kanlara bular (muh. 4/2).

-Bedahşân-

Yakutu ile ünlüdür (muh. 4/2).

-Isfahan-

Sürmesi ile meşhurdur (muh. 4/2).

-Rûm ve Şâm-

Sevgilinin yanağının aydınlığıyla saçının karnalığını görenler Rum ve Şam ülkelerinden geçerler (g. 149/4).

-Kudüs-

Miraç gecesi Hz. Peygamber'i taşıyan Burak'ın Kudüs'e girerken ayakları yere basmıyordu (g. 158/2).

-Arabistan-

Sevgiliye, yanağında ne kadar benin var diye sorulunca "Rum diyarında dolaş, Arabistan'ı say" der (mua. 159).

3.2.4.1.2. Dağlar(Kühsâr, Cibâl)

Dağlar, taşlar üzerine diz çöküp Allah zikrini rüzgara verirler (tkb. 1/III/6).

Âşık, insanoğlunda vefa kalmadığını öğrenince Mecnun gibi dağlara yürümeyi düşünür (tah. 2/5).

Eline nur gelsin isteyen Hz. Musa gibi Allah'a yalvarışını Tur Dağı'na çıkarmalıdır (g. 124/1).

Dağlar, kanaat ülkesinin padişahı Hz. Peygamber'e sana altın olalım bizi harca deyince onların yüzüne bile bakmamıştır (g. 147/4).

Hz. Peygamber'in ümmetine dağlar gibi tembellik etmek yakışmaz (g. 195/3).

Gönül yangınına dağlar bile sabredemez (g. 196/1).

Aşığın talihi dağ, taş yarmada Ferhat'tan geri kalmaz (g. 247/1).

3.2.4.1.3. Denizler ve Göller *(Bahr, Bihâr, Kulzüm)*

-Ağız-

Sevgilinin ağzı yokluk denizi, dili o denizin açıkları, dudağı denizin kıyısı kaşları körfezidir (g. 57/2).

-Aşk-

Avare âşık, aşk denizinin köpüğüdür (g. 17/3).

Âşık, melamet nehrine atlayıp aşk denizine ulaşmak ister (g. 212/3).

-Buhar-

Denizler, âşığın inci gibi gözyaşlarını görüp kıskançlıktan âh edince buhar çıktı sanırlar (g. 224/1).

-Endûh-

Ubeydî dert denizine batmıştır çıkamaz (g. 190/5).

-Fazilet-

Memduhun tabiati fazilet denizine benzer (k. 3/19, g. 26/4, g. 135/3, mua. 153).

-Göller-

Hz. Peygamber'in doğumuyla Mecusi'lerin Sava Gölü kurumuştur (g. 123/2).

Amik Gölü, âşığın gözyaşlarına öykünmeyi bırakmaza âh eli onun kulağını çeker (g. 162/4).

-Gözyaşı-

Âşığın gözyaşının denizlere benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.12.

-Günah-

Nefsine uyan kişinin günahları azgın bir denize benzer (g. 310/4).

-Gönül-

Âşığın gönlü deniz gibidir (mua. 49).

-Hüsn-

Levent sevgilinin kaşı güzellik denizinde kayıktır (g. 153/4).

Sevgilinin avucunun içi güzellik denizi parmakları da nezaket ırmaklarıdır (g. 286/3).

-İhsân, Lütuf, Rahmet-

Memduhun merhameti, ihsanları ve lütufları denizler kadar boldur (tkb. 1/4/3, g. 304/5, g. 254/4, g. 308/4).

-Katre-

Allah'ın kudreti denizine kıyasla umman bir katredir (G. 166/2).

-Rüzgar-

Deniz zamanın rüzgarından tokatlar yer (g. 124/3).

Rüzgar ne zaman Allah'ın vasıflarını anlatsa denizler dalgalanıp kulak kabartırlar (g. 146/3).

-Şarap-

Aşk şarabının tortusundan yedi deniz mahvolur (g. 211/1).

-Şiir, Şairlik-

Şiir denizi içinde Ubeydî'nin bir benzeri yoktur (g. 77/4).

Şair, hayalini mana incileri çıkan bir denize benzetir (g. 15/5, g. 23/4, g. 79/5, g. 208/5).

Memduhun tabiati mücevher gibi sözler çıkan mana denizine benzer (k. 3/13, muh. 2/3).

Manalar denizine nice dalgıç dalar ama Ubeydî gibi inci çıkaranı bulunmaz (g. 5/5).

-Tahrik-

Ubeydî'nin âh rüzgarı denizi hareketlendirir (g. 6/5).

Seher yeli âşığın gözyaşı gibi olması için denizi tahrik eder (g. 14/2).

Ubeydî'nin âhı denizlerin gümüş köpüklü dalgalarını yükseltir (g. 6/5).

Denizler, cevherlerle doludur (k. 4/12 k. 4/13).

Feleğin yaktığı ateşi yedi derya söndüremez (tkb. 1/V/4).

Yedi derya âşığın haline ağlar (muh. 10/2).

Dünya gemisinin sakini âşık âhıyla yedi denizi dalgalandırır (G. 238/2).

-Vücut-

Âşığın vücudu bir deniz üzerindeki yaraların pamukları da beyaz köpüklerdir (g. 154/3).

3.2.4.1.4. Nehirler*(Irmak, Enhâr, Pınar)*

Âşığın gözyaşlarının nehirlere benzetilmesi ile ilgili olarak ayrıca bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.12.

Âşığın gözyaşı seli Ceyhun Nehri'ne benzer (g.88/1).

Hz. Peygamber, kendisinden lütuf bekleyenler dört taraftan Aras Nehri gibi ona aksalar reddetmez (g. 120/3).

Aras Nehri gibi akan âşığın gözyaşı denizi kana gark eder (g. 323/3).

Allah, dünya mecmuasını toprak üzerinde nehirden cetveller ve gül yapraklarından nakışlarla düzenlemiştir (g. 32/5).

Âşık, melamet nehrine atlayıp aşk denizine ulaşmak ister (g. 212/3).

Feyz nehirleri devamlı Hz. Peygamber'in zatının okyanusuna dökülmektedir (g. 135/2).

Ceyhun Irmağı'nın dili âşığın gözyaşı selini anlatmaktan durmaz (g. 176/5).

Nehir, servinin uzun boyuna meyleder (g. 200/1, tah. 3/2).

Allah tecellisini âlemin nehirlerine düşürünce toprak, nehirlerinin inlemesine dayanamayarak onları bağrına basmıştır (g. 260/1).

Irmaklar âşığın gözyaşı selinden haber almak için denize dil dökerler (g. 197/5).

Irmak, Allah'ın lütuf incilerinden haber almak için denize dil döker (g. 255/2).

Ubeydî'nin Allah'ı anlatan mısraları safa veren ırmaklara dönmüştür (g. 260/5).

Edirne'nin saf suyu her taraftan suları önüne katıp Nil'e kadar akar (g. 277/2).

Sevgilinin avucunun içi güzellik denizi parmakları da nezaket ırmaklarıdır (g. 286/3).

Deniz, dil sürçmesi ile âşığın gözyaşlarına benzerim deyince ırmak ona dil uzatıp kalbini kırara (g. 333/4).

Sular, âşığın yaşlı gözünü görüp pınardan çekilseler şaşılmaz (g. 224/2).

Hz. Peygamber Allah'ın pınarı olan elinin tertemiz parmağından su akıtarak mucize gösterdi (g. 2/4).

Pınar, âşığın gözyaşlarıyla giyinir (g. 218/2).

Sevgili, âşık dururken pınara varsa âşığın gözyaşları âleme yayılır (g. 218/5).

3.2.4.2. İbadet Mekânları

3.2.4.2.1. Deyr, Puthane

Hz. Peygamber'in doğumuyla fani dünyadaki birçok kilise harap olmuştur (g.10/1).

Hz. Peygamber dünyaya geldiğinde ateşe tapanların ocakları sönmüştür (g. 19/2).

Kilisenin putu sevgili ile yüz güzelliğinde üstünlük davasına girişemez (g. 106/2).

Mum eski kilisede gece vakti pervanesini öldürünce gündüz karalar bağlayıp ağlar (g. 143/4).

Güzellik kilisesindeki putlar âşığa yüzlerini gösterecek olsalar kafir çocuğu hiçbirine ağız açtırmaz (g. 267/2).

Çin putuna benzeyen sevgilinin gönlünde yer ermek dünya kilisesinde mermer işlemekten zordur (g. 272/2).

Mani'nin çizdiği tapınak resimlerinin ruhu olsaydı sevgilinin güzelliğine iman ederlerdi (g. 320/1).

Sevgilinin aşk âşığı dert kilisesine düşürür (mua. 44).

Sevgilinin yanağı olmadan gözyaşı döken âşık, dünya kilisesinin her köşesinin yokluğu tadacağını aklına getirir (mua. 54).

3.2.4.2.2. Cami, Mescit, Hangâh

-Cami, Mescid-

Hz. Peygamber Miraç Gecesi Mescid-i Aksa'da bütün peygamberlere imam olup iki rekat namaz kılmıştır (g. 101/2).

Âlem dokuz kubbeli bir câmidir (tkb. 1/3/2).

Zâhit sevgilinin kaşını görünce hayret edip onu cami duvarına mihrap yapmıştır (g. 12/4).

Âlem Allah'ın yaratış camisi, zambak goncası mum, nergis kandil, servi berattır (g.18/5).

Hadisler âlem camisini aydınlatan kandillerdir (g. 26/5).

Güzellik camisinde sevgilinin kaşı mihrap, saçları siyah iplikten seccade olmuştur (g. 82/3).

Edirne hünkârın camisiyle başını göğe kaldırmıştır (g. 277/5).

Bülbüller çemende nevruz salasını verince Ubeydî camiye yetişmeye çalışır (g. 329/5).

-Hangâh, Dergâh-

Eski Zağra'nın Salihleri sabah akşam tekkede yaratıcıyı zikrederler (k. 5/7).

Âşık, gam tekkesinde sevgilinin kulu olur (muh. 7/1).

Allah'ın kudretinin tekkesinde dokuz felek tespih taneleri gibidir (g. 9/2).

Ubeydî, aşk tekkesinde derviş olup vücudunu eliflerle yol yol eder (g. 76/5).

Dünya denilen fâni tekkede insan misafirdir (g. 102/3).

Âşık dünya tekkesinde aşkın cazibesiyle meczup olmuştur (g. 109/4).

Ubeydî, dünya tekkesine geleli dert ve mihnet çeker (g.114/5).

Yokluk, toprak tekkesinde nice tekke sahiplerinin dişlerini gümüş para kafataslarını da mum eder (g. 146/2).

Padişah, Ubeydî'nin muradını yakarsa bu dünya tekkesinde yanan bir mumu olur (g. 232/5).

3.2.4.3. Eğlence Mekânları

3.2.4.3.1. Bağ, Bostan, Bahçe

Hiz, güzellik bağında bir servi ise de ona aldanılmamalıdır (tcb. 2/IV/5).

Güzellki bahçesinin gülü yerinden kopup gelirse âşığın başının üzerinde yeri vardır (g. 60/4).

Güzellik bahçesinin her tarafını sevgilinin saçının sümbülü, dudağının goncası, yanağının nar çiçeğidir (g. 128/2).

Aşık ağlarken sevgili cihan bağında güler (tah. 1/1, g. 16/1).

Sevgilinin lal dudağı, âşığın gözü kanlanmış diye gayb bağından getirilmiş hünnaptır (g. 21/3).

Sevgili can bağının gülüdür (g.27/4).

Başak henüz olgunlaşmamışken sevgilinin köyünün bağındaki harmana gelip sümbül toplar (g. 270/4).

Sevgilinin kolundaki çiziği görenler letafet bağında taze servi sanırlar (g. 283/1).

Bağ güllerini sevgilinin yanaklarına benzettiği için, süsen bağı azarladı yaprak da hançerledi (g. 315/4).

Sevgili, âşığın yaralı göğsünü görünce muhabbet bağını laleyle donatmışsın, der (g. 344/4).

Âşık kıyı servisi sevgiliyi ulaşıp kucaklamak için dünya bağına her taraftan gözyaşı ırmağını salmıştır (g. 344/2).

Sevgili dünya bağında rakiplerden ayrılmaz (mat. 14).

Gönül gam bağında yalnız değildir nâlesi ona arkadaştır (mua. 120).

Dünya bahçesini dolaşsan memduhun bir benzeri bulunmaz (k. 2/19).

Sevgilinin gülistani elbiselerinin düğmeleri bahçeye bir sıra dökülmüş menekşeler gibidir (g. 7/4).

Şarap kadehi meclis bahçesinin bir renkli gülüdür (g. 13/1).

Ubeydî'nin şiiri marifet bahçesidir (g. 25/1).

Felek, güneş, ay ve yıldız çiçekleriyle Allah'ın bir bahçesidir (g. 25/3).

Güller, dünya bahçesinin yaratılış kıvılcımlarıdır (g. 25/4).

Sevgilinin ayva tüyleri arasından görünen al yanağıyla bahar bahçesinin çimenleri arasında kırmızı çiçekler görünür der (g. 37/3).

Allah'ın kudret bahçesinde hilal söğüt, yıldızlar inci çiçeği, dolunay beyaz güldür (g. 38/1).

Hazan yaprakları bahçe şehrini ele geçirince donanıp yollara dökülürler (g.78/4).

Hasta gönül sevgilinin mahallesinin bahçesinde gam güneşinin ışığıyla gölge gibi toprağa düşer (g. 83/2).

Ubeydî Rıdvan'ın bahçesini görmese de sevgilisiz dünya gülşeninden zevk almaz (g. 142/1).

Ubeydî bahçe meclisinde gül sevgiliye karşı devamlı kadeh bülbülünü söyletmek ister (g. 214/5).

Şair bostanın yeşilliğini seyrederken her sözü bir Bostan olmuştur (k. 1/6).

Memduhun her güzel kitabı bir marifet Bostan'ıdır (k. 3/30).

Ubeydî, Allahtan her sözünü Bostan edip cennette makamını Gülistan etmesini ister (g. 221/5).

Aşık dertten ağlarken sevgili cihan bağında gülüp açılır (tah. 1/1).

Sevgilinin gülistânî elbisesinin düğmeleri bahçeye bir sıra ekilmiş menekşe dizisi gibidir (g. 7/4).

3.2.4.3.2. Çemen

Edirne'nin çimenliği zümrüt renkli ırmakla bir örnektir (k. 1/13).

Çemen toprak üzerine yeşil seccade serer (tkb. 1/III/3).

Sevgilinin eteğini, ırmağın çemenin eteğini tutması gibi tutmalıdır (muh. 9/1).

Zümrüt bir örtüye benzer (tah. 3/1).

Lale askeri al bayrak açıp çemende nevruz sancağını diker (g. 329/4).

Bülbüller çemende nevruz salasını verirler (g. 329/5).

Çemende güller seher vakti kitap açar (g. 12/2).

Bülbül çemende coşunca gül gömleğini yırtar (mua. 64).

Çimen meclisinde serviler yeşil mum sarı laleler altınlı şamdanlardır (g. 55/3).

Hz. Peygamber'in himmetinin ovasının çimenliği o kadar geniştir ki dokuz felek bir mavi katmer menekşesi gibi kalır (g. 185/3).

Çimenliğin sevgilinin ayva tüylerine dil uzatmaya hakkı yoktur (g. 191/4).

3.2.4.3.3. Gül Bahçesi (Gülşen, Gülzâr)

Sevgilinin yanağının gül bahçesine benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.19.

Şairin tabiati gül bahçesine benzer (k. 1/1).

Şairin şiirleri gül bahçesi gibidir (k. 1/4).

Göz, gül ve nergis gibi gözü gönlü açılsın diye nazarını sevgilinin güzelliği gül bahçesinde gezdirir (g. 69/4).

Ubeydî'nin her mısrası şiir gülşenin servisi olmuştur (g. 33/5).

Gonca gülşen ocağında bir altın topudur (g. 37/4).

Güz yapraklarının altın halı serdiği gülşen cennete benzer (g. 78/1).

Şafak kızıllığı aşk gülşeninin hazan yaprağından daha soluk görünür (g. 7875).

Gözyaşı çocuğunun huyu gül bahçesine seyre çıkıp gözlere kan toplamaktır (g. 74/2).

Sevgilinin yanağı güzellik gül bahçesinde kırmızı gül takınır (g. 86/1).

Sevgili gül bahçesinde saçına sümbül takınır (g. 87/5).

Cihan hazanın hiç gitmediği eski bir gül bahçesidir (g. 103/2).

Gül bahçesinde güller cambaz sevgilinin etrafında halka olup onu izlerler (g. 110/5).

Sevgili olmadan gül bahçesini seyreden âşığa her gül yaprağı cefa yarası gibi gelir (g. 111/3).

Peygamberin meclisi gül bahçesi halka şeklindeki sahabeleri ise çiçekleridir (g. 123/1).

Sevgilinin yanağı üzerindeki saçları gül bahçesine inmiş iki kara yılandır (g. 129/5).

Peygamber'in yardımıyla Ubeydî'nin tabiati gül bahçesi gibi güzelleşir (g. 135/5).

Sevgili olmadan âşık gülşenden zevk almaz (g. 142/5).

Şairin şiirinin mim harfi hikmet gülzarının goncasıdır (g. 150/4).

Ubeydî'nin yarasının lalesi âlem gülzarında şamdan olur (g. 220/5).

Gülşen sevgilinin evidir, goncalar ve serviler hizmetkarlarıdır (g. 180/1).

Vuslat taliplerine gül bahçesi bile zevk vermez (g.140/1, g. 140/2).

Vuslat gül bahçesine benzer (g. 156/2).

Gül bahçesinde, sevgilinin yanağını anıp ateşe düşen goncaların yüreğine çiğ taneleri su serper (g. 183/2).

Gül sevgili, vuslat gül bahçesine gönül bülbülünü kabul ederek onu bahtiyar edecektir (g. 248/3).

Bülbüller nevruz salasını verince Ubeydî gülzar camisine yetişmeye çalışır (g. 329/5).

Âşığın yaralı göğsü gül bahçesine benzer (g. 344/1).

3.2.4.3.4. Kuş Bahçesi (Mürg-zâr)

Sevgilinin kapısının önünde ağlayan âşıklar kuş bahçesindeki kuşlar gibidirler (g. 111/4).

Bu âlemin kuş bahçesinde her fidanın üzerinde aşağılık kargalar vardır (g. 161/2).

3.2.4.3.5. Meyhâne (Harâbât,Bezmgâh)

Âlem bir meyhâneye benzer (g. 20/1).

Âlem meyhanesinde feleğin küpleri boşalsa da âşık sarhoş olmaz (g. 20/1).

Gönül hazinesi şarab almaya yetmezse meyhane ehli akıl parasını yetiştirir (g. 80/2).

Şarap satıcı meyhanede olmasa bile âşık dayanamaz izinsiz içer (g. 111/2).

Rintler âlem meyhanesinin benzersiz hükümdarlarıdır (g.118/1, g.113/4, g. 324/4).

Dünya meyhanesinde sevgilinin aşk şarabını içmede kimse âşığa arkadaş olamaz (g. 198/2).

Dokuz felek âşığın meyhanesinde kadeh olsa sonsuza kadar içilse de zevk vermez (g. 211/2).

Âşığın ayağı meyhaneden başka yere adım atmaz (g. 318/1).

Sevgili âşığı meyhane ülkesine esir eder (g. 322/3).

Şari meyhaneciden Meyhane kapısına "geçti Ubeydî" diye yazmasını ister (g. 322/5).

Meyhane ehli fena kadehiyle sarhoştur (g. 324/2); harabat erlerinden ve fena pirinden hikayeler dinlerler (g. 324/3).

Fenâ pîri meyhane ehline ancak hal dili ile tabir edilen bir ilim öğretmiştir (g. 324/4).

3.2.4.4. Hayâlî Mekanlar

3.2.4.4.1. Kaf Dağı

İnsan, Anka gibi kanaat Kaf Dağı'nın zirvesini makam edinmelidir (g. 124/4).

3.2.4.5. Diğer Mekânlar

3.2.4.5.1. Değirmen (Âsiyâb)

Felek insanların cisim tanelerini un etmek için başlarının üzerinde dönen bir değirmendir (tkb. 1/I/4).

Felek ince eleyip sık dokuyan kişilerin başında değirmen döndürür (g. 162/2).

Dokuz felek değirmeni Allah aşkıyla gök gürültüsü gibi feryat eder (g. 9/1).

3.2.4.5.2. Ev, hane

Memduhun kimsenin gönül evini harap etmediği söylenir (tkb. 1/V/4).

Mekanım cennet olsun dersen kimsenin gönül evini yıkmamalısın (g. tcb. 2/III/3).

Sevgili yanağının mumu ışığıyla can evini aydınlatır (muh. 8/2).

Âşığın gönül evi bela selinden harap olur (muh. 9/2).

Güneş, gökyüzü değirmeninin deliğidir ondan dünyaya Allah'ın lütfu suyu akar (g. 260/2).

Güneş sevgili, âşığın gam evine ayak basarak onu zerre gibi havaya kaldırır (g. 16/2).

Sevgilinin harami kirpiği gönül kilidini bıçağıyla açıp vücut evinden can parasını alır (g. 34/3).

Felek, Allah'ın kafesli bir evi güneş ve ay da orada iki buhurdandır (g. 46/4).

Sevgilinin kirpik oku can ve gönlü gezer şehir içinde konaklayacak ev arayan zor bir misafire benzer (g. 48/3).

Dünya ehli ömür evinin avlusunu taştan yapmakla temeli kuvvetli olur sanır (g. 68/2).

Sevgilinin Kabe gibi evini tavaf edip yüzünü görenlere o gün Kurban Bayramı olur (g. 72/2).

Allah'ın âlem sarayının ne asayiş köşkü ne istirahat evi vardır (g. 85/1).

Sevgilinin yanaklarının mumu âlem evini yakar (g. 128/5).

Kar evinden uzak düşünce ayak altında çiğnenir (g. 155/1).

Ne zaman gam karanlığı Ubeydî'nin gönlüne çökse rakı bir kadehle gönül evini aydınlatır (g. 159/5).

Âlem çatısı delik eski bir evdir deliklerden giren ışıklar yıldızlara benzer (g. 161/1).

Rint âşık meyhaneyi bayındır bir eve benzetir (g. 161/3).

Gülşen sevgilinin evidir, goncalar ve serviler hizmetkarlarıdır (g. 180/1).

Gönül evinden fani dünya çıkmadan sevgili giremez (g. 198/4).

Âşık sevgilinin evi Kabe'sini tavaf edemediğine üzülür (g. 213/2).

Aşkla zayıf düşen âşığın evi gam zerrelerinin gölgesi olur (g. 217/3).

Dünya fâni bir evken yüce köşkler istemek anlamsızdır (g. 229/1).

Vücut evini bırakmadan cennete yürünmez (g. 229/5).

Ubeydî'nin şiir evi haşre dek kalsın diye mısraları ona taraf taraf sütun olmuştur (g. 236/5).

Ubeydî Peygamber'in vasıflarını renkli bir şekilde aktardığı için cennette yakut ev umar (g. 256/5).

Dert ile gam gönlü can evinde öldürürken âşık feryadından dışarı çıkıp yardım istemesini ister (g. 292/3).

Sevgilinin gamze kılıcı can evinde hayat ocağına su döker (g. 266/5).

Ubeydî gök kasırlarında dolaşsa da sonunda onun da yeri yer evi olacaktır (g. 332/5).

Sevgili, talihli rakibin evinden çıkmaz (g. 338/1).

Şair sevgilinin aşk evine saçının teliyle iş asar (mat. 15).

Rintlere melamet evinde elbise gerekmez (mua. 29).

3.2.4.5.3. Eyvân (Kâşâne, Kasr)

Memduhun köşkü yücelikte felekle yarışır (k. 1/29, k. 3/23).

Güneşe Allah'ın kasrından bakanlar onu kuyu içinde yuvarlak şekil almış su birikintisi sanırlar (k. 1/30).

Âşık, sevgiliden hicran karanlığını gönül köşkünden uzaklaştırmasını ister (g. 16/2).

Felek, Hz. Muhammed'in kudret köşkünde nurlu ay mumunu rüzgardan koruyan cam muhafazadır (g. 29/1).

Kayser'in kasrı da bir gün yıkılmıştır (tkb. 1/II/3).

İnsan mağrur olup hayat kasrına dayanarak gafil olmamalıdır (tkb. 1/III/5).

Âşık, sevgilin,n ayva tüylerinin esrarlı kasrına düşmüştür (mur. 5/1).

Kasırlar da insanlar gibi bir avuç topraktan yapılmış olmalarıyla yokluk rüzgarına karşı fânidirler,(tkb. 1/II/7)

İnsanın kalbi gözlerin görmediği bir köşktür; orada Allah aşkı yoksa hazinesi olmayan bir viranedir (g. 45/1).

Rintlerin tahtı işret köşkü tacı kadeh olmuştur (g. 113/4).

Güneş, Allah'ın felek köşkünün bir tuğlasıdır (g. 115/2).

Aşk gezgini için yegane durak cennet köşküdür (g. 146/4).

Aşk güneşi gönül köşküne asılmıştır (g. 164/2).

Gönül vuslat kasrına çıkmak isterse önce o yolda başını verir (g. 165/3).

Samanyolu, Hz. Muhammed'in celal köşkünün tâkında bezemeli bir direktir (g. 167/3).

Fırsat köşkü memduhun makamıdır (g. 188/1).

Âşık, feleğin mutluluk köşküne girmese de gam köşesinin kapısında bir kusur görmez (g. 190/3).

Peygamber'in yüce kasrında feleğin aynası bir kabarcık gibidir (g. 204/1).

Bu fâni dünyada insanın yeri toprak altı olacakken yüce köşkleri ne diye ister (g. 229/1).

Şarap eğlence kasrında gül yanaklı güzeldir (g. 235/3).

Dünyada kusursuz bir saadet kasrı görülmemiştir (g. 291/3).

Âşığın, gözü köşk cariyelerinden başkasını görmez (g.318/4).

Güneş ışığı sevgilinin kasrında yanağının aynasına denk olsaydı feleği yerinden oynatırdı (g. 325/2).

Sevgilinin çenesi güzellik köşkünün bahçesinin elmasıdır (g. 339/1).

Âşığın gözleri aşk ülkesinin yüce köşküdür (mat. 10).

Gönül kasrı abad oldu derken her yanı berbat olur (mua. 56).

3.2.4.5.4. Ocak

Âşık, terzi sevgilinin eziyet ocağında kendisini ütülemesine razıdır (muh. 7/2).

Tabip aşk derdine çare olmayacak otlarını ocağa atmalıdır (g. 15/2).

Gonca gülşen ocağında bir altın topudur (g. 37/4).

Güneş, mumunu Ubeydî'nin mensup olduğu ocaktan yakar (g.109/5).

Âlem yokluk ocağıdır gönül abdalını aşk ateşiyle yakar (g. 240/3).

Gönül muhabbet ocağında bir yeni yetmedir ama irşaddan bahsedilince nice ihtiyara galip gelir (g. 247/4).

Sevgilinin gamze kılıcı can evinde hayat ocağına su döker (g. 266/5).

Gönül, sevgilinin yanağının aksiyle ışık bulmuş bir ocaktır (mua. 99).

3.2.4.5.5. Kuyu

Felek sarı güle benzeyen güneşi Kova burcunda batının kuyusuna indirir (k. 1/7).

Felek, Hz. Muhammed'in kudret köşkünde nurlu ay mumunu rüzgardan koruyan cam muhafazadır (g. 29/1).

Sevgili, âşığı kurban edip kanını akıtmak için çenesine kuyu kazar (mur. 2/1).

Gönül, sevgilinin çenesinin kuyusuna düşmüştür (g. 92/4).

3.2.4.5.6. Mahzen

Ubeydî'nin kalbi ilahi sırlara mahzen olmuştur (g. 90/5).

Dokuz felek, Hz. Peygamber'in kıymetli mahzeninde dokuz parça eşyadır (g. 144/2).

3.2.4.5.7. Medrese

Dokuz felek, memduhun dokuz kubbeli bir medresesidir (k. 4/16).

3.2.4.5.8. Merdiven

Dokuz felek, Miraç gecesi Hz. Peygamber'in nurlu bakışı ile ışıktan bir merdiven olmuştur (g. 222/4).

Cebrail'in kanadı Arş'ın damına merdiven olsa dahi aşkın sevinçli makamının sonuna erişilemez (g. 278/1).

3.2.4.5.9. Otağ, Çadır, Hayme

Ubeydî'nin başı mihnet sultanının çadırı, boyu ona sütun, damarları ise urgan olmuştur (g. 11/5).

Dokuz felek padişahın otağıdır (g. 81/1).

Gökyüzü, padişahın altın kumaştan otağıdır (g. 232/1).

Padişahın başındaki tacı altın otağıdır (g. 246/1).

Allah, ağaçları dünya halkına gölgelik çadır yapmıştır (g. 203/1).

3.2.4.5.10. Saray

Güneş, padişahın felek sarayının küçük bir parçasıdır (k. 2/6).

Memduhun tabitatı ilim sarayıdır (k. 4/17).

Şair memduhun yeri irfan sarayının avlusu olsun diye Allah'a dua eder (k. 4/23).

Matem sarayı eğlence mekanı olmaz (tkb. 1/II/2).

Kul âşığın derdi âlem sarayının oyununu izlemek değildir (muh. 1/1).

Kabarcık şaraba düşeli sırça sarayın sahibi olmuştur (g. 12/3).

Şair sır sarayının emiridir (g. 63/2).

Padişah sevgili, sarayının üzerindeki güneşi görüp getirin şu zavallıyı der (g. 65/2).

Âlem sarayı, insan yapısı saraylara benzemez (g. 85/1).

Elinde kadeh olan sırça saraya sahiptir (g. 112/1).

Âşığın inlemesi feleğin şenlik sarayına âh kıvılcımlarını iletip Zühre yıldızını raks ettirir (g. 131/2).

Hz. Peygamber Miraç gecesi Cebrail'in postacı olarak dahi giremediği Allah'ın sarayına çerağ olmuştur (g. 147/2).

Hz. Peygamberin himmet sarayı Arş'tan yüksektir (g. 185/1).

Sevgilinin gamze kılıcı virane gönülde dolaşmaz saray ister (g. 230/3).

Âşığın gözbebeği, sevgilinin beninin yansıması ile sırça saray içinde Habeş sultanına benzer (g. 330/3).

Âşığın gözleri aşk ülkesinin yüce sarayıdır (mat. 10).

3.2.4.5.11. Türbe

Nice serdarlar ölünce türbeleri onlara tac olmuştur (tkb. 1/II/4).

Şarabın üzerinde görünen kabarcık Cem'in türbesidir (g. 62/3).

Hz. Hasan'ın türbesi ehl-i sünnetin ziyaret yeri olmuştur (g. 306/2).

3.2.4.5.12. Virane

İnsanın kalbi gözlerin görmediği bir köşktür; orada Allah aşkı yoksa hazinesi olmayan bir viranedir (g. 45/1).

Sevgilinin gamze kılıcı virane gönülde dolaşmaz saray ister (g. 230/3).

Ubeydî'nin viraneden başka yatağı yoktur (g. 318/5).

Aşkın gam hazinesi virane gönle düşünce felek ejderi âşığa göz diker (g. 342/4).

3.2.4.5.13. Zindan

Gönül, sevgilinin çenesinin kuyusunda zindan esiridir (g.92/4).

Âşık, ayrılık zindanına girmek istemez (g. 156/2).

Can ve gönül, sevgilinin çenesinin gamıyla ten gömleğinin zindanında esirdirler (g. 274/1).

3.2.5. CİSİMLER ÂLEMİ

3.2.5.1. Dört Unsur

3.2.5.1.1. Toprak ve İlgili Unsurlar

3.2.5.1.1.1. Toprak

Sevgilinin ayağının toprağı ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.3.1.

Sevgilinin eşiğinin toprağı ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3. Bölüm 3.2.8.2.2.3.5.

Edirne'nin toprağı misk kokuludur (k. 1/14).

Eski Zağra'nın toprağı misk gibidir (k. 5/4).

İnsan gömü bulsa da bir gün toprağa girip gömülecektir (tkb. 1/I/9, tkb. 1/I/10).

Bir avuç topraktan yapılma kasrı yoklu rüzgarı bir gün yıkıverir (tkb. 1/II/7).

Çemen toprak üzerine yeşil seccade serer (tkb. 1/III/3).

Felek insanı elinden tutup Arş'a çıkarsa da bir gün yerini toprağın altı eder (tkb. 2/I/7).

İnsan, toprağa girmeden cennet için çalışmalıdır (tkb. 2/I/8).

Bir gün gözlerin porselen kasesi toprak ile dolar (tkb. 1/II/2).

Kayser'in kasrı gün gelip toprak olmuştur (tkb. 2/II/3).

Hz. Peygamber'in gölgesi yere düşmezken sonunda toprak mübarek vücuduna makam olmuştur (tkb. 2/II/5).

Allah dünya mecmuasını, toprak üzerinde nehirden cetveller ve gülden yapraklarla düzenlemiştir (g. 32/3).

Gönül, toprak içinde tane arayan kuş gibi, sevgilinin ayva tüyleri arasındaki benini arar (g. 48/2).

Âşıkların kanlı yaraları, öldükten sonra toprak çarşısında bozdurmak için kızıl altınlarıdır (g. 57/4).

Toprak isyankarlara boyun eğdirmek için onları mezar tuzağına düşürür (g. 59/1).

Saman çöpü gibi uçan sofu son nefesinde toprak yarığına dikilir (g. 59/2).

İnsanın gölgesi, yürürken ona bir gün toprağa gireceğini hatırlatır (g. 59/4).

Ubeydî, gözüne toprak vurarak gönlüne sevgilinin mahallesini gezdirir (g. 69/5).

Toprak, isyankarlara boyun eğdirmek için kılıcını çeker (g. 89/1).

Hz. Peygamber'in doğumuyla Mecûsilerin Sava Gölü'nün suları çekilip dibindeki toprak görünmüştür (g. 123/2).

Karun gibi ağır kanlı olanın yeri toprak altı olur (g. 124/2).

Allah, nice tekke sahibini toprak tekkesine almıştır (g. 146/2).

Toprak, âşığın âh ateşiyle sertleşip gözyaşlarıyla yumuşar (g. 178/4).

Âşığın saf bakışı toprağa düşse onun değerini artırır (g. 206/3).

Cem ve Dârâ, âşığın yere döktüğü şarabın tortusundan içmek ümidiyle toprağa girmişlerdir (g. 211/4).

Sevgilinin beni kaşlarının takı üzerine halis topraktan balkon yaptırmış bir Habeş sultanıdır (g. 237/4).

Mihnet toprağı içindeki otları yetiştiren âşığın gözyaşlarıdır (g. 239/3).

Allah tecellisini âlemin nehirlerine düşürünce toprak nehirleri bağrına basmıştır (g. 260/1).

Edirne'nin hoş kokulu toprağı miskle tartılır (g. 277/1).

Değerli şeyleri bırakmalı, mürşitten toprak istemelidir (g. 290/1).

Topraktan yapılma gönlü heves rüzgarından sakınmalıdır (g. 310/3).

Ayrılık, aşk yoluna çıkanları toprağın gurbet hanında misafir eder (g. 336/2).

Cihan padişahı dünyaya boyun eğdirirken şimdi bir avuç toprak altında yatar (nzm. 1).

3.2.5.1.2. Su ve İlgili Unsurlar

3.2.5.1.2.1. Su *(Âb)*

Eski Zağra'nın suları Kevser'e benzer (k. 5/4).

Hz. Peygamber Allah'ın pınarı olan elinin tertemiz parmağından su akıtarak mucize gösterdi (g. 2/4).

Peygamber'in ağzının suyu Kevser'den lezizdir (g. 44/4).

Ubeydî'nin gönül alan şiiri selametin tatlı sebil suyu olmuştur (g. 70/5).

Hâl ehli ve zevk erbabı Allah'ın lütuf suyundan içsin diye ebruli laleler sunak olurlar (g. 157/4).

Sular, gümüş tenli sevgiliyi görünce kese gibi, oluklardan altın akıtmışlardır (g.88/4).

Hz. Peygamber doğunca Mecusilerin Sava Gölü'nün suları çekilmiştir (g. 123/2).

Sular, âşığın yaşlı gözünü görüp pınardan çekilseler şaşılmaz (g. 224/2).

Aşığın gözü kan denizi iken Fırat'ın suları kızarmamıştır (g. 241/1).

Sevgilinin beni, yanağının letafet suyuna o denli batmıştır ki sadece kafası görünür (g. 173/4).

Allah'ın lütfunun soğuk suyundan içmek isteyen kullarına ihsanı sebil olmuştur (g. 193/4).

Allah'ın lütuf suyunu sebil eden meleklere gökyüzü testi hilal de onun kulpu olmuştur (g. 255/4).

Güneş, gök değirmeninin suyu ışıkları da dünyaya akan lütuf sularıdır (g. 260/2).

Edirne'nin saf suyu her taraftan suları önüne katıp Nil'e kadar akar (g. 277/2).

Hz. Muhammed, ümmetinin günahlarını Allah'ın lütuf suyu ile yıkar (g. 301/4).

Taze misk, sevgilinin dağınık kakülü görüp gül suyu ile ezilir (g. 339/2).

3.2.5.1.2.2. Bulut, Yağmur, Kar

-Sehâb-

Allah'ın cömert eli bulutlardan denizlere sofra indirir (k. 1/32).

Hz. Muhammed peygamberler şahı olduğu için Allah ona bir bulutu gölgelik yapmıştır (g. 2/5).

Bulut, Allah'ın durmadan gözyaşı döken hayranıdır (g. 9/1).

Sevgilinin kakülü âşığın gönlünün hevesini kapınca bulut güvercini içine aldı derler (g. 12/1).

Allah'ın lütuf bulutunun damlaları düşünce otlar büyüyüp yeryüzündeki bütün denizler âb-ı hayat olur (g. 18/1).

İsyan günahı Ubeydî'nin yüzünü kirletince Hz. Peygamber'in şefaatinin suyunu ister (g. 147/5).

Sevgilinin saçları gönülleri şad ederken kimse kara bulutun ağlayan suratına heves etmez (g. 201/3).

Bulut sevgilinin atılgan kakülüne özenip şimşek kılıcını kuşanır (g. 237/2).

-Bârân-

Âşığın gözyaşlarının yağmura benzetilmesi ile ilgili bkz. 3.2.8.2.1.2.12.

Akıl habercisi haşre dek koşsa Allah'ın kudret yağmurunun bir damlasının etrafını dolaşamaz (g. 9/3).

Allah'ın lütuf yağmurunun goncaya benzeyen damlaları taze fidanları süsler (g. 28/4).

Allah'ın lütfunun suyu bulutlara erişse yağmur suyu pelte şekerinden leziz olur (g. 43/2).

Sevgili, yağmur gibi eziyet oklarını yağdıralı; âşığın gözyaşı sel taşkını olup gider (g. 56/4).

Nisan yağmuru âşığın gözyaşlarına öykünüp denizdeki sedeflere damlalarını serpiştirir (g. 80/4).

Bela yağmurunun seli ummana benzer âşıkları bulandıramaz (g. 102/4).

Şeytanın çizdiği daire pergel gibi âlemi çevirmeye çalışsa Allah'ın lütuf yağmurlarının bir damlasının etrafını çeviremez (g. 123/3).

Âşığın âhının ateşi feleğin çatısının kurşununu eritip dökünce yağmur yağar sanırlar (g. 168/3).

Yağmur, Allah'ın lütuflarını saymak için akçe gibi damlalarını dökse hesaplayamaz (g. 184/4).

-Berf-

Kar gurbette olduğunda hor görülüp yere düşer (g. 155/1).

Kış soğuğundan ölen zemini kar kefeni kaplar (g. 155/2).

Kar gümüşe benzer (g. 155/3).

Güneş her gün kar tanelerini dövüp ağlatır (g. 155/5).

3.2.5.1.2.3. Şebnem *(Jâle)*

İnsanın cismi yokluk güneşinin buharlaştırdığı çiğ taneleri gibidir (tkb. 1/II/8)

Çiğ taneleri bahçeye saçılmış incilere benzer (mur.8/1).

Çiğ taneleri mahşer gününe kadar akçe dökseler gözyaşı parasının binde birini hesap edemezler (g. 11/3).

Şarap kadehi meclisin gülüdür, kabarcıkları çiğ taneleridir (g. 13/1).

Âşığın âh dumanı aşk dağının sümbülü, felek denizi ise onun üzerinde bir damla çiğ tanesidir (g. 55/4).

Âşık, çiğ tanelerinin sevgilinin gül yüzü için ağladığını duyunca gözyaşlarını inci gibi kulağına küpe eder (g. 79/1).

Gül, sevgilinin yanağını andırdığı için çiğ taneleri ona düşkündür (g. 95/4).

Açılmış gül buruşmuş yüz ile sevgilinin huzuruna gelince çiğ taneleri onun suratına tükürür (g. 173/3).

Güneş, sevgilinin yanağını hatırlatarak hesapsız çiğ tanelerinin parasını gülden çekip kaldırmıştır (g. 233/3).

Çiğ taneleri, dilberin terli yüzüne öykününce gülün yüzüne yapışırlar (g. 265/5).

3.2.5.1.2.4. Âb-ı Hayat

Hîzin dudağı âb-ı hayat olsa bile ondan sakınmalıdır (tcb. 1/IV/4).

Allah'ın lütuf bulutunun damlaları düşünce otlar büyüyüp yeryüzündeki bütün denizler âb-ı hayat olur (g. 18/1).

Âb-ı hayat, sevgilinin dudağının hasretiyle gam karanlığında kalıp gün görmez (g. 24/5).

Eğer âb-ı hayatın ruhu olsaydı sevgilinin dudağı gibi bir surete bürünürdü (g. 173/2).

Ubeydî'nin taze şiiri âb-ı hayatı utandırır (g. 327/5).

Dünyada kimse Hızır gibi âb-ı hayat bile içse ölümden kurtulamaz (nzm. 1).

3.2.5.1.3. Hava ve İlgili Unsurlar

3.2.5.1.3. Hava ve Rüzgar

-Hevâ-

Edirne'nin havası canlara sonsuz hayat veriri (k. 1/12, g. 277/3).

Eski Zağra'nın havası amber kokuları saçar (k. 5/4).

Âşığın âhının derdinden hava kapanır (g. 86/3).

Sevgilinin mahallesinde âşıkların âhı Hicaz havasına benzer (g. 288/2).

-Bâd, Rûzgâr, Yil, Nesîm-

Âşığın âhının rüzgarla birlikte zikredilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.3.

Meleklerin himmeti rüzgarı bir seher vakti şairin tabiatinin bahçesini cennetin gül bahçeleri gibi açmıştır (k. 1/1).

Allah'ın lütuf rüzgarı sarı güle benzer güneşi açar (k. 2/7).

Memduhun yazdıklarına fazilet ve olgunluk kalemi sütun olmasa unutma rüzgarının yıkımına uğrardı (k. 3/27).

Yokluk rüzgarı bir gün vücut kasrını da yıkar (tkb. 1/II/7, tkb. 2/III/5, g. 224/5).

Dağlar, taşlar üzerine diz çöküp rüzgarla tesbih ederler (tkb/III/6).

Yokluk rüzgarı Hz. Hüseyin'in servi boyunu dal harfi gibi bükmüştür (tkb. 2/IV/5).

Rüzgar, sevgiliye âşıklar hakkında dedikodular getirir (g. 3/2).

Rüzgar, sevgiliye âşıklar hakkında kötü sözler söylerse onu kovalamamalıdır; âşıklar kötü yerlerde dolaştığı için böyle şeyler söyler (g. 3/2).

Rüzgar sevgilinin saçlarının kokusunu taşıdığı için misk ve amber kokuludur (g. 4/3).

Sevgili saçlarının amber kokusunu acemi rüzgarın eline verir (g. 4/3).

Felek, Allah'ın kudret köşkünün mumunu hadiselerin rüzgarından koruyan cam muhafazadır (g. 29/1).

Zaman, rüzgarın gül yapraklarını berbat etmesi gibi insanı berbat eder (g. 54/4).

Rüzgar Ubeydî'nin aklını dağıtır (g. 56/5).

Sofu, çöp parçası gibi zamanın rüzgarıyla uçar (g. 59/2).

Gam dikeni âşığın etiğini tutmasaydı rüzgar gibi uçardı (g. 117/5).

Sadık âşık devrin rüzgarından çekinmez (g. 230/4).

Yardım rüzgarı padişahın hızlı ulağıdır (g. 232/3, g. 246/3).

Allah'ın merhamet rüzgarı Cehennem ateşine ulaşınca korlar gül, kıvılcımlar nar taneleri olur (g. 260/3).

Gonca, sevgilinin dudağından söz açacak gibi olunca rüzgar hışımla ağzını yırtıp kulağına iletir (g. 263/4).

Bülbüle yüzünü göstermeyip rüzgara yüzünü dönen gonca ağızlı segiliden uzak durmalı (g. 270/4, mua. 11).

Âşığın yüreği rüzgarda kalmış taze fidan gibi sevgilinin üzerine titrer (g. 272/3).

Güller kulaklarının üzerine yatınca rüzgarın sevgilinin vasıflarını anlatışını duyamazlar (g. 287/4).

3.2.5.1.3.1. Saba, Seher Yeli, Tan Yeli

Saba rüzgarı, iri enar armuduna özenen armudu dalından düşürür (k. 5/43).

Saba rüzgarının sevgilinin yüzünden haberi yoksa gülün kulağına ne fısıldar (g. 6/4).

Seher rüzgarı çemende gül kitabını açar (g. 12/2).

Bağdaki su seher yelinden soğur, seher yeli denizi âşığın gözyaşına öykünmesi için tahrik eder (g. 14/2).

Otlar sevgilinin ayva tüylerine laf atınca saba rüzgarı yüzlerine vurup onları yatırır (g. 71/1).

Saba rüzgarı sevgilinin salınışını serviye anlatarak onu hayrette bırakır (g. 179/3).

Seher rüzgarı gece vakti goncaların daraldığını görünce seher vakti gelip düğmelerini çözdü (g. 183/1).

3.2.5.1.3.2. Hazan Yeli

Taze gül kulağını hazan rüzgarından gizler (g. 78/3).

3.2.5.1.3.3. Şimal

Kuzey rüzgarı memduhun yaradılışının rüzgarına karışsaydı âleme misk kokuları getirirdi (k. 3/16).

3.2.5.1.3.4. Sarsar, Gird-Bâd

Hz. Ömer'in hışmının fırtınası güneşin gözünü kör edince gözüne siyah bir örtü bağladı (g. 303/4).

Âşığın âhı kasırga olup gam yolundan tozlar koparır (mua. 60).

3.2.5.1.4. Ateş ve İlgili Unsurlar

3.2.5.1.4.1. Ateş, Şerer

Âşığın âhının ateş ve kıvılcım ile birlikte zikredilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.3.1.

Cehennem ateşiyle ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.9.2.

Aşk ateşi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.3.2.

Gam ateşi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.3.4.

Sevgilinin yanağının ateşi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.19.

Eski Zağra'nın ateşi lâle benzer (k. 5/4).

Aklını Allah'tan başkasına veren Cehennem ateşinin zincirine bağlanacaktır (tkb. 1/I/8).

Felek insanın canına öyle bir ateş bırakır ki yedi derya söndüremez (tkb. 2/I/4).

Güller yeryüzünün yaradılış kıvılcımlarıdır (g. 25/3).

Ne zaman bir şehre ateş düşse yer yer ezan okunur (g.66/2).

Güneş, gönlün ateşinin kıvılcım askerlerinden korktuğu için feleklerden kendisine kat kat hisar yapmıştır (g. 122/4).

Sevgilinin yanağına el uzatan, ateşe el uzatan çocuğa benzer (g. 126/2).

Sevgilinin yanan gönüldeki beninin hayali ateşe yaslanmış cadıya benzer (g. 129/1).

Kadıların bağrı zalimlerin ateşini söndürememek derdiyle kebap olur (g. 130/2, g. 130/4).

Allah kıvılcıma yanmayı yasaklarsa damla damla kanlı gözyaşı olur (g. 143/2).

Allah, lalenin bağrına kudret ateşiyle yara açmıştır (g. 146/1).

Rakı ateşe değince yanarken ter taneleri sevgilinin yüzünde nasıl durur (g. 159/1).

Aşk ateşten gömlektir (g. 161/5).

Âşık feleğin kor ateşini âh rüzgarıyla kıvılcımlandırır (g. 205/4).

Bütün kainat yokluk ateşi ile kül olur (g. 212/4).

Sevgili, âşığın içindeki ateştir (g. 213/3).

Sevgili başkalarıyla gezince âşığın gönlü kıskançlık ateşiyle yanar (g. 227/4).

Güneş felek kocakarısının yeryüzü tavasına ateş yakar (kt. 2).

3.2.5.2. Madenler ve Değerli Taşlar

3.2.5.2.1. Akik

Sevgilinin lal renkli dudağının gam koru âşığın gözyaşına düşerek onu akik yapar (g. 162/1).

Sevgilinin lâl dudağının ayrılığı âşığın gözyaşlarına akik rengi verir (g. 162/1).

3.2.5.2.2. Altın

Âşığın yüzünün altınla birlikte zikredilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.18.

Güneşin altına benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.2.5.3.

Güneş, her gece memduhun devlet kapısında dolaşan feleğe seher vakti terinisi silmesi için şafağın altın işlemeli mendilini sunar (k. 1/35).

Ubeydî memduhtan onu övmek için açtığı ağzını altınla doldurmasını ister (k. 1/42).

Güneş, sultanın sikkesini hazırlamak için bir altın topunu döndürür (k. 2/9).

Eski Zağra halkı ihlas ile gönüllerini aln gibi halis kılmakla vakit geçirirler (k. 5/9).

Felek, insana gündüz güneşin altın elbisesini, gece ise kara şal giydirir (tkb. 2/I/5).

Terzi sevgilinin kendi güneş, elindeki altın iğne ise ışığa benzer (muh. 7/2).

Âşığın âhı feleğin altın işlemeli takını oynatır (g. 11/2).

Altın işlemeli elbise âşığın sararmış vücudunu görünce ben senin yanında çarşafa benzerim der (g. 15/3).

Sevgili altın külah giyince muma benzer (g. 31/4, g. 54/2).

Felek, Alalh'ın sanatının altın varaklı kitabıdır (g. 32/2).

Felek, Levh-i Mahfuz için altın süslemeli bir sandık olmuştur (g. 35/1).

Sevgili, âşığın sararmış yüzünü görüp ona yaklaşınca altın para yüzünü buruşturur (g. 50/4).

Sevgilinin bakışı gümüş gözyaşlarını gördü diye dinar yüz bulur (g. 53/3).

Hilal, sevgilinin yüzünün mumunun altın külahına benzerim diye sevincinden külahını göğe atar (g. 71/3).

Âşık bir aşk kitabı, sararmış yüzü altın varağıdır (g. 74/4).

Güz yaprakları gülşene altın halı döşeyince cennete benzer (g. 78/1).

Âh kıvılcımları felek katibine altın kalem gönderirler (g. 84/5).

Sular, sevgiliye kavuşunca kese gibi oluklardan altın akıtmışlardır (g. 88/4).

Güneş, yokluk ülkesinin padişahı âşığın altın tacıdır (g. 97/2).

Dağlar, Hz. Peygamber'e altın olalım bizi harca demişlerdir (g. 147/4).

Âşıkta sevgiliye bağışlamak için altın renkli saf kan vardır (g. 160/5).

Sevgilinin ayağına sunmak için bademin gümüş tabak içinde altını vardır (g. 177/5).

Sevgili altın ve gümüşü görünce başkalarının kucağına gider (g. 182/5).

Altın kadeh doldurulup sevgiliye sunulur (g. 214/3).

Gökyüzü tâkı padişahın altın kumaştan otağıdır (g. 232/1).

Altın ve gümüş fani dünyada kalıcı değildir (g. 245/4).

Âşığın âh kıvılcımı felek dilencisinin tasına güneş parasını bırakır (g.263/2).

Mert kimse altın için zenginlere hürmet etmez (g. 291/4).

Sevgili bize meyleder diyenlerin altın ve gümüşleri harcanır (g. 319/5).

Sararmış sineye yansıyan sevgilinin saçları altın tepsideki Şahmaran'a benzer (g. 328/1).

Dilbere boyunca altın yağdırsan yine başkalarına meyleder (kt. 5).

Ay sevgilinin kapıcısı olunca başına altın taç giyer (mua. 74).

Gümüşsüz ve altınsız olana itibar edilmez (mua. 81).

Altının yumuşağı muteberdir (g. 176/3).

3.2.5.2.3. Bakır

Allah'ın lütfunun cilası olmasa gönül, günahlardan bakır gibi pas tutardı (g. 119/4).

3.2.5.2.4. Demir

Âşığın yüreği demirden de olsa sevgili onu alıp okunun ucuna takar (g. 89/5).

Sevgilinin dudağının yüreği demirdendir ama kirpiğinin oku olmadan yalnız başına âşıklarını katletmeye gidemez (g. 175/3).

Gönül yangınıyla baş olmaz; aşk ateşinde taş değil demir bile dövülemez (g. 196/1).

3.2.5.2.5. Gümüş

Âşığın gözyaşlarının gümüşe benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.12.

Yıldızların gümüşe benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.2.2.4.

Sevgilinin teninin gümüşe benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.17.

Sevgilinin bileğinin gümüşe benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.10.

Melekler ve veliler gümüşten ellerinde güneş gibi altın tabaklar tutarlar (k. 1/15).

Âşığın âhıyla denizin gümüş köpüklü dalgaları yükselir (g. 6/5).

Elma, sevgilinin gümüş gerdanına dokunursa onu çürütürler (g. 15/4).

Sevgilinin göbeği saf gümüşten bir kadehe benzer (g. 96/1).

Yıldızlarla dolu gök, sarraf sevgilinin gümüş tarttığı terazidir (g. 96/3).

Allah'ın lütfunun gümüş gibi parlatan cilası olmasa gönül, günahlardan bakır gibi pas tutardı (g. 119/4).

Gümüş ile kurşunun değeri bir olmaz (g. 131/4).

Yokluk toprak tekkesinde nice tekke erbabının dişlerini gümüş kafataslarını da mum eder (g. 146/2).

Sevgilinin uzun boyu gümüş bayrak direği üsküfü de baş alemidir (g. 153/2).

Karun'un hazineleri arasında gümüşler son sırada gelir (g. 155/4).

Sevgilinin ayağına sunmak için bademin gümüş tabak içinde altını vardır (g. 177/5).

Sevgili altın ve gümüşü görünce başkalarının kucağına gider (g. 182/5).

Altın ve gümüş fani dünyada kalıcı değildir (g. 245/4).

Sevgiliye âşık geçinen elbisenin üzerindeki gümüş iğneyi gören elif çekmiş sanır (g. 284/2).

Âşık, sevgilinin yüzünü görünce aşk ateşiyle gam potasında erir (g. 288/3).

Âllah'ın lütfu felek terazisini sabah gümüşle doldurur (g. 300/1).

Sevgili bize meyleder diyenlerin altın ve gümüşleri harcanır (g. 319/5).

Gümüşsüz ve altınsız olana itibar edilmez (mua. 81).

3.2.5.2.6. İnci

Yıldızların incilere benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.2.2.4.

Âşığın gözyaşının inciye benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.12.

Sevgilinin dişlerinin inciye benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.8.

Himmet inciye benzer (k. 1/17).

Denizin her bir damlasından inci çıksa Allah'ın lütuf incilerine yetişemez (k. 1/31).

Memduhun söz incileri gibi güzel bir mücevher bulmak mümkün değildir (k. 3/7).

Sedef, memduhu övmek için ağız açmasaydı Allah onun dişlerini inci yapmazdı (k. 3/19).

Memduhun mücevher saçan kaleme söz incilerinin kaynağıdır (k. 3/25).

Memduhun söz incisi cevher içinde denizler saklar (k. 4/13).

Kerem incisini dilenen gözyaşı dökmelidir (tkb. 1/IV/3).

Hizler, marifet incisini cebine koymaz (tcb. 2/II/4).

Padişah memleket incilerini bir bir avlar (muh. 4/1).

Ubeydî gibi mana incileri çıkaran bir dalgıç bulunmaz (g. 5/5).

Allah'ın kudret tekkesinde dokuz felek inci tespihtir (g. 9/2).

Ubeydî garip manalar denizi şiiri de o denizin incisidir (g. 15/5, g. 23/4).

Hz. Muhammed'in zatı peygamberlik denizi hadisleri de o denizin incileridir (g. 26/1).

Aşk zaman ve mekan sedefinin dışına çıkmış bir incidir (g. 30/1).

Şevk denizi taşınca felek hokkası dilek incileriyle dolar (g. 33/4).

Ubeydî, ömür nakdini şiir incisine harcar (g. 68/5).

Ubeydî'nin şiirinin incisinden manâ denizi fışkırır (g. 79/5).

Âşığın saf inciye benzer duyduğu hasret ile akıttığı gözyaşları umman olur(g. 89/3).

Sâkî, safâ denizinin incisi işret erbâbının şarap kadehinin kabarcığıdır (g. 95/2).

Peygamber'in ashabı nasıl fazilet denizine batmasın; tatlı sözleri feyz denizinin incileri oldular (g.135/2).

Hz. Peygamber değeri iki âlemle kıyaslanamayacak en değerli incidir; Miraç gecesinde gökler ona sedef olmuştur.(g. 151/2).

2. Sedef, her zaman âşığın gözyaşı selinin sesinden incinir; kulağına inciden pamuk tıkar (g. 154/2).

Yağmur akçe saymak [için] döker [gibi] damlalarını yağdırsa zamanın elinde Allah'ın lütfunun incileri sayılamayacak kadar çok gelir (g. 184/4).

Güzeller Ubeydî'nin divanını koynunda saklar; şiirlerine saklı inci dense yeridir (g.187/5).

Şiir tüccarı Ubeydî'nin ipe dizilmiş incimiz eksik olmaz (g. 202/5).

Ubeydî şiir denizini iyi bilir daima incileri gözler (g. 208/5).

Irmak, Allah'ın lütuflarının incilerinden haber almak için secde edip her zaman denize dil döker (255/2).

Bir dilenci elini sedef gibi açıp yalvarsa o yetim Kerîm'in ihsan incisini alır (g. 300/3).

Peygamber'in yaradılışı eşsiz bir inciye (g. 308/1).

Felek, âşığın bir inci olduğumu görüp canını acıtarak gözyaşımın denizine gark etti (g. 336/4).

Deniz faziletlilere hikmet incilerini getirir (mua. 149).

3.2.5.2.7.Kurşun

Âşığın gözyaşı vücut binasını yıkmasın diye Kudret mimarı damarlardan kurşun sütunlarla desteklemiştir (g. 88/3).

Gümüş ile kurşunun değeri bir olmaz (g. 131/4).

Âh ateşiyle alem yanıp feleğin çatısının kurşunu eriyince yağmur yağıyor sanırlar (g. 168/3).

3.2.5.2.8. Lâl

Sevgilinin dudağının lâle benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.9.

Şarabın lâle benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.4.3.2.

Gülün lâle benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.5.3.2.3.

Ateşin lâle benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.5.1.4.1.

Âşığın gözyaşlarının lâle benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.12.

Edirne'nin velileri irfan lâliyle doludur (k. 1/17).

Allah'ın lütfu feleğin terazisini sabah gümüşle akşam lâlle doldurur (g. 300/1).

Hz. Hüseyin Kerbela'da şehit olunca Hz. Peygamber onun kanlı vücudunu kendine saf lâl edinmiştir (g. 307/3).

Âşığın kanlı kalbi lâlin taş içinde gizlenmesi gibi sevgilinin gönlü içinde yer eder (g. 336/3).

Sevgilinin kolundaki yara lalden bir kol bandına benzer (mat. 11).

3.2.5.2.9. Yâkut

Şarap sâkî sevgilinin lal dudağının aksinden kırmızı elbise giyinir; kabarcığı da yakut düğmesidir (g. 11/1).

Sevgilinin lal dudağının tüylerini görünce âşık, yakut gitti mektubunu yadigar bıraktı der (g. 139/5).

3.2.5.2.10. Zümrüt

Edirne'nin çimenliği zümrüt ırmağıyla bir örnektir (k. 1/13).

Memduhun yüce köşkünün kapısında feleğin zümrüt takındaki yedi gezegen ayakkabı dizisi gibi dururlar (k. 3/23).

Bahar gelince yeryüzüne çimenliğin zümrüt örtüsü serilir (tah. 3/1)

3.2.5.2.11. Şebçerağ

Sevgili güzellik burcunun şebçerağıdır (muh. 8/1, muh. 8/2, muh. 8/3).

İsim olarak kullanılmıştır (muh. 8/1)

3.2.5.3. Bitkiler

3.2.5.3.1. Ağaçlar

Memduhun yazdığı satırlar marifet bostanı olan kitabının ağaçlarıdır (k. 3/30).

Bahar gelince Eski Zağra'daki her ağaç feleğin kubbesine doğru döner (k. 5/10).

Ağaçlar namaz kılmak için kıyam eder (tkb. 1/III/3).

Allah'ın kudret bahçesinde felek ağacı yıldız meyvelerinde iki kat olmuştur (g. 1/2).

Ağaçlar ellerinde Allah'ın hikmetinin yazısıyla süslenmiş yapraklar tutar (g. 32/4).

Ubeydî'nin Peygamber övgüsünde yazdığı mısralar ağaç, noktaları da meyvelerdir (g. 44/5).

Allah ağaçları insanlar için gölgelik çadırlar yapmıştır (g. 203/1).

3.2.5.3.1.1. Çınar

Sonbahar çınarın eline kına yakar (g. 78/2).

Sidre sevgiliye dua etmek için çınara dönüp el açar (g. 340/2).

3.2.5.3.1.2. Servi

Sevgilinin boyunun ve endamının serviye benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.6.

Şairin bostana benzeyen şiirinde her elif bir serviye benzer (k. 1/5, g. 33/5).

Padişah, saltanat çimenliğinin servisidir (k. 2/3).

Hz. Hüseyin doğrulukta servi gibiyken ecel onun boyunu dal etmiştir (tkb. 2/IV/5).

Bahar gelince ırmaklar servinin ayağına yüz sürerler (tah. 3/2).

Çemen meclisinde uzun serviler yeşil mumlara benzer (g. 55/3).

Sonbahar gelince servi ayağını nakışlarla bezer (g. 78/2).

Gülşen evinde serviler sevgilinin hizmekarıdır (g. 108/1).

3.2.5.3.1.3. Söğüt

Allah'ın kudretinin bahçesinde hilal söğüt dalına benzer (g. 38/1).

3.2.5.3.2. Çiçekler

3.2.5.3.2.1. Erguvan

Şâirin şiirinin mısraları erguvan fidanları dikerler (k. 1/4).

Erguvan, Allah'ın ismini anınca dehşetlendiği için mercan tesbihini toprağa düşürür (g. 300/2).

3.2.5.3.2.2. Gonca

Sevgilinin ağzı ve dudağının goncaya benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.9.

Âşığın gönlünün goncaya benzetilmesi ile ilgili bkz 3. Bölüm bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.10.

Şiirdeki mim harfi goncaya benzer (k. 1/5, g. 150/4).

Şair, gonca gibi ağzını yalnız memduhun övgüsünde açar (k. 1/42).

Bahar gelince gonca misk gibi kokular saçar (tah. 3/1).

Bahar gelince gül fidanı goncalar takınır (tah. 3/2).

Sevgilinin vuslat esintisi âşığın bedeninin gonca gibi elbiselerinin içine sığmamasına sebep olur (g. 27/4).

Allah'ın lütuf yağmurunun damlaları goncalara benzer (g. 28/4).

Ubeydî'nin tabiati gül bahçesinde Hz. Peygamber'i öven goncalar yetiştirir (g. 135/5).

Vuslat talibi goncalar çiçek olup açılmaktan bile zevk almazlar (g. 140/1).

Gonca seven gam dikenine düşer (g. 169/3).

Gülşen sevgilinin evi goncalar onun devşirme hizmetçileridir (g. 180/1).

Seher rüzgarı gece vakti goncaların daraldığını görüp seher vakti düğmelerini çözdü (g. 183/1).

Goncalar sevgilinin yanağının hararetiyle ateşe düşünce çiğ taneleri onların yüzlerine su serper (g. 183/2).

âşığın eli sevgilinin lal dudağından haber almak için goncaların ağzını aradı ama onların sıkı ağızlı olduklarını gördü (g. 183/4).

Goncalar sevgilinin ayağına serpmek için içlerinde altın tozu saklarlar (g. 183/4)

Jale goncaların dudağını dişleyince bülbülün yüreği kan dolar (g. 183/5).

Gonca nigara öykününce bahar onu tomruğa vurur (g. 263/5).

Âşığın yüreği rüzgarda kalmış gonca gibi sevgilinin üzerine titrer (g. 272/3).

3.2.5.3.2.3 Gül

Sevgilinin yüzünün güle benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.20.

Sevgilinin yanağının güle benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.19.

Şarabın güle benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.4.3.2.

Lal renklidir (mur.8/1).

Âşık âlem gülşeninde eğlenmek için bir dikensiz gül bulamaz (tah. 2/3).

Nerede bir gül açılsa onun eteğini diken tutar (tah. 2/3).

Güller sevgilinin yanağından utanır (muh. 1/3).

Sevgili gül fidanı gibidir (tah. 1/1).

Gül bir kadehe benzer çiğ taneleri onun üzerindeki ıslaklıktır (g. 4/2).

Saba rüzgarı gülün kulağına fısıldar (g. 6/4).

Gülün açması kitabın açılışına benzer (g. 12/2).

Şarap kadehi meclisin gülüdür, kabarcıkları çiğ taneleridir (g. 13/1).

Gül kadehe benzer (g. 4/2).

Allah yeryüzü mecmuasını güllerle nakışlamıştır (g. 3273).

Zamanın rüzgarı gül yapraklarını perişan eder (g. 54/4).

Taze gül kulağını hazan yelinden gizler (g. 78/3).

Sevgilinin yarasının pamuğu beyaz güle benzer (g. 86/5).

Sevgili olmadan seyrettiği gül bahçesindeki her gül yaprağı âşığa cefa yarası gibi gelir (g. 11/3).

Açılmış gül buruşmuş yüzü ile sevgilinin yüzüne öykününce çiğ taneleri onun suratına tükürür (g. 173/3).

Diken ile yüz yerinden yırtılmamış bir gül yoktur (g. 201/1).

Gonca sevgili Ubeydî'nin kanlı yaşlar döken gözüne gül derse güler (g. 270/5).

Bülbül varken kargaların gül budağına konması reva değildir (g. 288/5).

3.2.5.3.2.4. İnci Çiçeği

Allah'ın kudretinin bahçesinde yıldızlar inci çiçeklerine benzer (g. 38/1).

Ubeydî, sevgilinin inci dişlerinin hasretiyle ölürse mezarının toprağının inci çiçekleri bitirmesini diler (g. 206/5).

3.2.5.3.2.5. Menekşe

Allah'ın nimetleriyle dolmuş çemendeki menekşeler o nimetlere üşüşmüş sineklere benzerler (g. 1/4).

Sevgilinin gülistânî elbisesinin düğmeleri bahçeye bir sıra ekilmiş menekşe dizisi gibidir (g. 7/4).

Peygamber'in himmetinin ovası o denli geniştir ki dokuz felek orada mavi katmer menekşesi gibi kalır (g. 185/3).

3.2.5.3.2.6. Nar Çiçeği

Sevgilinin yanağı nar çiçeğine benzer (tah. 2/1, g. 128/2, g. 136/1).

3.2.5.3.2.7. Nergis

Şiirdeki ayın harfi, nergise benzer (k. 1/5).

İnsan hayatta altın taç da giyse ölünce gözünü nergis gibi havaya dikecektir (tkb. 2/II/7).

Sevgilinin gözü nergis gibi baygındır (g. 12/2, g. 76/4).

Padişahının Allah'ın sanatının camisinde nergisler kandil olur (g. 18/5).

Gönül, gül ve nergis gibi gözü açılsın diye nazar çocuğuna gülşeni gezdirir (g. 69/4).

Allah, kimine gül gibi kat kat elbise verir kimini de nergis gibi çıplak bırakır (g. 19/3).

Gönül gözleri baygın sevgilinin aşkına düşünce nergis gibi soyunup kadehe düşer (g. 342/1).

3.2.5.3.2.8. Süsen

Âşık süsen gibi gül yolunda varlığını feda etmelidir (g. 154/1).

Bağın gülleri sevgilinin yanağına özendi diye süsen bağı azarlar (g. 315/4).

Sevgilinin gamze hançeriyle ölen âşığın mezarında süsen biter (mua. 45).

3.2.5.3.2.9. Sümbül

Sevgilinin saçının ve kakülünün sümbüle benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.15.

Âşığın âhının dumanı aşk dağının sümbülüdür (g. 55/4).

Aşığın gönlünden hasret ateşi yanınca mezarının üzerine çıkan âh dumanı sümbüle benzer (g. 66/1).

Gönül, kakül düğümüne esir olunca başını eğip sümbüllere bakmaz (g. 92/2).

Sümbülleri şeyda kılan sevgilinin kakülünün sevdasıdır (g. 239/1).

Başak, sevgilinin köyündeki güzellik harmanına gelip sümbül toplar (g. 270/4).

Sümbül, sevgilinin kakülünün dolduruşuna gelip bir bende düşer başını kurtaramaz (g. 282/4).

3.2.5.3.2.10. Yasemin

Sevgilinin yanağı yasemine benzer (g. 174/1).

Sevgilinin yanağına duyduğu istek yaseminin gönlünü rüzgara savurur (g. 191/1, mua. 78).

Sevgilinin bacağı yasemin renklidir (g. 284/3).

Âşığın vücudu salıncağa dönmesine rağmen salınmak için bir yasemin endamlı sevgili bulamaz (g. 326/2).

3.2.5.3.2.11. Yer Gülü

Sevgilinin eşiğinin gülşenindeki köpeğinin ayak izleri yer güllerine benzer (g. 61/2).

Gönül bülbülünün sevgilinin gül yanağı için döktüğü gözyaşları yer güllerine benzer (g. 335/1).

3.2.5.3.2.12. Zülf-i Nigar

Şiirdeki cim harfi, zülf-i nigara benzer (k. 1/5).

3.2.5.3.2.13. Nilüfer

Âşığın gözyaşı üzerinde nilüferler yüzer (g. 5/3)

3.2.5.3.2.14. Zambak

Allah'ın sanatının camisinde zambak goncası muma benzer (g. 18/5).

Bahçedeki zambak goncası nasıl açılırsa Allah'ın emriyle hilal dolunay olur (g. 221/2).

3.2.5.3.3 Meyveler ve Sebzeler

-Ades-

Benlerinin sevdası sinek gibi gönle üşüşüp rakibin kalbinin kanını mercimek gibi kuruttular (g. 323/1).

-Bâdem-

Badem, her bahar sevgilinin hunhar gözünden korkusundan pullu zırh giyer (g. 177/2).

Badem, gül sevgilinin endamını görmek için baştan aşağı göz olur (g. 177/4).

Bademin, sevgilinin ayağına saçmak için gümüş tabak içinde altını vardır (g. 177/5).

Gözyaşı gümüşü dünyayı o kadar doldurur ki bademin akçesi paradan sayılmaz (g. 177/6).

-Emrûd-

"Tizce armudu"nun önüne geçer bir meyve yoktur (k. 5/13) o armuda paha biçilemez (k. 5/15).

Pazar halkı "Akça armudu" için memnuniyetle akçelerini sayar (k. 5/17).

"Can yakan armut"un tadı gül reçeline benzer (k. 5/23).

"Bozdoğan armudu"nu arayan bulamazsa cinleri tepesine çıkar (k. 5/24).

"Karaman armudu"nun tamamını satın almayan kişi zarardadır (k. 5/25); güzelleri kendine aşık edip inletir (k. 5/26).

"Gökçe armut" övülmelidir (k. 5/27); dilber dudağına benzer, şeftali gibi suludur (k. 5/28).

“Kabak armudu”nun suyu meclislerde içilir (k. 5/29).

Şeker, “Bal armudu”na öykünür (k. 5/30); bir baş şeker “Şeker armudu”na denk değildir (k. 5/31).

Gönüller “Boğaz tutan armudu”nu övmeye kadir değildir (k. 5/32).

Armut, turunçla birlikte yenirse daha fazla lezzet verir (k. 5/33).

Yerbasmaz’a giden kimsenin armut tartmaktan terazisinin ayağı yere basmaz (k. 5/34).

“Gözsüzce armudu”nu sorandan saklamalıdır (k. 5/35).

Uzun saplı armudun vasıflarını anlatmakta dil kısa kalır (k. 5/36).

Armut temizse başka özelliğine bakmadan yerler (k. 5/37).

“Muhammed armudu” görüldüğünde salavat getirenlere şaşılmamalıdır (k. 5/38).

“Bey armudu” cihan padişahının ağzına layıktır (k. 5/39).

“Abbasi armudu” sancak çekip beyliğini ilan etse yeridir (k. 5/40).

“Polat armudu” susuzluğu giderir (k. 5/41).

Armut kafirlerin kanına işleyip onları Müslüman eder (k. 5/42).

“Enar armudu”na özenen armudu saba rüzgarı dalından düşürür (k. 5/43).

Taze armut çürüyüp keçe gibi olunca yiyenin iştahı kıl kapar (k. 5/44).

İnce armutlar varken kabuğu kalın armutları kimse beğenmez (k. 5/45).

-Fülfül-

Mecliste dökülmekle gitmediği için karabiberi ekerler (g. 335/2).

-Hurma-

Hz. Peygamber bir hurma fidanı dikmiş ve o anda fidan meyve vermiştir (g. 194/4).

-Hünnap-

Göz için faydalıdır (g. 21/3).

-Nohud-

Yıldızlar, felek damındaki tane tane nohutlardır (g. 255/3).

-Sanavber, Piste-

Çam fıstığı, kapalı haliyle kalbe benzer (k. 1/3).

Sevgilinin dudağı fıstığa benzer (g. 278/3).

-Sîb-

Elma, sevgilinin gümüş gerdanına öykünürse onu çürütürler (g. 15/4).

-Şeftâlû-

Tuba boylu sevgili âşıklara durmadan şeftali ikram etse de cennet meyveleri eksilmez (g. 258/5).

-Turunç-

Turunç, sevgilinin gerdanına benzerim deyince kimse mecliste onu kesip sıkmadı (g. 337/3).

3.2.5.3.4. Otlar

3.2.5.3.4.1. Diken ve Kamış

Kuş, yuvasını Leyla'nın yolundaki dikenlerden ve çöplerden yaptığı için devamlı Mecnun'un başının üzerinde uçar (g. 168/2).

Fazilet meyvesini bulmak için azmetmeyenler diken ve saman çöpü bulurlar (g.323/5).

Âşığın âhı diken ve çöpü uçurarak feleğin çanına ot tıkar (g. 337/4).

Allah'ın vasıflarını yazan kalemler kamış şekerinden lezzetli olurlar (g. 43/5).

Hz. Peygamber, parmağından su akıtma mucizesini göstererek gönlü susamış ashabına kamış şekerinden lezzetli bir su vermiştir (g. 44/2).

Ubeydî'nin vücudu saman çöpüne dönünce gözyaşı seli onu sevgilinin mahallesine kadar sürükler (g. 83/6).

3.2.5.4. Hayvanlar

3.2.5.4.1. Kuşlar

3.2.5.4.1.1. Bülbül

Eski Zağra'nın gülşeninde binlerce bülbül vardır (k. 5/11).

Bülbüller gül bahçelerinde dolaşırlar (tah. 3/2).

Can ve gönül bülbüle benzer (tkb. 2/V/2, g. 87/2, 248/3, g. 278/4, g. 335/1).

Bahar gelince gülşendeki bülbüller çoğalır (tah. 3/1).

Sevgilinin eşiğindeki köpeğinin ayak izleri can bülbülüne yer gülüdür (g. 61/2).

Sevgili, âşığın koynunda şarkılar söyleyince kafes bülbülü sandılar (g. 61/3).

Sonbahar gelince bülbül sincap kürkü giyer (g. 78/3).

Âşığın gönlü göğüs kafesi içindeki bülbüle benzer (g. 87/3).

Bülbül uçar yuvası dal üstünde kalır, can gider sevgilinin yarası kalır (g. 103/1).

Bülbül sevgilinin aşkıyla yamalı elbiseler giyer (g. 122/4).

Eğer jale, goncanın dudağını dişlemeseydi bülbülün yüreği kan dolmazdı (g. 183/5).

Bülbülün meskeni gülün dikenidir (g. 201/1).

Âşık, bahçe meclisinde gül sevgiliye karşı kadeh bülbülünü konuşturur (g. 214/5).

Sevgili diken rakibe takılma diyen bülbüle dönmüş âşığına gelmez (g. 252/4).

Gül sevgili gülşende güllere bakarken bülbül bülbüle yanağının vasıflarını kuş diliyle anlatır (g. 270/1).

Gönül bülbülü, âşık göğsünü kafes gibi parça parça etmezse ona av olmaz (g. 323/4).

Bülbül gülşende nevruz teranesini bağlar (g. 329/1).

Bülbüller nevruz vakti çemende nevruz salasını verir (g. 329/5).

Gülün aşkıyla inler (tah. 3/4, tah. 1/1, g. 16/1, g. 87/2, g. 140/2, g. 153/3, g. 214/5, g. 239/1, mua. 64).

Gül, hile ile bülbülün kanına girdiği için jale onun yakasına yapışır (g. 52/1).

Diken, bülbülün ciğerini mızrağın başına takar (mua. 3).

Âşık bülbüle benzer gam dikeni onu inletir (tah. 1/1).

3.2.5.4.1.2. Şahin, Bâz, Şahbâz

Adil sultanın zamanı o kadar adil ve emindir ki güvercinler doğanların gözünü yuva edinse yeridir (k. 1/38).

Sevgilinin gözü o denli can alıcıdır ki atmaca avlanmayı ondan öğrenmiştir (g. 224/3).

Sevgili şahin bakışlıdır (mur. 3/1, mur. 3/2, mur. 3/3).

3.2.5.4.1.3. Güvercin *(Kebûter)*

Adil sultanın zamanı o kadar adil ve emindir ki güvercinler doğanların gözünü yuva edinse yeridir (k. 1/38).

Sevgilinin kakülünün âşığın gönlünü alması bulutun güvercini içine almasına benzer (g.12/1).

Hz. Muhammed için gökyüzü örümcek ağı, ay ve güneş de iki güvercin yumurtası olmuştur (g. 261/3).

3.2.5.4.1.4. Karga *(Zâğ)*

Bu âlemin kuş bahçesinde her güzel fidanın başında aşağılık kargalar vardır (g. 161/2).

Kargaların gül budağına konması reva değildir (g. 287/5).

Âşığın âh dumanı başına konmuş zahmet kargasıdır (kt. 6).

3.2.5.4.1.5. Kumru

Kumruların boynunda Allah aşkının gerdanlığı bağlıdır (g. 202/2).

3.2.5.4.1.6. Papağan *(Tûtî)*

Şairin tabiati kalp aynasına bakıp papağan gibi dile gelir (k. 1/3).

Kalemin dili kesilse de papağan gibi tatlı sözler söyler (k. 3/24).

Allah, Ubeydî'nin tabiatını tatlı sözler söyleyen papağan gibi yaratmıştır (g. 123/5).

Sevgilinin dudağı tatlı sözler söylyen papağana benzer (g. 217/5).

Ayna, sevgilinin yanağının aksini bağrına bastığı için papağan ayna karşısında oynar (g. 273/3).

Âşık, papağan gibi tatlı sözler söyleyen bir sevgili ister (g. 298/2).

Kadeh papağını tutmak için yârân mecliste halka olup tuzak kurarlar (g. 326/3).

3.2.5.4.1.7. Tavus

Tavus kuşu kanatlarında Arş'tan işaretler taşır (k. 3/15).

Sevgilinin saçları tavus kuşuna benzer (g. 315/4).

3.2.5.4.2. Dört Ayaklı Hayvanlar

Dört ayaklı hayvanlar ibadet için rüku ederler (tkb. 1/III/4).

3.2.5.4.2.1. Aslan (Esed)

Sevgilinin gözü gönül aslanını avlarken kaşı da kement atar (g. 207/5).

Aslan, padişahın av yeri olan Edirne düzlüğünü kıskanır (g. 277/4).

Hz. Ali kahramanlıkta aslana benzer (g. 305/4).

3.2.5.4.2.2. At

Feleğin ata benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.2.2.2.1.

Unvan heveslileri, memduhun atının toynağının izi için baş eğmelidirler (k. 4/19).

Padişah Isfahan ilini atının toynağıyla ezerek sürme eder (muh. 4/2).

Âşık, sipahi sevgilinin kendisini atlarından addetmesini ister (muh. 9/1).

3.2.5.4.2.3. Boğa(Sevr)

Sadece Boğa Burcu ile birlikte anılmıştır bkz. 3. Bölüm 3.2.2.2.3.1.

3.2.5.4.2.4. Âhu, Gazal

Sevgili vahşi ceylana benzer (tah. 1/4).

Sevgili ceylan gözlüdür (g. 316/2).

Gözü yaşlı ahu avcıyı Hz. Peygamber'e şikayet edince tuzaktan kurtulmuştur (g. 141/4).

Sevgilinin kirpik oku ahuya hayat verir (g. 257/2).

Sevgli ahu gözlüdür (g. 281/4).

3.2.5.4.2.5. Deve *(Nâka)*

Felek, Hz. Peygamber'in devesinin boynunda asılı bir çandır (g.120/2).

Peygamber'in devesinin çöktüğü yer yüce bir konaktır (g. 138/4).

3.2.5.4.2.6. Eşek *(Hâr)*

Eşek rakip sevgilinin dert ve gamının yükünü çekerim der (g. 265/2).

3.2.5.4.2.7. Koyun, Koç, Kurt *(Bere, Koç, Kurd)*

Hz. Peygamber, bir koyunu zehre bulayıp kendisine sofra kuranlara dahi merhamet etmiştir (g. 138/3).

Kasap sevgili, âşığın can koçunu kurban eder (mur. 2/2).

Yusuf sevgili şehirden uzaklaşırsa onu kurt kapar (g. 156/1).

3.2.5.4.2.8. Köpek *(İt, Seg)*

Rakip sevgiliye yan bakışının okuyla beni vur derken yay kaşlının okunu köpek taşlayıcıdır zanneder (g. 90/3).

Âşık, sevgiliden rakibi köpeklerin yanına yatırmamasını, alçakların ululuların yerine geçmemesini ister (g. 280/3).

3.2.5.4.3. Balıklar ve Deniz Canlıları , Böcekler ve Sürüngenler

3.2.5.4.3.1. Balıklar ve Deniz Canlıları

-Balık-

Balıklar, denizin kimi kalkan kimi kılıçla gezen zırhlı askerleridir (g. 63/3).

Bir balık baştan aşağı dil olup Hz. Peygamber'i övse yeridir (g. 167/4).

Balık, ay sevgilinin kaşına dil uzatamaz çünkü onun ağzı var dili yoktur (g. 173/5).

Sevgilinin beni, felek denizine ay düşünce balık avına çıksa balık ona av olur (mua. 71).

-Pençe-i Mercân-

Âşık, ayrılık acısıyla kanlı yaşlar döken gözünü eliyle silince eli deniz yıldızına benzer (g. 89/2).

3.2.5.4.3.2. Karınca

Nice taht sahibi Süleymanlar karınca lokması olmuşlardır (tkb. 1/II/3, tkb. 2/III/6).

Âşık, aşk ile o kadar zayıf düşer ki cesedini bir karınca bile mezarına kadar taşıyabilir (g. 150/3).

Allah'ın yardımıyla zayıf karınca şimşekten daha hızlı hareket eder (g. 193/3).

3.2.5.4.3.3. Pervâne

Felek pervanesi, Allah aşkıyla hilal mumu etrafında dönerken kanatları yanar (g. 28/2).

Allah aşkı mum, gezegenler onun etrafında dönüp kanatları yanan pervanelerdir (g. 45/5).

Mum, pervaneyi parmağı üzerinde oynatarak kurulda çok başlılık çıkarır (g. 145/2).

Mum, eski kilisede gece vakti pervanesini öldürünce gündüz karalar bağlayıp ağlar (g. 145/4).

Pervane âşık, mum gibi aydınlık sevgiliye muradımca yanamadım diye üzülür (g. 213/3).

Ubeydî pervane gibi gam ateşiyle yanar (g. 246/5).

3.2.5.4.3.4. Sinek (Meges)

Çemen Allah'ın nimetleri ile dolunca menekşeler sinek gibi üşümüşlerdir (g. 1/4).

Hz. Peygamber'in mertebesi Arş'a kadar yükseldiği için sefil sinekler vücuduna konamazlar (g. 120/1).

Alçak dünyanın leşi için hırslanmamak lazımdır (g. 124/4).

Siyah benler sinek gibi gönle üşüşürler (g. 323/1).

3.2.5.4.3.5. Yılan, Timsah *(Mâr, Neheng)*

Sevgilinin saçı ve kakülünün yılana benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.15.

Yılanlar, yüzlerini Allah'a secde etmek için yere sürerler (tkb. 1/III/5).

Nice taht sahibi Süleyman mezarda yüzük yerine yılan halkası takınmıştır (tkb.1/II/3).

İnsan bir gün felek yılanının zehrini içecektir (g. 279/3).

Gönül, Cemşid'in hazinesine malik olsa da bazen Dahhak'in yılanlardan çektiğini hatırlamalıdır (g. 290/2).

Şeytana cenneti bir yılan göstermiştir (g. 329/5).

Âşık, gözyaşı ile âlemi kan girdabı edip feleğin yedi renkli timsahını bu şekilde alt etmiştir (g. 220/1).

3.2.5.4.4. Mitolojik Hayvanlar

3.2.5.4.4.1. Anka

İnsan kanaat ankası gibi Kaf Dağı'nın zirvesini makam edinmelidir (g. 124/4).

3.2.5.4.4.2. Burak

Burak, Hz. Peygamberi taşıyarak yüksek rütbe kazanmış, felek atıyla dizgin arkadaşı olmuştur (g. 158/1).

Burak, Hz. Peygamberin şerefli vücudunu taşımaktan öyle sevinçliydi ki Kudüs şehrine girerken ayağı yere basmıyordu (g. 158/2).

Burak, Hz. Peygamber'e kavuşma yolunda öyle bahtiyar olmuştur ki iki adımda doğu ve batıyı arşınlamıştır (g. 158/3).

Burak, Hz. Peygamber'in Allah'a doğru gidişte aceleci olduğunu görüp; yıldırım gibi durmadan hızlı bir şekilde ilerlemiştir(g. 158/4).

Burak, Peygamber hasretiyle gerçi çok gözyaşı mücevheri dökmüştür ama sonra ona kavuşmakla mesut olmuştur (g. 158/5).

3.2.5.4.4.3. Ejderha

Eski Zağra'nın ejder yüzlü sipahileri düşmanın cümlesini kılıçtan geçirir (k. 5/8).

Adalet ve doğruluk Hz. Ömer'in panzehiri olmasaydı ahdine zulmün ejderi boyun eğmesi faydasızdı (g. 303/2).

Aşkın gam hazinesi virane gönle düşünce felek ejderi âşığın gönlüne göz diker (g. 342/4).

3.2.5.4.4.4. Hüma

Hz. Peygamber'in himmetinin Hümâ'sı kime baksa o kişi seçkinlerden sayılır (g. 185/2).

Güneşin üzerine ancak Hz. Peygamber'in himmetinin Hüma kuşu gölge düşürebilir (g. 186/5).

Gönül, sevgilinin dudağının papağanı yoksa ağza kadar gelen avı olan saçlarının Hümâ'sını ister (g. 217/5).

3.2.5.4.4.4. Şahmarân

Şahmaran'ı altın tepsi içinde görmek isteyen âşığın sararmış sinesindeki sevgilinin saçının yansımasına baksın (g. 317/3).

3.2.6. MELEKLER

3.2.6.1. Azrail

Hz. Hüseyin Azrail onu almaya geldiğinde Allah'a layık bir kul olamadığı düşüncesi ile utancından yerlere geçmiştir (tkb. 2/IV/5).

3.2.6.2. Cebrail *(Rûhü'l-Emîn, Rûhü'l-Kuds, Tâir-i Kuds)*

Cebrail kanadını gölge ederek ihsanda bulunur (k. 1/45).

O, Hz. Muhammed'e Kur'an'ı okutmuştur (k. 4/8).

Cebrail, ay, ezelde sevgilinin güneş yanağına öykününce onu cezalandırmak için kanadını vurmuştur (g. 5/4).

Hz. Peygamber'in zikir odasının köşesi Cebrail'in makamı; yüce meclisi ise vahiy ve kitabın evidir (g. 10/2).

Hz. Peygamber Miraç gecesi Cebrail'in postacı olarak dahi giremediği Allah'ın sarayına çerağ olmuştur (g. 147/2).

Cebrail'in kanadı Arş'ın damına merdiven dahi olsa aşkın sevinçli makamının sonuna erişilmez (g. 278/1).

Âşık, sevgilinin saçının gölgesinden ecel korkusuna düşenlere Cebrail kanadıyla gölge etsin diye dua eder (g.317/3).

3.2.6.3. Rıdvan

Memduhun köşkünün tuğlası Rıdvan'ın cennetteki tahtı ile denktir (k. 1/29).

Rıdvanı'ın tahtı Peygamber'in Sidre'deki makamının eşiğinde durur (g. 46/3).

Ubeydî, Rıdvan'ın eşiğini görmese de sevgili olmadan dünya gülşeninden de keyif almaz (g. 142/5).

3.2.7. CİNLER VE ŞEYTAN

3.2.7.1. Cinler

Âşık sevgilinin deve râm olmasını yakıştıramaz (g. 311/1).

3.2.7.2. Huri, Gılman

Hurilerin güzel ve büyük gözleri vardır (k. 1/29).

Memduhun kasrının lambaları cennet hurilerinin gözlerine benzer (k. 1/29).

Ubeydî merhum memduh için muhterem Harem-i Şerif yuvanın hürmetine onu rahmet bahçene [kabul] edip hurilerine mahrem et diye dua eder (tkb. 1/V/5).

Âşığın dili sevgilinin dudağından başka bir şey zikretmediğinden cennet hurilerini göremeyeceğini düşünür (g. 318/3).

Cennet, sevgilinin Kevser'inin hücresi gılman ise kölesidir (g. 92/1).

Sevgili huriye benzer (mat. 15).

3.2.7.3. Şeytan

Şeytan pergel gibi bir daire çizip âlemi çevirmeye çalışsa Allah'ın lütuf yağmurlarının bir damlasının etrafını çeviremez (g. 123/3).

Sevgilinin saçı rakibe yüzünü gösterir; çünkü şeytana da cenneti bir yılan göstermiştir (g. 328/5).

3.2.8. İNSAN

3.2.8.1. Şahsiyetler

3.2.8.1.1. Peygamberler

-Hz. Muhammed-

Hz. Muhammed, divandaki naatlarda birçok farklı özelliği ile zikrolunmuştur. Onun kişilik özellikleri ile hadisleri geniş bir şekilde ele alınarak şefaati istenmiştir.

Ahlâk

Hz. Muhammed'in ahlakı örnek ahlaktır (k. 3/1).

O kanaat mülkünün padişahı dağlar kendisine altın olsa bile kabul etmemiştir (g. 147/4).

O, bütün kudretine rağmen fakirliğiyle övünüp arpa ekmeği yemiştir (g. 256/1).

Aşk

Felekler onun aşkının ateşinde şişe geçirilmiş etler gibi dönerler (g. 10/5).

Şairin Hz. Peygamber'in boyunu anlatan her mısraı şiir gülşeninde uzun servi oldu (g. 33/4).

Şair, ümmetinden, eşiğine yüz sürenlere melekler yüzünü göstersin diye dua eder (g. 36/2).

Onun aşkı ile toprağı temizleyenlere şair, zengin hazineler yüz göstersin diye dua eder (g. 36/3).

Ubeydî'nin, Peygamber vasfında yazdığı her mısra ağacını noktaları taze (g. 44/5).meyvelerden lezizdir

Felek, Hz. Muhammed'in bahçesindeki bir ev, güneş ve ay da o evdeki iki buhurdandır (g. 46/4).

Felek, Hz. Peygamber'in devesinin boynundaki çandır (g. 120/2).

Ubeydî, Hz. Muhammed'in eşiğine öyle bağlanmıştır ki vücudu kılıçla parçalansa bile o eşikten ayrılmaz (g. 138/5).

Hz. Peygamber'e kavuşmak isteyenler başka şeylerden haz almazlar (g. 141/1, g. 141/2, g. 141/3, g. 141/4, g. 141/5).

Vaktini onun sevgisiyle geçiren ömür sermayesinden hiçbir şey kaybetmez(g. 151/4).

Ubeydî, Hz. Peygamber'i vasfeden her şiirinin hayırlı evlatlar gibi adını güzel yaşatmasını ister (g. 151/5).

Güneş Hz. Peygamber'in yemek kasesine gıpta eder (g. 151/1).

Ubeydî, boyunu dal gibi iki büklüm etse de kalbi Hz. Peygamber'i övmede dosdoğrudur (g. 194/5).

Hz. Peygamber'in aşkının askeri kimin kalbine hücum etse onun gözleri yaşlarla dolar (g. 204/3).

Ubeydî ona, evlat ve torunlarına dua eder (g. 308/2, g. 308/3).

Dua

Onun duası ile felek ambarı bereketlenip yıldız buğdayıyla dolmuştur (g. 19/1).

Hadis

Hz. Muhammed peygamberlik denizi hadisleri de o denizin incileridir (g. 26/1).

Onun her hadisi inkarcıların çekişmesini kesmek için kesin delildir (g. 26/2).

Hz. Muhammed'in her hadisi hidayet güneşidir (g. 26/3).

Felek, fazilet denizinin buharı olan hadislerini Müslüm âlem sayfasına toplar(g. 26/4).

Hadisler âlem camisinin ışık veren kandilleridir (g. 26/5).

Her hadis, peygamberin dudağından beslendiği için ıtır şerbetinden lezizdir (g. 44/3).

Hz. Peygamber'in hadisleri şekerden lezizdir (g. 44/1).

Hz. Peygamber, bir koyunu zehirli bir şekilde kendisine sunanları bile affetmiştir (g.138/3).

Hz. Muhammed'in devesinin çöktüğü yer yüce bir konak olmuştur (g. 138/4).

Hidâyet

Hz. Peygamber'in ayağının tozu meleklerin gözüne sürmedir (g. 2/1).

Peygamber'in hidayet ışığı her taraftan dünyayı dolaşır (g. 2/2).

Hz. Muhammed peygamberler padişahı veliler ve takva sahipleri de onun ordusudur (g. 10/3).

Ateşe tapanların ocakları Hz. Muhammed dünyaya geldiğinde sönüp karanlıkta kalmışlardır (g. 19/2).

O, hidayet yolunda kendisini takip edenlere sırat korkusu çektirmez (g. 301/2).

Onun şeriatinin doğru yolunda yürüyenler sıratı geçmede zorlanmayacaklardır (g. 256/4)

Himmet

Onun himmetinin arazisi o kadar geniştir ki yedi kat yer oranın bir avuç toprağı etmez (g. 144/3).

Ubeydî'nin tabiatı Peygamber'in feyziyle gül bahçesine dönmüştür (g. 135/5).

Kulluk

Hz. Peygamber'in ayakları çok namaz kılmaktan şişmiştir (g. 194/2).

Allah'a kullukta tüm gayretini göstermiştir (g. 194/3).

Kurân, Vahy

Cebrail ona Kur'an'ı okutmuştur (k. 4/8).

Hz. Muhammed'in zikir odasının köşesi Cebrail'in (AS) makamıdır (g. 10/2).

O, uykuya varsa da vahiy gelirdi; gözü kapalı dahi olsa nice sırra vakıf olurdu (g. 144/4).

Mevlid

Hz. Muhammed doğarken Ülker yıldızları gam askerini topuzuyla gökten sürmüştür (g. 33/2).

Hz. Muhammed'in doğumu kalpler kanunu süsleyen saadetli bir tuğradır (g. 33/3).

Hz. Peygamber yaratıldığında dünyadaki nice kilise harap olmuştur (g. 10/1).

Hz. Peygamber'in uğuruyla karanlık örtüsü kalkıp kör gözler ışığa kavuşmuştur (g. 46/1).

Onun doğumuyla Mecûsîlerin Sava Gölü'nün suları çekilmiştir (g. 123/2).

Miraç

Hz. Peygamber, Miraç'ta Arş'a çıktığında güneş ona yüzünü göstermeye kadir olamamış ve saklanmıştır (g. 36/4).

Peygamber'in Sidre'deki makamının eşiği Rıdvan'ın tahtıdır (g. 46/3).

O, Miraç gecesi Mescid-i Aksa'da iki rekat namaz kılarken tüm peygamberlere imam olmuştur (g. 101/2).

Hz. Muhammed'in mertebesi Arş'a eriştiği için vücuduna sefil sinekler konmaz (g. 120/1).

Miraç Gecesi Hz. Peygamber'in yüzü Cebrail'in ulak olarak bile giremediği gizli bir saraya çerağ olmuştur (g. 147/2).

Hz. Muhammed, bir incidir; Miraç Gecesi gökler ona sedef olmuştur (g. 151/2).

Burak Hz. Muhammed'i taşıyarak yüksek rütbe sahibi olmuştur (g. 158/1).

Burak Hz. Muhammed'i taşımaktan o kadar sevinçliydi ki Kudüs şehrine giderken ayağı yere basmıyordu (g. 158/2).

Burak, Hz. Peygamber'e kavuşmakla o kadar bahtiyar olmuştur ki doğu ile batıyı iki adımda arşınlamıştır (g. 158/3).

Burak, Hz. Muhammed'in Allah'a kavuşmaktaki acelesini görüp yıldırım gibi hızlı hareket etmiştir (g. 158/4).

Burak, Hz. Muhammed'e kavuşmak için çok gözyaşı dökmüştür (g. 158/5).

Bütün melekler, Miraç Gecesi Hz. Muhammed'i karşılamaya çıkmışlardır (g. 167/1).

O, Miraca çıktığında Arş ayağına atlas kumaş serip yıldızlar da altın dökmüşlerdir (g. 167/2).

Samanyolu onun köşkünün direğidir (g. 167/3).

Samanyolu, ona kavuşunca felek sofasına sofrasını sermiştir (g. 222/3).

Dokuz felek Miraç Gecesi ona nurdan merdiven olmuştur (g. 222/4).

Miraç gecesi o, Allah'a iki yay boyu kadar yaklaşmıştır (g. 222/5).

Felek, Hz. Peygamber'in yolunda topraktır (g. 144/1).

Dokuz felek Hz. Muhammed'in kıymetli mahzeninde dokuz parça eşyadır (g. 144/2).

Ülker Hz. Muhammed'in ayağının toprağı sürmesine sürmedan olmuştur (g. 222/1).

Hilal Hz. Muhammed'in nalının kayışına benzer (g. 222/2).

Gökyüzü ona örümcek ağı, ay ve güneş de güvercin yumurtası olmuştur (g. 261/3).

Mucizeleri

Onun eli Allah'ın pınarının çeşmesidir, parmaklarından su akıtma mucizesini göstermiştir (g. 2/4).

Hz. Muhammed peygamberlerin padişahı olduğu için Allah ona bir bulutu daima gölgelik yapmıştı (g. 2/5).

Onun mucizesi ile ay ikiye ayrılmıştır(g. 10/4).

Allah'ın övdüğü Peygamber'in gölgesinin yere düşmemesine şaşılmaz (g. 2/3, g. 308/1).

O çağırdığında bir ağaç kökünü sökerek yanına gelmiştir (g. 19/3).

Parmaklarından akan su şekerden tatlıdır (g. 44/2).

Peygamber'in ölüye hayat verme mucizesi nice inkarcıyı imana getirip hayat vermiştir (g. 46/2).

Hz. Muhammed sırlar hazinesi olduğu için Allah onun vücuduna mühür vurmuştur (g. 101/1).

Peygamberi hutbe verirken dayandığı Hannâne, Peygamber ondan ayrıldığı zaman öyle bir ağlamıştır ki ağlayışı Arş'a ulaşmıştır (g. 147/3).

Bir kuru hurma fidanını toprağa diktiği anda meyve vermesi mucizelerinden birisidir (g. 194/4).

Ay, her ay Hz. Muhammed'in parmağıyla ikiye ayırdığı gömleğini gizlemek için yeni bir hal alır (g. 256/2).

Hz. Muhammed peygamberliğini kanıtlamak için ayı ikiye ayırınca bu davada iki şahidi daha olmuştur (g. 261/2).

Sahâbe

Hz. Muhammed şeriatin gülü sahabeleri de etrafındaki çiçeklerdir (g. 123/1).

Şefaat

Şair, isyan derdiyle günahlarının af edilmesinde şefaatçisi olmasını ister (g. 19/4).

Şair, Hz. Peygamber'in şefaatini ister (g. 39/1, g. 39/2, g. 39/3, g. 39/4, g. 39/5, g. 46/5, g. 101/4, g. 101/5, g. 120/4, g. 123/4, g. 133/1, g. 133/2, g. 133/3, g. 1333/4, g. 133/5, g. 138/1, g. 138/2, g. 147/5, g. 167/5, g. 204/4, g. 204/5, g. 256/5, g. 261/4, g. 261/5, g. 301/3, g. 301/4, g. 301/5, g. 308/4, g. 308/5).

Ondan şefaat isteyenler Aras Nehri gibi ona doğru aksalar hiçbirini reddetmez (g. 120/3).

Ümmeti

Peygamber'in ümmeti diğer ümmetlerden imtiyazlıdır (g. 101/3).

Ümmeti onun sancağı altında toplanmak için heveslenir (g. 120/5).

Ümmeti onun yardımıyla doğru yolu bulursa hesap günü Allah'ın huzurunda düzgün bir şekilde saf tutacaklardır (g. 151/3).

Vasıfları

Bütün insanların dilleri kalem ağızları hokka olsa Hz. Muhammed'in vasıflarını yazamazlar (g. 19/5).

Onun ağzının suyu Kevser'den lezizdir (g. 44/4).

Peygamber'in kalbi feyz ışıklarının doğduğu yerdir (g. 135/2).

Feyz nehirleri Peygamber'in okyanusuna dökülür (g. 135/2).

Onun sözleri feyz denizinin incileridir (g. 135/3).

Feleğin feyz defteri onun hilali ile açılır (g. 135/4).

Ubeydî, onu vasfeden beyitleri cennet kapısına anahtar yapmayı diler (g. 144/5).

Âlemde Hz. Muhammed gibi değerli bir cevher yoktur (g. 147/1).

İlimler ülkesinin sultanıdır (g. 204/1).

Onun kudretinin camisinde gök ve samanyolu altınla bezenmiş bir muma benzer ,(g. 204/2).

Onun peygamberliğini inkar eden Yahudilerin başlarında cehennem alevleri görünür (g. 256/3).

Onun inci dişlerinin ışığı yıldızları sönük bırakır (g. 261/1).

Hz. Muhammed, peygamberlik feleğinin ayıdır (g. 301/1).

-Hz. Yakup-

Hz. Yakub gözlerine memduhun yazısının gubari hattını sürme diye çekse mana Yusuf'unu görür (k. 3/20).

Âşık sevgilinin gamıyla ağlayan Hz. Yakub'tur (g. 109/1).

Yusuf sevgiliden, Ubeydî kulunun Yakub gönlünü inletmemesi istenir (g. 156/5)

-Hz. Yusuf-

Güzelliğiyle anılır (k. 3/20).

Sevgili güzellikte devrinin Yusuf'udur (g. 142/4).

Yusuf, sevgili şehirden uzaklaşırsa onu kurt kapar (g. 156/1)

Nice aziz Yusuf sevgiliyi görmek için rüyalar âlemine dalar (g. 156/4).

-Hz. Yahya-

Hz. Yahya memduhun devrine gelse ona çırak olurdu (g. 4/10)..

-Hz. Hızır-

Meşrebi insanlara örnektir (k. 3/1).

-Hz. Yunus-

İnsan Allah'a ibadette Hz. Zünnûn'un gibi olana dek boyunu nun gibi iki büklüm etmelidir (tkb. 1/I/7).

-Hz. Süleyman-

Tahtı ve yüzüğü ile hüküm sürse de ölümlüdür (tkb. 1/II/3)

-Hz. İbrahim-

İbrahim isimli sevgili âşığın gönlünü yapsa Kabe yapmışçasına sevap kazanır (muh. 9/2).

-Hz. Eyüp-

Âşık sevgilinin belasına sabreden Hz. Eyüp'tür (g. 109/1).

-Hz. İsa (Mesîh)

Mesih gibi hafif ruhlu olanın kıymeti göğe çıkar (g. 124/2).

-Hz. Mûsa-

Eline nur gelsin isteyen Hz. Mûsa gibi Allah'a yalvarışını Tur Dağı'na çıkarmalıdır (g. 124/1).

3.2.8.1.2. Tarihi Şahsiyetler

-II. Selim-

Saltanatı yeniden ihya etmiştir (k. 2/1).

Saltanatın ufuklarını, pak yaradılışının nuru ile doldurmuştur (k. 2/2).

Saltanat çimenliğinde lütuf gölgesiyle alemi refaha kavuşturan bir servidir (k. 2/3).

Şair, onun önceki padişahlardan daha kahraman olduğunu düşünür (k. 2/4).

O, yıldız askerlerini sayan bir padişahtır (k. 2/5).

Güneş, onun parlak sarayının bir parçasıdır (k. 2/6).

Güneş, onun saltanat bahçesindeki sarı gülüdür (k. 2/7).

Güneş, onun sultanlığının şarap kadehidir (k. 2/8).

Felek, onun için elinde bir altın topunu para yapmak üzere döndürmektedir (k. 2/9).

Bahtiyardır, âdildir (k. 2/10).

Huzuru Zühal makamıdır (k. 2/11).

Tabiati selimdir; yaradılışının aynasında saltanatın güzel sureti görünür (k. 2/12).

Cihanın Süleymân'ının tahtında oturur (k. 2/13).

Sultanlığın tuğrası onun ismiyle şöhret bulmuştur (k. 2/14).

Saltanat muammasını çözen kişidir (k. 2/15).

Sultanlığın kara sevdalıları, onun başına belalar açmışlardır (k. 2/16).

Ona karşı mücadele edenlere galip gelmiştir (k. 2/17).

Onun askerleri düşmanlarıyla dalgaların kıyıya çarpması gibi çarpışır (k. 2/18).

Saltanat elbisesi üzerine yakışmıştır (k. 2/21); belindeki sultanlık kılıcı onu sonsuza dek korumak ister (k. 2/22).

Şair, ondan yardım bekler (k. 2/25); onun duacısıdır (k. 2/26).

Onun için tarih sayfasına yazılan her bir harf, taştan oyulmuş tâklar kadar değerlidir (k. 2/27); saltanatını temsil eden bir sini tutulsa üzerindeki mücevherlere paha biçilemez (k. 2/28).

Memleket incileri onun eline düşmüştür, düşmanları yılmıştır; kudretini bildirmek için Kıbrıs'ın fethi yeterlidir; kimse İslam padişahının karşısında diramaz (muh. 4/1).

İsterse Karakan ilini kana bular; isterse Bedahşan'ı kılıcı ile kuşatır, Isfahan ilini atının toynağıyla sürme eder (muh. 4/2).

-Ahmed Çelebi-

Meşrebi hızıra benzer, Peygamber ahlakını benimsemiş, fâzıl ve kâmil bir kimsedir (k. 3/1).

Vasıfları feleğin yapraklarının alamayacağı kadar çoktur (k. 3/2).

Güneşten daha parlaktır (k. 3/4).

İlim meydanında onun için her elif bir ok, her nun bir yay olur (k. 3/5).

Onu övmeye harfler yetmez (k. 3/6).

Onun sözleri en değerli mücevherlerdendir; söz incileri padişahların kulağına layıktır (k. 3/7, k. 3/14).

Aklı saf bir aynadır; orada bakir manaların cemali görünür (k. 3/8).

Yücelik, onun hazinesini görseydi kulu olurdu (k. 3/9).

Onun fazilet, olgunluk ve güzel hasletlerini ölçmek mümkün değildir (k. 3/10, k. 3/12, k. 3/29, k. 3/35, k. 3/36).

Onun olgunluğu insanı aciz bırakır (k. 3/11).

Denizler onun fazilet denizine susamışlardır (k. 3/14).

Tabiati tavus kuşu gibi müzeyyendir (k. 3/15).

Yaradılıştan güzel kokuludur (k. 3/16).

Felek, onun olgunluğu yanında çocuk gibidir (k. 3/17).

Sedef onu övmek için ağız açınca Allah dişlerini inci etmiştir (k. 3/19).

Gönül, onun yazısını sürme diye Yakup gözlerine çekse mana Yusuf'unu görür (k. 3/20).

Güneş onun yanında bir zerre gibi kalır (k. 3/21).

Mana güzelini kendisine esir etmiştir (k. 3/22).

Yedi gezegen eşiğinde ayakkabılar gibi dizilmişlerdir (k. 3/23).

Kalemi papağan gibi tatlı sözler söyler, manaya susayanları doyurur (k. 3/24, k. 3/25).

Fazıllar, ilim meclisinde onun sofrasından beslenirler (k. 3/26).

Yazdıklarının temeline fazilet ve olgunluk kalemi sütun olur (k. 3/27).

Nüktedan kimseler onun ismini doğrudan değil işaretlerle anarlar (k. 3/28).

Her güzel kitabı marifet Bostan'ıdır (k. 3/30).

Kalem ona sihr-i helalde yardımcılık eder (k. 3/31).

Soru sormak isteyenlere daha sormadan cevabını verir (k. 3/32).

Onun ayağının toprağına ulaşamayanlar devlet yüzü göremezler (k. 3/34).

Şair ona duacıdır (k. 3/35, k. 3/37).

-Hz. Ali-

Keramet hazinesi Hz. Ali'dedir, velilik kapılarının anahtarı ondadır (g. 305/1).

İlm şehrinin sahibidir Hz. Ali'nin elindedir (g. 305/2).

Zülfikar, Hz. Ali'nin elinde Allah'ın yardım tuğrasıdır (g. 305/3).

Hz. Ali kahramanlıkta aslana benzer (g. 305/4).

Ubeydî, Hz. Ali'nin sadık kölesi Kanber'e onun gölgesiymiş gibi hizmet etmek ister (g. 305/5).

-Cemşîd-

Âşık, bir kadeh şarabı Cemşîd'in ülkelerine değişmez (g. 108/2).

-Bilâl-i Habeşî-

Hz. Bilâl'in makamı yıllarca Hz. Peygamber'e müezzinlik yaptığı için cennete yükselmiştir (g. 194/1).

-Buhârî ve Müslîm-

Buhârî ve Müslîm, Hz. Peygamber'in hadislerini fazilet denizinin bir buharıdır âlem sayfasında toplarlar. (g. 26/4).

-Cem-

Ölüm, Cem'in kadehini kırmıştır (tkb. 1/II/5).

Âşık, meyhanenin sultanıdır; devrinde kendini ne Cem'le ne de Süleyman'la bir görür (g. 102/1).

Dünya meyhanesinde âşığa, aşk şarabı içmekte Cem arkadaşlık edemez (g. 198/2).

-Dârâ-

Tâcı ile iktidarı temsil eder (muh. 1/2).

Dünya meyhanesinde âşığa, Dârâ sakilik edemez (g. 198/2).

-Hz. Ebubekir-

Sadakat ülkesinin lideridir, peygamber sevgisinde en sadık odur (g. 302/1).

Aşkının kaynağında sadakat cevheri olduğu için Hz. Peygamber'e mağara arkadaşı olmuştur (g. 302/2).

İslam yolunda sadaka vermekten elinde hiçbir malı kalmamıştır (g. 302/3).

Tüm varlığını bağışladıktan sonra kendine ancak sırtındaki abası kalmıştır (g. 302/4).

-Hâcû-yı Kirmânî-

Ubeydî'nin şiiri Hâcû'nun mezarı başında okunsa kıskanır (g. 280/5).

-Hz. Hasan-

Hz. Peygamber'in gözbebeğidir, seyyidlik burcunun yıldızıdır (g. 306/1).

Hz. Hasanşehitlik ülkesinin padişahıdır , türbesi ehl-i sünnetin ziyaret yeri olmuştur (g. 306/2).

Yıldızlar Hz. Hasan'ın tatlı sözlerinin etkisiyle felek şişesi içinde nöbet şekeri oldular (g. 306/4).

Ubeydî, Hz. Hasan'ı vasfederek güzellik övüncünün sahibi oldu; her günü bayram, her gecesi Kadir Gece'si oldu (g. 306/5).

-Hasan bin Sâbit-

Ubeydî'nin gönlü, Hassan bin Sâbit gibi Peygamber övgüsünde şiirler yazmaktan neşe ile dolmuştur (g. 141/5).

-Hassan-

Ubeydî güzel edalı anlatımda Hassan'ı dilsiz bırakır. (k. 4/21).

-Hz. Hüseyin-

Her yetime Hz. Hüseyin'in matemini tutmak farzdır (g. 243/1).

-İskender-

Aynası iktidarının sembolüdür (tkb. 1/II/2).

-Karun-

Karun'un malı arttıkça kendisi alçalır (tkb. 1/I/6).

Karun gibi ağır kanlı olanın yeri toprağın altı olur (g. 124/2).

Âşığın gözyaşı incileri yeryüzünü kaplayalı Karun'un hazinesi dibe batmıştır (g. 176/4).

-Kayser-

Kasrı ünlüydü ama o da yıkılıp toprak oldu (tkb. 1/II/3).

-Keykâvus-

İktidar sembolü olarak tahtından inip tabuta girmesi örnek gösterilmiştir (tkb. 1/II/3).

-Molla Câmî-

Molla Câmî Ubeydî'nin devrine gelseydi şairin meclisinde elden ele dolaşan kadeh olurdu (k. 4/22).

-Nizâmî-

Ubeydî bir gazeliyle Nizâmî'nin Hamse'sinin pençesini büker (g. 259/5).

-Hz. Osman-

Edeb ülkesinin serdarıdır (g. 304/1).

Kurân ayetlerinin yazıcısı olduğu için kalemler onun parmaklarına hayrandır (g. 304/2).

Allah ona güneşin bile ateşini yaktığı bir zeka kıvılcımı vermiştir (g. 304/3).

Şehadetiyle kana bulanmış elbisesi vücudunun sancağına albayrak olmuştur (g. 305/4).

Ubeydî onun ihsanını ister (g. 304/5)

-Hz. Ömer-

Adalet ülkesinin padişahıdır (g. 303/1).

Adalet panzehiriyle zulm ejderine boyun eğdirmiştir (g. 303/2).

Ululukta, Rum kayserini alt etmiştir (g. 303/3).

-Sâdî-

Fazilet baharının açtığı gülistanı seyreder (k. 4/20).

-Süleymân-

Âşık, meyhanenin sultanıdır; devrinde kendini ne Cem'le ne de Süleymân'la bir görür (g. 102/1).

Âşık her an gönül tahtının Süleyman'ını anmalıdır (g. 262/1).

-Şeddâd-

Şeddâd ömründe çok kasırlar yaptı ama kusurlarını görmek ona nasip olmadı (g. 310/2).

-Şehzâde Bâyezid-

Allah onu yüce bir dergahtan göndermiştir (k. 1/21)

Marifette Bayezid-i Bistâmî, şairlikte vaktinin Şâhî'si, adalatte ise Nûşinrevân'dır (k. 1/22).

Adaletinin nurları ile zulmün karanlığını aydınlatır ve dertlileri bahtiyar eder (k. 1/23).

Veliler ve büyük melekler onu karşılamak için Edirne'ye gelmişlerdir (k. 1/24) ve onun ayağının toprağına gaybın işaretleri olan altın tabaklarını sunmak istemişlerdir (k. 1/26).

Şair, Şehzâde'nin ömrünü ve devletini artırması için Allah'a dua eder. (k. 1/27, k. 1/45).

İzzetinin geniş yolunda şairin varlığı toz zerresi kadar kalır (k. 1/28).

Onun yüce köşkünün tuğlası cennette Rıdvan'ın tahtıdır; kusursuz kasrının lambaları hurilerin gözlerine benzer (k. 1/29).

Onun kasrından göğe bakanlar, güneşi bir kuyu içerisindeki su birikintisine benzetirler (k. 1/30).

Hediyeleri denizlerdeki incilerden çoktur (k. 1/31).

Onun nimetleri yerden göğe kadar ulaşır; cömert elinin bulutu denizlere yağmur yağdırır (k. 1/32).

Güneş onun ihsan ettiği altınları Terazi burcunda tartar (k. 1/33).

Felek her gece onun eşiği etrafında dolaşır (k. 1/34).

Samanyolu, onun övgüsünde yazılmış bir mektuptur; felek onu açıp okur (k. 1/36).

Onun atının toynağı ile nun harfi boy ölçüşemez; atının üzengisi ile hilalin şekli bir tutulamaz (k. 1/37).

Dünya onun adaletiyle emin bir yer olmuştur (k. 1/38).

Onun vasıflarının kitabının sayfları sayılmaya kalkışılsa parmakları ıslatmaya yetecek kadar deniz bulunmaz (k. 1/39).

Şair devamlı onun övgüsü için açtığı ağzını altınla doldurmasını istemektedir (k. 1/42).

Cihangirdir, insaflıdır, cömerttir (k. 1/43).

3.2.8.1.3. Masal Kahramanları ve Mitolojik Şahsiyetler

-Dahhâk-

İnsan bir gün felek yılanının zehrini içecektir; bu dünya Dahhâk'e bile kalmamıştır (g. 279/3).

-Ferhâd-

Mihnet ateşiyle çok zaman yanmıştır (muh. 10/3).

Âşığın talihi taş yarmada Ferhâd'dan geri kalmaz (g. 247/1, mat. 20).

-Mecnûn-

Leylâ'nın aşkıyla çöllerde, vadilerde ve dağ eteklerinde dolaşır (mur.7/5).

Âşık saçı Leylâ'sını görüp Mecnûn olur (muh. 11/1).

Âşık Leyla yürüyüşlü sevgilinin uğruna çöllerde MecnUn gibi gezer (tah. 1/4).

-Leylâ-

Sevgili saçının karalığı itibariyle Leylâ'ya benzer (muh. 11/1).

Sevgili Leyla yürüyüşlüdür (tah. 1/4).

-Vâmık-

Aşk ile yüz bin Vâmık yakılmıştır (muh. 10/4).

3.2.8.2. Tipler

3.2.8.2.1. Âşık

3.2.8.2.1.1. Genel Olarak Âşık

-Düşkünlük-

Toprağa düşmüş bir mücevherdir (k. 1/40).

Sevgilinin aşkı, âşığı toprak eder, mezara sokar (mur. 2/1, muh. 5/1, g. 52/4, g. 107/2, g. 116/1, g. 126/5, g. 275/4, g. 292/4, g. 336/2, mua. 75).

Aşka müpteladır (mur.6/1, muh. 6/3, muh. 8/3, g. 22/3,).

Aşkla ciğeri parçalanmıştır (tah. 3/4).

Aşkını gizlemek ister ama başaramaz (muh. 5/3).

Boynu büküktür, başı bağrındadır (muh. 6/1).

Âşık, terzi sevgilinin kendisini ütülemesine razıdır (muh. 7/2).

Âşık için sevgilinin âşığı atlarıyla aynı derecede tutması şereftir (muh. 9/1).

Gece gündüz avare dolaşır (muh. 10/3, muh. 14/1, g. 17/4).

Perişandır, hayrandır, şeydâdır, mecnundur, meczubdur, sersemdir (muh. 11/1, muh. 11/2, muh. 11/3).

Sevgilinin kuludur, kölesidir (muh. 11/3, muh. 14/3, g. 76/1, g. 126/3, g. 189/5, g. 252/2, mua. 131).

Âşık, sevgilinin yoluna toprak olmak ister (muh. 14/1).

Âşık güneş sevgilinin karşısında bir zerredir (tah. 1/1, g. 16/2, g. 294/4, g. 314/5).

Âşık biçaredir, bizardır, hastadır (muh. 14/1, g. 167/5, g. 179/5, g. 189/1, mua. 107).

Âşık yokluk sahrasına çıkar, gam çölünü makam eyler, Leyla yürüyüşlü sevgiliyi yakalayamaz dert ve mihnet çölünde şaşkın bir halde gezer (tah. 1/4).

Âşık, kimseye kendininki gibi dert vermemesi için Allah'a dua eder (müs. 1/3).

Âşığa aşk derdine müptela olmak hayat verir; sevda illetine ilaç ise canı terk etmektir (g. 22/3).

Sevgilinin rüsvası olarak meyhanelerde kalmak ister (g. 22/1).

Âşık kötü yerlerde dolaştığı için rüzgar, sevgiliye onun hakkında kötü haberler geitirir (g. 3/2).

Âşığın mekânı gam köşesidir (muh. 8/2).

Kendi gözyaşı yağmurunun selinde can evi harap olur (muh. 9/2).

Gam ateşiyle yanar kül olur (muh. 10/1, g. 247/5).

Âşık halini kime anlatacağını bilemez; aşk elinden, âh ile feryat elinden çok çekmiştir (müs. 1/1, müs. 1/2, müs. 1/3).

Aşk ile derviş olup gam tekkesinde kurban olmuştur (muh. 7/1, muh. 9/3).

Âşık sevgilinin kurbanı olur (muh. 5/1, muh. 7/1, muh. 9/1, muh. 9/2, muh. 9/3, muh. 12/2, muh. 12/3, g. 179/4, g. 295/3).

Sevgilinin başı açık abdalı olur (muh. 7/1, muh. 7/2, muh. 7/3).

-Safâ-

Âşıkların keyfi padişahlarda bulunmaz (muh. 3/1).

Âşıklar aşkın zevkini dünyada başka bir şeyde bulamazlar (muh. 3/1).

Şaraptan zevk alırlar (muh. 3/2).

-Tabiat-

Âşığın tabiati gül bahçesine benzer (k. 1/2).

Âşığın tabiati şeker saçar (k. 1/3).

3.2.8.2.1.2. Âşığın Uzuvlarıyla İlgili Mefhumlar

3.2.8.2.1.2.1. Ağız

Goncaya benzer (k. 1/42).

Sevgilinin şişe benzer kirpiklerini görünce âşığın ağzı sulanır (g. 127/3).

Sevgilinin saçı âşığın ağzına kadar gelmiş avıdır (g. 217/5).

3.2.8.2.1.2.2. Akıl

Âşığın aklı ve gönlü sevgilinin sarığı gibi perişan olmuştur (muh. 13/1).

Şarap kabarcığı âşığın aklını almak için şaraptan baş kaldırıp ayaklanır (g. 14/3).

Sevgilinin kadehe benzer dudağı âşığın aklını alır (g. 22/1).

Âşık ömrü sona ermeden aklını başına alacağından ümitsizdir (g. 225/2).

Âşığın aklı başında olsaydı gönlüne güzellere kapılmamasını söylerdi (g. 285/4).

Sevgiliye kavuşma ümidi olanın aklından şüphe eder (g. 181/1).

Gönül hazinesi şarabın parasını ödemeye eksik kalırsa, akıl parası yetiştirilir (g. 80/2).

Sevgili karşısında akıl ve fikir âciz kalır (g. 122/3, g. 195/1,).

Âşık, şarap güzelini kadehte görünce âvâresi olur (g. 235/3).

Âkıl, sarhoş âşıktan deliliği bırakıp ihtiyarı kendisine vermesini ister (g. 235/4).

Akıl sevgilinin saçları arasında kalır (g. 276/3).

3.2.8.2.1.2.3. Baş

Aşığın başına elem yağar (mur. 6/2).

Âşığın başı bağrındadır (muh. 6/1).

Âşık aşkından başını taşa vurur (muh. 6/2).

Sevgilinin ayağının toprağı başa tac olur (muh. 7/4).

Âşığın başı mihnet sultanı olan sevgiliye çadır olmuştur (g. 11/5).

Âşığın gövdesi üzerinde başının dönmesi beladandır (g. 57/3).

Berber sevgili âşığın başını kesmek için bakışının usturasını bileyler (g. 127/2).

Sevgilinin kılıcı âşığın başını almak için hazır bekler (g. 195/3).

Aşk yolunda baş verilir (g. 225/5).

Âh dumanı âşığın başına konmuş zahmet kargasıdır (kt. 6).

3.2.8.2.1.2.4. Boy

Aşkla boyu hilal gibi iki büklüm olmuştur (mur.7/4).

Zayıflıktan öyle incelmiştir ki hayal olmuştur (mur.7/4, g. 170/1, mat. 8).

Âşığın boyu mihnet sultanı olan sevgiliye çadır olan başının sütunudur (g. 11/5).

Dertten iki büklüm olmuştur (g. 82/2, g. 248/1, g. 240/4)

Nun harfine benzer (g. 239/4).

Dal harfi gibi iki büklümdür (g. 194/5).

Sultan sevgiliye otağ olan başın sütunu âşığın boyudur (g. 11/5).

Vuslat kuşunu avlamak için kurulan tuzağın sopasıdır (g. 210/3).

Sevgili, rakibin sözüne uyup âşığın boyunu kepaze eder (g. 299/5).

3.2.8.2.1.2.5. Can

Âşık, sevgilnin yolunda can verir (muh. 5/2, g. 213/5, g. 240/5, mua. 34).

-Bülbül-

Can, bülbüle benzer (tkb. 2/V/2, g. 61/2, g. 278/4).

-Defter-

Aşk diyarına şah olan can defterini karalamak için kalem çıkarır (g. 93/4).

-Deniz-

Aşk, can denizinin dışına çıkmaz (g. 30/1).

-Ev-

Sevgili, yanağının mumu ışığıyla can evini aydınlatır (muh. 8/2).

Dert ile gam gönlü can evinde öldürürken âşık inlemesinden dışarı çıkıp feryat etmesini ister (g. 262/3).

Sevgilinin bakışı can evinde hayat ocağına su döker (g. 266/5).

-Hasta-

Sevgili daima yüzünü yastığa sürmeseydi can hastası gam yatağına düşmezdi (g. 282/3).

-İp-

Âşık can ipini bela sazına tel yapar (g. 292/5).

-Kurban-

Sevgili can koçunu kurban eder (mur. 2/2).

-Para, Nakit-

Âşığın canı para gibidir, sevgilinin harami gamzesi o paranın peşindedir (muh. 9/1, muh. 12/3, g. 34/3, g. 48/4, g. 72/5, g. 79/2, g. 110/1, g. 205/2, g. 243/5, g. 253/3, g. 286/4, g. 289/4).

-Perişanlık-

Sevgilinin sarığı gibi perişandır (muh. 13/1).

Gam potasında parçalara ayrılır (g. 205/5).

Âşığın canı varlık elbisesinde daralınca sevgilinin kılıcından yardım ister (g. 290/3).

Sevgilinin bakışı canı perişan eder (mua. 38).

3.2.8.2.1.2.6. Ciğer

Sevgilinin saçının hevesiyle âşığın ciğeri parçalanır (tah. 3/4).

Âşk ateşi âşığın ciğerini kebap eder (g. 17/1).

Aşığın yüzü ciğer kanına bulanır (mua. 12).

3.2.8.2.1.2.7. Cisim, Ten, Vücut

Altın işlemeli elbise âşığın sararmış tenini görünce kendisini çarşafa benzetir (g. 15/3).

Ubeydî yaralarını pamukla sarıp aşkından meczup gibi posta bürünür (g. 22/5).

Sevgilinin vuslat esintisi, âşığın goncaya benzer bedeninin elbiselerine sığmayıp açılmasına sebep olur (g. 27/4).

Âşığın vücudu zayıftır, yaralıdır (tah. 1/1, g. 69/1, g. 87/3, g. 138/5, g. 150/3, g. 206/1, g. 215/2, g. 243/3, g. 264/4, g. 321/2).

Ubeydî aşk tekkesinde derviş olunca vücudunu eliflerle yol yol eder (g. 77/5).

Ubeydînin gözyaşları saman çöpüne dönen vücudunu sevgilinin mahallesine götürür (g. 83/6).

Âşığın yaralı vücudu kafes gibi can kuşunu taşır (g. 97/3).

Âşığın zayıf vücudunu mezarına kadar bir karınca taşıyabilir (g. 150/3).

Kuru yerde yatıp kana boyanmak varken âşığın vücudunda hasır izi yakışmaz (g. 163).

Saman çöpüne dönmüş vücut aşk ateşinde yanar (g. 206/1).

Âşık, vücudunu utanç nehrine atıp aşk denizine varmak ister (g. 212/3).

Âşık elif boylu sevgilinin hayaliyle vücudunu eliflerle süsler (g. 243/3).

Âşık sevgilinin yoluna sararmış vücudunu halı eder (g.264/4).

Ubeydî'nin vücudu sevgilinin yanağının hevesiyle parçalanıp zerrelere ayrılır (g. 314/5).

Âşığın âhı, çöpe dönmüş vücudu göğe uçurur (g. 338/3).

3.2.8.2.1.2.8. Dil

Âşığın dili sevgilinin dudağından başka bir şey zikretmez (g. 318/3).

3.2.8.2.1.2.9. El

Aşığın iki eli de eziyetten taş altındadır (mur. 6/2).

Ayrılık acısıyla, kanlı gözyaşlarını silen âşığın eli deniz yıldızı gibi kızarır (g. 89/2).

Âşık elini sevgilinin yanağına uzatınca yanar (g. 126/2).

Âşığın eli kadehten başka nesne tutmaz (g. 318/1).

3.2.8.2.1.2.10. Gönül

Âşığın gönlü goncadır, irfanla açılır (k. 1/2).

Âşığın kalbi çam fıstığına benzer (k. 1/3).

Âşığın kalbi aynadır (k. 1/3).

Gönül, hikmetleri görür (k. 1/9).

Makamı yüksektir (k. 1/9).

Gönlün gözleri Yakup'tur, mana Yusuf'unu görmek ister (k. 3/20).

Sevgilinin aşkıyla hasta düşmüştür (mur. 3/1, g. 5/1, g. 235/2, g. 5/5, g. 83/2, g. 93/3, g. 171/3, g. 262/2).

Âşık gönlüne ar eteğini tutmayıp âşıklığa devam etmesi yönünde salık verir (mur.7/1).

Âşığın gönlü ayrılık ve dert kılıcı ile gizli aşkının hançerinden yaralanmıştır (muh. 6/2, muh. 6/3).

Âşığın gönlü kebaptır (tah. 1/3).

Âşığın gönlü bazen ay gibi bir güzelin gamıyla âşığın boyunu hilal gibi büker bazen de ince belinin hayali ile cismi hayal gibi zayıflatıp yok eder (müs. 1/1).

Aşık kendini aşk belasına uğrattığı için gönlünden şikayetçidir (müs. 1/2).

Sevgilinin kakülü âşığın gönlünü, bulutun güvercini içine aldığı gibi alır (g.12/1).

Ubeydî, kader taşı gönül kadehini kırmadan aşk şarabını içmeye bakar (g. 20/5)

Âşığın gönlünü ele alan Allah'ı bulur; onun kalbi sevgilinin tecelli ettiği tertemiz bir aynadır (g. 22/4).

Yolunu kaybetmiş gönül, sevgilinin hayali ile gam gecesinde sevgilinin mahallesini kâh eğri kâh doğru bir şekilde arar (g. 31/3).

Sevgili lütfedip âşığın defterine yazrsa gönül defteri dağılıverir (g. 50/2).

Gönül, güzeller şahının esiridir (g. 92/1).

Aşk derdi olmazsa gönül harap olur (g. 111/1).

Sevgilinin cefa taşı gönülde açtığı gediği doldurur (g. 172/2).

Gözyaşı dünyanın parasını dökse de harabe gönlü tamir edemez (g. 215/4).

Sevgili âşığın gönlünü alıp âşıktan vazgeçer (g. 226/4).

Âşığın gönlü sevgilinin yanağının ateşiyle yanan bir ocaktır (mua. 99).

3.2.8.2.1.2.11. Göz

Gözyaşı incilerinin kaynağıdır (mur. 3/1).

Sevgili kırmızı elbise giyince âşığın gözleri ağlamaktan kızarır (g. 37/1).

Âşık sevgiliye halimi ağlayayım derken gözü ondan önce davranır (g. 170/4).

Sevgilinin yanağının ışığından âşığın gözüne kan oturur (g. 181/2).

Âşığın iki gözü sevgilinin hayaliyle dolduğu için gözlerine uyku girmez (g. 258/1).

Âşığın gözbebeği sevgilinin yanağındaki benin aksiyle yıldıza dönmüştür (mua. 57).

Gözün içi kanla nakış bağlamıştır (mua. 82).

3.2.8.2.1.2.12. Gözyaşı

-Akçe, Sîm, Genc-

Aşığın gözyaşı akçedir, gümüştür, gümüş paradır (tkb. 1/I/5, muh. 9/1, g. 63/4, g. 64/2, g. 131/4, g. 140/3, g. 17/6, g. 218/3, g. 274/5, g. 282/1,).

Âşığın gözyaşları aşk devletinde elde edebileceği tek kazançtır (g. 3/5).

Çiğ taneleri mahşer gününe kadar akçe dökseler gözyaşı parasının binde birini hesap edemezler (g. 11/3).

Gözyaşı Karun hazinelerine sahipken dilberin yoluna düşer (g. 241/1).

-Asker-

Sevgilinin hayali gözyaşı askerlerine kılıç çekince göz meydanı kana bulanır (g. 264/3).

Sevgilinin aşkının askeri kimin kalbine hücum etse gözlerinin kale kapısından gözyaşı süvarileri iner (g. 205/3).

Gözyaşı askerleri dünyanın yüzünü yıkamaya gelirler (g. 210/4).

-Âşığın halini ele vermesi-

Gözyaşı âşığın halini herkese belli eder (muh. 5/2, müs. 1/3, g.331/2,).

Yağmur yağınca toprağın kokması gibi gözyaşı sevgilinin gönüldeki ayva tüylerinin gamını ortaya çıkarır (g. 13/3).

Sevgilinin ismini anınca âşığın gözünden yaşlar akar (muh. 14/2).

Âşık elinde olmadan ağlar (müs. 1/3).

Gözyaşı, yağmur yağınca toprak kokusunun ortaya çıkması gibi sevgilinin gönüldeki ayva tüylerinin kokusunu ortaya çıkarır (g. 13./3).

-Bârân, Seyl, Irmak, Nehr, Pınar-

Gözyaşı yağmur, sel olur (muh. 9/2, g. 56/4, g. 64/5, g. 83/6, g. 89/4, g. 107/2, g. 125/3g. 126/4, g. 154/4, g. 171/2, g. 176/5, g. 197/5, g. 239/3, g. 247/3, g. 258/3, g. 325/4, g. 327/1).

Akarsuya benzer (g. 74/1, g. 218/4, g.218/5, g. 241/1, g. 323/3, g. 187/1,).

-Deniz, Bahr, Ummân-

Denizlerle kıyaslanır (g. 62/5, g. 78/4, g. 220/2, g. 239/2, g. 333/4, g. 336/4,).

Seher yeli, denizi âşığın gözyaşına öykünmesi için tahrik eder (g. 14/2).

-Dürr, Güher, Gevher-

Âşığın gözlerinden gözyaşı incileri dökülür (mur. 3/1, g. 27/1, g. 79/1, g. 96/5, g. 176/4, g. 219/3, g. 279/2, mua. 58,).

-Kan, Hûn-

Âşık kanlı gözyaşları döker (mur.7/2, muh. 6/1, muh. 10/2, g. 197/3, g. 220/1, g. 228/5, mua. 42, g. 268/5, g. 323/3, g. 74/3, g. 330/2).

Âşığın kemikleri göğsünü mıstarlayınca kanlı gözyaşı da kırmızı mürekkeple bitkin halini yazar (g. 315/3).

-Kor-

Sevgilinin lal dudağının gam koru gözyaşına düşerek onu akik yapar (g. 125/1).

-Mevc-

Âşığın gözyaşı teni üzerinde mavi dalgalı desenler oluşturur (g. 7/1).

Ubeydî, sevgili mavi elbise giydiği için gözyaşıyla ona doğru akmak ister (g. 7/5).

Âşık gözyaşından mavi elbise giyer (g. 163/4).

-Mîve-

Tane tane meyvelere benzer (g. 76/2).

-Nîlûfer-

Gözyaşının üzerinde nilüferler yüzer (g. 5/3).

-Nücûm-

Yıldızlara benzer (g. 220/3, g. 341/3,).

-Pâk-

Gözyaşı dökülünce sevgilinin ayağının izi yüzden akar (g. 49/4).

Sevgilinin attığı taşın döktüğü kanı gözyaşı temizler (g. 53/3).

-Perde-

Âşık fâni dünyayı görmemek için gözüne gözyaşından perde çeker (g. 196/5).

-Rehber-

Âşığın gözyaşı sevgilinin eşiğine doğru akarak âşığa yol gösterir (tah. 1/2).

-Şarâb, Mey, Bâde-

Âşığın kanlı gözyaşı saf şaraba benzer (tah. 1/3, g. 17/1).

-Tıfl-

Gözün doğurduğu çocuğa benzer (g. 74/2, g. 172/5, g. 216/1, g. 265/1, g. 82/2).

3.2.8.2.1.2.13. Kan

Sevgili, âşığın kanını dökmek için çenesine kuyu kazar (mur. 2/1).

Sevgili âşığın kanını dökmek için kolunu sıvar (muh. 12/1).

Sevgilinin hançeri âşığın kanını dökmeye heveslenir (g. 195/3).

Gönül kanı gözyaşını aşkarlayıp kırmızıya boyar (g. 315/1).

Âşığın göğsündeki yaradan kan nehri akar (g. 88/1).

Âşığın kan damlası gam şahının yüzüğüne yüzük taşı olur (g. 237/1).

Âşığın kanı seyrelip sararmıştır (g. 160/5).

3.2.8.2.1.2.14. Kaş

Gam eli aşk ile âşığa bir tokat atınca gözlerinin üstünde iki parmağının izi kalmıştır (g. 196/3).

Âşık resmi çizilirken kaşları yerine sevgilinin atının nal izlerinin konulmasını ister (g. 280/4).

Âşığın kaşı yerinde görünen, başına konan zahmet kargasının iki tırnağıdır (kt. 6).

3.2.8.2.1.2.15. Kirpik

Âşığın yaşlı gözlerindeki kirpiği, sevgilinin saçının hayalidir (g. 65/3).

Ubeydî'nin gözlerinden her an gam selleri akmasaydı kirpikleri yol yol olmazdı (g. 175/5).

Âşık gözyaşı çocuğunu kirpik şişine dizer (g. 216/1).

Âşığın kirpikleri sevgilinin bakışı için birbirine girer (g. 334/3).

3.2.8.2.1.2.16. Nefes

Âşığın âhı her nefeste gökleri dokuz dolaşır (g. 239/4).

3.2.8.2.1.2.17. Yürek

Gayret âşığın yüreğini deler (mur. 4/2).

Ayrılık kılıcı âşığın yüreğinin başına vurur (muh. 6/2).

Yürek yangını anlatılamaz (g. 215/1).

Yürek rüzgarda kalmış gonca gibi sevgilinin üzerine titrer (g. 272/3).

Yürek her saat kanla dolsa yeridir (mua. 102).

Sevgilinin kaşlarının köşesi âşığın yüreğini deler (mua. 102).

3.2.8.2.1.2.18. Yüz

Âşığın sararmış yüzü, benzi altındır, dinardır (tkb. 1/I/5, g. 202/4).

Âşık, sevgiliden lütfedip yüzüne basmasını ister (muh. 12/2).

Âşığın altın gibi sararmış yüzü sevgilinin atının nalının izi olmadan yürürlüğe girmez (g. 30/3).

Âşık ağladıkça yüzündeki sevgilinin ayak izinin silinmesine üzülür (g. 49/4).

Yüz, sevgilinin eşiğine sürülmekten aşınır (g. 107/4).

Kanlı gözyaşı, aşkını nice zaman saklayan âşığın sırrını ortaya çıkarıp yüzünü kızartır (g.198/3).

Sevgili cefa eliyle aşığın yüzünü kızartır; onun ihsanları âşığı utandırır (g. 249/4).

Sevgili, âşığın kanla kaplanmış yüzünü görünce onu tanıyamaz (mat. 13).

3.2.8.2.1.2.19. Sine, Bağır

Kesiktir, yaralıdır (müs. 1/2, g. 37/5, g. 60/1, g. 62/2, g. 88/1, g. 154/3, g. 162/3, g. 169/2,).

Aşk ateşi göğse hararet verir (müs. 1/2).

Aşığın bağrı lale gibi yanıktır (tah. 1/1).

Âşığın gönlünün yarası gümüş tenli sevgiliye her zaman bin tane kızıllık gösterir (g. 37/5).

Kirpik okları âşığın göğsünden geçip bağrını delmek için yol ararlar (g. 165/4).

Vadi, âşığın yüz yerinden yırtılmış göğsünü görünce hayretten ağzı açık kaldı (g. 206/2).

Hasret kılıcı âşığın göğsünü kaftan yakası gibi yırtar (g. 233/4).

Âşığın göğsü gam dikenliğidir (g. 268/2).

3.2.8.2.1.2.20. Damar *(Reg)*

Âşığın damarları mihnet sultanı olan sevgiliye çadır olan başının ipleridir (g. 11/5).

Âşığın damarları vücudunu her taraftan zincirlemiş gibidir (g. 57/5).

Damarlar vücut binasını ayakta tutan sütunlardır (g. 88/3).

3.2.8.2.1.3. Âşıkla İlgili Maddi ve Manevi Haller

3.2.8.2.1.3.1. Âh

-Duman, Duhân, Dûd-

Âşığın âhının dumanı gök tasını kapkara etmiştir (g. 4/1).

Âşığın gönlü bazen sevgilinin boyundan, bazen saçından yandığı için âhının dumanı kâh eğri kâh doğru tüter (g. 31/2).

Âşığın âhının dumanı gam dağının sümbülüdür (g. 55/4, g. 61/1).

Âh gökte dolaştıkça felek okkasını isiyle doldurur (g. 71/4).

Âh dumanı gökyüzünü kaplayarak havayı kapatır (g. 87/3, g. 97/1, g. 117/3).

Âhın sıktığı tabancanın isi ve dumanından karanlık çöker (g. 103/3).

Mum sevgilinin uzun boyuna özenirse âh dumanı ona da dokunur (g. 145/5).

-Işık, Nûr-

Âşığın âhının ateşinin ışığı tüm dünyayı dolaşır (muh. 9/3).

-Lîva, Sancak-

Âh dumanı sancağa benzer (g. 344/3, g. 53/5,).

Ubeydî âhıyla gam şahına padişah olur (g. 238/5).

Felek pîri ay mumunu her gece avucunun içinde tutmasa âh rüzgarı onu söndürürdü (g. 332/3).

-Rüzgâr, Bâd, Yel-

Âşığın âhı nilüferi yerinden koparsa da gözyaşı nehrinde binlercesi vardır (g. 5/3).

Ubeydî'nin âhı denizin gümüş köpüklü dalgalarını yükseltir (g. 6/4, g, g. 238/2).

Âşığın âhı feleğin altın işlemeli takını oynatıp çatısından bir altın şişesi düşürür, kayan yıldız değildir (g. 11/2).

Âşık sevgiliden başka hevesleri uzaklaştırmak için âh eder (g. 75/1).

Ubeydî âhının rüzgarıyla yıkılır (g. 224/5).

Felek kayığı âh rüzgarıyla alabora olur (g. 220/2).

Âh yerden ot ve çöpleri uçurarak feleğin çanına ot tıkar (g. 337/4, g. 338/4).

Âh rüzgarı felek fidanını silkeleyip döndürür (mua. 18).

Âh gam yolundan tozlar koparır (mua. 60).

-Sûzen-

Âşığın âhı, iğne gibi felek atlasını delmiştir (g. 6/1).

Felek, âşığı atının arkasında sürüklerken onun âhını duydukça yıldız kamçısını vurur (g.12/5).

Âşığın âhı sevgilinin beninin piyonu için yeryüzü tahtasına at salar (g. 23/1).

-Şerer-

Kıvılcımlar saçar (g. 84/5).

Âh kıvılcımları yıldızlarla kıyaslanır (g. 5/2, g. 97/1, g. 131/2).

Âşığın âhı gam gecesinde tabanca ile atış yaparak kıvılcımlar çıkarır (g. 5/2).

Güneş âh kıvılcımının gök dilencisinin çanağına bıraktığı paradır (g. 263/2).

Feleğin kor haline gelmiş ateşini âh rüzgarı kıvılcımlandırır (g. 205/4).

-Top, Tüfek, Tabanca, Ok-

Âh topu dokuz duvarlı felek kalesini feth eder ama sevgilinin hasret hisarını feth edemez (g. 34/1).

Âşığın âhının topu durmadan göğe çıkar (g. 74/1, g. 275/4,).

Âh topu feleğin beynini dağıtır (g. 155/3).

Oka benzer (g. 197/2).

Âşık gam akşamında bahtıyla savaşsa âh tüfeği fındık mermi atar (g. 224/4).

Âh topu dokuz duvarlı felek kalesini feth eder ama sevgilinin hasret hisarını feth edemez (g. 34/1).

-Yakıcılık-

Âhı ile on sekiz bin âlemi yakar (muh. 10/2, g. 189/4, mua 13,).

Âh ateşi bağdaki sarı laleye benzer (kt. 6).

Âh ateşiyle feleğin çatısının kurşunu eriyip dökülür (g. 168/3).

Âh ateşi udun sesinden yanıktır (mua. 47).

3.2.8.2.1.3.2. Aşk

Aşkın zevki başka hiçbir şeyde bulunmaz (muh. 3/1, muh. 3/3, g. 230/1, g. 230/4, g. 241/3,).

Aşk zaman ve mekan sedefinin dışına çıkmış bir incidir (g. 30/1).

Aşk ehlinin izaha sığmaz bir âlemi vardır (g. 30/2).

Aşk meselesi sözlerle çözülemez (g. 215/5).

Güzellerle aşk meşk etmek hatadır (g. 276/4).

-Asker-

Aşk askeri kimin kalbine hücum etse gözlerinin kale kapısından gözyaşı süvarileri iner (g. 204/3).

-Aşk Derdi, Aşk Belası -

Âşık aşk ile güçsüz düşer (muh. 10/1).

Âşık aşk belasıyla biçaredir (muh. 6/3).

Aşk derdine çare bulunmaz (g. 15/2, g. 247/2,).

Aşk beladır (muh. 6/3).

Âşığa aşk derdine müptela olmak can verir (g. 22/3).

Aşk derdine çare bulunmaz (g. 15/2, g. 238/3, g. 196/5).

Gönül aşk derdi olmazsa harap olur (g. 111/1).

Varlığı aşk derdinde yok olanda bilmeli (g. 333/1).

Âşık aşk belasıyla biçaredir (muh. 6/3).

Âşık aşk belasından usanmaz (g. 213/5).

Aşk derdine sabredenlere aşkın elem kadehi Kevser'den leziz gelir (g. 43/3).

Güneş, sevgilinin aşkının hastası olmasaydı başı dönüp ateşlenmezdi (g. 121/2).

-Ateş-

Aşk ateşinde demir bile dövülemez (g. 240/3).

Âşığın yüreği aşk ateşinde kebap olur (g. 225/1).

Gönül abdalı yokluk ateşinde yanıp yok olur (g. 240/3).

Aşk ateşinin âşığın canına verdiği harareti yedi deniz söndüremez (g. 245/2).

Âşık, aşk ateşinin vasıflarını felek sayfasına felek sayfasına âh isinin mürekkebiyle yazar (g. 294/3).

Âşk ateşi âşığın göğsüne hararet vereli gözünün kanı şarap ciğeri kebap olmuştur (g. 17/1).

Âşık, aşk ateşiyle kendine yanar başka kimseye yanmaz (mua. 49).

Güneş, sevgilinin muhabbetinin dilencisidir (g. 67/3).

-Bağ, Bahçe-

Âşık, aşk bahçesinin yolunda süsen gibi varını bertaraf etmelidir (g. 154/1).

Sevgili, âşığın yaralı göğsünü görünce muhabbet bağını laleyle donatmışsın der (g. 344/1).

-Bina-

Aşığın mezardaki cesedi aşk binasının temelinin kalıntısına benzer (g. 259/2).

-Cila-

Aşk kalp aynasının cilasıdır (g. 293/1).

-Deniz-

Âşık, aşk denizinde köpük gibi döne döne gezer (g. 17/4).

Âşık aşk denizine ulaşmak için kendini utanç nehrine atar (g. 212/3).

-Devlet, Saadet-

Âşığın gözyaşı aşk devletinde gümüştür, incidir (muh. 9/1, g. 3/5).

Âşık, aşk devletiyle ululardan olur (114/1).

Aşk devletinde âşığın sararmış benzi altınıdır (g.202/4).

-Esaret-

Âşık, aşk silsilesinde sevgilinin esiridir (g. 109/2).

Ubeydî güzellik padişahının aşk esiridir (g. 164/5).

-Ev-

Âşığın, sevgilinin aşk evine şiirin asar (mat. 15).

-Gemi-

Sevgilinin aşk gemisinde nice gönüller esir olmuştur (g. 77/1).

-Gülşen, Gülzar, Gülistan-

Gökyüzünün şafak kızıllığı aşk gülşenindeki hazan yaprağından soluktur (g. 78/5).

-Güneş-

Sevgilinin muhabbeti güneş gibidir (muh. 14, g. 212/4).

Aşk güneşi gönlü aydınlatır (g. 164/2).

Aşk güneşi âşığın gözünde yer edeli tüm âlem ona bir zerre gibi görünür (g. 206/4).

-İlm-

Ubeydî bilgisinin artması için aşk ilmini iyice öğrenmek ister (g. 181/5).

-Kıyafet-

Âşık, aşkın çulunu altın elbiselere tercih eder (g. 245/3).

-Kitap, Divan, Mektup-

Her âşık, kara yazılı bir aşk kitabıdır (g. 74/4).

Aşk kitabında aşk sorusunun cevap bulunamayacağı yazılıdır (g. 164/1).

Kays'ın adı daha divana yazılmamışken âşık ezelde aşk yazısının başı açık Mecnun'u olmuştur (g. 241/4).

Âşığın göğsü aşk mektubudur (g. 258/4).

Âşık sevgilinin muhabbet postacısıdır (g. 66/4).

-Meclis-

Ubedî'nin yarasının lalesi aşk meclisinin can veren mumudur (g. 240/5).

Muhabbet meclisindeki âşıklar dert şarabından içerler (g. 165/2).

Muhabbet meclisinde Ubeydî'nin ağlayıp rakiplerin gülmesi reva mıdır (g. 299/5).

-Ocak-

Gönül muhabbet ocağında genç bir çıraktır (g. 247/4).

-Pazar-

Âşık aşk pazarında ayağa düşmüştür (g. 113/1).

Âşığın gözyaşı gümüş; gözü, aşk pazarında sarraftır (g. 96/3).

-Rehber-

Âşık aşk mumunu rehber edinmiştir (g. 70/2).

-Sahra, Vadi-

Aşk çölü âşığın makamıdır (tah. 1/4).

Sevgiliye âşık olmayıp Leylânın aşk sahrasından söz eden Kays'ın sözleri çöl gibidir (g. 45/2).

Ubeydî, aşk sahrasında nam ve şöhretten vazgeçme derbentinden geçmeden muradında eremez (g. 45/2).

Ubeydî aşk vadisinde er sayılır; Mecnun'dan geri kalmaz (g. 247/5).

-Saz-

Zahitin kulağına aşk sazının sesi çalınsaydı âşığın neye uğradığını anlardı (g. 164/4).

-Sultan-

Ubeydî âşıkların sultanıdır (g. 97/5).

Âşığın amacı aşk hüsrevi olmaktır (g. 212/1).

-Şarap, Kadeh, Sarhoşluk-

Âşk şarabının kadehi gönlü mest ve harap eder (tah. 1/3).

Ubeydî kader taşı gönül kadehini kırmadan aşk şarabından içmeye bakar (g. 20/5).

Aşk şarabı ile cümle âlem mest olmuştur (g. 45/3).

Aşk şarabından sarhoş olan kimse feryat etse gezegenlerden binlerce ses yankılanır (g. 164/3).

Güneş, devamlı sevgilinin aşk şarabından içtiği için eli titrer (g. 171/1).

Dünya meyhanesinde aşk şarabı içmekte Cem ,âşığa denk olamaz (g.198/2).

Aşk yolunda âşık kafatasından şarap içer (g. 201/2).

Ubeydî aşk kadehinden içeli nam ve itibarından vazgeçti (g. 149/5).

Âşık, zahidin neden aşk şarabıyla zevke gelip idraki bırakmadığını anlayamaz (g. 201/2).

Aşk sarhoşu olmak isteyen sırlara vakıf olmalıdır (g. 212/5).

Sâkî'nin lal dudağın âşıkları meyhaneye düşürür (g. 342/5).

Aşkın sarhoşluğu sınırsızdır (g. 64/4).

Gönlü muhabbet kadehine düşen güneşin altın kadehine meyletmez (g. 278/2).

-Şehitlik-

Aşk şehidinin mezar taşı ayağa kalkıp ona ikramda bulunur (g. 59/5).

Âşık, aşk yolunda şehit olanların kervan başıdır (g. 225/5).

-Taç-

Aşk tacını giyen Hüsrev'in külahını giymez (g. 332/1).

-Tekke-

Ubeydî aşk tekkesi içinde derviş olup elif çeker (g. 76/5).

-Ülke, Diyar-

Aşk diyarına şah olan önce can defterini karalamak için kalem çıkarır (g. 93/4).

Âşık, aşk ülkesinin levendidir (g. 97/3).

Gönül sevgilinin aşk ülkesinin şanı yüce padişahıdır (mat. 10).

-Yara-

Aşk yarasıyla tenini süsleyenler güzel elbiseleri beğenmezler (g. 142/3).

-Yol-

Ubeydî mahşer gününde aşk yolunda ayağa düşenlerin padişahı olur (g. 192/5).

Kim aşk yoluna çıktıysa ayrılık onu gurbet hanında misafir etti (g. 336/5).

Âşık aşk yolunda sadıktır (mua. 59).

Âşıklar sevgilinin muhabbeti yolunda meşakkatler çeker (g. 74/3).

-Zincir-

Âşık, aşk ile deli olunca zincirlenir (g. 213/1).

3.2.8.2.1.3.3. Baht

Kara yazılıdır (g. 49/1, g. 97/4, g. 128/3, g. 258/3, mua. 137).

Her kara yazılı âşık bir aşk kitabıdır (g. 74/4).

Ubeydî'yi ay gibi sevgiliden uzaklaştırıp yıldızını düşüren kötü talihidir (g. 49/5).

Âşık bahtıyla savaş halindedir (g. 224/4).

Âşığın talihi taş yarmada Ferhat'tan geri kalmaz (g. 247/1).

Muradının mumu yanarsa âşığın talihi döner (g. 251/1).

Sevgilinin güzellik kitabında fal açınca talihine kavuşma harfi denk gelir (g. 343/3).

Âşığın kaderinde hicran derdi vardır (g. 215/3).

3.2.8.2.1.3.4. Gam, Bela

-Asker-

Âşık gam askerine karşı kadeh ve sürahi çekerek savaşır (g. 267/4).

-Ateş-

Âşık gam ateşiyle yanıp kül olur (muh. 10/1, muh. 10/3, g. 190/2, g. 246/5).

Ubeydî pervane gibi gam ateşiyle yanar (g. 246/5).

-Bağ, Bahçe, Gülşen, Bitki-

Mihnet toprağı içindeki gam bitkilerini büyüten âşığın gözyaşıdır (g. 239/3).

Âşık, aşkın gam bahçesinde bülbüldür (g. 269/4).

-Çöl-

Çöle benzer (tah. 1/4, g. 16/4, g. 192/2).

-Diken-

Gam dikeni âşığın kıyafetlerini ve vücudunu parçalar (tah. 1/1, g. 117/5, g. 169/3, g. 268/2).

-El-

Âşık, aşkın gam elinde değnek olmuştur (g. 102/2).

Gâm eli aşk ile tokat vurunca âşığın iki gözü üstünde iki parmağının izi kalır (g. 196/3).

Bela eli âşığın yakasını yırtar (muh. 13/1).

-Ev, Köşe-

Âşık gam köşesine çekilir (muh. 8, g. 118/1, g. 252/2, g. 321/2).

Âşığın vücudu gam evidir (tah. 1/3).

Sevgili âşığın gamhanesine misafir olmaz (tah. 1/5).

-Gece, Karanlık-

Gam geceye benzer, gece vaktinde yoğunlaşır, karanlıktır (tkb. 2/I/5, g. 5/2, g. 23/2, g. 24/5, g. 31/3, g. 83/5, g. 159/5, g. 171/4, g. 224/4, mua. 15)

-Güneş-

Âşık, gam güneşinin ışığıyla toprağa düşer (g. 83/2).

-Hançer, Kılıç-

Firkat, ayın bağrına gam hançeri vurup onu hilal eder (g. 62/1).

Gam hançeri âşığı helak eder (g. 148/2).

Gam kılıcı âşığın gönlünü harap eder (g. 172/2).

Varlık elbisesi âşığın vücudunu daraltınca bağını kesmesi için gam kılıcını çağırır (g. 290/3).

-Hz. Eyüp-

Âşık belaya sabreden Hz. Eyüp gibidir (g. 109/1).

-Kitap, Divan, Hikaye, Mektup-

Ubeydî gamını yazsa nice kitap ve divan olur (g. 17/5).

Âşığın yaraları ağız açıp gam hikayesini anlatsalar bitiremezler (g. 106/4).

-Künc-

Âşık, gam köşesine çekilir (g. 190/3, g. 342/4).

Ubeydî'nin kabri boş değildir, gam hazinesini gömüp üzerine nişan dikmiştir (g. 66/5).

-Makas-

Gam makası gönül defterini parçalar (mua. 66).

-Meclis, Şarap, Kadeh-

Gam meclisinde âşığın elinde kalan tek şey kadehtir (g. 61/5, g. 168/5, mua. 50).

Halkın geceleri aklını başından alan uyku değil gündüz içtikleri gam kadehidir (g. 58/2).

Sevgilinin peşinden giden gam kadehine ragıp olur (g. 91/1, g. 272/1).

Firkat, âşığa zehirle dolu gam kadehini içirir (g. 148/4).

Sevgili mecliste beylerle kadeh çekerken âşıkları bela meclisinde gam kadehi çekerler (g. 93/1).

Âşık, gam ihtiyarının şarap kadehinden esrar yiyince sırlarını ortaya döker (g. 129/4).

Şarapla gam pasından kurtulmak ister (g. 214/4).

-Pota-

Ubeydî canını gam potasında eriterek parça parça eder (g. 205/5).

-Sır-

Gözyaşı, âşığın gam sırrını halka duyurdum diye utancından yüzü yere düşer (g. 330/4).

-Tava-

Felek kocakarısı gam tavası olan yeryüzünde halkın yüreklerinin yağını eritir (kt. 2).

-Tekke-

Âşık gam tekkesinde sevgilinin kurbanı olur (muh. 7/1).

-Ülke, Şehir-

Âşık gam ülkesinin hükümdarıdır (g. 76/2, g. 212/1, g. 344/3, g. 263/2).

Aşığın canı gam şehrinin cambazıdır (g. 69/2).

-Vadi-

Gam vadiye benzer (muh. 9/2, g. 88/1).

-Yatak-

Sevgili yüzünü yastığa sürmese âşık gam yatağına düşmezdi (g. 282/3).

Nevruz gelince gam çulu çıkarılır neşe elbisesi giyilir (g. 330/4).

-Yük-

Yer ve gök terazi olsa âşığın çektiği gam yükünü tartmaktan çekinir (g.156/3).

Gam selleri gözden akınca kirpikler yol yol olur (g. 175/5).

-Zincir-

Bela zinciri ile bağlıdır (g. 342/3).

-Diğer-

Âşığın bu dünyada başına gelmedik bela kalmaz (tah. 2/5, g. 105/1).

Âşık dert ve belanın lezzetini bal ve şekerde bulamaz (muh. 3/1).

Âşığın canı aşk belasıyla biçaredir (muh. 6/3).

Âşığın gözleri bela kaynağıdır (g.208/4).

3.2.8.2.1.3.5. Hasret

Âşığın hasret derdi dal gibi uzar (g. 13/5).

Ubeydî sevgilinin dudağının hasretiyle gam karanlığında kalmıştır (g. 24/5).

Âhın topu hasret hisarını fethedemez (g.34/1).

Güneş sevgiliden ayrı düşen ayın bağrına hasret gam hançerini vurur (g. 62/1).

Âşığın mezarının üstündeki sümbüller gönlündeki hasret ateşinin dumanıdır (g. 66/1).

Denizler, âşığın inci sevgiliye hasretinden akıttığı gözyaşlarıyla umman olur (g. 89/3).

Hasret gamının kılıcı âşığın göğsünü kaftan yakası gibi yırtar (g. 233/4).

3.2.8.2.1.3.5. Hicran, Firkat

-Gurbet-

Ayrılık aşk yoluna çıkanları toprağın gurbet hanında misafir eder (g. 336/5).

Âşık firkat köyünde mihnet esiridir (g. 268/3).

-Hastalık, Dert-

Âşığın güçlü vücudu ayrılık derdiyle yanıp kül olmuştur, sincap kürkü giymiş zannedilmemelidir (g. 14/1).

Âşık tabipten hicran derdinin çaresini sorar (g. 17/3).

Âşık hicran derdi ile âvâre dolaşır (g. 148/3).

Âşık hicran ile hastadır (g. 199/4, g. 268/4).

Âşık hicran derdine esir olmuştur (g. 311/5, g. 262/4).

Felek bir kimseyi bir gün vuslata erdirse ona nice yıl ayrılık derdini verir (tkb. 2/I/2).

Âşığın gözü ayrılık acısıyla kanlı yaşlar döker (g. 89/2, g. 239/2,).

Âşık ayrılık derdiyle kanlar yutar (g. 223/2).

Âşık ayrılıktan hasta düşmüştür (g. 223/5).

-Kadeh-

Âşığın gönlü ayrılık kadehinden ufalanır (g. 337/2).

Firkat âşığa zehirle dolu gam kadehini içirir (g. 148/4).

-Karanlık, Gece-

Hicran karanlıktır (muh. 8/1, g. 341/2).

-Kılıç, Hançer-

Ayrılık kılıca, hançere benzer (muh. 6/2, g. 53/2, g. 62/1).

Ayrılık kılıcı âşığın yüreğine darbe vurur (muh. 6/2).

-Oruç-

Ayrılık oruca benzer (g. 209/2).

Ayrılık ateşe benzer (g. 267/1, g. 294/1).

-Sedd-

Ayrılık seddini gözyaşı yıkamaz (g. 64/5).

Kalemler ayrılık mektupları yazdıkça kararırlar (g. 84/1).

-Zindan-

Ayrılık zindana benzer (g. 156/2).

3.2.8.2.1.3.6. Nâle

Âşığın iniltisi dokuz feleği inletir (muh. 10/2).

Âşık bülbül gibi inler (tah. 1/1, g. 16/1).

Âşığın gam köşesindeki dostudur (g. 118/1)

Dert ile gam gönlü can evinde öldürürken âşık nâlesinden dışarı çıkıp yardım çağırmasını ister (g.262/3).

Gam şahı uyku askerine gece baskını yapmak isteyince nâle tellalını çağırır (g. 330/4).

Sevgilinin gam bağında âşığın iniltisi gönüllere yoldaş olur (mua. 120).

Âşığın inlemeleri onu canından etmese bile mecalini bırakmaz (g. 50/5).

Çalgıcılar, neyin, tefin sesini gönül iniltisi kadar hazin bulmazlar (g. 253/4).

Neyin benzi, âşığın iniltisine duyduğu kıskançlıktan sararmıştır (g. 325/3).

3.2.8.2.1.3.7. Sabır

Aşk derdine sabreden gönlü hastalara aşkın elemler kadehi Kevser'den leziz gelir (g. 43/3).

Âşık, aşk belasına sabreden Hz. Eyüp'e benzer (g. 109/1).

Âşık, gam yüküne sabreden kimsedir (g. 291/6).

Susamış Ubeydî'den sabır ırmağı çekilir (g. 239/5).

3.2.8.2.1.3.8. Vefa

Sözüne sadıktır (k. 2/25).

Sadık âşıklara sevgilinin kahrının zehri şerbet gibi gelir (g. 43/4).

Ubeydî sevgilinin eşiğine öyle bağlanmıştır ki vücudu kılıçla ayrılır ama o eşikten ayrılmaz (g. 138/5).

Âşık ancak aşk yoluna sadık olursa sevgilinin muhabbetine kavuşur (mua. 59).

3.2.8.2.1.3.9. Vuslat

-Bayram-

Sevgili vuslat bayramında Ubeydî'ye can parasını bahşiş verir (g. 72/5).

Vuslat bayram gününe benzer (g. 209/2).

-Gülşen-

Vuslat gül bahçesine benzetilir (g.156/2, g. 248/3).

Vuslatı dileyen gül bahçesinden bile zevk almaz (g. 141/1).

-Hazine-

Vuslat hazineye benzer (g. 223/1).

Âşık, sevgilinin güzellik kitabında fal açsa talihine vasıl harfi denk gelir (g. 343/3).

-Kadeh-

Âşık vuslat kadehini ancak mezarda içer (g. 62/3).

Vuslat kadehi âşığın canına değer (g. 75/4).

-Köşk-

Köşke benzetilir (g. 165/3).

Vuslat ümidi olanın gönlü delidir (g. 181/1).

-Şehir-

Parası olan vuslat şehrini satın alıp mutlu bir hayat sürer (mua. 79).

Vuslat arzusu âşığa şekerden leziz gelir (g. 43/1).

Vuslat dileğiyle inleyenler bülbülün ötüşünden haz almazlar (g. 140/2).

-Yol-

Göz vuslata giden yolun tozuna dayanamayıp kapanır (mua. 67).

-Diğer-

Âşık bin kere ağlasa da vuslata sebep olmaz (g. 25/1).

Sevgilinin vuslat esintisi, âşığın goncaya benzer bedeninin elbiselerini sığmayıp açılmasına sebep olur (g. 27/4).

Felek bir kimseyi bir gün vuslata erdirse ona nice yıl ayrılık derdini verir (tkb. 2/I/2).

Zahidin fikri cennet âşığın fikri vuslattır (g. 70/1).

3.2.8.2.1.3.10. Sözü, Şiiri, Şairliği

Güzel sözler söylemede papağan gibidir (k. 1/3).

Şiirlerini gönül kanıyla yazar (k. 1/4).

Bilinmeyenleri soruşturur; sırları keşfetmek ister (k. 1/20).

Ubeydî, kaşı ye sevgilinin elif boyunu vasf edeli şiir ülkesinin önde gelenlerinden olmuştur.

Sevgiliye kavuşmanın arzusu âşığa şekerden leziz gelir, sürekli ismini zikretmek çifte kaynatılmış şekerden lezizdir (g. 43/1).

Gönül kanıyla yazdığı şiirlerinin mısraları şiirinin gül bahçesinde erguvan fidanları dikerler (k. 1/4).

Ubeydî'nin şiiri engin bir deniz, mana ise o denizin incisidir (g. 23/4).

Ubeydî'nin şiiri marifet bahçesidir (g. 23/5).

Ubeydî'nin boyu gamla iki kat olmuştur ama kalp defteri illet harflerinden arınmıştır (g. 82/5).

Söze mâlik olmak isteyen Ubeydî'nin sözünü tutup şiirinin sayfasını tutmalıdır (g. 107/5).

Cafer-i Sadık Ubeydî'nin şiirini görse ona kul olur (g. 160/6).

Ubeydî'nin şiiri ortaya çıktıktan sonra gazeller daha da güzelleşmiştir (g. 191/5).

Sevgili, Ubeydî'nin yanağını anlattığı şiirini aklında tutunca Gülistan'ı ezberlemiş olur (g. 315/5).

Âşığın yaraları ağız açıp dert ve gam hikayesini anlatmaya başlasalar kıyamete dek bitiremezler (g. 106/4).

Ubeydî'nin şiirinin mim harfi hikmet gülzarının goncasıdır (g. 150/4).

Güzeller, Ubeydî'nin divanını koyunlarında sakladıkları için ona saklı inci dense yeridir (g. 187/5).

Şairin şiiri ortaya çıktıktan sonra güzellik gazelleri daha da güzelleşti (g.191/5).

3.2.8.2.2. Sevgili

3.2.8.2.2.1. Genel Olarak Sevgilinin Güzelliği

-Ay, Güneş-

Aya benzer (mur. 3/1, muh. 7/1, g. 7/5, g. 49/5, g. 50/3, g. 65/5, g. 71/2, g. 71/5, g. 71/3, g. 72/1, g. 91/5, g. 96/1, g. 105/4, g. 97/2, g. 127/5, g. 129/2, g. 129/5, g. g. 148/1, 153/1, g.154/4, g.155/5, g. 165/5, g. 195/4, g. 173/5, g. 174/2, g. 186/3, g. 253/5, g. 282/5, g. 286/3, tar. 5, mua. 44).

-Civan, Delikanlı-

Gençtir, delikanlıdır (mur. 2/1, mur. 2/2, mur. 2/3, mur. 3/2, muh. 2/1, muh. 13/1, muh. 13/2, muh. 13/3).

-Gönül alıcılık-

Gönül alıcıdır (mur. 3/2, mur. 7/3, g. 34/1, g. 69/5, g. 110/1, g. 163/1, g. 209/1, g. 231/5, g. 248/5, g. 280/1, g. 298/3, g. 280/1, g. 298/4, mua. 23, mua. 55, mua. 76, mua. 87).

-Gül-

Güle benzer (mur.7/3).

Can bağının gülüdür (g. 27/4).

-Güneş-

Güneş gibi ışık saçar (muh. 7/2, tah. 1/3).

-Levend-

Hareketleri levendânedir (mur. 3/2, muh. 13/1, g. 153/4).

-Naz, İşve-

Nazlıdır, işvelidir, edalıdır (mur. 3/2).

Rumelilidir, siyahtan başka giyinmez (mur. 3/3).

-Padişah, Şah, Sultan, Hüsrev-

Güzellik ülkesinin padişahıdır (mur. 1/1, mur. 1/2, mur. 1/3, mur. 1/4, mur. 1/5, mur. 4/1, muh. 12/1, muh. 12/2, muh. 12/3, muh. 13/1, muh. 13/2, muh. 13/3, muh. 14/1, muh. 14/3, g. 3/2, g. 3/5, g 4/5, g. 14/4, g. 14/5, g. 24/1, g. 37/5, g. 50/2).

-Peri-

Peri gibidir (mur.7/3, g. 17/4, g. 152/5, g. 168/4, mua. 63).

-Şuh-

Haififtir, şuhtur (mur. 3/1).

-Tasvir, Sanem, Put-

Tasvire benzer (mur.7/2, tah. 3/1, g. 320/1).

-Yürüyüşü-

Hoş yürüyüşlüdür, endâmı güzeldir (mur. 5/1, g. 210/5).

-Diğer

Âşığın yüzüne doğrudan değil gizlice bakar, güler (muh. 1/3, muh. 3/3).

Sevgili güzelliği ile şöhretlidir (muh. 2/1, muh. 7/1).

Zariftir, incedir (muh. 2/1, g. 85/4, g. 152/1, g. 298/1, g. 298/5).

Sevgili Türk güzellerine benzer (muh. 7/4).

Mekanı güzellik burcudur (muh. 8/1).

Sevgili saf bir mücevherdir (muh. 8/3).

Sevgili vahşi ceylandır, ahudur (tah. 1/4).

Puta benzer (g. 17/2, g. 106/2, g. 192/3, g. 267/2, g. 272/2, mua. 54).

3.2.8.2.1.2. Sevgilinin Uzuvlarıyla İlgili Mefhumlar

3.2.8.2.2.2.1. Ağız

Sevgilinin ağzı hikmet madenidir (muh. 2/3).

Sevgilinin ağzı Hz. Ahmed'teki mim harfi gibi küçüktür (muh. 13/3).

Gonca ağızlıdır (g. 24/4).

Sevgilinin ağzı muammadır; onu hiçbir sır kâşifi açamaz (g. 34/4).

Sevgilinin ağzının suyu Kevser'den lezizdir (g.44/4).

Sevgilinin ağzı yokluk denizidir (g. 57/2).

Âşık sevgilinin sır olan ağzını ifşa etmekten hazzeder (g. 142/1).

Âşık sevgilnin ağzı için vardır diyenleri Allah'ın tez günlerde yok ettiğini görmeyi diler (g. 281/3).

Sevgilinin ağzı kıymetli incilerle dolu hokkadır (mua. 52).

Gönül, sevgilinin küçük ağzında daralmıştır (mua. 68).

3.2.8.2.2.2.2. Alın

Sevgilinin alnı aya benzer (g. 153/5).

Sevgilinin çizgili alnı, Nur Ayeti için mıstar çekmiştir (g. 271/4).

3.2.8.2.2.2.3. Ayak

Âşık sevgilinin ayağının tozuna yüz sürer, öper (mur. 4/1)

Sevgilinin ayağını bastığı toprak âşık için iksirdir (muh. 1/2).

Âşık sevgilinin ayağının toprağını başına tac eder (muh. 7/4).

3.2.8.2.2.2.4. Ayva Tüyleri

Esrarlıdır, bir kasra benzer (mur. 5/1).

Fitnecilikte Yecüc'e benzer (mur. 5/1).

Misk ve amber renklidir

İncelikle yazılmış yazıya benzer (g. 75/3, g. 139/1, g. 139/4, g. 321/1, g. 334/5)

Çemenin yeşil otlarına benzer

Sevgilinin ayva tüylerinin yazısıyla yazılmış mektup âşığı sevdaya salar (g. 66/4).

Misk, amber kokusu saçar (g. 21/4, g. 74/5, g. 139/3, g. 277/4, g. 339/3).

Ayva tüyleri arasında yanağın rengini görenler bahar bahçesine yer yer kırmızı çiçekler ekilmiş derler (g. 37/3).

Kara yazılara benzer ayva tüyleri, sevgilinin saf lâl dudağının kenarında ortaya çıkar (g. 44/3).

Ayva tüyleri ince yazılı anlaşılması zor bir risaledir (g. 75/2).

Sevgilinin yanağının kâtibidirler (g. 75/3).

Hızır Dua'sına benzer (g. 139/1).

Cahillerin gözüne perde çekip âriflerle sevgiliyi başbaşa bırakır (g. 139/2).

Sevgilinin saçının Çin ülkesinden ayağının tozu ile yanağına gelip misk hediye getirmiştir (g. 139/3).

Toza benzer (g. 227/3, g. 21/4, g. 53/4).

Dumana benzer (g. 234/2)

3.2.8.2.2.2.5. Ben

Amber kokuludur (mur. 3/1, g. 74/5, g. 339/3, g. 258/3).

Siyah renklidir (muh. 13/2).

Kudret elinin güzellik kitabına vurduğu kabul mührüdür (muh. 13/2).

Gönül ayva tüylerinin arasında, toprak içinde tane arayan kuş gibi benini arar (g. 48/2).

Sevgilinin yanağında letafet suyuna battığı için daima sadece başı görünür (g. 173/4).

Ubeydî, sevgilinin yanağının benini anlatarak İran şairlerine Rum diyarından noktayı koymuştur (g. 267/5).

Aşığın gönlüne nokta koymuştur (g.343/2).

Sevgilinin beni felek denizindeki ayı avlamaya çalışır (mua. 71).

Satrançtaki piyona benzer (g. 24/1).

Yıldıza benzer (g. 200/3).

Yıldız sevgilinin benini merkeze alarak yörüngesini bilir (g. 293/3).

Fitnecidir (g. 297/1).

Aşığın gözünün içinde görünen sevgilinin beni sırça saray içindeki Habeş sultanına benzer (g. 330/3).

Tesbih tanesine benzer (g. 342/2, mua. 14).

Sinek gibi gönle üşüşürler (g. 323/1).

3.2.8.2.2.2.6. Boy

Sevgilinin boyu servi gibidir (tah. 3/5, muh. 13/1, muh. 13/2, muh. 13/3, g. 33/5, g. 70/4, g. 217/1, g. 243/3, g. 262/4, g. 344/2, müf. 6, mua. 105,).

Sidre'ye benzer (g. 293/2).

Sevgilinin boyu Tuba'ya benzer aşık toprak olmuş cismine gölge salmasını ister (muh. 14/3, g. 245/5, g. 44/4, g. 284/1).

Gökteki Sidre, sevgilinin boyu ve kıyafetini görünce gözler önüne çıkmaya yürek bulamaz (g. 7/3).

Boyu taze fidana benzeyen sevgiliden lütuf istenince gülüverir (g. 199/5).

Elif harfine benzer (g. 243/3, g. 40/5, g. 195/1, mua 85,).

Sevgilinin işvesinin ve nazının kaynağıdır (g. 271/5).

3.2.8.2.2.2.7. Çene

Sevgili âşığın kanını dökmek için çenesine kuyu kazar (mur. 2/1).

Âşığın gönlü sevgilinin çenesinin kuyusuna düşmüştür (g. 92/4).

Çene gûy u çevgân oyunundaki toptur (g. 102/2).

Hasta gönül için mezar kazar (g. 172/3).

Elmaya benzer (g. 339/1).

3.2.8.2.2.2.8. Diş

Sevgilinin dişlerini gören mercan sofaya çeşit çeşit çiçek konulmuş sanır (g. 24/4).

Sevgilinin gözleri ve dişlerinin düşüncesi büyü gibi âşığın uykusunu düğümler (g. 13/4).

Dişleri, sevgilinin yokluk denizinin sıralı incileridir (g. 57/2).

Âşık, sevgilinin dişlerinin derdiyle ölürse mezarında inci çiçekleri biter (g. 206/5).

Âşık, sevgilinin inci dişleri için âh etse ummanın yüreği oynar (g. 320/2).

Sevgili, inciye benzer dişlerini göstermek istemez (g. 327/4, g. 239/2).

3.2.8.2.2.2.9. Dudak

-Demir-

Dudağın yüreği demirdendir (g. 175/3).

-Deniz, Bahr-

Sevgilinin ağzı yokluk denizidir, lâl dudağı da o denizin kıyısıdır (g. 57/2).

-Gonca-

Sevgilinin dudağı goncadır (g.16/1, g. 87/1, g. 94/3, g.95/4, g. 128/2, g. 202/3, g. 244/1, g. 298/2).

Gonca, sevgilinin dudağına öykününce bahar onu tomruğa vurdu (g. 264/5).

-Hayat-efzâ, Rûh-efzâ-

Hayat verir (mur. 5/3).

Âb-ı hayat sevgilinin lâl dudağının hasretiyle gam karanlığında kalmıştır (g. 24/5).

Sevgilinin lal dudağı ruha ferahlık verir (g. 22/2).

Ruha can verir (g. 76/3).

Eğer âb-ı hayatın ruhu olsaydı sevgilinin dudağı gibi surete bürünürdü (g. 173/2).

-Hokka-

Hokka'ya benzer (tah. 3/1).

-Kâbe-

Sevgilinin dudağı yüzünün Kabe'sidir (g. 152/4).

-Kadeh-

Kadehe benzer (tah. 3/3, g. 182/2, g. 223/2,).

-Lâl-

Sevgilinin dudağı lâl gibi kırmızı renklidir(mur. 1/2, mur. 5/3, g. 21/3, g. 24/ 5, g. 49/2, g. 50/1, g. 57/2, g. 62/4, g. 69/3, g. 72/5, g. 75/4, g. 79/3, g. 84/2, g. 88/5, g. 89/2, g. 95/4, g. 114/2, g. 136/2, g. 139/1, g. 139/5, g. 160/3, g. 162/2, g. 168/1, g. 170/5, g. 172/5, g. 183/3, g. 191/4, g. 210/2, g. 213/4, g. 234/3, g. 235/1, g. 239/2, g. 253/3, g. 268/4, g. 278/3, g. 281/1, g. 313/1, g. 314/3, g. 315/1, g. 315/2, g. 319/1, g. 325/5, g. 339/4, g. 342/5, mua. 42, mua. 52, g. 50/1).

-Mesîh-

Lal renkli dudak goncayı Mesih gibi konuşturur (g. 79/3).

Mesih gibi kaybolur (g. 168/1).

-Mühr-

Sevgilinin lal renkli dudağının hayali âşığın gözüne mühür vurmuştur (g. 62/4).

-Piste-

Fıstığa benzer (g. 278/3,).

Ubeydî ince sözler söylese de sevgilinin dudağının sırrını çözemez (g. 102/5).

Hayal gibi incedir (g. 112/5).

-Şarap-

Sevgilinin dudağının şarabının lezzeti taze şarapta yoktur (muh. 3/1).

Şaraba benzer (g. 80/1, g. 96/1, g. 136/2, g. 142/2, g. 159/2, g. 159/3, g. 210/2, g. 213/4,).

Sevgilinin şaraptan fesada düşmüş tatlı dudağı Ubeydî'nin ölüm fermanını gönderir (g. 27/5).

Şarap, sevgilinin lal dudağını öpmek için sürahiden akar (g. 49/2).

Âşık sarhoşluktan değil şarabın sevgilinin dudağına öykünmesinden ağlar (g. 234/3, g. 242/3).

Yere dökülen tortu sâkînin dudağından uzak kalacağı için ona acınmalıdır (g. 65/1).

-Şeker-

Tatlıdır, şerbetlidir (mur. 1/2, mur. 5/1, g. 27/5, g. 65/1, g. 67/4, g. 159/2, g. 273/3, g. 306/4, mua. 100).

Şeker, sudan sevgilinin dudağının haberini alınca utancından erir (g. 67/4).

Şeker, sudan sevgilinin dudağının haberini alıp utancından eriyip gitti (g. 67/4).

-Tûtî-

Tatlı sözler söyleyen papağana benzer (g. 218/5).

-Yakut-

Yakut gibidir (g. 223/2).

-Yokluk-

Dilberin dudağından derman ummak yok yere dilek dilemektir (g. 170/5).

Sevgilinin dudağının varlığı ancak bir dedikodudur (g. 76/3).

-Diğer-

Vuslat bayramında lâl dudak âşığa harçlık verir (g. 72/5).

Sevgili açık kayıkta dudağını öptürmez (g. 77/2).

3.2.8.2.2.2.10. El, Avuç, Kol, Said

Sâki sevgili, kadehten içip selam vermek için elini uzatsa nurlu eli beyaz tortu sunar (g. 40/2).

Mektuplar sevgilinin eline geldikçe açılırlar (g. 84/1).

Cambaz sevgili elinde güneşi kase gibi döndürür (g. 110/4).

Seevgilinin gümüş renkli bileğine yüz sürmek imkansızdır (g. 209/5).

Sevgilinin koluna attığı çizik letafet bağının taze servi fidanına benzer (g. 283/1).

Sevgilinin kolundaki damarı güzellik denizindeki mercan dalı gibidir (g. 283/2).

Sevgilinin kolu üzerindeki damarı muhabbet meclisinde gümüş şamdan üzerinde duran kırmızı muma benzer (g. 283/3).

Sevgilinin kolu üzerinde görünen damarı sanki beyaz bir mumun fitilidir (g. 283/3).

Sevgilinin kolu o kadar naziktir ki dokununca kalan izler damar sanılır (g. 283/5).

3.2.8.2.2.2.11. Gamze

-Can alıcılık-

Sevgilinin yan bakışı canlar alır, kan döker (mur. 2/2, mur. 2/3, g. 281/1, g. 321/4, mua. 73, mua. 106).

Çok kişinin kanına gitmiştir (g. 21/5).

-Kasap-

Gamze kasaptır (muh. 12/1).

-Kılıç, Hançer, Bıçak-

Sevgilinin gamzesi kılıca benzer (mur. 2/2, g. 27/2, g. 94/3, g. 267/5, g. 334/3, kt. 7, mua. 51).

Keskindir (g. 177/3, g. 208/3, g. 230/3,).

Hançere benzer (g. 231/3, g. 271/3, mua. 45).

Sevgilinin gamzesi âşığı ağlatır (muh. 5/1).

Sevgilinin saçları gözünün kenarına düşünce bakışı bir yılan dili hançere benzer (g. 67/2).

Ubeydî düşman üzerine giderken sevgilinin gamzesinin vasıflarını kılıç diye kuşanır (g.80/5).

Berber sevgili âşıktan yüz çevirip usturaya benzer bakışlarını taşta biler (g. 127/1).

Beden hisarını savaş ile yakıp yıkıp içindekileri kılıçtan geçirir (g. 264/2).

-Ok-

Oka benzer (g. 48/1, g. 48/3, g. 48/4, g. 90/3, g. 48/1)

Gamze oku âşığın göğsünde nişâne arar (g. 48/1).

Gamze oku can ve gönlü gezer zor beğenen bir misafir gibi şehir içinde konaklayacak bir yer arar (g. 48/3).

Gamze oku can parasını almaya gelmediyse göğsün derininde ne arar (g. 48/4).

Sevgilinin edalı bakışının oku can parasını vurmaya gelir (g. 48/4).

-Şahin-

Sevgili şahin bakışlıdır (muh. 14/1, muh. 14/2, muh. 14/3).

-Diğer-

Hilekârdır (g. 281/1).

Sarhoştur, baygındır (g. 297/1, g. 320/4).

3.2.8.2.2.2.12. Göz

Sevgili açık elâ gözlüdür (mur. 2/1).

Kara gözlüdür (mur. 3/2).

Fettan gözleri kılıçla gezer (mur. 3/3).

Sevgilinin gözü nergise benzer (tah. 3/4).

Sevgili badem gözlüdür (tah. 3/5).

Sevgilinin gözü nergis gibi baygındır (g. 12/2, g. 176/1).

Sevgilinin gamzesi çok kişinin kanına girdiği için gözü kanlanmıştır (g. 21/5).

Gözleri işve kadehiyle sarhoştur (g. 37/1, g. 271/2).

Sevgilinin nergise benzeyen hilekâr gözünün kastı can âşığın can parasını almaktır (g. 79/2).

Herkes sevgilinin gözlerinin lütfuna taliptir (g. 91/1).

Sevgilinin cellat gözünün üzerindeki kirpiği görenler "bir harâmî, acımasız hançere sarılıp yatmış" derler (g. 129/3).

Akdoğan avlanmayı sevgilinin gözünden öğrenmiştir (g. 224/3).

Sevgili ahu gözlüdür (g. 281/4).

Sevgili ceylan gözlüdür (g. 316/2).

Sevgili, büyücü, kafir ve cadılardan daha kem gözlüdür (g. 207/1).

Sevgilinin gözünün ve dudağının hatırına şarap içen badem şekerini meze edinir (g. 326/4).

3.2.8.2.2.2.13. Kaş

Sevgilinin kaşı âşığa gam verir (mur.7/3).

Sevgilinin kaşı hilal gibidir (muh. 8/1, g. 264/1, g. 326/1, g. 343/1).

Zahit sevgilinin kaşını görünce onu cami duvarına mihrap yapar (g. 12/4).

Sevgilinin kaşı yaya benzer (g. 89/5, g. 90/3, g. 103/4, g. 175/3, g. 201/4, g. 269/3, g. 319/3,)

Hilal, her ay başında yeni bir şekil alsa da sevgilinin kaşının biçimini alamaz (g. 40/4).

Kaş ye harfine benzer (g. 40/5, g. 48/1, mua. 35).

Sevgilinin gözü aslan avlarken kaşı da kement atar (g. 207/5).

Hilal, sevgilinin kaşı ile birleşip tamamlanayım dolunay olayım deyince yıldızlar onu taşlarlar (g. 264/1)

3.2.8.2.2.2.14. Kirpik

Sevgilinin kirpiği haramidir, âşığın kalbinin kilidini bıçağı ile açıp can parasını alır (g. 34/3, g. 129/3).

Ok gibi delicidir (g. 104/4, g. 166/4, g. 172/1, g. 175/3, 235/2, g. 257/2, g. 262/5, g. 320/4, g. 321/5, mua. 6, mua. 51, mua. 141).

Kılıca benzer (mur. 2/1, g. 125/1, g. 169/2,).

Sevgilinin devlet duasına benzeyen yüzündeki üstünlerdir (g. 34/5).

Sevgilinin kirpikleri okun vasıfları hakkında elif redifli bir matla beyti yazmıştır (g. 152/1).

Sevgilinin dört dizi kirpiği Gülistan'ın bir rubaisidir (g. 179/1).

Mızrak gibidir (g. 231/3).

Sevgilinin kirpiğinin hayali gözyaşı askerlerine kılıç çekince göz meydanı kana bulanır (g. 264/3).

İşve ülkesinin askerleridir (g. 271/1).

Şişe benzer âşığı kebap eder (g. 320/4, g. 334/1).

Yazıcılık eder (g. 333/5).

Sevgilinin yüzü devlet duasıdır kirpikleri üstünleridir (g. 34/5).

3.2.8.2.2.2.15. Saç, Kakül

-Atılgan-

Bulut, kakülün atılganlığına özenip şimşek kılıcını kuşanır (g. 237/2).

Sevgilinin kakülü atılgandır, hareketlidir (g.12/1).

-Dal-

Dal harfine benzer (g. 170/2).

-Gece, Karanlık-

Sevgilinin saçı garb diyarı gibi karanlıktır (mur. 5/2, 97/4).

Sevgilinin kakülü kubbealtı karanlığı gibidir (mur. 5/3).

Gece, sevgilinin saçını görünce kaygısından kararır (g. 50/3).

Saç gece gibi karanlıktır (mua. 33).

-Gölge-

Kime sevgilinin saçının gölgesi ecel korkusu verse Cebrail ona kanadından yelpaze etsin (g. 317/3).

-Hüma-

Sevgilinin saçının Hümâ'sı âşığın ağzına kadar gelmiş avıdır (g. 217/5).

-Kama-

Siyah bir kamaya benzer (g. 125/2).

-Kara Şal-

Sevgilinin kakülü hasta gözünün üstündeki siyah örtü gibidir (g. 21/2).

Saç, kara şala bürünmüş Rumeli abdalına benzer (müf. 4).

-Kitap-

Sevgili gönlü yaralıların kara yazılarıyla saçından bir kitap yazar (mua. 137).

-Lam-

Lam harfine benzer (g. 195/1).

-Leyla-

Sevgilinin saçı ve kakülü Leylâ'ya benzer (muh. 11/1, muh. 14/1).

-Misk, Amber-

Ubeydî sevgilinin saçına sürdüğü misk ü amber şişesinin çubuğu olmuştur (g. 180/5).

Amber kokuları saçar (g. 4/3, g. 328/2, g. 67/1, g. 197/1, g. 234/1,).

Siyah amber kendisini sevgilinin saçına benzetince bu gamla nafenin kanı kurur (g. 334/4).

Amber renklidir (g. 235/1).

-Siyah-

Sevgilinin siyah saçına benzemez deyince gece kaygıdan kararır (g. 50/3).

Âşık ölünce yasını kakülün tutmasını ister (g. 244/4).

-Seccade-

Sevgilinin saçları güzellik camisinin siyah ipli seccadesidir (g. 82/3).

-Sümbül-

Sümbülün topraktan çıkma sebebi sevgilinin kakülüdür (g. 87/5).

Sevgili başına sümbül taksa onun kakülü gibi görünür (g. 61/4).

Sevgilinin saçı sümbüldür (tah. 3/4, g. 280/1).

-Şam-

Sevgilinin saçını görenler Şam'dan vazgeçerler (g. 149/4).

-Tarak-

Namaz kılan kimsenin hayalinden sevgilinin saçı gitmezse her an tarağını düşürür (mua. 23).

-Tuzak-

Gönül kuşu sevgilinin saçının tuzağına düşer (g. 128/3).

-Yılan (Mâr)

Kakülü yılan gibi kah eğri kah doğru hareket eder (g. 31/1).

Sevgilinin yanağı üstündeki saçları, gül bahçesine inmiş iki kara yılana benzer (g. 129/5).

Çok başlı yılana benzer (g. 289/2).

Gündüz vakti uyuyan yılan halka gibi çöreklenirmiş sevgilinin saçının dolaşık olması bu yüzdendir (g. 328/1).

Tabip sevgili, saçının yılanını panzehirine katmak için ağzına alır (g.328/2).

Yılana benzer saçı sevgilinin dudağı iksirinden zehirlendiği için uzanıp yatar (g. 328/3).

Sevgilinin yanağı saçlarının arasından ışık vermese kakülleri yılan gibi birbirine dolanırdı (g. 270/3).

-Zincir-

Deli gönül sevgilinin kakülünün bağına düşmüş bir zincirlidir (g. 64/3, g. 92/2, g. 335/4).

Sevgili, âşığı saçının zincirine bağlamaya layık görür (mua.1).

-Diğer-

Kakülü sonsuz ömürdür dense yeridir (muh. 13/3).

Kakül yan kesicidir (g. 21/2)

Eğridir, iki büklümdür (g. 170/1, g. 139/3, g. 282/4, mat. 8, mua. 87).

Âşığın gönlü sevgilinin saçları arasında kalmıştır (mua. 8, g. 199/1, g. 207/4, g. 276/3).

Sevgilinin yüzü saçları arasından görünüp ışık saçar (mua. 15).

Sevgili, âşığı saçının çengeline asar (mur. 2/2).

3.2.8.2.2.2.16. Sine

Sevgili göğsünü kapatınca güneş tutuldu sanırlar (g. 257/4).

Gümüş renklidir (g. 15/4, g. 125/2, g. 289/2).

3.2.8.2.2.2.17. Ten

Gümüş renklidir (g. 37/5, g. 64/2, g. 84/4, g. 88/4, g. 161/4, g. 214/2, g. 233/3, g. 276/2).

3.2.8.2.2.2.18. Ter

Rakı bile ateşe değince yanarken sevgilinin yüzündeki ter taneleri nasıl durur anlaşılmaz (g. 159/1).

Çiğ taneleri dilberin terli yüzüne öykününce gül yaprağına yapıştılar (g. 265/5).

3.2.8.2.2.2.19. Yanak

-Ateş, Nâr-

Sevgilinin yanağının ateşi gülşen ocağındaki altınla dolu goncayı kızdırmıştır (g.37/4).

Sıcaktır, ateşlidir (g. 103/5, g. 126/2, g. 258/3).

-Ayna-

Aynaya gibi parlaktır (g. 314/4, g. 325/2).

-Ay-

Aya benzer (muh. 8/1, g. 5/4, g. 202/2, g. 175/2, g. 312/1, mua. 16,).

Ubeydî sevgilinin yanağına ayın yüzü der (g. 231/5).

-Aydınlık, Işık, Nur-

Sevgilinin yanağı şark diyarı gibi aydınlıktır (mur. 5/2).

Sevgilinin parlak yanağı Hz. Muhammed'in nurudur (muh. 13/3).

-Bayram-

Âşık, sevgilinin yanağının bayramını görüp ona kurban olur (g. 40/1).

-Gül-

Gül gibi al aldır (mur. 3/3, g. 199/1g. 7/1, g. 60/1, g. 76/4, g. 111/3, g. 153/3, g. 235/3, g. 339/1, g. 191/1, g. 199/5, g. 239/1, mua. 61, mua. 78).

Güller sevgilinin yanağından utanır (muh. 1/3).

Ayva tüyleri arasında yanağının rengini görenler bahar bahçesine yer yer kırmızı çiçekler ekilmiş der (g. 37/3).

Güneş gül bahçesine sevgilinin yanağından haber götürür (g. 4/2).

Sevgilinin yanağı üzerindeki saçları gül bahçesine inmiş iki kara yılandır (g. 129/5).

-Güneş-

Sevgilinin yanağı güneşe benzer (g. 105/3, g. 235/4, g. 311/2, g. 340/3, g. 325/1, g. 57/1, mua. 22, mua. 54, mua. 76,).

-Lale-

Sevgilinin yanağı lale gibi kırmızı renklidir (mur. 3/1).

-Mum-

Mum gibi âşığın can evini aydınlatır (muh. 8/2, g. 128/5, g. 314/2, g. 344/4, kt. 4,).

-Nar Çiçeği-

Sevgilinin yanağı nar çiçeğine benzer (mur.7/1, g. 128/2, g. 136/1).

-Rûm-

Sevgilinin yanağını görenler Rum ülkesinden vazgeçerler (g. 149/4, g. 267/5).

-Semen-

Sevgilinin yanağı yasemindir (g. 174/1).

-Varak-

Yanak bir sayfadır (g. 139/4, g. 334/5).

-Diğer-

Yastık, geceleri sevgilinin yanağını öptüğünden kendini naza çeker (g. 253/5).

İşve ülkesidir (g. 271/1).

3.2.8.2.2.2.20. Yüz

Sevgilinin yüzü âlemi gösteren aynadır (mur. 5/3).

Güneşe benzer (muh. 8/1, muh. 11/2, tah. 1/2, g. 199/4, g. 312/3, mua. 40, mua. 139).

Sevgilinin gün yüzü olmadan dünya âşığın gözüne zerrece görünmez (muh. 11/2).

Sevgili peri yüzlüdür (muh. 13/2).

Sevgilinin yüzü aya benzer (tah. 1/2, g. 56/2, g. 65/4, g. 104/2, g. 104/5, g. 106/3, g. 129/1, g. 135/1, g. 217/3, g. 257/4, g. 272/4, g. 274/3, g. 314/4, mua. 27, mua. 43, mua. 48, mua. 49, mua. 57, mua. 68,).

Saba rüzgarı sevgilinin yüzünün haberini gülşene götürür (g. 6/4).

Sevgilinin yüzü devlet duasıdır kirpikleri üstünleridir (g. 34/5).

Sevgilinin yüzü bir âlemdir, ağzı yokluk denizi, dili o denizin açıkları, dudağı denizin kıyısı kaşları körfezidir (g. 57/2).

Sevgilinin yüzü bir şehire benzer (g. 75/3).

3.2.8.2.2.2.21. Bel

Sevgilinin beli âşığın gönlünün çelinmesinde incelik göstermiştir (g. 27/3).

Âşık, gönül parasını çalıp orta yerden kaybolan bele kördüğüm gibi sarılmak ister (g. 40/3).

İnce belin düşüncesi âşığı hayal eder (müs. 1).

Sevgilinin yok kadar ince olan belinin dedikodusundan âşığın haberi yoktur (g. 76/3).

Âşığın tenindeki her kılın dili olsa haşre dek sevgilinin kıl kadar ince olan belinin vasıflarını anlatırlardı (g. 273/2).

Kıl kadar ince bellilerin şahı sevgili onca aşığını bir tüyü ile çeker (g. 313/4).

3.2.8.2.1.3. Sevgilinin Maddi ve Manevi Halleri

3.2.8.2.2.3.1. Ayağının Toprağı

Âşık ancak sevgilinin ayağının toprağını öpebilir (mur. 4/1).

Sevgilinin ayağının toprağı âşık için iksirdir (muh. 1/2).

Güneş sevgilinin ayağının toprağına ulaşınca başına altın taç takar (g. 29/3).

Sevgilinin ayağının izinin toprağı âşığın yüzündedir (g.49/4).

Sevgilinin ayağının toprağına erişen kimse kimya ilminin sahibi olur (g. 112/4).

Sevgilinin ayağının tozu misk gibidir (g. 139/3).

Goncalar tomurcukları içinde sevgilinin ayağına saçmak için altın tozu saklarlar (g. 183/4).

Âşık sevgilinin toprakta kalan ayak izini dağıtmak istemez (kt. 4).

Sevgilinin ayağının toprağı âşığın başının tacıdır (mua. 5, mua. 146).

3.2.8.2.2.3.2. Cevr, Cefa, Belâ, Vefâsızlık, İstiğna

Sevgili cefakârdır (mur. 1/2, mur. 1/3, mur. 3/1, mur.6/2, mur. 6/3, mur. 7/5,, muh. 1/1, g. 299/2, g. 327/1).

Belaların kaynağıdır (mur. 1/2).

Vefâsızdır (mur. 1/3).

Rakiplerle muhabbet eder, başkalarını âşıktan makbul görür (mur. 1/4, mur. 1/5, mur.6/3, g. 47/3).

Sözüne sadık olmaz (mur. 1/5, g. 47/4)

Âşığına merhamet etmez (mur.6/1).

Âşığın canını alır, kanını döker (muh. 12/1).

Bela eli âşığın yakasını yırtar (muh. 13/1).

Kararsızdır, hercaidir (tah. 1/2, g. 16/3).

Afet-i devrândır (tah. 1/2, g. 16/3).

Sevgili âşığın gam hanesine bir gece de olsa misafir olmaz (tah. 1/3).

Âşık ayağını öpmeye çalışınca onun başını ezer (müs. 1/1).

Sevgili, âşıklara devamlı elini öptürerek ağızlarını tutmalı ve onun hakkında cefakârdır demelerini önlemelidir (g. 3/4).

Sevgili ona sözlerini sunan âşığa öfkelenip üzerine atılıp ona laflar söyler (g. 4/5).

Sevgili cefâ ikliminin padişahıdır. (g. 7/2).

Âşık her gün yüzüne bakmak isteyince yere bakmasını söyler (g. 11/4).

Güneş üzengili padişah sevgili atıyla kullarını çiğneyeli ayağı yere basmaz (g. 14/5).

Sevgilinin istiğna kılıcı âşığın bağrını parçalar (g. 22/2).

Parasız âşık vefa bulamaz (g. 27/1).

Âşığı cefa taşıyla yaralar (g. 172/2, mua. 31).

Cefa elinin tokadı âşığın yüzünü kızartır (g. 249/4).

Sevgilinin cefa yükü âşıkları inletir (g. 323/2).

Sevgili kendi gölgesini dahi ayağı altına alan zalim bir sultandır (g. 170/3).

3.2.8.2.2.3.3. Gönül

Sevgilinin kalbi taştandır (mur.6/1, muh. 14/1, muh. 14/2, muh. 14/3).

Âşık, sevgiliye gönül nakdini başka birine verme deyince sevgili, âşığa "sen gönlümün mütevellisi misin" der (g. 6/2).

3.2.8.2.2.3.4. Huy

Âşığın gönlü sevgilinin güzel huylarını övenlerin başındadır (mua. 152).

3.2.8.2.2.3.5. Kapısı, Eşiği, Huzuru

Sevgilinin eşiğine yüz sürülür, secde edilir, gözyaşı akıtılır (mur. 1/1 mur. 4/2, muh. 6/2, tah. 1/2).

Sevgilinin huzuruna saygı ile gelinir (mur. 4/1).

Âşıklar sevgilinin kapısından ayrılmaz (g. 4/4, g. 14/4, g. 111/4).

Sevgilinin kapısına gözyaşı parası dökülür (g. 64/2).

Ubeydî sevgilinin kapısında ölür (g. 164/5).

Ay, sevgilinin kapıcısı olduğu için başına altın tac taksa yakışır (mua. 74).

Aşıkların makamı sevgilinin eşiğidir (g. 64/1, g. 230/2, g. 245/1, g. 275/3,).

Sevgilinin eşiği âşığın Kabe'sidir (g. 72/3, g. 213/2,).

Sevgilinin eşiğinin toprağına hediye olarak gözyaşı incileri saçılır (g. 96/5).

Âşığın yüzü sevgilini eşiğine kapanmaktan aşınır (g. 107/4).

Güneş, her gece sevgilinin eşiğinden kovulsa da sabah yüzünü eline alıp geri gelir (g. 121/3).

Âşık sevgilinin eşiğinin taşlarını lal renkli gözyaşıyla süsler (g. 181/2).

Sevgilinin mahallesinin safâsını bırakıp Kabe'ye gitmek zordur (g. 40/1).

3.2.8.2.1.3.6. Lütuf

Yeri geldiğinde sevgilinin lütfu ve keremi çoktur (mur. 4/3).

Âşığın gam evine ayak basarak ona lütfeder (g. 16/2).

Düşmanın kastı daima âşığı çiğnemektir fakat sevgili önce davranarak onlara izin vermez (g. 23/3).

3.2.8.2.2.3.7. Naz, İşve

Ubeydî, sevgilinin sözlerinin işvesini görüp canını onun dudağına feda eder (muh. 8/3).

Sevgili, işve zehiri ile âşığın canını korkutur (g. 79/2).

Sevgili naz padişahıdır, yanağı işve ülkesi, siyah kirpikleri işve askerleridir (g. 271/1, g. Sevgilinin gözü naz şarabıyla dolu işve kadehinden içip mest oldu (g. 271/2).

282/3, g. 288/1).

Sevgilinin yanağı, gamzesinin hançer çektiğini görünce beninden naz siperi edindi (g. 271/3).

Sevgilinin boyu işvesini gösterir (g. 271/5).

Ağaç sevgilinin işvesine öykünürse silkelenip meyveleri düşürülür (mua. 69).

3.2.8.2.2.3.8. Söz, Mektubu, Fermânı

Tatlı sözlüdür (mur. 5/1).

Sevgili, beyân ülkesinin padişahıdır (muh. 2/1).

Şiirleri meclis meclis dolaşır, (muh. 2/2), hayalleri gizli bir hazinedir (muh. 2/3).

Dilberden gelen mektup bir tabak mücevher gibidir (g. 49/1).

Sevgilinin ayva tüylerinin mektubu âşığı sevdaya salıp muhabbet postacısı eder (g. 66/4).

Kalemler ayrılık mektupları yazdıkça kararırlar, mektuplar sevgilinin eline geçince açılırlar (g. 84/1).

Sevgilinin lal dudağının tüylerini görünce âşık, yakut gitti mektubunu yadigar bıraktı der (g. 139/5).

Sevgilinin vasıfları üzerine yazılınca mektup âşık olur, bağrı lale gibi yanar (g. 160/1).

Sevgili, âşığa eğer eziyetimi çekmeyip gidersen bundan sonra haberini ancak mektubunda alayım der (g. 186/2).

Felek sevgili için ayın sayfasına yazdığı mektubu katlar; görünen hilal değildir (g. 199/2).

Sevgili lütfedip âşığın defterine yazarsa gönül defteri dağılıverir (g. 50/2).

3.2.8.2.3. Rakip

Aşığa söverler, arkasından konuşurlar (mur. 1/3, mua. 89)

Güle benzeyen sevgilinin dikenleridir (mur.7/3)

Sevgilinin adını çıkarmak için ona haber gönderir (g. 3/1).

Çirkin yüzlüdür (g. 4/4).

Âşığı halka şikayet eder (g. 4/4).

Sevgili gönül nakdini genç birine verir (g. 6/2).

Münasebetsiz rakip mecliste durmadan şarkılar söyleyip geceyi beyhude seslerle doldurunca onu kimse dinlemez (g. 6/3).

Şarap gibi gönlü saf olan kimselerin yeri her zaman baştadır; tortu gibi fitneci kimselerin yeri ise aşağıdadır (g. 20/3).

Sevgiliyi öpmek için ağız açmış kara ağızlı divite benzer (g. 23/2).

Düşmanın kastı daima âşığı çiğnemektir fakat sevgili önce davranarak onlara izin vermez (g. 23/3).

Âşığa ayıplama okunu atarlar (g. 49/3).

Sevgilinin lal dudağının meyvesini umarlar (g. 50/1).

Rakip canım diyerek sevgilinin yanından ayrılmıyorsa âşıklar onun canını alır (g. 52/2).

Rakip, güzeller şahı geçit resmini seyre çıkmaz deyince âşıklar alayı bozulup dağılır (g. 60/2).

Âşık, rakipleri yanına toplama deyince sevgili ona öfkeyle bağırır (g. 84/2).

Sevgilinin ayağını öpmek için meclisine gelen âşık, rakiplerin kabalıklarını anlatıp derdini kadeh gibi döker (g. 85/2).

Rakip, sevgilinin bakışının okunu taş zannedip beni vur der (g. 90/1).

Sevgili, rakiplerin sararmış yüzünü görünce onlara kanmış; Ubeydî onların yüzünü kanla yıkayıp hilelerini yanlarına bırakmaz (g. 105/5).

Sevgilinin gece vakti rakiple kaçtığını öğrenince âşığın gözbebeği karalar giyip ağlar (g. 129/4).

Âşığın gözyaşı gümüşken rakibin gözyaşı kurşundur (g. 131/4).

Âşıklar rakibi, gülü sevenin dikene katlanması gibi beslerler (g. 136/5).

Rakip hilecidir (g. 182/3, müf. 6).

Sevgili rakiplerle dolaşır, yatıp kalkar (g. 182/4, g. 226/2, g. 227/5, g. 242/1, g. 252/5, g. 275/1, g. 338/1, mat. 14).

Uğursuzdur (g. 200/4).

Çirkindir (g. 207/2, g. 257/3).

Ubeydî, sevgilinin kendisini öldürmesi için rakibi göndermesini ona yakıştırmaz (g. 233/5).

Eşek rakip gam yükünü çekmeyi kolay sanır (g. 265/2).

Âşık sevgilinin kendisini sevmesini istiyorsa rakiplerle sohbet etme diyerek nasihat etmemelidir (g. 285/1).

Âşık sevgilinin yüzünü rakiplere göstermesini istemez (g. 294/2, mua. 121).

Rakip sevgili ile âşığın arasındadır (g. 299/2).

Rakip sevgiliyi iki gözüm derse âşık onun iki gözünden birini çıkarır (mua. 24).

Sevgilinin adını çıkarırlar (mua. 130).

Meyhanede rakibin gölgesi kadehin üzerine düşünce şarap kızgınlıktan köpürdü (g. 85/3).

3.2.8.2.4. Zahit, Sofu

Zahit zühdün eteğini tutar (mur.7/1).

Zahit sevgilinin kaşını görünce onu cami duvarına mihrap yapar (g. 12/4).

Zahit, Kevser havuzundan vazgeçmezse sevgilinin aşk kadehine el uzatmamalıdır (g. 20/2).

Zahit sevgilinin kaşını görünce hayretinden onu cami duvarına mihrap yapar (g. 12/4).

Zahit, âşığın göğsündeki yıldızlar kadar çok yaralarını görünce ayıplar (g. 62/2).

Zahit, rintlere devamlı nefisle mücadele için dünyadan alakayı koparmayı hatırlatır (g. 113/2).

Zahitin kulağına bir kez aşk sazının nağmesi çalınsaydı âşığın neye uğradığını anlardı (g. 164/4).

Âşık, zahidin neden aşk şarabından uzak durduğunu anlayamaz (g. 201/2).

Zahit, sevgilinin tasvirini görse nağmesini dinlese ameli unutur (g. 313/2).

Zahit, sevgilinin saçının ucunun beninin üzerine düştüğünü görünce tespih tanelerini ipinden ayırır (mua. 14).

Sofu, şimdi dünyada bir saman çöpü gibi uçmaktadır zamanı gelince toprak yarığına dikilip dinlenecektir (g.5972).

Sofu, âşığın şaraba ve güzellere dayanamadığını bilmez (g. 68/4).

Ubeydî'nin derdi Allah rızasını kazanmakken, sofu boynuna hırkasını alıp dünya işleriyle ilgilenir (g. 131/5).

Sofu, daha en başta gözyaşları deniz olmamışken saflık incisine ulaşmaya çalışarak boş yere uğraşır (g. 198/3).

Âşık, sofuya bir damla şarap bile vermek istemez; iç diye ısrarı doğru değildir (g. 322/4).

3.2.8.2.5. Hîz

Hîzlerde hayâ, edep, namus, utanma, vefâ, doğruluk olmaz (tcb. 1/I/1, tcb. 1/I/5, tcb. 1/II/5, tcb. 2/III/5, tcb. 1/IV/5, tcb. 1/V/5, tcb. 1/V/2).

Sözlerinde şirinlik yoktur (tcb. 1/I/2).

Hîze meyledenlerde devlet yoktur, onlara merhamet etmek olmaz (tcb. 1/I/3).

Hîzler paraya düşkündür (tcb. 1/II/1, tcb. 1/II/4, tcb. 1/IV/2).

Hayır yolunu gösterenlere aldırmaz, şer yolunu seçerler (tcb. 1/II/2, tcb. 1/III/1).

Alçak kimselere saygı gösterirler, gönül dostlarını sevmezler (tcb. 1/II/3, tcb. 1/III/3).

Bıçağı elinden hiç düşmez adam öldürmeyi zerafet anlar (tcb. 1/III/3).

Söverek söyleşmekten hoşlanır (tcb. 1/III/4).

Hîz güzellik ülkesinin sultanı olsa da kişi ondan sakınmalıdır (tcb. 1/IV/1, tcb. 1/IV/3, tcb. 1/IV/4, tcb. 1/IV/5, tcb. 1/V/1).

Sır tutmazlar (tcb. 1/V/4).

3.2.8.3. Kavimler

-Acem-

Ubeydî, sevgilinin beni ile Rum'da Acem şairlerine nokta koymuştur (g. 267/5).

-Arap-

Bir gazelde Hz. Muhammed Muhammed-i Arabî şeklinde zikredilmiştir (g. 301/1).

-Çin-

Çin putuna benzeyen sevgilinin gönlünde yer ermek dünya kilisesinde mermer işlemekten zordur (g. 272/2).

-Habeş-

Sevgilinin beni, kaşlarının tâkı üzerinde halis topraktan bir balkon yaptırmış Habeş sultanı gibidir (g. 237/4).

Sevgilinin beninin hayali âşığın gözlerinde sırça saray içindeki Habeş sultanına benzer (g. 330/4).

-Tatar-

Tatar âhusunun misk kesesi sevgilinin yüzünün ayva tüylerini duyup çözülüp Rum diyarına gelmiştir (g. 327/3).

-Türk-

Sevgili tacı ile bir Türk güzele benzer (muh. 7/4).

-Yahudî-

Hz. Muhammed'in peygamberliğini inkar eden Yahudilerin başlarında cehennem ateşinde alevler görünür (g. 256/3).

3.2.8.4. Toplumsal Hayat

3.2.8.4.1. Âdetler, Gelenekler ve Davranış Biçimleri

-Alay, Geçit Resmi-

Âşık sevgilinin geçit resminde başı çeker (muh. 14/2).

Rakip, sevgili geçit resmini seyre çıkmaz deyince âşıklar alayı bozulup dağılır (g. 60/2).

-Definecilik-

Âşığın kabri boş değildir gam hazinesinin üzerine taşlar konup işaretlenmiştir (g. 66/5).

-Ekmek Hakkı-

Sevgili, âşığa vaadettiği buseyi vermeyince âşık ekmek hakkını hatırlatır (g. 223/3).

-Elif Çekmek-

Dervişler vücutlarına elif harfi gibi uzun kesikler açarlar (g. 76/5, g. 243/3, g. 284/2, g. 292/3).

-Göçtü-

Şair, kendisi ölünce meyhane kapısına "Göçtü Ubeydî" diye yazılmasını ister (g.322/5).

-Külahı Göğe Atmak-

Hilal, sevgilinin yüzü mumunun altın külahına benzerim diye sevincinden külahını göğe atar (g. 71/3).

-Matem-

Dünya matem yeri olduğundan yer karalar bağlasa gök mavi giyinse yeridir (g. 58/5).

Matem gününde kara giymemek ayıptır (g. 243/2).

-Tomruğa Vurmak-

Gonca, sevgilinin dudağına öykününce bahar onu tomruğa vurup işkence eder (g. 263/5).

3.2.8.4.2. Alışveriş

-Bazâr, Çarşı-

Âşık gönül parasını ezel pazarında yitrimiş, dünyaya gelince onu gümüş tenli bir güzelin elinde bulmuştur (g. 161/4).

-Para (Akçe, Dinâr, Sikke)-

Felek, hükümdarın sikkesini nakışlamak için elinde bir altın topunu çevirir (k. 2/9).

Aşığın gözyaşı akçe, sararmış yüzü altın dinardır (tkb. 1/I/5).

Ömür nakde benzer (tkb. 1/V/10).

Sevgili, gönül nakdini genç birine verir (g. 6/2).

Çiğ taneleri mahşer gününe kadar akçe dökseler gözyaşı parasının binde birini hesap edemezler (g. 11/3).

Altın, hükümdarın sikkesi vurulmadan geçerlik kazanmaz (g. 30/3).

Âşığın kanlı yaraları öldükten sonra toprak meclisinde bozdurmak için kızıl altınlardır (g. 57/4).

Revaç bulmasını isteyen âşık gözyaşını silmez; çünkü silinmiş akçe itibarsız olur (g. 111/5).

Gümüş ile kurşunun değeri bir olmaz (g. 131/4).

Rakip, sevgiliye "âşığın senin için parasına kıyamaz" deyince sevgili, "o sözünü bozmaz" der (g. 253/2).

-Terazi-

Sevgili aşk pazarının sarrafıdır; felek ona terazi yıldızlar gümüştür (g. 96/3).

Allah'ın lütfu feleğin terazisini sabah gümüşle, akşam lalle doldurur (g. 300/1).

3.2.8.4.3. Eğlence Hayatı

3.2.8.4.3.1. Bezm *(Meclîs)*

Mecliste şarkılar söylenir (g. 6/3).

Şarap kadehi meclisin gülüdür, kabarcıkları çiğ taneleridir (g. 13/1).

Âşık, Kevser havuzundan el yumayan zahide sevgilinin aşk meclisinin kadehine el uzattırmaz (g. 20/2).

Mecliste halka şeklinde oturan âşıklar haledir; dolunay, kadehte iki yıllık şaraptır (g. 55/1).

Kadeh sevgilinin meclislisinde ayağına çabuk, delikanlı el hizmetçisidir (g. 55/2).

Gönül gam meclisinde sürahi tutunca sürahinin sesini âşığın inlemesi sanırlar (g. 61/5).

Sevgilinin meclisine sürekli ayağını öpmek için gelen âşık, rakiplerin kabalıklarını anlatıp derdini kadeh gibi döker (g. 85/2).

Sevgili, devamlı beylerle Cem'in kadehini çeker; bela meclisinde kulları gam derdini çeker (g. 93/1).

Kadehi hürmetle tutmalıdır; kaza ile kırılırsa mecliste safâ kalmaz (g. 105/2).

Muhabbet meclisinde âşıklar, aşk derdinin şarabını çanak çanak içerler (g. 165/2).

Ubeydî, gam meclisinde eziyetten şarap tortusu gibi ayak altındadır; o hasta ve mahzunun elinde tek kalan kadehtir (g. 168/5).

Sevgilinin kolu üzerinde damarı sanki muhabbet meclisinde gümüşten şamdanda duran kırmızı mumdur (g. 283/3).

Âşık, dilber meclisinde bir âlem izleyeli, âlemi gören gözlerine cennet görünmez (g. 289/3).

Kadeh papağanını tutmak için safâ dostları mecliste halka olup tuzak kurarlar (g. 326/3).

Câmî, UbeydÎ'nin şiir meclisine yetişseydi mânâ kadehinin tortusundan sarhoş olurdu (g. 326/5).

3.2.8.4.3.2. İçki ve Diğer Keyif Verici Maddeler ile ilgili Unsurlar

-Arak-

Rakı ateşe değince yanar (g. 159/1).

Rakı şarabın buharından yapılır (g. 159/3).

Ateşli hastalık için rakı sürüp derman aranır (g. 159/4).

Rakı bir kadehle gönül evini aydınlatır (g. 159/5).

-Başmak Tolusu-

Hilal üzerinde şafak görününce, felek başmağa benzer kadehten şarap içiyormuş gibi olur (g. 79/4).

-Çanak-

Âşıklar aşk şarabını çanak çanak içerler (g. 165/2).

-Gubâr, Esrâr-

Eğer esrar, sevgilinin toza benzer ayva tüylerine öykünürse gönül dostlarını güldürür (g. 53/4).

Âşığın sırlarını ortaya dökmesine sebep olan gam ihtiyarının şarap kabından yediği esrardır (g. 128/4).

İrfan meclisinde esrara vakıf olanlar meziyetler yarıştırıldığında gayesizce raksa başlarlar (mua. 90).

-Hum-

Şarap, soğuk kalması için küp içinde alçak yerlerde tutulur (g. 242/3).

-Kadeh-

Feleğin kadehe benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.2.2.2.1.

Kadeh kırılgandır (tkb. 1/II/5, g. 20/5).

Aşk kadehi gönlü mest eder (tah. 1/3).

Ubeydî, kader taşı gönül kadehini kırmadan aşk şarabını içmeye bakar (g. 20/5)

Kadeh sırça saraydır (g. 12/3).

Şarap kadehi meclisin gülüdür, kabarcıkları çiğ taneleridir (g. 13/1).

Kadeh mecliste sevgilinin ayağı çabuk delikanlı hizmetçisidir (g. 55/2).

Gam meclisinde âşığın elinde kalan tek şey kadehtir (g. 61/5, g. 168/5, mua. 50).

Elinde kadeh olan sırça saraya sahiptir (g. 112/1).

Kadeh âlemi gösteren aynadır (g. 112/2).

Ubeydî bahçe meclisinde gül sevgiliye karşı devamlı kadeh bülbülünü söyletmek ister (g. 214/5).

Âşık, şarap güzelini kadehte görünce âvâresi olur (g. 235/3).

Âşık gam askerine karşı kadeh ve sürahi çekerek savaşır (g. 267/4).

Gönlü muhabbet kadehine düşen güneşin altın kadehine meyletmez (g. 278/2).

Çeşm-i bülbül, sevgilinin endamını seyrederken kadehe düşmüştür (g. 278/4).

Kadeh papağını tutmak için yârân mecliste halka olup tuzak kurarlar (g. 326/3).

Gönül gözleri baygın sevgilinin aşkına düşünce nergis gibi soyunup kadehe düşer (g. 342/1).

-Kâse-

İnsanın başı yokluk meclisinin kasesiyken kimse ona ibret şarabını doldurmayı düşünmez (g. 58/4).

-Meze-

Sevgilinin gözünün ve dudağının hatırına, şarap içenler badem şekerini meze edinirler (g. 326/4).

-Pîr-i Mey-fürûş-

Şarap satıcısı ihtiyar mecliste bulunmayınca âşık şarabı elinde olmadan ondan izinsiz içer (g. 111/2).

-Sürâhî-

Gam meclisinin sürahisinin sesi âşığın inlemesine benzer (g. 61/5).

-Şamdan-

Bahçe meclisinde serviler yeşil mumlara benzer (g. 55/3).

-Şarap, Bâde, Mey-

Sevgilinin dudağının şaraba benzetilmesi ile ilgili bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.2.2.9.

Âşığın gözyaşının şaraba benzetilmesi ile ilgli bkz. 3. Bölüm 3.2.8.2.1.2.12.

Şarap sâkînin lal dudağının aksinden kırmızı elbise giyinir; kabarcığı da onun yakut düğmesidir (g. 11/1).

Değme şarap insanı harap eder fakat kabarcık şaraba düşeli sırça saray sahibi oldu (g. 12/3).

Şarap sâkînin lal dudağını görünce hararetinden uçuk gibi kabarcık çıkarmıştır (g. 13/2).

Şarap kabarcığı gül yüzlü sâkînin yardımıyla âşığın aklını almak için kadehten baş kaldırıp ayaklanır (g. 14/3).

Âşık öyle şarap içer ki feleğin küpleri boşalır o yine de yarı sarhoş olur (g. 20/1).

Şarap gibi gönlü saf olanın yeri her zaman baştadır; tortu gibi fitneci kimselerin yeri ise aşağıdadır (g. 20/3).

Şarap her zaman fesada sebep olur (g. 27/5).

Şarap sevgilinin dudağını öpmek için devamlı sürahiden akar; kan terler (g. 49/2).

Hükümdarlar, âşığın kızıl şarapla dolu sırça sürâhisini görselerdi başlarına taç ederlerdi (g. 63/4).

Âşığın şaraba ve güzellere ihtiyarı yoktur (g. 68/4).

Meyhanede rakibin gölgesi kadehin üzerine düşünce şarap kızgınlıktan köpürdü (g. 85/3).

Âşığa şarap içip âlemde güzel sevme diyene âşık: "şeriati bırakalım ya hiç zerafet yok mudur?" diye sorar (g. 98/2).

Âşığı şarap ayakta tutar (g. 108/1)

Âşık, bir kadeh şarabı Cemşîd'in ülkelerine değişmez (g. 108/2).

Âşık şarap içip âleme kendini kötü tanıtmak ister (g. 209/3).

Şarap, eğlence kasrında bir gül yanaklı güzeldir; akıl onun şeklini kadehte görünce âvâresi olur (g. 235/3).

Şarap sevgilinin dudağı kadehine esir olmasa mecliste ayak üstünde durmazdı (g. 287/3).

Şarap sevgilinin dudağının şevkiyle dönmekten kabarcık gibi kan toplar (g. 315/2).
Şarap gönlü gam pasından arındıran ciladır (g. 214/4).
Tasa, gam meclisinde gözün yaşını akıttıysa gussanın da başını çok kere şarap ezer (mua. 50).

Şarap mecliste her zaman peyderpey sevgilinin busesini alır (mua. 112).

-Testi-

Sofu, âşığın şaraba ve güzellere ihtiyarı var sanıp testiden çeken âşığa ihtiyarlarla otur der (g. 68/4).

3.2.8.4.3.3. Musıki

-Def-

Def mecliste nice yerde ona vuran sevgiliyi anıp inler (g. 154/4).

-Deffâf-

Saz üstadı gül güzellik meclisinin şarkıcısına tef çalarak eşlik eder (g. 96/2).

-Çeng-

Felek çenge benzetilir (tkb. 1/II/6).

Can rebap ve çengin nağmesi havasında, gönül nigarın dudağında kalmıştır (mua. 26).

-Hicâz-

Sevgilinin mahallesi Kâbe'sinde şıkların âhı Hicâz makamındadır (g. 288/2).

-Kopuz-

Vücut kopuza benzer (tkb. 1/II/6).

-Mutrib-

Şarkıcının sesi meclise safa verir (g. 131/1).

Mutribler, neyi, defi gönül iniltisi kadar hazin bulmadılar (g. 253/4).

-Ney-

Kemikler neye benzer (tkb. 1/II/6)

Mecliste şarkılar söylenir (g. 6/3).

Ney, âşığın inlemesini kıskanınca benzi saz rengine döner (g. 325/3).

-Rakkas-

Âşığın âh kıvılcımlarının sanatı feleğin eğlence sarayında Zühre'yi rakkas eder (g. 131/2).

-Rebap-

Âşığın göğsü rebap olmuştur (g. 17/2).

Zahidin kulağına bir kez rebap sesi çalınsaydı âşığını neye uğradığını bilirdi (g.164/4).

-Terâne, Nağme-

Bülbül nevruz teranesini bağlayıp nevruz nağmesini çeker (g. 329/1).

-Ud-

Göğsü rebap olmuş âşık ud ateşte yansa da aldırmaz (g. 17/2).

Âşığın âhı udu yakar (mua. 47).

-Üstad-

Saz üstadı gül güzellik meclisinin şarkıcısına tef çalar (g. 96/2).

3.2.8.4.3.4. Oyunlar

-Gûy u Çevgân-

Sevgilinin çenesi topuna karşı saçının değneği eksik olsa ne olur; âşık gam elinde değnek olmuştur (g. 102/2).

-Kâsebâz-

Sevgili, âşıkların can paralarını toplayan bir kase cambazıdır (g. 110/1).

Âşıklar kase cambazı sevgilin,n etrafında halka şeklinde oturup onu izlerler (g. 110/5).

-Perde Oyunu, Gölge Oyunu (Hayâl)-

Gönül dostlarının gözü arkasında şairin sevgilinin vasıflarını dikkatle anlattığı hayal perdesindedir (g. 75/5).

-Satranç-

Şah sevgilinin beninin piyonunu almak için âşığı âhı yeryüzü tahtasına at salar (g. 24/1).

3.2.8.4.4. Giyim Kuşam

-Aşkar-

Gönül kanı, sevgilinin lâl dudağı için inciler derleyen gözü aşkarlayıp kırmızıya boyar (g. 315/1).

-Câme-

Sevgili, gönül yakmak için yakalı elbise giyer (muh. 12/1).

Şarap sâkînin lal dudağının aksinden kırmızı elbise giyinir; kabarcığı da yakut düğmesidir (g. 11/1).

Altın işlemeli elbise âşığın sararmış tenini görünce kendisini çarşafa benzetir (g. 15/3).

-Destâr-

Sevgilinin sarığı perişandır (muh. 13/1).

Şair, memduhtan bir sarık hediye bekler (kt. 3).

-Düğme-

Gece vakti goncaların daraldığını gören seher yeli onların düğmelerini çözer (g. 183/1).

-Etek, Dâmen-

Âşık, sevgilinin eteğinden tutmak ister (mur. 7/1, mur.7/2, mur. 7/3, mur. 7/4, mur. 7,5).

-Hay'al-

Sevgili mavi ipekli gömlek giyer (g. 7/1).

-Kara Şal-

Gece karanlığı kara şaldır (tkb. 1/V/5).

-Külah-

Külahlar sevinçli anlarda göğe atılır (muh. 7/4).

-Libâs-

Allah, kimine gül bibi kat kat elbiseler verir, kimini de nergis gibi çıplak bırakır (g. 119/3).

Gökteki Sidre, sevgilinin kıyafetini görünce gözler önüne çıkmaya yürek bulamaz (g. 7/3).

-Nakş-

Sonbahar gelince çınar eline kına yakıp servinin ayağını nakışlar (g. 78/2).

-Naliçe-

Hilal sevgilinin ayakkabısının topuğunun bıraktığı izi öpmek için boyunu iki kat eder (g.104/2).

-Jende-pûş-

Bülbül, Allah aşkıyla yamalı elbiseler giyer (g. 122/4).

-Külâh-ı Mevlevî-

Mum, neyini alıp mevlevî külahını giyince pervaneler sema dönmeye başlarlar (g. 332/4).

-Pelâs, Dîbâ-

Âşık, aşk çulu varken altın işlemeli ipek elbise giymez (g. 245/5).

Zaman nevruz elbisesini giyince insan gam çulunu çıkarıp neşe elbisesini giyer (g. 329/3).

-Pirehen, Gömlek-

Mavi gömlek, saf su gibi sevgilinin tenini güzel gösterir (g. 174/2).

Âşığın gönlü ten gömleği içinde zindandadır (g. 274/1).

-Post-

Dervişler post giyerler (g.22/5).

-Sincâb-

Âşığın güçlü vücudu ayrılık derdiyle yanıp kül olmuştur, sincap kürkü giymiş zannedilmemelidir (g. 14/1).

Sonbahar gelince bülbül sırtına sincap kürkü giyer (g. 78/3).

-Sof, Kabâ-

Sevgilinin gülistânî elbisesinin düğmeleri bahçeye bir sıra ekilmiş menekşe dizisi gibidir (g. 7/4).

Ubeydî, sevgili mavi elbise giydiği için gözyaşıyla ona doğru akmak ister (g. 7/5).

Âşık sevgilinin mavi elbisesinin ince nakışlarını görünce sırtına zırh giymiş sanır (g. 7/2).

Âşığın üzerinde gözyaşının mavi keçe cübbesi varken, kabanı ne yapsın (g. 163/4).

Hasret gamının kılıcı âşığın göğsünü kaftan yakası gibi yırtar (g.233/4).

Güneş ışıkları altın elbiseye benzer (tkb. 1/V/5).

-Sûzen-

Güneş ışıkları altın iğnelere benzer (muh. 7/2).

Güneş ışığının iğnesi insanın gözünü anında dikiverir (g. 90/4).

Ubeydî, sevgilinin yan bakışını vasfedince sözü iğneden yeğ sayılır (g. 242/5).

Aşkından göğsümde yara açtım diyen elbisenin yara dediği gümüş iğnedir (g. 284/2).

-Takke-

Dervişler takke giyer (muh. 7/1).

-Üsküf-

Üsküf takan zengin beyler aşk gemisinde esir olup fakir düşerler (g. 77/1).

Sancağa benzeyen sevgilinin başındaki üsküfü baş alemidir (g. 153/2).

Bülbüller sevgilinin üsküfünü sarı gül sanıp öterler (g. 153/3).

Üsküf, altın fanusun üzerine serilen hümayun kumaşına benzer (g. 153/4).

Ay yüzlü sevgilinin başı üzerindeki üsküfü de halesidir (g. 153/5).

-Ütü-

Ütüler ocaklarda ısıtılır (muh. 7/2).

3.2.8.4.5. Meslekler

-Attâr-

Sevgilinin saçı gibi dünyayı güzel kokularla süsleyen bir attar bulunmaz (g. 118/3).

-Bahçıvan-

Şair, şiirlerinden bir bahçe oluşturmakla bahçıvana meydan okur (k. 1/5).

-Berber-

Berber sevgili, ustura gibi keskin bakışını taşta biler (g. 127/1).

-Cân-bâz-

Can sevgilinin saçının hayalini gönülden göze iletir gibi gam şehrinde cambazlık yapıp ipiyle dolaşır (g. 69/2).

-Debîr-

Felek öğretmeni, yıldızların çokluğundan ayı gösteremez (mua. 145).

-Devşirme, Gulâm-

Goncalar ve serviler, sevgilinin gülşen evinin devşirme hizmetçileridir (g. 180/1).

-Fakîh-

Sırtına sevgilinin taşını almamış sefih, hürmet ihramı giymemiş fakih gibidir (mua. 55).

-Efendi Nâzırı-

Sevgilinin gözleri yüz şehrinin efendi nâzırıdır (g. 75/3).

-Gavvâs-

Şair dalgıçlardan lütfedip, denize girdikleri zaman "sende âşığın gözü gibi sedef yoktur" demelerini ister (mua. 21).

Dalgıçlar, memduhun fazilet ve olgunluk denizinin dibine erişmek için yüz yıllarca dalsalar da dibine ulaşamazlar (k. 3/10).

Mana denizine nice dalgıçlar dalsa da Ubeydî gibi inci çıkaranı yoktur (g. 5/5).

-Hâce-

Ubeydî şiir tüccarıdır (g. 202/5).

-Hallâc-

Âh hallacı tablayla kemanını gezdirince, gönül inleyerek güçsüz vücudu gezdiriyor sanırlar (g.69/1).

-Havâle-

Sevgilinin kaşları yüz şehrinin postacısıdır (g. 75/3).

-Kadı-

Emir sahipleri ve kadıların ahirette halleri harap olacaktır (g. 130/3).

Kadıların eline bir iki kuruş para geçer ama çektikleri belalar hesapsızdır (g. 130/4).

-Kasap-

Kirpiğini kılıç etmiştir; âşığın kanını dökmek için çenesine kuyu kazmıştır (mur. 2/1, mur. 2/3).

Âşık, can koçunu kurban edip gamze kılıcıyla paramparça etmesine çengele asmasına razıdır (muh. 7/2).

-Katip-

Sevgilinin ayva tüyleri yüz şehrinin şehreminidir (g. 75/3).

-Kayyım-

Mum, sevgilinin yüzü mumu için geceleri kayyım olur (g. 242/4).

-Mîr-i Mesâlih-

Emir sahipleri ve kadıların ahirette halleri harap olacaktır (g. 130/3).

-Mubassır-

Âşık, sevgilinin lal dudağının kıymetini dikkatle gözlere bildirmek için başında bekçi gibi dikilir (g. 114/2).

-Muhtesîb-

Muhtesib, göz denen iki küpü parçalayıp dökerek meyhaneyi ateşe verir (mua. 20).

-Musavvir, Nakkaş-

Âşık, musavvirden resmini çizerken kaşlarının yerine sevgilinin atının nallarını çizmesini ister (g. 280).

Nakkaş sevgilinin kaşını resmedemez (mua. 35).

-Müderris-

Kadı ve müderrislerin cümlesi dilber hastasıdır (g. 344/5).

-Mütevelli-

Âşık, sevgiliye gönül nakdini başka birine verme deyince sevgili, âşığa "sen gönlümün mütevellisi misin" der (g. 6/2).

-Nakkaş-

Nakkaşlar kıl kalemle sevgilinin resmini çizerler (muh. 14/2).

-Peyk-

Âşık muhabbet postacısıdır (g. 66/4).

-Pîr, Üstad-

Felek pîri, güneş ışıklarından ipler sarkıtarak ölçüm yapar (k. 3/12).

-Rumeli Abdalı-

Gönül, sevgilinin yanağının hayaliyle saçının kara şalına bürünmüş Rumeli abdalıdır (müf. 4).

-Sâil-

Aşk dilencisi eline kafatasının kasesini alır (g. 67/3).

Padişahların çektiği eziyeti dilenciler çekmez (g. 104/3).

Bir temiz kalpli dilenci Allah'ın kapısında beklemekle kendi makamını yüceltir (g. 137/1).

-Sâkî-

Şarap sâkînin lal dudağının aksinden kırmızı elbise giyinir; kabarcığı da yakut düğmesidir (g. 11/1).

Şarap sâkînin lal dudağını görünce hararetinden uçuk gibi kabarcık çıkarmıştır (g. 13/2).

Şarap kabarcığı gül yüzlü sâkînin yardımıyla âşığın aklını almak için kadehten baş kaldırıp ayaklanır (g. 14/3).

-Sarrāf-

Sevgili aşk pazarının sarrafıdır (g. 96/3).

-Sipahi-

Âşık, sipahi sevgilinin atı olmak ister (muh. 9/1, muh. 9/3).

-Şâir-

Şairler, güzellerin şiire av olmamasından yakınırlar (g. 228/5).

Şaire yalanda pehlivansın denilince, kişinin sevdiğine aydır demesi iftira mıdır diye sorar (mua. 28).

-Şehremîni-

Sevgilinin beni yüz şehrinin şehreminidir (g. 75/3).

-Takkeci-

Sevgili, diktiği takkelerle ünlüdür (muh. 7/1).

Kendisi felek dükkanında güneş, ışık onun elinde iğnedir. Âşığı eziyet ocağında ütüler (muh. 7/2).

-Ulak-

Himmet rüzgarı padişahın hızlı ulağıdır (g. 232/3).

Lütuf rüzgarı padişahın hızlı ulağıdır (g. 232/3).

3.2.8.4.6. Hükümdarlık ve Savaş ile İlgili Unsurlar

-Davul ve Tuğ-

Savaşa davul ve tuğ ile gidilir (muh. 1/1)

-Ferman-

Sevgilinin dudağı âşığın katli için ayva tüylerinin yazısıyla ferman çıkarır (g. 27/5).

-Livâ, Sancak, Alem-

Hz. Peygamber'in doğduğu saat âlemin her yerine parlak bayraklar dikilmiştir (g. 33/1).

-Topuz-

Hz. Peygamber'in doğduğu gece Ülker yıldızları dünyadan gam askerini topuzla sürmüştür (g. 33/1).

-Tuğra-

Hz. Peygamberin doğumu kalpler kanunu süsleyen sevinç tuğrası olmuştur (g. 33/1).

-Hisar-

Âşığın âhı dokuz duvarlı felek kalesini fetheder ama gönül alıcı sevgilinin hasret hisarını fethedemez (g. 34/1).

-Kama-

Sevgilinin saçları siyah kamaya benzer (g. 125/2).

-Kılıç Bağı-

Kılıç bağı sevgilinin beline sarılır (g. 125/1).

-Kın-

Kılıç sevgilinin kirpiği kılıcını anımsatıp kının ağzını sulandırır (g. 125/1).

-Nişâne-

Kaşı ya sevgili âşığı öldürmek için göğsünde nişane arar (g. 48/1).

-Ok, Yay, Peykân-

Ok, düzgünlüğü ile elif gibidir (k. 3/5).

Nun, eğriliği ile bir yay gibidir (k. 3/5).

Âh oku inleyerek gider (g. 56/3).

Sevgili eziyet oklarını yağmur gibi yağdırır (g. 56/4).

Âşığın yüreği demirden bile olsa sevgili onu alıp okunun ucuna takar (g. 89/5).

Sevgili, âşığın boyunu büküp kepaze eder (g. 299/4).

-Serasker-

Âşık aşk sultanı, yıldızlar onun askerleri, ya da başkomutanıdır (g. 97/5).

-Solak-

Ay ve güneş padişahın iki muhafızıdır (g. 232/1).

Baht ve devlet padişahın iki muhafızıdır (g. 246/4).

-Şeb-hûn-

Gam şahı uyku askerine gece baskını yapmak isteyince âşığın inlemesinin tellalını çağırtır (g. 330/3).

-Tabanca-

Âşığın âhı tabanca atarak kıvılcımlar çıkarır (g. 5/2).

Gece karanlığı, âşığın âhının tabancasından çıkan isle oluşur (g. 103/3).

-Top-

Âşığın âhı devamlı top gibi göğe çıkar (g. 74/1).

Sevgiliyi gömleksiz kucaklamak isteyen âşığa mâni olur (g. 284/4).

-Tuğra-

Saltanatın tuğrası hükümdardan hükümdara değişir (k. 2/14).

Nişancı, tuğra çekerken sevgilinin kaşına benzetmeye çalışır (g. 199/3).

Şair, feleğin hükmünde padişahın sağlığı tuğrasını görmek ister (g. 254/1).

-Zırh-

Hükümdarın askerleri zırh giyip düşmanlarıyla çarpışırlar (k. 2/18).

Âşık sevgilinin mavi elbisesinin ince nakışlarını görünce sırtına zırh giymiş sanır (g. 7/2).

3.2.8.4.7. Sihir, Büyü ve Fal

Cadılar Pervin düğümüyle uykuyu bağlarlar (g. 13/4).

Gonca altınla dolu bir küptür onun tılsımını külün eli açar (g. 34/2).

Sevgilinin konuşurken yok sayılan ağzının ikiye ayrılması büyü gibidir (g. 174/4).

Cadıları ateş yakmaz (g. 129/1).

Sevgili nasıl bir büyü yaptıysa bir sözle âşığın gönlünü aldı (g. 191/3).

Sevgili, büyücü, kafir ve cadılardan daha kem gözlüdür (g. 207/1).

3.2.8.4.8. Tababet

Şarap sâkînin lal dudağını görünce hararetinden uçuk gibi kabarcık çıkarmıştır (g. 13/2).

Tabip, eğer otları aşk derdine deva olmayacaksa onları ocağa atmalıdır (g. 15/1).

Âşık tabipten hicran derdinin çaresini sorar (g. 17/3).

Sevgilinin baygın gözü muma bakmaktan incinir (g. 21/1).

Hasta göz siyah örtü ile bağlanır (g. 21/2).

Sevgili, âşığın kanlı gözüne faydalı hünnaptır diye gayp bağından hoş sözlü lâl dudağını getirmiştir (g. 21/3).

Sürme, gözlere faydalıdır (g. 21/4).

Kanlı yaraların üzerine pamuk bastırılır (g. 22/5, g. 86/5, g. 154/3).

Ruh ve sinir hastaları zincirle bağlanır (g. 64/3).

Aşk hastalığına uğrayan deva bulamaz (g. 106/5).

Ateşli hastalık için rakı sürüp derman aranır (g. 159/4).

Tabip sevgili, âşığı kendi aşkının derdiyle hasta gördüğü için önemsemede muayene eder (g. 238/3).

3.2.8.4.9. Yemekler

-Güllaç-

Feleğin yaprakları, yıldızların badem taneleriyle tabak içerisinde bir güllaçtır (g. 29/2).

-Nân-ı İyd-

Aşığın sevgili uğruna yaktığı yaraları bayram ekmeği, o yaralar üzerine gelen sevgilinin ok uçları bayram ekmeğinin bademleridir (g. 72/4).

-Pâlûde-

Allah'ın lütfu yağmur bulutuna erişse suyu pelte tatlısından leziz olur (g. 41/2).

-Şeker-

Vuslat, çifte kaynatılmış şekerden lezizdir (g. 41/1).

Ubeydî'nin kalemi Allah'ın vasıflarını yazdığı için kamış şekerinden lezizdir (g. 41/2).

Hz. Peygamber'in sözleri çifte kaynatılmış şekerden lezizdir (g. 44/1).

Ubeydî şükrünü defalarca kaynatılan şeker gibi devamlı kılmak ister (g. 123/5).

Şeker, sevgilinin ıslak dudaklarını görüp ezilmek ister (g. 186/1).

Sevgilinin fıstık dudağı ile dilini görenler badem şekerine bakmazlar (g. 278/3).

Yıldızlar Hz. Hasan'ın tatlı sözlerinin etkisiyle felek şişesi içinde nöbet şekeri oldular (g. 306/4).

Sevgilinin gözünün ve dudağının hatırına, şarap içenler badem şekerini meze edinirler (g. 326/4).

-Şerbet-

Ubeydî isyan derdi ile kederlenince ona ancak Hz. Peygamber'in şefaat şerbetin ona ilaç olabilir (g. 29/5).

-Tahmîr-

Âşığın, hamuru gam yağmuru ile mayalanmıştır (g. 117/4).

3.2.8.4.10. Çeşitli İnanışlar

-Er Çerağına Sim Dikmek-

Allah toprak tekkesinde nice tekke erbabının başlarını mum, dişlerini akçe etmiştir (g. 146/2).

Hastası olan, derviş mumuna para yapıştırır (g. 287/1).

-Hazinelerin viranelerde bulunduğu inanışı:

Allah aşkı olmayan kalp hazinesi olmayan viraneye benzer (g. 45/1).

-Rüyalarla ilgili inanışlar:

Âşık, gece rüyasında bir akarsu görünce bunu sabah sevgilinin kendisine kılıç çekeceği şeklinde yorumlar (g. 207/3).

-Yangın-

Yangın çıkınca ezan okunarak yangının çabuk söndürüleceği inancı vardır (g. 66/2).

3.2.8.4.11. Gündelik Hayatta Kullanılan Eşyalar

-Atlas-

Miraç gecesi felekler, Hz. Peygamber'in ayağına atlas kumaşlar sermiştir (g. 167/2).

-Ayna-

Ayna güzellikleri gösterir (k. 3/8).

Berber sevgili, ışığını yaymak için dükkanının önüne ayna koyar (g. 127/4).

Âşığın gözyaşları sevgilinin bakması için gümüş ayna olur (g. 282/1).

-Bâlîn-

Sevgili başını yastığa kor diye âşık gam yatağına düşer (g. 282/3).

Yastık, sevgilinin yanağına yüzünü sürerek küstahlık eder (g. 289/1).

-Binicilik İle İlgili Eşyalar-

Güneş üzengili padişah sevgili atıyla kullarını çiğneyeli ayağı yere basmaz (g. 14/5).

Nal, nun harfine benzer; üzengi hilal gibidir (k. 1/37).

Nal izleri, yıldızlara benzer (k. 2/19).

Sevgilinin atının nalı hilale, çivileriyse yıldızlara benzer (g. 187/3).

-Bister-

Âşık, hicran yatağının esiridir (g. 92/3).

-Bûriyâ-

Kuru yerde yatıp kana boyanmak varken âşığa hasır izi yakışmaz (g. 163/3).

Altın nakışlı elbiseleri dünya heveslilerine bırakıp, hasır izine kanaat etmelidir (g. 240/1).

-Ceres-

Âşıklar çan gibi inler (g. 323/2).

-Deniz Taşıtları (Sandal, Zevrâk, Fülk, Keştî, Sefîne, Göğe)-

Nilüferler kayığa benzetilir (g. 5/3).

Aşk gemisinde nice üsküf takan zengin beyler esir olmuştur (g. 77/1).

Sevgili, âşığa açık kayıkta dudağını öpmeyi yasaklar (g. 77/2).

Âşığın dert çekmekte beden gemisi hilal ise son haddine varan dert yükü dolunaydır (g. 77/3).

Gözyaşı denizinde felek bir gemi, hilal onun içindeki sandal, güneş ise büyük top gemisi olmuştur (g. 77/4).

Ubeydî şiir denizinde gemi içinden inciler saçan şiirini yazınca benzersiz olmuştur (g. 77/5).

Âşık, gözyaşı denizinde yüzen felek sandalını âhının yeliyle alabora eder (g. 220/2).

Âşık, âhıyla yedi denizi tahrik etse de kendisi de devran gemisinin bir sakinidir (g. 238/2).

-Engüşterîn, Nigîn-

Âşığın göz halkası yüzük, kanlı gözyaşı damlası da o yüzüğün taşı olur (g. 237/1).

-Ferş-

Sonbahar gülşene sararmış yaprakların altın halısını serer (g. 78/1).

-Hınnâ-

Şarap, halkın aklını al ile almak için ayağına kına yakınır (g. 266/2).

-Hilali Tîğ-

Berber sevgili hilale benzer usturasıyla âşığı tıraş eder (g. 127/5).

-İhrâm-

Subh-ı sadık vaktinin ışığı sevgilinin ihramıdır (g. 72/3).

-Kâse-

Gözler porselen kâseye benzer (tkb. 2/II/2).

-Kement-

Sevgilinin gözü, gönül aslanını avlarken kaşı da kement atar (g. 207/5).

-Kilit-

Sevgilinin harami kirpiği âşığın gönlünün kilidini bıçağı ile açıp can parasını almak ister (G. 34/3).

-Kurs-

Felek, Allah'ın evi ay ve güneş o evin iki buhurdanıdır (g. 46/4).

-Mıkrâz-

Gam makası gönül defterinin her yanını keser (mua. 66).

-Miftâh-

İlm kapılarının anahtarları Hz. Ali'nin elindedir (g. 305/2).

-Misk, Amber-

Taze misk gül suyu ile ezilir (g. 339/2).

-Nâme-

Felek, mektubunu ay sayfasına katlayınca hilale benzer (g. 299/2).

-Navdân-

Sular, gümüş tenli sevgiliye kavuşmak için kese oluklarından altın akıtırlar (g. 88/4).

-Penbe-

Felek, geceleri âşığın inlemelerinden rahatsız olunca kulağına ay pamuğu tıkar (g. 266/3).

-Pişgir-

Şafak rengi gökte asılı kızıl havluya benzer (g. 137/2).

-Pota-

Âşık, sevgilinin gümüş yüzünü görünce gam potasında yanar yakılır (g. 288/3).

-Salıncak-

Âşığın vücudu salıncağa dönmüştür (g. 326/2).

-Sebû-

Gökyüzü, Allah'ın lütuf suyunu taşıyan testi hilal de onun kulpudur (g. 255/4).

Zahit, sevgilinin saçının ucunda benlerini görünce ipini tespih tanelerinden ayırır (mua. 14).

-Seccâde-

Çimen, toprak üzerine yeşil seccade serer (tkb. 1/III/3).

-Subha, Tesbih-

Erguvan, Allah'ın ismini anınca dehşetlendiği için mercan tesbihini toprağa düşürür (g. 300/2).

-Sini-

Mücevherler sini üzerinde sergilenir (k. 2/28).

-Şâne-

Namaz kılarken akla sevgilinin saçları düşünce tarak da yere düşer (mua. 23).

Sevgili, âşıkların kara yazıları hakkında saçında bir kitap yazdı. Kitabın tümü gamlılar hakındadır ama tarak o manalarını yarısını kendinden bilir (mua. 137).

-Şem, Kandil, Sîrâc, Yel Mumu-

Mumun fitili baş eğdikçe ışığı çoğalır (g. 145/3).

Mum eski kilisede gece pervanesini öldürünce sabah karalar giyip ağlar (g. 145/4).

Kıvılcımla âh yel mumunu gökte nereye diker bilinmez (mua. 109).

-Şemse-

Şair, Allah'tan cennetin açılmış gülünü mezar taşına şemse etmesini diler (g. 200/4).

-Tabak-

Allah'ın cömertlik sofrasında dokuz felek dokuz çini tabaktır (g. 184/2).

-Tâbe-

Felek kocakarısı, yeryüzü tavasında güneş ateşiyle dünya halkının yüreklerinin yağını eritir (kt. 2).

-Tas-

Felek tası, âşığın âhının dumanından kararınca güneş onu kalaylayarak parlatır (g. 4/1).

-Tığ-

Tığ ile taş oyulup traşlanır (k. 2/27).

-Yazı ve Kitapçılıkla İlgili Eşyalar-

Zamanın eli, zer mühre ile feleğin yapraklarını cilalar.

Kalemden, sızan damla sevgilinin yanağına ben olur (k. 3/13).

Kalemin dili kesilse de tatlı sözler söyler (k. 3/24).

Kalem inci saçar, tatlı su kaynağıdır (k. 3/25).

Kalem şairin yardımcısıdır (k. 3/27, k. 3/31).

Kitap, bahçeye benzer (k. 3/30).

Ameller defterde toplanır (tkb. 1/II/9)

Hokka yapımında yakut kullanılır (tah. 3/1).

Sevgilinin yüzü güzellik kitabıdır (muh. 13/2).

Sevgilinin beni kabul mührüdür (muh. 13/2).

Nakkaşlar kıl kalemle sevgilinin resmini çizerler (muh. 14/2).

Allah, âlem mecmuasını toprak üzerine ırmaklardan cetvel ve gül yapraklarının nakşıyla oluşturmuştur (g. 32/3).

Ubeydî, kağıdının kefene kaleminin mezarının üzerindeki otlara dönüştüğü zaman Allah'ın yardımını ister (g. 32/5).

Felek levh-i mahfuz'un altın sandukası, Allah'ın kalemdanlığı olmuştur (g. 35/1).

Âh dumanın isi felek hokkasını doldurur (g. 71/4).

Her kara yazılı âşık bir aşk kitabı, sararmış yüzleri de o kitabın altın varağıdır (g. 74/4).

Sevgilinin yanağı üzerindeki dolaşık saçları çözünce altından ince yazılı ayva tüylerinin anlaşılması güç risalesi çıkar (g. 75/2).

Âşığın âhının kıvılcımları altın renkli kalem, dumanın isi de o kalemin mürekkebi olur (g. 84/5).

Aşk diyarına şah olan önce can defterini karalamak için kalem çıkarır (g. 93/4).

Kemikler göğüs sayfasını mıstarlayınca kanlı gözyaşı kırmızı mürekkeple âşığın zayıflığını yazar (g. 315/3).

-Yüzük-

Hz. Süleyman mezarda yüzük yerine yılan halkası takınmıştır.

-Zincir-

Dokuz felek, Allah'ın yaratıcılık çeşmesinin tasının halka halka zinciri olmuştur (g. 119/2).

3.2.8.4.12. Sözle İlgili Unsurlar

Manâ, bir güzele benzer (k. 1/3, k. 3/13, k. 3/22).

Manayı yakalamak zordur (k. 3/22).

Mana değerli madenler gibi cevherden çıkarılır (k. 4/14).

Muamma açmak övülür (k. 2/15).

Mim'in ağzı açıktır (k. 3/6).

Dal'ın boyu iki büklümdür (k. 3/6).

Güzel söz inciye benzer (k. 3/7).

Renkli sözler aldatıcıdır (k. 3/18).

Kullar Allah'a ibadet etmekte elif boylarını nun gibi bükmelidirler (tkb. 1/I/7).

Ubeydî gamını yazsa nice kitap ve divan olur (g. 17/5).

3.2.8.4.13. Atasözleri ve Deyimler

-Atasözleri-

Meyve veren ağaç taşlanır (mua. 89).

Kira ucuz yoldaş münasip (g. 205/2).

Ulu söyleyen uluyukalır (g. 273/5).

-Deyimler-

Ağzını aramak (g. 183/4).

Ağzını tutmak (g. 3/4).

Aklını almak (g. 14/3, g. 22/1, g. 266/2).

Aklını cem etmek (g. 225/2).

Aman vermemek (g. 265/2).

Arka vermek (g. 158/1).

Ayağa düşmek (g. 245/1).

Ayağı yere basmamak (g. 158/2, g. 171/5).

Ayağına çabuk olmak (g. 55/2).

Ayak teri (g. 4/2).

Balıktan aya kadar (k. 1/32).

Baş üstünde yeri olmak (g. 60/3).

Başı dönmek (g. 57/3).

Başını ayak etmek (k. 1/18).

Başını ezmek (mua. 50).

Başını kurtaramamak (g. 282/4).

Başını salmak (g. 94/4).

Başını taşa vurmak (muh. 6/2).

Başını vermek (g. 286/4, mua. 6, mua. 146).

Başbaşa olmak (g. 127/1).

Baş açık olmak (tkb. 1/IV/2, g. 113/5).

Başına gün doğmak (mua. 15).

Bayram etmek (g. 209/1).

Bir avuç (tkb. 1/II/7, g. 87/2, g. 144/3).

Ayağı çabuk olmak (g. 55/2).

Bir bir (k. 1/5, tah. 3/3, tah. 3/4).

Can vermek (g. 22/3, g. 31/5).

Canına geçmek (g. 53/1, 334/2).

Canını gezdirmek (g. 69/3).

Çanına ot tıkmak (g. 338/3).

Dem vurmak (g. 116/2).

Dil uzatmak (g. 71/1, g. 173/5, g. 174/1, g. 191/4, g. 281/1,g. 325/4, g. 333/4).

Dolandırmak (g. 319/4)

El açmak (tar. 1/3, g. 124/1).

Eli arkası yerde olmak (g. 157/2).

El çekmek (g. 138/3).

El uzatmak (g. 40/2).

El yumak (tcb. 1/IV/4, g. 20/2).

Elden komak (tah. 2/1, tah. 3/5).

Ele almak (g. 332/4, tah. 2/1, g. 22/4, g. 107/5, g. 121/3, g. 171/5, g. 333/1).

Ele girmek (g. 131/ g. 168/4).

Ele koymak (g. 139/5).

Eli arkasında olmak (g. 157/1).

Fırsatı fevt etmek (tkb. 1/III/10).

Gam çekmek (g. 93/1).

Gece gündüz (g. 219/4).

Göz dikmek (g. 140/4, g. 284/3, g. 342/4).

Gözü gönlü açılmak (g. 23/5).

Gözyaşı dökmek (g. 109/1, g. 287/1).

Gün görmek (g. 24/5).

Güne karşı sermek (g. 231/4).

Haber almak (g. 198/5).

Haber vermek (g. 98/4, g. 172/5).

Hâk ile yeksân olmak (g. 212/4, g. 225/4, g. 295/4, g. 321/3, g. 336/2).

İki yaka issi olmamak (g. 331/1).

İş asmak (mat. 15).

Kadehe düşmek (g. 279/4).

Kan dökmek (muh. 6/1, g. 103/4, g. 290/4, g. 335/1).

Kanına girmek (g. 52/1).

Kara kanlara yumak (muh. 4/2).

Kara yer olmak (g. 217/1).

Kayda düşmek (g. 66/3).

Kaygıya düşmek (g. 50/3).

Kendini vermek (g. 53/1).

Kıl kadar (g. 193/1, g. 273/2, g. 313/4).

Koltuğuna girmek (g. 335/5).

Koynuna girmek (g. 195/4).

Kulağının üzerine yatmak (g. 287/4).

Kulak kabartmak (g. 146/3).

Kulak tutmak (g. 292/3).

Kuyuya düşürmek (g. 59/1).

Levh-i hatıra yazmak (g. 48/5).

Mankıra geçmek (g. 177/6).

Namını yerde komamak (g. 322/5).

Payını vermek (g. 178/5).

Rast gelmek (mur. 6/1).

Rüya âlemine düşmek (g. 156/4).

Sevdaya düşmek (mur. 3/1).

Söz gelmek (g. 3/1).

Söz getirmemek (g. 174/5).

Sözden çıkmamak (g. 338/5).

Sözü komak (g. 174/5).

Sözü kırmamak (g. 253/2).

Sözü ortaya getirmek (mua. 131).

Şaraba düşmek (g. 12/3).

Ter düşmek (g. 49/4, g. 82/2, g. 205/3, g. 231/4).

Toz koparmak (g. 175/4, mua. 60).

Yabana atmak (g. 258/1).

Yan basmak (g. 282/3)

Yanıp yakılmak (g. 239/5).

Yeğ geçmek (g. 242/5).

Yem olmak (g. 210/3).

Yer etmek (mur. 6/3, g. 65/3, g. 336/3, mua. 114).

Yere geçmek (g. 331/4).

Yıldızı düşmek (g. 49/5).

Yok yere (g. 155/5).

Yol yol olmak (g. 175/5).

Yola düşmek (g. 74/2).

Yolunu pak etmek: (g. 290/4).

Yükünü yukarı yığmak (g. 253/5).

Yüz bulmak (g. 53/3, g. 289/1).

Yüz burtarmak (g. 50/4, g. 124/3).

Yüz çevirmek (g. 127/1).

Yüz sürmek (tar. 2, g. 2/1, g. 209/5, mua. 98).

Yüz vermek (g. 170/2, g. 289/2).

Yüzü ak olmak (g. 146/5).

Yüzü düşmek (g. 331/2, 132/3, g. 331/2).

Yüzünü bozmak (g. 168/4).

Yüzünü yere koymak (g. 255/2).

3.2.9. AHİRET

3.2.9.1. Ölüm

İnsan fani dünyada bin yıl yaşamış olsa da ölümü bir an kadar yakındır (tkb. 1/II/1).

Yokluk güneşi varlık damlalarını çiğ taneleri gibi buharlaştırır (tkb. 1/II/8)

Yokluk eli, varlık yazısına çizgi çeker (tkb. 1/II/9)

Ölüm bir gün gafillerin gözünü açar (tkb. 1/III/10).

Ölüm insanı fani dinyada mahvetmeden nefsi sağlam tövbe ile yok etmelidir (tkb. 2/III/8).

Hızır gibi âb-ı hayat da içse dünyada kimse ölümden kurtulamaz; Cem'in kadehinden de içsen zamanın Süleyman'ı da olsan ecel sakisi sana ölüm kadehini sunar (nzm. 1).

3.2.9.1. Cennet

cennet-i Mevâ sevgilinin eşiği olmadan âşığın gözüne görünmez (muh. 11/2).

Kimsenin gönül evini harap etmeyen memduhun yeri cennet olsun diye dua edilir (tkb. 1/V/3).

Felek insanın yerini toprak etmeden cennet için gayret göstermelidir (tkb. 2/I/8).

cennet bahçesinde kasırlar isteyen Allah'a kullukta kusur etmemelidir (tkb. 2/III/1).

Sevgilinin yanağı cenneti gösteren aynadır (mur. 5/3).

Sevgilinin eşiği olmadan âşığın gözüne cennet-i Mevâ görünmez (muh. 11/2).

Ubeydî Adn cenneti hücresine dahil olmayı ister (g. 30/5).

Ubeydî' Allah'tan onu vasfeden mısralarını cennet kapısnın kilidine anahtar etmesini diler (g. 38/5).

Zâhitin zikri cennet olmuştur; âşıkın fikri vuslat olmuştur (g. 70/1).

cennet, sevgilinin Kevser'inin hücresi gılman ise kölesidir (g. 92/1).

Allah'ın lütfu dertlilere çare bulursa kıyamette yerleri cennet olur (g. 101/4).

Dünyada Allah aşkının şarabından içenler cennette Selsebil çeşmesinden içerler (g. 193/1).

Ubeydî Allah'tan her sözünü bir Bostan edip ahirette makamını cennetin Gülistan'ı eylemesini ister (g. 221/5).

Ubeydî, Allah'tan sayısız kulu ile birlikte kendisini de cennete göndermesini diler (g. 308/5).

3.2.9.2. Cehennem

Aklını Allah'tan başkasına verenlerin cehennem ateşi zincirlerine bağlanacağından korkulur (tkb. 1/I/8).

Bütün müminleri mahşer günü cehennem ateşinde yanmaktan koruması için Allah'a dua edilir (tkb. 2/V/7).

Hz. Muhammed'in peygamberliğini inkar eden Yahudilerin başlarında cehennem ateşinden alevler görünmüştür (g. 256/3).

Allah'ın merhametinin rüzgarı Cehennem ateşine ulaşırsa; cehennemin korları gül, kıvılcımları nar taneleri olur (g. 260/3).

Ubeydî cehennem ateşinin göstermemesi için Allah'a dua eder (g. 9/5, g. 100/5, g. 133/1, g. 295/1, g. 309/2).

3.2.9.3. Kabir Hayatı

İnsan gömü bulsa da bir gün kendisinin gömüleceğini unutmamalıdır (tkb. 1/I/9).

İnsan mezara girdiğinde hatalarından pişman olacaktır (tkb. 1/I/10).

Ubeydî günahkar ümmeti Hz. Peygamber, dört halife, Hz.Hasan ve Hüseyin'in yüzü suyu [hürmetine] kabir azabından ve cehennem ateşinin sıcaklığından esirgemesini diler (g. 309/2).

Mezarda yokluk insanın gözlerini oyup kadeh yapar (g. 59/3).

3.3. DİNİ İNANÇLAR VE İBADETLER

3.3.2. İBADETLER

-Hac-

Hacılar, kalp safâsı ve Merve hakkı için Allah'a hamd etmeye Harem-i Şerif'e gelirler (k. 4/24).

Sevgilinin evini tavaf edip yüzünü görenlere o gün Kurban Bayramıdır (g. 72/2).

Subh-ı sadık sevgilinin eşiğinin Kâbe'sine akşamdan yola çıkan güneşin bir beyaz ihrâmıdır (g. 72/3).

İnsan Kabe'ye varamadım diye gönlünü Kabe'den uzak tutmamalıdır (g. 149/3).

Sevgilinin ayva tüyleri yanağının etrafını çevireli Kabe-i Şerif karalara girip matem eder (g. 152/4).

Âşık, sevgilinin evinin çevresine varınca eşiğinin Kabe'sini döne döne dolaşamadan gittim diye hayıflanır (g. 213/2).

Kabe'nin safâsı var ise Merve hakkı [için] sevgilinin mahallesindeki vefâ ayinine kul olmalıdır (g. 289/5).

-Kurban-

Kurban bayramı uğurlu bir gündür (k. 4/1).

Merih, Boğa burcunu kurban ettiği için felek meydanı kan ile dolar (k. 4/4, tkb. 1/IV/6).

Sevgili, âşığı kurban edip kanını akıtmak için çenesine kuyu kazar (mur. 2/1).

Kasap sevgili, âşığın can koçunu kurban eder (mur. 2/2).

Sevgili, âşığı kavuşma bayramına erdirirse âşık ona kurban olur (mur. 2/3).

Âşık gam tekkesinde sevgilinin kurbanı olur (muh. 7/1).

Âşık, can koçunu kurban edip gamze kılıcıyla paramparça etmesine çengele asmasına razıdır (muh. 7/2).

Âşık, sevgilinin yanağının bayramını görüp ona kurban olur (g. 40/1).

Sevgilinin evini tavaf edip yüzünü görenlere o gün Kurban Bayramıdır (g. 72/2).

-Namaz ve Namazla İlgili Hususlar-

Hz. Peygamber Miraç Gecesi Mescid-i Aksa'da bütün peygamberlere imam olup iki rekat namaz kılmıştır (g. 101/2).

Hz. Muhammed'in ayakları namaz kılmaktan şiştikçe kıymeti yükselmiştir (g. 194/2).

Sevgilinin yüzü devlet duası kirpikleri duanın üstünleridir (g. 34/5).

Servi namaz kılmak için daima ayakta hazırda bekler (g. 205/3).

Sofu gece kaza namazı kılarken sevgiliyi hatırlayıp kendinden geçer (g. 288/5).

Ne zaman bir şehre ateş düşse yer yer ezan okunur (g. 66/2).

Kâbe'de yıllarca Hz. Peygamber'e müezzinlik yaptığı için Bilâl-i Habeşî'nin makamı cennete yükselmiştir (g. 194/1).

Namaz kılan kimsenin aklına sevgilinin saçları geldikçe tarağını düşürmesi olağandır (mua. 23).

-Oruç-

Melekler daima oruç tutarak Allah'a yakınlık bulurlar (tkb. 1/III/7).

Âşık ibadet edip oruç tutarak iyi isim kazanma yoluna gitmez şarabın peşinden gider (G. 209/3).

3.3.3. KUR'AN-I KERİM

Memduhun aklı kendisine ilmin inceliklerini Cebrail (AS)'in Hz. Muhammed (SAV)'e Kur'an'ı okutuşu gibi öğretmiştir (k. 4/8).

Hz. Peygamber'in zikir odasının köşesi Cebrail'in makamı; yüce meclisi ise vahiy ve kitabın evidir (g. 10/2).

Allah'ın kitabı, felek sakinlerini ayetlerinin sırlarına vâkıf edip kudretinin olgunluğunu herkese göstermiştir (g. 32/1).

İslam dinine mensup Kur'an'a dost zümre ile Ubeydî, Hz. Peygamber'in sancağı altında toplanmaya heveslenir (g. 120/5).

Sevgilinin Nur ayetini yazmak için alnındaki çizgilerle mıstar çekmiştir (g. 271/4).

Şair, iman etmeyi ve Kur'an'la birlikte Ubeydî'nin tamamladığı Allah'ı vasfeden divanını hatmetmeyi tavsiye eder (g. 300/5).

Hz. Osman'ın parmakları Kur'an ayetlerinin yazıcısı olduğu için kalemler onun parmaklarının hayranıdır (g. 304/2).

3.3.4. DİĞER DİNLERLE İLGİLİ TABİRLER

-Mecûsî, Ateşperest-

Hz. Muhammed doğduğunda ateşe tapanların ocakları sönüp, karanlıktan kurtulamadılar (g. 19/2).

Hz. Peygamber'in doğumuyla Mecûsîlerin Sava Gölü'nün suları çekilip dibindeki toprak görünmüştür (g. 123/2).

-Mani-

Mani'nin çizdiği tapınak resimlerinin ruhu olsaydı put gibi güzel olan sevgiliye iman ederlerdi (g. 320/1).

3.3.5. TASAVVUF

-Akl, Âkil-

Akıllar mana güzelini yakalamakta zorlanırlar (k. 3/22).

Akıllı kimse dünyaya muhabbet edip ömrünü boş yere çürütmez (tkb. 2/I/10).

Akıllı kimse dünya yerine marifeti seçer (g. 23/1).

Gönül hazinesi aşk şarabının parasını ödemeye eksik kalırsa akıl parası yetiştirilir (g. 80/2).

Akıl ve fikir Allah'ı özüyle bilmekte acizdirler (g. 122/3).

Akıl, şarap içen âşığa deliliği bırak ihtiyarını bana ver diye ısrar eder (g. 235/4).

-Arif-

Altın kıyafetler dünya heveslilerine yakışır, ariflere hasır izleri yakışır (g. 240/1).

Arif insana kendi canı azap kaynağıdır (g. 130/1).

Ârifler altın işlemeli kıyafetlerdense hasır izlerini tercih ederler (g. 240/1).

Âşığın gönlü sevgilinin güzel huylarını övmede başı çekince arifler toplanıp onu alkışladılar (mua. 150).

-Aşk, Âşık-

Âşık dertten azat olmak isteyen gönlüne dünya alakasından bağını koparmasını salık verir (tah. 1/5).

Âşık olan kimse tüm varlığını sevdiğinin yolunda harcamaktan çekinmez (g. 73/5).

Aşk şehitleri, bu dünyada ancak mezarları başında ayakta bekleyen mezar taşlarından ikram görürler (g. 59/5).

Aşk mumunu rehber edinen âşığa bu yolu Allah göstermiştir (g. 70/2).

Âşık, ne zamanın Süleyman'ı ne devrin Cem'idir; onun sultanlığı ancak meyhanededir(g. 102/1).

Âşık umman gibidir, bela yağmurunun seli onu bulandırıp yolunu değiştirtemez (g. 102/4).
Aşk, on sekiz bin âlemi kendine düşkün etmiş bir gönül çelendir (g. 112/3).

Âşık, aşk devletiyle yücelir, kendisini dünya işleriyle meşgul sananlara aldırmaz (g. 114/1).

Ubeydî'ye göre aşk, hafif kimseler kolay iştir deseler de aslında ateşten bir gömlektir (g. 161/5).
Âşığın vücudu gönül gözüne perde olduğu için sevgilinin yüzünü göremez (g. 109/3).
Ubeydî, aşk sahrasında nam ve şöhretten vaz geçme derbentinden geçmeden hedefine ulaşamaz (g. 235/5).
Bütün varlığı surette olmayıp mânevî olan kimse mecazi aşktan hakikat yoluna erişecektir (g. 291/5).
Âşık, sevgiliden göğsüne elifler çekerek fena ülkesine gidecek yollar açmasını ister (g. 292/3).
Aşk güneşi, âşığın gönül köşküne asılı bir kandildir (g. 164/2).
Âşığın hamuru gam yağmuruyla mayalanmıştır (g. 117/4).

-Ayna-

Âşığın gönlünü ele alan Allah'ı bulur çünkü onun tecelligâhı tertemiz kalp aynasıdır (g. 22/4).
Asıl incelik dünyanın ötesini göstermektir; gönül için âlemi gösteren ayna olmak küçük iştir (g. 163/2).
İnsan, idrak aynasına yokluk tozu konmadan, görünen şekillere ibret gözüyle bakmalıdır (g. 279/4).
Aşkın yüzünü görmek isteyen kalp aynasını cilalamalıdır (g. 293/1).

Sevgili, âşığın kalp aynasına baksa kendi ay yüzünü görür (mua. 48).

-Can, Gönül-

Gönül evinden fânî dünya çıkmadan; gönle kalplerin sevgilisi giremez (g. 198/4).
Ubeydî canını aşkla gam potasına koyup parçalayarak nice canlara bölmüştür (g. 205/5).
Gönül yokluk köyünün son noktasına ermek isterse varlığını aşk ile önce belada toprakla bir eylemelidir (g. 292/4).

-Cevher-

Gerçek cevher madenine ulaşan talip tacından vazgeçer (mua. 39).

-Dem, Zaman, Rüzgar-

Zaman insanın ömür kadehinde gönül kanıyla arkadaş olan bir damladır (g. 58/1).
Her gece akılları baştan alan uyku değil gündüz içilen gam kadehidir(g. 58/2).

Kaba sofu dünyada zamanın rüzgarıyla uçup duran bir ot parçasıdır ama zamanı gelince o da toprağa dikilecektir (g. 59/2).
İnsan, deniz gibi, zamanın rüzgarının elinden tokatlar yiyip ne denli acı çekerse de yüzünü buruşturmamalıdır (g. 124/3); sinek gibi, alçak dünyanın leşi için hırslanmamalı; Anka gibi, kanaat Kaf Dağı'nın zirvesini makam edinmelidir (g. 124/4).
Âşık, gözyaşında zamanın eli kendisini feleğin dokunuşu ile lekelemeden onu yıkayıp temizlemesini ister (g. 216/4).
Yolunda sâdık âşık, devrin rüzgarından çekinmez; aşk ile arkadaş olan başka arzuyu istemez (g. 230/4).

-Dünya, Âlem-

Bu dünya matem yeri olduğundan yerin karalar bağlaması göğün mavi giyinmesi olağandır (g. 58/5).
Dünyayı sonsuza kadar kalacak sananlar dünya malına heves ederler (g. 68/1).
Gafil insan, dünya evinin temeli taştan ömür evinin temeli sağlamdır sanır
Dünya, melamet tekkesinde sevgilinin dervişi olmuş karanlık geceyi kendine kara şal edinmiştir (g. 65/4).
Dünya hükümdarları, Allah dostlarının kızıl şarapla dolu sırça sürahilerini görseler başlarına taç ederler (g. 63/4).
İnsan, yok olacak dünya tekkesinde bir iki günlük misafirken dünya alakalarına bağlanmamalıdır (g. 102/3).
Temiz insanlar dünyanın mamurluğuna gönlünü kaptırmaz (g. 117/2).
Ubeydî'ye göre dünya; çatısı delik eski bir evdir ki göktekiler yıldız değil deliklerden görünen ışıktır (g. 161/1).
Göktekiler ay, güneş ve şafak değil, hazanı hiç eksik olmayan dünya bahçesinin birkaç sararmış yaprağıdır (g. 103/2).
Ubeydî, dünyadaki harap vücut evinden cennete yükselmeyi ister (g. 229/5).
İnsanın yeri toprağın altı olacakken fani dünyanın köşklerini istemesi anlamsızdır (g. 229/1).

Mert, bu kahpe dünyaya rağbet etmeyendir; altın için her para sahibine hürmet etmeyendir (g. 291/4).

-Ehl-i Dil-

Felek gönül ehillerine eziyet eder (tkb. 2/I/1).

Gönül dostları gam ateşiyle kül olmuşlardır (muh. 10/1).

-Erbâb-ı Keşf-

Keşif erbablarının elleri gümüşe benzer (k. 1/15)

Yıldızlar onlara duacıdır; insanlar ve cinler onlara çiçekler sunar (k. 1/16)

İrfan ve himmet mücevherleri ile dolu hazinelere benzerler (k. 1/17)

Şâir velilerin huzuruna başını eğerek gider (k. 1/18) ve onlardan hikmetlerini anlatmalarını ister (k. 1/19).

Hikmet soranlara cevap verirler (k. 1/20).

Ellerinde gaybın işaretlerini tutarlar (k. 1/25).

-Fakr-

Âlem de sultan olup dünya meseleleri ile uğraşmaktansa dilencilik edip zihnin dağılmaması daha iyi görülmüştür (g. 54/1).

Fakirlik ülkesinin padişahı olmak isteyen unvan hevesini bırakmalıdır (g. 54/5).

Aşk gemisinde nice zengin beyler fakir olmuştur (g. 77/1).

Kuru yerde yatıp kana boyanmak varken âşığın vücudunda hasır izi olması yakışmaz (g. 163/3).

Fakr ülkesine padişah olmak isteyen dilenci olmalıdır (g. 192/1).

Her kim saadet ülkesine padişah olmak dilerse, önce dilenci gibi benliğini bırakmalıdır (g. 240/2).

Fakirin, Gani Allah'tan dileği aşk zenginliğidir (g. 242/2).

Amacı aşk ehillerinin yoluna girmek olan fakirlik ve yokluk köşesine gitmelidir (g. 292/2).

-Fena, Adem-

İnsan bir gün yokluk kadehinden içip ahirete gideceği için bu âlem meclisinin zevkinde yolu nu şaşırmaması lazımdır (g. 54/3).

Baharı geçici âlemin bahçesinde gül gibi açılanı gün gelir zamanın rüzgarı yele savurur (g. 54/4).

Dünya sultanlığının ödünç altın tacını giyip âlemin emiri oldum diye sevinmemek gerekir; çünkü o taç mumun alevi gibi geçicidir (g. 54/2).

Bu dünyada insanın çektiği kadeh Cem'in toprağından yapılmadır (g. 58/3).

İnsanın başı fenâ fağfuru meclisinin kasesidir ama kimse ona ibret şarabını doldurup ders almaya bakmaz (g. 58/4).
Toprak isyankarları avlamak için mezar kuyusuna düşürür (g. 59/1).

Vücudun yerdeki gölgesi yolda yürürken insana sonunda toprağa gireceğini bildiren bir işarettir (g. 59/4).
Dostlar Ubeydî'nin sözündeki yakıcılığı görüp yokluk ülkesine yol tutarlar (g. 63/5).
Yokluk ülkesinin hükümdarı olmak isteyen, saçtan başka taç kabul etmemelidir (g. 163/5).
Aşk kitabında, aşk sorusunun cevabının dile gelemeyeceği anlatılmaktadır (g. 164/1).
Sevgilinin önünde kullarını yürütüp unvan peşine düşmesi anlamsızdır; o da bir gün yokluk ülkesine yalnız gidecektir (g. 229/2).
Âlem yokluk ocağıdır; gönül abdalı onda aşk ateşiyle yanıp yokluk içinde yok olmak ister (g. 240/3).
Yüksek makam düşkünleri yokluk diyarına gideceklerini hatırlayarak gururu bırakmalıdırlar (g. 310/1).

Dünyanın faniliğini bilenler topraktan yapılma gönüllerini heves rüzgarlarından korurlar (g. 310/3).

-Gayb, Ricâlü'l-Gayb-

Allah dostları, sır sarayının emiridirler, gayb askerleri onların sipahileridir (g.63/2).

Gayb erleri padişahın askerleridir (g. 81/3).

Hz. Peygamber'in övgüsü Ubeydî'ye gaipten sunulmuştur (g. 36/5).

-Günah, Tövbe-

Ubeydî kendi günahlarının fazlalığının diğer kulların günahlarını perde gibi örttüğünü düşünür (g. 116/5).
İnsan elinin Hz. Musa'nın beyaz eli gibi aydınlanmasını isterse onun gibi yalvarışını Tur Dağı'na kadar çıkarmalıdır (g. 124/1).

-Gurur-

Ubeydî, bir kimseyi göğsünü kabartıp büyüklenirken görse felek gibi başı döner, üzülür (g. 124/5).

-Hankâh, Dergâh, Tekke-

Allah dostları, gösteriş için tekkeye gidenler gibi değillerdir; yokluk yolunda irşat görevini üstlenirler (g. 63/1).

Allah'ın dergahına giden yolu gözyaşlarıyla temizlemek gerekir (g. 114/4).

-Hayret-

Sevgilinin güzel yüzünü temaşa edenin aklını hayret alır (muh. 13/2).

Sevgilinin kaşını gören zahit hayretten onu camiye mihrap etmiştir (g. 12/4).

Allah'ın yaratıcılığı karşısında yedi kat yer dilini yutmuştur (g. 122/2).

Çöl, âşığın yaralı göğsünü görünce hayrete düşüp ağzını açmıştır (g. 206/2).

Âşık, sevgilinin gözünü her görenin aklını yitirmesi sebebiyle halkın hali ne olacak diye hayrettedir (g. 225/3).

-İrşat-

İnsan gafleti bırakıp kötü nefsi irşat etmelidir (tkb. 2/II/10).

Gönül muhabbet ocağında çıraktır ama irşattan bahsedilince nice ihtiyara galip gelir (g. 247/5).

Pîr âşığı aşkla irşat edeli yokluk köyünün abdalı olmuştur (g. 117/1).

-İstiğna-

Âşık, aşk devletiyle yücelirken kendisini dünya işleriyle meşgul zannedenleri görmezden gelir (g. 114/1).

-Kadeh, Mey, Bâde, Şarap-

Sûfî'nin kadehi âlemi gösteren aynadır (g. 112/2).

-Kanaat-

İnsan, deniz gibi, zamanın rüzgarının elinden tokatlar yiyip ne denli acı çekerse de yüzünü buruşturmamalıdır (g. 124/3); sinek gibi, alçak dünyanın leşi için hırslanmamalı; Anka gibi, kanaat Kaf Dağı'nın zirvesini makam edinmelidir (g. 124/4).

Karun gibi ağır kanlı olanın yeri toprağın altı olur; Mesih gibi hafif ruhlu olanın kıymeti göklere çıkar (g. 124/2).

-Kemal-

Ubeydî, ömür nakdini şiir incisine harcar; bu dünyada kemale itibar edilir sanır ama yanılmaktadır (g. 68/5).

Nerede hatasız bir kâmil kişi vardır? Kusursuz bir saadet kasrı görülmemiştir (g. 291/3).

Şeddâd ömründe çok kasırlar yapmıştır ama kusurlarını görmek ona nasip olmamıştır (g. 310/2).

-Keşf , Keramet ve Velayet-

Keşif ve keramet hazinesi ile velilik kapılarının anahtarı Hz. Ali'nin elindedir (g. 305/1).

Sûfî, harabattan geçerek beyt-i mamura ulaşmakla keramet gösterir (g. 161/2).

-Lâ-Mekân-

Sûfîler âlemi köşe bucak dolaşan mekansızlardır (g. 108/5).

-Lisan-ı Hal-

Fena pîri harabat ehline ancak hal dili ile açıklanabilecek bir ilm öğretmiştir (g. 324/4).

-Makam, Rütbe, Mertebe-

Dünyada makam dedikleri acı ve kederdir; arif insana kendi canı azap kaynağıdır (g. 130/1).

Rütbe sahipleri kıymetli dereceleri sonsuza dek ellerinde kalacak sanarak yanılırlar (g. 68/3).

Kadıların bağrı, zalimlerin zulmünün ateşini söndürememek derdiyle kebap olmuştur (g. 130/2).

Emir sahipleri ile devrin kadılarının ahirette halleri gayet harap olacaktır (g. 130/3).

Kadıların ellerine bir iki kuruş para geçer ama çektikleri belalar hesapsız ateştir (g. 130/4).

Makam tâlibi, mevkidaşlarını kıskanmaktan ölür ama ahiret mertebelerinde ilerleyen dostları kıskanmaz (g. 229/3).

Makam esirleri silsile delisi olurlar; dünyaya değer verme boyunduruğunu boyunlarına yük ederler (g. 229/4).

-Marifet-

Gönül goncası açılınca marifet gülü yüz gösterir (k. 1/2).

Marifet inciye benzer (tcb. 1/II/4, g. 23/4).

Dünya bir yana marifet bir yana olsa akıllı olan kişi marifeti seçer (g. 23/1).

Gönül evinde mârifetin parlayan mumu yanmayan kimse gam karanlığından kurtulamaz (g. 23/2).

Marifetin tatlı kadehinden içmeyen kimse devrân meclisinin safâsından haberdar olamaz (g. 23/3).

Ubeydî'nin şiiri marifet bahçesine benzer (g. 23/5).

-Mâsivâ-

Ubeydî, nemli gözlerini bürüyen gözyaşı değildir; mâsivâya bakmamak için gözüne perde çekmiştir (g. 196/5).

Şair, aklını Allah'tan başkasına vereni mecnun olarak görür (tkb. 1/I/8).

-Menzil-

Güneş, felek atının binicisi olsa dahi haşre dek aşk menzillerini dolaşmayı bitiremez (g. 121/5).

Dünya fani bir menzildir (g. 310/3).

-Mevlevî, Ney, Külah, Sema-

Âşığın inlemesi vaizin kulağına varınca ney gibi heva ehlidir diye azarlanır (g.114/3).

Zahitin kulağına bir kez aşk sazının sesi çalınsaydı âşığın neye uğradığını anlardı (g. 164/4).

Gönül iniltisi ney ve def sesinden hazindir (g. 254/4).

Ney kendini âşığın figanına denk görür (g. 274/4).

Ney âşığın inlemesine duyduğu kıskançlıktan kamış gibi sararır (g. 325/3).

Mum, neyini alıp Mevlevi külahı giyince pervaneler etrafında sema dönmeye başlarlar (g. 332/4).

-Mürşit, Pîr, Pîr-i Mugân-

Mürşidin vereceği toprak dünyanın değerli madenlerinden daha kıymetlidir (g. 290/1).

-Nefs-

Ubeydî, "Men aref" sözünün anlamı için, "nefsinin aşağılık olduğunu bilen Allah'ın yüceliğini iyi bilir"dir, der (g. 154/5).

Kişinin nefsinin heves rüzgarları günah denizini tahrik eder (g. 310/4).

-Ocak-

Ubeydî, bu dünyada güneşin dahi mumunu yaktığı bir ocağa mensuptur (g. 109/5).
Gönül muhabbet ocağında çıraktır (g. 247/5).

-Ruh-

Eğer ab-ı hayatın ruhu olsaydı sevgilinin dudağı şeklinde surete girerdi (g. 173/2).

Eğer Mani'nin çizdiği tapınak resimlerinin ruhu olsaydı sevgiliye iman ederlerdir (g. 320/1).

-Sır, Esrar, Mahzen-

Hz. Peygamber'i övdüğü için nice sırlar Ubeydî'ye yüz göstermiştir (g. 36/5).

Allah dostları, sır sarayının emiridirler (g.63/2).
Ubeydî'nin sözlerini duyan onun gönlünün ilahi sırlara mahzen olduğunu söyler (g. 91/5).

Hz. Peygamber sırlar hazinesi olduğu için Allah onun vücuduna mühür vurmuştur (g. 101/1).

Allah'ın sırlarına vakıf olanlar hayretten sarhoş olur (g. 212/5).

Hz. Hüseyin, sırlar padişahının mahremidir (g. 307/1).

Muhabbet ehli, sevgilinin aşk sırrını ele duyurduğu için, figânı gönülden çıkarmıştır (g. 317/1).

İrfan meclisine erişip esrâra vâkıf olanlar meziyetler yarıştırıldığında gayesizce raksa başlarlar (mua. 90).

-Taalluk-

İnsan, dünya denen fani tekkede misafirken dünya alakasıyla bağlanmamalıdır (g. 102/3).

-Talip, Murad, Maksud-

Muradının cevherine ulaşmak isteyen talip varlığından vazgeçip toprakla bir olmalıdır (g. 336/2).

Başını feda etmeyen serdarlığı alamaz; varlık aşk derdiyle yok olandadır (g. 333/1).

Gerçek talipler muradlarının cevherine ulaşmak için varlıklarını toprak ederler (g. 336/2).

Gözyaşını deniz etmeyenin saf inciye ulaşmaya çalışması boşunadır (g. 198/3).

-Temaşa-

Sevgilinin güzel yüzünü temaşa edenin aklını hayret alır (muh. 13/2).
Sufî, kadehten safa dünyasını seyreder (g. 112/2).

-Uzlet-

Ubeydî, insanlardan uzaklaşan kimse muradına erenlerin şahı olacağını düşünür (g. 130/5).

-Zahit, Sofu, Sûfî-

Kaba sofu dünyada zamanın rüzgarıyla uçup duran bir ot parçasıdır ama zamanı gelince o da toprağa dikilecektir (g. 59/2).
Zahidin zikri cennet, âşığın fikri vuslattır (g. 70/1).
Sûfî'nin kadehi âlemi gösteren aynadır (g. 112/2).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: METİN

4.1. KASİDELER

(1) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bir seḥer irüp nesīm-i himmet-i rūḥāniyān
Açdı bāġ-ı ṭabʿumı mānend-i gülzār-ı cinān

2- Ġonca-i dilden maʿārif gülleri yüz gösterüp
Ẓāhir oldı cānda şavḳ-ı bülbül-i ʿarş-āşiyān

3- Açılup āyinesi ḳalb-i ṣanevber-ṣuretüñ
Geldi güftāra miṣāl-i ṭūtī-i şīrīn-zebān

4- Ḫūn-i dille yazduġum eşʿārumuñ mıṣraʿları
Gülşen-i naẓmumda bir bir dikdi şāh-ı erġuvān

5- Her elif bir serv-i bālā cīmleri zülf-i nigār
ʿAyn nergis mīm ġonca ḫātem olup bāġbān

---

(1): Ü 2b, AE 1b

AE nüshasında bu beytin ikinci mısraı şu şekildedir:

Kendüni gösterdi anda şāhid-i maʿnā ʿayān

6- Her sözüm bir būsitān olmışdı ḫattā sebzezār
Ben iderken anda seyr-i sebzezār-ı būstān

7- Ş'ol zamān irdi ki verd-i zerd-i mihr-i enveri
Delv burcında düşürdi çāh-ı ġarba āsumān

8- Ḳara ḳayġuya batup miskīn zer-efşān sünbülin
Dehre ʿarż itdi ve bī-ḫōd oldı her pīr ü civān

9- Vāḳıʿamda ol gice bu ḳalb-i ḥikmet-dīdenüñ
ʿAyn-ı ʿālem beynine oldı hüveydā çoḳ nihān

10- Edrine şehrinüñ evṣaf-ı bahāristānını
Ṭāliʿ-i *Saʿdī* olan yazsa olur biñ *Gülsitān*

11- Ben o şehri çarḫa nice benzedem anun gibi
Var iken her kūşesinde niçe ṭāḳ-ı dilsitān

12- Gördüm ol şehrüñ yanında bir feża-yı hūb kim
Cānlara irer hevāsından hayāt-ı cāvidān

13- Ḫāk-i ʿanber-bārı misk-i eẕfere virmez vücūd
Sebzezār ile zümürrüd reng ü rūda tevʾemān

---

8. Dehre: Mihre AE.
13. reng-i rūda: reng-i verd-i AE.

14- Geldiler ol şehr-i ʿālīden bu cāy-ı dil-keşe
Cümle-i erbāb-ı keşf ü ẕümre-i kerrūbiyān

15- Her birinüñ dest-i sīmīninde bir altun tabak
Ṣūret-i ṣafvetde ammā ʿayn-i ḫurşīd-i cihān

16- Çoġını pür itmiş envār-ı duʿā-yı ehl-i çarḫ
Niçesin zeyn itmiş ezhār-ı niṡār-ı ins ü cān

17- Kimi laʿl-i medḥ-i ʿirfān-ıla māl-a-māl idi
Kimi olmışdı dür-i himmetle genc-i şāyegān

18- Başumı ayaġ idüp yanına vardum anlaruñ
De'b ile yüz yirde yüz yirde ḳoyup ben nā-tüvān

19- Didüm iy ehl-i vuḳūf-ı ʿalem-i bālā-yı rāz
Bu ne ḥikmetdür ki ben gördüm baña eyleñ beyān

20- Didiler iy sā'il-i bāb-ı nikāt-ı kāyināt
V'ey mürid-i keşf-i meknūnāt u ẕümer-i kün fe-kān

21- Belki bu şehr-i ṣafā-baḫşa Ḫudā-yı Zül-Celāl
Lūṭf idüp gönderdi bir ḫakān-ı ʿālī-āsitān

20. mürid-i keşf-i: mürid-i remz-i AE.

22- Maʿrifetde Bāyezīd ü naẓmda Şāhī-i vaḳt
ʿ İlmde sulṭān-ı şāh ü ʿadlde Nūʿşinrevan

23- ʿAdli envārı ẓalām-ı ẓulmile ġamgīnlerün
Ḫāṭır-ı fātırların ḳılsa gerekdür şādmān

24- Ol şeh-i iclāl ü ferruḫ-fāla istiḳbāl içün
Bu maḳām-ı dil-küşāya cān ile olduḳ revān

25- Bu ṭabaḳlar kim el üzre ṭutmışuz dergūl gibi
Her biri genc-i bahar-ı ġaybdan virür nişan

26- Ḫayra maḳdem diyüp īṣār-ı niṣār itseñ gerek
Ḫāk-pāy-ı pākine geldükde ol şāh-ı cihān

27- Ḥażret-i şehzāde sulṭān Bāyezīd-i kām-kār
Devlet ü ʿömrin mezīd itsün Muʿīn ü Müsteʿān

28- Sensin ol sulṭān-ı ʿālī- mertebet kim cirm-i çāk
Şāh-rāh-ı ʿizzetüñden bir ġubār-ı ẕerre san

29- Ḫışt-ı eyvān-ı celālüñ taḫt-ı rıżvān-ı behişt
Cām-ı ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūruñ dīde-i ḥūr-ı cinān

23.ʿİlmde sulṭān-ı şāh ü ʿadlde Nūʿşinrevan: Devlet ü ʿömrin mezīd itsün Muʿin ü Müsteʿān AE.
28. çāk: ḫāk AE.
29. taḫt-ı rıżvān-ı behişt: taḫt-ı eyvān-ı behişt AE.

30- Āfitābı çāh içinde gördi devr-i āb-veş
Çarḫa ḳaṣruñdan baḳan iy ḫüsrev-i ʿālī-mekān

31- Olsa her bir ḳaṭre deryādan eger lüʾlüʾ yeter
Dehre iʿṭā itdügiñ gevherce olmaz bī-gümān

32- Māhdan māhīye irişse nevālüñ nʾola kim
Lücce-i baḥra seḥāb-ı keff-i cūdūñ çekdi ḫˇān

33- Çarḫa iḥsān itdügüñ altunı mīzāna çeker
Burc-ı mīzānda ṭulūʿ iden degül mihr-i cihān

34- Ẓāhir olsa ṭañ degül cisminde encümden ʿaraḳ
Devr ider her şeb der-i devlet-penāhuñ āsumān

35- Mihr-i ʿālem-tāb cisminden terin silsün diyü
Her seḥer ṣunar aña bir dest-māl-i zer-nişān

36- Şemʿ-i māha ḳarşu sertāser açup eyler naẓar
Nāme-i medḥüñdür iy şeh çarḫ elinden kehkeşān

37- Nūn naʿl-i süm-i esbüñle berāber olımaz
Ola mı rāh-ı rikābuñla meh-i nev hem-ʿinān

38- ʿAhd-i ʿadlüñde cihān emn-ile ṭoldı yiridür
Çeşm-i şehbāzı kebūterler idinse āşiyān

39- Ger şümār itsem kitāb-ı vaṣfuñuñ evrāḳını
Barmaġum ter itmege yetmez biḥār-ı bī-kerān

40- Ḫāke düşmiş bir güherdür bu ʿUbeydi müstemend
Ḳaldır anı olmasun pāmāl-i ẕillet her zamān

41- Himmetüñ yanında gerçi ʿārdur bir gevheri
Ḫākden refʿ eylemek iy pādişāh-ı kāmrān

42- Aġzını altun ile pür eyler iseñ nʿola kim
Gonca-veş medḥ ü ṣenāña dāyim açmışdur dehān

43- Bu-durur her gāh dergāh-ı Ḫudā'dan ḥācetüm
İy şeh-i iḳlīm-i cūd ü dāver-i gītīsitān

44- Āfitāb-ı ʿömrüñe irüşmeyüp hergiz zevāl
Şehper-i Rūḥü'l-Emīn sen şāha olsun sāyebān

(2) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1. Ol şāh-ı dehr idüp yine iḥyā-yı salṭanat
Gösterdi kāyināta temāşā-yı salṭanat

45. Bu beyit üniversite nüshasında yer almıyor.
(2): Ü 3b
ḲASĪDE-İ ʿUBEYDĪ BERĀ-YI SULṬĀN SELÎM

2. Envār-ı ẕāt-ı pāki ile ṭoldı cümleten
Āfāk ʿizz ü şevket ü dünyā-yı salṭanat

3. Asūde ḳıldı sāye-i luṭfıyla ʿālemi
Ol serv-i sebzezār-ı muṭarrā-yı salṭanat

4. Hiç şecʿi degül yanında selāṭīn-i sālife
Aña müfevvez olalı eşyā-yı salṭanat

5. Bir pādişāh-ı leşker-i encüm-şümārdur
Mülk-i refīʿi ʿālem-i bālā-yı salṭanat

6. Āyā güneş midür görinen ṭāk-ı çarḫda
Yā şemme-i sarāy-ı mücellā-yı salṭanat

7. Hakkuñ nesīm-i luṭfı ile açılup-durur
Yā verd-i zerd-i ravża-i raʿnā-yı salṭanat

8. Yāḫūd şarāb-ı şevk-i ṣafā-baḫşıyla tolu
Bir cām-ı dil-küşā-yı muṣaffā-yı salṭanat

9. Gerdūn idüp-durur yāḫūd iḥżār-ı ḳurṣ-ı zer
Naḳş ide diyü sikke-i dārā-yı salṭanat

10. Sulṭān-ı kāmkār u şeh-i maʿdelet-penāh
Ḫākān-ı tācdar-ı dilārā-yı salṭanat

11. Keyvān-serīr hażret-i Sulṭān Selīm kim
Oldı mekānı taḫt-ı muʿallā-yı salṭanat

12. Mirʿāt-ı pāk-ṭabʿ-ı selīmüñ-durur senüñ
Meclā-yı ʿaks-i ṣūret-i zibā-yı salṭanat

13. Bir mālik-i serīr-i Süleymān-ı dehrsin
Ṭoldı sana rüʾyet-i bālā-yı salṭanat

14. Ş'ol ism-i bi-miṣālüñ-ile nām-dār olup
İrdi kemāl-i rifʿate tuġrā-yı salṭanat

15. Tekmīl-i ʿadl ü dād ile tahṣīl-i nām idüp
Feṭḥ oldı sana şimdi muʿammā-yı salṭanat

16. Başına geldi niçe belā-yı siyāhlar
Devrüñde ş'ol ki eyledi sevdā-yı salṭanat

17. Şemşīrüñüñ ḳażası nizāʿını ḳatʿ ider
Her kim senüñle eylese daʿvā-yı salṭanat

18. Meydān-ı maʿrekende geyüp leşkerüñ zirih
Mevc urdı anda lücce-i deryā-yı salṭanat

19. Şāhā nişān-ı mīḫ-i semendün ne yirde kim
İtdi ẓuhūr ṭoġdı ṣüreyyā-yı salṭanat

20. Virdi Ḫüdā murādını hayli zamāndur
Zāt-ı şerīfüñ itdi temennā-yı salṭanat

21. Dāyim düşerse üstüñe iy şāh yiridür
Yaḳışdı sana ḫilʿat-ı zībā-yı salṭanat

22. Ḳaṣdı budur ki bekleye yanunı tā ebed
Şemşīr-i tābdār-ı mücellā-yı salṭanat

23. Ben ol ʿUbeydī'yem ki ṣunup hāk-i pāyüne
Sābıḳda bir kaside-i ġarrā-yı salṭanat

24. ʿAvn-i ilāh ile dimiş idüm ben anda kim
Sana ʿinayet oldı ʿaṭāyā-yı salṭanat

25. Ḳavlümde ṣādık olduġum içün beni bugün
İrgür murāda iy şeh-i aʿlā-yı salṭanat

26. Evlādum ile dāʿī-yi iclālüñüm senüñ
İy meh rikāb u şems-i hüveydā-yı salṭanat

27. Devrān ṣaḥīfesinde sana kim ki ḥarf atar
İdüp tırāş tīġı ile ṭāḳ-ı salṭanat

28. Her gevheri ki ḳıymeti dünyā degül müdām
Karşunda duta sīnī ile tā-yı salṭanat

(3) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1. Mīr-i ṣadr-ı ehl-i fażl u mālik-i mülk-i kemāl
Kim olupdur ḫıżr-meşreb Ḥażret-i Aḥmed-ḫiṣāl

2. Dest-i devrān mühre-i zerle yine virür cilā
Vaṣf-ı ẕātı ḫod sipihr evrāḳına sıġmaḳ muhal

3. Ḥayretinden aġız açup ḳaldı gerdūnda meger
Reʾybār iken ʿUṭāridʿden uşanmışdur hilāl

---

(3): Ü 4b, AE 1b, M13 67b
1. ṣadr-ı: ṣadr u AE.

4. Nūr kesb itseydi reʿy-i ruşeninden mihr eġer
Sāḥat-ı gerdūnda hergiz aña irmezdi zeval

5. Her elif bir tīr ü her bir nūn olur aña kemān
Her kimüñle eylese meydān-ı ʿilm içre cidal

6. Ḥarflerden midḥat içün istedüm bī-ḥad meded
Aġız açup ḳaldı mīm ü derd-ile buñaldı dāl

7. Dürr-i elfāẓı gibi bir gevher-i zībā ḳanı
Yaraşur olsa dür-i gūş-i şeh-i ferḫūnde-fāl

8. Yā Rab anuñ ʿāyn-ı ʿaklı nice ṣāf āyīnedür
Andan ebkār-ı meʿānī gösterür her dem cemāl

9. Vāridātın görse ṭabʿı şehsüvārınuñ eger
Ġāşiyedārı olurdı atı öñince celāl

10. Kaʿr-ı deryā-yı kemāl ü faẓlına irişmeye
Niçe yüz yıl ġavṭalar eylerse ġavvāṣ-ı ḫayāl

11. Dil nice vaṣf-ı kemālātını taḥrīr eylesün
Lafẓ ḳāṣır ʿömr kūteh ʿakl ḥayrān nuṭḳ lāl

4. rūşeninden: rūşeninde AE.

12. Rīsmān atsa şuʿa-ı āfitābı idemez
Bāġ-ı faẕlını mesāḥat pīr-i çarḫ-ı kühensāl

13. Reşḥa-i kilk-i beyānı ol meʿānī baḥrinüñ
Yiridür olsa ʿiẕār-ı şāhid-i maʿnāya ḫāl

14. Ḥavż-ı bāġ-ı ṭabʿınuñ leb-teşnesi olmış bihār
Lafẓ-ı gevher-bārınuñ ḥalḳa bağışıdur leʿāl

15. Dergeh-i ʿarş-ı ʿazīmi cilvegāh eyler o dem
Her ḳaçan cevlān idüp ṭāvūs-ı ṭabʿı açsa bāl

16. Ger nesīm-i ḫulḳına olsa muḳārin bir nefes
Bāġ-ı dehr içre olurdı müşk-bū bād-ı şimāl

17. Bir sebük-ser ṭıfldur ʿarżı yanında pīr-i çarḫ
Virse ṭañ mıdur aña dest-i veḳārı gūşmāl

18. Lafẓ-ı pür renginden olurlar ehāli sürḫ-rū
Seyyide rengīn söz ile her biri eylerken āl

19. Açmayaydı midḥat içün baḥr-ı faẕlında dehān
Eylemezdi ṣunʿ-ı ḥaḳ dendān-ı eṣdāfı leʿāl

13. Reşḥa-i kilk: Rişte-i kilk AE.
19. baḥr-ı faẕlında: bağ-ı faẕlında AE.

20. Yūsuf-ı maʿni görine gözleri Yaʿkūbʾına
Dil ġubār-ı ḫaṭ-ı taḥrīrin iderse iktiḥāl

21. Āfitāb envār-ı ʿaḳlına göre bir ẕerre san
Rūz-ı rūşen-ṭabʿına nisbet şeb-i tīre miṣāl

22. Şāhid-i maʿnā kʾanuñ zabṭında ʿācizdür ʿuḳūl
Urdı pāyine ḫaṭṭ-ı taḥrīrden müşkīn ʿıḳāl

23. Ferş-i eyvān-ı celāli ḫoş yüce dergāhdur
Heftümīn ṭāḳ-ı zeberced anda bir ṣaff-ı niʿāl

24. Tīġuña gerçi kesilmişdür zebānı ḫāmenüñ
Lafẓ-ı şekkerbārı ammā söyledür ṭūṭī miṣāl

25. Her zamān sīrāb ider tahrīri maʿnā teşnesin
Kilk-i gevher-bārı ʿayn-ı lüʾlüʾ [ü] ʿayn-ı zülāl

26. Ḫabbeẕā ẕāt-ı feżāʾil-i ḥilye kim erbāb-ı faźl
Meclis-i ʿilm içre alur ḫˇān-ı faźlından nevāl

27. İrişürdi bād-ı nisyāndan esāsına ḫalel
Olmasa kilk-i sütūn-ı ḫāme-i faźl u kemāl

---

20. Yaʿḳūbʾuna: Yaʿḳubʾunuñ AE.
24. Tīġuña: Tīg ile AE.
26. Ḫabbeẕā ẕāt-ı feżāil-i ḥilye kim erbāb-ı faźl: Ẕāt-ı feżāʿil-i ḥilye kim erbāb-ı faźl Ü.

28. Lāyıḳ olur ism-i pākin ide remz ile edā
Luṭf-i ṭabʿı olana bu maṭlaʿ-ı şīrīn makāl

29. Medḥine ḥad yoḳ-durur ḥaddün bil iy āşüfte-ḥāl
Görse ayaġın lebiyle būs ider ehl-i kemāl

30. Her kitāb-ı müstetābı būsitān-ı maʿrifet
Anda mīve noḳṭa bir nükte saṭırıdur nihāl

31. Ellere taḥrīri ʿālemde ḥarām itmiş-durur
Kilkidür yāri ki anuñ siḥridür siḥr-i ḥelāl

32. Ṭabʿ-ı pāki vāḳıf-ı sırr-ı żamāʾir olmaġın
Sāyile virür cevābın itmeden ʿarż-ı suʾāl

33. Minnet Allahʾa ʿUbeydi işin altun eyledi
Kʾoldı iksīr-i türāb-ı dergehine rūy-māl

34. Hāk-i pāyi cevherine irmeyen ṭālibleri
ʿAyn-ı miḥnet dīdesi devlet yüzin görmek muḥāl

35. Vaṣfına ḥad yokdur iy dil itme taṭvīl-i kelām
Gel duʿā-yı ʿizzet ü ʿömrine göster iştiġāl

29. AE 28 ile 29.beyitler arasında “MUʿAMMĀ-İ İSM-İ AḤMED ÇELEBİ” yazılı.
31. taḥrīri: taḥrīr Ü.

36. Geçdigince dehrde sāʿat ü eyyām ü şühūr
Sāʿati rūz ola rūzı māh u māhı niçe sāl

37. Çarḫ-ı devlet devr idüp ḳutb-ı murādı üstine
Āfitāb-ı ʿizzetine irmeye hergiz zevāl

(4) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Çü gördi sıḥḥat-ıla sen veliyy-i aḳrānı
Hem-ān-dem eyledi ʿĪd-i şerīf-i ḳurbānı

2- Şafaḳ degül ser-i kūyında ḥūn-i ḳurbāndan
Sipihrüñ oldı ḳızıl ḳana ġarḳ dāmānı

3- Gelür olmasun diyü ḫāk-i der-i ṣafā-baḫşuñ
Felek öñince yile dökdi ġarba ol ḳanı

4- Bu şavḳa ṣevri yā Mirrīḫ eyledi ḳurbān
Pür oldı ḫūn-ıla lābüdd sipihr meydanı

5 - Eline ʿīd-i mübārek hem alup ol dem zer
Ṭoyurdı niʿmet-ile ḫalḳı itdi iḥsānı

6- Nücūm ḫod giceden ḳılmış idi zer iḥżār
Niṣār ḳıldı göricek o şems-i tābānı

---

(4): Ü 5b, AE 3a
ḲAṢĪDE-İ ʿUBEYDĪ
3. öñince yile: gelince ele AE.

7- Ne şems şems-i sipihr-i kemāl ü fazl u hüner
Ṣayar mı ẕerresine yaʿni şems-i raḥşānı

8- Nikāt-ı ʿilmi aña ʿaḳlı eyledi taʿlīm
Oḳıtdı Aḥmed'e ṣan Cebre'il Ḳur'ān'ı

9- Rumūz ʿilmi açar mıydı olmayaydı ger
Ġuyūba maṭlaʿ olan ṭabʿ-ı gevher-efşānı

10- Görüp fezāʿil-i ẕātuñ olurdı tilmīzüñ
Eger zamāne bu devre getürse Yaḥyā'yı

11- Cihānda eylemesün ʿöẕürlinüñ ʿallāme
Ki ṭaʿn-ı ṭabʿ-ı laṭīfüñdür aḳṣadan anı

12- Ṭabīʿatüñle bir ola mı baḥr-i pür güher
Bu ḳaṭre vü o muḥīṭ-i ʿulūm-ı Rabbāni

13- Deñiz içinde çoġ olur güher ne ḥikmetdür
Nihān ider dür-i lafẓuñ güherde ʿummānı

14- Dem-i suʾālde her sā'ile ʿatañ irişür
Maʾānī cevher-i nīk- ṭabʿuñ olalı kānı

---

7. Bu beyit yer almıyor AE.
12. muḥīṭ-i ʿulūm-ı Rabbānī: muḥīṭ-i Rabbānī AE.
13. olur: - AE.

15- Suʾālüñ eyledi dānā olanları nādān
Cevābuñ eyledi dānā nite ki nādānı

16- Ḥakīm-i ṭabʿuñ öñünde görince beñzetdüm
Ṭoḳuz ḳubbeli çün nüh sipihr-i gerdānı

17- Ṭabīʿatüñ şeh-i ʿilmüñ sarāy-ı aʿlāsı
ʿAnāṣıruñ o sarāyun çihār erkānı

18- Feżāyilin çekemez dehr-i kehkeşān anuñ
Olursa ger resen-i keffeteyn-i mīzānı

19- Nişān-ı laʿl-i süm-i esbüñe baş indirsin
Hevāyī bulmaḳ eger ister ise ʿünvānı

20- Bahār-ı fażlı nesim-i tabiʿātün açdı
Görüpdür anda hemīn *Saʿdī* bu *Gülistānı*

21- ʿUbeydi vaṣf-ı cemīlüñ şu resme ḳıldı edā
Ki lāl eyledi ḥüsn-i edāda Ḥassān'ı

22- İrüp bu devre göreydi mecālis-i naẓmum
Olurdı Cāmī cāmı piyāle gerdānı

23- Seni çü ḳıldı şeh-i fażl ʿān-ḳarīb Ḫudā
Maḳāmuñ eyleye ṣaḥn-ı sarāy-ı ʿirfānı

24- Harīm-i Kaʿbe’nüñ oldukça ḥāciyān-ı Ḥarem
Ṣafā-yı ḳalb-ile Merve ḥaḳı ṣenā-ḫˇānı

25- Sürūş-ı raḥmet ile himmet-i ricāl müdām
Ḳapuñuñ ola duʿā-gūy ü nigeh-bānı

(5) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Diñle iy ʿārif-i süḫan-perver
Diriseñ gūşuñ ola pür gevher

2- Kūşe kūşe cihānı seyr itdüm
Niçe müddetler oldum ehl-i sefer

3- Zaġrā eskisi gibi hergiz
Görmedüm bir laṭīf [u] ḫūb maḳarr

4- Ḫāki misk ü hevāsı ʿanber- bār
Āteşi laʿl [ü] ṣuları Kevşer

5 - Şöyle raʿnā güzelleri var kim
Māh-ı tābān ana yüzini ṣürer

6- Niçe dürlü maʿārifüñ ehli
ʿUlemāsı fünūna mālikler

---

(5): Ü 11a
ḲAṢĪDE-İ ʿUBEYDİ BERĀ-YI EMRŪD-I ZAĠRĀ

7- Ṣulehāsı bu ḫān-gāh içre
Ẕikr ider ḫālıḳını şām u seḥer

8- Düşmenüñ zehresini eyler çāk
Her sipāhisi ejdehā peyker

9- Ġayrı ḫalḳı ise ḫulūs üzre
Dilleri ḫāliṣ oldı nite ki zer

10- Olıcaḳ mevsim-i bahār anda
Her şecer ḳubbe-i sipihre döner

11- Gülşeninüñ hezār bülbüli var
Var ḳıyās it güli ola ne ḳadar

12- Mīvesine anuñ nihāyet yoḳ
Līkin emrūdı cümleden ḫoş ter

13- Evvelā bu ki Tizce armudınuñ
Mīveler içre yoḳ öñine geçer

14- ʿAyn- māl olduġı içün her bār
Göricek armudı gözümde uçar

15- Bir sepet incir armudın bulsañ
Neye olursa al ki cāna deger

16- Rūm kuşın hemān ḳaḳ eyleyesin
Bir güzel armudı bulursañ eger

17- Gelse dükkāna ḫalḳı bāzāruñ
Aḳça armudına ḫoş aḳça ṣayar

18- Gerçi ḳız naḳşı ṣūretā ṣarıca
Reng-i rūda anı ḳızılca sürer

19- Bulınur mı nazīr-i mānendi
Arasañ bāġ-ı dehr içre ser-tā-ser

20- Cümleten mīveler miyānında
Hele göñlüm benüm göbel ister

21- Urulmış armudı n'ola ursa
Anı her kim yise duʿālar ider

22- Her ne deñlü ṣatarsañ elyaḳdur
Oldı elması armudı gevher

23- Can göyüni didikleri armud
Taʿmda gül-be-şekkere beñzer

24- Bozdoġan armudına ṭālib olan
Bulımazsa perī başına aġar

25- Ḳaraman armudını aḳça ile
Götüri almayan ziyān eyler

26- Nālesini ḥüseynīye çıḳarur
Ḥüsn-i Yūsuf kişiyi ʿāşıḳ ider

27- Gökçe emrūd ġarīb gökçekdür
Şöyle medḥ eyle anı göge çıḳar

28- Ḫaylice ābdārdur ṣuluca
Hemçü şeftālū-yı leb-i dilber

29- Gelse bu meclise eger ẕurafā
Ḳabaḳ armudınun ḫoş- ābın içer

30- Ṣıyırurlar cihānda kellesini
Öykinürse bal armudına şeker

31- Şeker armudına halavetde
Ṣanma bir baş şeker ola hem-ser

32- Bundan añla hemān boġaz tutanı
Medḥe ḳādir degül anı diller

33- Yiyenüñ kalbini ider pür-nūr
Ṭurunc-ıla gūyīyā meh-i enver

34- Kim ki Yerbasmaz'a ola vāṣıl
Mizānuñ ayaġı yir mi baṣar

35- Şaḳla Gözsüzceyi su'āl idene
Gözi yoḳ diyüversin aña ḫaber

36- Ḳıṣadur vāṣıfuñ dili anda
Ṣapı uzunca vaṣfını kim ider

37- Ẓāhiren ġayrden ayırd itmeyüz
Göricek ṭāhirini pāk naẓar

38- Gördügi dem Muḥammed armudını
Ṣalavātı getürmesün mi beşer

39- Ger ṣorarsañ Beg armudını baña
Ḥaḳ budur pādişāh-ı dehre deger

40- Başḳa sancaḳ çekerse ʿAbbāsī̈
Yaraşur mīveler içinde eger

41- Ḳatı bihter degül midür pūlad
Teşne-diller şusuzluġını keser

42- Bu cihān içre kāfir işlemesi
Niçe küffārı müslimān eyler

43- Şāh-dāne Enār armudına
Öykinen armudı şabā silker

44- Ḳıl ḳapar iştihāsı ekl idenüñ
Keçe top oldı şöyle nāzük-ter

45- Ger şorarsan daḳ-ı ḥayāsını sen
İy ʿUbeydī̈ görenler anı çöker

46- Var iken böyle nāzük armudlar
Ḳabı ḳalına kim baḳar kim yer

4.2. TARİHLER

Bu mısraʿ üç tārīḫdür: Evvelā, ḥurūf-ı menḳūtası ve ġayr-ı menḳūtası bir tārīḫdür. Sāniyen, noḳtalı ḥarflerin taż ʿīf olına bir tāriḫdür. Ṣāliṯen, noḳtasız ḥarfleri taż ʿīf olına bir tāriḫdür. Bu meẕkūre ebyātda ve eşʿārda vardur.

(1) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḥażret-i mīr-i saʿadet-ceyşi kim iḳbālinüñ
Dikdi altun başlu sancaġın felekde mihr ü māh
3- Dikmesidür el açup ḥācet dilerdi kim ʿalem
K'eyleye mīr-i livā anı şeh-i ʿālem-penāh
4- Begler içre anda ġāyet istikāmet añlayup
Eyledi bir sancaḳ-ı ʿālī ʿināyet pādişāh
5- Cemʿ olup evvel ʿUbeydī aġniyā vü ehl-i faḳr
Didiler tāriḫini idüp duʿa-yı ʿizz ü cāh
6- İki ḳat olup yine her biri tāriḫin didi
Ser-bülend ide livā-yı devletüñ dāyim İlāh

(H. 976/ M. 1568)

---

(1): Ü 74a, AE 13a
TĀRİḪ-İ MUṢANNAʿ
3. ʿālem-penāh: ʿālem-tebāh AE.

(2) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

Cāmiʿ-i sulṭānı taʿẓīm itmeġe
Yüz süre geldi aña şād-ı revān
İki ḳāse pür şarāb-ı Kevṯerüñ
Ben de tārīḫin didüm ḥavżü'l-cinān

(H. 949/M. 1542)

(3) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

Bāni-i kāḫ-ı kerem ya ʿni ʿUbeydī Çelebi
İdicek ẕevk ü ṣafāyile bu ḳaṣrı bünyād
Cemʿ olup zümre-i sükkān-ı serā perde-i çarḫ
Didiler adını tāriḫini ʿişret-ābād

(H. 980/ M. 1572)

(4) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ḥażret-i kāḍı-yı ḥācāt o ẕāt-ı pāki
Eyledi kāḍı-yı ʿādil vire ʿömr-i sermed

2- Kātib-i maḥkemesi olsa ʿUtārid yiridür
Nāyibi olmaġa ṭālib fużalādan bī-ḥad

---

(2): Ü 74a

(3): Ü 74a

ʿişret kelimesi hesaplandığında tarih hicri 970'i göstermektedir. Fakat metinde bu tarih hicri 980 olarak yazılmıştır. Bu aynı zamanda şairin tazkirelerde bildirilen ölüm yılıdır.

(4): Ü 75a

3- Ḥüccet-i ḳātıʿadur her sözi ehl-i faẓla
Her ne kim naḳl ola andan olur anlara sened

4- Çarḫ-ı ḳadr-ıla nice daʿvī-yi rifʿat ide kim
Olımaz pāye-i ednā aña farḳ-ı ferḳād

5- N'ola Cibrīl-i Emīn dirse anuñ tārīḫin
Ṣāḥib-i mülk-i ʿatā ḥākim-i şerʿ-i Aḥmed

(H. 963/ M. 1555)

(5) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

Bu ʿUbeydī Ḥüseyn-i pür ḥüsnüñ
Āḫiret kişverine göçende
Didi tārīḫ māh-ı Şaʿbān'uñ
Göçdi ol meh yigirmi üçinde

(H.957/ M. 1550)

(6) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

Bu maḳām-ı şerīf ü dil-keş kim
Oldı mānend-i cennet-i meʿva
N'ola görüp ʿUbeydī tāriḫin
Dir isem ḳaṣr-ı cennet-i aʿlā

---

(5): Ü 75a
TĀRĪḪ-İ MERḤUM ḤÜSEYİN
(6): Ü 73b, AE 13a

(H. 954/ M. 1547)

(7) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

Ḥamdülillah devletile ẕāt-ı ʿālī-mertebeñ

Pāye-i aʿlāya irüp oldı ʿālem şādmān

Cemʿ olup sāḥib güherler didiler tārīḫini

ʿİzzetüñle rifʿatüñ ola ziyāde her zaman

(H. 954/ M. 1547)

(7): Ü 73b, AE 13a

4.3. MUSAMMATLAR

4.3.1. TERKİB-BENDLER

(1) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

I

1- Kimi kim bir gün ide ḫurrem ü ḫandān gerdūn
Döner aylar niçe yıllar anı iy dil maḥzūn

2- Ḥoḳḳabāz-ı felegüñ ḥīlesine aldanma
Naḳd-i ʿömrin güm idüp niçesine geçdi oyun

3- Ṭaldurup zehr bihārına bize ṣunmaḳ içün
Görüñüz kāsesini nice ṭutar elde nigūn

4- Başları üzre degirmen yüridür şām ü seḥer
Ḥabbe-i cismlerin itmegiçün ḫalḳuñ un

5- Aldanup encüm ü mihrine taʿalluk itme
Saña yaşun yeter aḳça ruḫ-ı zerdüñ altun

6- Mālı artañ kişinüñ ẕātı tenezzül eyler
Şāhid-i ṣādıḳ olur bu söze ḥāl-i Ḳārūn

7- Ṭāʿat-i Ḥaḳ'da elif kāmetüñi nūn eyle
Sende de tā ki ẓuhūr eyleye ḥāl-i Zü'n-nūn

8- Ḳorḳarın silsile-i nāra giriftār olasın
Māsivāya ṭaġıdup ʿaḳluñı olma Mecnūn

9- Ṭutalum mālik-i gencīne-i medfūn olduñ
Sen daḫı ḫāke girüp bir gün olursın medfūn

---

(1): Ü 6a , AE 2b
Ü nüshasında 'Terciʿ-i Bend' başlığı altına yazılmıştır.
I-8. olma: ḳılma AE.

10- Bir gün ola ki ne ʿişret ne ʿibādet idesin
ʿĀciz ü ḥōr yatup yirde nedāmet idesin

II

1- Ṭutalum bin yaşamış dehr-i fenāda ādem
İy dil elbetde olur āḫiri anuñ bir dem
2- Bunda mesrūr olayın diyene ʿāḳil dime kim
Hiç maḳām-ı ṭarab olur mı sarāy-ı mātem
3- Niçe taḫt issi Süleymān'lar olup ṭuʿme-i mūr
Ḥalḳa-i mār ṭaḳındı niçe sāḥib-ḫātem
4- Niçe serdārlara türbeleri efser olup
Niçe biñ şāhlara seng-i mezār oldı ʿalem
5- Merḥabāya elin uzatduġı dem dest-i fenā
Devrilüp cismi gibi şınmadı mı Cām-ı Cem
6- Götürürsin ḳopuzı sen de cihāndan bir gün
Üstüḫānuñ neyini yire çalar çeng-i elem
7- Dime kim bād-ı fenā kasr-ı vücūdum yıkamaz
Bir avuç topraguñ olur mı bināsı muḥkem
8- Nāgehān ʿārıżını ʿarża ḳılup mihr-i fenā
Maḥv ider ḳaṭre-i cismüñi miṣāl-i şebnem
9- Gözün aç defter-i aʿmāl-i siyāhun düre gör
Çekmeden dest-i fenā ḫaṭṭ-ı vücūduña ḳalem

II-4. olup:idüp AE.
II-5. çeşme:çeşmi Ü.

10- İy göñül pendümi ġūş eyle teġāfül itme
Ṭāʿat-ı Ḫālıḳ-ı Bī̇çün'de tekāsül itme

III

1- Cümle zī̇-rūḥ u cemādāt-ı cihānda ne ki var
Her biri Ḥaḳḳa ʿubūdiyyetin eyler iżhār
2- İş bu ʿālem ki ṭoḳuz ḳubbeli bir cāmiʿdür
Oldı ḳandilleri mihr ü meh-i pür- envār
3- Anda ḫāk üzre çemen ṣaldı yeşil seccāde
Ḫiẕmet-i Ḥaḳḳa turup geldi ḳıyāma eşcār
4- Baş egüp ṭāʿat-ı Sübḥān'a rükūʿ eylerler
Yer yüzinde olan ecnās-ı behāyim her bār
5- Yüzlerin yire sürüp ṣu gibi vādī̇lerde
Mārlar secde ider Ḫālıḳ'ına leyl ü nehār
6- Taşlar kaʿid olup taʾir-i ẕākirler ile
Ḥamd ü tesbī̇ḥi dem-ā-dem yile eyler kühsār
7- Ṣavm-ı dāyimle melek buldı Ḫudā'ya taḳrī̇b
Çın gice ḳāyim olup oldı riyāżatla nizār
8- Sen uyup nefs hevāsına yiyüp içmekde
Göñlüñe ẕerrece gelmez idi ḫavfile nār
9- Cümle eşyā der-i dergāh-ı ilāha yüz ura
Sana düşer mi ki ʿiṣyān ḳapusı ola medār

10- Muttaṣıl ġaflet idüp fırṣatı eylersen fevt
Senüñ iy ġāfil açar gözlerüñi bir gün mevt

III-2. Ḳubbeli: ḳubbelü AE.
III-6. ta'ir-i: ta'iri AE.

IV

1- Ḳanı ol ḥācı efendi ki yüzinde her ān
Gün gibi ẓāhir idi pertev-i nūr-ı īmān
2- Kefen iḥrāmını egnine alup oldı bugün
Baş açıḳ yalın ayaḳ Kaʾbe-i maẕlūma revān
3- Sāʾil-i dürr-i kerem dökse nʾola göz yaşını
Nā-bedīd oldı yitüp ṭopraġa baḥr-i iḥsān
4- Gördi terk eyledi ol nūr-ı başar menzilini
Aġladı ḳara geyüp merdüm-i ʿāyn-ı aʿyān
5- Āsumān ṣanma görüp sen bu müdevver şekli
Gök ṣarındı başına mātem idüp mihr-i cihān
6- İtdi ḳabrinde felek sevrini ḳurbān Mirrīḫ
Ḳana boyandı teni ṣanma şafaḳ oldı ʿāyān
7- Ben müdām aġlar iken irdi nidā hātifden
Didi ḳo girye-i fevt içün anuñ iy giryān
8- Söyle bir beyt ki her mıṣraʿı tārīḫ olsun
Ben didüm hüzn-ile bu maṭlaʿı ol demde hemān

9- Kendi ṣaḥn-ı ʿademe idinüp īmānı delīl
İde ḥācı yirini Kaʾbe-i pür-nūr-ı Cemīl

V

1- Çünki ḥācı ḳuluñ iy Mālik ü Mennān ü Şekūr
Emrüñe rām olup eyledi ʿuḳbāya mürūr
2- Ḳabrini Merve ḥaḳıçün o Ṣafā kāʾininüñ

IV-7. nidā hātifden: nidāyā nūrın AE.
V-1. eyledi ʿuḳbāya: itdi reh-i ʿuḳbāya AE.

Luṭf idüp Kaʿbe gibi eyle maḳāmın pür-nūr

3- Zemzem-i raḥmetüñe teşnedil idi umarın
Bāġ-ı ʿAdn içre aña içiresin māʿ-i ṭahur

4- Kimsenüñ ḫāne-i ḳalbini ḥarāb itmez idi
Yeridür menzil olursa aña Beytü'l-maʿmūr

5- Āşiyān-ı Ḥarem-i muḥteremüñ ḥürmetine
Ravża-i raḥmet idüp eyle anı maḥrem-i ḫūr

6- Varını çünki nişār eyler idi yoluñda
Ḳılma anuñ ḥasenātını hebā-i menşūr

7- Bu ʿUbeydīʿnüñ idüp cümle duʿāsını ḳabūl
Eyle maġfūr anı iy Ġāfir ü Ġaffār u Ġafūr

8- Kemliġine naẓar eylerseñ olur işi tamām
Perde-i ʿafvüñ ile eyle ʿuyūbın mestūr

9- Ṣoñ nefes gönderüp īmān ile anı yā Rab
Raḥmet ü luṭfuñ ile cānını eyle mesrūr

10- Bu duʿāya dil ü cān ile diyenler āmīn
Olalar miḥnet ü endūh-ı belālardan emīn

V-6. AE Bu beyit yok.

(2) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

I

1- Ne ʿaceb alçaḳ olur bu felek-i bed-āyīn
Ṭoḳınur ehl-i dile dāyim ider zār u ḥazīn

2- Kimi kim bir gün ide vuṣlat ile ḫurrem ü şād
Firḳatiyle niçe yıllar ider anı ġamgīn

3- Bir zaman şöyle güler yüzüñe ṣanursın kim
Artıḳ itmez ġam-ı derd ile cebīnüñ pür-çīn

4- Bir gün ammā yine bir od bıraġur cānuña kim
Yedi deryāyı dökerseñ anı itmez teskīn

5- Pertev-i mihr ile gündüz geyürür câme-i zer
Şeb-i ġamda seni ḳor bir ḳara şāl ile hemīn

6- Sen ṣanursın ki saña cāh virüp eylük ider
Ḫaberüñ yoḳ seni ol çāha atar iy miskīn

7- Elüñ alup ṭuta kim şimdi çıḳardı ʿarşa
Bir zamān ola ki ide yirüñi zīr-i zemīn

8- İmdi ḫāk eylemeden menzilüñi çarḫ senüñ
Cehd idüp eyleyigör yirüñi firdevs-i berīn

9- Çünki bu ʿālem-i fānī saña bāḳī ḳalmaz
Erlik it pīrezen-i dehre ṣaḳın olma yaḳīn

---

(2): Ü 7b , AE 24b

Ü nüshasında Tercīʿ-i Bend başlığı altına yazılmış.

I-4. dökerseñ: eydirseñ Ü.

I-7. ṭuta kim: ṭutalum şimdi AE.

10- ʿAḳil olan kişi dünyāya muḥabbet mi ider
Naḳd-i ʿömrin çüridüp yoḳ yire ġaflet mi ider

II

1- Ṭutalum cümle cihān mülkine olduñ server
Bir gün irüp ecelüñ dir ki saña gel ser ver
2- Ḫāk ile ṭolmadı mı kāse-i çeşm-i faġfūr
ʿAḳıbet şınmadı mı āyine-i İskender
3- Taḫtını taḫtaya tebdīl idüp Keykāvus
Yıḳılup ḫāk-i reh olmadı mı ḳaṣr- ı Ḳayser
4- Ḳoyalum bunları kim her biri bir ednādur
Ḳanı ol iki cihān serveri ḥaḳ peyġamber
5- Yerlere düşmez iken sāyeleri āḫīr-i kār
Ten-i nāzüklerine olmadı mı ḫāk maḳar
6- Ne ḳadar ḳadr ile başuñ göge de irişse
Seni de dest-i ḳażā bir gün ider zīr ü zeber
7- Nergis-āsā gözüñi göge dikersin āḫir
Şimdi giydüñ ṭutalum başuña zerrīn-efser
8- Ṭumturak u ḥaşem ü tācı yüri terk eyle
Bir gedā ol bu cihān ziynetine itme naẓar
9- Dehr-i fānīde bugün bir iki günlük ʿömre
Bunca ġavġayı kişi başına alup n'eyler

10- Gözün aç ġafleti ḳo fikr ü firāset demidür
Nefs-i emmāre-yi irşād-ı ṭarīḳat demidür

III

1- İy göñül ṭāʿat-ı Bārīʿde ṣaḳın itme ḳuṣūr
Sen de istersen eger ravża-i cennetde ḳuṣūr

2- Şimdiden zād-ı ʿibādātı müheyyā eyle
Nā-gehān bir gün idersin reh-i ʿuḳbāya mürūr

3- Kimsenüñ göñli evini yıḳup oda yaḳma
Diriseñ dār-ı ḳarāruñ ola Beytü'l-maʿmūr

4- Ġaybetinden bu cihān ḫalḳını ġıybet itme
Rūz-ı maḥşer olıcaḳ eyleyesin tā ki ḥużūr

5- Ġırre olma dayanup ḳaṣr-ı ḥayāta bir gün
Ḫāk-i rāh eyler anı bād-ı fenā iy maġrūr

6- Ṭutalum şimdi Süleymān-ı zamān olmışsın
ʿĀḳıbet yise gerekdür ten-i fersūdeni mūr

7- Ṭutuşup şevḳ ile gül-geşte-i ʿışḳ ile özüñ
Şemʿ-veş her gice insin dir iseñ üstüne nūr

8- Nefsüñi tevbe-i ṣıdḳ ile yüri ḳahr eyle
İtmedin mevt seni dehr-i fenāda maḳhūr

9- Kime bir cām-ı ṣafā ṣundı bu sāḳi-i felek
İtmedi ḫamr-ı ecelle anı āḫir maḥmūr

10- ʿĀḳıbet sen daḥi bu bezm-i fenādan iy dil
Götürüp ayaġı ʿuḳbāda idersin menzil

III-7. AE nüshasında bu beyit yok.
III-8: mevt: dehr AE.

IV

1- Ḳanı ol şāhı Ḥüseyn'üm ḳanı ol ḫūb-ḫiṣāl
Ḳanı ol ḫulḳı Ḥasen pādişeh-i ḥüsn ü cemāl

2- Kerbelā-yı ʿademe gidüp o şāh-ı şühedā
Dūd-ı dilden bu ben abdāla geyürdi ḳara şāl

3- Bezm-i devrānda ṣafā sürmedin ol māh dirīġ
Ayaġın alup ecel cürʿa-veş itdi pā-māl

4- Gün gibi ḥüsn ile ʿālemde ẓuhūr itmiş iken
Döndi doġmaduġa şimdi o meh-i ferrūḫ-fāl

5- İstiḳāmetde naẓīri yoġ-idi ammā kim
Eyledi bād-ı fenā ḳaddini ol servüñ dāl

6- Şöyle maḥcūb idi kim geldügi dem ʿAzrā'il
Yerlere geçdi ḥicābından o ḫurşīd-miṯāl

7- Ş'ol ḳadar acıyup aġladı gözüm ṣanma şafaḳ
Oldı ḫūnābe-i eşk ile felek māl-ā-māl

8- İy göñül var yüri ṣabr eyle yeter āh itdüñ
Böyle oldı n'idelüm emr-i Ḫüdā-yı müteʿāl

9- Derdümi bilse-y-idüñ böyle dimezdüñ dirseñ
Bilürin derdüñi ammā n'idelüm çāre muḥāl

10- Var hemān rūḥına ṣıdḳ ile duʿā eyleyigör
Ḫayr-ıla yād ḳılup medḥ ü ṣenā eyleyigör

IV-2. geyürdi: geyürdin AE.

V

1- Yā İlāhī kerem ü luṭf u ʿināyet eyle
Ḳabrin ol ḥūr-veşüñ ravża-i cennet eyle

2- Çünki ol bülbül-i cān uçmaġa pervāz itdi
Āşiyānın gül-i gülzār-ı saʿādet eyle

3- Daḫi mīzān güni ol Yūsuf-ı Mışr-ı ḥasenüñ
Ḳadrini yüce idüp ḥürmet ü ʿizzet eyle

4- Arḳası üzre yatup tā ki ide zevḳ ü ḥużūr
ʿAfv idüp cümle ṣuçın lāyıḳ-ı raḥmet eyle

5- Bu güneh-kār ʿUbeydi ḳuluñuñ da yā Rab
Raḥmet ü luṭfuñ ile cānını rāhat eyle

6- Nefs-i emmāre elinden anı āzād idüp
Ṣoñ nefes tevbe vü tevfīḳi hidāyet eyle

7- Rūz-ı mahşerde cehennem odına yanmakdan
Cümle mü'minleri de ḥıfẓ u ḥimāyet eyle

8- Dürlü dürlü niʿam-ı luṭfuñ ile yā Rabbi
Her birin dār-ı naʿīm içre żiyāfet eyle

9- Bu duʿāyı işidüp kim ki dir ise āmīn
Yā Rab anı ḥarem-i ḫāṣuña daʿvet eyle

10- Bu duʿāyı oḳuduḳça umarın yād ideler
Bu duʿā ile daḫı rūḥumı dil-şād ideler

4.3.2. TERCİ-BENDLER

(1) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

I

1- Ḥīzlerde kerem ü luṭf u ʿināyet olmaz
Hem ḥayā vü edeb ü ʿırż u ḥamiyyet olmaz

2- Sözlerinde ḳadar-ı z̲erre ḥalāvet yoḳdur
Dillerinde eser-i mihr-i muḥabbet olmaz

3- Bulara māʿil olan kişide devlet n'eyler
Bulara eylük iden ādeme raḥmet olmaz

4- Biñde birin dir isem şerḥ ü beyāna ṣıġmaz
Sözüm işit saña bu deñlü naṣīḥat olmaz

5- Ḥīze yār olma ṣaḳın ḥīz ḥaḳiḳatsüz olur
Ḳaḥbe ʿavrat gibi ʿālemde ḥamiyyetsüz olur

II

1- Ḳuçulur şunlara kim ḫarc u zer ü sīm eyler
Ehl-i dilden anı her vech ile taḳdīm eyler

2- Cān u dilden dilemez ḫayra delālet ideni
Diler anları ki şer yolını taʿlīm eyler

3- Ḳanda bir ebter ü nādān var ise dünyāda
Dürlü dürlü aña iḥsān-ıla tekrīm eyler

4- Maʿrifet dürlerini cebine almaz ammā
Bir iki pul virene kendüyi teslīm eyler

---

(1): Ü 9b

5- Ḥīze yār olma ṣaḳın ḥīz ḥakikatsüz olur
Ḳaḥbe ʿavrat gibi ʿālemde hamiyyetsüz olur

III

1- Eylük itseydüñ eger anı ḳabaḥat añlar
Kemlik itseydüñ eger anı riʿāyet añlar
2- Ebedī gitmez elinden buçaġı dayı gibi
Adam öldürmeġi ʿālemde ẓarāfet añlar
3- Cehiliyle ḳudurup oynamaġı hoş ṣanur
Ehl-i dillerle oturmaġı kerāhet añlar
4- Götüne başına her dem sögerek söyleşseñ
Ḥaẓ ider senden ögüt anı riʿāyet añlar
5- Ger żarar görür iseñ ben çekeyim ʿālemde
Ṭut bu pendüm benüm iy pend ü naṣīḥat añlar

6- Ḥīze yār olma ṣaḳın ḥīz ḥaḳiḳatsüz olur
Ḳaḥbe ʿavrat gibi ʿālemde ḥamiyyetsüz olur

IV

1- Ḥīzüñ olma ḳulı ḥüsn iline sulṭān ise de
Key ṣaḳın perīşānī peri-yi şān ise de
2- Altına yatırvirür aḳçesi vāfir olanuñ
Ṣūretā ol ne ḳadar ebter ü nādān ise de
3- Ne ḳadar pāk geçinse lekesi zāhir olur
Ḥīze mihr itme ṣaḳın ger meh-i tābān ise de
4- Ḥīz-i nāpāk ile dirlik idemezsin iy dil
El yu andan lebi ger çeşm-i ḥayvān ise de
5- Yüri var üstine bir naḳş-ıla ḳuş ḳondurı gör

Bāġ-ı ḥüsn içre eġer serv-i ḫırāmān ise de

6- Ḥīze yār olma ṣaḳın ḥīz ḥaḳiḳatsüz olur
Ḳaḥbe ʿavrat gibi ʿālemde ḥamiyyetsüz olur

V

1- Rūz u şeb yiyüp içüp ḥīz-ile ʿālem itme
İy ʿUbeydī özüni muḍḥik-i ādem itme
2- Ḥiż olan nān ü nemek ḥaḳḳını gözetmez hīç
Cidd ü cehdile anı kendüñe hem-dem itme
3- Fāş idüp illere rāzun seni bed-nām eyler
Ḥīz-i nā-pāki ṣaḳın sırruña mahrem itme
4- Ḥīzlikden geçe şāyed diyü bir hizi şaḳın
Döndürüp egnini başını mükerrem itme
5- Ṣoñra sana żararı doḳınur elbetde anuñ
Eylük idüp geñezi dünyede ādem itme

6- Ḥīze yār olma ṣaḳın ḥīz ḥaḳiḳatsüz olur
Ḳaḥbe ʿavrat gibi ʿālemde ḥamiyyetsüz olur

4.3.3. MÜSEDDESLER

(1) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bir mehüñ mihri ġamıyla ger hilāl eyler beni
Gāh fikri mū miyān ile ḫayāl eyler beni
Meyl-i pābūsiyle gāhi pāy-māl eyler beni
Kime yanam yaḳılam yā kime ḥālüm aġlayam

Her zamān dil ʿışḳ ile āşüfte-ḥāl eyler beni
Āh elinden göñlümüñ feryād elinden göñlümüñ

2- Niçe yıllar bir perī ʿışḳıyla olup derdnāk
Sīnemi derdā ḳılur tīġ-ı ġam ile çāk çāk
Uġradum bir āfete daḫı beni eyler helāk
Kime yanam yaḳılam yā kime ḥālüm aġlayam

Her zamān dil ʿışḳ ile āşüfte-ḥāl eyler beni
Āh elinden göñlümüñ feryād elinden göñlümüñ

3- Çekdügüm derdi görüp aġlar gözüm bī-iḫtiyār
Ḳanlu yaşumdan olur ʿışḳ-ı nihāni āşikār
Virmesün ḥālüm ʿUbeydī kimseye bir derd-kār
Kime yanam yaḳılam yā kime ḥālüm aġlayam

---

(1): Ü 78b
DER MAḲĀM

Her zamān dil ʿışḳ ile āşüfte-ḥāl eyler beni
Āh elinden göñlümüñ feryād elinden göñlümüñ

(2) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Şübhemiz var şol gürūhuñ dīnine īmānına
Kim gire nā-ḥāḳ yire erbāb-ı ʿilmüñ ḳanına
Ḳādı-ʿaskerlerle müftīnüñ düşer mi şānına
Bir yezīdüñ rām olup dünyā içün fermānına

Girdiler çok ʿālim-i erbāb-ı ʿilmüñ ḳanına
Döndi ṣaḥn-ı ḫān Muḥammed Kerbelā meydanına

2- Ocaġa düşmiş diyü ol dūzaḫīyi yaḳdılar
Ṣu gibi yüzler süriyüp ayaġına aḳdılar
Fitne peydā eyledi diyü kibārı ṭaḳdılar
Ocaġı ḥaḳḳa ki nār-ı duzaḫ ile yaḳdılar

Girdiler çoḳ ʿālim ü āl-i resūlüñ ḳanına
Döndi ṣaḥn-ı ḫān Muḥammed Kerbelā meydānına

3- Cem olup Sulṭān Muḥammed cāmiʿine müslimīn
Didiler şerʿullah iy pāşā-yı bedāyīn ü dīn
Ḳādı-ʿasker ḥażret-i müftī ile idüp yemīn
ʿAzle gitdiler anı ammā ki döndiler o ḥīn

Girdiler çoḳ ʿālim ü āl-i resūlüñ ḳanına

Döndi şaḥn-ı ḫān Muḥammed Kerbelā meydānına

4- Ḳādı-ʿaskerlerle söz bir eyleyüp ol bed gümān
Geldi Aġaḳapusı'na müftī-yi āḫir-zamān
Anı görince olup seyl-i belā gibi revān
Bir bölük bī-dīn ü ḳavm-i bī-amān

Girdiler çoḳ ʿālim ü āl-i resūlüñ ḳanına
Döndi ṣaḥn-ı ḫān Muḥammed Kerbelā meydānına

5 - Ḳādı-ʿaskerlerle şol müftī olan ġayretsüze
Yarın ümmet dir mi diñ maḥşerde ol ḥażret bize
Manṣıb içün rām olup bir dīni yoḳ şefḳatsüze
Ḳırdurup ehl-i namāzı bir bölük sünnetsüze

Girdiler çoḳ ʿālim ü āl-i resūlün kanına
Döndi ṣaḥn-ı ḫān Muḥammed Kerbelā meydānına

6- Vaḳt-i maġribde namāza varmaz oldı mü'minān
Bīm-i cān eyler ʿadū-yı denīden her müslimān
Şimdi dārüʿl-ḥarbe döndi belde-yi dārü'l-emān
Nice ṣabr itsün buña ḳalbinde īmānı olan

Girdiler çoḳ ʿālim ü āl-i resūlüñ ḳanına
Döndi ṣaḥn-ı ḫān Muḥammed Kerbelā meydānına

4.3.4. MUHAMMESLER

(1) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ne sarāy-ı ʿālemün seyri temāşāsındayuz
Ne esīr-i cāh olup devlet temennāsındayuz
Biz ne ṭabl u tūġ-ı şāhi cenk ü ġavġāsındayuz

Ẓulmınuñ evrānı yoḳ cevrinüñ evrānı yoḳ
Bir ḳul oġlı şāh-ı ḥüsnüñ ʿışḳ [u] sevdāsındayuz

2- Olalıdan ṭālib-i iksīr-i ḫāk-i pāy biz
Almazuz bir ḥabbeye gencīne-i dünyāyı biz
İtmezüz hergiz hevā-yı efser-i Dārā'yı biz

Ẓulmınuñ evrānı yoḳ cevrinüñ evrānı yoḳ
Bir ḳul oġlı şāh-ı ḥüsnüñ ʿışḳ [u] sevdāsındayuz

3- Ḳarşusında aġlasa bir ʿāşıḳı efgendesi
Ġonca-i ḳalbin açar anuñ nihāni ḫandesi
İy ʿUbeydī güller oldı ruḫları şermendesi

Ẓulmınuñ evrānı yoḳ cevrinüñ evrānı yok
Bir ḳul oġlı şah-ı ḥüsnüñ ʿışḳ [u] sevdāsındayuz

---

(1): Ü 75b
MURABBAʿĀT-I ʿUBEYDĪ DER MAḲĀM-I NEVĀ

(2) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bir ser-āmed şānı ʿālī nev-cevāndur sevdügüm
Ehl-i ʿünvān sāhib-i nām ü nişāndur sevdügüm
Sözlere mālik şeh-i mülk-i beyāndur sevdügüm

Ḫüsrev-i ṣāḥib-cemāl [ü] mālik-i mülk-i kemāl
Bir dil ehli pür-ẓarāfet nükte-dāndur sevdügüm

2- Ẕikr olan dillerde dāyim leẕẕet-i güftārıdur
Oḳınan meclis-be-meclis bī-naẓīr eşʿārıdur
Söylenen ʿālemde şimdi hep anuñ āşārıdur

Ḫüsrev-i ṣāḥib-cemāl [ü] mālik-i mülk-i kemāl
Bir dil ehli pür-ẓarāfet nükte-dāndur sevdügüm

3- İy ʿUbeydī maʿden-i ḥikmet dehānıdur anuñ
Ṭabʿ-ı gevher-bārı deryā-yı meʿānīdür anuñ
Her ḫayāl-i naẓmı bir genc-i nihānidür anuñ

Ḫüsrev-i ṣāḥib-cemāl [ü] mālik-i mülk-i kemāl
Bir dil ehli pür-ẓarāfet nükte-dāndur sevdügüm

---

(2): Ü 75b
DER MAḲĀM

(3) *Müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün*

1- Derd ü belānuñ lezzetin şehd ü şekerde bulmaduḳ
Cām-ı meyüñ keyfiyetin ṣahbā-yı terde bulmaduḳ
ʿIşḳ ehlinün ẕevḳini şāh-ı baḥr ü berde bulmaduḳ

Nice ferāġat idelüm yā nice ʿuzlet idelüm
Biz ʿālemüñ ẕevḳ ü ṣafāsın ġayrilerde bulmaduḳ

2- Yıllarla ʿayş ü ʿişret idüp ẕevḳ-i ṣahbā eyledük
Devr içre maḥzūn göñlümüz ġamdan müberrā eyledük
Yüz biñ ṣafā sürdük niçe ʿālem temāşā eyledük

Nice ferāġat idelüm yā nice ʿuzlet idelüm
Biz ʿālemüñ ẕevḳ ü ṣafāsın ġayrilerde bulmaduḳ

3- Eller içinde eylese ol şeh nihānī bir naẓar
Bu ʿāleme olmaz bedel dünyāyı bize virseler
Ger ḥālet-i ʿışḳı ʿUbeydī'den ṣorarsañ böyledür

Nice ferāġat idelüm yā nice ʿuzlet idelüm
Biz ʿālemüñ ẕevḳ ü ṣafāsın ġayrilerde bulmaduḳ

---

(3): Ü 76a
DER MAḲĀM-I ʿIRAK

(4) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Hīç şimden girü düşmen ide mi hengāme
Dürr-i kişver daneleri her biri düşdi dāma
Ḳıbrıs'uñ fetḥi yeter ḳudretini iʿlāma

Devlet ü ʿizzet-ile fırṣat u nuṣret-ile
Kimse ḳarşu duramaz pādişeh-i İslām'a

2- Ḳara ḳanlara yur isterse Ḳaraḳan ilini
Döndürür tīġ bile laʿl-i Bedaḫşān ilini
Sürme eyler süm-i esbiyle Ṣıfaḥān ilini

Devlet ü ʿizzet-ile fırṣat u nuṣret-ile
Kimse ḳarşu duramaz pādişeh-i İslām'a

(5) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gördi merdümler ġam-ı ġamzeñle giryān olduġum
Bildi eller zülfüñ ucından perīşañ olduġum
Añladı dil-ḫastalar derdüñle nālān olduġum

Ben helāk olsam n'ola ġam ile ḫāk olsam n'ola
Yoluña cān virdügüm duyıldı ḳurbān olduġum

---

(4): Ü 76b
DER MAḲĀM
(5): Ü 76b
DER MAḲĀM

2- Eşk-i āhum dehre ifşā itmedük ġam ḳalmadı
Rāz-ı dil söylenmedük iḳlīm-i ʿālem ḳalmadı
Derdmendüñ olduġum bilmez bir ādem ḳalmadı

Ben helāk olsam n'ola ġam ile ḫāk olsam n'ola
Yoluña cān virdügüm duyıldı ḳurbān olduġum

3- Ben ʿUbeydī şöyle ṣanurdum k'idem ʿışḳuñ nihān
Olmaya rāz-ı nihānı ʿāleme hergiz ʿiyān
Bildiler ölümlik olduġum ḳamu ḥalḳı cihān

Ben helāk olsam n'ola ġam ile ḫāk olsam n'ola
Yoluña cān virdügüm duyıldı ḳurbān olduġum

(6) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḳānı bir dem aḳmaya ḫunīn olup yaşum benüm
Daḳ mı var ḳan dökmeye baġrumdaki başum benüm
Görmedük bir mācerā yoḳ çeşm-i ḫūn-pāşum benüm

Acıyup her ān baña aġlasun yārān baña
Çekmedük miḥnet mi ḳaldı oñmaduḳ başum benüm

---

(6): Ü 76b
DER MAKĀM-I DÜGĀH

2- Ṭaş eşiġin yaṣdanup çekdüm o şāhuñ miḥnetin
Başı ṭaşa ṭaşı başa urup itdüm ḫıdmetin
Urdı tā ki yüregüm başına tīġ-i firḳatin

Acıyup her ān baña aġlasun yārān baña
Çekmedük miḥnet mi ḳaldı onmaduḳ başum benüm

3- İy ʿUbeydī cān belā-yı ʿışḳ-ıla bī-çāredür
Ḫançer-i mihr-i nihān ile göñül ṣad pāredür
Tīg-i cevr ile ser-i miḥnet-zede pür yāredür

Acıyup her ān baña aġlasun yārān baña
Çekmedük miḥnet mi ḳaldı onmaduḳ başum benüm

(7) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḫüsn ile ol meh bulaldan şehr içinde iştihār
ʿĀşıḳ-ı abdālıdur tacın geyer her tāc-dār
Tekye-i ġamda ḳulı ḳurbānı olursam ne var

ʿĀşıḳ-ı pāmālıyım başı açuḳ abdālıyım
Ḫūblarda ṭaḳyeci dervīşi ḳıldum iḫtiyār

(7): Ü 77a
DER MAḲĀM

2- Āsumān dükkānı kendü mihr-i rūşeni
Şaʿşaʿa dest-i pür envārında zerrin sūzeni
Rāżıyum miḥnet ocaġında ütülerse beni

ʿĀşıḳ-ı pāmālıyım başı açuḳ abdālıyım
Ḫūblarda taḳyeci dervīşi ḳıldum iḫtiyār

3- Bir siyāh altunlu ġarrāʾ pāresi māh-ı felek
Āfitābun ʿaynıdur tācında her zerrīn paleng
Aṭlas-ı gerdūn gibi āvāresiyüm ḥaşre dek

ʿĀşıḳ-ı pāmālıyım başı açuḳ abdālıyım
Ḫūblarda taḳyeci dervīşi ḳıldum iḫtiyār

4- Olduġıyçun tāc-ı zerrīninde bir Türkī miṣāl
İy ʿUbeydī göklere atdı külāhını hilāl
Ḫāk-i pāyüñ tāc idinsem n'ola ben şūrīde-ḥāl

ʿĀşıḳ-ı pāmālıyım başı açuḳ abdālıyım
Ḫūblarda taḳyeci dervīşi ḳıldum iḫtiyār

(8) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy hilāl-ebrū yüzi gün māh ṭalʿat şeb-çerāġ
Kākülüñ ser-geştesiyim ḳıl ʿināyet şeb-çerāġ
Ḫāl-i ruḫsāruñ görüp necm-i saʿādet şeb-çerāġ

ʿĀşıḳ-ı giryānuñum dil ile ḥayrānuñum
İy meh-i tābende-i burc-ı leṭāfet şeb-çerāġ

2- Gūşe-i ġamda yeter rūzum şeb-i deycūr ḳıl
Ẓulmet-i hicrānı dil kāşānesinden dūr ḳıl
Şuʿle-i şemʿ-i ruḫuñla cān evin pür-nūr ḳıl

ʿĀşıḳ-ı giryānuñım dil ile ḥayrānuñım
İy ruḫ-ı raḫşende-i şemʿ-i hidāyet şeb-çerāġ

3- Şīve-i güftāruñı görüp ʿUbeydī mübtelā
Cānını 1aʿl-i leb-i dür-bāruña ḳıldı fedā
Gevher-i nā-yābsın hergiz naẓīr olmaz saña

ʿĀşıḳ-ı giryānuñum dil ile ḥayrānuñum
İy dür-i pākīze-i baḥr-i melāḥat şeb-çerāġ

---

(8): Ü 77b

(9) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ol şehüñ kim devlet-i ʿışḳında yaşum sīmdür
Naḳd-i cān isterse tīġi çāresi teslīmdür
Atlarından ʿadd iderse ḳulını taʿzīmdür

Ḳulıyım ḳurbānıyım küşte-i müjgānıyım
Bir sipāhi-zāde sevdüm nāmı İbrāhim'dür

2- Vādi-yi ġamda yaġup bārān-ı eşküm bī-ḥisāb
Oldı seylāb-ı belādan ḫāne-i ḳalbüm ḫarāb
Gönlümi yapsa bulurdı Kaʿbe yapmışça ṣevāb

Ḳulıyım ḳurbānıyım küşte-i müjgānıyım
Bir sipāhī-zāde sevdüm nāmı İbrāhimʿdür

3- Gönlüm abdālı olup yaḳdı niçe dāġ-ı ġamı
Nār-ı āhum bir ışıḳ olup dolandı ʿālemi
İy ʿUbeydī ben daḫı olsam ʿaceb mi edhemi

Ḳulıyım ḳurbānıyım küşte-i müjgānıyım
Bīr sipāhī-zāde sevdüm nāmı İbrāhimʿdür

---

(9): Ü 77b
DER MAḲĀM

(10) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bizden evvel niçeler ʿışḳ-ıla olup nā-tüvān
Āteş-i ġamla yanup külli kül olmışlar hemān
Eyleyüp ʿışḳı nihānī nārını ḥalḳa ʿayān

Bir niçe sūzān ile dilleri biryān ile
Biz de geldük ʿāleme yanduḳ yaḳılduḳ bir zaman

2- Ḳanlar aġladuḳ yidi deryāyı giryān eyledük
Nāleler ḳılduḳ ṭoḳuz eflāki nālān eyledük
Onsekiz biñ ʿālemi āh ile sūzān eyledük

Bir niçe sūzān ile dilleri biryān ile
Biz de geldük ʿāleme yanduḳ yaḳılduḳ bir zamān

3- Nār-ı derd ü ġamla mecnūn tolaşup leyl ü nehār
Yandı Ferhād āteş-i miḥnetle nice rūzigār
İy ʿUbeydī ʿışḳ ile Vāmıḳ yaḳıldı ṣad hezār

Bir niçe sūzān ile dilleri biryān ile
Biz de geldük ʿāleme yanduḳ yaḳılduḳ bir zamān

(10): Ü 78a
DER MAḲĀM-I DÜGĀH

(11) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bir hilāl-ebrū ḫayāliyle ḫayāl itdüm yine
Ṭāḳatum ṭāḳ oldı ġāyet bī-mecāl oldum yine
Leylī-i zülfin görüp Mecnūn miṣāl oldum yine

Nice nālān olmayam nice giryān olmayam
ʿĀşıḳ-ı şeydā olup şūrīde-ḥāl oldum yine

2- İşigüñsüz cennet-i me'vā görinmez gözüme
Ḳāmetüñsüz sidre-i aʿlā görinmez gözüme
Gün yüzüñsüz ẕerrece dünyā görinmez gözüme

Nice nālān olmayım nice giryān olmayım
ʿĀşıḳ-ı şeydā olup şūrīde-ḥāl oldum yine

3- Gün gibi fāş eyledi mihrüm ruḫ-ı tābendesi
Ol şehüñ olup ʿUbeydī niçe yıl efgendesi
Kimse vāḳıf olmadı oldum nihānī bendesi

Nice nālān olmayım nice giryān olmayım
ʿĀşıḳ-ı şeydā olup şūrīde-ḥāl oldum yine

---

(11): Ü 78a
DER MAḲĀM

(12) *Mefʿūlü / mefāʿīlü / mefāʿīlü / feʿūlün*

1- Geydüñ yaḳalı cāmeni tā dil yaḳa cānum
Fāş itdüñ ile gögsüñ açup mihr-i nihānum
Ḳoluñ ṣıġaduñ dökmek içün yirlere ḳanum

İy ġamzesi ḳaṣṣāb ve iy ḳābil-i āftāb
Maḥmūd'um efendüm şeh-i ḥūbān-ı cihānum

2- Ṣevr-i feleki itdi yidi pāre bıçaġuñ
Ṣanma meh-i nev aḳdı aña ṣīrce şücāʿuñ
Ḳurbānın olayın yüzüme tek baş ayaġuñ

İy ġamzesi ḳaṣṣāb ve iy ḳābil-i āftāb
Maḥmūd'um efendim şeh-i ḥūbān-ı cihānum

3- Üftāde ʿUbeydī baña kurbān ola derseñ
Cān naḳdini yoluñda niṣār ide dilerseñ
(…) ḳonmaya cömerdi severseñ

---

(12): AE 24a

3.

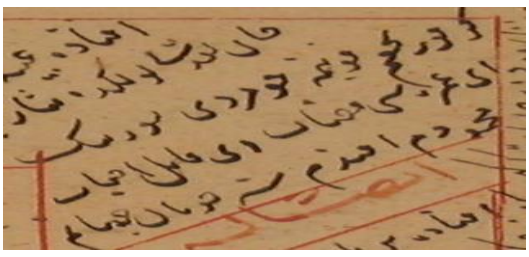

İy ġamzesi ḳaṣṣāb ve iy ḳābil-i āftāb
Maḥmūd'um efendim şeh-i ḥūbān-ı cihānum

(13) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Görüp ṭarż-ı levendānuñ senüñ iy pāk-dāmānum
Çeküp çāk eyledü dest-i belā ile giribānum
Perīşān oldı destāruñ gibi ʿakl u dil ü cānum

Benüm serv-i bülendümsin efendim şehlevendümsin
Benüm sulṭānum Üskübicegüm āşūb-ı devrānum

2- Görinen ḥāl-i müşgīnüñ mi yaḫūd iy perī-ṣūret
Kitāb-ı ḥüsnüñe mühr-i ḳabūl urdı yed-i ḳudret
Cemālüñ levḥini seyr idenüñ ʿaḳlın alur ḥayret

Benüm serv-i bülendümsin efendim şehlevendümsin
Benüm sulṭānum Üskübicegüm āşūb-ı devrānum

3- Ruḫ-ı rahşānuñ iy faḥr-ı cihān-ı nūr-ı Meḥmed'dür
Dehānuñ nüktesi gūyā ki remz-i mīm-i Aḥmed'dür
ʿUbeydī n'ola derse ḳākülüñe ʿömr-i sermeddür

Benüm serv-i bülendümsin efendim şehlevendümsin
Benüm sulṭānum Üskübicegüm āşūb-ı devrānum

(13): AE 24b

(14) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1. Gün gibi mihr-i felegün Ḥüsrev [ü] Dārācuġum
Sāye ṣal ben ḫāke serv-i ḳāmet-i ṭūbācuġum
Dil perīşān eyleme iy kākül[i] leylācuġum

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreyim rūz u şeb āvāreyim
Gel benüm şāhin baḳışlu baġrı ṭaş Ḳayacuġum

2- Ger çekem naḳşuñ görüp resmine evvel başlar
Ḳıl ḳalemle naḳş iderse yazmaġa naḳḳāşlar
İsmüñi yād eylesem aḳar gözümden yaşlar

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreyim rūz u şeb āvāreyim
Gel benüm şāhin baḳışlu baġrı ṭaş Ḳayacuġum

3- Luṭf-ıla iḥsānuñ-ıla ẓulm bünyād eyleme
Ol ṭarīḳi gözleyüp kendüñi üstād eyleme
Eşigüñde bir ḳulum luṭf eyle āẕād eyleme

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreyim rūz u şeb āvāreyim
Gel benüm şāhin baḳışlu baġrı ṭaş Ḳayacuġum

(14): M_1 19a

4.3.5. TAHMİSLER

(1) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sen nihāl-i gülden ayru zār u ser-gerdān olup
Lāle-veş yanuḳ derūnum gözlerüm giryān olup
Cism-i zārum bir şikāf-ı ḫar-ı ġamdan ḳān olup

Aġlayayın bülbül-āsā göñlüm nālān olup
Sen cihān bāġında gül iy ġonca gül-i ḫandān olup

2- İşigüñe yüzüm üzre sürünürken sū-be-sū
Aḳıdup cūy-i sirişküm n'ola itsem cüst ü cū
Her zamān ḥüsnüñ temāşāsın iderken ārzū

Āhla hergiz görmez oldum gün yüzi iy māh rū
Gün gibi hercāyī olduñ āfet-i devrān olup

3- Virüben mihrüñ derūn-ı sīne-i sūzāna tāb
Dil kebāb olur gözüm yaşı şarāb-ı laʿl-i nāb
İtmedin cām-ı mey-i ʿışḳuñ dili mest ü ḫarāb

Götürürken ḫākin ben zerreyi iy āfitāb
Bir gice baṣmañ ḳadem ġam-ḫāneme mihmān olup

---

(1): Y 5a

4- Rāh-ı ṣaḫrā-yı ʿademe ʿazm idüp ṣubḥ u şām
Eylerim varup beyābān-ı ġam-ı ʿışḳı maḳām
Çünki iy vaḥşī ġazāl olmaduñ sen baña rām

Niçe bir deşt-i belā vü ġamda iy Leylī-ḫırām
Vālih ü hayrān gezem Mecnūn-ı ser-gerdān olup

5- Pāy-bend olur ṣaḳın ḳayd-ı taʿalluḳdan çekil
Derd-i miḥnetden ʿUbeydī ger ḫalās isterse dil
Kendüñe var ġūşe-i ʿuzletde mesken eylegil

Cāy-ı ġamdur Saʿyīyā bu ḫānḳāh-ı āb ü gil
ʿĀlem-i ıṭlāḳa baṣ abdal-veş ʿuryān olup

(2) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Bir dem elden ḳomayup bir ruḫ-ı gül-nār etegin
Ṭutagör āb-ı revān gibi çemenzār etegin
Ṭutma zāhid gibi zühdün hele zinhār etegin

Pend güş itme dilā alma ele ʿār etegin
Ḳo ne dirlerse disünler ṭutagör yār etegin

---

(2): Ü 9a, AE 3b
ĠAZEL-İ MUḤİBBĪ TAḤMİS-İ ʿUBEYDĪ
1. Bir: Her M_{14}/ gülnār: gülfām M_{14}/ Pend: Yine M_{15}.

2- Rāh-ı ʿışḳında nigārun şu ḳadar çekdüm elem
Ḳalmadı görmedügüm ġussa vü endūh-ı sitem
Ḳana ġarḳ olsa gözüm yaşı ʿacep mi her dem

Baña her laḥẓa gelür derd ü belā ġussa vü ġam
Müşkil işdür kişi kim ṭuta sitemkār etegin

3- İtmege gülşen-i ʿālemde dilā ʿayş u ṭarāb
Bulmadum bir gül-i bī-ḫār idüp saʿy ü ṭaleb
Ben çeküp derd ü belā vü ġam u endūh [u] ṭaʿab

Müddeʿi dāmen-i dil-dāra irişse ne ʿaceb
Ḳanda bir gül açıla ṭuta anuñ ḫār etegin

4- Ġam-ı ebrūsı ile ḳaddüñ eġer olsa hilāl
Ṭākatüñ ṭāḳ olup zaʿf seni itse ḫayāl
ʿArż-ı ḥāl eylemege ḳalmasa güftāra mecāl

Ḫābda yari görüp furṣat ile būsesin al
Uyanup ḫışma gelürse ḳoma inkār etegin

2. görmedigüm: çekmedigüm M_{14}, M_{15}/ endūh-ı sitem: endūh u sitem M_{15} / yaşı: nūrı M_{14}/ ġussa vü ġam: miḥnet ü ġam M_{14}, M_{15} / kişi kim: ki kişi M_{14}, M_{15} .
3. derd ü belā: derd ü hezār M_{14}, M_{15} /ṭuta: ṭutar M_{14}.
4. olup: oluben M_{14}. görüp: bulup M_{15}.

5- İy ʿUbeydī dil-i pür ġamda safā ḳalmadı hīç
Çekmedügüm bu cihān içre belā ḳalmadı hīç
Ol peri itmedügi cevr ü cefā ḳalmadı hīç

İy Muḥibbī benī ādemde vefā ḳalmadı hīç
Sen de Mecnūn ṣıfat ṭuṭ yüri ṭaġlar etegin

(3) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Açılsa ḥoḳḳa-i yāḳūt ġonca müşk-bār olsa
Gül-i laʿlin ṭabaḳda ḫurda-i zer āşikār olsa
Müzeyyen bāġı jāleler güherlerle niṣār olsa

Zümürrüd naṭʿı döşense zemīne nev-bahār olsa
Gülistān seyrine varsam bile ancaḳ nigār olsa

2- Olup gülşende ḳolında güllerin iki ḳucaġına
Nihāl-i gül ṭaḳınsa ġoncalar ṣolına ṣaġına
Bu ḥāli seyr idüp meyl itse diller dehr bāġına

Aḳup cūlar yüzin sürse demādem serv ayaġına
Gül ile zeyn olup gülzār [u] bülbüller hezār olsa

---

5. Çekmedigüm: görmedigüm M_{15}/ ṭaḳ: ol ṭut M_{14}/ ṭaḳ: ṭut M_{15}.
(3): Ü 10b

3- Olup bir lebleri cām ü sürāḥi-gerdene ḳādir
Ṣafā kesb eylesem bezmümde olsa dā'imā ḥāżır
Emüp laʿlini öpsem ruḥların ḳuçsam bilin vāfir

Neşaṭ esbābını cümle müheyyā itseler bir bir
Gehī nūş eylesem bāde gehī būs ü kenār olsa

4- Ḫayāl-i nergisüñ cāy eyleyelden çeşm-i rūşende
Hevā-yi sünbülüñle cigerüm oldı perākende
Göñülden şad hezār efġān idüp bülbül-i gūyende

Disem dil derdini bir bir oturup ṣaḥn-ı gülşende
Derūn-ı dilde her ne var açılsa āşikār olsa

5- Gözüñ ṭutsa eġer bir serv-ḳāmet çeşm-i bādāmı
Ḳoyup zühdi ḳomasın bir dem elden cām-ı gül-fāmı
İnanamaz ʿUbeydī gör ne der ol şāh-ı İslāmi

Muḥibbī tevbeyi ṣordı dem-ā-dem nūş idüp cāmı
Şu göñlümden geçen gibi baña bir gül-ʿizār olsa

4.3.6. MURABBAALAR

(1) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Niçe yıllar emrüñe her gün itāʿat eyledüm
Āsitānuñ secdegāh itdüm itāʿat eyledüm
Cürm imiş sevmek ṣuçum bildüm nedāmet eyledüm
Bilmiş ol şimden girü şāhum ferāġat eyledüm

2- Söyle laʿlüñ şerbetine ḳanda ḳandurduñ beni
Yanmadum bir kimseye gerçi ki yandurduñ beni
ʿĀḳıbet cevr ile cānumdan uṣandurduñ beni
Bilmiş ol şimden girü şāhum ferāġat eyledüm

3- Ṭaʿne-i aġyārdan ḳapuñda çekdüm çok taʿab
Görmedüm luṭf ü vefā gördüm niçe ḳahr u ġażab
Bu ḳadar cevr ü cefāya sevdügümse ger sebeb
Bilmiş ol şimden girü şāhum ferāġat eyledüm

4- Dimezin aġyār ile mihr ü muḥabbet eyleme
Sen benümçün hīç ellerle ʿadāvet eyleme
Ḳurtulamazın diyü benden şikāyet eyleme
Bilmiş ol şimden girü şāhum ferāġat eyledüm

---

(1): Ü 9a, AE 24a

5- Bu ʿUbeydī'yle ḳanı peymānuñ iy peymān-şiken
Ġayrler maḳbūlüñ ol merdūduñ olmaḳlıḳ neden
Baña maʿlūm oldı bu söz kim sevilmezmişsin
Bilmiş ol şimden girü şāhum ferāġat eyledüm

(2) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḳoyun ala gözleri müjgānını tīġ itmiş āh
Dökmek içün ḳanumı ḳazmış zeneḫdānında çāh
Ben ölümlisin ḳılur ʿışkıyla bir gün ḫāk-i rāh
Nev-cevānum āfetüm kaṣṣāb-zāde pīrī şāh

2- Cān ḳoçın ḳurbān idüp ol ḳātil-i erbāb-ı ġam
Ġamzesi tīġıyla cismüm nīmelerse rāżıyım
Zülfünüñ çengālına aşşun beni tek dem-be-dem
Nev- cevānum āfetüm kaṣṣāb-zāde pīrī şah

3- İy ʿUbeydī bir dem içre ġamzesi bin ḳan ider
Tīġ-ı ʿışḳı niçe yüz üftādesin bī-cān ider
İrgürürse ʿıyd-i vaṣlına beni ḳurbān ider
Nev-cevānum āfetüm ḳaṣṣāb- zāde pīri şāh

---

(2): Ü 76a
DER MAḲĀM

(3) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Görelden ḫāl-i ʿanber-bāruñ iy yār-ı cefākārum
Perīşān ḥāl olup sevdāya düşmişdür dil-i zārum
Müdām aġlatma her dem sen gözin çeşm-i güher-bārum
Benüm yeñlicegüm māh-ı münīrüm lāle-ruḫsārum

2- Her üslūbun levendāne ʿaceb gerçek dil-āversin
ʿAlī- sīretlü bir şāhin baḳışlu şāh-ı kişversin
Ḳara gözlü güzelsin şāh-bāz-ı nāz-perversin
Benüm yeñlicegüm māh-ı münīrüm lāle-ruḫsārum

3- Ḳılıcıyla yürür hūni güzeldür çeşm-i fettānuñ
Siyeh tek ṭakınur bir Rūm ili maḥbūbıdur hālüñ
ʿUbeydīnüñ dilin al ile almışdur ruḫ-ı ālüñ
Benüm yeñlicegüm māh-ı münīrüm lāle- ruḥsārum

---

(3): Ü 77b
DER MAḲĀM

(4) *Mefʿūlü / mefāʿīlün / mefʿūlü / mefāʿīlün*

1- Dest-būs ḳılamam iy ḫüsrev-i devrānum
İzüñ tozıdur ancak maḳṣud-ı dil ü cānum
Bin ʿizz ü niyāz ile geldüm ḳapuña ḥānum
Redd eyleme luṭf eyle ben ḳuluñı sulṭānum

2- Ġayret yüregüm deldi bir raḥm iderüm yoḳdur
(…) eger aġlar-ısam yaşum silerüm yoḳdur
Dergāhuña yüz ṭutdum bir ġayrı yirüm yoḳdur
Ben bendeñe luṭf eyle ẓulm eyleme sulṭānum

3- Bilmezlik ile şāhum ḥidmetde olup fāḫir
Bīçāre ʿUbeydī'den olduysa ḫaṭā ṣādır
Dermān-ı ʿināyetin dürr-i keremüñ vāfir
Reddeyleme luṭfeyle ben ḳuluñı sulṭānum

(5) *Müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün*

1- Üftādeyin bālā-yı ḫoş-reftārına İskender'üñ
Dil-dādeyim laʿl-i şeker-güftārına İskender'üñ
Ālüfteyim ḳaṣr-ı ḫaṭṭ-ı esrārına İskender'üñ
Āşüfteyim bu ṭarż u bu eṭvārına İskender'üñ

---

(4): AE 4a

2.

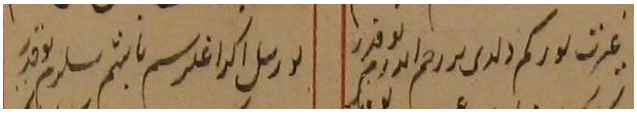

(5): AE 24b

2- Ṭut kim o ehl-i dil gözi mekkāra rūyın sedd ider
Yeʾcüc-i ḫaṭṭı fitnesinden ḫavfümüz yoḳ ḳıl kadar
Ruḫsār u zülfiyle ṭutar şarḳ ile ġarbı ser-te-ser
Ṣad āferinler ḥüsn-i ḫoş-āṣārına İskender'üñ

3- Kākülleri ẓulmet-i ḳıbāb laʿl-i nābı cān-fezā
Meyl-i ḳaddin üzre yüzi āyīne-i ʿālem-nümā
Dirseñ ʿUbeydī göstere ʿālem-i cenneti baña
Eyle naẓar āyīne-i ruḫsarına İskender'üñ

(6) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿĀşıḳa raḥm itmemekde iy dil-i sengīn Ḳaya
Gönlüñe sen yārsun hem yārdur gönlüñ saña
Ṭaşlar-ıla dögünüp dirsem n'ola vā-ḥasretā
Ṭaş ḳayaya rāst geldi n'eyleyem ben mübtelā

2- Başuma yaġdurdu dest-i miḥnetüñ senüñ elem
Şimdi ṭaş altındadur iki elüm iy bī-kerem
Bir yaña sen cevr idersin bir yaña gönlüñ sitem
Ṭaş ḳayaya rāst geldüm n'eyleyem ben mübtelā

---

(6): M_1 18b

3- Ġayrıya göñlüñ senüñ luṭf u ‘aṭālar ḳılmada
Ṭaş ḳayasın bu ‘Ubeydīye cefālar ḳılmada
Düşmenüñ göñline yir itdüñ vefālar ḳılmada
Ṭaş ḳayaya rāst geldüm n’eyleyem ben mübtelā

4.4. GAZELLER

4.4.1. Ḥarfü'l-Elif

(1) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Her neye ism-i şerīfüñle olınsa ibtidā
Ol suhūletle nihāyet bulup olur müntehā

2- Ḳadrinüñ bāġında gökler ser-bülend eşcārdur
Keşret-i eşmār-ı encüm ḳaddlere ḳılmış dütā

3- Lāceverdī ḥoḳḳasında āsumān-ı aʿẓamuñ
Ḥükmüñüñ miski ṣarılmış penbedür bedr-i dücā

4- Niʿmet-i iḥsānuñ ile ṭoludur ṣaḥn-ı çemen
Aña üşmiş ṣan megeslerdür benefşe cā-be-cā

5- Niçe yıllardur giriftār-ı belā-yı cürmdür
Genc-i ʿafvüñden ʿUbeydī ḫasta-dil umar şifā

---

(1): Ü 19b, B 2b
1. olınsa: olursa B.
2. Ḳadrinüñ: Ḳudretüñ B/ eşmār-ı: eşcār-ı B/ dütā: ṭuta B.
3. Ḥükmünüñ: Ḥikmetüñ B/ bedr-i dücā: bedrü'l-dücā B.
4. tolupdur: ṭoldur B.
5. ʿafvden: ʿafvıñdan B.

(2) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿArş-ı aʿlā pāyine yüz sürme itdiyse n'ola
Gerd-i naʿlini ʿuyūn-ı ḳudsiyāne ṭūtiyā

2- Her cihetden dehri rūşen seyr iderse ṭañ mıdur
Şems-i pertev-i hidāyetdür resūl-i muḳtedā

3- Bir elif ḳāmet habībidür Ḫüdā-yı ʿālemüñ
Yire düşmezse ʿaceb mi ẓıll-ı faḫr-i enbiyā

4- Ḳıldı seyrān elleri āb-ı zülāl-i muʿcizi
Olalı engüşt-i pāki lūle-i ʿayn-ı hüdā

5- İy ʿUbeydī olduġıyçun tāc-dār-ı mürselīn
Sāyebān itmişdi Ḫaḳ aña seḫābı dāyimā

(3) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ḳaṣdı budur ki ḫaber göndere aġyār saña
İstimāʿ itme ṣaḳın söz gelür iy yār saña

---

(2): Ü 19b, B 13a
1. sürme: sürmek B.
2. pertev-i: pür-nūr-ı B.
4. hüdā: yedi Ü.
(3): (Ü 19b)

2- Ḳavl-i kem derse şehā bād ḳovalayın dime kim
Bulınur ʿāşıḳ-ı güm-geşte çü her bār saña

3- Ger yazarlarsa muḥaldür buruşur mı şāhum
Yazalı bende-i ḫālis gice dīnār saña(?)

4- Elüñ öpdürmek ile aġzını ṭut ʿuşşākuñ
Dimesün her birisi yār-ı cefakārdur saña

5- İy ʿUbeydī o şehüñ devlet-i ʿışḳında müdām
Düşelik oldı düşen eşk-i güher-bār saña

(4) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Dūd-ı āhum gice itdi ṭās-ı çarhı ḳapḳara
Ṣubḥ aña virse raṣāṣ-ı mihr-ile tañ mı cilā

2- Gün getürmişdür yañaġından ḫaber cām-ı güle
Aña naḳd-i jāleyi ayaḳ teri virse n'ola

3- ʿAnber-i gīsūlaruñ gerçi virürsen destine
Alur ammā ḫam-durur ʿömrüm nesīm-i müşk-sā

---

(4): Ü 20a, AE 13b, FB 1b

1. Dūd-ı āhum ṭās-ı çarḫı gice itdi ḳapḳara: Derd-i āhum gice itdi ṭās-ı çarhı ḳapḳara Ü.
2. teri: dürri FB.

4- Ben gedā-y-ıçun der -i dil-dārda buldum diyü
Bulduġın söyler ile dā'im ʿadū-yı bed-liḳā

5- Ol güzeller şāhına şundum ʿUbeydī sözlerüm
Üstüme ḫışm ile atup niçe söz itdi baña

5.GAZEL

(5) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Dil-i bīmārumuzdan olmaz oldı nāleler peydā
O miskīn bilmezüz öldi mi olmadı ḫaber peydā

2- Şeb-i ġamda sipihre bir ṭabanca urdı āhum kim
Dime encüm gözinden od çaḳup oldı şerer peydā

3- Bugün nīlūferin āhum ne ġam ḳoparsa yirinden
Fülük-veş cūy-ı eşkümden olur biñ nīlūfer peydā

4- Ezel mehʿārıżun mihrine mi öykindi rūyında
Ki ḍarb-ı şehper-i Cibrīl'den olmış eṯer peydā

---

4. ʿadū-yı: raḳīb-i AE.

(5): Ü 20b, B 27a

3. nilüferin: nilüfere B.

4. rūyında: rūyından B.

5- Meʿānī baḥrine gerçi niçe ġavvāṣlar ṭaldı
ʿUbeydī gibi ḳılmadı birisi bir güher peydā

6.GAZEL

(6) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ṣanma encüm delinüp nāvek-i āhumla dilā
Oldı çarḫ aṭlasınun penbesi yir yir peydā

2- Virme dil naḳdini bir tāzeye didüm yāre
Göñlümüñ sen mütevellīsi misin didi baña

3 - Hīç diñlenmedi meclisde ʿadū-yı nā-sāz
Ṭurmadı ırladı itdi gice bī-hūde ṣadā

4- Yoġidiyse güle gizli ḫaberi rūyuñdan
Ne fısıldardı ḳulaġına gelüp bād-ı ṣabā

5 - Getürüp sīm kef-i mevci ele ḳalḳındı
Āhumuñ bād-ı hevāsıyla ʿUbeydī deryā

(7) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Mevcler bağlasa yaşum tenüm üstinde n'ola
Geymiş ol ruḫları gülgūn mā'i ḫayāʿli kemḫā

---

5. Meʿāni: Meʿārif B/ ḳılmadı: ḳalmadı Ü.
(6): Ü 20a, AE 13b, FB 2a
4. güle gizli ḫaberi: güle ger bir ḫaberi AE.
(7): Ü 20b, AE 4b

2- Ḫurde naḳşiyle görüp mā'i ḳabāsın ṣandum
Egnine geydi zirih ol şeh-i iklīm-i cefā

3- Seni bu ḳāmetile mā'i libās içre görüp
Cānı mı var görine gökdeki sidre cānā

4- Tügmeler kim o gülistānī ḳabāda görinür
Bir sıra bāġa benefşe dökilüpdür gūyā

5- Göz yaşı içre ḳalup māyili olsam n'ola kim
İy ʿUbeydī geyer ol māh-ı felek mā'i ḳabā

(8) (FARSÇA) *Mefʿūlü/ fā'ilātün/ mefʿūlü/ fāʿilātün*

مخمور جام عشقم ساقی بیا خدارا
یك دو پیاله می ده این رند بی نوارا

عیبم مکن به عالم گر نبود التفاتم
آری غنای عشقت سلطان کند گدارا

3. libās içre: libāsiyle Ü.
(8): Ü 20a, AE 12b

فارغ ز مهر گردون بنشین دلا چو اکنون
از جام مهر فرجام رمزی شد اشکارا

از سیر سبزه و گل صد بار بهتر آید
تقبیلنا لخدٍ قد انیت العذارا

در بزم ما عبیدی یك کس بغم نماند
مطرب اگر بخواند این نظم دلگشارا

4.4.2. Ḥarfü'l-Bā

(9) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Raʿd veş feryād idüp ʿışḳuñla bu nüh āsiyāb
Bī-ḳarāruñdur döker göz yaşların ṭurmaz seḥāb

2- Ṣanasın şāhāne bir ḳaç dāne-i tesbīḥ-i dür
Ḫān-gāh-ı ḳudretüñde āsumān-ı nüh ḳıbāb

3- Ḳudretüñ emṭārınuñ bir ḳaṭresin devr idemez
Peyk-i fikr-i berḳ-sür'at ḥaşre dek ḳılsa şitāb

4- Her ṭarafdan cāzib itdüñ çarḫı mıḳnāṭıs-veş
Ol sebebdendür muʿallaḳ ṭurduġı güy-ı türāb

5- Sībi-i firdevsi naṣīb eyle ʿUbeydī bendeñe
Nārı gösterme aña eyle duʿāsın müstecāb

---

(9): Ü 21a, B 2b
1. ṭurmaz: durmaz B.
2. tesbīh-i dür: tesbihdür B/ Ḫān-gāh-ı ḳudretüñde āsumān-ı nüh ḳıbāb: Peyk-i fikr-i berḳā ṣūret ḥaşre dek ḳılsa şitāb B.
3. Peyk-i fıkr-i berḳa sür'at ḥaşre dek ḳılsa şitāb: Ḫān-gāh-ı ḳudretüñde āsumān-ı nüh ḳıbāb B.
4. çarḫı mıḳnāṭıs-veş: çarḫ-ı mıḳnāṭıs-vār B/ kūy-ı: kūyı
5. aña: - B.

(10) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Geldügüñ sāʿat vücūda iy şeh-i gerdūn-cenāb
Niçe deyr oldı bu fānide ḫarab-ender-ḫarāb

2- Kūşe-i ḫalvet-sarāyuñ cāygāh-ı Cebraʾīl
Meclis-i ʿālī-maḳāmuñ menzil-i vaḥy ü kitāb

3- Sen risālet taḫt-gāhınuñ şeh-i bī-miṣlüsin
Evliyā vü etḳıyā saña sipāh-ı bī-ḥisāb

4- Ṣandılar nīm oldı meh ṣoḳdı bile pirāhenin
Peyk-āsā ḳılmaġiçün rāh-ı ʿışḳuñda şitāb

5- Ṣaʿṣaʿāyla nār-ı mihrinde ʿUbeydī nüh felek
Şīşe ṣancılmış döner gūyā niçe pāre kebāb

(11) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿAḳs-i laʿlüñden geyindi câme-i laʿlin şarāb
Tügme-i yāḳūtidür anuñ degül sāḳī ḥabāb

---

(10): Ü 21a, B 13a
1. sāʿat vücūda: sāʿat-ı vücūd B/ deyr: bir B.
2. Cebraʾīl: Cebrāyil B.
3. şeh-i bī-miṣlisin: nişīni şāhsın/ sipāh-ı bī-ḥisāb: sipāh u bī-ḥisāb B.
4. ḳılmaġiçün: ḳılmaḳ içün B.
5. mihrinde: mihrinden B/ pāre: nār-ı B.

(11): Ü 21a, AE 13b, B 28a, FB 2a
1. Tügme-i: Dügme-i FB.

2- Ṭāḳ-ı zerkār-ı sipihri āhum oynatdı gice
Saḳfınuñ düşdi bir altun şīşesi şanma şihāb

3- Jāleler rūz-i ḥisāb olınca aḳçe dökseler
İdemezler naḳd-i eşküñ biñde birini ḥisāb

4- Yüzüñe ben ẕerre her gün baḳsam olmaz mı didüm
Baḳ yere āvāre didi ḫışm idüp ol āfitāb

5- İy ʿUbeydī ḫayme-i sultān-ı miḥnetdür başum
Ḳāmetüm aña sütūnu reglerüm oldı ṭınāb

(12) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Hevā-yı göñlümi ḳapdı o kāküli pertāb
Görenler anı dediler kebūter aldı seḥāb

2- Meger ki nergis-i cānānı ḫastadur dediler
Çemende gülleri gördüm seḥer ki açdı kitāb

3 - Be ṣōfi deyme şarāb ādemi ḫarāb eyler
Şarāba düşeli ṣırça sarāy idindi ḥabāb

---

2. zerkār-ı: zerkārın B/ şihāb: şarāb B.
3. eşkün: ʿışḳuñ B/ birini: birin B.
4. ben: bir FB/ her gün baḳsam: baḳsam her gün B/ āvāre: ser-geşte FB/ ḫışm idüp: idüp ḫışm FB.
5. ḫayme-i: dime FB/ miḥnetdür : muḥabbetdir FB/ sütūn: sütūndur B/ reglerüm: ḳıllarım B/ ṭıbāb: ṭınāb B, FB.

(12): Ü 21b, AE 13b, FB 2a

4- Görince ḳaşlaruñı ḥayret aldı anı meger
Ki tekye eyledi dīvār-ı mescide miḥrāb

5 - ʿUbeydī ḳalmasa şübhe biz āh-ı ʿāşıḳdan
Felek semendine urmazdı tāziyāne şihāb

(13) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bāġ-ı bezmüñ bir gül-i rengīnidür cām-ı şarāb
Jāledür üstinde anuñ sāḳiyā ṣanma ḥabāb

2- Bāde tebḫale çıḳardı tāb-ı laʿlüñden senüñ
Görinen ṣanma leb-i sāġarda iy sāḳī ḥabāb

3- Dīde yaş dökse göñül ḫattuñ ġamın iẓhār ider
Nitekim bārān olıcaḳ fāş ider büyın türāb

4- Gözlerüñ dendanlaruñ fikriyle uyıtmaz beni
ʿAḳd-i pervīn ile cāzūlar iderler ʿāḳd-i ḫāb

---

5. şübhe biz: şebdīz FB.

(13): Ü 21b, B 28a

1.bezmüñ: bezm B/ rengīnidür: rengīndür B.

2. B nüshasında:

Dirilüp erbāb-ı etmek n'ola yerlerse etin
Ġam tenūrında pişe bağrıma öykünmüş kebāb

4. cāzūlar iderler: ider ger cādu B.

5- Ṭurmayup gitdükçe uzar derd-i ḥasret dalıdur
Bāġ-ı gerdūnda ʿUbeydī atılan şanma şihāb

(14) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Yandı kül oldı firāḳuñda bu cism-i pür tāb
Giymişüm faṣl-ı şitāda şanma sen bir sincāb

2- Baḥri taḥrīk ider öykin diyü aḳan yaşuma
Bāġda bād-ı seḥerden ṣoġur ise n'ola āb

3- Almaġa sāḳi-i gül-çihre eliyle ʿaklum
Bāş kaldurdı kadehden ayaġa bindi habāb

4- Yapışup işigüne her biri yüzini sürer
Cemʿ olup pādişehüm ḳapuñı ṭutdı aḥbāb

5- İy ʿUbeydī ayaġı yir mi başar ata binüp
Ḳulların çignedeli ol şeh-i ḫurşīd-rikāb

---

5. Ṭurmayıp: durmayıp B/ uzar : üzre B/ derd-i: baġ-ı AE.
(14): Ü 21b, AE 5a
3. AE nüshasında bu beyitten önce şu dize yer almaktadır:
Çarḫ başına degermiş yuridür dalı
4. Cemʿ olup: Cemʿ idüp AE.

(15) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Baña yazuḳ degül midür ki ḥabīb
Benden oldı baʿīd-i bī-taḳrīb

2- Derd-i ʿışḳa devāsı olmayıcaḳ
Ocaġa ursın otlarını tabīb

3 - Ten-i zerd ü nizārumı göricek
Câme-i zer müşābihim didi şīb

4- Sīm ġabġablara ṭoḳınmayı gör
Çüridürler şaḳın seni iy sīb

5- Dir görenler dürr-i meʿānīsin
Naẓmuñı iy ʿUbeydī baḥr-i ġarīb

(16) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Aġlayayın bülbül-āsā ben gülüm nālān olup
Sen cihān bāġında gül iy ġonca-leb ḫandān olup

2- Refʿ iderdüñ ḫākden ben zerreñi iy āfitāb
Bu gice ġam-ḫāneme baṣduñ ḳadem mihmān olup

---

(15): Ü 22a
(16): Ü 22a, FB 2a
2. Bu: Bir FB/ baṣduñ: gelseñ FB/ ḳadem: eger FB.

3- Ayda bir kez görmez oldum yüzüñi iy meh rū
Gün gibi hercāyi olduñ āfet-i devrān olup

4- Niçe bir deşt-i belā vü ġamda iy leylī-ḫırām
Vālih [ü] mecnūn gezem ḥayrān [u] ser-gerdān olup

5 - Ḳayd-ı miḥnetden ʿUbeydī ger ḫalāṣ isterse dil
ʿĀlem-i ıṭlāḳa düş ābdāl-veş ʿuryān olup

(17) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Nār-ı mihrüñ vireli sīne-yi pür-sūzuma tāb
Gözümüñ ḳanı şarāb [u] cigerüm oldı kebāb

2- Oda yansun n'idelüm ḥāletini çün ʿūduñ
Meclisüñde ṣanemā sīnemüz oldı çü rebāb

3- Derd-i hicrān ne ʿilāc-ile ʿaceb zā'il olur
Virsen olmaz mı ṭabībā bize ṣāfīce cevāb

4- Niçe bir döne döne derd-ile āvāre gezem
Baḥr-ı ʿışḳuñda senüñ iy perī mānend-i ḥabāb

---

4. mecnūn gezem ḥayrān: ḥayrān gezem mecnūn FB.
(17): M_1 21b

5- Bu ʿUbeydī yine taḥrīr ider ol ġamuñı

Her kelāmı ola anuñ niçe dīvān [u] kitāb

4.4.3. Ḥarfü't-Te

(18) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ebr-i luṭfuñ ḳaṭresi irse olup otlar nebāt
Yir yüzinde cümle deryālar olur āb-ı ḥayāt

2- Ḫırmen-i luṭfuñ ḥisābında unıtdum kendümi
ʿÖşri deñlü yoḳ anuñ maḥṣūl-i küll-i kāyināt

3- Dillerinde dāyimā cāri olup ismüñ senüñ
Vādi-i ʿışḳunda ẕikr eyler yürür Nīl ü Fırāt

4- Her gice diler yazmaḳ vaṣfuñ ʿUṭārid yazamaz
Mehliḳā olur mürekkeb ẓulmet-i şeb gök devāt

5 - Ġonca-i ẕanbaḳ ʿUbeydī mūm olup nergis çerāġ
Cāmiʿ-i şunʿında serv oldı yeşil aʿlā berāt

---

(18): Ü 22a, B 3a

1. otlar: odlar M/ yüzünde: yüzünden B/ olur: ola B.
2. Ḫırmen-i luṭfuñ ḥesābında unıtdum kendümi: Ben nice kendüm beyān idem cemālüñ ḥürmetin M.
4. yazmaḳ: yazmaḳ diler B/ yazamaz: yazmaz B/ Mehliḳā: Bulutlar B/ şeb gök: göke B.
5. şunʿında: ḳadrinde B.

(19) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Şöyle olmışdı duʿāñ-ile ucuzlıḳ kāyināt
Daḫı gendümle ṭolu anbār-ı çarḫ-ı ṣābitāt

2- Geldügüñ dem ʿāleme āteş-perest olanlaruñ
Söyinüp ocaḳları bulmadı ẓulmetden necāt

3- Bir yarar muʿciz daḫı budur ʿadū ilzāmına
Kim yiri yarup saña geldi dıraḫt-ı bī-ḥayāt

4- Bir zebūn-ı derd-i ʿisyānum baña ol dest-gīr
Keffüñ ile buldı marażī çün şifā iy pāk ẕāt

5- Ben degül vaṣfūn ʿUbeydī ḫalḳ-ı ʿālem yazamaz
Dilleri olup ḳalem aġızları olsa devāt

(20) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Baña beñzer ḳanı bu mey-ḫānede bir mey-perest
Ḫumları çarḫuñ tehī oldı daḫı ben nīm mest

---

(19): Ü 22b, B 13b
1. Söyinüp: Sönüp B.
4. buldı marażī çün: çün bula emrāżı B.
5. ḫalḳ-ı: cümle B/ dest-gīr: dest-gū B/ olup: olsa B.

(20): Ü 22b, AE 13b, B 29a, FB 2b
1. beñzer: bugün B. fāni: kan Ü, ḳanı FB.

2- Ḥavż-ı Kevŝerden eger el yumaduñsa zāhidā
Cām-ı bezm-i ʿışḳ-ı yāre zīnhār uzatma dest

3- Bāde-veş ṣāfī-dil olan başda yir eyler müdām
Cürʿa gibi ġıll ü ġış ehlinüñ oldur yiri pest

4- Cām-ı çarḫı indirüp bir kimse daḫı içmedi
Nūş idüp şevḳ ile ben aşdum anı rūz-i elest

5- Cām-ı dilden bāde-i ʿışḳı ʿUbeydī içe gör
İrmeden nā-geh aña seng-i ḥavādiŝden şikest

(21) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İncinür şemʿe naẓardan nergis-i bī-mār-ı dost
Aña anuñçün görinmez rūy-i pür-envār-ı dost

2- Ḫaste çeşmin bağlamış mıdur siyeh vālā ile
Üstine şaldı ḳolın yā ṭurre-i ṭarrār-ı dost

3- Çeşm-i ḫūn-ālūdına ʿunnāb-ı nāfiʿdür diyü
Ġayb bāġından getürmiş laʿl-i ḫoş-güftār dost

---

2. yumadun ise: yumaduñsa FB/ Cām-ı bezm-i ʿaşḳ-ı: cām-ı ʿışk-ı bezm-i B.
3. oldur: olur B.
4. Cām-ı çarḫı indirip: Cām-ı ʿaşḳ-ı çarḫı devri B/ şevḳ ile: ʿışḳıle B.
(21): Ü 22b, AE 14a, FB 2a

4- Çeşm-i bī-mār içün iḥżār eylemiş keḥḥāl-i ṣunʿ
Küḥl-i müşkīndür ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ʿānber-bār-ı dost

5- İy ʿUbeydī girmeseydi niçe merdüm ḳanına
Ġarḳ-ı ḫūn olmazdı böyle ġamze-i bīmār-ı dost

(22) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿAḳlum aldı çünki cām-ı laʿl-i rūḥ-efzā-yı dost
Ḳoñ beni mey-ḫānelerde oluban rüsvā-yı dost

2- Hey meded yoldaşlar ben nice olmayım helāk
Pāre pāre itdi baġrum tīġ-i istiġnā-yı dost

3- Mübtelā-yı derd-i ʿışḳ-ı yār aña cān virür
Terk-i cān ise ʿilāc-ı ʿillet-i sevdā-yı dost

4- ʿĀşıḳuñ göñlin ele alan bulur Allah'ını
Kim anuñ mirʿat-ı ḳalb-i pākidür meclā-yı dost

5- Penbe-i dāġ ile pür ḳılsam ʿacep mi cismümi
Post-pūş olur ʿUbeydī ʿāşıḳ-ı şeydā-yı dost

---

4. içün: çün FB.
(22): Ü 23a, AE 13b

(23) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bir yaña olsa cihān bir yaña kār-ı maʿrifet
ʿĀḳil olan kişi eyler iḫtiyār-ı mārifet

2- Ẓulmet-i ġamdan ḫalāṣ olmaz kimüñ kim yanmaya
Ḫāne-i ḳalbinde şemʿ-i şuʿledār-ı maʿrifet

3 - Bezm-i devrānuñ ṣafāsından ḫaber-dār olmadı
İçmedi her kim ki cām-ı ḫoşgüvār-ı maʿrifet

4- Naẓm-ı gevher-bārum olaldan benüm baḥr-i muḥīṭ
Oldı maʿnā anda dürr-i şāh-vār-ı maʿrifet

5- İy ʿUbeydī açılur seyr idenüñ göñli gözi
Ḫaṭṭ-ı eşʿārum olupdur sebzezār-ı maʿrifet

(24) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Beydaḳ-ı ḫālüñçün āhum naṭʿ-ı dehre salsuñ at
Her birinüñ oynayup rūḥı olur iy şāh māt

---

(23): Ü 23a, B 29b
2. kim: ki B/ yanmaya: yaḳmaya B.
(24): Ü 23a, B 28b
1. Beydaḳ-ı ḫālüñçün āhum naṭʿ-ı dehre salsuñ at: Naṭʿ-ı ʿālemde ḳaçan erbāb-ı ʿaşḳa salsun at AE/ Her birinüñ: Esb-i gerdūn B/ rūḥı olur ey şāh māt: māt ola ḫalḳ-ı kāyināt B.

2- Aġız açmış ḫāme-i engüşt yāri öpmege
Niçe aġzı ḳara var ʿālemde mānend-i devāt

3- Dāʿimā çiġnetmek idi düşmenüñ ḳaṣdı bizi
Dost ben ḫāki baṣup ḳılmadı aña ilṭifāt

4- Aña ḥayrānum gören dendān ṣanur iy ġonca-fem
Ṣuffe-i mercāna ḳoymış bir niçe pāre nebāt

5 - İy ʿUbeydī ḥasret-i laʿl-i leb-i cānān-ile
Ẓulmet-i ġamda ḳalup gün görmedi āb-ı ḥayāt

4. ṣanur ey: ṣanup ol B/ Ṣuffa-i: Ḥoḳḳa-i AE, B/ pāre: ḥaṣṣa AE.

4.4.4.Ḥarfü’s-Ṣe

(25) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sen yaratduñ ʿālemi çarḫ oldı gülzār-ı ḥudūṯ
Anda ḫurşīd ü meh ü encümdür ezhār-ı ḥudūṯ

2- Sen Ḳadim [ü] Lem-Yezelsin cümle maḫluḳuñ-durur
Günden aẓherdür felekde olan āṯār-ı ḥudūṯ

3- Yā ilāhī gülşen-i dehre nice dirler ḳadīm
Olmış iken güller anda aḫker-i nār-ı ḥudūṯ

4- Kendü fāniyken cihān haḳḳında niçün münkirüñ
Olmaya cārī dilinde hergiz ikrār-ı ḥudūṯ

5- Ḥażret-i Ḥaḳ Ḥayy ü Bāḳī vü Ḳadīm ü Ẕü’l-Celāl
İy ʿUbeydī yirle gök ḥādiṯ cihān dār-ı ḥudūṯ

(26) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Oldı her ḳavl-i ṣaḥīḥüñ serverā cevher ḥadīṯ
Bir nübüvvet baḥridür ẕātuñ aña gevher ḥadīṯ

---

(25): Ü 23a, B 3b
1. ezhār-ı: envār-ı AE.
2. cümle maḫluḳuñ: cümle ʿālem maḫluḳuñ: Ü.
4. “münkerüñ” silinip yerine “söylemez” yazılmış B/ hergiz ikrār-ı: ẕikr-i iḫbār-ı B.
5. Ẕü’l-Celāl: Lā Yezāl M/ ḥādiṯ: şāhid B/ dār-ı: dārı B.
(26): Ü 23a, B 14a

2- İy delīl-i Ḥaḳ nizāʿ-ı münkiri ḳaṭʿ itmeġe
Sen resūl-i kibriyādan naṣṣ-ı ḳāṭıʿ her ḥadīṯ

3- Her birinden bir hidāyet güneşi eyler ṭulūʿ
Lafẓ-ı pāküñden meşārıḳdur niçe enver ḥadīṯ

4- Bir Buḫāridür felek faẓluñ buḫārınuñ diye
Ṣafḥa-i ʿālemde şol Müslim ki cemʿ eyler ḥadīṯ

5- Cāmiʿ-i ʿālem ʿUbeydī nice rūşen olmasun
Anda olmışdur meṣābiḥ-i żiyā-güster ḥadīṯ

(27) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Biñ aġla vaşl-ı yāre olmaz eşk-i dür-feşān bāʿiṯ
Vefā istersen iy āşüfte dirhemdür hemān bāʿiṯ

2- N'ola dil cevherin tīġuñda bulup cānda ḥabs itsem
Kesicinüñ ṭutılmasına oldur çün nişān bāʿiṯ

---

2. Bu beyit yoktur AE.
5. Anda olmışdur: Andan almışdır B.
(27): Ü 23b, B 29b
2. oldur: olur B.

3- Miyānuñ daḫı gerçi niçe diḳḳat itdi ammā kim
Dilüñ alınmasına oldı ol nāzük dehān bāʿiṣ

4- Ṣafādan cāmeye sıġmaduġına ġonca-veş cismüm
Nesīm-i vaṣluñ oldı iy gül-i gülzār-ı cān bāʿiṣ

5- ʿUbeydīnüñ helākine getürmiş laʿl-i nābüñ ḫaṭ
Dirīġā kim şarāb olur fesāda her zamān bāʿiṣ

5. dehān: reyyān B.

4.4.5. Ḥarfü'l-Cim

(28) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Niʿmetüñ irişmedük ʿālemde yir ḳalmadı hīç
Ḫˇān-ı luṭfüñ görmedük bīçāreler ḳalmadı hīç

2- Māh-ı nev pervāne-i çarḫuñ yüridür niçe şeb
Ṭutışup mihrüñ odıyla anda per ḳalmadı hīç

3- Ḫāk-i rāh üzre şu deñlü secde ḳıldı saña kim
Aşınup bedrüñ cebīninden eṯer ḳalmadı hīç

4- Ġonca-i ezhār-veş bārān-ı luṭfüñ ḳaṭresi
Zīvere ġarḳ itmedük bir naḫl-i ter ḳalmadı hīç

5- İy ʿUbeydī ẕerre-i luṭfın görelden āfitāb
Zerler īṯār itmedük bir ḫāk-i der ḳalmadı hīç

(29) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḳaşr-ı ḳadrüñde senüñ māh-ı münevver bir sirāc
Ḥıfẓ içün bād-ı ḥavādiṯden aña gerdūn zücāc

---

(28): Ü 23b, AE 1a, B 4a
2. Ṭutışup: Dutışup B/ odıyla: odına B.
3. Aşınup: İrişüp B/ cebīninden: cebīninde B.
(29): Ü 23b, AE 1a, B 14b

2- Dene-i bādām-ı encümiyle be evrāḳ felek
Cūdʿı bī-ḥaddüñ ṭabaġı içre bir cüz'i gülāc

3- Ḫāk-pāyüñ cevherine irdi sulṭān-ı nücūm
Ṭañ mı şāhā geyse gün başına bir altunlu tāc

4- Ẕātuñ içün ḫalḳ olundı cümleten gökler saña
Yiridür boynın egüp eylerse ʿarż-ı iḥtiyāc

5- Miḥnet-i ʿisyān ile ḥāli mükedderdür ḳatı
Şerbet-i luṭfuñ ider ancaḳ ʿUbeydī'ye ʿilāc

(30) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- ʿIşḳ kim olmadı baḥr-i dil ü cāndan ḫāric
Bir güherdür ṣadef-i kevn ü mekāndan ḫāric

2- Ehl-i ʿışḳuñ dime kim ʿālemi yoḳdur ṣōfī
Başḳa bir ʿālemi var ḥadd-i beyāndan ḫāric

3- Ruḫ-ı zerd atuñ izinsiz yürümez nite ki zer
Olıcak sikke-i sulṭān-ı cihāndan ḫāric

3. giyse gün başına: gün başına giyse B.
4. boyına: boynın
(30): Ü 24a, AE 14a, FB 2b

4- Derd ü ġam muṭribi yanında uṣūli yoḳdur
Her ne naġme ki ola ṣavt-ı fiġāndan ḫāric

5- Umaruz hücre-i ʿadne yine dāḫīl olavuz
İy ʿUbeydī çekeriz bunca zamāndan ḫāric

(31) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Şalınur kākülüñ her gāh gāhī rast gāhī kec
Yürür gūyā ki mār iy şāh gāhī rāst gāhī kec

2- Senüñ geh ḳāmetüñden gāh zülfüñden yanar göñlüm
Budur olduġı dūd-ı āh gāhī rāst gāhī kec

3- Ḫayāl-i ḳadd ü ebrūñ ile gider kūyuñ arayı
Şeb-i ġamda dil-i gümrāh gāhī rāst gāhī kec

4- Yaraşur rūzgāra ḳarşu geyseñ zer külāhuñ sen
Miṣāl-i şemʿ-i bezm iy māh gāhī rāst gāhī kec

---

(31): Ü 24a, AE 5b, B 30a
1. kākülüñ: kāküli AE.
3. gider: gitdi B.
4. zer-külāhuñ: şeb-külāhuñ B.

5- Senüñçün ġamzeme cānlar virür ebrūma baḳmaz dir
ʿUbeydī söyler ol dil-ḫᵛāh gāhī rāst gāhī kec

4.4.6. Ḥarfü'l-Ḥa

(32) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Eyleyüp sükkān-ı çarḫı vāḳıf-ı esrār-ı levḥ
Cümleye ḳıldı kemāl-i ḳudretüñ iẓhār levḥ

2- Bir kitāb-ı ṣunʿuñ evrāḳ-ı zer-efşān ile çarḫ
Anda iki yirde mihr ü māh-ı pür-envār-ı levḥ

3- Bī-ḳalem naḳş eyledüñ mecmuʿa-yı dünyāyı sen
Ṣuffe-i ḫāk üzre cū cedvel gül-i gülzār-ı levḥ

4- Ḥikmetüñ ḫaṭṭıyla zeyn olmış yeşil evrāḳdan
Her dıraḫt elde ṭutar yüz biñ ṣafā āṣār-ı levḥ

5- Sen keremler kıl ʿUbeydī'ye nebāt olup ḳalem
Olduġı demde kefen insāna iy Settār levḥ

---

5. B nüshasında şu şekilde:
Müşrik eger ʿUbeydī ḳaşuñ ögmez dirse incinme
Ki söyler düşmen-i bed-ḫāh gāhi rast gāhi kec

(32): Ü 24a, B 4a
2. mihr ü māh-ı: mihr mah-ı B.
4. zeyn olmış: zerrīn B.

(33) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Toġduġuñ sāʿat görindi māh-ı aʿlā-yı feraḥ
Dikilüp her kūşede rāyāt-ı ġarrā-yı feraḥ

2- Ol gice mülk-i cihāndan sürdi iy şāh-ı rüsūl
Leşker-i endūhı şeşperle süreyyā-yı feraḥ

3- Emr-i Ḥaḳḳ ile vücūda geldigüñ gibi şehā
Sīneler aḥkāmını zeyn itdi tuġrā-yı feraḥ

4- Dürr-i şevḳ ile pür oldı ḥoḳḳa-i çarḫ-ı berīn
Şol ḳadar cūş eyledi devrüñde deryā-yı feraḥ

5- İy ʿUbeydī ḳāmeti vaṣfındaki her mısraʿuñ
Gülşen-i naẓm içre oldı serv-i bālāʿ-yı feraḥ

(34) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ṭop-ı āhumdan olur nüh ḳalʿa-i devvār fetḥ
Olmaz ammā kim ḥiṣār-ı ḥasret-i dil-dār fetḥ

2- Bir ḫum-ı ser-bestedür ġonca derūnı zerle pür
Keff-i kül ider ṭılısmını anuñ her bār fetḥ

---

(33): Ü 24b, B 14b
2. süreyyā-yı: şaʿşaʿla B.
(34): Ü 24b, AE 5b, B 30b, FB 2b
1. kim: ki B/ hasret-i: firḳat-i
2. Keff-i: Naḫl-i B/ ṭılısımını anuñ: anuñ tılısımını FB.

3- Ten evinden aldı cān naḳdin ḥarāmī kirpügüñ
Gönlümün ḳuflın bıçaġıyla idüp iy yār feṯḥ

4- İsm-i ġaybīden dehānuñ bir muʿammādur ki hīç
İtmedi hergiz anı bir kāşif-i esrār feṯḥ

5- İy ʿUbeydī ol şehüñ devlet duʿāsıdur yüzi
ʿAksʿi müjgāndan anuñ üstinde yir yir vār feṯḥ

4. ġaybīden: ġaybīde AE.

4.4.7. Ḥarfü'l-Ḫı

(35) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Levḥ-i bī-hemtāña şanduḳ -ı zer-efşān oldı çarḫ
Olalı cay-ı ḳalem gūyā ḳalemdān oldı çarḫ

2- Kehkeşān ḫıdmet ḳuşaġıdur miyānında anuñ
Medḥüñe bel baġlayup saña şenā-hān oldı çarḫ

3- Ḳaṭre ḳaṭre dürle zeyn olmış gice gördüm tenin
Rāh-ı mihrüñde meger bī-ḥad şitābān oldı çarḫ

4- Ẕerrece vaṣf-ı Ḫüdā mümkin midür didüm gice
Cümle dendānı görindi şöyle ḫandān oldı çarḫ

5- Sīm-i encümle ḥisāb olmadı gördi luṭf-ı Ḥaḳ
İy ʿUbeydī gündüz andan rūy-ı gerdān oldı çarḫ

(36) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Kime ki elṭāfuñ iy Faḫr-i cihān ʿarż ide ruḫ
Rūz-i maḥşerde aña verd-i cinān ʿarż ide ruḫ

---

(35): Ü 24b, AE 1b
(36): Ü 25a, AE 2a, B 15a
1. ki: kim Ü.

2- Ḳangı ṭālib kim ġubār-ı āsitān-ı ravżañı
İkṭihāl eylerse aña ḳudṣiyān ʿarż ide ruḫ

3- Saña mihr idüp gözi yaşıyla ḫāki pāk iden
Her fenā ehline genc-i şāyegān ʿarż ide ruḫ

4- Çıkduġuñ şeb ʿarşa zīr-i ḫākde pinhān olup
Ḳādir olmadı ki mihr-i āsumān ʿarż ide ruḫ

5- Çün ʿUbeydī'ye ṣunıldı ġaybden medḥuñ senüñ
Umarın aña niçe sırr-ı nihān ʿarż ide ruḫ

(37) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Eyleyelden cāmesin ol gözleri mestāne sürḫ
Aġlamaḳdan oldı ʿayn-ı ʿāṣıḳ-ı dīvāne sürḫ

2- Zāhid-i cehl-i mürekkeb raġmına sāḳī bugün
Gel ḫumārı yazalum kʿezmiş bize peymāne sürḫ

3- Reng-i ruḫsārını ḫaṭṭı arasında dir gören
Cā-be-cā ḳonmış-durur gūyā bahāristana sürḫ

2.kim: ki B.
3. pāk: çāk B.
4. zīr-i: - B.

(37): Ü 25a, AE 6b, B 31a
2. k'ezmiş: ezmiş B.
3. ḫaṭṭı arasında: ḫaṭṭuñ üzre B/ der gören: her kim görse dir B/ konmış durur: ḳonmışdurur B.

4- Gülşen ocaġında ġonca zerle pür bir ṭopdur
Ḳıldı anı āteş-i mihr-i ruḫ-ı cānāne sürḫ

5 - İy ʿUbeydī ol şeh-i sīmīn-tenüm baḳmaz dirīġ
Dāġ-ı sīnem ʿarż ider her dem aña bin dāne sürḫ

5. sīmīn-tenüm: sīmīn-tene B/ baḳmaz: yetmez B/ merdüm: her gün B.

4.4.8. Ḥarfü'd-Dal

(38) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Būstān-ı ḳudretüñ içre meh-i nev-berüñ bīd
Encüm inci çiçeġi bedr-i felek verd-i sefīd

2- Ẕāt-ı pāküñden eger feyz irmeseydi her zamān
Mużmaḥill-i mahż olup ʿālem olurdı nā-bedīd

3- Secde eyler saña ʿarş altında her şeb āfitāb
Ḳalkınup her ṣubḥ anuñçün ṭāliʿi oldı saʿīd

4- Fażl u luṭfuñ olmayınca iy Kerīm-i Lā-yezāl
Niçe yüz yıl ṭāʿat itse bir kişi olmaz müfīd

5- Vaṣf-ı ẕātuñda ʿUbeydī beytinüñ her mıṣraʿın
Ya İlāhī ḳufl-ı bāb-ı cennete eyle kilīd

(39) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Nefs elinden zār u giryānuz bize senden meded
ʿĀḳıbet fikriyle ḥayrānuz bize senden meded

---

(38): Ü 25a, B 4b
1. inci: ancaḳ B.
2. Mużmaḥill-i :nuṣḥı B/ olup: olup bu B.
3. eyler: - Ü.
4. Lā-yezāl: Lem-yezel M/ bir kişi: - B.
5. mıṣraʿın: mıṣraʿı B/ ḳufl-ı: fażl-ı B.

(39): Ü 25b, B 15b
1. fikr ile: fikriyle B.

2- Gözümüz yaşın silüp güldür ḳıyāmetde bizi
Biz ġarīḳ-i baḥr-i ṭuġyānuz bize senden meded

3- Ḳalmışuzdur ʿaḳlumuz devşirmeden maḥşerde biz
Cürmle ḫātır-ı perīşānuz bize senden meded

4- Bir cevāba aġzumuz açmaġa yoḳ dermānumuz
Mübtelā-yı derd-i ʿiṣyānuz bize senden meded

5- Yüzümüz ḳara yuyup arıt ʿUbeydī'yle bizi
Çoḳ günāh itdük peşīmānuz bize senden meded

(40) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿIyd-ı ruḫsārun görüp göñlüm olur ḳurbān-ı ʿıyd
Terk idüp kūyuñ ṣafāsın Kaʿbeye varmaḳ baʿīd

2- Ṭolu içüp merḥabāya el uzatsayduñ baña
Keff-i pür envāruñ iy sāḳī şunar dürd-i sefīd

3- Kördügüm gibi miyānuña şarılsam n'ola kim
Orta yirde güm idüp dil naḳdin oldı nā-bedīd

4- Giremez üslūb-ı ebrūña hilāl-i āsumān
Ḳullanur her ay başında gerçi bir ṭavr-ı cedīd

---

3. maḥşerde biz: maḥşerdeyiz B.
4.derd-i ʿiṣyānuz : - ʿiṣyānuz Ü.
5. ḳara: ḳarasını B/ Çoḳ: Çün AE.

(40): Ü 26a, B 31a
2. Ṭolı: Ṭolu B/ baña: eger B/ ṣunar: ṣanur AE.
3. miyānuña: miyānuñı AE, miyānunı B.

5- Sen ḳaşı yānuñ elif ḳaddini taʿrīf ideli

Mülk-i naẓm içre ʿUbeydī bendeñ olmışdur ferīd

(41) (FARSÇA) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

بر قبرم اگر یار گذاری بکند

باز جان آید و با جسم قراری بکند

هر دم از محنت خط رخ جانان ای غم

گر اجل راکه غیر خاک مزاری بکند

روز و شب در حرم گلشن فرقت یارب

تا به کی بلبل دل ناله و زاری بکند

همسر تاج سلاطین جهان باشد اگر

هر که خودرا به رَهِ دوست غباری بکند

(41): Ü 25b, AE 12b

گهر اشک عبیدی به رخ آورد از ان

در غبار قدمت بو که نثاری بکند

(42) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

همه عالم دولعلت را عقیقان یمن گفتند

بدندانت دریغا درّ دریای عدن گفتند

جبینت چین شوز انرو که عالم خط و زلفت را

خطا کردند که عنبر کهی مسک ختن گفتند

بگفتم چیست رسم عاشقی در راه معشوقان

هنرمندان فَنّ عشق ترک ما و من گفتند

(42): Ü 25b, AE 12b

چه میدانند سرّ باطنی را از سر تحقیق

دلا آنانکه در ظاهر سخن از روی ظن گفتند

همه عالم به اشعار جگر سوزت اسیرانند

ترا زانرو عبیدی خسر و ملِک سخن گفتند

4.4.9. Ḥarfü’z̲-Z̲al

(43) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Arzū-yı vuṣlatuñ ʿuṣṣāḳa şekkerden leẕīẕ
Z̲ikr-i nāmuñ dāʿimā ḳand-i mükerrerden leẕīẕ

2- Āb-ı luṭfuñ ebr-i bārāna irişürse eger
Ola Yā Rab sükkeri pālūde-i terden leẕīẕ

3- Derdüñe ṣabr eyleyüp şükr eyleyen dil-ḫastaña
Sāġar-ı ālām-ı ʿışḳuñ ab-ı Kevs̲erden leẕīẕ

4- ʿĀşıḳ-ı şādıḳlaruñ vardur ki anlara gelür
Zehr-i ḳahruñ şerbet-i cām-ı muʿanberden leẕīẕ

5- İy ʿUbeydī Ḥaḳḳ’uñ evṣāfını taḥrīr itdiler
N’ola aḳlamuñ olursa ney-şekerlerden leẕīẕ

(44) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḳavlüñ iy mīr-i süḫen ḳand-i mükerrerden leẕīẕ
Sā’ile şāfī cevābuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ

---

(43): Ü 26a, AE 3b, B 5a
1. Z̲ikr-i nāmuñ: Fikr-i nābuñ B.
3. dil-ḫasteñe: dil-ḫastenüñ B.
(44): Ü 26a, AE 4a, B 16a

2- Çeşme-veş āb-ı muṣaffā aḳıdan barmaḳlaruñ
Teşne-dil aṣḥāb-ı sūza ney-şekerlerden leẕīẕ

3- Ḫaṭṭ-ı müşgīn ẓāhir olmış laʿl-i nābüñden senüñ
Her ḥadīṣüñ şerbet-i cām-ı muʿaṭṭardan leẕīẕ

4- Ḳāmetüñ ṭūbādan aʿlā ruḫlaruñ cennet-miṣāl
Sözlerüñ şīrīn lüʿābuñ āb-ı Kevṯerden leẕīẕ

5- İy ʿUbeydī medḥi mışrāʿındaki yir yir nuḳaṭ
Devḥa-ī mevzūnda olan mīve-i terden leẕīẕ

5. yir yir: her yir B.

4.4.10. Ḥarfü'r-Ra

(45) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ādemüñ ḳalbi ki gözler görmedük kāşānedür
Anda ʿışḳuñ olmaz ise genci yoḳ vīrānedür

2- Cān u dilden saña ʿāşıḳ olmayup da Leyliʿnüñ
Deşt-i ʿışḳuñ vaṣf iden Ḳays'uñ sözi efsānedür

3 - Cümle ʿālemler şarāb-ı ʿışḳuñ ile mest olup
Bedr-i enver bāde-i mihrüñle pür peymānedür

4- Āsumān-ı nüh ḳıbāb iy Ḫālıḳ-ı kevn ü mekān
Rīg-i baḥr-i ḳudretüñden ḫurde bir ḳaç dānedür

5- İy ʿUbeydī ʿışḳ-ı Ḥaḳ bir şemʿdür sükkān-ı çarḫ
Döne döne bāl ü per yaḳmış aña pervānedür

(46) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Refʿ olup ẓulmet ḥicābı iy meh-i çarḫ-ı sürūr
ʿAyn-i aʿmā açılup buldı senüñ yümnüñle nūr

---

(45): Ü 26b, B 5b
2. ʿışḳuñ: ʿaşḳı B/ efsānedür : yābānedür Ü.
4. kevn ü mekān: kevn mekān B.
5. şemʿdür : şemmdür M/ bāl ü per: bāl per B.
(46): Ü 26b, B 16a
1. yümnüñle: ʿaynıñle B.

2- Niçe inkār ehli īmāna gelüp buldı ḥayāt
Muʿciz-i iḥyā-yı emvāt idicek senden ẓuhūr

3 - Südde-i sidre mekānuñ taḫt-ı Rıżvān-ı cinān
Ḥalḳa-i bāb-ı celālüñ çeşm-i ḥūr-ı bī-ḳuṣūr

4- Çarḫ-ı pür-encüm müşebbek maḥceridür ravżañuñ
Anda ḫurşīd ü meh-i enver iki ḳurṣ-ı buḫūr

5- Luṭfuñ olursa ʿUbeydī oḳ gibi ṭoġrı çıḳar
Yerlerinden ḳopduġı sāʿatde aṣḥāb-ı ḳubūr

(47) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gönlüm alduñ hey begüm bu dilrübālıklar nedür
Ḳul idindüñ ʿālemi bu pādişālıḳlar nedür

2- Senden ayrılmam diyü gönlümden ayırdun beni
Hāy ʿömürüm ḥāṣılı yā bu cüdālıklar nedür

3. cinān: cihān B.
4. maḥceridür: mücrimidür B/ enver iki: envāruña B.

(47): Ü 26b, AE 14a, B 32b, FB 3b, P 204a
1. ʿālemi: bendeñi P.
2. Hāy ʿömrüm: Yay ʿömrüm AE.

3- Āşinālarla idersin yārlıklar sen müdām
Yādlarla yā bu deñlü āşinālıklar nedür

4- Bendeñe ʿahd eylemişdüñ kim vefālar idesin
İtmedüñ ʿahde vefā bu bī-vefālıḳlar nedür

5- Gāh aġlarsın geh inlersin ʿUbeydī derdmend
Düşmedüñse firḳate bu mübtelālıḳlar nedür

(48) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Ḫadeng-i ġamzesine sīnede nişāne arar
O ḳaşı yā beni öldürmege bahāne arar

2- Didüm göñül ḫaṭṭuñ içinde ḫālüñi gözler
Didi hemīşe ġubar içre mürġ dāne arar

3- Oḳuñ ki tende gezer cān ile dili beñzer
Sü bir misāfire kim şehr içinde ḫāne arar

4- Eger ki urmaġıçun gelmediyse cān naḳdin
Derūn-ı sīnede ġamzeñ ḫadengi yā ne arar

---

3. sen: çün B, P/ Yādlarla yā bu deñlü aşinālıḳlar nedür: Ḳalmadı ʿahde vefā bu bī-vefālıḳlar nedür B.
4. Bu beyit yer almıyor B / kim: ki AE / vefālar idesin: vefā idem tā kim P.
5. mübtelālıḳlar: bi-vefālıḳlar M/ bu: - P.

(48): Ü 27a, AE 14a, FB 4a
1. yā: - FB.
3. Su: Şu FB.

5- ʿUbeydī bu ġazelüñ levḥ-i ḫāṭıra yazsun
Şu kim zamānede bir şiʿr-i ʿāşıḳāne arar

(49) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ben ḳara yazuluya kāgıd ki dilberden gelür
Bir ṭabaḳ gevherdür ol şāh-ı süḫan-verden gelür

2- Öpmege laʿlüñ ṣürāhīden revān olur müdām
N'ola ḳan terlerse mey boynı uzaḳ yirden gelür

3- Hiç atar mı dirsin aʿdā ṭaʿn oḳın ʿāşıḳlara
Her ne dirseñ dōstum billāh anlardan gelür

4- Aġladuḳça ter düşer yüzümdeki izüñ tozı
Hep bu işler baña ʿaynum dīde-i terden gelür

5- İy ʿUbeydī her gün ol mehden cüdā idüp beni
Düşürürse yılduzum çarḫ-ı bed aḫterden gelür

---

(49): Ü 27a
2. terlerse:derlerse AE.

(50) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Mīve-i laʿl-i revān baḫşuñ umarmış aġyār
Olmasun bāġ-ı cihānda göreyin ber-ḫūrdār

2- Luṭf idüp ḳullaruñuñ defterine yazar iseñ
Dil-i ġamgīn yazılur iy şeh-i ʿālī-miḳdār

3 - Beñzemez zülf-i siyāhına o māhuñ didiler
Ḳara ḳayġuya bātup ṭañ mı ḳararsa şeb-i tār

4- Ruḫ-ı zerdin görüp iy şeh ḳuluña meyl itdüñ
Reşkden yüzini burtarsa ʿacep mi dīnār

5- Şu ḳadar nāle ile oldı ʿUbeydī hem-dem
Cāndan itmezse eger zār olur iy dil bī-zār

(51) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Baḥr-i naẓmuñ dürri nikātuñdur
Feyż ḥavżı şehā devātuñdur

2- Menbaʿ-ı cūd ü maʿden-i iḥsān
Ẕāt-ı pāk-i ṣafā ṣıfātuñdur

---

(50): Ü 27a, AE 14b, FB 3a
1. cihānda:cānda FB.
5. Cāndan itmezse: cān olmazsa FB.
(51): Ü 27a

3- Maṭlaʿ-ı āfitāb-ı ʿizz ü şeref
Āsitān-ı semā simātuñdur

4- Ḳaṭre-i baḥr ü ẕerreyi her bār
Mihr iden ḥüsn-i ilṭifātuñdur

5- Manṣıbuñdur ʿUbeydī'nüñ ʿīdi
Şeb-i Ḳadri ḫaṭ-ı berātuñdur

(52) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bülbülüñ ḳanına girüp al ile cānın alur
Jāle anuñçün gül-i bāġuñ girībānın alur

2- Saña cānum diyü ayrılmazsa yanuñdan ʿadū
Ayırup andan seni ʿuşşāḳ anuñ cānın alur

3- Atduġuñ ṭaş ḳangı giryānuñ girerse ḳanına
Seyl-i eşki anı ġarḳ idüp anuñ ḳanın alur

4- Ḫāk ider üftādesin gerçi o mest-i cām-ı nāz
Ḳorḳarın bir gün bulup yol üzre dāmānın alur

(52): Ü 27b, AE 14b, FB 3a

5- Öykinürsin rūy-ı pür envārına diyü küsūf
İy ʿUbeydī āfitābuñ gökde bir yanın alur

(53) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Ġama vir göñlüñi diyelden yār
Kendüyi virdi bu dil-i bī-mār

2- Cānına geçdi ḫançer-i hicrüñ
N'ola gögsin geçürse ʿāşıḳ-ı zār

3- Gördi sīm-i sirişküm naẓaruñ
Yüz bulursa ʿacep degül dīnār

4- Öykinürse ġubār-ı ḫaṭṭuña ger
Güldürür ehl-i dilleri esrār

5- Ḫüsrev-i naẓmın ʿUbeydī saña
İrse āhı olurdı sancaḳ-dār

---

5. Öykinürsin: öykinürse AE.
(53): Ü 27b, AE 14a, FB 4a
3. bulursa: bozulursa M_3.
5. naẓmın: naẓmuñı AE, M_3

(54) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Gedālık var iken ʿālemde sulṭān olmamaḳ yegdür
Begüm cemʿiyyet-i ḫāṭır perīşān olmamaḳ yegdür

2- Geyüp ʿāriyyetī tāc-ı zeri şemʿ-i şeb-ārā-veş
Emīr-i bezm-i dehrüm diyü şādān olmamaḳ yegdür

3- Çeküp cām-ı fenāyı ʿāḳıbet çünkim göçersin sen
Bu ʿālem bezminüñ zevḳinde ḥayrān olmamaḳ yegdür

4- Gül evrāḳı gibi çün rūzgār eczāñ ider berbād
Bir iki gün cihān bāġında ḫandān olmamaḳ yegdür

5- ʿUbeydī şāh-ı mülk-i faḳr olam dirseñ dimāġuñda
Hevā-yı şevḳet ü sevdā-yı ʿünvān olmamaḳ yegdür

(55) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Gūyā ki devr-i meclis-i ʿuşşāḳ hāledür
Bedr-i dücā ḳadehde şarāb-ı dü-sāledür

---

(54): Ü 27b, AE 14b, B 34b, FB 3b
3. Çeküp: Çeküben AE/ bezminüñ zevḳinde: zevḳünüñ bezminde B
4. cihān: cānda FB.
5. ʿUbeydī şāh-ı mülk-i faḳr olam dirseñ dimāġuñda: ʿUbeydī ḫāk-i kūy-ı meskenet olsun dimāġuñda B/ şevḳet-i sevdāyı B.
(55): Ü 27b

2- Bir ayaġına çābük ve el ulaġı olan
Şāhā mecālisüñde ġulamuñ piyāledür

3- Bezm-i çemende serv-i sehī şemʿ-i sebzümüz
Altunlu şemʿidānlarumuz ṣarı lāledür

4- Āhum duḫāhı sünbül-i kühsār-ı ʿışḳ olup
Anda sipihr ḳulzümi bir ḳaṭre jāledür

5- Fehm idemez kelāmuñı her kes ʿUbeydī yā
Ḳavl-i celālden bu ġazel bir maḳāledür

(56) *Mefʿūlü / fāʿılātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Ol naḫl-i tāze serv-i ḫırāmān olup gider
Dil sāye gibi ḫāk ile yeksān olup gider

2- Mānend-i ẕerre dil nice olmaya bī-ḳarār
Ol māh-çihre mihr-i dıraḫşān olup gider

3- Yā ḳaşlarından ayru demādem ḫadeng-i āh
Gerdūna ṭoġrı derd ile nālān olup gider

(56): Ü 28a, AE 15a, FB 4a

4- Bārān miṣāl yaġduralı cevri oḳların
Seylāb-ı eşk-i dīde-i giryān olup gider

5- ʿAḳlın ṭaġıtmasun mı ʿUbeydī ki rūzgār
Zülfi hevāsı ile perīşān olup gider

(57) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ol perīnüñ yā ḳaşı rā-yı ser mevzūnıdur
Nūr-ı ruḫsār-ı cihān efrūzınuñ yā nūnıdur

2- Ay ḳaşuñ baḥr-i ʿAden gūyā ki bir dildür zebān
Laʿlüñ ol deryāya dendān-ı dür-i meknūnıdur

3- Ḫāk-i cismüm üzre iy meh mihrüñ ile ṣubḥ u şām
Başumuñ döndügi budur kim belā gerdūnıdur

4- Öldügüñden soñra bezm-i ḫākde çevrinmege
Ehl-i ʿışkuñ dāġ-ı pürḫūnı ḳızıl altunıdur

---

4. dīde-i giryān: dīde firāvān FB.

(57): Ü 28a, AE 15a, B 33b

1. yā ḳaşı : rā-yı ḳaşı AE/ rā-yı -i ser: rā-yı ḳaddi B.
2. B nüshasında bu beyit aşağıdaki şekildedir:
İy femüñ içre ʿadem gūyā ki bir dildür zebān
Laʿlüñ ol deryāya leb dendānlaruñ meknūnıdur
3. çeşmüm: cismüm B/ meh: māh B. kim: ki AE.

5- Her ṭarafdan regleri zincīre çekdi cismini
Sen perī-rūnuñ ʿUbeydī varise mecnūnıdur

(58) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ādemüñ sāġar-ı ʿömrine zamān bir demdür
Hey dirīġ ol daḫı ḫūn-i dil ile hem-demdür

2- Ḫalḳı lā-yuʿḳal iden ḫāb degüldür her şeb
Anlaruñ gündüzin içdükleri cām-ı ġamdur

3- Sen ġurūr ile içersin ḫaberüñ yoḳ ammā
Çekdügüñ cām senüñ şīşe-i çeşm-i Cem'dür

4- Ser faġfūr-ı fenā meclisine kāseyiken
Kimse ʿibret meyin içmez bu ʿaceb ʿālemdür

5- Yer ḳara geyse felek göklere girse yiridür
İy ʿUbeydī bu cihān cāygeh-i mātemdür

(59) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ḫāk ser-keşleri hep kendüsine rām eyler
Bunları avlamaġa lahdi ʿaceb dām eyler

---

(58): Ü 28a, AE 15a, FB 4b
2. cām-ı ġamdur: cām-ı Cem'dür AE.
3. Çekdügüñ: İçdigüñ FB.
(59): Ü 28a

2- Şimdi ḫāşāk ṣıfat ṣōfī hevā-y-ile yiler
Çāk-i ḫāke ṣoḳılup ṣoñ nefes ārām eyler

3- Göresin feṯḥ-i riyāyı ḳaçan iy şeyḫ senüñ
Ġūr-ḫāneñde fenā dīdelerün cām eyler

4- Yollar üstinde saña sāye-i cismüñ hem-kün
ʿĀḳıbet ḫāke düşersin diyü iʿlām eyler

5- Seng-i ḳabri başı ucında şehīd-i ʿışḳa
İy ʿUbeydī ayaġ üzre ṭurup ikrām eyler

(60) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Zaḫmuñ ki oldı sīnede bir ḫūb gül-ʿizār
Açdı bıçāġuñ anı ṭaḳılduḳda iy nigār

2- Kūyuñda seyre çıḳmaz o şeh diyicek ʿadū
ʿUşşāḳ alayı dün bozılup oldı tār-mār

3- Ḳopup yirinden ol gül-i bāġ-ı leṭāfetüm
Baña gelürse başumuñ üstinde yiri var

4- Didüm bu gice gitmeseñ olmaz mı sevdügüm
Didi senüñle yüzüñe ol şūḫ u şīve-kār

5- Dīvānı ile çok sözi vardur ʿUbeydī'nüñ
Zīrā ki itdi sūz-ı dilin ḫalḳa āşikār

(61) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- ʿĀşıḳuñ dūd-ı āhı sünbülidür
Penbe-i dāġı aḳ ḳaranfilidür

2- Bülbül-i cāna naḳş-ı pāy-ı següñ
İşigüñ gülşeninde yir gülidür

3- Naġmeler itdi yār ḳoynumda
İşiden didi sīne bülbülidür

4- Sünbüli ṭaḳınaldan ol yüzi gül
Başına bindi sanki kākülidür

5- Bezm-i ġamda gönül sürahi çeker
Ṣanma iñler ʿUbeydī ḳulḳulıdur

(62) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Görinen āfitabum ṣanma kim māh-ı nev-i ḫamdur
Ruḫuñ hecri mehüñ baġrına urdı ḫançeri ġamdur

---

(61): Ü 28b, AE 15b, FB 3b
(62): Ü 28b, AE 15a

2- Görüp sīnemdeki göklerle yılduzlar ḳadar dāġum
Baña ṭaʿn itme iy zāhid bu da bir özge ʿālemdür

3- İçer cām-ı hevāñı sāḳiyā elʿān mezārında
Ḥabābıdur görinen ṣanmasunlar türbe-i Cemdür

4- Nedür aġ u ḳara derseñ gözüñden naḳd-i eşk üzre
Ḫayāl-i laʿlüñüñ mühr urdı cānā naḳş-ı ḫātemdür

5- Senüñ mihr-i cemālüñle ʿUbeydī eşki yanında
Güneş bir ẕerreden ednā deñiz bir ḳaṭreden kemdür

(63) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Bizüz fenā yolın irşād iden ilāhiler
Ṭarīḳ-i Ḥaḳḳ'ı ne bilsün bu ḫānḳāhīler

2- Biz ol emīr-i serīr-i sarāy-ı sırruz kim
Ricāl-i ġayb olupdur bize sipāhīler

3- Yaraḳlanup kimi ḳalḳan kimi ḳılıçla yürür
Zirihli ʿaskerümüzdür deñizde māhīler

---

3. mezārında: mezāruñda AE.

(63): Ü 29a, AE 15b, FB 4b

3. Ü nüshasında sayfa kenarında bu beyitin bir değişik şekli yer almaktadır:
Eline ḫançer alupdur o māhun ebrūsı
Zirih giyerse yaraşur deñizde māhiler

4- Şarāb-ı surḫla pür ṣırçadan sürāḥümüzi
Başına tāç idinürdi göreydi şāhīler

5- Görüp bu ḫüsrev-i naẓmuñ sözindeki sūzıñ
ʿUbeydī ṭutdı ʿadem kişverine āhīler

(64) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- İşigüñ ehl-i ʿışḳa mesneddür
Ḳullıġuñ ʿizz ü cāh-ı sermeddür

2- Ḳo dökilsün ḳapuñda naḳd-i sirişk
İy şeh-i sīm-ten der-āmeddür

3- Kākülüñ ḳaydına düşüp şimdi
Deli göñlüm ʿaceb muḳayyeddür

4- Vālihüñ oldum ise dögme beni
Mest-i ʿışḳuñ efendi bī-ḥaddür

5- Seyl-i eşküñ ʿUbeydīyā yıḳamaz
Sedd-i hicrān katı müşeddeddür

---

4. göreydi: bulaydı AE.
(64): Ü 29a, AE 15b

(65) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Leb-i şīrīn-i sāḳīden cüdā ġam pāy-mālidür
Yazıḳlar cürʿa-i cām-ı şarāba acımalıdur

2- Görüp bām-ı sarāyı üzere ḫurşīdi didi ol şāh
Getürin bu zavallıyı bu araya zevallidür

3- Görinen çeşm-i giryānumdaki müjgān mıdur dirsin
Nigāra gözde yir itdi ser-i zülfüñ ḫayālidür

4- Melāmet ḫān-ḳāhında cihān abdāluñ olmışdur
Ḳarañu gice iy meh-rū anuñ bir ḳara şālıdur

5- Ubeydī ol güneş yüzlü mehüñ ebrūsı vaṣfında
Senüñ her maṭlaʿuñ mānend-i dīvān-ı Hilālī'dür

(66) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Mezarum üzre ṣanmañ k'oldısünbüller ʿiyān yir yir
Yanar ḥasret odı dilde çıḳar andan duhān yir yir

---

(65): Ü 29a, AE 15b, B 35b
2. bu araya: buraya B.
3. Nigāra gözde yir itdi ser-i zülfüñ ḫayālidür: Yir itdi sīnede ʿömür ser-i zülfüñ ḫayālidir B.
4. Melāmet: Muḥabbet AE.
(66): Ü 29b, AE 16a, B 35a, FB 3b, P 145a
1. k'oldı: oldı B, degül FB/ sünbüller: ey FB/ ʿıyān: yār-cān FB/ dilde: dilden B.

2- Ġamuñ od ṣalsa cisme cān u dil Allahüekber dir
Ḳaçan bir şehre āteş düşse oḳırlar ezān yir yir

3- Degüldür çeşm-i pür-ḫūnlar şeh-i ġam niçe müşt urdı
Oturdı darb-ı ḫātemden ruḫ-ı zerdümde ḳan yir yir

4- Muḥabbet peykiyim şāhā ḫaṭuñ sevdāya ṣalmışdur
Tenümde nāme-i ser-bestelerdür üstüḫān yir yir

5- Görüp kabrüm tehī ṣanma ġamı gencīni defn idüp
ʿUbeydī eyledüm üstinde ṭaşlarla nişān yir yir

(67) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Bize yetmez mi kākül-i dilber
Oda yansun niye yarar ʿanber

2- Zülfi ucında ġamzesin gördüm
Ṭakınur bir yılan dili ḫançer

---

2. cān u dil: cān dil B/ ṣalsa: ṣaldı P.
3. B nüshasında bu beyit yerine aşağıdaki beyit yazılmıştır:
Sirişkim yaġmurı seyle virirdi ḫāne-i cismi
Eger kirpiklerinden olmasaydı navdan yir yir
P mecmuasında:
Sirişkim yaġmurı seyle virirdi ḫāne-i cismi
Eger kirpiklerümde olmasaydı navdan yir yir
4. peykiyüm: peyki B/ şāhā ḫaṭuñ: şāh-ı ġamuñ AE, B/ şāhā ḫaṭṭuñ: şāh-ı ġamuñ P/ Tenümde: Bedende P.
5. ġamı: ġam-ı AE/ kabrüm: cürüm P.
(67): Ü 29b, AE 15b, FB 3a

3- Mihrüñüñ sāʿili olan alsun
Şems mānend eline kāse-i ser

4- Aldı ṣudan meger lebüñ ḫaberin
Ḫacletinden eridi geçdi şeker

5- Naḳş-ı pāy-ı seg-i nigārumdur
İy ʿ Ubeydī felekdeki Ülker

(68) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḫˇāce māla meyl ider kendüye yār olur ṣanur
Ġalibā dünyāyı miskīn ber-ḳarār olur ṣanur

2- Ehl-i dünyā dāşdan yapmaġ-ıla ṭaş ḥavlısın
Ḫāne-i ʿömri esāsın üstüvār olur ṣanur

3- Ġurredür sāḥib-saʿādet manṣıb-ı dünyā-y-ıla
Pāye-i devlet kişiye pāy-dār olur ṣanur

4- Pīrlerle ṭur otur der ben sebū-keş ʿāşıḳa
Bāde vü maḥbūbe ṣōfī iḫtiyār olur ṣanur

---

(68): Ü 29b, AE 5b, B 34b
2. ʿömri esāsın: ʿömr-i esās-ı B.
3. manṣıb-ı: menṣūb-ı B.
4. Bāde vü maḥbūbe: Bāde-i maḥbūbe B.

5- Naḳd-i ʿömrin bu ʿUbeydī dürr-i naẓma ḫarc ider
Beñzer ol miskīn kemāle iʿtibār olur ṣanur

(69) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ṣanma dil nāleyle cism-i nā-tüvānın gezdürür
Āh tīr-endāzı ṭablayla kemānın gezdirürür

2- Cān ḫayāl-i zülfini göñlümden iltür çeşmüme
Cān-bāz-ı şehr-i ġamdur rīsmānın gezdürür

3- Fikr-i laʿlüñ gāh cisme gāh cāna ilgidür
N'eylesün ol ḫastadur bī-çāre cānın gezdürür

4- Nergis ü gül gibi göñli gözi açılsun diyü
Göz naẓar ṭıflına ḫüsnüñ gülsitānuñ gezdürür

5- Āh-ıla cism-i ʿUbeydī il gözine toz urup
Gizlüce göñline kūy-ı dilsitānın gezdürür

---

5. ʿömrin: ʿömri B.
(69): Ü 30a, B 35b
2. Cān-bāz-ı: Dil niyāz-ı Ü.
3. B nüshasında ilk mısra yerine:
Fikr-i laʿlüñ geh diler cāna iltür ʿaşıḳın
ol: bir AE.
4. Nergis ü gül: Nergis gül B/ Göz: Gör Ü.

(70) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Zāhidüñ ẕikri cennet olmışdur
ʿĀşıḳun fikri vuṣlat olmışdur

2- ʿIşḳ şemʿin delīl idindüñse
Bil ki Ḥaḳ'dan hidāyet olmışdur

3- Kime ʿayn-ı ʿinā-y-ısa çeşmüñ
Baña ʿayn-ı ʿināyet olmışdur

4- İstiḳāmetde ḳāmetün iy serv
Ġāyet ile ḳıyāmet olmışdur

5- İy ʿUbeydī bu naẓm-ı dil-cūyuñ
Selsebīl-i selāmet olmışdur

(71) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ḫaṭ-ı ruḫsāruña gülşende sebze dil uzatmışdur
Yüzine urmaġın bād-ı ṣabā bir pāre yatmışdur

2- Bizi öldür diyü tīġın biline ḳuşadup ʿuşşāḳ
O māhuñ hāle-veş her cānibin alup ḳuşatmışdur

---

(70): Ü 30a, AE 16a
(71): Ü 30a, AE 6a
2. hāle: lāle AE.

3- Şebīhüm zer külāhına diyü tün şemʿ-i ruḫsāruñ
Hilāl iy māh şevḳinden külāhın göge atmışdur

4- Degüldür şeb dökildi dūdlar ʿālem siyāh oldı
Ṭolandukda o gün āhum devāt-ı çarḫı ḳatmışdur

5- ʿUbeydī gökleri erbāb-ı ʿışḳun yaşı garḳ itdi
O meh peydā olaldan āfitābun çarḫı batmışdur

(72) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ruḫlaruñ ʿarż eyle gül iy māh ʿıyd eyyāmıdur
Devr-i miḥnet geçdi ʿuşşāḳa ṣafā hengāmıdur

2- Kāʿbe-i kūyuñ ṭavāf idüp yüzün görenlere
İy cemāli ḳıble her gün ḥācılar bayramıdur

3- Āsitānuñ kaʿbesine ʿazm idüpdür şāmdan
Āfitābuñ ṣubḥ-ı ṣādıḳ bir beyāż iḫrāmıdur

4- Ruḫlarınçun yaḳduġum her dāġ olupdur nān-ı ʿiyd
Urduġuñ peykānlar üstinde anuñ bādāmıdur

---

(72): Ü 30b, AE 6a, B 33a
3. ṣubḥ u ṣādıḳ: ṣubḥ ṣādıḳ B.
4. nān-ı: māh-ı B.

5- Ḳanda bulmışdur ʿUbeydī naḳd-i cānı dir iseñ
Vuṣlatuñ ʿıydında şāhum laʿlüñüñ inʿāmıdur

(73) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Baña ol gözi ala al eyler
Cāmesin sürḫ ü gāh al eyler

2- Dāne-i ḫāli ile dil murġın
Ṣayd itsem diyü ḫayāl eyler

3- Seng-i cevr ile ol cefā-pīşe
Beni her dem şikeste-ḥāl eyler

4- Hecr ile āḥir ol cevān iy dil
Seni ol pīr-i bī-mecāl eyler

5- ʿĀşıḳ olan ʿUbeydī mā-melekin
Yarı yolında pāy-māl eyler

(74) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Muttaṣıl çarḫa irişen dūd-ı āhum gūyıdur
Ṭurmayup deryāya daḫl iden sirişküm cūyıdur

---

5. dir iseñ: dirseñ Ü.
(73): Ü 30b, AE 16a
(74): Ü 31a, AE 6b
1. Muttaṣıl çarḫa: Ḳaʿla-i çarḫa Ü.

2- Gülşen-i kūyuñ temāşā itmege yola düşüp
Dem-be-dem ḳan derlemek ṭıfl-ı sirişküñ ḫūyıdur

3- Rāh-ı mihrüñde meşaḳḳatler çeker ʿışḳ ehli kim
Ḳanlı yaşı yüzini ḳana yumaḳ yüz ṣuyıdur

4- Her ḳara yazulı ʿāşıḳ bir kitāb-ı ʿışḳdur
Levḥa-i zerrīni miḥnetle ṣararmış rūyıdur

5- İy ʿUbeydī ẓulm idüp zülfi gibi başdan çıḳan
Kişver-i ḥüsninde ḫaṭṭ u ḫāl-i ʿanber-būyıdur

(75) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Ṣanma ġamundan eyledügüm āh-ı nāledür
Belki hevā-yı ġayri göñülden izāledür

2- Kim ḥall ider ruḫuñda girih-gīr zülfüñi
Çıḳsa olur ḫaṭṭuñ o muʿaḳḳad risāledür

3- Ḫālüñ emīn-i şehr [ü] ruḫuñ kātibi ḫaṭṭuñ
Çeşmüñ efendi nāẓırı ḳaşuñ ḥavāledür

5. Kişver-i ḥüsninde : Şehr-i ruḫsārındā Ü/ ḫaṭṭ u ḫāl-i: ḫaṭṭ-ı ḫāl-i Ü.
(75): Ü 31a

4- Cāna deger disem yiridür sāḳiyā müdām
Bezm-i ṣafāda vāṣıl-ı laʿlüñ piyāledür

5- Diḳḳatle eyle vaṣf hilālin ʿUbeydī'yā
Ehl-i dilüñ nażarları şimdi ḫayāledür

(76) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Bir gün ol şeh dimedi ḳulına maḳbūlümdür
Her dem eşküm güheri yolına mebẕūlümdür

2- Vāli-yi mülk-i ġamım bād-ı hevā āhum olup
Yaşumuñ dāneleri ḥāṣıl-ı maḥṣūlümdür

3- Ḳīl ü ḳāl-i leb-i cān-baḫş ü miyānı yāruñ
Biri māʿlūmum ise birisi mechūlümdür

4- Niçe merdümleri muḳayyed ü siyeh-pūş ḳılan
Didi ol ruḫları gül nergis-i mekḫūlümdür

5 - Olmışım tekye-i aşḳ içre ʿUbeydī ābdāl
Yol yol eylersem eliflerle tenüm yolumdur

(76): Ü 31a

(77) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Fülk-i ʿışḳuñda niçe diller esīr olmış-durur
Üsküfe ḳādir ġanī begler faḳīr olmış-durur

2- N'ideyin ṣandal şarābın bāz zevraḳda lebin
Öpmeden nehy eyledi emrüm ʿasīr olmış-durur

3 - Ol re'īs-i ehl-i ḥüsnüñ yār derdin çekmeden
Keşti-i ten ḫam olup miḥnet bedīr olmış-durur

4- Baḥr-i eşkümde felek bir fülk içinde ṣandalı
Māh-ı nevdür gögesi mihr-i münīr olmış-durur

5- Yazalı şiʿr-i güher-bāruñ sefīne içre yār
Baḥr-i naẓm içre ʿUbeydī bī-naẓīr olmış-durur

(78) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Gülşen içün n'ola dersem ki cināna beñzer
Döşedi berg-i ḫazān şimdi aña ferş-i zer

2- Yaḳalı berk-i ḫazān dest-i çenāra ḥınnā
Naḳşlarla bezedi serv ayaġın ser-tā-ser

---

(77): Ü 31b, AE 6a
2. Öpmeden: Aḳmadan Ü.
4. göñlüñi: göñli AE.
(78): Ü 31b, AE 6b

3- Egnine bülbül-i dil-ḫasta geyindi sincāb
Gizledi bād-ı ḫazāndan ḳulaġını gül-i ter

4- Ḫüsrev-i mülk-i ḫazān aldı bahār iḳlīmin
Şehr-i bāġı ṭonanup virse ʿaceb mi zīver

5- İy ʿUbeydī görinür reng-i şafaḳla gerdūn
Gülşen-i ʿışḳda bir berg-i ḫazāndan ebter

(79) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gül yüzüñçün jālenün yaş dökdügin çün güş ider
Gevher-i sīrāb-ı eşkin güşına mengüş ider

2- Ḳaṣdı cān naḳdi degülse nergis-i ʿayyāruñuñ
Göñlümi dārū-yı ʿişveyle niçün medhüş ider

3- Ġoncayı laʿlün Mesīḥ-āsā iderken nükte-güy
Bu ne ḥikmetdür Mesīḥ'i ġonca-veş ḫāmūş ider

4- Görinen ṣanma hilāl üzre şafaḳdur sāḳiyā
Çarḫ bezmüñde senüñ başmak ṭolusın nūş ider

---

(79)

1. yüzüñçün: yüzi çün B/ dökdügin: dökdügini B/ çün güş: nūş B.
2. Ḳaṣdı: Ḳaṣd Ü/ ʿişveyle: ʿaşḳıle B/ niçün: nice AE.

5- İy ʿUbeydī menbaʿ-ı dürr baḥrdür ammā senüñ
Gevherinden naẓmuñuñ deryā-yı maʿnā cūş ider

(80) *Mefʿūlü / fāʿılātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Rengīn lebini kim ki nigāruñ emiştürür
Bir lāʿl-i ābdār u muṣaffā çekiştürür

2- Genc-i dil eksik ise behā-yı meye eger
Bezm ehli naḳd-i ʿāklını virür yetiştürür

3- Öykin sirişk-i dīde-i ʿuşşāḳa diyü bād
Taḥrīk idüp deñizleri ṭurmaz karışturur

4- Nīsān yaġarken eşkümi seyr eyleyüp hemān
Aṣdāf-ı baḥre kāṭrelerini sepiştürür

5- Gördi ʿUbeydī cenk olur üstine ḫüsrevā
Evṣāf-ı tīġ-i ġamzeñi her dem çalışturur

(81) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ne semte ʿazm iderseñ menzil-i rifʿat ḳonaġuñdur
Biri birinden aʿlā nüh felek ṭoḳuz otaġuñdur

---

(80): Ü 32a, AE 6b
(81): Ü 32a, AE 6b, B 36a

2- Semend-i āsumān ile diyār-ı şarḳdan ḫurşīd
Sevād-ı şāma bir günde varur çābük ulaġuñdur

3- N'ola fırṣat senüñ olsa erenler himmeti peyküñ
Ricālü'l-ġayb ceyşüñ ʿadl ü dād iki ṣolaġuñdur

4- Nice baş egmesün şāhā saña aʿdā-yı bedgirdār
Elüñde tīġ-ı bürrān-ı ẓafer-bālüñ yarāġuñdur

5- Murādı şemʿin uyarsa ʿaceb mi bezm-i luṭfuñdan
ʿUbeydī ḫān-ḳāh-ı dehr içinde bir çerāġuñdur

(82) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ṣanma ancaḳ ḫaddüñe ḫaṭṭuñ senüñ dil-dādedür
Zülf-i müşkīnüñ dahı ʿömrüm aña üftādedür

2- Ṣanma yaşum işigüñden eksik olur ter düşer
Hiç kemlik gelmez andan şol ki merdüm-zādedür

3- Cāmiʿ-i ḥüsnüñde ḳaşuñ ʿanberīn miḥrāb olup
Anda zülüfüñ miskī ibrişimden seccādedür

---

3. ġayb-i ceyş: ġaybü'l-ceyş AE/ ʿadl ü dād: ʿadl dād B.
4. bürrān-ı: bürrānı B/ ẓafer-bālüñ yarāġuñdur: ẓafer keskin yaraġuñdur.
(82): Ü 32a, AE 7a

4- Cānına cānlar ḳatılmasun mı iy şīrīn-dehen
Leblerüñ dāyim emen bezm-i ṣafāda bādedür

5- Gerçi ḳaddüñ şiddet-i ġamdan mużāʿafdur velī
Ḥarf-i ʿilletden ʿUbeydī levḥ-i ḳalbüñ sādedür

(83) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Sīnesi eşk-i revān-ıla kimüñ ki ter olur
Yār yanında anuñ mertebesi berter olur

2- Bāġ-ı kūyuñda ġam-ı mihrüñ-ile ḫasta göñül
Sāye-veş ḫāk olur iy serv-i revānum yir olur

3- Baḥra varup diyeli ḥāl-i dili ḳanlu yaşum
Demlenür cūşa gelür iki gözüm demler olur

4- Seciʿüñ baş mı ḫaremüñ başa yazıldı ise
Bir hadeng cümle belā ehline ser-defter olur (?)

5- Menzil-i māha şeb-i ġamda tenezzül itmesün
Şerer-i āh-ı derūnum ne bülend aḫter olur

---

4. şīrīn: şeker AE.

(83): Ü 32b, AE 7a

4. Bu beyit yalnızca AE nüshasında yer almaktadır.

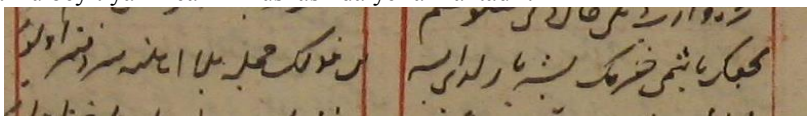

6- Şād olup aldururın kendümi kūyına yaşum
İy ʿUbeydī ten-i hāşāke ne dem rehber olur

(84) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Nāme-i hicrān yazılduḳda ḳarardı ḫāmeler
Dest-i cānāna irişince açıldı nāmeler

2- Yanuña cemʿ eyleme aġyār-ı bed-ḫāhı disem
Ḫışm idüp ol laʿl-i şīrīnkār ider hengāmeler

3- Tenlerin gerçi serāser dāġ ile zeyn itdiler
Ḳuçdılar ammā seni altun beneklü cāmeler

4- Sāye pehlü itmegiçün sen şeh-i sīmīn-teni
Biri birine girer egnüñde zerrīn cāmeler

5- İy ʿUbeydī dūd-ı āh-ı pür-şerer iltür müdām
Kātib-i çarḫa zer-efşān lāciverdī ḫāmeler

---

(84): Ü 32b, AE 7a
2. Yanuña: Pāyuña AE.

(85) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Sarāy-ı ʿālemün Yā Rab bināsında ne ḥālet var
Ne anda ḳaṣr-ı āsāyiş ne cāy-i istirāḥat var

2- Gelüp bezmine cānānuñ ayaġın öpmege dāyim
Döker derdin ḳadeh gibi ʿadūdan ḫayli ġılẓet var

3- Düşelden ʿaks-i şekli düşmenüñ meclisde ṣahbāya
Köpürdi kükredi mey anda sāḳī ekşi ṣūret var

4- Eger iḥsān idersen laʿl-i nābuñ kendi luṭfuñdur
Efendi ben ḳulında yoḫsa hiç ne liyāḳat var

5- Bugün ḥaşr olmayup ferdāya ṣalarsa o bālā-ḳad
ʿUbeydī bī-ḥużūr olma hele yarın ḳıyāmet var

---

(85): Ü 32b, AE 6a, B 36b

B nüshasında yukarıda görülen 3. beyit yerine yukarıdaki 2. beyit yer almaktadır.

1. ḳaṣr-ı: ḥażar-ı B.
2. derdin: derd Ü/ Döker derdin : Çöker derd B/
3. olup: olur M/ leṭāfet var ẓarāfet var: leṭāfet var ẓarāfet var B.
4. Ü nüshasında bu beyit yerine aşağıdaki beyit yer almaktadır:
   Tenüñ gül gül olup degmek-ile iy serv-i gül-endāmum
   Senüñ cismüñde şol deñlü leṭāfet var ẓarāfet var
5. ḥaşr: vaṣl B/ ṣalarsa: ṣalar B/ o: serv-i B.

(86) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gülşen-i ḥüsnüñde ruḫsāruñ ḳızıl gül ṭaḳınur
Lāle-i cāmı nidem ki şāhid-i mül ṭaḳınur

2- Er olan baḳmaz aña gerçi bu çarḫ-ı pīre-zen
Başına ḫurşīdden altun ḳaranfil ṭaḳınur

3- Derd-i āhumdan hevā olursa ṭañ mı sünbülī
Gördüm ol kākülleri müşkīn sünbül ṭaḳınur

4 -

5- İy ʿUbeydī penbe-i dāġı degüldür görinen
Ol levendāne güzel başına aḳ gül ṭaḳınur

(87) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Dāyim ol ġonca lebüñ zülfi ki sünbül getürür
Şānesin başda anuñ berg-i ḳaranfil getürür

2- Bülbül-i dil n'ola āh itse elinden her dem
Keff-i raʿnāsı o servüñ bir avuç gül getürür

---

(86): Ü 33a, AE 7a
4. Ü nüshasında bu beytin yeri boş bırakılmış. AE nüshasında da bu gazel dört beyitten oluşmaktadır.
(87): Ü 33a, B 32a
1. başda: başdan B.

3- Gezdürür cānını ʿāşıḳ ten-i ṣad-çāki-y-ile
Bir ḳafesle ṣanasın anı ki bülbül getürür

4- Şīşe-i çarḫ-ıla dāyim mey-i mihrüñ çekerin
Ḳanı bir rind-i cihān bencileyin mül getürür

5- Tārına baġlar ise sünbüli gülzār içre
İy ʿUbeydī anı ṭopraḳdan o kākül getürür

(88) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Egerçi vādi-i ġamda gözüm Ceyhūn aḳıtmışdur
Velīkin çāk-ı zaḫm-ı sīne cūy-ı ḫūn aḳıtmışdur

2- Reh-i Leylā'da her ṣaḥrā ki seyl-āb ile pür oldı
Anı hep dīde-i ġamzede-i Mecnūn aḳıtmışdur

3- Degül regler binā-yı cismi yıḳmasun diyü yaşum
Aña bennā-yı ḳudret cā-be-cā ḳurşun aḳıtmışdur

4- O serv-i sīm-endāmuñ irişdi bāġ-ı vaṣlına
Ṣular kim nāvdān-ı kīseden altun aḳıtmışdur

---

3. ḳafesle: ḳafesde B.
(88): Ü 33a, B 32b
2. ġamze dih-i: ġam-dīde-i B.

5- Suladın sāḳī-yi gül çihrenüñ laʿl-i mey-ālūdın
ʿUbeydī gözlerinden bāde-i gülgūn aḳıtmışdur

(89) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Her ḳaçan ḳatlüme şemşīrini ʿuryān eyler
Ḫāk serkeşleri hep kendüsine rām eyler

2- Şol ḳadar ḳan aḳıdur fırḳat-i laʿlüñle gözüm
Sildügüm dem elümi pençe-i mercān eyler

3- Diñüz ol gevher-i pākīzeye billāh benüm
Niçe bir ḥasret ile yaşumı ʿummān eyler

4- Yaşumuñ seyli ṣadāsın dime bī-hūde-durur
Rāh- ı ġamda döginüp ṭaş ile efgān eyler

5- İy ʿUbeydī ṭutalum ola demürden yüregüñ
Alur ol ḳaşı kemān tīrine peykān eyler

---

5. Suladın: Ṣuvaranlar B.

(89): Ü 33b, B 34a

1. Ü ve B nüshalarında bu beytin ikinci mısraı yerine alltaki mısra sayfa kenarına yazılmıştır:
Seyr idüp zaḫm anı çāk-i giribān eyler

3. pākīzeye: pākīzeñe B.

4. ṣadāsın: hevāsın B.

(90) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Māhdan dime ki vech-i ḥasenüm aḥsendür
Ne tereddüd o güneşden güzelüm rūşendür

2- Ḫandesine gülün alınma ṣaḳın iy bülbül
Sen anı dōst ṣanursın o güler düşmendür

3- Nāveki ġamzeñ ile ur beni der yāra raḳīb
Ṣanur ol ḳaşı kemānuñ oḳını seg-zendür

4- Gün yüzine baḳanuñ gözini ānīde diker
Ṣaʿṣaʿa ṣanma elinde güneşüñ sūzendür

5- Sözlerüñle be ʿUbeydī bizi ḥayrān itdüñ
Ḳalbüñ esrār-ı İlāhiye meger maḥzendür

(91) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- O sirāca uyan ġam ṣaġrağı nūşına rāġıbdur
Eger cān alsa luṭfı tirşesine cümle ṭālibdür

2- Ḳulın luṭfından egirmiş efendim luṭfı var olsun
Ḫayāl-i dilde ḥāẓırdur gözümden gerçi ġā'ibdür

---

(90): Ü 33b
2. alınma: aldanma M_7 / o güler: oñlar M_7 .
4. diker: deger M_7.
(91): Ü 34a

3- Didüm ḳahrı mı pekdür dilberün yā luṭfı mi ḫoşdur
Didiler kim muḥabbet ehline luṭfı münāsibdür

4- Vefā ehli güzeller ẕikr olındı bezm-i ʿirfānda
Bilenler didiler ʿömrüm senüñçün luṭfı ġālibdür

5- Ḳulaḳdan ʿāşıḳ oldıysa ʿUbeydī n'ola sen māha
İşidenler bu ḥüsn ü luṭfı şāhum sana rāġıbdur

(92) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Göñlüm benüm ki bir şeh-i devrān esīridür
Cennet ḥarīm-i Kevṣer-i ġılmān esīridür

2- Hiç baş eger mi silsile-i sünbüle ki dil
Zincīr-i bend-i ṭurra-i ḫūbān esīridür

3- Yaṣduḳda olmasun mı başı ḫasta ʿāşıḳuñ
Yıllar-durur ki bister-i hicrān esīridür

4- Derdā ki düşdi çāh-ı zeneḫdānuña göñül
Bīçāre ḫayliden berü zindān esīridür

---

(92): Ü 34a

5- Bir Zü'l-Celāl pādişehe bendeyüz ki biz
Anuñ ʿUbeydī Yūsuf-ı Kenʿān esīridür

(93) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Ol şeh müdām begler ile cām-ı Cem çeker
Bezm-i belāda bendeleri derd-i ġam çeker

2- Sancaḳ begisi olımaz ol ḥüsn şāhınuñ
Gerçi ki serv başına başḳa ʿalem çeker

3- Öñinde pāre pāreyken ḫasta-dil dirīġ
Ol ġamzekār aña yine tīġ-ı sitem çeker

4- Her kim diyār-ı ʿışḳa şeh-i kām-yāb olur
Evvel sevād-ı defter-i cāna ḳalem çeker

5- Taḥrīre başlasa elem-i hecr-i dilberi
Yazınca ḫāme anı ʿUbeydī elem çeker

(94) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- ʿĀşıḳı olana cānānumuz incinmişdür
Nice gülsün yüzümüz cānumuz incinmişdür

---

(93): Ü 34a
(94): Ü 34b

2- Bunca gündür ki bize ʿarż-ı cemāl eylemedi
Var ise yār-ı perīşānumuz incinmişdür

3- Bir aġız söylemedi gülşen-i kūyında bize
Meger ol ġonca-i ḫāndānumuz incinmişdür

4- Gördi āh itdügümüz başını ṣaldı ḫayli
Bize ol serv-i ḫırāmānumuz incinmişdür

5- Nice şimden girü dirlik umalum ʿālemde
İy ʿUbeydī bize sulṭānumuz incinmişdür

(95) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Gerçi mekān-ı kevkeb-i dürri semādadur
Yoluñda ḳadr-i eşkümüz andan ziyādedür

2- Baḥr-ı ṣafāda gevheri erbāb-ı ʿişretüñ
Sāḳī ḥabāb-ı āyīne-i cām-ı bādedür

3- Dil naḳdini alur açılup söze başlasa
Ol dür baña ḳıymet olur mı küşādedür

(95): Ü 34b

4- Ruḫsār-ı aluñ oḫşaduġıçun çemende gül
İy laʿli ġonca jāleler aña fütādedür

5 - Ḫalḳa ʿUbeydī şiʿr-i selefden ġınā viren
Naẓmuñ cevāhirinden olan istifādedür

(96) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Laʿl midür lebüñ iy meh ya mey-i ṣāf mıdur
Sāġar-ı sīm-i muṣaffā mı yaḫūd nāf mıdur

2- Ṭarab-engīz uṣūlinde gül-i üstād geçer
Muṭrib-i bezmgeh-i ḥüsnüñe deffāf mıdur

3- Çarḫ-ı pür-encüm aña aḳça terāzūsıdur
Dīde bāzār-ı ġam-ı ʿışḳda ṣarrāf mıdur

4- Ḳaṭre-i ḫūnını silmem dir idüñ ezberden
Göricek zaḫmumı raḥm itmemek insāf mıdur

5- İy ʿUbeydī dür-i eşk ile pür itdüñ çeşmüñ
Ġarażuñ ḫāk-i der-i dilbere itḥāf mıdur

---

(96): Ü 34b, B 37a, M_2

1. Ṭarab-engīz: Ṭarab eyler her M_2, ey meh: meh yā B.
2. bezm-geh-i ḥüsnüñe: bezm-i ḥüsnüñ ʿaceb B.
5. eşk ile: ʿışḳıñla B/ çeşmüñ: cismüñ B, dīdeñ M_2 / ḫāk-i der-i: ḫāk-i reh-i M_2.

(97) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Bu çarḫı āsumān ṣanmañ benüm ol dūd-ı āhumdur
Görinen cā-be-cā encüm şerār-ı nār-ı āhumdur

2- Bu çarḫ-ı lāciverdīde görinen gün degül iy meh
Şeh-i mülk-i fenāyım ol benüm ẕerrīn külāhumdur

3- Degüldür māh-ı nev şekli görinen bu sipihr üzre
Levend-i kişver-i ʿışḳım benüm ol şeb-külāhumdur

4- Nedür dirseñ şeb ü rūz iy yüzi gül kāküli müşgīn
Biri rūz-ı saʿīdümdür biri baḫt-ı siyāhumdur

5- Ben ol sulṭān-ı ʿışḳım kim ʿUbeydī bu cihān içre
Ḳamer ser-ʿaskerüm gökde kevākib hep sipāhumdur

(98) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gülşen olmazsa yirüm kūy-ı melāmet yoḳ mıdur
Ol da olmazsa ne ġam künc-i ferāġat yoḳ mıdur

2- Mey içüp ʿālemde dilber sevme dirsen nāṣıḥā
Ṭutalum şerʿī degül ya hīç ẓarāfet yoḳ mıdur

---

(97): M_1 21a
(98): M_1 31a

3- Başḳa rindüz çekmezüz pīr-i muġān gülbāngını
İçmedük mi cām-ı ġayret bizde ḥālet yoḳ mıdur

4- Söyleñüz derd-i derūnumdan ḫaber virsün meded
Ehl-i diller içre bir ṣāḥib-kerāmet yoḳ mıdur

5- Dōstlar inṣāf idicek bu ʻUbeydī bendenüñ
Şiʿr-i dil-sūzında bi'l-lāhi ẓerāfet yoḳ mıdur

(99) **(FARSÇA)** *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

ساقیا خسته دلم بادۀ نابی به من آر
یعنی درمان غم شیخ و شبابی به من ار

مطربا گفتۀ ناصح نرود ور گوشم
بربط و چنک و دف و عود ربابی به من ار

شیشۀ زهر مرا سنگ حوادث شکنست
ساقی از خم صفا جام شرابی به من ار

ساقیا درد سرم داد صدای واعظ
تاکنم دفع می همچو گلابی به من ار

(99): Ü 30b

ای عبیدی دلمن سوخت بجو پیکانش
دفع دلتشنگیم قطرهٔ آبی بمن ار

4.4.11.Ḥarfü'z-Ze

(100) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy bize iḥsānı çoḳ sulṭān-ı faẕl u cūdumuz
ʿAḳd iden sensin cemīʿan cürm-i nā-maʿdūdumuz

2- Cān u dilden devlet-i dīdāruña ṭāliblerüz
Senden artuḳ yoḳ bizüm maṭlūbumuz maḳṣūdumuz

3- Biz seni bir bilürüz saña ʿibādet eylerüz
Sensin ancak Rabbümüz sensin bizüm maʿbūdumuz

4- Biz saña sācidlerüz ġayrilere baş egmezüz
Evvel ü āḫir hemān sensin bizüm mescūdumuz

5- Āteş-i duzaḫla yoġ itme ʿUbeydī'yle bizi
İy ḳamu ḫalḳı yaradan Ḫālıḳ-ı mevcūdumuz

(101) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy saʿādet maʿdeni iy şehriyār-ı ser-firāz
Ẓuhruña mühr urdı ḥaḳ sen olduġuñçün genc-i rāz

---

(100): Ü 35a, AE 5b
1. cemīʿan: cemiʿī B.
2. Cān u dilden: Cān dilden B/ bizüm: bize B.
(101): Ü 35a, AE 6a, B 5b

2- Pīşvā-yı enbiyāsın cümleye oldun imām
Mescid-i Aḳṣā'da ḳılduḳda iki rekʿat namāz

3 - Sen Ḥabību'llah'sın biz de senüñ etbāʿuñuz
Sā'ir ümmetler içinde n'ola bulsaḳ imtiyāz

4- Yirümüz dārü's-selām ola ḳıyāmetde bizüm
Luṭfuñ olursa eger biz derdmende çāre-sāz

5- Görmesün nārun ʿazābın medhünüñ evrāḳını
Perde ḳıl yarın ʿUbeydī'ye budur saña niyāz

(102) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ne Süleymān-ı zamānuz ne Cem-i devrānuz
Gel ḫarābāta bizi gör ki nice sulṭānuz

2- Zeḳānuñ ṭopına ḳarşu būyın eksik n'ola kim
Dest-i şāh-ı ġam-ı ʿışḳuñda senüñ çevgānuz

3- Neyiçün ḳayd-ı taʿalluḳla muḳayyed olavuz
Bir iki gün bu fenā tekyede ḫod mihmānuz

---

3. bulsaḳ: olsaḳ B.

(102): Ü 35a, AE 16b, FB 5b, M_{10} 28b

1. bizi: bugün FB.
2. Zeḳānuñ: Firḳatüñ B/ eksik: eksem FB.
3. Ne içün: Niçün FB, Niçe bir M_{10} / ḫod: biz M_{14}.

4- Seyl-i bārān-ı belā bize kedūret viremez
Degme nesne bizi taġyīr idemez ʿummānuz

5- Nüktedānlar geçerüz gerçi ʿUbeydī ammā
Yāruñ esrār-ı lebin añlamada ḥayrānuz

(103) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Bedenden cān giderse dāġuñ iy ġonca dehān gitmez
Uçar bülbül gider şāh üzre ḳalur āşiyān gitmez

2- Meh ü mihr ü şafaḳ şanma ḫazān olmış varaḳlardur
Cihān bir köhne gülşendür ki hīç andan ḫazān gitmez

3- Degüldür şeb cihāna bir ṭabanca urdı āhum kim
Yüzinüñ ḳarası iy māh-ı enver bir zamān gitmez

4- Görüp ḳan dökdügini saḳladı peykān-ı ḫūn-rīzüñ
Anuñçün zaḫm-ı tīrüñ dilden iy ḳaşı kemān gitmez

5- Degül merdüm ḫayāl-i nār-ı ḥaddiyle ezel yandı
ʿUbeydī daḫı ol demden berü gözden nişān gitmez

---

4. belā: fenā FB.
5. geçerüz: geçerüz geçer FB, - Ü.

(103): Ü 35b, AE 16a, B 37a, FB 5a
1. şāh: şāḫ M_1.
3. ṭabanca urdı: ṭapanca çaldı B.
5. nār-ı ḥadd ile: ḥadd-ı yār ile M_1.

(104) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- ʿArż idüp ʿārızını göñlümi ḫurrem itmez
Ol perī̄ itdügini dünyede ādem itmez

2- Ol mehüñ naʿliçesi naḳşını öpmek ister
Ḳāmetin yoḳ yere gökde meh-i nev ḫam itmez

3- Şāhlar çekdügi endūhı gedālar çekmez
Bir gedā itdügi zevḳi şeh-i ʿālem itmez

4- Hem-demi ehl-i ġamuñ āhı iken ol daḫı
Ölicek ḳara geyüp üstine mātem itmez

5- Dime kim cāna cefā vü sitemin artuġ ider
İy ʿUbeydī̄ saña ol māh-liḳā kem itmez

(105) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Cihānı bī̄-beḳādan çekmedük dil bir belā ḳalmaz
Anuñçün göz yumup ayrılsa ardınca baḳaḳalmaz

---

(104): Ü 35b, AE 16b
3. Şāhlar: Cāhlar AE.
(105): Ü 35b, AE 16a, FB 5a, P 261a
1. belā: beḳā M, FB/ ayrılsa ardınca: ardınca ayrılsa FB/ beḳā: liḳā M, FB beḳā ḳalmaz: baḳaḳalmaz: M_1.

2- Kerem ḳıl sāḳiyā ḥürmetle ṭut cām-ı muṣaffāyı
Ḳażā-y-ıla şikest olursa meclisde ṣafā ḳalmaz

3- Tażarruʿlar idüp ol ʿārıżı mihr-i cihān-tāba
Benümle bir gice ḳal dirseñ iy düşmen saña ḳalmaz

4- Gice gelse ezān-ı ṣubḥa dek ḳal diyü yalvarsam
Cefā eyler gider ol meh dirīġā kim baña ḳalmaz

5- Ruḫın zerd itdügin görüp o şeh aġyāra raḥm itmiş
Yüzin anuñ ʿUbeydī ḳana yur bu reng aña ḳalmaz

(106) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- İrmeyen bezm-i ṣafā-baḫşuña ḥürmet bulamaz
Düşmeyen ayaġuña pāye-i rifʿat bulamaz

2- Bil ki iy şāhid-i kāşāne senüñle büt-i deyr
Daʿvi-yi ḥüsn-i cemāl eylese ṣūret bulamaz

3- Mihr-i ʿuşşāḳ ile meh-rūlar olurlar meşhūr
Yoḫsa añlar bilüñüz ḥüsn ile şöhret bulamaz

ḳal dirseñ: ḳalursañ M_1.
görüp: görmüş M_1.
(106): Ü 36a, AE 17a, FB 5b
2. ḥüsn-i cemāl: ḥüsn ü cemāl AE.
3. añlar: eyler FB.

4- Ḥaşre dek yaralarum aġız açup söyleseler
Ḳıṣṣa-i derd ü ġam-ı yār nihāyet bulamaz

5 - Maraż-ı ʿışḳ ʿUbeydī ne ʿaceb miḥnet olur
Ḳanḳı ʿāşıḳ ki aña uġraya sıḥḥat bulamaz

(107) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ḳaṣd-ı bed āh-ıla berbād ide bir gün tozumuz
Dehrden göz yumalum görmesün anı gözümüz

2- Ḫāk olup seyl-i sirişk ile der-i dil-dāra
Şöyle gitdük gice kim görmedi kimse tozumuz

3- Yār ṣorduḳça bizi düşmene bilmem dir imiş
Lāzım oldı ki aña bildirevüz kendüzümüz

4- Aşınupdur yüzümüz işigine sürmekden
Ol şehüñ ḳalmadı yanında dīrīġā yüzümüz

5- Söze mālik olayın dirse ʿUbeydī her kim
Varaḳ-ı naẓmumuz alsun ele ṭutsun sözümüz

---

(107): Ü 36a, AE 17a, FB 5a
1. Ḳaṣd: Ḳaṣdı AE, M_1.
3. bilmem: bilmen M_1.
4. şehüñ: mehüñ M_1.
5. mālik: hā'il M_1/ alsun ele: altun ola M_1.

(108) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Mey ḫoş ṭutarsa n'ola bizi nā-tüvānlaruz
Bir ḳaç esīr-i bāde-i rind-i cihānlaruz

2- Bir ṭolu cāmı mülket-i Cemşīd'e virmezüz
Bezm-i ṣafāda beglik iden kām-rānlaruz

3- Keyfiyyet-i cihānı güzel bilmiş añlamış
Ġonca-dehenler ile açar nükte-dānlaruz

4- Dünyā ġamın çekenler ile soḥbet itmezüz
Ġam bilmezüz zamānede biz şād-mānlaruz

5- Kimlersüñüz diyü ṣorar iseñ ʿUbeydi'yā
Güşe-be-güşe ʿālem ider lā-mekānlaruz

(109) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Ġamuñla yaş dökerüz güyiyā ki Yaʿkūb'uz
Belāña ṣabr iderüz ṣanasın ki Eyyūb'uz

2- Ne ḳulıyuz şeh-i dehrüñ ne bende-i cāhuz
Bu ʿışḳ silsilesinde esīr-i maḥbūbuz

---

(108): Ü 36a, AE 16b, FB 5a
2. cāmı: cām Ü.
(109): Ü 36b, AE 7b

3- Ḥicābdur tenümüz cān gözine ḥayfā kim
Ruḫuñ müşāhedesinde anuñla maḥcūbuz

4- Bu ḫāne-gāhda iy pīr olası tāze cevān
Hemīşe cāzibe-i ʿışḳuñ ile meczūbuz

5- ʿUbeydī'yā güneş andan yaḳar çerāġı müdām
Bu āsitānda biz bir ocaġa mensūbuz

(110) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Dil döküp diller alur bir dilsitāndur kāse-bāz
Naḳd-i cānlar cerr ider aşūb-cāndur kāse-bāz

2- Saña yārim diyü bir ṣūretle aldar ʿāşıḳın
İki yüzlü fitne-i devr-i zamāndur kāse-bāz

3- ʿĀşıḳı vaṣluñ ümidi pīrehensüz ḳor disem
Ben faḳīri ṭondurur ṣūḥ-ı cihāndur kāse-bāz

4- Ṣanma kāse döndürür elde ḥabābıdur dönen
Keffi baḥr-i nūr-ı mihr-i āsumāndur kāse-bāz

---

(110): Ü 36b

5- İy ʿUbeydī yaraşur güller ṭutarsa dāʾire
Naġme-perdāz-ı gülistān-ı cināndur kāse-bāz

(111) *Mefʿūlü / fāʿılātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Gönlüm ḫarāb olur elem-i ʿışḳ-ı yārsuz
Ḥaḳ bir diyārı eylemesün şehriyārsuz

2- Meyḫānede bulınmadı dün pīr-i mey-fürūş
Çekdüm ṣafā ile meyini iḫtiyārsuz

3- Her berg-i verd-i ter baña dāġ-ı cefā gelür
Gülzār seyrin eylesem ol gül-ʿiẕārsuz

4- Biñ dil ḳapuñda nāle iderse ʿaceb mi kim
Bir mürġ-zār var mıdur ola hezārsuz

5- Silme yaşun ʿUbeydī dilerseñ revācını
Zīrā silinmiş aḳçe olur iʿtibārsız

(112) *Fāʿilātün / fāʿılātün / fāʿılātün / fāʿilün*

1- Biz ki bu devr içre cām-ı dil-küşāya māliküz
Mülk-i şevḳüñ şāhıyuz ṣırça sarāya māliküz

---

(111): Ü 36b, AE 16b
3. cefā: belā AE.
(112): Ü 37a, AE 16b, B 37b, FB 5a

2- Cāmdan seyr eylerüz dāyim ṣafā devrānını
Ṣōfiyüz āyīne-i ʿālem-nümāya māliküz

3- On sekiz biñ ʿālemi āşüfte itmiş kendüye
ʿIşḳ derler adına bir dil-rübāya māliküz

4- Biz şeh-i dünyāya istiġnā ṣatarsaḳ yiridür
Ḫāk-pāy-i yāre irdük kimiyāya māliküz

5- İy ʿUbeydī n'ola vaṣf itseñ miyānıyla lebin
Biz ḫayāle ḳādirüz rengīn edāya māliküz

(113) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Çārşū-yı ʿışḳa girmiş bir bölük rüsvālaruz
Āhlarıla naʿrālarla ʿālemi ārālaruz

2- Zāhidā luṭf it bize añma riyāżet gūşesin
Biz müdām içer yürür rind-i ḳadeh-peymālaruz

3- Bu ṭoḳuz peymānesi çarḫuñ ne cüzvīdür ki biz
ʿĀlemi bir cāma ḳoyup nūş ider şeydālaruz

(113): Ü 37a

4- Ḳaṣr-ı ʿişret taḫtumuz oldı ḳadehler tācumuz
Biz bu ʿālem bezmgāhında ʿaceb Dārālaruz

5- İy ʿUbeydī ʿaynumuzda meyden artuḳ nesne yoḳ
Biz baş açuḳ yalıñ ayaḳ mest-i bī-pervālaruz

(114) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- ʿĀşıḳuz devlet-i ʿışḳ ile ekābirlenürüz
Bizi dünyā-y-ıla ṣanmañ mütekebbirlenirüz

2- Bildürüp laʿl-i lebüñ ḳadrini ulü'l-ebṣār
Ne ḳadar ehl-i naẓar olsa mubaṣṣırlanuruz

3- Nālemüz vāʿiẓ-i şehrüñ çalınup ḳulaġına
Ney gibi ehl-i hevāyuz diye sāġırlanuruz

4- Dem-be-dem eşk ile ālūdeligi pāk iderüz
Dergeh-i Ḥaḳḳ'a sefer itmege ḥāżırlanuruz

5- İy ʿUbeydī geleli ḫānkāh-ı dehre müdām
Niʿmet-i miḥnet ü endūh ile aġırlanuruz

---

(114): Ü 37a, B 38a

1. ṣanmañ: ṣanma B/ mütekebbirlenirüz: mütekebbirlerüz B.
2. lebüñ: lebüñi B/ ḳadrini: çü B/ uli'l-ebṣār: uli'l-ebṣāra B/ mubaṣṣırlanıruz: mubaṣṣırlaruz B.
3. hevāsın: hevāyız B/ sāġarlanıruz: sāġarlaruz B.
4. ḥażırlanıruz: ḥażırlaruz B.
5. miḥnet ü endūh: miḥnet endūh B/ aġırlaruz B.

(115) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Şimdi bir ulu baya mensūbuz
Der-i devlet-meʿāba mensūbuz

2- Ḫışt-i ḳaṣr-ı cilāsı mihr-i münīr
Şeh-i gerdūn-cenāba mensūbuz

3- Ḫink-rifʿat muʿṭī-i fermāñı
Ḫüsrev-i meh-rikāba mensūbuz

4- Ḳarşusında boyın eger eflāk
Şeh-i mālik-rikāba mensūbuz

5- Bize yetmez mi iy ʿUbeydī bu kim
Ol şeh-i kām-yāba mensūbuz

116. ĠAZEL

(116) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ḫaḳīrüz derdmendüz mestmendüz ḫāksāruz biz
Ayaḳlar ṭopraġı pā-māl-i ġam kemter ġubāruz biz

---

(115): Ü 37a
(116): Ü 37b, B 38b

2- Aramuzda niẓām-ı ḥāl-i dilden dem urur yoḳdur
Hevā-yı ʿışḳ ile bir ḳaç perişan-ı rūzgāruz biz

3- Dil-i āvāremüz ʿömrüm senüñle eglenür yoḫsa
Cihān-ı bī-sebāt içre nemüz var bī-ḳarāruz biz

4- Saña biz ṭoġrusın mı diyelüm iy zāhid-i sālus
Elif-ḳad nev-cevānlar sevmede bī-ihtiyāruz biz

5- Başaldan cürmümüz taḳṣīrümüz ġayrilerüñ ʿaybın
ʿUyūb-ı ḫalḳ-ı dünyāya ʿUbeydī perde-dāruz biz

(117) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Yine ʿışḳ-ı yār-ıla irşād idelden pīrümüz
Biz fenā abdālıyuz kūy-ı fenādur yirümüz

2- Merd-i pāküz virmezüz maʿmūre-yi dehre göñül
Nükte-dān-ı ʿışḳ olan añlar bizüm tedbīrümüz

3- İşbu çarḫ-ı serkeş [ü] divāneyi bend itmege
Her gice dūd-ı siyāh-ı āh olur zencīrümüz

4- Tā gelelden dehr-i dūna bir nefes şād olmaduḳ
Varise bārān-ı ġamla ḳıldılar taḫmīrümüz

---

(117): M_1 22b

5- Dil bu gülşende ḳarār itmezdi her dem bād-veş
İy ʿUbeydī ḫār-ı ġam olmasa dāmen-gīrümüz

(118) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ġūşe-i ġamda bana ġuṣṣa gibi yār olmaz
Girye vü nāle gibi mūnis ü ġam-ḫˇār olmaz

2- Her biri ḳarşu gelür görse maḥalleñde beni
İtlerüñ gibi şehā yār-ı vefā-dār olmaz

3- Ser-te-ser dehr dimaġını muʿaṭṭar eyler
İy gülüm nāfe-i zülfüñ gibi ʿaṭṭār olmaz

4- Ṣūretā sevdügümüz maʿnī yüzünden ḥaḳdur
Büt-perest olmaġ-ıla kişi günehkār olmaz

5- Ḥamdülillāh ki ʿUbeydī ṣaf-ı ʿuşşaḳ içre
Bir benüm gibi hele ʿaşıḳ-ı dīdār olmaz

---

(118): Tarlan, Ali Nihat, Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri Ubeydi-Aşki-Şemi-İşreti, İstanbul Üniversitesi Yay., 1948, İstanbul, s. 22.

4.4.12. Ḥarfü's-Sin

(119) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Niʿmetün bī-hād bize inʿām u luṭfuñ bī-kıyās
Çeşm-i cāndan ġafleti refʿ eyleyüp ḳıl ḥaḳ-şinās

2- Çeşme-i ṣunʿuñ nice diller revān vaṣf eylesün
Ḥalḳa ḥalḳa nüh sipihr oldı aña zincīr-i ṭās

3- Gösterüp ḳudret kimin ʿuryān idüp nergis-ṣıfat
Kimine iḥsān idersin gül gibi ḳat ḳat libās

4- Cevher-i luṭfuñ meger kim sīm-sīmā eyleye
Yoḫsa cürm ile göñül pās oldı mānend-i nüḥās

5- Umarın vaṣfındaki her mıṣraʿuñ bir dil olup
İy ʿUbeydī ḥaşre dek Ḥaḳḳ'a ide ḥamd ü sipās

(120) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ẕāt-ı ʿālī mertebeñ çün ʿarşa buldı dest-res
Nice ḳonsun cism-i pākün üzre her sāfil meges

---

(119): Ü 37b, AE 6b, B 6a
1. cāndan: dilden B.
2. revān-ı: beyān-ı B.
3. idüp: ider B.

(120): Ü 37b, AE 7a, B 17a
1. çeşm-i: cism-i B.

2- Sen o şāh-ı reh-revān-ı rāh-ı rifʿatsin senüñ
Gerden-i nāḳañda gerdūn-ı muʿallā bir ceres

3- Sāyil-i elṭāfuña red yoḳdur iy baḥr-i kerem
Saña aḳsa sū-be-sū mānend-i enhār-ı Aras

4- Olmayam hergiz ḳıyāmet ıssısından teşnedil
Baña bir cām içirürse ẕikr-i nāmuñ ṣoñ nefes

5- Ẕümre-i aṣḥāb-ı naẓm-ı millet-i İslām'la
Bu ʿUbeydī çākerüñ taḫt-ı livāñ eyler heves

(121) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Abdāl-ı mihrüñ olmasa bī-iḫtiyār şems
Gezmezdi dehri başı ḳabā āşikār şems

2- Başı dönüp yanar mı idi od gibi teni
Bīmār-ı ʿışḳuñ olmasa ger tāb-dār şems

---

3. enhār-ı Aras: enhār u Aras Ü.
3. Olmayam: Olmaya mı B/ ẕikr-i nāmuñ: desti luṭfuñ B.
5. millet-i : mülket-i M/ İslām'la: İslām ile B/ taḫt-ı: semt-i B.

(121): Ü 38a, AE 17a, B 39a, FB 5b

1. Abdāl-ı mihrüñ: İdrāḳ-ı mihrüñ M_1/ bī-iḫtiyār: iḫtiyārī B/ dehri: dehr Ü, M_1/ ḳabā: açuḳ M_1.
2. dönüp yanar mı idi: biter miydi AE, yanar mıydı dönüp B/ ʿaşḳuñ: mihrüñ B.

3- Her gice ḳovulur işigüñden seḥer yine
Yüzin ele alup gelür iy şehriyār şems

4- Ceyş-i şerār-ı āteş-i dilden mi ḫavf ider
Eflāki ḳıldı kendüye ḳat ḳat ḥisār şems

5- Ḳaṭʿ idemez menāzil-i ʿışḳı ʿUbeydī'yā
Tā ḥaşr ḫink-i çarḫa olursa süvār şems

3. ḳovulur: sürülür B/ alup: alur B.
4. āteş-i: - M_1.
5. idemez: idemezdi B/ B nüshasında bu beytin ikin mısrası yerine şu beyit yer almaktadır:
Ḫink-i sipihre ḥaşre dek olsa süvār şems

4.4.13. Ḥarfü'ş-Şın

(122) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ya ilāhī ḳudretüñ baḥri ne dem ḳıldı ḥurūş
Biri biri üzre emvāc-ı semāvāt itdi çūş

2- Ṣunʿuñı görüp dikildi ḳaldı her naḫl-i bülend
Yaluñuz olmadı ḥayretden yidi ḳat yir ḫāmūş

3- Ẕātuña beñzer bulınmaz budur ancaḳ ʿilmümüz
Yoḫsa künhüyle seni bilmekde ḳāṣır ʿaḳl u hūş

4- Gül de bülbül de senüñ ʿāşıḳlaruñdur ʿışḳ-ıla
Biri çāk itdi yaḳasın biri itdi jende-pūş

5 - Şol ḳadar mest ola duymaya ḳıyāmet şiddetin
Cām-ı luṭfuñdan ʿUbeydī ger ḳıla bir ḳaṭre nūş

(123) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sen gül-i āl-i şerīʿat meclisüñ gülzār-veş
Oldı eṭrāfuñda ashabuñ ḳamu ezhār-veş

2- Nice aʿdā yanmasun ṭoġduḳda sen şems-i hüdā
Baḥr-i Sāva maḥv olup yiri görindi nār-veş

---

(122): Ü 38a, AE 7b, B 6b
2. görüp dikildi: gördi egildi B/ ḥayretden: ḥayretde.
4. itdi: oldı AE, B.
(123): Ü 38a, AE 8a, B 17b
1. sen gül-i āl-i: sen gül ey AE/ eltāfunda: eṭrāf B.

3- Ḳaṭre-i emṭār-ı eltāfuñ iḥāta idemez
ʿĀlemi devr eylese ḳavs-i ḳuzaḫ pergār-veş

4- Çeşm-i pāk-i bī-naẓīrüñle eger manẓūr olam
Lāyıḳ-ı dīdār olup bende olam ebrār-veş

5 - İy ʿUbeydī şükr-i şekkeri mükerrer eyle kim
Ḳıldı luṭfı ṭabʿuñı ṭūtī-i ḫoş-güftār-veş

(124) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Elüñ pür-nūr ide dirseñ feżā-yı dehri beyżā-veş
El aç Ṭūr-ı niyāz üzre ṭażarruʿ eyle Mūsā-veş

2- Girān-cān olma Ḳārūn-veş yir altı olmaya yirüñ
Sebük-rūḥ ol ki ḳadrüñ göklere aġsun Mesīhā-veş

3- Kefinden rūzgāruñ rūzgāruñ silleler yiyüp
Ne deñlü telh-kām olsañ yüzüñ burtarma deryā-veş

4- Meges gibi ḥarīṣ-i cīfe-i dünyā-yı dūn olma
Maḳāmuñ ḳulle-i Ḳāf-ı ḳanāʿat eyle Anḳā-veş

---

5. luṭfı: luṭf-ı AE.

(124): Ü 38b, AE 17b, FB 6a

1. dehri: dehr-i: Ü.
2. aġsun: irsün AE.
3. rūzgāruñ rūzgāruñ: rūzgār-ı rūzgāruñ AE.

5- Şu kim gögsin gerüp yüksek ṭutup kendin büyüklense
ʿUbeydī zār u ser-gerdān olur çarḫ-ı muʿallā-veş

(125) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Miyānuñ bend idüp iy şeh ḳılıç bāğın ṭolandurmış
Müjeñ yād eyleyüp tīġuñ ġılāf aġzın ṣulandurmış

2- Benüm boynuma irgürmeñ o sīmīn-sīneye diyü
Alup miskī ḳamasın gerdeni zülfin ṭolandurmış

3- Yaşum seyli ʿacep baḥruñ ne ḳoymışdur ḳulaġına
K'idüp ol şūr baḫtı mużṭarip göñlin bulandurmış

4- Ḥużūra varmış iken āşiyān-ı dīde-i terden
Ṣadā-yı seyl-i eşküm mürġ-i ḫˇābı ḳuşḳulandurmış

5- İşiginde niçe ulu varup teslīm ider kendin
O şāhuñ atlarını iy ʿUbeydī ululandurmış

---

(125): Ü 38b, AE 17a, FB 6a
3. şūr: - FB.
5. varup: ulur irüp AE/ ider: idüp AE.

(126) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Saña iy dil dimezin sünbül-i gülzāra yapış
Beni zülfeyni helāk itdi sen anlara yapış

2- El uzatdum ruḫına yanduġuña acımazın
İy göñül ṭıflı saña kim didi var nāra yapış

3 - Kāha döndüm ġam ile bendeñe vaṣl ol deyicek
Didi dilber beni ḳo var yüri dīvāra yapış

4- Beni evvel yaḳdı oda ġayrı ağlatma ṣaḳın
Yüri iy dūd-ı dilüm çarḫ-ı sitemkāra yapış

5 - İy ʿUbeydī ser-i kūyına irem dirseñ anuñ
Yolına ḫāk olup dāmen-i dil-dāra yapış

(127) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿılātün / fāʿilün*

1- Varise yüz döndürür ʿāşıḳla olsa başa baş
Anuñ içün ṭaşa çalar tīġini ol ser-tırāş

---

(126): Ü 38b, AE 17b, FB 6b
(127): Ü 39a, AE 17b, FB 6a
1. döndürür: dönderir B.

2- Tiz idüp her gāh tīġin başuma ḳaṣd itdürür
Ḳangı bed-ḫūnun dil-i sengīnidür yā Rab o ṭaş

3- Başuma ṣu ḳoydı ṣanmañ tīġ-i biryānın görüp
Eyledüm şol deñlü girye kim başumdan aşdı yaş

4- Aṣsa dükkānı öñinde yiridür āyīneyi
Yüzine ḳarşu durup her gün ider mihrini fāş

5- Bir hilālī tīġ ile başum tırāş idüp o māh
İy ʿUbeydī tīġını sildi degül alnumda ḳaş

(128) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sevdüginden ayru düşmek ʿāşıḳa düşvār imiş
Cem-i ālām-ı firāḳ-ı cān ne müşkil kār imiş

2- Bāġbānā bāġ-ı ḥüsnüñ zeyn iden her yanını
Ol ṣaçı sünbül lebi ġonca ruḫı gül-nār imiş

---

2. itdürür :itdüren AE.
3. biryānın: nīrānın AE.

(128): Ü 39a, B 39b, P 272a
1. cān ne: cāna B, P.
2. gül-nār: gül-zār M_{16}/ iden: ider P. Bu beyitin ikinci mısraı P mecmuasında şu şekildedir:
Ol yüzi gül zülfi sünbül ruḫları gül-zār imiş

3- Dām-ı zülfinde esīr oldı dirīġā murġ-i dil
Bu ḳara yazu o miskīnüñ başında var imiş

4- Şimdi bildüm fāş iden keyfiyyet-i ḥālüm benüm
Cürʿadān-ı pīr-i ġamdan yidügüm esrār imiş

5- Odlara yaḳan ʿUbeydī ḫānmān-ı ʿālemi
Ol ruḫı şemʿa didügüm şiʿr-i āteş-bār imiş

(129) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ḫayāl-i ḫāl-i ḫaddüñ ḳalb-i āteş-bāra yaṣdanmış
Nice cāzūdur iy meh bu ki ḳorḳmaz nāra yaṣdanmış

2- Fürūġ-ı mihr ü meh eyā fenāyum derd ü ʿışḳuñdan
Yoluñda ḫāksār olup der ü dīvāra yaṣdanmış

3- Nigārā çeşm-i cellāduñ gören dir kirpügüñ üzre
Ḥarāmīdür yatur ṣan ḫançer-i ġaddāra yaṣdanmış

---

3. oldı: olmış P/ başında: serinde P.
4. ġamdan: ġamda B/ pīr-i: bezm-i P. Bu beyitin ilk mısraı P mecmuasında şu şekildedir:
ʿĀleme fāş eyleyen keyfiyyet-i ḥālüm benüm
5. didügüm: dinilür P/ şu: şiʿir-i B, P.

(129): Ü 39a, B 39a, FB 5b

1. ḫaddüñ: ḳaddüñ Ü/ cāzūdur: cādu B, FB/ ḳorḳmaz: ḳorḳım B/ nāra: māra B.
2. eyā: ey B/ fenāyum: āfitābum B/ derd ü: derd-i FB/ der ü divāra: der-i dildāra B.

4- ʿAceb mi merdüm-i dīde ḳaralar geyüp aġlarsa
Ki işitdüm gice o yār uyup aġyāra yaṣdanmış

5- Ruḫı üzre ʿUbeydī ol mehüñ zülf-i girih-gīri
İki mār-ı siyehdür ṣan inüp gülzāra yaṣdanmış

(130) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Manṣıb didükleri elem ü ıżṭırāb imiş
Cān-ı ʿazīz ʿārife ʿayn-ı ʿaẕāb imiş

2- Ẓālimlerüñ söyindüremez ẓulmı āteşin
Ḳāḍılaruñ bu derd ile baġrı kebāb imiş

3- Mīr-i meṣāliḥ ile ḳużāt-ı zamānenüñ
Aḥvāl-i āḫiretleri ġāyet ḫarāb imiş

4- Bir iki manḳır ellerine gerçi kim girür
Çekdükleri belālar od-ı bī-ḥisāb imiş

5 Sözüñ muhaṣṣılın diyeyin mi ʿUbeydī'yā
ʿUzlet iden kimesne şeh-i kām-yāb imiş

---

4. Ki: - B/ uyup: uyuyup B.
5. zülf-i: zülfüñi B/ küre-gīri: gördüm ben B/ mār seyr ider: mār-ı seyhdür B.

(130): Ü 39a, FB 6a
3. Mīr-i: ʿÖrf-i FB.
4. īlādına: ellerine FB.

4.4.14. Ḥarfüṣ- Ṣad

(131) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Ḫurūş-ı muṭrib ü ḫōş-ı şarāb u soḥbet-i ḫāṣ
Ṣafā-durur ele girürse yār-ı ḫāṣü'l-ḫāṣ

2- Ṭarab-sarāy-ı sipihre nevā-yı nālem idüp
Şerār-ı āh-ı ṣanʿat ḳıldı Zühre'yi raḳḳāṣ

3 - Erince vaṣluña el ḥamdin eylemez ammā
Hezār Fātiḥa oḳur bu ḳalb-i pür-iḫlāṣ

4- Sirişk-i ʿāşıḳ ile görme eşk-i düşmeni bir
Berāber ola mı sīm ile hīç ḳadr-i raṣāṣ

5 - Rıżā-yı Bārī'dür ancaḳ ʿUbeydī'nüñ derdi
Cihānda sen yüri ṣōfī ridāñı boynuña as

---

(131): Ü 39b, AE 7a, B 40a, FB 6b

1. ḫūş-ı: cūş-ı B/ şarāb u soḥbet-i: şarāb soḥbet-i B/ durur: virir B.
2. nevā-yı: livā-yı B/ idüp: irüp AE/ Şerār-ı āh-ı ṣanʿat: Şerāre ṣanʿat oldım B.
4. yer: bir B/ B nüshasında bu beytin ikinci mısrası yerine şu mısra yer almaktadır:
   Berāber ola mı hiç sīm ile çü ḳadr-i raṣāṣ
5. Bārī'dür: yārdur FB/ ancaḳ: el-ḥaḳḳ B.

(132) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Yā İlāhī ḳıl bizi vādī-i ḥayretden ḫalāṣ
Gözi açıḳlardan idüp eyle ġafletden ḫalāṣ

2- Cürmümüz görüp bize her ehl-i ṭuġyan ṭaʿn ider
Bu ne faḫ olsun bizi ḳıl bu feżāḥatdan ḫalāṣ

3- Yüzümüz yire düşürmişdür bizüm bār-ı vebāl
Boynumuzdan yüki ırup eyle ḫacletden ḫalāṣ

4- Miḥnet oldur şiddet oldur kim añar dünyā ġamın
Ḳıl bizi yarın ʿuḳūbāt-ı ḳıyāmetden ḫalāṣ

5- Cürmi çoḳ bir derd-mendüñdür ʿUbeydī ḫastayı
Eyle hem dünyāda hem ʿuḳbāda miḥnetden ḫalāṣ

(133) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy şefāʿat issi yarın ḳıl bizi ġamdan ḫalāṣ
Bir bölük mücrimlerüz eyle cehennemden ḫalāṣ

---

(132)
Ü 39b, AE 8b, B 7a
2. görüp: görse B/ ider: ide B/ feṭḥ: ḳubh AE.
3. bāl: belā B.
4. yarın: Yā Rab AE.
5. ḫastayı: ḫaste-dil B.
(133): Ü 39b, AE 9a, B 17b
1. yarın ḳıl: ḳıl yarın B.

2- Ehl-i nāruñ zeyn olınduḳda dügünlerle teni
Gönderüp firdevse bizi eyle mātemden ḫalāṣ

3- Boynı baġlu ḳuluñ olduḳ çünki dünyāda senüñ
Āḫiretde ḳıl bizi aġlāl ü edhemden ḫalāṣ

4- Dilleri şīrīn-iken ismüñle eyle ümmetüñ
Sāġar-ı zehr ü ṣadīd ü kāse-i semmden ḫalāṣ

5- Hem-dem-i āh-ı derūn oldı ġam-ı ʿuḳbā ile
Luṭf idüp eyle ʿUbeydī ḳuluñı hemmden ḫalāṣ

3. Boynu baġlu ḳuluñ olduḳ: Boynu baġlu ḳuluñ oldı AE/ aġlāl ü edhemden: aġlāl-i dāhından B.
4. şīrīnken: şīrīn ü şekker B.
5. oldı: ol dem AE/ Luṭf idüp eyle: Luṭf ile eyle AE.

4.4.14. Ḥarfü'ḍ-Ḍād

(134) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Eyleyüp dergāhuña her pādişā ḥālini ʿarż
Ḳullaruñ saña iderler dāyimā ḥālini ʿarż

2- Derdine dermān idüp göñlini ḫōş eyler saña
Ḳılsa bir demde niçe biñ mübtelā ḥālini ʿarż

3- Ne şerīküñ ne vezīrüñ var ne derbānuñ senüñ
Bī-vesīle her kişi eyler saña ḥālini ʿarż

4- Rūz u şeb erbāb-ı ḥācāta ḳapuñ meftūḥdur
Kimse menʿ itmez ider bay ü gedā ḥālini ʿarż

5- Kibriyāñı nice vaṣf itsün ʿUbeydī müstemend
Saña eyler enbiyā vü evliyā ḥālini ʿarż

(135) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ẕāt-ı pür-nūruñ senüñ çarḫ-ı ṣafā-āsār-ı feyż
Ḳalb-i rūşen-rāyuñ iy meh matlaʿ-ı envār-ı feyż

---

(134): Ü 40a, AE 9b, B 7b
2. B nüshasında bu beyit 4. sırada yer almaktadır.
4. Bu beyit yalnız AE nüshasında yer almaktadır.
(135): Ü 40a,AE 10a, B 18a

2- N’ola senden bulsalar neşv ü nemāyı kāyināt
Gelmede dāyim muḥīṭ-i ẕātuña enhār-ı feyż

3- Niçe aṣḥābuñ feżāʾil baḥrına ġarḳ olmasun
Oldı lafẓ-ı āb-dāruñ dürr-i deryā-bār-ı feyż

4- Ṣafḥa-i māh-ı münīr anuñla buldı inşirāḥ
İy şeh engüştüñ hilālidür senüñ ṭomār-ı feyż

5 - Ġonca-i medḥüñ ẓuhūr itdi ʿUbeydī’den senüñ
Himmetüñle olalı ṭabʿı anuñ gülzār-ı feyż

(136) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Yanmaḳ degülse ol ruḫı gül-nārdan ġaraz
İy dil nedür bu āh-ı şerer-bārdan ġaraż

2- Şeyhüñ şarāb-ı Kevṣere iḳrārı var iken
Bilsem nedür ki laʿlüne inkārdan ġaraż

---

2. neşv ü: neşv neyse B/ enhār-ı: envār-ı AE.

(136): Ü 40a, AE 7b, B 40a, FB 6b

1. degülse: degüldür B/ gül-zārdan: gül-nārdan B, FB.

2. Bilsem: Ya şimdi B, FB/ laʿlüne: laʿlüni B.

3- Dilde nişān-ı tīġlerüñ gör de sög baña
Zīrā duʿā-yı ḫayrdur āṣārdan ġaraż

4- Ṣanma yüzüñi görmek ile ḳāniʿ olmayım
Gelmez efendi ʿāşıḳ-ı dīdārdan ġaraż

5- Aġyār-ı yār içün n'ola beslerse ehl-i ʿışḳ
Güldür ʿUbeydī perverīş-i ḫārdan ġaraż

3. sög: ṣun B.
4. efendi: efendim B.
5. Aġyār-ı: Aġyārı B/ ʿUbeydī: efendi B.

4.4.15. Ḥarfü’ṭ-Ṭā

(137) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bir gedā-yı pāk-dil ḳılsa ḳapuña irtibāṭ
İşigi olur esāṭīn-i selāṭīne menāṭ

2- Pīşgīr-i ālini ṣalsa n’ola her sū şafaḳ
Ṣubḥ u şām elṭāf-ı bī-ḥaddüñ çeker dehre simāṭ

3- Niʿmetüñ żarfına bir çarḫī ḳapakdur āsumān
Ḫˇān-ı luṭfuñla serāpā ṭopṭoludur bu bisāṭ

4- Mülk-i dünyāya ḳadem baṣduḳda çünkī aġladuḳ
Gider olduḳda bu ʿālemden bizi ḳıl pür-neşāṭ

5- Ola maḳbūlüñ ʿUbeydī'nüñ eger bir mışraʿı
Arḳasında ḫōş geçüp dik gelmeye aña ṣırāṭ

(138) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Luṭf idüp maḥşerde bize gösterürseñ inbisāṭ
Ola āsān ḳıldan ince tīġdan keskin ṣırāṭ

---

(137): Ü 40b, B 7b, FB 7a
1. esāṭīn-i selāṭīne: selāṭīn ü selāṭīne B.
2. sū: ṣuya B.
5. Ola: Olsa B/ ʿUbeydī’nüñ: ʿUbeydī B/ eger: ḳuluñı B/ Arḳasında ḫōş geçüp: Pāk ü bī-pervā giçe B.

(138): Ü 40b, B 18b
1. ḳıldan: ḳılmadan B/ ince: - B.

2- Ḳurtaran sensin ḳıyāmet ıżtırābından bizi
İki ʿālemde cenāb-ı müstetābuñdur menāṭ

3- Bere-i biryān-ı zehr-ālūd şāhā acıyup
Bendeñ el çekdiydi düşmen saña çekdükde simāṭ

4- Destine alup şütürbānuñ ʿınān-ı ʿizzini
Reşk-i menzilgāh eyleñ oldı bu ʿālī-ribāṭ

5- Ayrıla şemşīr ile cismi veli ayrılmaya
İşigüñe şöyle ḳılmışdur ʿUbeydī irtibāṭ

(139) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Laʿlüñ büküni üzre nedür şol ġubār ḫaṭ
Yazdı duʿā-yı ḥıżrı meger müşk-bār ḫaṭ

2- ʿĀrifler ile lebleri ʿayş-ı nihān ider
Nādān gözine olsa n'ola perde-dār ḫaṭ

4.ʿizzini: ġurreñ B.
5. Irla: Irıla B.
(139): Ü 40b, AE 17b, B 40b
1. üzre: üstünde B.
2. ʿıyş-i nihān: ʿıyş-ı müdām AE/ Nādān: Cāhil B.

3- Ayaġı tozı ile gelüp çīn-i zülfden
Ṣundı ruḫına misk-i siyeh bergüzār ḫaṭ

4- Rūyuñ ṣaḥīfesinde n'ola olsa muʿteber
Her yirde ḥüsn ile çü bulur iʿtibār ḫaṭ

5 - Gördüm ʿUbeydi'yā ḫaṭ-ı laʿl-i lebin didüm
Yāḳūt gitdī ḳod[ı] ele yādigār ḫaṭ

3. zülfden: zülfinden B.
4. B nüshasında bu beytin ikinci mısraı yerine şu mısra yer almaktadır:
Her yerde çün bulup ḥüsnle aġyār ḫaṭṭ
5. ḳo: ḳodı AE, B, FB/ dala: eyle AE, ele B, FB.

4.4.16. Ḥarfü'ẕ-Ẓā

(140) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ṭālib-i vaṣluñ senüñ gülzārdan almadı ḥaẓ
Ġonca ḳalbin açmadı ezhārdan almadı ḥaẓ

2- İsmüñi yād eyleyüp şevḳüñle feryād eyleyen
Gülşen içre ʿandelīb-i zārdan almadı ḥaẓ

3- Dāġdār-ı ʿışḳuñ olup gözleri yaşın döken
Sīme nāẓır olmadı dīnārdan almadı ḥaẓ

4- Nār-ı ʿışḳuñla yanup ʿüryān ü büryān olanuñ
Cübbeye göz dikmedi destārdan almadı ḥaẓ

5- Ḫālıḳ-ı eflāk ü ḫākün ʿışḳı şevḳine düşen
İy ʿUbeydī mihr-i pür-envārdan almadı ḥaẓ

(141) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿılātün / fāʿilün*

1- Sīne-çāküñ olduġıyçun māh-ı tābān itdi ḥaẓ
Pāy-mālüñ olmaġ-ıla mihr-i raḫşān itdi ḥaẓ

---

(140): Ü 41a, B 8a
5. Ḫālıḳ-ı eflāk: Ḫālıḳü'l-eflāküñ B/ ü ḫākün: - B.
(141): Ü 41a, B 14a
1. Sīne-çāküñ: Sīneler çāk B.

2- Ẕevḳe aṣḥābuñ irişmişdür ki şāhā her biri
Ṣoḥbetüñle muġtenem olup fıravān itdi ḥaẓ

3- Ḥaḳ anı iy nīg-ḫū raʿnā terüñden ḳıldı ḫalḳ
Ḫande-rū olsa yaraşur verd-i ḫandān itdi ḥaẓ

4- Aġlayup saña şikāyet idicek ṣayyāddan
Ḳayddan olup ḫalāṣ āhū-yı giryān itdi ḥaẓ

5- Nice vaṣf ola ʿUbeydī'nüñ sürūr-ı sīnesi
Sen şehe meddāḥ olup mānend-i Ḥassān itdi ḥaẓ

(142) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Cānum eyler deheni rāzını ifşādan ḥaẓ
Nüktedān olan ider keşf-i muʿammādan ḥaẓ

2- Seyrine ḳāniʿ olup laʿlümi emme dirsin
İçmeyince kim ider bāde-i ḫamrādan ḥaẓ

3- Dāġ-ı mihrüñle ser-ā-ser tenini ziynet iden
Eylemez begcegüzüm ḫilʿat-i zībādan ḥaẓ

---

4. şikāyet: ḥikāyet B.

(142): Ü 41a, AE 7b, B 41a, FB 7a

1. deheni: dehen-i B.
2. emme: umma FB.
3. begcegizüm: bilmiş olıñ B/ zībādan: dünyādan B.

4- Seni düşinde eger görmese iy Yūsuf-ı dehr
Şeyḫ-i şehr almaz idi ʿālem-i rü'yādan ḥaẓ

5- Görmedük ravża-i Rıżvānı ʿUbeydī ammā
Yārsuz eylemedük gülşen-i dünyādan ḥaẓ

4. idi: yedi Ü.
5. Görmedik: Görmedi M/ ammā: gerçi AE.

4.4.17. Ḥarfü'l-ʿAyn

(143) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Nūr-ı luṭfuñ lemʿasıdur dīde-i insānda lemʿ
Şemme-i iḥsānuñ olmışdur anuñ gūşunda semʿ

2- Nehy iderseñ ger şerār-ı āteşi iḥrāḳdan
Ḳaṭre ḳaṭre ḫūn olup cārī ola mānend-i demʿ

3- Merdüm-i dīde siyāh iken yaratduñ anda nūr
Nūr-ı ruḫda ḫaṭ bitürdüñ eyledüñ eżdādı cemʿ

4- Nār-ı mihrüñle çerāġ-ı āsumānda cism-i māh
Şöyle yandı kim eridi cümleten mānend-i şemʿ

5- Cürmini ʿafv it ḳıyāmetde ʿUbeydī çākerüñ
Ḫışm idüp cismin maḳāmımla ilāhī ḳılma ḳamʿ

(144) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy risālet ʿarṣagāhında şeh-i gerdūn-muṭāʿ
İşigüñde ḫāk-i rāhuñdur sipihr-i irtifāʿ

---

(144): Ü 41b, AE 10b
(145): Ü 41b, AE 11a, B 14a
1. ʿarş-gāhında: ʿarṣa-gāhında B.

2- Serverā biri biri üzre yıġılmış nüh felek
Maḫzen-i ḳadr-i refīʿüñde ṭoḳuz pāre metāʿ

3- Bir avuç ṭoprağı deñlü yoḳ yidi ḳat cirm-i ḫāk
Şol ḳadar vardur feżā-yı himmetüñde ittisāʿ

4- Ḫābe varsañ vaḥy olurdı saña iy bīdār-baḫt
Göz yumarsañ da bulurduñ niçe sırra ıttılāʿ

5- Niçesiyle açmaḳ ümmīdiyle bāb-ı cenneti
Ḳıldı beş beyt ile evṣāfuñ ʿUbeydī iḫtirāʿ

(145) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Sen serve beñzerin dir ise ḳadd ü tende şemʿ
Deste eşidür eylemesün lāf igende şemʿ

2- Pervānesini barmağı üstinde oynadur
Çoḳ başlu oldı ġāyet ile encümende şemʿ

---

4. bīdār-ı baḫt: bedr-i tamām B.
5. iḫtirāʿ: ıttılāʿ AE.

(143): Ü 41b, AE 17b, FB 7a, P 302a

1. ḳadd ü tende : ḳadd tende Ü. Deste eşidir: Dütse işidür M_2.

3- Ḥüsnüñ ziyād ola dir iseñ serkeş olma kim
Artar żiyā vü şevḳi başın egse ḳanda şemʿ

4- Pervānesini öldüricek gice aġlayup
Gündüz ḳara ṣarındı bu deyr-i kühende şemʿ

5- Ṣaḳınsun odına ṭoḳınur bād-ı āhumuz
Öykinmesün ʿUbeydī o ḳaddi bülende şemʿ

3. P mecmuasında bu beyit aşağıdaki şekildedir:
İdüp dilim dilim ucunı yaḳdı ḫüsrevā
Bezmine nāmesini getürdükde bunda şemʿ

4.4.18. Ḥarfü'l-Ġayn

(146) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḳudretüñ iẓhār idüp iy ḫālıḳ-ı gülzār-ı bāġ
Yaḳduñ āteş sen çemende lālenüñ bāġrına dāġ

2- Niçe ṣāḥib-ḫāne-gāhuñ tekyegāh-ı ḫākde
Dişlerin sīm üstüḫˇān-ı serlerin ḳılduñ çerāġ

3- Her ḳaçan evṣāfuñı ẕikr eylese ṭurmasa bād
Cūş idüp deryālar ol demde ḳabardurlar ḳulaġ

4- Ẕerre-veş niçe göñüller bī-ḳarāruñ olmasun
Mihrüñüñ āvāresine ḳaṣr-ı cennetdür ṭuraġ

5- Üzerinden refʿ idüp itdügi cürmüñ ẓulmetin
Eyle Yārab nūr-ı luṭfuñla ʿUbeydī yüzin aġ

(147) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Görmedi işitmedi vechüñ gibi bir şebçerāġ
Bunca encümle semāvāt oldı dehre göz ḳulaġ

2- Olımadı anda pervāne muḳarreb Cebre'il
Oldı bir ḫalvet-sarāy-ı ġayba ruḫsārun çerāġ

---

(146): Ü 42a, AE 11b, B 8b
(147): Ü 42a, AE 12a, B 19b
2. muḳarreb Cibrīl: muḳarrer Cebrayil B.

3- Kürsi-yi ʿarşa irişdi hecrüñ ile nālesi
Eyledüñ şol dem ki Ḥannāne sütūnından ferāġ

4- İy şeh-i mülk-i ḳanaʿat şūretine baḳmaduñ
Saña altun olalum ḫarcan didiler niçe ṭāġ

5- Cürm-i ʿisyān kir getürmişdür ʿUbeydī yüzine
Āb-ı luṭfuñla meger kim ola anuñ yüzi aġ

(148) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Çarḫ irgürüp murādına düşmenleri dirīġ
Sen meh yanında ḳomadı ben çākeri dirīġ

2- Her laḥẓa seyr-i ġamzeñ ile şādmān iken
Şimdi helāk ider beni ġam ḫançeri dirīġ

3- İksīr-i ḫāk-i kūyuña dünyā yüzin sürer
Hicrān elinde ben gezerin serseri dirīġ

4- Ġam sāġarı ki semm [ü] helāhille ṭolıdur
İçürdi firḳātün baña ol sāġarı dirīġ

---

3. Eyledüñ: Eyleyüp B/ Ḥannān'a: ḫāne-i B.
(148): Ü 42a, AE 7b, FB 7b
1. meh: şeh FB.

5- Senden ıraġ olalı ʿUbeydī şikeste-ḥāl
Olmadı derd ü miḥnet ü ġamdan berī dirīġ

(149) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Oluruz şehr-i cāmdan fāriġ
Olmazuz şevḳ-i cāmdan fāriġ

2- Diler isen müdām ola ʿayşuñ
Olma ʿayş-ı müdāmdan farīġ

3- Çünki Beytüʾl-Ḥarām'a irmezsin
Olma Beytüʾl-Ḥarām'dan farīġ

4- Ruḫ u zülfüñ görenler oldılar
Kişver-i Rūm u Şām'dan fāriġ

5- ʿIşḳ cāmın ʿUbeydī nūş ideli
Oldı nāmūs ü nāmdan fāriġ

---

(149): Ü 42b, AE 13a

1. Bu beyit yalnız AE nüshasında yer almaktadır.

4.4.19. Ḥarfü'l-Fā

(151) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Baġladuḳ dünyāda çün luṭfuñla ülfet Yā Laṭīf
Yirümüz kıl āḫiretde baġ-ı cennet ya Laṭīf

2- Ḳullıġa lāyıḳ görüp ḫalḳ eyledüñ biz ḳullaruñ
Bize yitmez mi bu devlet bu saʿādet yā Laṭīf

3- Bir içim ṣu luṭfuñuñ şükrini deryālarca ḫalḳ
İdemezler senden olmazsa hidāyet yā Laṭīf

4- Ger ola maḳbūl dergāhuñ görine illere
Mīm-i naẓmum ġonca-i gülzār-ı ḥikmet yā Laṭīf

5- Ḳaṭre deñlü luṭfuñ olursa ʿUbeydī teşneye
Kilki ola lūle-i ʿayn-ı leṭāfet yā Laṭīf

(152) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿılātün / fāʿilün*

1- Ġıpta ider kāseñe şems-i semāvāt-ı şeref
Reşk-i māh-ı nev ser-i kūyuñda bir kem-ter ḫazef

---

(151): Ü 42b, AE 12b, B 9a
2. ḳullaruñ: ḳulları B.
3. luṭfıñuñ: luṭfıñı B.
5. Kilki: göñli B.
(152): Ü 43a, AE 13a, B 20a

2- İki ʿālem ḳıymet olmaz bir dür-i şeh-vārsın
Saña olmışdur şeb-i miʿrācda gerdūn ṣadef

3- Himmetüñle ümmetüñ aḥvāli bulursa niẓām
Bağlaya dīvān-ı Ḥaḳda cümle tertīb üzre ṣaf

4- Her kimüñ evḳātı mihrüñle güzār itdi senüñ
Ẕerre deñlü ḳılmadı sermāye-i ʿömrin telef

5- Ol şeh-i "Levlāk" vaṣfında ʿUbeydī umarın
Ola her bir ẕāde-i ṭabʿum benüm ḫayrü'l ḫalef

(153) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Kirpiklerüñ ḳaralamış iy dilber-i ẓarīf
Evṣāf-ı tīrde iki maṭlaʿ elif redīf

2- Şehr-i fenāya varmaġa yoġ-ıdı ṭāḳati
Şemʿi ʿasā idinmese pervāne-i żaʿīf

3- Bir mūr ḳabrüme götürüp ilte cismümi
Ölsem ḫaṭṭuñ ġamı ile ben ḫasta-i naḥīf

---

(153): Ü 42b, AE 17b
3. ġamı ile: firāḳile AE.

4- Ḫaṭṭuñ iḥāṭa ideli eṭrāfa ḥaddüñi
Girüp ḳaraya mātem ider Kaʿbe-i Şerīf

5- Ol gün yanında gösteremez kendüyi peri
Cismi ne deñlü olsa ʿUbeydī anuñ laṭīf

(153) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Gördi sen māhuñ ider ḥüsnini efzūn üsküf
Işılatdı saña ḫurşīd bir altun üsküf

2- Sen şeh-i ḥüsnüñ olup ḳaddi livā-yı sīmīn
Ser-i ʿalemdür saña iy ḳāmeti mevzūn üsküf

3- Bülbül-i zārlaruñ ṣandı ṭakınduñ gül-i zerd
Alıcaḳ başuña iy ruḫları gülgūn üsküf

4- Zevraḳ-ı baḥr-i melāḥat ḳaşuñ iy şāh-ı levend
Oldı fānūs-ı zer üstinde hümāyūn üsküf

---

4. eṭrāfa ḥaddüñi :eṭrāf-ı ḫaddeñi AE.

(153): Ü 43a, AE 7b

"BERĀY-I ḲAPUCI ZĀDE" başlığı altında Tarlan, age, s. 23.

2. aña: señe AE.

3. ṭaḳınduñ: ṭaḳındı B.

4. baḥr-i: ḥüsn-i M_2.

5- Māhdur alnı ʿUbeydī o hilāl-ebrūnuñ
Hāledür ṣan anı devr eyledi altun üsküf

(154) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ol gül içün ol ḳalender sūsen-āsā kʾey ṣadef
Rāh-ı bāġ-ı ʿışḳ içinde eyle varuñ ber-ṭaraf

2- İncinür her dem ṣadā-yı seyl-i eşkümden benüm
Ḳulaġına penbe ṭaḳmasun mı lüʾlüʾden ṣadef

3- Görinen sīnemde yir yir penbe-i dāġum degül
Cūş idüp deryā-yı dil üstinde peyda oldı kef

4- Yiridür iñlerse meclisde o māhuñ yādına
Niçe yirde cismine dāġ üstine dāġ urdı def

5- Nefsini ednā bilen aʿlā bilür Allāh'ını
İy ʿUbeydī bu-durur mefhūm-ı ḳavl-i "men ʿaref"

---

(154): Ü 43a, AE 18a, B 41b, FB 7b
2. seyl-i: baḥr-ı B.
3. dāġum: daġı B.
4. meclisinde: meclisde B, FB/ yerde: yerden B.
5. durur: imiş B.

(155) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Pāymāl oldı düşicek menzilinden dūr berf
Yir ġarībidür ʿaceb mi böyle olsa ḫor berf

2- Şiddet-i berd-i şitā-y-ıla ṭoñup öldi zemīn
Tañ mıdur cismin kefenle eylese mestūr berf

3- Ṭop-ı āhum gülle-i çarḫuñ ṭaġıtdı beynisin
Āsumāndan ṣanma kim yire olur menşūr berf

4- Genc-i sīmīn māl-ı Ḳārūn gibi āḫir yir ṭutar
Aḳçesine ṭapınup hīç olmasun maġrūr berf

5- İy ʿUbeydī ağladur her gün dögüp mihr-i münīr
Ol mehüñ kūyından olmaz yoḳ yire mehcūr berf

(156) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Varma yabana ṣaḳın şūḫ-ı cihānum Yūsuf
Ḳurd alur sen ḳuzuyı tāze cevānum Yūsuf

2- Gülşen-i vuṣlatuñı düşmene iḥsān idüp
Ṣalma zindān-ı firāḳa beni ḫānum Yūsuf

---

(155): Ü 43a, AE 8a
(156): Ü 43b

3- Yir ü gök olsa terāzū çekile çekmekden
Çekdügüm bār-ı ġam-ı mihrüñi cānum Yūsuf

4- Giceler ʿālem-i rü'yāya düşer niçe ʿazīz
Görmek içün seni iy rūḥ-ı revānum Yūsuf

5- Göñli Yaʿḳūb'ını iñletme ʿUbeydī ḳuluñuñ
Şeh-i gül-pīrehenüm ġonca-dehānum Yūsuf

4.4.20. Ḥarfü'l-Ḳāf

(157) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Her kime ʿilm-i ledünden keşf iderseñ bir sebaḳ
Raḳḳ-ı menşūr-ı felek aña görine azraḳ

2- Didi el arḳası yirde sāye-i berg-i çınār
Gördi gökler būsitān-ı ḳudretündeñ bir varaḳ

3- Ḫˇān-ı luṭfuñdan gülistān-i cihān bir sofradur
Anda güller bī-ʿaded dendānlu yākūtī ṭabaḳ

4- Ehl-i ḥāl aṣḥāb-ı zevḳe āb-ı luṭfuñ içmege
Oldı bāġ içre sumāḳī lāleler rengīn suñaḳ

5- Ya İlāhī vaṣf-ı ẕāt-ı bī-mişālüñde senüñ
Bu ʿUbeydī bendeñüñ cümle kelāmı oldı ḥaḳ

(158) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sen şehe arḳa virüp ʿālī-mekān oldı buraḳ
Ḫink-i çarḫ-ı aʿẓam ile hem-ʿinān oldı buraḳ

---

(157): Ü 43b, AE 13b, B 9b
3. luṭfuñdan: luṭfuñda B/ dendānlu: dendān u AE.
5. ẕāt-ı: ẕātuñ B/ bendeñüñ: bendeñi B.
(158): Ü 43b, AE 14a, B 20b

2- Ayaġı yir baṣmadı ẕāt-ı şerīfüñle senüñ
Şol zamān kim cānib-i Ḳuds'e revān oldı buraḳ

3- Şarḳ u ġarbı iki adım atsa iy şeh yiridür
Şāhrāh-ı vuṣlatuñda kāmrān oldı buraḳ

4- Gördi Ḥaḳ'dan yaña taʿcīlüñ saña saʿy eyleyüp
Berk-āsā ṭurmayup sürʿat-künān oldı buraḳ

5- İy ʿUbeydī ḥasretinden gerçi dökdi niçe yaş
Gevheri vaṣlıyla āḫir şādmān oldı buraḳ

(159) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Nāra irince yanar iken sāḳiyā ʿaraḳ
Nice bulur o çihrede neşv ü nemā ʿaraḳ

2- Aldı beni efendi ʿarak-rīz leblerüñ
Meyden geçüp şekerle içersem n'ola ʿaraḳ

3- Didüm ki dīde ḫaṭṭ-ı lebüñden ne ter olur
Didi buḫār-ı meyden olur dāyimā ʿaraḳ

---

4. sʿay: raḥm AE.
5. Gevheri vaṣlıyla: Gevher-i vaṣlıyla AE, B.
(159): Ü 44a, AE 8a

4- Bir nā-tüvān ki uġraya tāb-ı teb-i ġama
Devr içre acıyup aña eyler devā ʿaraḳ

5- Göñlüñ evini ẓulmet-i ġam ḳılsa tīre-dil
Bir cām ile ʿUbeydī ider rūşenā ʿaraḳ

(160) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Gül yüzüñ vaṣfı yazılduḳda olupdur ʿāşıḳ
Lāle-veş nāmenüñ olsa n'ola baġrı yanıḳ

2- Ṣadr-ı ʿuşşāḳa elif çekmege ʿazm eyleyicek
Her biri tīġuña didi yolun olsun açıḳ

3- Meclis içre ṭolaşur mıydı ayaġı cāmuñ
Bāde-i laʿlüñi nūş itmeyüp olsa ayıḳ

4- Sarıġın çekse çevürse n'ola ol şāh-ı cihān
Oldı cān u göñül oġurlayıcı bir sārıḳ

5- Ṭoldurı ṭoldurı suñsam yiridür kīseye ben
Bulınur yāre zer īṯār idecek dem-i arıḳ

6- Caʿfer olurdı ḳulı görse ʿUbeydī naẓmum
Ṣanma uçar mehdür olduḳ sözümüzde ṣādıḳ

---

(160): Ü 44a, AE 9a

(161) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Sorarsañ biz bu dünyāyı ne resm üzre vaṭan bulduḳ
Degül encüm delinmiş saḳfı bir dār-ı kühen bulduḳ

2- Bu ʿālem mürġzārında ne ʿālem var ṣanursın kim
Anuñ her naḫl-i raʿnāsın leked-kūb-ı ẓaġan bulduḳ

3- Harābāta ayaġ baṣmaġla irdük beyt-i maʿmūra
Yā bu deñlü kerāmātı be ṣōfī biz neden bulduḳ

4- Yitürmişdük ezel bāzārı içre göñlümüz naḳdin
Cihāna geldük anuñ sāḥibin bir sīm-ten bulduḳ

5 - ʿUbeydī gerçi ter-dāmenler āsān didiler ʿışḳı
Erenler ḥaḳḳı biz anı bir oddan pīrehen bulduḳ

(162) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Olmadı ol dür-i pākīze baña yār-ı şefīḳ
Ġam-ı laʿli yaşımuñ ḳaṭrelerin ḳıldı ʿaḳīḳ

---

(161): Ü 44a, AE 18a, B 42a, FB 8a

2. kim: sen B/ raʿnāsın: bālāsın B.

(162): Ü 44a, AE 8a

1. Ü 44b ve AE 8a'da bu beyit yerine aşağıdaki beyit yer almaktadır:
La'l-i rengīnüñe öykünmese ʿālemde ʿaḳīḳ
Alçaḳ olmazdı anuñ ḳıymeti budur taḥḳīḳ

2- Çarḫ başına degirmen yüridür ve'l-ḥāṣıl
Kim ki bu ḫarmān-ı devr içre ide fikr-i daḳīḳ

3- Beni yār açmaġa sīnemi pür yara idüp
Yol yol eylemeden ġayri bulınmadı ṭarīḳ

4- Dest-i āhumla ḳulaġın çekerin yoḫsa hemān
Ḳosun öykinmegi yaşuma derin baḥr-i ʿAmīḳ

5- Bī-taʿab menzil-i maḳṣūda olursın vāṣıl
Eger olursa ʿUbeydī saña tevfīḳ refīḳ

6- İy ʿUbeydī sevişüpdür iki peyveste ḳaşı
Biri birine o ġarrālar ulaşsa lāyıḳ

(163) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Baña dünyā deger dildār kūyında gedā olmaḳ
Neme yarar benüm mülk-i cihāna pādişā olmaḳ

2- Leṭāfet māverā-yı dehri göstermek-durur yoḫsa
Ne cüzʿīdür dile āyīne-i ʿālem-nümā olmaḳ

5. AE nüshasında bu beytin ilk mısraı yerine aşağıdaki mısra yer almaktadır:
Ṭoġrı yoldan seni bir kimse cihānda ayıramaz
6. Bu beyit sadece Ü nüshasına sonradan yazılmıştır.
(163): Ü 44b, AE 18a

3- Ḳurı yirde yatup ḳana boyanmaḳ rengi var iken
Yaraşmaz ʿāşıḳuñ cisminde naḳş-ı būriyā olmaḳ

4- Teni üstinde mevc üzre sirişki māi ṣōfiyken
Ne lāzım ṭālibüñ egninde bir ġayri ḳabā olmaḳ

5- ʿUbeydī mūy-ı serden ġayri bir efser ḳabul itme
İdersen ārzū-yı ḫüsrev-ı mülk-i fenā olmaḳ

(164) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Gelmez lisān-ı ḳāle suʾāl ü cevāb-ı ʿışḳ
Böyle beyān ider bunı iy dil kitāb-ı ʿışḳ

2- Ẕerrāt görinür baña ecrām-ı ʿāliyāt
Kāşāne-i dile ṭaġılı āfitāb-i ʿışk

3- Sükkān- ı ʿarşdan niçe biñ naʿrālar ḳopar
Feryāda gelse şevḳ ile mest-i şarāb-ı ʿışḳ

4- Zāhid bilürdi ben niye uġraduġum eger
Bir kez çalınsa gūşına ṣavt-ı rebāb-ı ʿışḳ

---

4. bir ġayri: ġayri bir AE.
(164): Ü 44b, AE 18a, FB 7b
3. gelse: - AE.

5- Sen pādişāh-ı ḥüsne ʿUbeydī esīr olup
Oldı ḳapuñda ḫüsrev-i ʿāli-cenāb-ı ʿışḳ

(165) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Dīvān-ı ḥüsnüñi oḳurum ben varaḳ varaḳ
Destān-ı ʿışḳı niteki bülbül sebaḳ sebaḳ

2- Bezm-i maḥabbetüñde şehā ehl-i ʿışḳ olan
Cām-ı şarāb-ı derdüñ içerler çanaḳ çanaḳ

3- Yoluña başuñı virür evvel ḳademde dil
Çıḳmaḳ dilerse ḳaṣr-ı viṣāle ayaḳ ayaḳ

4- İy ḳaşı yā geçüp müjeñ oḳları sīneden
Baġrumı delmek içün ararlar yataḳ yataḳ

5- Rüsvā vü sīne-çāk ü melāmet ʿUbeydī'yi
Meh-pāreler görüp didiler ki babaḳ babaḳ

---

(165): P 315a

4.4.21. Ḥarfü'l-Kāf

(166) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ehl-i tevḥīdüñ dili ẕikrüñledür gūyā senüñ
Ḥamdüñi tesbīḥ idinmişdür ḳamu eşyā senüñ

2- İy ṭoḳuz deryā-yı eflāki muʿallaḳ ṭurġuran
Ḳudretüñ baḥrinde bir kem ḳaṭredür deryā senüñ

3- Āfitābuñ şemʿi ẕāt-ı pāküñe rūşen delīl
Birligüñe ẕerre deñlü şüphe yoḳ aṣlā senüñ

4- Kibriyāña bundan artuḳ rehnümā olur mı kim
Faḫr-i ʿālem gibi benden vardur iy mevlā senüñ

5- Sensin ol sāḥib kerem sulṭānlaruñ sulṭānı kim
Faḫr-i ʿālem gibi ḳuluñ vardur iy mevlā senüñ

---

(166): Ü 45a, AE 8b, AE 14b, B 9b

Bu gazelin, 3. ve 4. beyitleri AE 8b'de ve AE 14b'de aşağıdaki gibidir:

3- Gökde mihr ü māh ẕat-ı pāküne rūşen delīl
Birligüñe ẕerre deñlü şüphe yoḳ aṣlā senüñ

4- Ṣūret-i ẓāhirde gerçi kimseler görmez seni
Günden ammā kim vucūduñ ẓāhir ü peydā senüñ

2. eflāki: ḥażrāyı AE, - B/ muʿallaḳ: muʿallaḳdur B/ ḳaṭredür: ḳaṭre de Ü.
3. şemʿi: āfitāb-ı şemʿ B.
4. kim: ki B/ vardur: var B.
5. Bu beyit Ü ve B nüshalarında yer almıyor.

6- Ben nice vasfuñ idem vaṣṣāfuñ olsa kāyināt
İdemezler medḥüñüñ biñde birin iḥṣā senüñ

7- Raḥmet idüp yarlıġa yā Rab ʿUbeydī mücrimi
Yüzi ḳara bir ḳuluñdur gerçi ol ednā senüñ

(167) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sen şehe miʿrāca ḳarşu çıḳmasun mı her melek
Şāh-rāhuñdan nişān bir ḳaç tepe gūy-ı felek

2- ʿĀlem-i bālāya ʿazm itdükde zīr-i pāyüñe
ʿArş aṭlas döşedi sāyir felekler zer-benek

3- Ṭaḳ-ı gerdūnda şanurlar kehkeşān-ı pür-nücūm
Ḳıldı eyvān-ı celālünden münaḳḳaş bir direk

4- Başdan ayaġa dil olup n'ola medḥüñ eylese
Māh-ı nev deryā-yı ḳadr ü rifʿatüñden bir semek

5- Ümmetüñden cürm ile ālūde bir bī-çāredür
Luṭf idüp ḥaḳdan ʿUbeydī ḳuluñı eyle dilek

---

6. Bu beyit Ü ve B nüshalarında yer almıyor.
7. Raḥmet idüp: Raḥmetüñle AE; yā Rab: ḳıl bu AE; mücrimi: āsīyi AE.

(167): Ü 45a, AE 15a, B 21a

1. şehe: şeh B.
2. ʿArş-ı: ʿArşa B.
3. kehkeşān-ı pür-nücūm: kehkeşān yir yir nücūm B.
4. eylese: ide B.

(168) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Mesīhā-veş nihān olup dehānı sen perī-rūnuñ
ʿAyān gösterdi rūḥı ehl-i ʿışḳa laʿl-i mey-gūnuñ

2- Yuvasın ḫār u ḫāşāk-i reh-i Leylā'dan itmişdi
Anuñçün mürġ baş üzre yol eylerdi Mecnūn'uñ

3- Yanupdur ateş-i āhumla ʿālem şanmañuz bārān
Eriyüp dökilür ḳurşunı yire saḳf-ı gerdūnuñ

4- Perī-peykerleri ehl-i ġınāya rām iden oldur
Ele girseydi billāhi yüzin bozardum altunuñ

5- ʿUbeydī bezm-i ġamda cürʿa-veş pā-māl-i miḥnetdür
Ḳadeḥdür dest-gīri ancaḳ ol bī-mār u maḥzūnuñ

(169) *Mefʿūlü / mefāʿīlün / mefʿūlü / mefāʿīlün*

1- Derdüñ ne be hey ʿāşıḳ bī-çāre neden olduñ
Bir yirde ḳarāruñ yoḳ āvāre neden olduñ

---

(168): Ü 45a, B43a, FB 9a
1. olup: olur B.
2. yol: yir B.
3. Yanupdur: Bitüpdür Ü.
4. bozardum: bozar bururdım FB/ Ele: Elüme FB.

(169): Ü 45b, AE 18b, FB 8b, P 136b, P 181b

2- Ṭokınmadı çün saña tīġ-i müjesi yārüñ
İy sīne-i mecrūḥum pür-yāre neden olduñ

3 - Bir ġonca sevüp iy dil ḫār-ı ġama mı düşdüñ
Gül gibi bu gülşende ṣad-pāre neden olduñ

4- Ol mihr-i cihān-ārā oldı mı gözüñden dūr
İy gözlerimüñ yaşı seyyāre neden olduñ

5- Pāmāl-i muḥabbetsin yoḳdur yaşuña çāreñ
Çıḳ böyle ʿUbeydī sen bī-çāre neden olduñ

(170) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ġam-ı ebrūñile ḫam eyleyüp ḳaddüm ḫayāl itdüñ
Meger ol zülf-i keç gibi beni egri ḫayāl itdüñ

2- ʿIzāruñda ḫaṭ-ı müşkīnüñe yüz vireli ʿömrüm
Ġam ile ḳara günlü zülfüñüñ ḳaddini dāl itdüñ

3- Sen ol ẓulm issi sulṭānsın ki iy mihr-i cihān-tābum
Fütādeñ olduġıyçun kendü sāyeñ pāy-māl itdüñ

---

2. Ṭokınmadı: Doḳınmadı FB.

(170): Ü 45b, Ü 47b, AE 8a, AE 18b, FB 8a

1. Ü 47b, AE 8a'da gazelin 1. Beyiti aşağıdaki şekilde yer almaktadır:
Alınca göñlümi gerçi niçe dürlü ḫayāl itdüñ
Belā-yı hecr ile ammā beni ṣad kerre ḫayāl itdüñ

2. Ġam ile: - FB.

4- Ḳomaduñ yāre derdüm aġlayum aġladuñ iy çeşmüm
Ẓarāfet eyledüñ sen benden evvel ʿarż-ı ḥāl itdüñ

5- ʿUbeydī ḫasta cāna emsem umduñ laʿl-i dilberden
Niçün yoḳ yirlere varup temennā-yı muḥāl itdüñ

(171) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Müdām içer şarāb-ı mihrin ol mahbūb-ı devrānuñ
Anuñçun sāḳiyā ditrer eli mihr-i dıraḫşānuñ

2- İşidüp çeşm-i deryā-bāruma öykindügin varup
Kef-i seyl-i sirişküm yüzine tükürdi ʿummānuñ

3- Saña cānlar virüp dil-teşne kim didi meger ʿaynüm
Dil-i bīmār içün dāyim ḳuyı ḳazar zeneḫdānuñ

4- Sen iy pervāne çoḳ yanar yaḳılursın şeb-i ġamda
Ki bir nāz issi oynar başlıdur şemʿ-i şebistānuñ

---

5. varup: vardıñ FB/ muḥāl: viṣāl AE.

(171): Ü 45b, AE 19a, B 43b, FB 8b

1. mihr-i diraḫşānuñ: ayaġı rahşānuñ B.
2. B nüshasında bu beyit yerine aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Sehāb-ı ʿanberīn didiklerine n'ola ter düşse
Bulutdan nem ḳapar ʿömrüm senüñ zülf-i perişānuñ
3. ʿaynüm: baḫtum FB/ dāyim: ṭurmaz FB.
4. ıssı oynar başludur: ehli çoḳ yaşludur B.

5- Görüp ayaḳda yār almış ele göñlin bu şādīden
ʿUbeydī ayaġı yir mi baṣar meclisde ṣahbānuñ

(172) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bilmez ise luṭf-ı peykānın eger cānānumuñ
Gözine ṭursun göreyin zaḫm-ı ḫūn-efşānumuñ

2- Tīġ-i ġamdan raḫne idi urduġuñ seng-i cefā
Ḫoş gediginde bulınmışdur dil-i vīrānumuñ

3- N'ola irişse ṣadā-yı kūyuña ben ḫākden
Bir ucı yirde bir ucı gökdedür efġānumuñ

4- İşidüp feryādumı benden çekildüñ niçe kez
Çok belāsın çekdüm āh-ı sīne-i sūzānumuñ

5- Laʿl-i cānāndan ḫaber virüp ʿUbeydī ṭıfl-ı eşk
Cāme-i āline girdi çeşm-i ḫūn-efşānumuñ

---

5. yār almış: yār imiş FB/ ṣahbānuñ: ṣaḫbānuñ Ü, ṣaḥbānuñ FB.

(172): Ü 46a, AE 18b, FB 9a

1. Gözine ṭursun göreyin: Göreyin ṭursun gözine M_2.
2. bulınmışdur: bulındı bu dil-i AE.
4. çekdüm āh-ı sīne-i: çekdüm ey dil sīne-i sūzānımuñ M, çekmişem āh-ı dil-i nālānımuñ M_2.
5. virüp: virdi FB.

(173) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Lebine öykinemez mi dinildi cānānuñ
Ṭarılması neye ki ġonca-i gülistānuñ

2- Gelürdi ṣūrete laʿl-i lebüñ gibi cānā
Eger ki olsa idi rūḥı āb-ı ḥayvānuñ

3- Ruḫ-ı nigāra burışmış yüz ile öykinicek
Tükürdi ṣūretine jāle verd-i ḫandānuñ

4- Hemān seri görinür ʿārıżında şol deñlü
Leṭāfet ābına batdı beñi o fettānuñ

5- Ḳaşına dil uzadur ṣanma ol mehüñ māhī
Ki aġzı var dili yoḳdur ʿUbeydi'yā anuñ

---

(173): Ü 46a, AE 18b, FB 8b

Bu gazelin M_1 numaralı mecmua içerisinde 4. ve 5 beyitleri farklı yazılmış bir örneği bulunmaktadır:

4- Disem ki yā dil ü yā canı al kerem eyle
Geçüp göñülden alur cānı tīr-i müjgānuñ

5- Leṭāfet ābına batdı ruḫundan Hindī ḫāl
ʿUbeydī'yā depesi görinür hemān ānuñ

1. denildi: - AE.
5. Ḳaşına: Ḫaṭına AE.

(174) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Dil uzatmış ḫaṭ-ı sebzine o ḫaddi semenüñ
Tīz günlerde dili ḳuruya berg-i çemenüñ

2- Āb-ı ṣāfi gibi ol pīrehen-i māʿī reng
Key güzel gösterür iy māh senüñ sīm-tenüñ

3- Seni ben öldüreyin cevr ile ḳatlan dir iseñ
Dōstum ḳatlanurın cevrüñe billāhi senüñ

4- Bilmem iy ġonca-dehen hīç ne efsūn itdüñ
Leblerüñi biri birinden ayırdı süḫenüñ

5- İy ʿUbeydī götürüp gitmese naẓmuñ sözi ḳo
Söz getürmez ḳatı nāzükdür o şīrīn dehenüñ

(175) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Seni āşüfte ider ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı cānānuñ
Fitnesinden ṣaḳın iy dil o gözi fettānuñ

---

(174): Ü 46a, AE 19a, FB 8a
1. Tiz günlerde: Tiz gidenlerde M_1.
2. kimi: gibi AE, M_1.
3. Seni ben: Sen beni FB/ öldüreyin: öldürürün M_1/ ḳatlanurın: ḳatlanurum AE, ḳatlanayın M_1.
4. itdüñ: itdi M_1/ süḫanuñ: ẕeḳānuñ M_1.
5. getürmez: götürmez AE, M_1/ şīrīn dehenüñ: ġonça dehenüñ

(175): Ü 46b, AE 19a

2- Göreyin ayına irişmesün iy çarḫ-ı felek
Öykinürmiş ruḫı ayına meh-i tābānuñ

3- Yüregi iy ḳaşı yā gerçi demürdendür lebüñ
Ḳatl-i ʿuşşāḳa oḳuñsuz gelemez peykānuñ

4- Görmedüñ rāh-ı muḥibbinde ne tozlar ḳopdı
Geçdüñ iy serv-i sehī dün süriyüp dāmānuñ

5- Seyl-i ġam aḳmasa her laḥẓa ʿUbeydī gözden
Yol yol olmaz idi böylesine müjgānuñ

(176) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Nergisüñ ʿaynı çeşm-i meftūnuñ
Sidrenüñ dalı ḳadd-i mevzūnuñ

2- Rāya beñzetdiler ḳaşuñ gördi
İki bükildi ḳāmeti nūnuñ

3- Yine yüz pekligin ider ʿāşıḳ
Nermi ḫod muʿteberdür altunuñ

---

2. çarḫ-ı: - AE.

(176): Ü 46b, AE 19b, FB 8b

1. Nergisüñ: Mihrüñ AE/ dalı ḳaddi: dal-ı ḳaddi Ü.

4- Ṭutalı yir yüziñi dürr-i sirişk
İy perī batdı genci Ḳārūn'uñ

5 - Vasf-ı seylāb-ı eşk-i çeşmümden
Dili ṭurmaz ʿUbeydī Ceyḥūn'uñ

(177) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Tāze gül naḫline döndi şeceri bādāmuñ
Yār-ıla ʿayş gibi ḳaṣdı püri bādāmuñ

2- Her bahār almaz idi egnine pullı cevşen
Olmasa ḫūnī gözüñden ḥaẕeri bādāmuñ

3- ʿAcabā ġamze-i çeşmüñ aña ṭoḳındı mı ki
Pāralandı niçe yirde siperi bādāmuñ

4- Seni seyr itmege başdan ayaġa göz olmış
Göre endāmını iy verd ṭarı bādāmuñ

5- Ayaġuñ tozına īṣār içün iy tāze bahār
Var gümüşden ṭabaḳ içinde zeri bādāmuñ

---

4. batdı genci: genci batdı AE.
(177): Ü 46b, AE 19a

6- Sīm-i eşk ile ʿUbeydī şu ḳadar ṭoldı cihān
Manḳıra geçmedi hīç aḳçeleri bādāmuñ

(178) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- İy câme-i siyāh- geyen şāh-ı ḫışmnāk
Çeb-râst dügmelerle beni eyledüñ helāk

2- Her gice şanmañuz ki olur keh-keşān ʿiyān
Gerdūn hevā-yı kūyuñ ile oldı sīne-çāk

3- Nā-pāk eliyle düşmene oḫşatma kendüñi
Ṣaḳın yüzüñe kir gelür iy cismi nūr pāk

4- Āhum odıyla cismi ḳızup ḳatı saḫt iken
Yüzine ṣu sepince yaşum yumışadı ḫāk

5- Pāyın virür ʿUbeydī-yi bīçāreye sögüp
Öpdür ayaġuñı dise yāre o derdnāk

---

6. hiç: hep AE.

(178): Ü 47a, AE 8b

2. Gerdūn: Gerden Ü.

5. AE nüshasında bu beyit yerine aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Zülfinüñ arasında ḳaşuñ görmese eger
Miskīn ʿUbeydī olmaz idi böyle derdñak

(179) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Müje çār-ı ṣafiyy-i cānānuñ
Bir rübāʿīsidür gülistānuñ

2- İy şeh aġyārı ḳapudan baḳdur
Eger olmaḳ dilerse derbānuñ

3 - Ḥayrete ṣaldı servi bād-ı ṣabā
Añıcaḳ ḳāmet-i ḫırāmānuñ

4- Tek ʿadūyı elüñle öldürme
Olayın ben fütāde ḳurbānuñ

5- Elīfīdür ʿUbeydī gāliyenüñ
Tār-ı gisūsıdur perīşānuñ

(180) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ġoncalar devşürme bu gülşen ḥarīmüñdür senüñ
Servler anda ġulām-ı müstaḳīmüñdür senüñ

---

(179): Ü 47a, AE 18b, FB 9a
1. Müje çār-ı ṣafiyy-i cānānuñ: Müje-i ḫār u ḫaṭṭ-ı cānānuñ AE.
2. aġyārı: aġyār FB.
5. gisūsıdur: gisūsı AE.
(180): Ü 47a, AE 8a, B 42a

2- Ṭutışup yüzler ḳızardur ellere pāyın virür
Cām-ı mey bezmüñde şāhā bir nedīmüñdür senüñ

3- İy şeh-i ʿālem degüldür kehkeşān içre nücūm
Dehre iʿṭā itmege der-kīse sīmüñdür senüñ

4- Rezm-gāhuñda ʿadūnuñ cānı tenden ayrılur
Senden ayrılmaz ẓafer yār-ı ḳadīmüñdür senüñ

5- İy ʿUbeydī ḥażret-i Sulṭān Selīm'e ḳul idüp
Saña ʿünvānlar viren ṭabʿ-ı selīmüñdür senüñ

(181) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Göñli dīvānedür ümmīd-i viṣāl eyliyenüñ
ʿAḳlı vardur diyemem fikr-i muḥāl eyleyenüñ

2- Laʿller ile işigi ṭaşlarını zeyn itdüm
ʿĀrıżı mihri-y -ile yaşumı āl eyleyenüñ

3- Żaʿfdan şöyle ḫayāl oldı ten-i zār u nizār
Fikrine gelse olur ince ḫayāl eyleyenüñ

---

2. ḳızardur: ḳızardup B/ Cām-ı bezmüñde şāhā: Mey-i bezmüñde cānā B.
3. Dehre iʿṭā: Dehr iḥsān B.
4. ẓafer: doḳuz B.
5. AE nüshasında bu beyit yok. B nüshasında ise farklı şu beyit yer almaktadır:
Ḳul idinseñe ʿUbeydī-veş velāyet ehlini
İy şeh-i kişver-küşā tabʿ-ı selīmüñdür senüñ

(181): Ü 47b, AE 8b

4- Ġam-ı endūh ile geçdi günümüz ḥayfā kim
Öldürür reşki bizi defʿ-i melāl eyleyenüñ

5- ʿIşḳ fennini ʿUbeydī n'ola tekmīl itseñ
ʿİzzeti artar imiş kesb-i kemāl eyleyenüñ

(182) *Mefʿūlü / mefāʿīlü / mefāʿīlü / feʿūlün*

1- İy şeh dil-i bī-māruma tīmārı unıtduñ
Yıllarla ḳuluñ olan emekdārı unıtduñ

2- İy mest-i mey-i nāz dirīġā niçe demdür
Cām-ı lebüñ āvāresi ben zārı unıtduñ

3- Bilmem ne idüp ʿaḳluñı oġurladı düşmen
Dāyim anı añup bu ṭalebkārı unıtduñ

4- Aġyār ile bir yirde yatup uyḫuya varduñ
Dil-ḫastañ olan ʿāşıḳ-ı bī-dārı unıtduñ

5- Ḥayrānı olup sīm ü zerüñ ġayra ḳuçılduñ
Bī-çāre ʿUbeydī-i dil-efgārı unıtduñ

---

(182): Ü 47b, AE 9a

(183) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Gice ṭaraldugını gördi meger ġoncalaruñ
Tügmesin çözdi gelüp bād-ı seḥer ġoncalaruñ

2- ʿĀrıżuñ yād idicek jale senüñ gülşende
İy yüzi gül yüregine ṣu seper ġoncalaruñ

3- Elümüz ağzın arayup ḫaber-i laʿlüñi yād
Berk imiş ağzı meger iy yüzi gül ġoncalaruñ

4- Ḫāk-i pāyuña niṯār itmegiçündür şāhā
Bekleri içre nihān itdügi zer ġoncalaruñ

5- Bülbülüñ ḳan-ıla ṭolmazdı ʿUbeydī yüregi
Leblerin dişlemese jāle eger ġoncalaruñ

---

(183): Ü 48a, AE 9a, B 44a

3. B nüshasında bu beytin ilk mısraı yerine şu mısra yer almaktadır:
Açmadı setr-i dehānuñ aradı ağzını bād
yüzi gül: gül ter B.

4. AE nüshasında bu gazelin 4. ve 5. beyitlerinin ikinci mısraları birbirinin aynıdır.

5. ḳan ile: ḳanıyle B.

(184) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ṣafha-i dehri ṭutup vaṣf-ı cemāl-i luṭufuñ
Dilsitān oldı ḳamu ḫalḳa kemāl-i luṭufuñ

2- Nüh felek süfre-i cüduñda ṭoḳuz çīni ṭabaḳ
Çekilür ʿāleme her laḥẓa nevāl-i luṭufuñ

3- Niçe biñ ṭālibi bir demde ider ber-hūrdār
Bezl idüp mīve-i maḳṣūdı nihāl-i luṭufuñ

4- Ṣaymaġa aḳçe dökerse ḳaṭarāt-ı emṭār
Kef-i devrānda ṣayılmaya le'āl-i luṭfuñ

5 - Nice bir ṣayam ʿāciz ola ʿUbeydī umarın
İrgüre ʿıyd-ı ümīdine hilāl-i luṭfuñ

---

(184): Ü 48a, AE 8b

Bu gazelin 3. ve 4. beyitleri AE nüshasında aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

3- Olsa merġūb n'ola verd-i sefidi bedrüñ
Ġonca-i māh-ı nevi açdı şimāl-i luṭfuñ

2- Ṭās-ı zer mihr-i felek çeşme-i iḥsānuñda
Ṭaḳ-ı neyli kemer-i āb-ı zülāl-i luṭfuñ

(185) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿArş-ı aʿlādan muʿallādur sarāy-ı himmetüñ
Ḫüsrevā aʿlādan aʿlādur semā-yı himmetüñ

2- Zümre-i aʿyānda manẓūr-ı ūli'l-ebṣār ola
Her kime kim iki gözle baḳsa hümā-yı himmetüñ

3- Nüh felek bir dāne gök ḳatmer benefşe anda ṣan
Şöyle vāsiʿdür çemenzār-ı feżā-yı himmetüñ

4- Devletüñde umarın bir gün yidi ḳat yiri hep
Eyleye bir ṭop-ı cevher kimiyā-yı himmetüñ

5- Şarḳ u ġarba ḥükm ider sulṭān-ı encümdür güneş
Sāye ṣaldı var ise aña hümā-yı himmetüñ

6- İy şeh-i ʿālem ayaḳlansun ʿUbeydī pāy-māl
Ḳıl ʿināyet aña cām-ı pür-ṣafā-yı himmetüñ

---

(185): Ü 48a, AE 8b

Aşağıdaki beyit, yalnızca AE nüshasında 4 ile 5. beyit arasında yer almaktadır:

Gün ṭolmadı düşürdi ḫāke zer māhı felek
Firḳate yaḳup görem derken berā-yı himmetüñ

(186) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ger ezilmek diler ise görüp o laʿl-i terüñ
Ehl-i diller derilüp yaşın alurlar şekerüñ

2- Çekmeyüp cevrümi vaṣlumda gidersen didi yār
Kāġıduñ geldügi ḥāletde alayın ḫaberüñ

3- Gice eksüklik idüp ol mehe arṭuḳ baḳıcaḳ
Didi var eyleme benden yaña artuḳ naẓaruñ

4- Ḳoparup fitne olur bir niçe āşüfte helāk
Ger tırāş eylemez iseñ o ḫaṭ-ı fitnelerüñ

5- Yapışur aḳçeye ol ḫāce-i iḳlīm-i cemāl
Dest-i pāk ile ʿUbeydī silicek eşk-i terüñ

---

(186): Ü 48b, AE 9b
Bu gazelin Ü 49a'da yalnıca ilk beyiti değişik mükerreri vardır:
İşigin yaşına ġark eyler ise çeşm-i terüñ
Ḳalmaz ey ʿāşıḳ-ı bīçāre senüñ anda yirüñ
ve bu beyitin bir başka şekli de sayfa kenarında yer almaktadır :
Diler imiş ki ezile görüp ol laʿl-i terüñ
Gelsin şalar ise n'ola yiridür şekerüñ
1. alurlar: ararlar AE.
2. alayın: alayum AE.
5. ol: ey AE.

(187) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Derdüñi bilsem nedür iy dīde-i pür-ḫūn senüñ
Geçdi kendünden görince yaşuñı ceyḥūn senüñ

2- Reşkden beñzüm ṣararmasun mı sulṭānum benüm
Ḳadri ʿālī ḳullaruñdan ṣayılur altun senüñ

3- Kebkebüñle naʿliçeñ resmine kevkeble hilāl
Beñzeyelden kūyuña dönmiş-durur gerdūn senüñ

4- Semt-i Leylā'dan ne vādī açduñ iy ṣaḥrā aña
Seyl-i eşkiyle yüzüñ yol eyledi Mecnūn senüñ

5- Ḫūblar dīvānuñı ḳoynında ṣaḳlar yiridür
İy ʿUbeydī naẓmuña dinse dür-i meknūn senüñ

(188) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Çarḫ-ı bālā-yı ẓafer ṭāḳ-ı berīnüñdür senüñ
Ḳaṣr-ı fırṣat ḫüsrevā bir şeh-nişīnüñdür senüñ

2- Himmet-i ehl-i yaḳīn olup ḳadīmī hem-demüñ
Sābıḳuʾl-eyyāmdan nuṣret ḳadīmüñdür senüñ

---

(187) : Ü 48b, AE 9a
4. Semt-i Leylā'dan ne vādī:. Semt-i vādī Leylā'dan ne Ü.
(188): Ü 48b, B 42b
1. fırṣat: vuṣlat B/ şeh-nişīnüñdür: meşhed-nişīnüñdür B.

3 - Pādişāhum ʿasker-i aʿdā-yı dīni hīçe ṣay
Ḥaḳ teʿālā ḥażretī çünkim muʿīnüñdür senüñ

4- Ḥamdü'lillah ki duʿā-yı zümre-i kerrūbiyān
Rezmgāhuñda şehā ḥışn-ı ḥaṣīnüñdür senüñ

5- Mihr-i luṭfuñla ʿUbeydī ṭañ degül bulsa ẓuhūr
Ẕerreden kim bir ġulām-ı kemterīnüñdür senüñ

(189) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿĀlemi ṭutdı ṣadāsı sīne-i ṣad-pārenüñ
Daḫı raḥm itmez misin ḥāline ben bī-çārenüñ

2- Niçe mecrūḥ oñdı bitdi āsitānuñda daḫı
İşi bitmez mi bu oñmaduḳ dil-i pür yaranuñ

3- Āsumān kemter ḥabābıdur sirişküm baḥrınuñ
Acımaz mısın gözi yaşına ben āvārenüñ

4- Baña ʿālem yanmasun mı ẕerrece mihr itmedüñ
Birini od itdi āhum sebʿa-i seyyārenüñ

---

5. kim bir: kemter B.

(189): Ü 49a

5- Tek ʿUbeydī bende bir dest öpsün ayaġuñ senüñ
Ḥaddi mi var işigüñde baş açup yalvaranuñ

(190) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ṣanma gerdūnuñ dilā gerd ü fütūrun görmedük
Döne döne miḥnetin çekdük ḥużūrın görmedük

2- Gün mi gördük āteş-i miḥnetle sūzān olmaduḳ
Ġamla geçdi ʿömrümüz dehrüñ sürūrın görmedük

3- Bir mükemmel ḳaṣr-i şādīsine çarḫuñ girmedük
Künc-i ġam bābında ammā kim ḳuṣūrın görmedük

4- Ẓulmet-i hecrinde yeksān oldı ṣubḥ u şāmumuz
Biz bu dünyānuñ dirīġā luṭfı nūrın görmedük

5- Biz ġarīḳ-i baḥr-i endūhuz ʿUbeydī muttaṣıl
Rūzgāruñ ṣanmasunlar şerr ü şūrın görmedük

(191) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Gül-i ruhsāruñuñ hevāsı senüñ
Gönlini yile virdi yāsemenüñ

---

(190): Ü 49a, B 44a
1. ger: gerd-i B/ Döne döne: Niçe niçe B.
3. B nüshasında 3. ve 4. beyitlerin yeri değiştirilmiştir.
(191): Ü 49b

2- Diş bilemiş leb-i nigāra enār
Göreyin dānesi tükensün anuñ

3- Ne füsūn eyledi baña bilmem
Aldı bir sözle göñlümi süḫenüñ

4- Ḫaṭṭ-ı laʿl-i ḥayāt-efzāña
Dil uzatmaga cānı yoḳ çemenüñ

5- Çıḳalı naẓmumuz güzellendi
İy ʿUbeydī ġazelleri ḥüsnüñ

(192) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Kişver-i faḳr u fenāya şehriyār olsam gerek
Anuñuçun bir gedā-yı rūzigār olsam gerek

2- Çın seḥer ʿazm-i beyābān-ı belā itdükte dil
Vādi-i ṣaḥrā-yı ġamda bī-ḳarār olsam gerek

3- Put-pereslik ṣūretine yüz ṭutarsam vechi var
Böylelikde ṭālib-i dīdār-ı yār olsam gerek

(192): P 371a

4- Her ḳaçan bir rind-i fāni ʿazm-i ʿuḳbā eylese
Ben aña ṣaḥn-ı beḳāda intiẓār(?) olsam gerek

5- Rāh-ı ʿışḳ içre ʿUbeydī pāy-māl olanlaruñ
Cümlesine rūz-ı maḥşer tāc-dār olsam gerek

4.4.22. Ḥarfü'l-Lām

(193) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Cām-ı āşḳuñ kim ki nūş eyler cihānda iy Cemīl
Bāġ-ı cennetde şarābı olur anuñ selsebīl

2- Camīʿ-i ṣunʿuñda gök çarḫı muṣannaʿ bir çerāġ
Māh-ı nev anuñ kenārında yanar rūşen fitīl

3- Sen muʿīni olıcaḳ gerdūn görinüp aña çāh
Berḳ-i ḫātıfdan serīʿüʾs-seyr ola mūr-ı ẕelīl

4- Ḳullaruñ tek içene āb-ı zülāl-i luṭfuñı
Şāhrāh-ı cūd ü inʿāmuñda iḥsānuñ sebīl

5- Çekmeye bir ḳıl ḳadar zaḫmet ṣırātı geçmede
Luṭfuñ olursa eger miskīn ʿUbeydī'ye delīl

(194) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Kaʿbede saña mü'eẕẕin olduġıyçun niçe sāl
Beyt-i maʿmūra irişmişdür maḳāmāt-ı Bilāl

---

(193): Ü 49b, AE 15b, B 10a
2. ṣunʿuñda: ḥüsnüñde B.
3. görinüp: görinür B/ serī'ü's-seyr: serī'ü's-bedr B.
(194): Ü 50a, B 21a

2- Şişdigiyçün pāy-ı pāküñ çoḳ ḳıyāmuñdan senüñ
Pāye-i ḳadrüñ terakḳī buldı iy şāh-ı viṣāl

3- Sen nebīler ḫātemiyken ṭaş başarduñ bağruña
Ümmetüñ ten-perver olmaḳ yol mı mānend-i cibāl

4- Mīve-i maḳṣūda irgürseñ n'ola ben dikmeñi
Dikdügüñ sāʿatde ḫurma virdi bir yābis nihāl

5- Toġrudur ḳalbi elif gibi seni taṣdīḳde
Gerçi dāl itdi ʿUbeydī ḳaddini yāl u bāl

(195) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Lām-ı zülfini elif ḳaddini yā ḳaşını dil
Her ḳaçan kim getüre ʿaḳla olur lā-yaʿḳıl

2- Çeşm-i mestiyle baḳup göñlümi yaḳmaz oldı
Beni yeñdürdi gözine kūr göz ol kātil

3- Ṣarılup başumuz almaġa yanuñda şemşīr
Dökmege ḳanumuzı ḫançerüñ oldı māyil

---

2. çoḳ: çün B.
4. maḳṣūda: vaṣluña B/ yābis: pāre B.
5. ḳīli: ḫayli M, ḳalbi B/ yāl: yār Ü.
(195): Ü 50a, AE 9b

4- Gönlüñi kendüñe bir naḳş-ıla sen māyil idüp
Ḳoynına girmeden ol mehveşüñ iy aḳçe kesil

5- Ḳuçmaġa yārı ʿUbeydī ṭurup iḳdām idicek
Didi cām-ı mey-i laʿlüm bir iki iç de yıḳıl

(196) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ṭaġlar ṣabr idemez sūz-ı dile baş degül
Āteş-i ʿışḳa demürler döyemez ṭaş degül

2- Çeşm-i ḫūnīn ile zaḫmum daḫı ḳanlar aḳıdur
Ḥālin aġlar yaluñuz dīde-i ḫūn-pāş degül

3- Dest-i ġam ʿışḳ ile bir sille urupdur baña kim
Barmaġı yiri ḳarardı görinen ḳaş degül

4- Niçe bir besliyeyin mülk-i vücūd içre teni
ʿAzm-i rāh-ı ʿadem itsem baña yoldaş degül

5- Māsivāya naẓar itme diyü perde iderin
Çeşm-i nemnāki ʿUbeydī büriyen yaş degül

---

(196): Ü 50a, AE 19b, FB 9a, P 380a, M_5 52b
1. baş: ṭaş M_5 / demürler: demürle Ü/ temürler M_5.
2. zaḫmum daḫı: zaḫm-ı ruḥı AE/ aḳıdur: aġlar M_7.
3. yiri ḳarardı: biri ḳılıpdur M_7.
4. besliyeyim: besliyeyin P/ yoldaş: pādāş M_7.
5. iderin: iderüm M_7.

(197) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- El uzadup ʿāşıḳ-ı dīdāra ḳarşu muttaşıl
Rūy-i yārı öpmeden iy zülf-i ʿanber bū kesil

2- Degmesün ṭoḳınmasun dirseñ saña āhum oḳı
Öykinüp ebrūsına ḥarf atmadan iy yā çekil

3- Niçe demler ṣaḳlamışken ʿışḳumı cānāneden
Ḳanlu yaşum sürḫ-rū idüp beni itdi ḫacīl

4- Kūy-i yāra her ne gün gitsem düşersin yanuma
Sen daḫı üftādesisin gibi iy sāyem yıḳıl

5- İy ʿUbeydī seyl-i eşkümden ḫaber almaġıçun
Cūylar deryāya ṭurmazlar dökerler ṭatlu dil

(198) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- N'olur ol dilden ki cām-ı ʿışḳ-ıla şeydā degül
Rindler bezminde nāmı mest-i bī-pervā degül

---

(197): Ü 50b, B 44b
2. oḳı: yeli B.
3. sürḫ-rū idüp: seyl-i revān olup B.
4. baġıl: kesil B.
(198): Ü 50b, FB 9b

2- Meclis-i devr içre cām-ı ʿışḳuñı nūş itmede
Cem ayaḳdaş olımaz sāḳī bize Dārā degül

3- Sen ḳaçan irsen gerek dürr-i ṣafāya sōfiyā
Yaşuñuñ her ḳaṭresi başdan senüñ deryā degül

4- Nice girsün göñlüne ʿāşıḳ o maḥbūbü'l-ḳulūb
Mā-sivādan ḫāne-i ḳalbüñ senüñ tenhā degül

5- İy ʿUbeydī aldanup dünyāya ʿışḳı virme sen
ʿAşḳ bir gevherdür anuñ kıymeti dünyā degül

(199) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Dil gidüp kākülüne olalı derdiyle ḫayāl
Gelmedi yirine ṣıḥḥat bulup iy ruḫları āl

2- Ṣafḥa-i māha yazup mihrini dürdi gerdūn
Saña irsāl idecek nāmesidür ṣanma hilāl

3- Ḳaşuña beñzedeyin diyü çeker tuġrāyı
Aduñı çekdi senüñ iy şeh-i iḳlīm-i cemāl

4- Göricek gün yüzüñi cerh uramam żaʿfumdan
Derd-i hicrān ḳomadı ẕerre ḳadar bende mecāl

5. ʿışḳı virme: virme ʿışḳı FB.
(199): Ü 50b

5- Gül yanaġuñ öpeyin ṣun baña luṭf it diyicek
İy ʿUbeydī gülivirdi o boyı tāze nihāl

(200) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Bālāña māyil oldı leb-i cūybāra gel
Sāyeñde tā ki ḫoş geçe servüm kenāra gel

2- Bulmaḳ nişān-ı tīrüñi maḳṣūd ise eger
Yābāna gitme sīne-i ʿuşşāḳ-ı zāra gel

3- Ben hecr-i necm-i ḫālüñ ile niçe iñledüm
Bir kerre mihr idüp dimedüñ bī-sitāre gel

4- Aġyār diyü naḳş-ı şeʿāmet-şiʿārdan
Üşenme iy perī baña sen āşikāre gel

5- Dirseñ ʿUbeydī ḳutlu ḳapu açıla saña
Dergāh-ı pādişāh-ı felek-iḳtidāra gel

(201) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ḳanı bir gül elem-i ḫār ile ṣad çāk degül
Var mı bir bülbül anuñ meskeni ḫāşāk degül

---

(200): Ü 51a
(201): Ü 51a

2- Mey-i ʿışḳ ile ṣafāya niçün irişmezsin
Gider iy zāhid-i bī-ẕevḳ bu idrāk degül

3 - Zülfi şād eyler iken dilleri iy ebr-i siyāh
Aġlamış ṣūretüñe kimse hevesnāk degül

4- Sen ḳaşı yāya baş egdi ser-i zülfüñ gibi ḫalḳ
Şehsüvārum yaluñuz beste-i fitrāk degül

5- Bāġ-ı ʿālemde ʿUbeydī diye andan ne biter
Kim ki ol serv-i revānuñ yolına ḫāk degül

(202) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḫˇāb-ı ġamda dīde-i pürḫūnumuz eksük degül
Ḳurşına dāġ-ı dil-i maḥzūnumuz eksük degül

2- Bezmümüzde her zamān dil ʿālemin rūşen ider
Bir ruḫı bedr-i ṣafā-efzūnumuz eksük degül

3- Ṭolu içüp ġonca laʿlüñ būsesin almaġiçün
Dāyimā cām-ı mey-i gülgūnumuz eksük degül

---

(202): Ü 51a, B 45a
1. Ḫˇāb-ı: Ḫūn-ı B/ dil-i: derūn B.

4- Rūyumuz zerd eyleyelden mihrüñ iy sīmīn-beden
Devlet-i ʿışḳuñda hīç altunumuz eksük degül

5- İy ʿUbeydī bulınur bizde meʿānī gevheri
Ḫāce-i naẓmuz dür-i mevzūnumuz eksük degül

5. mebānī: meʿanī B.

4.4.23. Ḥarfü'l-Mim

(203) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿĀsker-i ḫalḳ-ı cihāna eyleyüp inʿām-ı ʿāmm
Sāye-dār eşcārı ḳılduñ ıssı günlerde ḫıyām

2- Gerdeninde ṭavḳ-ı ʿışḳuñ dost diyü çaġırur
Bāġ içinde boynu baġlu saña ḳumrılar ġulām

3- Sen ʿAẕīm ü Ẕü'l-Celāl'i dāyimā ḥāżır bilür
Serv ayaġ üzre anuñçün rūz u şeb eyler ḳıyām

4- Arḳası üzre niçe yüz biñ melāʾik var iken
Ḫink-ı çarḫ emrüñle devreyler cihānı bī-licām

5- Ḳalbi ʿilletden çü sālimdür ʿUbeydī ḫastañuñ
Ḳıl maḳāmın ehl-i İslām ile sen Dārü's-Selām

(204) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Rifʿatüñ ḳaşrında iy sulṭān-ı iḳlīm-i ʿulūm
Bir ḥabābı āyīne-i çarḫ-ı berīn-i pür-nücūm

---

(203): Ü 51b, AE 16b, B 10b
3. bilür: bilüp B/ rūz u şeb: dāyimā B.
4. melāʾik: Felātūn
(204): Ü 51b, AE 17a, B 21b

2- Cāmiʿ-i ḳadrüñde gök ile müzeyyen kehkeşān
Zerle naḳş olmış ser-ā-ser bir güzel kāfūrī mūm

3- Bām-ı çeşmünden dökildi ḫayl-i eşki yirlere
Leşker-i ʿışḳun kimüñ kim ḳalbine itdi hücūm

4- Dest-gīr ol biz ḥaḳīre iy ẓuhūr-ı kāyināt
Olmışuz rāh-ı hevāda pāymāl-i nefs-i şūʿm

5- Yanuña al böyle gitsün maḥşere yarınki gün
Ḳılma üftādeñ ʿUbeydī'nüñ mezārın ḫāk-i Rūm

(205) *Mefʿūlü / mefāʿīlü / mefāʿīlü / feʿūlün*

1- Ṣanma beni nāleyle cihāndan güzer itdüm
Gördüm seni iy ġāfil uyursın ḫaber itdüm

2- Gördüm ki kirā ucuz u yoldāş münāsib
Cān naḳdini virdüm de ġamuñla sefer itdüm

3- Yaşumla yudum cevher-i ḫāk-i reh-i yāri
Ter düşse n'ola dīde aña çoḳ żarar itdüm

---

3. Bāb-ı: Bām-ı B/ itdi: eyler B.
4. ẓuhur-ı: ẓahīr-i AE, B.
5. Ḳılma: Ḳılman AE/ üftādeñ: üftāde B.

(205): Ü 51b, AE 19b, B 46a, FB 9b

2. ucuz u yoldaş: ucuz yoldaş Ü.
3. ḫāk-reh-i yārı: ḫāk-veri yārin B.

4- Encüm dime ḫākister-i pür-aḫker-i çarḫı
Āhum yeli bile ṭaġıdup pür-şerer itdüm

5- Bu ṣūrete ḳoyınca ʿUbeydī ben o cānı
Ġam potası içinde niçe cānlar itdüm

(206) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Düşdi bir āteşe dil-i ġamnākümüz bizüm
Hāşā ki yanmaya ten-i ḫāşākümüz bizüm

2- Ḥayretde kaldı vādī-yi deşt aġzını açup
Gördi meger ki sīne-i ṣad-çākümüz bizüm

3- Kemter ġubāra düşse ider kimiyā-ʿayār
Az görme sevdügüm naẓar-ı pākümüz bizüm

4- Mihrüñ göñülde yir ideli cümle ʿālemi
Bir ẕerre gördi dīde-i idrākümüz bizüm

5- Dendānlar ġamıyla ölürseñ ʿUbeydī'yā
İnci çiçekleri bitüre ḫākümüz bizüm

---

4. bile: ile B/ ṭaġıdup: daġıdup B.
5. niçe: niçe kim B/ itdüm: eritdüm FB.
(206): Ü 52a, AE 20a, FB 9b

(207) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Niçe sāḥir niçe kāfir niçe cādū gördüm
Ṣanma çeşmüñ gibi bir merdüm-i bed-ḫū gördüm

2- Görmedüm itüñ ile düşmen-i bed-ḫū gibi hīç
Bundek iy pādişehüm çoḳ eyü yatlu gördüm

3- Üstüme tīġını ṣalmazsa ʿacebdür bu seḥer
Vāḳıʿamda gice zīrā bir aḳar ṣu gördüm

4- Ruḫı fikriyle ṣabāḥa ʿacebā çıḳdı mı ki
Kākülinden gice cānı ḳatı sayru gördüm

5- İy ʿUbeydī gözi şīr-i dili ṣayd eyler iken
Aldı eline kemend atup ol ebrū gördüm

(208) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy göñüller kaʿbesi ḳıble-nümādur gözlerüm
Gösterürseler seni baña revādur gözlerüm

---

(207): Ü 52a, AE 19b, FB 10a

1. Niçe sāḥir niçe kāfir niçe cādū gördüm: Niçe kāfir niçe sāḥir niçe bedḫū gördüm AE, Niçe kāfir niçe sāḥir niçe cādū gördüm FB.

(208): Ü 52a, AE 20a, B 46a, FB 10a

1. Gösterürseler: Gösterürlerse AE.

2- Göreler mi hīç senüñçün çekdügüm derd ü ġamı
Her dem iy nūr-ı baṣar senden yañadur gözlerüm

3- Ġamzeñ ucından ezel ḳaṭʿ-ı ʿalāḳa ḳıldılar
Anuñ içün biri birinden cüdādur gözlerüm

4- Her ne yirde görseler bir şūḫ-ı şengül āfeti
Sevdürürler göñlüme ʿayn-ı belādur gözlerüm

5 - İy ʿUbeydī ṭālib-i maʿnā-yı ḫāṣ olsam n'ola
Āşinā-yı baḥr-i naẓmum dāyimā dürr gözlerüm

(209) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Merḥabā itmege dildār ile iḳdām idelüm
Fırṣat olursa eger būseye ibrām idelüm

2- Niçe bir rūze-i hecr ile geçe günlerümüz
Rūz-ı vaṣlına irüp biz daḫı bayram idelüm

3- Nīknām olımaduḳ zühd ü riyāżat ile çün
Mey içüp kendümüzi ʿāleme bed-nām idelüm

---

2. Göreler mi: Görilür mi B.

(209): Ü 52b, AE 20a, B 46b, FB 10b

1. olursa eger: el virürse Ü.

3. Nīknām: Nīk ü nām B/ zehr ü: zühd-i B. AE nüshasında bu beytin ikinci mısraı yer almamaktadır.

4- Merḥabā itdüre şāyed bizi yār ile ḳadeh
Ṭutup el üzre anı ḥürmet ü ikrām idelüm

5- Sīm sāʿidlere yüz sürmege çün imkān yoḳ
İy ʿUbeydī niçe bir biz ṭamaʿ-ı ḫām idelüm

(210) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Fıstıḳī geyse ol gözi bādām
(…) geyer dilā ārām(?)

2- Bezmde laʿlüñ öpmege ḳoyulur
Renk alursa ʿaceb mi meyden cām

3 - Dāne dāne gözüm yaşı yem olup
Mürġ-i vaṣluñ-çün oldı ḳaddüm dām

4- Dökilüp geldi leşker-i eşküm
Yıḳamaġa cihān yüzini tamām

5- Luṭf idüp bu ʿUbeydī'den yaña
Ṣalına bir gün iy tiz-rev ü ḫırām

---

4. bizi: bize B.

(210): Ü 52b, AE 20b, FB 10b

1. 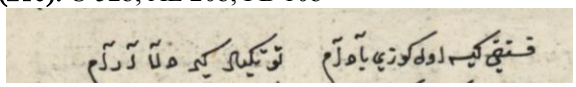

3. vaṣluñ-çün: vaṣluñ içün Ü.

(211) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Nice nūş itsün ṭolumuz her ḳadeh-peymā bizüm
Cürʿamuz yanında maḥvolur yidi deryā bizüm

2- Tā ḳıyāmet içer iseñ neşʾe ẓāhir olmaya
Bezmümüzde cām olursa bu ṭoḳuz mīnā bizüm

3- Arż-ı bīḫōd şevḳden eflāk ṭurmaz çarḫ urur
Cürʿamuzdan mest olupdur bu ḳadar eşyā bizüm

4- Tāc u taḫtı terk idüp ḫāk ile yeksān oldılar
Cürʿamuz içmek ümīdiyle Cem ü Dārā bizüm

5- İy ʿUbeydī ġayriler añlamaġa yir ḳalmadı
Nāmumuzla ṭoludur şimdi bütün dünyā bizüm

(212) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Ḳaṣdum budur ki Ḫüsrev-i devrān-ı ʿışḳ olam
Ḥükm eyleyem ġam iline sulṭān-ı ʿışḳ olam

2- Genc-i murāda irmeyem andan revā mıdur
Ben niçe yıllar ola ki vīrān-ı ʿışḳ olam

---

(211): Ü 52b, AE 20a, FB 10b
(212): Ü 53a, AE 20a, FB 11a
2. Ben niçe yıllar ola ki vīrān-ı: Üzerine çizgi çekilerek ḫarāb-ı FB.

3- Ḳoñ atayın vücūdumı cūy-ı melāmete
Ṣāyed ola ki vāṣıl-ı ʿummān-ı ʿışḳ olam

4- Nār-ı fenā ile kül ola küll-i kāyināt
Ben daḫı mihr-i yār ile sūzān-ı ʿışḳ olam

5- Esrār-ı Ḥaḳḳ'a vāḳıf olıgör ʿUbeydīyā
Derseñ bu ḫān-gāhda ḥayrān-ı ʿışḳ olam

(213) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Beni zencīr-i ʿışḳa şanma kim baġlanmadum gitdüm
Senüñ divāneñ oldum iy perī uṣlanmadum gitdüm

2- Ḥarīm-i kūyuña irmişken ayrıldum dirīġā kim
Döne döne işigüñ Kaʿbe'sin ṭolanmadum gitdüm

3- N'ola pervāne gibi odlara yansam benüm şemʿüm
Murādumca saña sūz-ı derūnum yanmadum gitdüm

---

3. Ḳoñ atayın vücūdumı cūy-ı: Üzerine çizgi çekilerek kūy-ı FB.
4. küll-i: cümle AE.
5. Dirseñ bu ḫān-gāhda ḥayrān-ı: Üzerine çizgi çekilerek merdān-ı FB.

(213): Ü 53a, AE 9b, B 45b, FB 10a
2. Kaʿbe'sin ṭolandum: gülşenin dolanmadum B.
3. şemʿüm: cānım B.

4- Ṭoyınca yüzüñe bakmaduġumdan ġayrı sulṭānum
Şarāb-ı laʿl-i rūḥ-efzāña ḥayfā ḳanmadum gitdüm

5- Sana ʿāşıḳ olup derd ü ġam u mihrüñle cān virdüm
ʿUbeydī'yem belā-yı ʿışḳdan uşanmadum gitdüm

(214) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Dīde-i rūşenümüz cām-ı muṣaffā idelüm
Çeşm-i āḫarla bu dünyāyı temāşa idelüm

2- Sīm-tenlerle içüp pādişeh-i şevḳ olalum
Zer-sürāḫī-i ṣafā ḥükmine ṭuġrā idelüm

3- Pür idüp bāde-i rengīn ile zerrīn ḳadehi
Ṣunup ol tāze nihāle gül-i raʿnā idelüm

4- Bir ṣafā-baḫş-ı cilāsını bulup cām içelüm
Jeng-i ġamdan dil-i maḥzūnı mücellā idelüm

5- Bāġ-ı bezm içre ʿUbeydī o güle ḳarşu müdām
Söyledüp bülbüle-i bülbüli gūyā idelüm

---

5. ġam u: ġam-ı FB.
(214): Ü 53a, B 47b
2. pādişeh-i: bāde B/ şevḳ: pür-şevḳ B.

(215) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Şerḫ iderdüm sūzumı taḳrīr olınmaz neyleyim
Ḫāmenüñ yanar dili taḥrīr olınmaz neyleyim

2- Görse taṣvīrüm baḳaydı belki mecnūn ẓan idüp
Bu ḫayāl olmış tenüm taṣvīr olınmaz neyleyim

3- Şol ḳadar fikr eylerin hicrān ḳażāsın ṣavmaġa
Re'y ile ammā ḳażā taġyīr olınmaz neyleyim

4- Bir ḫarab-ābāddur gönlüm gözüm merdümleri
Dökdi dünyā mālını taʿmīr olınmaz neyleyim

5- İy ʿUbeydī şerḫ iderdüm vāḳıʿāt-ı ʿışḳı ben
Bu ʿibārāt-ıla ol tāʿbīr olınmaz n'eyleyim

(216) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Fāş ider ʿāleme rāz-ı elem-i cānānum
Ṭıfl-ı eşki şīşe ṣancarsa n'ola müjgānum

2- Bir uzun boylu güzeldür ḳılıcıñ zaḫmı şehā
Ṣarabilseydüm anı rāḥat olurdı cānum

---

(215): Ü 53b, AE 19b, FB 11a
(216): Ü 53b

3- Olmasaydı ḳuluñuñ ḳanına dilteşne eger
Ḫançerüñ hīç çıḳarmaz idi dilin sulṭānum

4- Degmedin neyl-i sipihrüñ lekesi bize yu sen
Keff-i devrāndan anı dīde-i eşk-efşānum

5- Ḫüsrev-i kişver-i naẓm olduġumı añlarlar
Bu cihān ḫalḳı ʿUbeydī göricek dīvānum

(217) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḳabrüm üzre şanma serv-i sāye-dārumdur benüm
Ḳara yir oldum öñinde ḳadd-i yārumdur benüm

2- Öldügümden sonra ḳaralar geyüp ḳabrüm ḳuçan
Ancaḳ iy dil sāye-i seng-i mezārumdur benüm

3- Derd ü mihrüñle şu resme oldum iy meh-rū zāʿīf
Sāye-i ẕerrāt-ı ġam cāy-ı ḳarārumdur benüm

4- Ẕerreler şanma güneş tābında ser-gerdān olan
Raḳṣa gelmiş şevḳ-i mihrüñle ġubārumdur benüm

---

(217): Ü 53b, AE 9b, B 47a, FB 11a

3. B nüshasında bu beytin ilk mısraı yerine aşağıdaki mısra yer almaktadır:
Deşt-i mihnetde yanarsam sūz-ı mihr-i ġuṣṣadan
ẕerrāt-ı ġam: naḥl-i belā B.

5- Dil hümā-yı zülfin ister yoġsa ṭūṭī-i lebi
İy ʿUbeydī aġıza gelmiş şikārumdur benüm

(218) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Gitse aḳarcaya perīşānum
Reşk ider aña çeşme-i cānum

2- Geyüñürler bıñarınun ʿaynı
Ḳaṭrelerle bu çeşm-i giryānum

3- Sīm-i eşk-ile aḳ bıñar itdüñ
Vādi-yi dīde-i dür-efşānum

4- Silicek pençem üzre seyl-i sirişk
Beş bıñar oldı aḳdı sulṭānum

5- Yayılur ʿāleme ʿUbeydī yaşum
Varsa yaʿni bıñara cānānum

(219) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Uġradum hecre ruḫ-ı yāri temāşā idemem
Ṣarılup boynına bir būse temennā idemem

---

4. zülfin: vaṣlın B/ bī-şikārımdur: şikārımdur B/ zāʿīf: yoḫsa AE.
(218): Ü 53b
(219): Ü 54a, B 47b

2- Ḥaḳ virürse irişürsin yine vaṣlına diyü
Dil-i bī-çāreyi bir pāre tesellā idemem

3- Ġayri meh-rūlar ile ʿālemi seyrān itdüm
Ġamdan āvāre dili hiç de müberrā idemem

4- Gice gündüz seni fikr eylemeden ġayri şehā
Ḳalb-i āşüftede pür-ḫāṭır u peydā idemem

5- Şol ḳadar yaḳdı ʿUbeydī'yi firāḳ āteşi kim
Saña mektūb ile aḥvālini inhā idemem

(220) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Cihānı ḳan yaşumla sū-be-sū girdāb-ı ḫūn itdim
Neheng-i heft-reng-i çarḫı anuñla zebūn itdim

2- Ṣalup deryā-yı eşküm ʿāleme bu zevrāḳ-ı çarḫı
Yıḳup āhum yeliyle anı aldum ser-nigūn itdüm

3- Egerçi rūşen idi ẓulmet-i hicrānda dil ḳalmak
Velī anda şuʿāʿ-ı necm-i eşküm reh-nümūn itdim

2. tesellā: tesellī B.
3. itdüm: itsem B/ bir de: hiç Ü.
4. pür-ḫāṭır u: bir ḫāṭıra B.
5. aḥvālini: aḥvālümi B.
(220): M_1 18b

4- Gönül bir zülf-i Leylā'ya delü dīvānedür şimdi
Anuñ-çün meskenüm Mecnūn-veş deşt-i cünūn itdüm

5- ʿUbeydī berk-veş lerzān olursa ṭañ mıdur ʿālem
Fenā gülzārı içre çünki bir āh-ı derūn itdüm

4.4.24. Ḥarfü'n-Nūn

(221) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sidre ile nüh felek iy Ḫālıḳ-ı kevn ü mekān
Naḫl-i bāġ-ı ḳudretüñde sanki bir ḳaç āşiyān

2- Ġonca-i zanbaḳ ne güne açılursa bāġda
Emrüñ ile şöyle bedr olur hilāl-i āsumān

3- Ṣunʿuñ ile yir yüzinde naḫl-i gülşen ṭonanup
Gökde olmışdur kevākible müzeyyen keh-keşān

4- Bülbül-i gülzār-ı ʿışḳuñdur felekde her melek
Vālihüñ olup ṣararmışdur gül-i mihr-i cihān

5- Her sözin bir būstān idüp ʿUbeydī ḳuluñuñ
Eyle ʿuḳbāda maḳāmını gülistān-ı cinān

(222) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ṣaʿṣaʿa meyli olup iy nūr-ı ʿayn-ı ḳudsiyān
Küḥl-i ḫāk-i pāyüñe oldı ş̱üreyyā sürmedān

---

(221): Ü 54a, AE 17b, B 11a
3. kevākible: kevkeble B/ müzeyyen: - AE.
5. ḳuluñuñ: ḳuluñı B.
(222): Ü 54a, AE 18a, B 22a
1. meyli: meyle B/ sürmedān: serverān B.

2- Taşmasınuñ ʿaynıdur naʿlīn-i ʿālī-pāyenüñ
Ser-fürūʿ itse ʿaceb midür hilāle āsumān

3- Niʿmet-i vaṣl-ı ṣafā-baḫşuñ müyesser olıcaḳ
Döşedi ṣaḥn-ı sipihr üzre simāṭın keh-keşān

4- Leyletü'l-miʿrācda envār-ı vechüñden senüñ
Nüh felek oldı ser-ā-pā nūrdan bir nerdübān

5- Nice bu ednā ʿUbeydī ide vaṣf-ı mertebeñ
Ḳabe ḳavseyn oldı sana iy şeh ʿālī-mekān

(223) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ġamuñla pāy-māl olan dil-i vīrānı añmazsın
Ele iḥsān idersin genc-i vaṣluñ anı añmazsın

2- Lebüñ cāmını bir kez emdügüm añarsın ammā kim
Ġam-ı hecrüñle ḳanlar yutduġum devrānı añmazsın

3- Dimişdüñ ḳurṣ-ı dāġum göricek bir būse ḥaḳḳuñdur
Behey ẓālim unutduñ hīç ḥaḳḳ-ı nānı añmazsın

---

2. ʿālī-pāyenüñ: pāyeñi B.
3. keh-keşān: āsumān AE.
5. oldı: ola B.
(223): Ü 54b, AE 20b, FB 11b

4- ʿĀdū bir kez çaġırmaḳla varursın yanına dāʾim
Niçe feryād ider bu ʿāşıḳ-ı nālānı añmazsın

5- Nice ṣıḥḥat yüzin görsün ʿUbeydī derdmendüñ kim
Ṭabībüm yıl geçer ol ḫasta-i hicrānı añmazsın

(224) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Āh itdi reşk-i dīde-i gevher-niṣārdan
Ṣanmañ buḫār ẓāhir olupdur biḫārdan

2- Bu çeşm-i pür-sirişküme öykindi iy perī
Ṣular düşüp çekilse ʿaceb mi bıñardan

3- Çeşmüñ ne cān-şikārdur iy şeh ki ne şāh-bāz
Ḳapdı şikār almaġı ol cān-şikārdan

4- Cenk eylesem sitāremile şām-ı ġuṣṣada
Fındıḳ atar tüfenkile āhum şerārdan

5- Çok ṭurmazuz bu āhile fāni cihānda biz
Bir gün ʿUbeydī yıḳıluruz rūzgārdan

---

(224): Ü 54b, AE 20b, FB 11b
2. Ṣular. Ṣu ter FB.

(225) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Āteş-i ʿışḳ-ıla bir yüregi biryānum ben
Acıyup aġlamalı ʿāşıḳ-ı giryānum ben

2- ʿÖmr pāyāna ire ʿaḳlumı cemʿ idemeyim
Kākülün fikri ile şöyle perīşānum ben

3- Her gören sen gözi ser-mesti olur lā-yaʿḳıl
Nic olur ḥāli bu ḫalḳuñ aña ḥayrānum ben

4- Ḫāke başduḳ ser-i kūyuñda başup ben ḳuluñı
Ben ṣanurdum ki şehā ḫāk-ile yeksānum ben

5- Baş virelden reh-i ʿışḳında ʿUbeydī yāruñ
Ṣaf-ı ʿuşşāḳda ser-i ḫayl-ī şehīdānum ben

(226) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Saña düşer mi şehā ẓulmi ʿādet eyleyesin
Ra'iyyetüñ sitem ile riʾāyet eyleyesin

2- Revā mıdur ki ṣatup ḳullaruñı begcegizüm
ʿĀdūlar ile gidüp seyr-i soḥbet eyleyesin

---

(225): Ü 54b, AE 20b, B 49b, FB 10a, FB 11b
1. ʿāşıḳ-ı: dīde-i B.
(226): Ü 55a, AE 21a

3- Yazıḳ degül mi dem-ā-dem benüm ayaġum alup
Ele ḳadeh ṣunup iy şāh ḥürmet eyleyesin

4- Bu ẓulme kim döyer inṣāf ide efendicegüm
Alup da göñlümi benden ferāġat eyleyesin

5- ʿUbeydī bendeñe cevr ü cefālar itdügüñe
Zamān ola ki efendi nedāmet eyleyesin

(227) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Perde-i şermi cemāline nikāb eylemesün
Gülsün ol Yūsuf-ı gül-çihre ḥicāb eylemesün

2- ʿİllet idüp eger isterse cevāb aġzından
Bir aġız düşmenüme böyle cevāb eylemesün

3- Ġam-ı ḫaṭṭuñla ġubar olana ġāyet yoḳdur
Beñlerün dāne döküp anı ḥisāb eylemesün

4- Yādlarla ṣalınup ṣoḥbete varma ki göñül
Kendüyi āteş-i ġayretle kebāb eylemesün

---

4. duyar: döker AE.

(227): Ü 55a, B 48a

1. şermi: şāh B.
2. böyle cevāb: dost cevāb Ü.
4. varma ki: varmaġa B.

5- Bezm-i aġyārda cām-ı meye meyl eyleme kim
Bu ʿUbeydi gözi yaşını şarāb eylemesün

(228) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Dil nice rāh-ı melāmetde müsāfir olsun
Rāḥat ābād-ı ʿademde ḳo mücāvir olsun

2- Gelmeden ḫaṭṭı beni vaṣlına irgürse didüm
İşidüp yār dimiş vaḳtine ḥāżır olsun

3- Ḥüsn-ile şöhre-i āfāḳsın iy gün ammā
Yāri ḳoyup saña ṭapan kişi kāfir olsun

4- Zülfi ruḫsārını örter diyü muġber ise dil
Göre tozı hele ḫaṭṭ-ı ruḫı ẓāhir olsun

5- Şiʿr-ile şimdi güzeller bize ṣayd olmazlar
İy ʿUbeydī ne disün bir kişi şāʿir olsun

---

(228): Ü 55a
1. Dil nice: Nice dil AE.
5. olmazlar: olmaz ise AE.

(229) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Bu fānī evde ṭāḳ-ı künbed-i gerdānı n'eylersin
Yerüñ zīr-i zemīn olur bülend eyvānı n'eylersin

2- ʿAdem mülkine bir gün yaluñuz gitsen gerek şāhum
Öñüñce şimdi ḳullar yüridüp ʿünvānı n'eylersin

3- Ölürsin ġayret-i aḳrān-ıla iy ṭālib-i manṣıb
Ya ʿuḳbāda merātib ḳaṭʿ iden yārānı n'eylersin

4- Esīr-i cāh olanlar silsile dīvānesi olur
Alup boynuña ḳayd-ı ʿizzet-i devrānı n'eylersin

5- ʿUbeydī ḫāne-i tenden ʿurūc it beyt-i maʿmūra
Deli olma yüri bu menzil-i vīrānı n'eylersin

(230) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿIşk-ıla ġamnāk olan diller ṣafāyı n'eylesün
Derdile başı ḫoş olanlar devāyı neylesün

---

(229): Ü 55b, AE 21a, B 48b, FB 11a
1. ṭāḳ-ı künbed-i: cānā künbed AE/ gerdānı: virānı FB.
4. olur: olup B/ Alup: İdüp
(230): Ü 55b, AE 9b, AE 21a, B 50a

2- Şāhlar ʿizzet bilürken işiginde kullıġın
Ol şeh-i ʿāli-cenābum ben gedāyı n'eylesün

3- Hiç olur mı eglene tīrüñ dil-i vīrānede
Şāh-ı ʿālī-menzilet köhne sarāyı n'eylesün

4- Rūzgāra alınur mı ʿāşıḳ-ı şābit-ḳadem
ʿIşk-ıla hem-dem olan ġayri hevāyı n'eylesün

5- Mūy-ı cisminden ʿUbeydī ḳara şālı var iken
Sālik-i rāh-ı fenā ġayri ḳabāyı n'eylesün

(231) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Sen ki iy dil yidi baḥri bir araya deresin
Aña beñzetme şaḳın gözlerümün ḳan deresin

2- Öldüricek dili ġam ḳabre ilitdi anı dil
Āferīn aña bilüñüz ḳomadı maḳbere sin

3- Nīzeñ ucından olan zaḥme şu kim ḳatlanamaz
Ḫançerüñ ṭaʿne idüp ura aña dil beresin

---

2. ben: bu B.

(231): Ü 55b, AE 21a, B 50b

1. gözümün: gözlerimin B/ ḳan deresin: ḳarasın B.
2. 2. ve 3. beyitlerin ikinci mısraları AE nüshasında yer değiştirmiştir.
3. ṭaʿne idüp ura aña dil beresin: tʿan eyledi ana anuñ pāresin B.

4- Yārumuñ sögdügine ter düşerimiş düşmen
Dostlar anı hemān ol güne ḳarşu seresin

5- Ruḫ-ı dildāra meh-i rūy-i zemin dirmişsin
İy ʿUbeydī saña lāyıḳ mıdur anı yeresin

(232) *Mefʿūlü / fāʿilātün / mefʿūlü / fāʿilātün*

1- Bu ṭāḳ-ı lāciverdī zer-beft otaġuñ olsun
Mihrile meh yanuñca iki sulaġuñ olsun

2- Çarḫ-ı berīne hem-ser olup livā-yı ʿadlüñ
Ser menzil-i saʿādet dāyim ḳonaġuñ olsun

3- Sulṭān-ı kāmrānsın devlet serīri üzre
Her dem nesīm-i himmet çābük ulaġuñ olsun

4- Aʿdāyı bed-nihāda ʿazm-i sefer ḳılıcaḳ
Tīġ-ı ẓafer elüñde yalın yaraġuñ olsun

---

4. sökdügine: tökdügine AE/ anı hemān ol: yiridir anı B/ seresin: ṣarasın B.
5. B nüshasında bu beyit yerine aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Dūd-ı āhum ġam-ı ḫaṭṭıyla ʿUbeydī her gice
Göñüllere şöyle tüter ki göremezsin ḳarasın

(232): Ü 56a
1. yanuñca: öñince M_8.
3. kāmrānsın: baḫr ü bersin M_8.
4. ʿazm-i: dāʿim M_8 / ẓafer elüñde: ẓafer yābuñda AE, ẓafer yanuñca M_8.

5- Luṭf it ʿUbeydī'nüñ gel uyar murādı şemʿin
Bu tekye-i cihānda yanar çerāġuñ olsun

(233) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ṣalınduñ seyre ellerle benümle vaʿd itmişken
Baña ḳatlanmadun sen ḳatlan iy rūḥ-ı revān ḳatlan

2- Lebüñ devrinde yākūt-ı muṣaffāya olup mālik
Nigārā kündeye düşürdi ḫayli ġonca-i gülşen

3- Çeküp gülden ruḫuñ yādıyla bī-ḥad jaleler naḳdin
Çok aḳçe ḳaldurupdur āfitāb iy māh-ı sīmīn-ten

4- Benüm sīnem ḳabā-veş çāk idüp tīġ-ı ġam-ı ḫasret
Dirīġā ḳaplayup cānānı ʿuryān ḳuçdı pīrāhen

5- ʿUbeydī bendeñi öldürmeġe aʿdāyı gönderme
Yaraşmaz şānuña şāhum bu işler gelmesün senden

---

(233): Ü 56a, AE 9b
1. vaʿd: vaʿde AE.

(234) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Ṣanmañ belā-yı ṭurra-i ʿanberden ağların
Ḫaṭṭı-ı siyeh didükleri kāfirden ağların

2- Ruḫsārı āteşiyle ṭutışmak ḳolay idi
Ammā duḫān-ı ḫaṭṭ-ı muʿanberden ağların

3- Laʿline öykinür mey aña ağların müdām
Ṣanmañ ki mest olup mey-i aḥmerden ağların

4- Yaşın görince gitdi umagör sitāreyi
Dīde didükleri şu bed-aḫterden ağların

5- Bir āfitāb-çihre-durur ağladan beni
Ṣanmañ ʿUbeydī yaña feleklerden ağların

(235) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Umaruz laʿüñ görine zülf-i ʿanber-fāmdan
Bilürüz ʿĪsā ẓuhūr itse gerekdür Şām'dan

---

(234): Ü 56a, FB 12a, P 226a
1. ʿanberden: dilberden FB P, M_4/ Ḫaṭṭ-ı: Zülfi P, M_4.
3. ağlayan: ağların M_4.
4. görince: dökince P, FB/ şu: o M_4.
5. ağladan: iñleden P, M_4/ Ṣanmañ: Ṣanma M_4/ yaña: nāke M_4.
(235): Ü 56b, B 49a

2- Gönlüme peykān-ı ḫūn-ālūdı ḫōş gelse n'ola
Ḫayliden murtāż-ı ġamdur ḥaẓẓ ider bādāmdan

3- Bāde ḳaṣr-ı ʿayşda bir ḫūbdur gülgūn-ʿizār
Oldı ʿaḳl āvāresi şeklin göricek cāmdan

4- Dir cünūnı ḳo ʿinān-ı iḫtiyāruñ baña vir
ʿAḳl n'ister bilmezin ben rind-i dürd-āşāmdan

5- ʿIşḳ ṣaḥrāsında irmez menzil-i maḳṣūdına
İy ʿUbeydī geçmeden der-bend-i neng ü nāmdan

(236) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- İriş diyār-ı şevḳe idin cāmı reh-nümūn
Ġuṣṣa elinde niçeye dek olasın zebūn

2- Ḥürmetle ṭut piyāleyi kim kişiye felek
Bir cāmı içürince ider yüregini ḫūn

3- Şīşe ʿaceb mi aġlamadan dīde-i ḥabāb
Mey içmek istedükçe olur cāmı ser-nigūn

---

3. bir: - B.
4. ʿAḳl n'ister: ʿAḳlı n'eyler B.
5. geçmeden: geçmeyen B.

(236): Ü 56b

4- Bezminde k’ey iñledi mi bī ḫūde ẓan ider
Bilmez o māh n’eydügini nāle-i derūn

5- Tā ḥaşr naẓm-ı beyt-i ʿUbeydī ḳala diyü
Oldı ṭaraf ṭaraf aña mıṣraʿları sütūn

(237) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḥalḳa-i çeşmüm olup şāh-ı ġama engüşterin
Ḳaṭre-i ḫūn oldı anda laʿl-i aḥmerden nigīn

2- Ger seḥāb öykinmeseydi kākül-i pertābuña
Üstine yalıñ ḳılıç çekmezdi berk-i āteşīn

3- ʿĀrıżuñ yanında zülfüñ göñlüme kīn itmesün
İy gözi kāfir yaraşmaz dīnile bir perde kin

4- Ṭāḳ-ı ebruñ üzre ḫālüñ şan Ḥabeş sulṭānıdur
Ġabra-i ḫālişden itmiş kendüye bir şeh-nişīn

5- Ḳalā-i inkārını münkirlerüñ ḳılma[z] müdām
İy ʿUbeydī bir hevāyī ṭopdur çarḫ-ı berīn

---

(237): Ü 56b

(238) *Mefʿūlü / mefāʿīlün / mefʿūlü / mefāʿīlün*

1- Aḳranda egerçi kim ʿışḳında füzūnum ben
Yine seg-i kūyından biñ mertebe dūnum ben

2- Āhumla yidi baḥri taḥrīḳ iderin ammā
Bu keşti-yi devrānda bir ehl-i sükūnum ben

3 - Ben zārı ṭabībā sen el ucıyile ṭutduñ
Derd ü ġam u ʿışḳuñla gördün ki zebūnum ben

4- ʿUşşāḳ benüm cānum dilberlere lāzımdur
Bensiz olımazsın sen bir ḳāmeti nūnum ben

5- Āhumla şeh-i ʿışḳa çün meşʿale-dār oldum
Gir yola ʿUbeydī kim bir rāh-nümūnum ben

(239) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gülşen-i ḫaddüñ-durur bülbülleri gūyā ḳılan
Kākülüñ sevdāsıdur sünbülleri şeydā ḳılan

2- Hecr-i laʿlüñden ʿaḳīḳe gözlerüm hem-renk iden
Dürr-i dendānuñ fırāḳıdur yaşum deryā ḳılan

---

(238): Ü 56b
(239): Ü 57a, B 49b
2. laʿlüñ: laʿlüñden B.

3- Her giyāh-ı ġam ki ḫāk-i miḥnet içre gizlüdür
Bu benüm bārān-ı eşkümdür anı peydā ḳılan

4- Her nefes ṭoḳuz ṭolanur gökleri āhum benüm
İy göñüller mülkini ẓulmeyleyüp yaġmā ḳılan

5- Ṣabrı ırmaġı çekilmişdür ʿUbeydī teşneden
Āh-ı pür-sūzıdur aña şimdi yanup yaḳılan

(240) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ḳo ehl-i şevket egninde münaḳḳaş zer ḳabā olsun
Ser-ā-ser cism-i ʿāriflerde naḳş-ı būriyā olsun

2- Saʿādet kişverine pādişāh olmaḳ diler her kim
Aña söyleñ ya vallāhi gedā olsun gedā olsun

3- Fenā ocaġıdur ʿālem göñül abdālı ḳo andan
Yanup nār-ı muḥabbetle fenā-ender-fenā olsun

4- Yaşuñ ʿāşıḳ aḳıt ʿışḳ-ıla ḳaddüñ rā gibi ḫam ḳıl
Eger dirsen işüñ her demde seyr-i māverā olsun

5- ʿUbeydī lāle-i dāġ-ıla ol gülzār-ı ʿālemde
Hemīşe şemʿdān-ı bezm-i ʿışḳ-ı can-fezā olsun

---

(240): Ü 57a

(241) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Daḫı sürḫāb olmamışdı dīde baḥr-ı ḫūn-iken
Yoġidi nāmı Fırāt'uñ yaşumuz Ceyḥūn-iken

2- ʿĀrıżuñ kim hīç gözler görmemişdür aña ḫalḳ
Nice teşbīh itsün anı iy perī mādūn-iken

3- Ṭālib-i iksīr-i ʿışḳ almaz anı bir manḳıra
Ehl-i dünyā mālınuñ en eşrefi altun-iken

4- Daḫı Ḳays adı yazılmamışdı dīvāna ezel
Ben muḥabbet yazısında baş açuḳ Mecnūn-iken

5- Varını īṯār idüp dilber yolında düşdi eşk
İy ʿUbeydī mālik-i gencīne-i Ḳārūn-iken

---

(241): Ü 57a, AE 10a, B 51a

1. dīde-baḥr-i ḫūn iken: dīde-i maḥzūn iken Ü. Bu beytin ikinci mısraı B nüshasında şu şekildedir:
Nil vādide degül idi yaşım Ceyḥūn iken
2. Bu beytin ilk mısraı B nüshasında şu şekildedir:
ʿArıżuñ gibi güzel hiç görmemişdi bunca ḫalḳ
3. manġıra: manḳıra Ü, B.
5. eşk: hem B/ Varını: Mālını AE.

(242) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün*

1- Şehā artıḳ yanar dil külḫanīden
Kesilmezsiñ ʿadūyı küştenīden

2- Ġınā-yı ʿışḳdur dāyim faḳīrüñ
Hemān maḳṣūdı dergāh-ı Ġanī'den

3- Ḫum içre mey lebüñe öykinürmiş
Neler ẓāhir olur gör ol denīden

4- Gice ḳāyyım olursa ṭañ degül şemʿ
Ruḫ-ıçun tāc giydi rūşenīden

5- ʿUbeydī vaṣf-ı ġamzeñ eyleyüpdür
Sözi yeg geçse n'ola sūzenīden

(243) *Mefʿūlü / fāʿılātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Girüp ḳaraya ağla gözüm k'oldı farż-ı ʿayn
Her merdüm-i yetīme ṭuta mātem-i Ḥüseyn

---

(242): Ü 57a, Ü 58b, AE 10b

1. Ü 58b'de ilk beyit şu şekilde yer almaktadır:
Kime yanam ʿadū-yı keştinīden
Derūnum ġamla oldur külḫan iden

(243): Ü 57b, AE 10a

2- İy āh gir ḳaraya bugün ḳara geymemek
Olur ḳalenderān-ı ṭarīḳat yanında şeyn

3- Ḫāk içre ḳaldı ol boyı servüm elif miṣāl
Ḳılsam elif le cism-i nizārum ʿacep mi zeyn

4 Gün māteminde cāme-i zer geydi ṭañ mıdur
Olsa aramuz anuñ ile buʿd-ı maşrıḳīn

5- Borcuñdur iy ʿUbeydī senüñ naḳd-i cān aña
Teslīm eyle çekmeyesin tā ki ʿār-ı deyn

(244) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ġonca-lebsin ḳatı raʿnāsın sen
Serv-i ḳaddsin igen aʿlāsın sen

2- Meh-i nev emrüñe baş egse n'ola
Bir serāmed ḳaşı tuġrāsın sen

3- Ḳaṭreñ oldı ṣadef-i baḥr-ı muḥīṭ
İy gözüm yaşı ne deryāsın sen

---

(244): Ü 57b, AE 10b, FB 10a
3. baḥr-i muḥīṭ: çarḫ-ı muḥīṭ Ü.

4- Ḳaşı yāsı dili iy kākül-i dost
Öldürürse ṭutasın yasın sen

5- Ṣatılursın be ʿUbeydī bir gün
Ne içün bende-i dünyāsın sen

(245) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ol şeh-i iḳlīm-i ḥüsne ḥālümi aġlayıban
İşiginde ayaġına düşeyin aġlayuben

2- Cānuma nār-ı muḥabbet bir ḥarāret virdi kim
Ḳanmayam ḳatʿā egerçi kim yidi deryāyı ben

3- Başdan ayaġa beni altuna ġarḳ eylerse de
Var iken ʿışḳuñ pelāsı geymezin dībāyı ben

4- Dehr-i fānīde beḳāsı yoġiken sīm ü zerüñ
N'ideyin muḥkem ṭutup çün ṭutmazın dünyāyı ben

5- Öldügüme aġlamayın mı ʿUbeydī dembedem
Ḥaşre dek seyr itmezin her ḳāmeti ṭūbāyı ben

---

4. dili: didi M_9.
5. Ṣatılursın be ʿUbeydī: Be ʿUbeydī ṣatılursun FB.
(245): Ü 57b

(246) *Mefʿūlü / fāʿilātün / mefʿūlü / fāʿilātün*

1- Şāhum feżā-yı rifʿat her dem ḳonaġuñ olsun
Başuñda tāc-ı devlet zerrīn otaġun olsun

2- Virsün saña o Bārī ḫayrü'l-ḫalef oġullar
İy sidre-i saʿādet niçe budaġuñ olsun

3- Çün şāhısın cihānuñ eṭrāfa pādişāhum
Yilsün nesīm-i luṭfuñ çābük ulaġun olsun

4- Her ḳanda ʿazm iderseñ saġlıḳlar-ıla şāhum
Yanuñca baḫt u devlet iki ṣolaġuñ olsun

5- Pervāne-veş ʿUbeydī nār-ı ġamıyla yandı
Uyar murādı şemʿin rūşen çerāġuñ olsun

(247) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ṭaġlar ṭaşlar yarıldı itdügüm feryāddan
Ṭāliʿim ṭaş yarmada ḳalmaz benüm Ferhād'dan

2- ʿIşḳ derler bir devāsız derde uġratdı beni
Nice feryād itmeyim her dem dil-i nā-şāddan

---

(246): Ü 57b
(247): Ü 58a, B 51a
1. ḳalmaz benüm: ġālib gelür B.

3- Seyl-i eşküm köprüsine ṭaḳılurdur nüh felek
Ḫalḳ şimden girü çeksün bu ḫarāb-ābāddan

4- Dil muḥabbet ocaġında bir uşaḳdur gerçi kim
Niçe pīre dāġ urur baḫş itseler irşāddan

5- Vādi-yi sevdā-yı ʿışḳ içre ʿUbeydī er geçer
Ḳalmaz ol Mecnūn gibi rüsvā-yı māder-zāddan

(248) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Nice dil tīrüñe nişān olsun
Niçe bir ḳāmetüm kemān olsun

2- Ġarażuñ cān ise benüm rūḥum
N'ola ḫoş yoluña revān olsun

3- Gülşen-i vaṣluñ içre iy gül-i ter
Bülbül-i dil ḳo şādmān olsun

---

3. çeksün: geçsün B.
4. urur: urup B.

(248): Ü 58a, FB 10b, P 164a
2. Nola ḫoş yoluña: Yoluña n'ola ḫoş P.
3. vaṣluñ kelimesi üzerine ḥüsnüñ yazılmış FB/ FB nüshasında 3 ile 4. beyitlerin yeri değiştirilmiştir.

4- Virmez isem yoluña mā-meleküm
Ḳuluñum didügüm yalān olsun

5- Ṣaḳla dilde ʿUbeydī fāş itme
Ġam-ı dildārı ḳo nihān olsun

(249) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- ʿĀşıḳuñ ḳadri kem imiş seg-i cānānından
Müşkil işdür kişi dūn olmasun aḳrānından

2- Ḳışadur ḫançerinün ḳılıcı yanında dili
Dāyimā gitmedigiçün o şehüñ yanından

3- Derdile aġlamadı yāri görüp ʿāşıḳ içün
Dökse derdin demidür dīde-i giryānından

4- Sille-i dest-i cefāyile ḳızardur yüzümüz
O şehüñ ḫāṣılı şermendeyüz iḥsānından

5- Ḳararsa yiridür sāye ʿUbeydī o gülüñ
Muttaṣıl ayru düşer naḫl-i ḫırāmānından

---

4. mā-meleküm: māl u mülküm P/ Ḳuluñum: Severin P.
5. Ġam-ı: Ġamı P.
(249): Ü 58a

(250) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ḫüsrev-i memleket-i naẓm u süḫan-perversin
Maʿrifet ehli muḥibbī şeh-i fāżıl-tersin

2- Sen ṭururken kim añar ġayrıyı başdan şāhā
ʿAdl ü dād issi olan şehlere ser-deftersin

3 - Dīde vü sīneleri ṭutdı ḫayāl ü mihrüñ
Devlet ü ʿizzetile mālik-i baḫr ü bersin

4- Nūr-ı ẕātuñla münevver gözime mülk -i cihān
Felek-i salṭanat-ı mihr-i żiyā-güstersin

5- Ber-murād eyle ʿUbeydī ḳuluñı sulṭānum
İki ʿālemde Ḫüdā saña murāduñ virsin

(251) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Niçe iḥsān görüp ol şāh-ı ʿālī bārgāhumdan
Baña çoḳ feṭḥ-i bāb oldı cenāb-ı pādişāhumdan

2- ʿAceb mi ʿizz ü devlet pāyesinde pāy-dār olsam
İrüpdür baña himmetler saʿādet destgāhumdan

---

(250): Ü 58a, AE 10a
4. gözime: gör nūr-ı AE.
(251): Ü 58b, B 51b
1. ol: - B.

3- Baña yār oldı ṭāliʿ ṭoġduġı gün şemʿ-i maḳṣūdum
Sipihr-i āsitān-ı ḫüsrev-i encüm sipāhumdan

4- Ḫudā ʿömrini çoġ itsün cihān mülkinde kim gördi
Benüm gördüklerüm luṭfı şeh-i devlet-penāhumdan

5- Umarın sāyesinde ḫoş geçüp memdūd ola cāhum
Bu ümmīdi ʿUbeydī iderin ẓıll-ı İlāhumdan

(252) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Gidersin ġayrılarla seyre benden yaña gelmezsin
Belā-yı intiẓārı çekdürürsin baña gelmezsin

2- Buña kim ḳatlanur şāhum niçe yıllar mürūr eyler
Ḳuluñı künc-i ġamda unudursın aña gelmezsin

3- Benüm rūḥum diye maḳṣūduñ öldürmek midür yoḫsa
Niçün raḥm eylemezsin sīne-i şeydāña gelmezsin

4- Saña iy gül ṭaḳılma didügümiçün düşmen-i ḫāra
Ne söyler şu diyüp ben bülbül-i gūyāña gelmezsin

---

4. gördüklerüm: tek gördügüm B.
5. Umarın: Umarım B/ cāhum: cānım B/ İlāhumdan: penāhımdan B.
(252): Ü 58b

5- Varursın bezm-i aġyāra dirīġā iy gözi ser-mest
ʿUbeydī vālih ü şūrīde vü rüsvāña gelmezsin

(253) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Öykinürse ḳapuña iy pādşeh-i rūy-ı zemīn
Şeşperile girişürse n'ola çarḫa pervīn

2- ʿĀşıḳuñ aḳçe ḳıramaz saña didükde ʿadū
Luṭf idüp didi ḳıramaz o sözi dürr-i şemīn

3- Naḳd-i cānı ḫaṭ-ı laʿlüñ dilediydi ammā
Deprenüp andan ögürdi lebüñ aldı rengin

4- Çaldılar çarpdılar nāyı defi muṭribler
Anları bulmadılar nāle-i dil gibi ḥazīn

5- İy ʿUbeydī gice ol māhuñ öper ʿārıżını
Ṭañ mı gündüz yükini yuḳarı yıġsa bālīn

---

(253): Ü 59a, AE 10a
1. pervīn: perverin Ü.
3. dilediydi: diler idi AE; deprenüp: teprenüp Ü.
5. gice ol māhuñ: gice māhuñ Ü/ yuḳarı: yuḳaru AE.

(254) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Dāyim o şāhuñ emrinüñ icrāsın isterin
Ḥükm-i felekde ṣıḥḥati ṭuġrāsın isterin

2- Eyyām-ı ʿömrinüñ dileyüp izdiyādını
Ḥaḳ'dan devām-ı devlet-i dünyāsın isterin

3- Küffārı ḳatl idüp o şehinşāh ḥaşre dek
Dīn-i Ḥabīb-i Ekrem'üñ iḥyāsın isterin

4- Gör himmetüm egerçi ki bir ḳaṭreyüm velī
Elṭāf-ı bī-nihāyesi deryāsın isterin

5- Yetmişle üsterümce ümīdüm ʿUbeydiyā
Şeh devletinde manṣıbuñ aʿlāsın isterin

(254): Ü 59a

4.4.25. Ḥarfü'l-Vāv

(255) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ehl-i cennet ḥamd idüp dīdāruñ eyler ārzū
Ẕikrüñe meşġūl olup ṭūbā idüpdür ser-fürūʿ

2- Gevher-i elṭāfuñ aḫbārın meger almaḳ diler
Yüz yire ḳoyup hemīşe dil döker deryāya cū

3 - Sanki çarḫuñ ḳubbesi dāne noḫudlardur nücūm
Niʿmet-i iḥsānuñ-ıla ṣaḥn-ı ʿālem ṭopṭolu

4- Āb-ı luṭfuñdan melekler ḳılmaġa ḫalḳa sebīl
Māh-ı nev ḳulpı sipihr-i aʿzam olmışdur sebū

5- Vaṣf-ı Ḥaḳ'da olan ebyātuñ ʿUbeydī oḳuyup
Umarın saña duʿālar ide ʿāşıḳlar ḳamu

(256) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḳurṣ-ı iḥsānuñ kenāriyken felekde māh-ı nev
Faḳr-ıla faḫr eyleyüp ḳılduñ taʿāmuñ nān-ı cev

---

(255): Ü 59a, AE 18b, B 11a
1. ṭūbā idüpdür: ṭūbā ider B.
4. ḳılmaġa ḫalḳa: ḫalḳa ḳılmaġa B.
5. Umarın: Umarım B.
(256): Ü, 59b, AE 19a, B 22b

2- Barmaġuñ çāk itdügi pīrāhenin ṣaḳlar ḳamer
Köhnedi daḫı ḳomaz her ay geçer bir ṭavḳ-ı nev

3- Saña inkār eyleyen ḫalḳ-ı Yehūd'uñ şimdiden
Ẓāhir oldı başlarında nār-ı duzaḫdan ʿalev

4- Ḳorkulıḳ görmez ḳıyāmetde ṣırāṭı geçmede
Rāh-ı şerʿ-i müstaḳīmünde olanlar rāst-rev

5- İy ʿUbeydī vaṣfı beytin çünki rengīn eyledüñ
Umarın yāḳūtdan ola cinānda saña ev

(257) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Nice olsun ḳaşuñ senüñ ṭoġru
Ḳoltuġında yatar anuñ uġru

2- Ḳalḳar iy şeh ölince ẕevḳinden
Bir ḫadengüñ yese ḳaçan āhū

3- Beni ister diler o şeh dir-imiş
İstenür ḫayli düşmen-i bed-ḫū

---

3. ḫalḳ-ı: ḳavm-i B.
5. Umarın: Umarım B.

(257): Ü 59b, AE 22b, FB 11a
1. Ḳoltuġında: Ḳoltuġundan Ü/ yatar: yatur AE.
2. Ḳalmaz: Ḳalḳar FB.

4- Gögsüñi her ḳaçan ḳuşatdursañ
Dir gören gün ḳuşatdı iy meh-rū

5- Bunca yıldır ʿUbeydī ʿāşıḳıdur
Yaḳışur yāra olsa hem pehlū

(258) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Giceyle nice girsün dīde-i ġam-dīdeme uyḫū
Ḫayālüñçün benüm iki gözüm olmış-durur memlū

2- Beni ok gibi atarsun yabāna gerçi sen şimdi
Velī soñra arayup bulımazsın iy kemān-ebrū

3- Ṭoḳındı ḳaṭreler bārān-ı eşkümden siyāh oldı
Degüldür āteş-i ḫaddüñde yir yir ḫāl-i ʿanber-bū

4- Melāmet şāhına gelmiş muḥabbet-nāmedür sīnem
Benüm başumda olursa ʿaceb midür ḳara yazu

5- ʿUbeydī mīve-i cennetdür eksilmez o ṭūbā-ḳad
Ruḫından ṭurmasun luṭf eylesün ʿuşşāḳa şeftālū

---

4. ḳuşatdursañ: ḳuşatursañ AE, ḳavuşdursañ FB/ ḳuşatdı: ḳavuşdı FB/ FB nüshasında 3 ile 4. beyitin yerleri değiştirilmiştir.
5. Yaḳışur: Tīr-i FB.
(258): Ü 59b

(259) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Yaşum ʿarż ideyin raḥm ide dilber muḥtemeldür bu
Sitāreymiş her işi işleyen dirler meşeldür bu

2- Mezārumda görüp ġam cismümüñ yapusını didi
Binā-yı ʿışḳdan ḳalmış yir içinde temeldür bu

3- Ḫaṭuñ fikriyle bī-ḫūş oldı göñlüm kendine gelmez
Bu uyḫudan uyanmaz kimse hīç ḫāb-ı eceldür bu

4- Ṣaḳın iy cān seni zülfi bilinde ayırur tenden
Ḥarāmīler ṣoyarlar ademi burada beldür bu

5- ʿUbeydī ger bu beş beytüñ göre elde diye Ḫüsrev
Nizāmī Ḫamse'sinüñ pençesin buran ġazeldür bu

---

(259): Ü 60a, AE 11a, B 52a

1. dilber: şāyed B/ işleyen: işleden B.
2. yapusını: tābūtını AE, M_2/ yir içinde: yir altında M_2.
3. kendine: kendüye B/ hiç: ne B/ kimse hiç: kimsene M_2.
4. bilinde: yolından B/ Ḥarāmīler: Ḳaraçılar Ü, M_2/ beldür: bellidür B.
5. beytüñ: beyti B/ Ḫamsesüñ: lehçesinüñ B/ buran: bozan B, M_2/ pençesin: niçesin M_2.

4.4.26. Ḥarfü'l-Hā

(260) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿArż-ı dīdār eyliyelden ʿālemüñ enhārına
Sīne-i ḫāk oldı çāk idüp teraḥḥum zārına

2- Āsumān dolabınuñ sürāḫıdur gün-i şaʿşaʿ
Andan aḳan āb-ı luṭfuñdür cihān gülzārına

3- Aḫkeri gül her şerāre dāne-i gülnār ola
Ger nesīm-i raḥmetüñ irürse duzaḫ nārına

4- İçi pürdür ḥikmetün ḫaṭṭıyla anuñçün felek
Başı üzre yir ider māh-ı nevüñ ṭomārına

5- Vaṣfuñ ile oldı her bir mıṣraʿı cūy-ı ṣafā
Meyl iderlerse ʿUbeydī'nüñ n'ola eşʿārına

(261) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Dürr-i dendānuñ żiyāsı her şeb iy nūr-ı ilāh
Maḥv iderdi şeb-çerāġ-ı encümi bī-iştibāh

---

(260): Ü 60a, AE 19b, B 11b
3. Aḫkeri gül: Aḫker-i kül M, Ruḫları B.
4. ṭomārına: tımarına B.
(261): Ü 60a, AE 20a, B 22b

2- Ḥaḳ budur şol dem ki daʿvā-yı nübüvvet eyleyüp
Māhı şaḳḳ itdükde olmışdur saña iki güvāh

3- Nice irişsüñ ʿadūlar saña dām-ı ʿankebūt
Çarḫ olup iki kebūter beyżasıdur mihr ü māh

4- Bundan artıḳ luṭf olur mı biz günehkār ümmete
Sen şefīʿü'l-müẕnibīn ola bizümçün ʿözr-ḫᵛāh

5- Gerçi çoḳ yolsuzlıḳ itmişdür ṭarīḳuñda senüñ
Ḳıl şırāṭı bu ʿUbeydī bendeñe bir şāh-rāh

(262) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Dembedem taḫt-ı Süleymānı göñül yād eyle
Her nefes āhuñ-ıla cismüñi ber-bād eyle

2- Ol cevānuñ ġam-ı ḫaṭṭın çekemez ḫasta göñül
Cismin iy pīr ecel ḳatline irşād eyle

3- Ḫāne-i tende dili derd-ile ġam öldüriyor
Meded iy nāle çıḳup ṭaşrada feryād eyle

4- Ol boyı serv-i revānsuz olamam iy firḳat
Ḳuluñ isem de eger gel beni āzād eyle

---

2. itdükde: itdükçe Ü/ iki: ehl-i B.
(262): Ü 60b

5- İy ʿUbeydī müjesi tīri geçer ilmez hīç
Sen gerekse siper-i sīneñi pūlād eyle

(263) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Ol ince bellinüñ ṭaḳılınca ḳuşaġına
Bir niçe yirde bend geçildi bıçaġına

2- Gün şanma ben şeh-i ġamuñ āhı şerāresi
Altūn bıraḳdı sāʾil-i çarḫuñ çanaġına

3- İçdürme iki ṭoluyı dök ḳanını revān
Başdurma müddeʿinün ayaġın ayaġına

4- Söz açdı gibi ġonca lebinden nesīm-i bāġ
Ḫışmile yırtup aġzın iletdi ḳulaġına

5- Urmazdı iy ʿUbeydī anı ṭomruġa bahār
Öykinmeseydi ġonca nigāruñ dudaġına

---

5. Ey ʿUbeydī müjesi tīri: Ey müjesi ʿUbeydī tīri Ü.

(263): Ü 60b, FB 11b

1. geçildi bıçaġına: çekildi ḳuşaġına FB.
2. çanaġına: ḳabaġına B.
4. AE nüshasında ilk mısra yoktur; FB mecmuasında ise şu mısra yer almaktadır:
Öykinseydi ġonce lebine nesīm-i bāġ

(264) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Hilāl başa varayın didi o ḳaş-ıla
Ḳaçırdılar üşüp anı nücūm ṭaş-ıla

2- Geçürdi cümle ḳılıçdan içinde bulduġını
Beden ḥiṣārını ġamzeñ yaḳup savaş-ıla

3- Sipāh-ı eşke ḫayāl-i müjeñ ḳılıç ḳoyalı
Feżā-yı dīdelerüm ṭoldı ḳanlu yaş-ıla

4- Ḫayāl-i yār gelür ḫāke ṣal ten-i zerdi
Beze o şeh yolını iy göñül ḳumaş-ıla

5- Güneş yüzine baḳınca zevāl-i ḥüsnin añup
ʿUbeydī dīdelerüm ṭola geldi yaş-ıla

(265) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Ṭıfl-ı sirişk odur ki düşe pāy-ı dilbere
Gelse ʿaceb midür tepesi üstine yire

2- Derd ü ġamuñ yükin çekerin dirise eger
Yüklet bir iki virme amān düşmen-i ḫara

---

(264): Ü 60b
(265): Ü 61a, FB 11b
1. şirişk odur ki: sirişkdür ki AE.

3- Öykindi āsitānuña iy şeh yiri-durur
Pervīn ururs̱a muşt-ıla çarḫ-ı bed-aḫtere

4- Pehlū-yı lāġarumda degül üstüḫān-ı ḫām
Ebrūlaruñ ġamıyla göñül düşdi ḫançere

5- Jāle gülüñ yüzine yapışdı ʿUbeydī'yā
Öykindi gibi rūy-ı ʿaraḳ-nāk-ı dilbere

(266) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ḳaṣdı bir naḳş-ıla yüz sürme-durur ayaġına
Şāh düstūrı anuñçün ṭaḳılur ḳuşaġına

2- Āl-ıla ʿaḳlını almaḳ dilemezse ḫalḳuñ
Duḫter-i rez neye ḫınnā yaḳınur ayaġına

3- Giceler ṣubḥa dek incinmese feryādumdan
Penbe-i māhı felek ṭaḳmaz idi ḳulaġına

4- Mūydan ince bilin bili ne ḥikmetdür kim
Yine ḳucan kişinüñ ṭulu gelür ḳucaġına

---

4. FB mecmuasında 2 ile 4. beyitlerin yeri değiştirilmiştir.
(266): Ü 61a
3. māhı: māh Ü.
4. kim: ki AE.

5- Dūd-ı dil irse ʿUbeydī n'ola ṣaḳf-ı felege
Cān evinde ṣu ḳoyar tīġi ḥayāt ocagına

(267) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Yaḳdı yandurdı firāḳuñ beni nār-ı eleme
Ger tutarsam yiridür cānib-i mülk-i ʿademe

2- Deyr-i ḥüsn içre iderlerse leṭāfet baḫşin
Aġız açdurmaz o kāfir-beçe hīç bir ṣaneme

3- İy perī-rū nice pervāz ura evṣāfuñda
Ḳol ḳanad olmaz-ısa dest-i hidāyet ḳaleme

4- İy göñül şevḳ ilinüñ şāhlıġın ister-isen
Çek ṣürāḥī ʿamelin yürü baş it ceyş-i ġama

5- Rūm'da ḫāl-i ruḫı vaṣfı ile ol şāhuñ
Noḳta ḳoduñ be ʿUbeydī şuʿarā-yı ʿAceme

---

(267): Ü 61a, FB 12b

1. firāḳuñ beni nār-ı: nār-ı firāḳuñ beni FB/ tutarsam: tutarsañ Ü.
4. ʿamelin yürü baş it: ʿamelin yor leys it Ü.

(268) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Dīde giryān şemʿ şādān olduġından baña ne
Ḳalb pür-ḫūn cām ḫandān olduġından baña ne

2- Ġuṣṣa-i ḫaṭṭuñla sīnem oldı ḫāristān-ı ġam
ʿArṣa-i ʿālem gülistān olduġından baña ne

3- Niçe yıldır kūy-ı firḳatde esīr-i miḥnetim
Her ʿazīzüñ Mıṣr'a sulṭān olduġından baña ne

4- Hecr ile laʿlüñ dem-ā-dem göñlümi bī-mār ider
Ġayriler derdine dermān olduġından baña ne

5- İy ʿUbeydī ʿaynına almaduġından soñra yār
Ḳanlu yaşum laʿl ü mercān olduġından baña ne

(269) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Āşinādan ḳaçan ol āfet-i cānı gidere
Yādlarla ṣalınan serv-i revānı gidere

---

(268): Ü 61a, AE 11b, B 55b
1. şādān: ḫandān Ü, nālān B.
3. B nüshasında 2 ile 3. beytin 2. mısraların yerleri değiştirilmiştir.
4. dermān: tüccār B.
(269): Ü 61b, B 55a

2- Bin niyāzile saña gelmeye de ġayrilere
Bir ḳalīle bedelin mūy-miyānı gidere

3 - Keç naẓar eyliyene māyil olup el içre
Ṭoġrulardan çekilen ḳaşı kemānı gidere

4- Bülbül-i bāġ-ı ġam-ı ʿışḳına yüzüñi dürüp
Rūzgāra açılan ġonca-dehānı gidere

5- İy ʿUbeydī saña gündüz görinüpde giceler
Ġayr yerlerde olan mihr-i cihānı gidere

(270) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḳuş diliyle ruḫlaruñ vaṣf itdi bülbül bülbüle
Gülşen içre yüz yüze baḳa ṭururken gül güle

2- Aġzına bir ġonca alup nāle itdi ṣanmañuz
Şāhid-i gül şevḳine ḳaldurdı bülbül bülbüle

3- ʿĀrıżuñ aralarından mihr peydā itmese
Ṭolaşurlardı yılanlar gibi kākül kāküle

---

2. gelmeye: gelmese M/ ḳalīle: ḳīl M_9/ mūy-i: mūyi AE/ bedel: bedīl B.
3. Keç: Kej M_9/ el: ḫalḳ B.
4. yüzüñi dürüp: yüzin süriyüp B.
5. görinüpde: görinende AE, göriyende Ü.

(270): Ü 61b, AE 22b, B 53a

1. Ḳuş: Ḫoş M.
3. yılanlar gibi: yılan gibi o B.

4- Cüsseye mālik degülken geldi bāġ-ı kūyuña
Ḫırmen-i ḥüsnüñde iy gül derdi sünbül sünbüle

5 - Ḫār-ı hicrāndan ʿUbeydī ḳanlar aġlarken eger
Dīde-i ḫūn-bārına ol ġonca dirse gül güle

(271) *Mefʿūlü / mefāʿīlü / mefāʿīlü / feʿūlün*

1- Sen pādişeh-i nāz ruḫuñ kişver-i şīve
Müjgān-ı siyāhuñ güzelüm leşker-i şīve

2- Mest oldı gözüñ meclis-i ḥüsnüñde meger kim
İçdi mey-i nāz ile ṭolu sāġar-ı şīve

3- Ḫālündeñ idindi siper-i nāz ʿızāruñ
Gördi ki çeker ġamzelerüñ ḫançer-i şive

4- Nūr āyetini yazmaġa ol cebhe-i pür-çīn
Meh ṣafḥasına çekdi yine mıṣṭār-ı şīve

5 - Reftārı anuñ maẓhar-ı nāz oldı ʿUbeydī
Dirsem boyına rāst dirin maẓhar-ı şīve

---

4. gül derdi: şeh durdı B.

(271): Ü 61b, AE 22b

1. nāz-ı ruḫuñ kişver-i: nāz-ı gül-i kişver AE.

(272) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Düşdükçe mest-i cām-ı ġamuñ sāġar üstine
Sāḳī-i bezm didi yüzüñ güller üstine

2- Gönlinde kim ki sen büt-i çīnüñ yir eyleye
Deyr-i cihānda sikke ḳazır mermer üstine

3- İy naḫl-i tāze ġonce gibi rūzgārda
Sen gül nihālinüñ yüregüm ditrer üstine

4- Ṣanma hilāl ḥasret-i kūyuñ ġamı ile
İy māh-çihre düşdi felek ḫançer üstine

5- İzüm tozını efser idin didi baña yār
Didüm ʿUbeydī şevḳ-ile n'ola ser üstine

(273) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ġonca-veş açup dehān ol verd-i ḫoş-bū söylese
Luṭf-ı güftārın işiden dir hemān bu söylese

---

(272): Ü 62a, AE 22b, FB 12b
2. ḳazar: ḳodı AE.
3. naḫl-i: gül-i FB/ yüregüm: yüregi AE.
4. hilāl-i: melāmet-i FB/ māh-çihre: māh mihr-i felek FB.
5. Didüm: Didi AE/ şevḳile n'ola: n'ola şāhum FB.
(273): Ü 62a, AE 22b, B 52b
1. güftārın işiden bir: güftāra oldım B.

2- Ḥaşre dek mūy-i miyānuñ vaşfın eylerlerdi hep
Ger dili olsa tenümde her ser-i mū söylese

3- Āyine ʿaks-i ruḫuñçün baġruma başdum dimiş
İy şeker-leb n'ola ṭūtī añа ḳarşu söylese

4- Sürem anı nüh felekden remz-i ʿışḳın ḳılsa fāş
Ḳovulur ṭoḳuz şehirden kişi ṭoġru söylese

5- İtiñüm didüm o şeh gitdi beni nālān ḳoyup
Uluyı ḳalur ʿUbeydī kim ki ulu söylese

(274) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Zenaḫdānuñ ġamıyla şöyle tenk oldı dil ü cāna
Ki dutdı pīrehen içinde ten göñlekli zindāna

2- Olup āşüfte dil gitdi bıraḳmış zülf-i müşgīni
Meger kim ʿāşıḳ olmışdur ruḫ-ı rengīn-i cānāna

3- O meh-rū söz kesilsün kimseler ḥarf atmasun dirse
Kesüp atsun ʿadūmuzdan gelen mektūbı yabāna

---

2. yanumda: tenümde Ü, B.
4. Sürem anı: Sūz-ı āhum B/ nüh felekden: felekde B/ remz-i: ḳaddi Ü/ ʿaşḳın: ʿaşḳa B.
5. İteküm: İtdigüm B/ kim ki: kişi B.

(274): Ü 62a, AE 22b
1. tenk: şek AE.

4- Diye sāġır mıdur ney muṭribā ġāyetde pest iken
Şebīhüm dir o şeh bezminde çarḫa iren efgāna

5- ʿUbeydī'nüñ yürür sīm-i sirişk-i çeşmi her yirde
Ġamuñla şāh olaldan pādişāhum mülk-i hicrāna

(275) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Yāruñ aġyār-ıla hergiz ittihādı olmasa
Pend-i ʿuşşāḳı ḳabūl itse ʿinādı olmasa

2- Şöyle ṣaḳınsa ḳabā-yı ḥüsnüñüñ ʿarżını yār
Gönlegine daḫı anuñ iʿtimādı olmasa

3- ʿĀşıḳuñ ḫāk-i mezeletde ḳalurdı hüsrevā
İşigüñ ṭaşına dāyim istinādı olmasa

4- Ṭop-ı āhum başın alup gitmez-idi göklere
Ḳalʿa-i ḳalbümde anuñ bir fesādı olmasa

(276) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ne açılduk feżā-yı gülşene gül pīrehenlerle
Ne ṣalınduḳ murād üzre boyı serv-i çemenlerle

---

(275): Ü62a, AE 11a
4. fesādı: küşādı AE.
(276): Ü 62b, AE 23a, B 53b, M_{10} 28b
1. çemenlerle: semenlerle B, M_{10}.

2- Faḳīr olduḳsa istiġnā ṣatarlar bilmezüz yā Rab
Neye varur bizüm aḥvālümüz sīmīn-bedenlerle

3- Gidüp ʿaḳl-ıla cān zülfinde yāruñ ḳaldılar gördüm
Dili gönderdüm anlara o da ḳaldı ḳalanlarla

4- Ġam-ıla nāfe-veş pürḫūn iderler kalb-i ʿuşşāḳı
Ḫatādur ʿışḳ meşk itmek ḫaṭṭı misk-i Ḫutenlerle

5- Vefā eylük diseydüñ incinürler söylemezler hīç
ʿUbeydī söyleşilmez ḥaḳ budur ġonca dehenlerle

(277) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Her ḳaçan olsa bahār-ı dilküşā-yı Edrine
Dartılur misk-ile ḫāk-i ʿıṭr-sā-yı Edrine

2- Sū-be-sū āb-ı revānı Nil'e daḫl eyler yürür
Şöyle zībā-terdür āb-ı pür-ṣafā'-yı Edrine

---

2. Faḳīr olduḳsa : Faḳr olduḳça M_{10}/ ṣatarlar: iderler AE.
3. ḳaldılar: ḳalduġın B/ gördüm: anlar M_6, Yā Rabb M_{10}/ gönderdüm: gönderdük M_6/ anlara: ilerü M_{10}.
4. nāfe-veş: nāz-veş M_{10}/ ʿaşḳ meşk: eşk ü meşk M_{16}, ʿaşḳ u meşk M_{10}, M_3/ misk-i: miskīn B, müşgīn M_{10}/ misk-i Ḫıtanlarla: müşg-i Ḫutenlerle M_6.
5. Vefā iylik diseydüñ: Vefālar ile disen AE, Vefā eyleñ diyeydük M_6, Vefā eyleñ diseydük M_3, Vefā iylik didikçe M_{10}.

(277): Ü 62b

3- Mürdeye cānlar bağışlar kimseler görmiş degül
Rūḥ-perverdür leṭāfetle hevā-yı Edrine

4- Mīşezārına nice reşk itmesün burc-ı esed
Ṣaydgāh-ı şāh-ı ʿālemdür feżā-yı Edrine

5- Serfirāz oldı ʿUbeydī cāmiʿ-i hünkār-ıla
Yiridür çarḫa irişürse binā-yı Edrine

(278) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Nerdübān olsa per-i Cibrīl ʿarşuñ bāmına
ʿAşḳuñ irilmez maḳāmāt-ı sürūr encāmına

2- Sāġar-ı zerrīn-i mihre ẕerrece meyl eylemez
Her kimüñ kim göñli aḳmışdur muḥabbet cāmına

3- Laʿl-i nābuñda zebānuñ göreli iy piste-leb
Baḳmadı şekker-fürūşuñ dil şeker-bādāmına

4- Bülbül-i cānuñ nice ḳalmaya sende gözleri
Çeşm-i bülbül cāma düşmiş sen gülüñ endāmına

5- Eşk-i çeşminden dem-ā-dem cismi pür-nem olmasa
İy ʿUbeydī ʿāşıḳuñ noḳṣān gelürmiş nāmına

---

(278): Ü 62b

(279) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ṣaldı devrān yine bir pertev-i mihri ḫāke
İrişürse yiridür şīvenümüz eflāke

2- Aġlayup ṭıfl-ı sirişküm ne arar yollarda
Varise bir dür-i pākīze düşürdi ḫāke

3- Zehr-i mār-ı felegi sen de içersin bir gün
Gülme şāhum bu cihān ḳaldı mı gör Ḍaḥḥāk'e

4- ʿAyn-ı ʿibretle baḳagör görinen eşkāle
Ḳonmadan gerd-i fenā āyine-i idrāke

5- İy ʿUbeydī nice ben ölmeyeyin ḥasre-ile
Ḥūrlar hem-dem olur şimdi o rūḥ-ı pāke

(280) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Dikmezin servi ben ol ḳāmet-i dil-cū yirine
Sünbüli bağlamazın kākül-i ḫoş-bū yirine

(279): Ü 63a
(280): Ü 63a, AE 11a, B 54a

2- Bāġ-ı ʿālemde tek ol serv kenāra gelsün
Ḫarc ider naḳd-i sirişkini gözüm şu yirine

3- İtlerüñ yatduġı yire ḳoma aġyārı şaḳın
Ne revādur ki edānī geçe ulu yirine

4- İy muṣavvir yazıcaḳ naḳşını ben mecnūnuñ
Ḳoyasın naʿl-i süm-i esbüñi ebrū yirine

5- Ḳabri üzre oḳınursa ġazel-i rengīnüñ
İy ʿUbeydī şuʿarā ḫācesi ḫˇācū yirine

(281) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Kim ola dil uzadup laʿlüne ḫun-hˇār diye
Kim ola iki gözüm ġamzene mekkār diye

2- Beni öldürme mebādā ki sana ḫalḳ-ı cihān
Ḳulların öldürici şāh-ı sitemkār diye

---

2. Ḫarc ider: Ḫarc ide B.
4. ben: biz B.
5. B nüshasında bu beyit yerine aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Vaṣf-ı dendānını şol deñlü güzel naẓm itdim
Ey ʿUbeydī anı güş eyleye lüʾlüʾ yerine

(281): Ü 63a, B 54a
1. uzadup: uzada B/ ola iki: ola ki B/ ġamzene: ġamzene de B.

3- Göreyin Ḥaḳ anı yoġ eyleye tez günlerde
Dehenüñ şol ki senüñ ẕerre ḳadar var diye

4- Bu ne yüz ḳaralıġıdur ki sen āhū çeşmüñ
Ḫaṭṭ-ı ruḫsārına ol nāfe-i Tātār diye

5 - Bir kemāl ehli güzel sev ki ʿUbeydī her bār
Ẓürefā-y-ıla muṣāḥib ola eşʿār diye

(282) Mefʿūlü / mefāʿīlün / mefʿūlü / mefāʿīlün

1- Ol şāh naẓar itsün ben ʿāşıḳ-ı ġamgīne
Kim dīde-i pür eşküm oldı gümüş āyīne

2- Didi baña her demde āh eyle döküp yaşuñ
Didüm n'ola sulṭānum başum yüzüm üstine

3- Cān ḫastası düşmezdi ġam bisterine dāyim
Ol şāh-ı serīr-i nāz yan baṣmasa bālīne

4- Bir bende düşersin ki baş ḳurtarımazsın sen
Dolmışa gel iy sünbül ol kākül-i pür-çīne

---

3. tez: tīz B.
(282): Ü 63b
2. demde: laḥẓa AE.

5 - Naẓmına ʿUbeydī'nüñ neşr itmegiçün iy meh
Almış eline dürler baḳdum gice pervīne

(283) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Elif kesmiş ḳolına germ olup ol māh soḥbetde
Gören dir tāze bitmiş servdür bāġ-ı leṭāfetde

2- Elif kim ẓāhir olmış sāʿid-i sīmīn-i dilberde
Bitüpdür şāḫ-ı mercān ṣanki deryā-yı melāḥatde

3- Elif ol sāʿid-i sīm üzre şemʿ-i aldur gūyā
Gümüşden şemʿidānıyla ṭurur bezm-i muḥabbetde

4- Elif mi sāʿid-i sīmīnde yā ol şemʿ-i kāfūrī
Fitīlin gösterüpdür olmaġın ġāyet leṭāfetde

5- ʿUbeydī bilmezin kim degdi barmaġı yiri ḳalmış
Elif ṣanma anuñ bāzūsı nāzükdür nihāyetde

(284) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Dik gelüp ḳāmetün iy serv-i sehī Ṭūbā'ya
Yelkenüñ sāye ṣalar mihr-i cihān-ārāya

---

(283): Ü 63b
(284): Ü 63b

2- Gögsine çekmiş elifler dime çapraz-durur
Cāme ʿāşıḳ geçinür sen şeh-i bī-hemtāya

3- Ḫalḳalar ṣanma ki zeyn eylediler çakşıruñ
Her gören göz diker ol sāḳ-ı semen-sīmāya

4- Ḳuçmaġa ince bilüñ aḳbel idi göñleksüz
Ṭolanup girmese tīġ-bendüñ eger araya

5- Oldı çün begcegizüm saña ʿUbeydī bende
Rūm ili beglerine başlasun istiġnāya

(285) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Dime cānāneye aġyār ile soḥbet itme
Seni sevsin dir iseñ aña naṣīḥat itme

2- Ġayra meyl eylemezin diyü yemīn eylerise
Mümteniʿdür inanup aña ḥamāḳat itme

3- Her ne ḥālet ki ẓuhūr eyleye dilberdendür
Kimseye anuñiçün buġż u ʿadāvet itme

---

(285): Ü 64a, B 54b
1. cānāneye: cānā yine Ü.
2. Ġayra: Ḫayra Ü/ ḥamāḳat: himāyet B.
3. eyliye: eylese M_3.

4- İḫtiyār elde olaydı der-idüm saña göñül
Ḫūblar zümresine hīç muḥabbet itme

5- Çünki bunlarda ʿUbeydī ġarażuñ var senüñ
Ehl-i dil olımadum diyü nedāmet itme

(286) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün*

1- Kimüñ ol sidre ḳad hem-sāyesiyse
N'ider servi çemen pīrāyesiyse

2- Görinmez āfitāb-ı āsumāna
Siyeh-çerde bir āfet sāyesiyse

3- Leṭāfet ırmaġı barmaḳlarıdur
Melāḥat ḳulzümi meh ayasıysa

4- Metāʿ-ı ʿışḳuñı başıyla alur
Kimüñ kim naḳd-i cān sermāyesiyse

5- ʿUbeydī irişür ṣaḥn-ı ṣafāya
Ser-i kūyına irmek pāyesiyse

---

5. dil: ʿarz M_3/ nedāmet: ḥamāḳat B.
(286): Ü 64a

(287) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Yaş döker çeşmüm dil içün sīne dāğı üstine
Ḫastası olan diker sīm er çerāğı üstine

2- Lāle içre bāddan berg-i şükūfe düşmedi
Penbe ḳodı yār içün yaḳduğı dağı üstine

3- Cām-ı laʿl-i nābuñuñ bāde esīri olmasa
Sāḳiyā bezmüñde ṭurmazdı ayaġı üstine

4- Bāddan vaṣf-ı ruḫuñ gūş itmeyüp raʿnālanur
Varise güller oturmışdur ḳulaġı üstine

5- Dağlar yaḳmış ʿUbeydī ḳulına ol şāḫ-ı gül
Zāġlar ḳonmaḳ revā mı gül budağı üstine

(288) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Ol şīvekār olursa eger ʿizz ü nāzda
Üftāde ʿāşıḳa düşer olmaḳ niyāzda

---

(287): Ü 64a, B 52b
1. sīm: mum B.
2. yaḳduğı: yaḳa B.
3. olmasa: olsa ger B/ ṭurmazdı: durmazdı B.
4. gūş: yād B. B nüshasında 3 ile 4. beytin yerleri değiştirilmiştir.
5. Dağlar: Ṭaġlar B.

(288): Ü64b, AE 11a, FB 12a
1. Üftāde: Bīçāre AE/ düşer olmaḳ: gerek ola AE.

2- ʿUşşāḳuñ āhı Kaʿbe-i kūyuñda ṣubḥ u şām
Bir ḫoş hevādur iy yüzi ḳıble Hicāz'da

3- Āteşle sīm-i rūyuñile cismüñi görüp
Ġam potasında ʿışḳ-ıla sūz u güdāzda

4- Emrüñ ṭutup elin ḳosa baş üstine n'ola
Ḳaddüñ hevāsı var ʿalem-i ser-firāzda

5- Ṣōfī gice ḳażā ḳılur-iken ʿUbeydī'yā
Añmış ḳıyām-ı ḳaddini geçmiş namāzda

(289) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Yüz bulup senden yüzin sürer ruḫ-ı rengīnüñe
Böyle küstāḫ olmasun yan başı gel bālīnüñe

2- Kākül-i müşgīnüñe yüz virüp uzatma ipin
Ṣaḳın ol çoḳ başlu ṣarḳar gerden-i sīmīnüñe

3- Meclis-i dilberde bir ʿālem temāşā ideli
Cennet iy ʿāşıḳ görinmez çeşm-i ʿālem-bīnüñe

---

3. sīm -i: hem FB.
4. ṭutup: dutup FB.

(289): Ü 64b, AE 11b
2. müşgīnüñe: müşkīlüñe Ü.

4- Cevrüñ-ile incinüpdür yaraşur cān naḳdine
ʿArż iderseñ laʿl-i nābüñ ʿāşıḳ-ı ġamgīnüñe

5- Merve ḥaḳḳı Kaʿbe ḳul olsun ṣafāsı var ise
İy ʿUbeydī kūy-i dildār-ı vefā āyīnüñe

(290) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Maḳdem-i pīr-i muġāndan ṭaleb-i ḫāk eyle
Kimiyāya heves itme sözüm idrāk eyle

2- Genc-i Cemşīd'e daḫı mālik olursañ iy dil
Gāh yād-ı elem-i efʿi-yi Ḍaḥḥāk eyle

3- Cismümüñ teng-i ḳabāsında ṭaraldı cānum
Yetiş iy tīġ-ı ġam-ı yār anı çāk eyle

4- Seni bir yola inüp ḳan dökücidür derler
Ne ṭursuñ yüri iy eşk yoluñ pāk eyle

5 - Ṣafḥa-i sīneñe tā kim urula mühr-i ḳabul
Eşk-i çeşmüñle ʿUbeydī anı nemnāk eyle

---

4. ġam-gīnüñe: müşgīnüñe AE.
(290): Ü 64b

(291) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Bende oldur iʿtibār-ı ḳurb u dūrı olmaya
İḫtiyārī ola ḳullıġı żarūrī olmaya

2- Şimdi anlardur muʿazzez kim şiʿārı cehl ola
Ẕerre deñlü nükte-i şiʿre şuʿūrı olmaya

3- Ḳanda vardur bir kemāl ehli ki bulmaya zevāl
Ḳanı bir ḳaṣr-ı saʿādet kim ḳuṣūrı olmaya

4- Merd odur bu ḳahbe-zen dünyāya raġbet itmeye
Zer diyü her mālik-i dīnāra zūrı olmaya

5- İrişe ʿışḳ-ı mecāzīden ḥaḳīḳat rāhına
Maʿnevī ola nesi var-ısa ṣūrī olmaya

6- Yār odur kim yārdan zaḫm-ı cefāyı ḫoş göre
Bārına ṣabr eyleye andan nüfūrı olmaya

7- Yaḫşılıḳ maḳṣūd ise bir ḫāna ʿUbeydī ḳul ol
Kim yalan dünyā içün kibr ü ġurūrı olmaya

(291): M_{11} 110a

(292) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Meded ḳıl iy ecel bī-çāreler üzre güzār eyle
Sezādur öldürüp anlara tedbīr-i mezār eyle

2- Ṭarīḳ-i ehl-i ʿışḳa ger sülūk itmek murāduñsa
Yüri var kūşe-yi faḳr u fenāyı iḫtiyār eyle

3- Çeküp yir yir elifler sīne-yi pür dāġ [u] ṣad çāke
Dilā mülk-i fenāya her birin bir reh-güẕār eyle

4- Dilā kūy-ı ʿadem ser-menziline irmek isterseñ
Vücūduñ ʻışḳ-ıla evvel belāda ḫāksār eyle

5- Fiġānuñ Ẕühre'nüñ ḳaddün büküp çeng eylesün dirseñ
ʻUbeydī rişte-i cānı belā sāzına tār eyle

(293) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- ʿIşḳ ile āyīne-i ḳalbi mücellā eyle
Dā'imā ṣūret-i ʿışḳa anı meclā eyle

2- Serve hergiz naẓar itme o boyu Sidre'yi gör
Ḳadr-i ʿālīye iriş himmetüñ aʿlā eyle

---

(292): M_1 26a
(293): Tarlan, Ali Nihat, age., s. 27.

3- Bilmek isterseñ eger dā'ireñ iy necm-i felek
Noḳṭa-i ḫāl-i ruḫ-i yārı temāşā eyle

4- Ḥayf kim ḳaṭrece gelmez o dür-i nā-yāba
Sen gerekse gözünüñ yaşını deryā eyle

5- Ḳati maḥzūnluġu var hecrüñ ile sulṭānum
Gel kerem eyle ʿUbeydī'yi tesellā eyle

(294) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Dili nār-ı firāḳ ile yaḳub biñ biñ ʿaẓāb eyle
Eger yüz döndürürse dilberā baña ʿiḳāb eyle

2- Elüñi yüzüñe ṭut geldügince ḳarşuña aʿdā
Görinmek ḳaṣdın itme anlara elden ḥicāb eyle

3- Yazup evrāḳ-ı çarḫa ḫāme-i dūd-ı siyāh ile
Dilā evṣāf-ı sūz-ı nār-ı mihri bir kitāb eyle

4- Didi ser-geşte-i mihrüm ne deñlü var ola āyā
Didüm iy ruḫları gün cümle ẕerrātı ḥisāb eyle

5- Senüñle bezm-i ʿālemde o gül ʿayş-ı müdām itmez
Gerekse iy ʿUbeydī gözlerüñ yaşın şarāb eyle

---

(294): Tarlan, Ali Nihat, age., s. 29.

4.4.27. Ḥarfü'l-Lāmelif

(295) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Görmeye nāruñ ʿaẕābın şol ki sūzānuñ ola
Yüzi cennetle güle her kim ki giryānuñ ola

2- Aḥsen-i vech-ile göre gülşen-i ʿadnüñ yüzin
Kime kim rūz-i cezāda luṭf u iḥsānuñ ola

3- İrişüp bir ḫoş deme bulur ḥayāt-ı sermedī
Şol fütādeñ kim ser-i kūyuñda ḳurbānuñ ola

4- Cevher-i maḳṣūda irüp işini altun ide
Ḳanḳı ṭālib kim senüñ ḫākile yeksānuñ ola

5 - İy ʿUbeydī bu ʿaṭā Ḥaḳdan saña yetmez mi kim
Pādişāh-ı enbiyā vaṣfında dīvānuñ ola

(296) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Dāyimā ṣıḥḥatdedür şunlar ki bī-māruñ ola
Ḳalbi olur münşerih her kim dil-efgāruñ ola

---

(295): Ü 65a, AE 20b, B 23a
2. Kime kim: Kime ki B.
3. İrişüp: İrişür B/ kim: ki AE/ ḳurbānuñ: dīvānuñ B.
4. Cevher-i: Gevher-i AE/ irüp: ire M/ kim: ki B.
(296): Ü 65a, AE 21a, B 12a
1. ṣıḥḥatdedür: mihnetdedür B.

2- Yā İlāhī saña münkirler nice inkār ider
ʿArş u kürsī vü felekler gibi āşāruñ ola

3- Eyleyüp her şeb menār-ı çarḫda temcīdüñi
Her melek ḳulaḳ ṭutar şol yirde eẕkāruñ ola

4- Raḥmetüñden ẕerre besdür niçe dünyā ṭolusı
Ger bizüm gibi niçe yüz biñ günehkāruñ ola

5- İy ʿUbeydī bu saʿādetler saña yitmez mi kim
Vaṣf-ı ẕāt-ı pāk-i ḥaḳda niçe eşʿāruñ ola

(297) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ġamze-i mestüñ ucından niçe ġavġālar ola
Fitne-i ḫāl-i ruḫuñla ne temāşālar ola

2- Kākülüñ kim ṣalına mülket-i cānlar üzere
Hey ne diller alına anda ne yaġmālar ola

3- Bu leṭāfetle bu ḥāletle görinürseñ eger
Ḫalḳ-ı ʿālem götüri vālih ü şeydālar ola

---

3. her: bir M.
5. saʿādetler: saʿādet B/ saña: saña yā B/ ḥaḳda: ḥaḳa B.
(297): Ü 65a, AE 23a, B 27b, FB 1b, FB 11b
1. Fitne-i ḫāl-i ruḫuñla: ḫāl ü ruḫuñla AE.
2. kim: ki AE/ mülket-i cānlar üzere: mülk-i dil-i cān üstüne B.

4- İbrī acımayasın güle diye inṣāf mıdur
Ben yetīmüñ gözi yaşı aḳa deryālar ola

5 - Gel götür ḫākden üftāde ʿUbeydī'yi bugün
Hey ḳıyāmet niçe bir vaʿde-i ferdālar ola

(298) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Bize iy dil bütün dünyā deger bir yār-ı cān olsa
Söz añlasa güzel sevse ẓarīf [ü] nüktedān olsa

2- Dem-ā-dem ehl-i diller meclisinde ġonca leblerle
Tekellüm eylese ṭūṭī-ṣıfat ṣāhib-beyān olsa

3- Cemāli āfitāb-ı mihr-i ʿālem-tāb ferr eyler
Bize bir māh-ı enver āfet-i devr ü zamān olsa

4- Yolına cān-ı şīrīni fedā idüp ḳul olurduḳ
Dil alur luṭf-ıla bir ḫüsrev-i gītīsitān olsa

5- 'Ubeydī biz naẓar-bāzuz bize maḥbūb olan kimse
Ġazel-ḫˇān u ẓarīf ü kāmil ü rind-i cihān olsa

---

4. güle: - AE, billahī B, diye FB/ inṣāf mıdır: inṣaf ola mı B.
(298): M_{12} 27a

(299) *Mefʿūlü / fāʿılātün / mefʿūlü / fāʿılātün*

1- Ḳaldum diyār-ı ġammda ol dem iken fenāda
Ḥālüm yamān olupdur derd ü ġamm u belāda

2- Göremedüm felekden ẕerre ḳadar maḥabbet
Cānān ise cefākār aġyār ise arada

3- Bu taʿaccüb-i temāşā meyl itdükçe yāre
Ẕerrece merḥamet yoḳ gitdükce ol cefāda

4- Yazuḳ degül mi cānā egriligüm yoġ iken
Uyup raḳībe ḳaddüm eyleyesin kepāde

5- Kimse revā göre mi bu bezm-i maḥabbet üzre
Giryān ola ʿUbeydī raḳīb ola ṣafāda

(299): FB 12a, P 218b

4.4.28. Ḥarfü'l-Yā

(300) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sīmle memlū idüp luṭfuñ felek mīzānını
La'l-ile pür eyleyüp şām ü seḥer dāmānını

2- Yād-ı ẕikr itdükde nāmuñ şöyle medhūş oldı kim
Erġuvān ḫāke düşürdi subḥa-i mercānını

3- Bir gedā açup ṣadef gibi elin ḳılsa niyāz
Sen Kerīm'üñ ol yetīm alur dür-i iḥsānını

4- Luṭf idüp Yā Rab binā-yı ḳabrümüz dīvārına
Şemse eyle ravża-i ʿadnüñ gül-i ḫandānını

5- Sen daḫı īmān-ıla Ḳur'ān ile ḫatm it anı
Çün temām itdi ʿUbeydī vaṣfuñuñ dīvānını

(301) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Meh-i sipihr-i risālet Muḥammed-i ʿArabī
Sipihr-i māh-ı nübüvvet Muḥammed-i ʿArabī

---

(300): Ü 65b, B 12b
1. felek: melek B/ eyleyüp: eyledi AE.
2. medhūṣ: bīḫūş AE, B.
3. yetīm: muḳīm B.
(301): Ü 65b, B 23b

2- Yolınca varana ḫavf-ı ṣırāṭı çekdürmez
Delil-i rāh-ı hidāyet Muḥammed-i ʿArabī

3- Ḥisāba sıġmaziken cürmümüz yine yarın
Umaruz ide şefāʿat Muḥammed-i ʿArabī

4- Günāh-ı ümmetini āb-ı luṭf-ı Ḥaḳḳ'ile yur
Muḥīṭ-i ʿālem-i raḥmet Muḥammed-i ʿArabī

5- Nedür ʿUbeydī bu ʿizzet ki oldı melceʿümüz
Emīr-i mülk-i siyādet Muḥammed-i ʿArabī

(302) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy ebā Bekr ü serīr-i mülk-i ṣıdḳuñ serveri
Sevmede ṣıddīḳsın faḫr-i cihān peygamberi

2- Ol risālet gencīne olmışdı ẕātuñ yār-ı ġār
Olduġuñçun kān-ı ʿışḳında ṣadāḳat cevheri

3- Ḳalmış idüñ gerçi ṣıfrü'l-yed taṣadduḳ itmeden
Cümle-i aṣḥābuñ olduñ sen velī ser-defteri

---

3. yine: - B.
5. oldı: ola B.
(302): Ü 65b, AE 22b, B 24a
DER MEDḤ-İ EBĀ BEKĪR

4- Varuñı bez̲l eyleyüp alduḳça bir ṣōf egnüñe
Ol libāsa girdiler hep āsumān sākinleri

5- Āsitānuñ ḳullarındandur keremler eyleyüp
Cürmi çoḳdur diyü redditme ʿUbeydī çākeri

(303) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy ʿadālet mülkinüñ şāhı ʿÖmer Ḥażretleri
Sen gidelden iḥtisābuñ dürülüpdür defteri

2- Sen şehe tiryāḳ-ı Fārūḳ olmasaydı ʿadl ü dād
N'ola ʿahdüñde zebūn olduysa ẓulmüñ ejderi

3- Söz mi var şāhā velāyetde yed-i tūlāña hīç
Kim ırāḳdan eyledi pā-māl destüñ Ḳayser'i

4- Perde çekdi bir siyeh vālāyı iy şāh üstine
Çeşm-i ḫurşīdi ʿalīl itdükde ḫışmuñ ṣarṣarı

5- Ẓulmet-i cürmi gidüp ġark ola nūr-ı raḥmete
ʿAynuñuñ olursa maḥşerde ʿUbeydī manẓarı

---

(303): Ü 66a, AE 23a, B 24b
DER MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ ʿÖMER
4. Perde çekdi: Perde itdi AE/ ḫaşmuñ: çeşmüñ B.

(304) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy ḥayā aṣḥābınuñ serdārı ʿOṢmān Ḥażreti
Ẕāt-ı pāküñ şehriyār-ı mülk-i īmān ḥażreti

2- Oldı sergerdānı kilk-i şaʿşaʿ engüştüñüñ
Olduġuñçun kātib-i āyāt-ı Ḳurʾān ḥażreti

3- İktisāb-ı nūr iderdi şems ʿaḳluñdan zekā
Şöyle vermişdi zekāyı saña Yezdān ḥażreti

4- Ḳana müstaġrıḳ libāsuñ ḳāmetüñ sancaġına
Perde-i al oldı iy şāh-ı şehīdān ḥażreti

5- Ḳaṭre-i luṭfuñ ʿināyet ḳıl ʿUbeydī teşneye
Sensin iy şeh mālik-i deryā-yı iḥsān ḥażreti

(305) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sendedür gencīne-i keşf ü kerāmet yā ʿAlī
Sendedür miftāḥ-ı ebvāb-ı velāyet yā ʿAlī

---

(304): Ü 66a, AE 23b, B 24b
DER MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ ʿOṢMĀN
2. engüştüñüñ: engüştüñi B.
5. şeh mālik-i: māh felek-i B.
(305): Ü 66a, AE 24a, B 25a
DER MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ ʿALĪ
1. miftāḥ-ı ebvāb-ı: ebvāb-ı miftāḥ-ı B

2- Şehr-i ʿilmüñ bābısın dāyim feżāyil ehline
Ḥażretüñdendür fütūḥāt-ı faż̄ilet yā ʿAlī

3- Sen şecāʿat şāhısın menşūr-ı ḳudretdür kefüñ
Ẕü'l-fikāruñ anda bir ṭuġrā-yı nuṣret yā ʿAlī

4- Sensin ol şāh-ı esed-gögde ki ḫışm itseñ olur
Pençe-i ḳahruñ zebūnı pīr-i heybet yā ʿAlī

5- Niçe üftāden ʿUbeydī bendeñ olmasun senüñ
Ḳanber'üñ ardıñca bir ẓıll-ı saʿādet yā ʿAlī

(306) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Sensin iy vechi Ḥasen burc-ı siyādet kevkebi
Kim münevver cismüñ oldı merdüm-i çeşm-i nebī

2- İy şeh-i mülk-i şahādet cümle ehl-i sünnetüñ
Ḫāk-i dergāh-ı ziyāret-gāhuñ oldı maṭlebi

3- Sāḳi-yi Kevṯer elinden çok ṣafāya irişe
Her kimüñ ʿışḳuñ şarābıyla alışdı meşrebi

---

2. Şehr-i: Şerʿ-i B.
3. nuṣret: ḥażret AE.
5. üftāden: üftāde AE.

(306): Ü 66b, AE 24b, B 25b
DER MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ ḤASAN
1.vech-i: vechi B/ siyādet: saʿadet B.
3. irişe: irişür B.

4- Şīşe-i çarḫ içre encüm oldı mānend-i nebāt
Sen şehüñ te'sīr idüp elfāẓ-ı şīrīn-lebi

5- Oldı vaṣfuñla ʿUbeydī mālik-i medḥ-i ḥüsün
Gündizi bayram olup ḳadr olsa ṭañ mı her şebi

(307) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- İy Ḥüseyn-i pāk nesl ü şāh-ı sırruñ maḥremi
Ḥüsnüñe ʿāşıḳ idindüñ nūr-ı ʿarş-ı aʿẓamı

2- Ġarḳ-ı ḫūn idüp miṣāl-i lāle-i āl itdiler
Hey meded sencileyin āl-i Resūl-i Ekrem'i

3- Sen şehīd-i Kerbelā'nuñ ḳana müstaġrıḳ tenin
Laʿl-i nāb idindi kendüye nebīler ḫātemi

4- Şems-i gerdūn daḫı başından çıḳarmaz şemlesin
Sen şeh-i bī-miṣl içün dünyā ṭutupdur mātemi

5- Kişver-i vaṣl-ı Ḥabību'l-lah'a vāṣıl olmaġa
Rāh-ı ʿışḳuñdur ʿUbeydī'nüñ ṭarīḳ-ı eslemi

---

5. ḳadr olsa ṭañ mı: ḳadr olısardur B.

(307): Ü 66b, AE 24a, B 26a

DER MEDḤ-İ ḤAŻRET -İ ḤÜSEYİN

(308) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Medh iden Allah iken ẕāt-ı dür-i nāyābuñı
Ben ne ḫāküm vaṣf idem şāhā türāb-ı yābuñı

2- Dāyim envār-ı ṣalāt-ıla selām-ıla senüñ
Ḥaḳ münevver eylesün rūḥ-ı ṣafā-yābuñı

3- Şādmān itsün rıżāsı devletiyle Ẕü'l-Celāl
Cümle-i evlād u āl ü zümre-i aṣḥābuñı

4- Raḥmeti deryāsına ġark eylesün ol Müsteʿān
Götüri etbāʿ vü eşyāʿ-ı ūlüʾl-elbābuñı

5- Luṭf idüp ayırma anlardan ʿUbeydī muḫliṣüñ
Cennete gönderdügüñde bī-ḥisāb aḥbābuñı

(309) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Yā ilāhī bunlaruñ kim ḳadd-i ḳadr-i ḥürmeti
Sidreden ʿālī olup ʿarşa irişdi rifʿati

---

(308): Ü 66b, B 26b
DER MEDḤ-İ ḪĀTEM
İʿTİRĀF-I ʿACZ başlığı altında yazılı B.
2. ṣalāt ile: ṣalvet ile B.
3. evlād u āl ü zümre-i: evlād-ı āl-i zümre-i B.
4. etbāʿ vü eşyāʿ-ı: evlād ü ūliʾl- AE, etbāʿ eşyāʿ-ı B.
5. gönderdügüñde: girdirdigünde B.
(309): Ü 67a, AE 26a, B 26a
Münācat başlığı altına yazılı B.
1. ḳadd-i ḳadr-i ḥürmeti: ḳadd ü ḳadr ü ḥürmeti AE.

2- Ṣaḳla Yā Rabbi ʿaẕāb-ı ḳabr ü tāb-ı nārdan
Bunlaruñ yüzi ṣuyına biz günehkār ümmeti

3- Döne döne cürmi ḳumlar saġışınca eyledük
Luṭf idüp ʿafv eyle irdükde ḳıyāmet sāʿati

4- Bizi iḥsānun meger aġırlaya mīzān güni
Yoḫsa biz rāh-ı hevāda itmişüzdür ḫıffeti

5- Cümle mü'minlerle luṭf eyle ʿUbeydī bendeñe
Devlet-i dīdāruñı gülzār-ı ṣaḥn-ı cenneti

(310) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Yād eylesün diyār-ı fenāya mürūrını
Cāh u celāl ehli gidersin ġurūrını

2- Şeddād gibi olma ki yapdı niçe ḳuṣūr
ʿÖmrinde görmek olmadı bir kez ḳuṣūrını

3- Ḫāki göñüllerini hevādan ṣaḳındılar
Bu menzil-i fenāda ekenler ḳubūrını

---

2. tāb-ı nārdan: nār-ı tābdan B/ biz: bu AE.
4. meğer: eger B/ ḫıffeti: ġafleti B.

(310): Ü 67a, AE 12a
2. bir kez: miskīn Ü.
3. göñüllerini: ṭabīʿatini AE/ ḳubūrını: ḳuyudunı AE.

4- Nefsi hevāsı bir kişinüñ sākin olmasa
Deryā-yı cürminüñ görür ol şerr ü şūrını

5- İrdi ʿUbeydī Tāʿir-i Ḳudse naẓarları
Şunlar ki mürġ-i ḫ̔ābuñ uçurdı ḥużūrını

(311) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Düşmene meyl itdi sulṭānumdan ummazdum bunı
Dīve rām oldı perīşānumdan ummazdum bunı

2- Bir bölük bed-aḫteri yanına alup seyr ider
Ruḫları mihr-i dıraḫşānumdan ummazdum bunı

3- Nevbahār olur gider ʿarż-ı cemāl itmez baña
Devr içinde verd-i ḫandānumdan ummazdum bunı

4- Günler olur sāye ṣalmaz ben ġubār-ı rāhına
Ol boyı serv-i ḫırāmānumdan ummazdum bunı

---

4. şerr ü şūrını: şerr-i şūrını Ü.
5. Bu beyit AE nüshasında şu şekilde yer almaktadır:
Gördi cemāl-i yārını kim ʿUbeydī'yā
Her gice mürġ-i ḫābun uçurdı ḥużurını

(311): Ü 67a, B 57a
3. Devr: Dehr B.

5- Miḥnet-i hicrānına cānum giriftār eyledi
İy ʿUbeydī rāḥat-ı cānumdan ummazdum bunı

(312) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- ʿAks-i rūyuñdan göñül āyīne peydā eyledi
Anda māh-ı ḫaddüñi bī-ḥad temāşā eyledi

2- Ḳaşlarından bir iki üç gündür efgān eylerin
Ol hilāl ebrū beni görince şeydā eyledi

3- Gün yüzinden göricek ol kūşe-i ebrūsını
Gün gibi mihrin göñül dünyāya ifşā eyledi

4- Mihr-i ʿālem-tāb çeşm-i rūşen-i dünyā iken
Ḥasret-i bī-ḥad o mehsüz anı aʿmā eyledi

5- İy ʿUbeydī bī-nihāye dīde dürr-efşān-iken
Mihrinüñ itmāmını āḫir temennā eyledi

(313) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- ʿĀşıḳuñ laʿl-i nābuñı emeli
Ḳalmadı dilde bir daḫı emeli

---

(312): Ü 67b
(313): Ü 67b

2- Naḳşuñı görse diñlese naġāmuñ
Unuda zāhid añmaya ʿameli

3- Ol ṭabīb-i dilüñ ölümlüsi çoḳ
Gelmege ben za'ife degmez eli

4- Bunca ʿuşşāḳı bir ḳılı-y-ıla yeder
Sen şeh-i mū-miyānuñ ince bili

5- Oldı mihr-i hilālüñ-ile yine
Yeni ʿāşık ʿUbeydī tāze dili

(314) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Yüzin benden ne dem ki ol dür-i yekdāne döndürdi
Yaşum çarḫı ḥabāb-ı lücce-i ʿummāna döndürdi

2- Döne döne baña raks itdürüp şemʿ-i ruḫuñ şevḳi
Belā bezminde bir pervāne-i sūzāna döndürdi

3- Sirişküm riştesiyle gör dil-i ḫūnīn ü ṣad-pārem
Ḫayāl-i laʿli nice pençe-i mercāna döndürdi

---

(314): Ü 67b, AE 23a, B 56b
1. ne: o B.
2. bir: şol B.
3. gör: bir AE/ ḫūnīn ü ṣad-pārem: ḫūnīn ṣad-pārem AE/ laʿli nice pençe-i: laʿlini gör ṣubḥa-i B.

4- O meh-rū gösterüp her ḥalḳasında ḥaddi mirʿātın
Hümāyūn zülfini ṭāvūs-ı ḫoş-cevlāna döndürdi

5- Hevā-yı mihr-i ruḫsāruñ ʿUbeydī'yi idüp ber-bād
Ġubār-ı cismini ẕerrāt-ı ser-gerdāna döndürdi

(315) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gördi laʿlüñçün gözüm bī-hād güherler derledi
Ḫūn-ı dil aña geyürdi ḳırmızı aşkarladı

2- Ṣanmañuz meyde ḥabāb-ı āldur ẓāhir olan
Cām-ı laʿlüñ şevḳine devr itmeden ḳan derledi

3- Ḫūn-ı eşküm sürḫ-ile yazsa demidür żaʿfumı
Üstüḫānlar ṣafḥasını sīnemüñ mısṭarladı

4- Gül gül olmış ḥaddüñe beñzetdügiyçün güllerin
Baġı sūsen dilleyüp berg-i çemen ḫançerledi

5- Vaṣf-ı ruḫsārındaki şiʿrüm ʿUbeydī ḥıfẓ idüp
Ol perī minnet Ḫüdā'ya *Gülsitān* ezberledi

---

4. ḥadd-i: ḥaddi AE, ḫaṭṭ-ı B/ mirʿātın: yārānın B/ ṭāvūs-ı ḫoş: ṭāvūs-veş.
5. ʿUbeydī'yi: ʿUbeydī B/ idüp: eyleyüp B.
(315): Ü 68a, AE 23a

(316) *Mefʿūlü / fāʿilātün / mefʿūlü / fāʿilātün*

1- Devr-i ruḫuñda sāḳī görüp o laʿl-i nābı
Eliyle öpmek ister emmek gerek şarābı

2- Zülfine öykinürmiş lāyıḳ budur aradan
Ol gözleri ġazālüm götüre misk-i nābı

3- Ḫūnī diyü gözine ister ḳulunı aşmaḳ
Şehr-i cemāl içinde açsun o şeh nikābı

4- Beñzetdiler felekler yār işigine ʿarşı
Ḳat ḳat çekerse n'ola anlardan ol hicābı

5- Kūyında olan āhum nārına öykinürmiş
Ẓulmi ʿUbeydī gökden uçursalar şihābı

(317) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Ele ṭuyurduġıyçun rāz-ı ʿışḳ-ı cānānı
Muḥabbet ehli göñülden çıḳardı efġānı

2- Didüm degerse eger būsesine cān vireyin
Dimiş ġażabla anuñ degmeden çıḳar cānı

---

(316): Ü 68a, AE 23b
3. açsun: atsun Ü.
5. Kūyında: Kūyına AE.
(317): Ü 68a, AE 23b, FB 12a
2. anuñ: - AE.

3- Kimi ki sāye-i zülfinden ala ḫˇāb-ı ecel
Perinden eyleye Cibrīl aña meges-rānı

4- Görüp yolında ġubār olduġum teraḥḥum idüp
Bu ben fütādeyi yirden getürdi dāmānı

5- Mey-i muʿāyini cām-ı kelāmdan içeler
ʿUbeydī'yā ḳoduñ ayaḳda cümle aḳrānı

(318) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ayaġum adım atmaz bir yire mey-ḫāneden ġayrı
Elüm bir nesne tutmaz sāḳiyā peymāneden ġayrı

2- Ḳoya ġavġāyı iy vāʿiz ḳulaġum nesne güş itmez
Sürāḫī ḳulḳulıyla naʿra-i mestāneden ġayrı

3- ʿAceb mi zāhidā ḥūr-ı behişte nāẓır olmazsam
Dilüm bir nesne ẕikr itmez leb-i cānāneden ġayri

4- Nice rengīn ü şīrīn olmasun güftār-ı dil-sūzum
Gözüm hīç kimse görmez şāhid-i kāşāneden ġayrı

---

5. içeler: içeli FB/ ayaḳda: - AE.

(318): Ü 68b, AE 24a, B 56a, FB 12b

1. yere: ḳadem B.

4. kimse: nesne B/ B nüshasında ve FB mecmuasında 3 ile 4. beytin ikinci mısralarının yeri değiştirilmiştir.

5- ʿUbeydī'nüñ mekānını ṣorarsañ iy perī-peyker
Yatağı yoḳdur ol dīvānenüñ vīrāneden ġayrı

(319) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Öykinürmüş görüp o laʿl-i teri
Yirler-ise ʿaceb midür şekeri

2- Meclis içinde yürimezdi ayaḳ
Leb-i cān-baḫşuñ olmasa çekeri

3- Ṣadr-ı ʿuşşāḳ-ısa murādı eger
Gelsün iy ḳaşı yā oḳuñ yeleri

4- Bir ḫayāliyle cümle varın alup
İnce bīlüñ ṭolandurur kemeri

5- Meyl ider bize yār dirler-ise
Ḫarcanurlar ʿUbeydī sīm ü zeri

---

(319): Ü 68b, AE 24a, FB 12a
3. yā: - AE.

(320) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Yazduġuñ ṣūret-i büt-ḫānelerüñ iy Māni
Rūḥı olsa getürürlerdi aña īmānı

2- Dürr-i dendānuñ içün her ne dem āh eyler-isem
Ṭutar ol demde yürek oynaması ʿummānı

3- Gel senüñle varalum öldürelüm ḫalḳı diyü
Nāvek-i yāruñ ayaġına düşer peykānı

4- Ġamze-i mesti ḫayāli göze mihmān olıcaḳ
Şiş kebāb itdi çeker pārelerin müjgānı

5- Lebüñi çünki ʿUbeydī deheninden alduñ
Ḳoma bī-cān yine ṣun yirine gelsün cānı

(321) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Vaṣf-ı ḫaṭṭuñ yazar-iken ḳalem efġān itdi
Ḫaṭ-ı miskīn daḫı kendüyi perīşān itdi

2- Künc-i ġamda ten-i zārum nice bulsun ṣıḥḥat
Perde-i żaʿfda derdüñ anı pinhān itdi

---

(320): Ü 68b, AE 23b
3. öldürelüm ḫalḳı: ḫalḳı öldürelüm AE.
(321): Ü 69a, AE 23b

3- Çıḳup iy serv güne ḳarşu yine ṣalınduñ
Sayeñ anuñçün özin ḫāk-ile yeksān itdi

4- Dökdi ġamzeñ dehenüñçün niçe merdüm ḳanın
Göre ol ẓālimi yoḳ nesne içün ḳan itdi

5- Aġlamayınca yüzine güle baḳmam dir-imiş
İy ʿUbeydī beni bu sözleri giryān itdi

(322) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Rūze-i ġamla geçürsek n'ola eyyāmumuzı
Eyledi bir ḫaṭṭı kāfir ḳara bayrāmumuzı

2- Cām idüp kāse-i serden içelüm ʿışḳ meyin
Bilmezüz n'olacaġuz çünki ser-encāmumuzı

3- Bizi ol eyledi iḳlīm-i ḫarābāta esīr
Ḳomasun pīr-i muġāna n'ola ikrāmumuzı

4- Ḳaṭresin virüriseñ aña ḥarām olsun eger
Ṣōfī gerçek mi ṣanur iç diyü ibrāmumuzı

---

3. özin: anı AE.

(322): Ü 69a, AE 23b, B 57b

1. Rūze-i: Rūz şeb B/ ḫaṭı: żālim FB/ AE nüshasında bu beytin ikinci mısraı şu şekildedir:
Ger ḫaṭṭı kāfir idüpdür ḳara peyrāmumuzı

3. esīr: emīn B.

5- Meygede ḳapusına geçdi ʿUbeydī diyü yaz
Luṭf it iy pīr-i muġān yirde ḳoma nāmumuzı

(323) *Mefūlü / fāilātü / mefāīlü / fāilün*

1- Sevdā-yı ḫāller dile üşüp meges gibi
Ḳanın ḳurıtdı ḳalb-i ʿadūnuñ ʿades gibi

2- Hercāyilik yolını ṭutup iy cefā yüki
İñletme ehl-i dilleri her dem ceres gibi

3- Deryā-yı nīl-gūnı ḳızıl ḳana ġark ider
Sürḫ-āb-ı eşkümi aḳıdursañ Aras gibi

4- İy sīne bülbüli baña ṣayd olmaduñ dirīġ
Çāk itmeyince cismümi yir yir ḳafes gibi

5- Cehd it nihāl-i mīve-i fażl ol ʿUbeydī'yā
Tā kim yābende ḳalmayasın ḫār u ḫes gibi

---

5. it ey: idüp B.

(323): Ü 69a, FB 12a

1. Sevdā-yı: Sevdāī

4. bir: bir bir FB; olmaduñ: olmaduḳ Ü

(324) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Fenā dārına gel gör şevket-i ehl-i ḫarābātı
Ki Dārā görmedi ʿömrinde hergiz böyle dārātı

2- Ḫarābāt ehlini gördüm fenā cāmıyla mest olmış
İçüp ben de melāmet cāmını oldum ḫarābātī

3- Ḫarābāt erlerini söyledüp al ḳışṣadan ḥiṣṣe
Ki her biri fenā pīrinden eylerler ḥikāyātı

4- Ḫarābāt ehline pīr-i fenā bir ʿilm oḳıtmış kim
Lisān-ı ḥāl ile taʿbīr olur ancaḳ ʿibārātı

5- Ḫarābāt ehline fenn-i fenādan bir sibāḳ olsun
ʿUbeydī'nüñ mezārı levḥine yazuñ bu ebyātı

(325) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Göreli sen yanaġı şems-i cihān-ārāyı
Külehidür meh-i nev oldı felek mevlāyī

2- Olsa ḳaṣruñda muḳābil ruḫuñ āyīnesine
Oynadur pertev-i mihr felek-i mīnāyı

---

(324): Ü 69b, B 55b, FB 12b
3. her: her biri B, FB.
(325): Ü 69b, FB 12b

3- Meclis içre çalınup beñzi dönüpdür sāza
Muṭribā iñledeli reşk-i fiġānum nāyı

4- Çeşm-i pür-eşke dil uzatdı ʿaceb mi köpürüp
Kef-i seylāb-ı sirişk ellerise deryāyı

5- Öykinür laʿliñe ḫavf eylemeyüp başından
Pārelerlerse ʿUbeydī yiridür helvāyı

(326) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- İrmeden vaṣluña öldürme dil-i bed-nāmı
Görsün iy ḳaşı hilālüm ḳo hele bayramı

2- Cismümüz döndi ṣalıncaġa bulursak demidür
Bile salınmağa bir serv ü semen endāmı

3- Gelüñüz ṭutmaġiçün ṭutī-i cāmı ḳuralum
Ḥalḳa-i meclis-i yārān-ı ṣafādan dāmı

4- Sāḳiyā çeşm ü lebüñ yādına cām-ı mey içen
Meclisinde meze idindi şeker-bādāmı

---

3. beñzi: beñz Ü.

(326): Ü 69b, FB 13a

"ŞĀMĪ ḤAḲḲINDA" başlığı altında Tarlan, age, s. 30.

5- Cürʿa-i cām-ı meʿānīden olurdı ser-mest
Meclis-i naẓmuma erseydi ʿUbeydī Cāmī

(327) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün*

1- Ser-i kūyuñda eşküm cūy-bārı
Yer eyler iy cefā-cū varı varı

2- Delüpdür āhumuz hecrüñle çarḫı
Belā-y-ıla geçürdük rūzigārı

3- Çözildi nāfe-i Tātār Rūm'a
İşidüp vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı rūy-i yārı

4- Didüm görsem dür-i dendānun iy yār
Gülüp didi baña gör yādigārı

5- Düşürdi āb-ı ḥayvānı ḥicāba
ʿUbeydī'nüñ bu naẓm-ı āb-dārı

(328) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ṣararmış sīnede seyr eyle ʿaks-i zülf-i cānānı
Ger altun tepsi içre görmedüñise māh-ı tābānı

---

(327): Ü 70a
(328): Ü 70a, FB 13a
1. ile: - FB/ māh-ı tābānı: şāhmārānı FB.

2- Yılan ḥalḳa olurmış günde yatsa bu sebebdendür
Girih-gīr olduġı yüzinde zülf-i ʿanber-efşānı

3- Yine efʿī-yi zülf-i pīç-pīçin aġzına almış
Ṭabībüm varise tiryaḳ-ı fārūḳa ḳatar anı

4- Eger tiryaḳ-ı fārūḳ-ı lebinden olmasa bī-ḫōd
Uzanup yatmaz-ıdı efʿī-yi zülf-i perīşānı

5- ʿUbeydī ḳorḳarın zülfi ʿadūya göstere yüzin
Ki şeyṭāna yılan gösterdi derler bāġ-ı rıżvānı

(329) *Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Terāne baġladı bülbül hevā-yı nev-rūzı
Çekerse bülbüle çeksün nevā-yı nev-rūzı

2- Şeb-i sürūr-ıla ʿişret günin bu meclisde
Berāber it bilesin tā ṣafā-yı nev-rūzı

3- Çıḳar palās-ı ġamı sen de gey libās-ı neşāṭ
Zamāne çünki geyindi ḳabā-yı nev-rūzı

(329): Ü 70b

4- Sipāh-ı lāle çözüp açdı al bayraḳlar
Dikildi ṣaḥn-ı çemende livā-yı nev-rūzı

5- ʿUbeydī cāmiʿ-i gülzāra irmege saʿy it
Çemende virdi ʿanādil ṣalā-yı nev-rūzı

(330) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Geydürüp zülfüñ ḫayālinden melāmet şālını
Dāġ-ı ġamla beñlerün tonatdı dil ābdālını

2- Başına vaṣluñda çeşmüm geydürür rengīn ḳabā
Nitekim ʿıyd irse merdüm zeyn ider eṭfālını

3- İy göñül ṣırça sarāy içre Ḥabeş sulṭānını
Görmedüñse gözlerümde gör ḫayāl-i ḫālini

4- Leşker-i ḫāba şebiḫūn itmek ister varise
Şāh-ı ġam ṭurmaz çaġırdur nālemüñ dellālını

5- Ḥālet-i ʿışḳuñ ʿUbeydī ḥāl idelden kendüye
Tañrıdan ġayri anuñ hīç kimse bilmez ḫālini

---

(330): Ü 70b, FB 13a

1. melāmet: muḥabbet FB.
5. idelden: idindi FB.

(331) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Muttaşıl ḳoynına alup ḳuçar ol sīm-teni
Olmasun iki yaḳa issi görem pīreheni

2- Ben ṭuyurdum diyü rāz-ı ġam-ı ʿışḳuñ ḥalḳa
Yaşumuñ yirlere düşer yüzi gördükçe beni

3- N'ola eṭrāf-ı lebin ḫaṭ ṭutıcak sökmese yār
Yumulur ġoncalarun gice içinde deheni

4- Gözlerüm yaşı reh-i kūyunı yaş itdügiçün
Yir delük olsa geçerdi yire gördükçe seni

5- İy ʿUbeydī müjesi tīri geçer göñlümden
Buluşaydum diridüm yāre göñülden geçeni

(332) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Tāc-dār-ı ʿışk olan geymez külāh-ı ḫüsrevi
Mihrüñe bil baġlayan itmez kemer māh-ı nevi

2- İy şeh-i mülk-i melāḥat çaldı naḳd-i ḥüsnüñi
Tīġ'den geçse ʿaceb mi ḫaṭṭ-ı rūyuñ şebrevi

---

(331): Ü 71a, FB 13a

3. FB mecmuasında bu beytin ilk mısraı aşağıdaki şekildedir:
Nola açmazsa lebin ḫaṭṭı iḥāta idicek

(332): Ü 71a, Ü 72b, AE 12a

1. AE 12a ve Ü 72b'de bu beytin 2. mısraı 1. mısranın yerine yazılmış.

3- Keffi içre ṭutmasaydı her gice pīr-i felek
Söyinürdi āhum-ıla şemʿ-i māhuñ pertevi

4- Şevḳ-ıla pervāneler nice semāʿa girmesün
Şemʿ alup nāyın ele geydi külāh-ı Mevlevī

5- Ṭutalum şimdi maḳāmuñ ḳaṣr-ı eflāk eyledüñ
İy ʿUbeydī āḫir olmaz mı mekānuñ yir evi

(333) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Almayan başın ele bulmadı serdārlıġı
Derd-i ʿışḳuñda yoġ olanda bilüñ varlıġı

2- Dil ilin leşker-i ḫaṭṭını göñüllü idinüp
ʿAnberīn kāküline virdi ḳafā-dārlıġı

3- Aḳçe girmez elüme pāyına ḳılmaġa niṣār
Ben żaʿīfi ḳatı tar eyledi el dārlıġı

4- Yaşuma sehv-i lisān-ıla şebīhüm diyicek
Bahra cū dil uzadup itdi dil-āzārlıġı

---

(333): Ü 71a, AE 12a
1. ʿışḳuñda: ʿışḳıle AE.
3. tar: dār AE.

5- İy ʿUbeydī yazılurdı dil-i maḥzūnum eger
Levḥ-i dilde müjesi ḳılsa ḳalem-kārlıġı

(334) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1-

2- Yaralar dilde demādem nice ḳan aġlamasun
Cānına geçdi müjün oḳlarınuñ peykānı

3- Ṣanma gözüm yumarın tīrün içün her laḥẓa
Biri birine girer gözlerümün müjgānı

4- Beñzedürmiş ṣaçuña kendüyi ʿanber-i miskīn
Nāfenüñ bu ġamile ḳurımasun mı ḳanı

5- Ṣafḥa-i ḫaddini baṣmazdı ʿUbeydī yāruñ
Ḳıl ḳadar ḫaṭṭınuñ olsaydı eger īmānı

(335) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gülşen-i kūyuñda ṣanma açılupdur yir güli
ʿĀrıżuñçün ḳan döküpdür dīdeden dil bülbüli

---

(334): Ü 71b
1. Bu beyitin yeri boş bırakılmış Ü.
(335): Ü 71b

2- Çünki bezmüñde senüñ dökilmek-ile gitmedi
Ben de şimden girü bildüm ki ekerler fülfüli

3- ʿĀşıḳuñ dilden çıḳan dūd-ı ʿalev-ʿālūdıdur
Gülsitān-ı miḥnetüñ iy gül noḫūdī sünbüli

4- Canları naḳdin çeküp alsa birisi söylemez
Ehl-i ʿışḳuñ dillerini bağlamışdur kāküli

5- Ḳoltuġına girmeden ḳaçma ʿUbeydī ḫastanuñ
İy gül-i bāġ-ı cefā maḳbul olur ḳoltuḳ güli

(336) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gül kitābından fenā faṣlını izʿān eyledi
Gülşen içre ʿandelīb anuñçün efġān eyledi

2- Ḳanḳı tālib cevher-i maḳṣūda irmek istedi
Varlıġın mānend-i kān ḫāk-ile yeksān eyledi

3- Yār gönlünde yir itdi kalb-i pür-ḫūnum benüm
Laʿl gūyā kendini seng içre pinhān eyledi

4- Gördi kim bir gevherüm ben telḫ-kāmı acıdup
Çarḫ ġarḳ-ı baḥr-i eşk-i çeşmi giryān eyledi

(336): Ü 71b, AE 11b

5- İy ʿUbeydī rāh-ı ʿışḳa kim sefer ḳıldıysa hecr
Anı ġurbet-ḫāne-i ḫāk içre mihmān eyledi

(337) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Meclis içre ol şehüñ destārı başdan çıḳmadı
Niçeler sürdi ṣafālar bize ammā çıḳmadı

2- Cām-ı hecrinden dil-i ʿāşıḳ ufanıḳdur müdām
Müddeʿiye içürüp bir kerre göñlin yıḳmadı

3- Ġabġab-ı bī-miṣlüne öykinmeyince sāḳīyā
Bezm-i ʿālemde kesüp eller ṭuruncı sıḳmadı

4- İrgürüp çarha ḫes ü ḫāşāki turmaz tokınur
Āh-ı dil ṣanmañ ki anuñ çānına ot ṭıḳmadı

5- Dāyim añdumsa seni naẓmumda incinme didüm
İy ʿUbeydī ol dür-i pākize sözden çıḳmadı

(338) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ol yüzi gün iy ʿādū bir gün eviñden çıḳmadı
Ṭāliʿün yār oldı saña bize ammā çıḳmadı

---

(337): Ü 72a
(338): Ü 73a, AE 12a

2- Sībden yā ġabġab-ı cānāneye öykinmedi
Meclis içinde kesüp eller ṭuruncı sıḳmadı

3- İrgürüp gerdūna ve'l-hāṣıl ten-i ḫāşākümi
Āh-ı dil ṣanmañ ki ānuñ çañına ot ṭıḳmadı

4- Cām-ı hecrinden benüm göñlüm ufanıḳdur müdām
Müddeʿiye içirüp bir kerre göñlin yıḳmadı

5- Dāʿim añdumsa seni naẓm içre incinme didüm
İy ʿUbeydī ol dür-i pākize sözden çıḳmadı

(339) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Ol ruḫı gülşenün zeneḫdānı
Ḳaṣr-ı ḥüsninde sīb-i eyvānı

2- Ezilür misk-i ter gülāb-ıla
Görüp ol kākül-i perīşānı

3- Fitnenün Rūm içinde başı buġı
Ḫālinüñ mūy-ı ʿanber-efşānı

3. ḫāşākümi: ḫāşāküñi M/ ot: od AE.
(339): Ü 72a

4- Şāhid-i mey esīr-i laʿl-i lebüñ
Ḫıdmetüñde ʿaraḳ-ter oġlanı

5- Leşker-i ḫˇābdan ʿUbeydī'nüñ
Ḳapanur ṣanma çeşm-i giryānı

(340) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Zāhidā ṭurma riyāyile idersin ʿameli
Kārger olmadı bir nesne ki oldı ʿamelī

2- N'ola iy serv-i revān dönse çenāra Sidre
Her melek anda duʿaya saña ḳaldurdı eli

3- Ḥalḳa ḥalḳa ḫalḳa eflāk-durur zencīri
ʿĀlem iy ruḫları gün mihrüñ ile oldı deli

4- Merve ḥaḳḳı bu Ṣafā ʿumre sürer her kime kim
Sürdüre kāküline yüz o güzeller güzeli

5- Öykinürmiş o muṣaffā lebine cānānuñ
İy ʿUbeydī göresin nice ṣıḳarlar ʿaseli

---

(340): Ü 72a, AE 11b
3. ḥalīḳa: - Ü.

(341) *Mefʿūlü / mefāʿīlü / mefāʿīlü / feʿūlün*

1- Yārab yine ben vuṣlat-ı cānanı görem mi
Ġamlar tükenüp ġāyet-i hicrānı görem mi

2- Ben zāra belā-yı siyeh olan şeb-i firḳat
Āḫir olup ol mihr-i dıraḫşānı görem mi

3- Ṭurmaz dökilür mihri ile necm-i sirişküm
Āyā yine ben ol meh-i tābānı görem mi

4- Firḳat didügüñ āfetüm aldı yine Hak'dan
İrüp meded ol āfet-i devrānı görem mi

5- Hengām-ı viṣāl āti imiş geçdi ʿUbeydī
Bilmem ʿacabā bir daḫı ben anı görem mi

(342) *Mefʿūlü / mefāʿīlü / mefāʿīlü / feʿūlün*

1- Şol dem ki göñül sen gözi mestāneye düşdi
Nergis gibi ṣoyındı vü peymāneye düşdi

2- Biz cübbeye meyl eylemezüz dir-idi zahid
Ḥālüñ göreli subḥa-i ṣad-dāneye düşdi

---

(341): Ü 72b
(342): Ü 72b, AE 11b, B 57b
2. eylemezüz: eylemezin B.

3- Yadışdı-y-ısa saña begüm zülf-i girih-gīr
Zencīr-i belā daḫı bu dīvāneye düşdi

4- Her dem baña göz dikse n'ola ejder-i gerdūn
Genc-i ġam-ı ʿışḳuñ dil-i vīrāneye düşdi

5- ʿIşḳ ehlini laʿlüñ düşürelden meye sākī
Üftāde ʿUbeydī daḫı meyḫāneye düşdi

(343) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün*

1- Yine dil sevdi bir ḳaşı hilāli
Ṣorarsañ ismin anuñ Ḥamdi Bali

2- Yüzinde göreli ḫāl-i siyāhın
Göñülden ḫāli olmaz hīç ḫayālī

3- Gelür ḥarf-i visāl tāliʿümde
Açarsam Muṣḥaf-ı ḥüsninde fālı

4- Çekelden sīneme tīr-i ḳażāsın
Elif ḳaddüm olupdur yā miṣāli

---

4. vīrāneye: dīvāneye B.
5. daḫı: yine B.
(343): Ü 73a

5- Dirīġā kim ʿUbeydī bir kez ol şāh
Dimez kim ol gedānuñ n'oldı ḥāli

(344) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Yār şerḥ itdükçe dil gülzār-ı sīnem dāġını
Dir ki lāleyle donatmışsın muḥabbet bāġını

2- Ol boyı serv-i kenārın derkenār idem diyü
Bāġ-ı dehre sū-be-sū ṣaldum yaşum ırmaġını

3- Açmaġa ġam kişverini sīnemüñ ṣaḥrāsına
Şāh-ı dil dikdi duḫān-ı āhdan sancaġını

4- Ruḫlaruñ şemʿine ḳarşu her gice cānā göñül
Mum idüp yanmaḳ diler bezmüñde baġrı yaġını

5 - Şeyh ü ḳāḍı vü müderris cümle dilber ḫastası
İy ʿUbeydī bulmadum ben bunlaruñ bir ṣaġını

(344): Ü 73a

(345) (FARSÇA) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

ذرّه سانم زغم مهر رخ مهرويی
قامتم گشت هلال از هوس آبرويی

ديدنت را نه همان زلف تو حايل بخشم
گريه ام پرده بر آويخته از هر سويی

انچنانم زغم موی ميان تو ضعيف
كه توان ساخت چو من صد ز سر يك مويی

كر ببينی رخم آلوده بخون عيب مكن
چه كنم ساخت چنينم مژۀ جادويی

ای عبيدی دل خود چند بيی ميداری
صبر اورا بفكن در قدم دلجوي

(345): Ü 70a

4.5. KITALAR

(1) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Merdüm-i dīde gibi iki gözüm
Yanı başından siyāha girmişsin
Öldürüp niçesini anuñla
Hemi boyunca günāha girmişsin

(2) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Zemīn bir tābe-i ġamdur bu çarḫ-ı pīrezen anda
Dilā yürekleri yaġı eridür ḫalk-ı dünyānuñ
Giceyle ṣubḥ olınca altına āteş yaḳar ḫurşīd
Şafaḳ ṣanma çaḳar eṭrāfına yaluñları anuñ

(3) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Leşker-i faḳr ü fenā rāh-ı mezelletde dirīġ
Ṣoyuben eylediler bendeñi cāndan bīzār
Baş açıḳ efkār-ı nā-süm umarın sulṭānum
Cānumı tāzeleyüp luṭf idesin bir destār

(3): Ü 73b, AE 13a

(4) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Baña incinme sulṭānum gice mestāne kūyuñda
Ayaġuñ ṭopraġı şekl-i niṣār idüp günāh itdüm
Ruḫuña öykinürmiş bāġda ol yüzi açılmış
Anuñçün maḳdemüñde vardum anı ḫāk-i rāh itdüm

(5) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Āh kim ʿāşıḳ-ı siyeh-kāruñ
Ḥāli bir nesneden mükedderdür
Dilberine boyınca zer yaġsa
Ġayre meyli yine muḳarrerdür

(6) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Dūd-ı āhum başuma ḳonmış meşaḳḳat zāġıdur
Görinen ebrūlarum şanma iki tırnaġıdur
Şuʿle-i āhum ki bāġ-ı ġamda sarı lāledür
Dūd-ı sebz-i nār-ı dil anuñ yeşil yapraġıdur

---

(4): Ü 73b
(5): Ü 73b, AE 13b
1. bir: - AE.
(6): Ü 75a, AE 12a
1. sebz-i nār-ı: sebze nār-ı M/ yeşil: ḳızıl AE.

4.6. MATLA VE MÜFREDLER

(1) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ṣanmañuz dünyā-yı dūnuñ şerr ü şūrın görmedük
Döne döne miḥnetin çekdük ḥuzūrın görmedük

(2) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ẓulmet-i ḳahrında ḳalduk luṭfı nūrın görmedük
Ġamla geçdi ʿömrümüz dehrün sürūrın görmedük

(3) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gün mi gördük āteş-i miḥnetle sūzān olmaduḳ
Gice mi gördük yā ḫod ġamdan perīşān olmaduḳ

(4) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḫaddüñe māyil olup zülfüñ ḫayālinde göñül
Bir siyeh şāla bürinmiş Rum ili ābdālıdur

---

(1): Ü 73b
(2): Ü 73b
(3): Ü 74a

(5) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Ḫaṭṭ-ı ḫoş-būy-ı yārı seyr idecek
Nāfeye sindi būy-ı misk-i Ḫıtan

(6) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- Ülkütme seyre yolına giderken iy ʿadū
Yoldan çıḳarma ol boyı serv-i revānı sen

(7) *Mefʿūlü / fāʿilātün / mefʿūlü / fāʿilātün*

1- Güldi çemende güller yāruñ tebessüminden
Açıldı ġonca-i dil nāzük tekellüminden

(8) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Ġam-ı ebrūñ-ıla ḫam eyleyüp ḳaddüm ḫayāl itdüñ
Meger ol zülf-i keç gibi beni egri ḫayāl itdün

(9) *Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün*

1- Ġabġab-ı yāra öykinürmişsin
Çüridürler ṣaḳın seni iy sīb

---

(5): Ü 74a
(6): Ü 74a
(7): Ü 74a
(8): Ü 74b
(9): Ü 74b

(10) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Kişver-i ʿışkuñ göñül bir şāh-ı ʿāli-şānıdur
Dīdeler rūşen sarāyı ser-bülend eyvānıdur

(11) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Görinen daġ mıdur ki ya ḫod ol şāh-ı levend
Laʿlden sāʿidine baġladı bir bāzū-bend

(12) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ḫūn-ı dille ḥāṣıl itdügin çürütdi yaralar
Tīgüñe bir daḫı irmek olmadı bī-çāreler

(13) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Gördi ḫūn-ālūde çihrem baḳmadı cānān baña
Nice renk itdi görüñ kim çeşm-i ḫūn-efşān baña

(14) *Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün*

1- Cihān bāġında sen aġyārdan ayrılmaduñ gitdi
Dirīġā iy yüzi gül ḫārdan ayrılmaduñ gitdi

---

(10): Ü 74b
(11): Ü 74b, AE13a
1. ki: - AE.
(12): Ü 74b
(13): Ü 74b
(14): Ü 74b

(15) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- ʿIşḳ dārında ṣaçuñla bir iş aṣdum iy ḥūr
Dār-ı dünyāda hemān aṣılı ḳaldı manṣūr

(16) *Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün*

1- Ẓulm ider māniʿ olur ḳuçmaġa sen sīm-teni
Girmesün aramuza boynuña al pīreheni

(17) *Mefʿūlü / fāʿilātün / mefʿūlü / fāʿilātün*

1- Bu cān-ı nā-tüvānum cism-i nizār içinde
Bir mürdedür ṣanasın yatar mezār içinde

(18) *Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün*

1- İy luṭfı lā-yüʿadd keremi bī-şumār olan
Maʿrūż-ı dāʿī-yi der-i devlet-medār olan

(19) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Her dem īṣār eylerin yir üzre çeşmüm ḳanını
Ol-durur çarḫuñ yuḳarı çekdügi dāmānını

---

(15): Ü 74b
(16): Ü 74b
(17): Ü 75a
(18): Ü 75a
(19): Ü 75a

(20) *Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün*

1- Ṭaġlar ṭaşlar yarıldı itdügüm feryāddan
Ṭāliʿüm ṭaş yarmada birdür benüm Ferhād-ıla

(20): Ü 75a

4.7. MUAMMALAR

1.ŞEBÇERĀĠ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Gice zülf-i perīşānın görüp öñinde bir ʿāşıḳ
Beni gördi ṣaçı zincīrine baġlanmaġa lāyıḳ

2. İSKENDER

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Māh bī-ḫod oldı ruḫsārın görelden āşikār
Kendü ṣoñucı görinse ẕerreden kim vechi var

3. ŞENĀYĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Bülbülüñ nīmesini dikdi ser-i nīzeye ḫār
ʿAlem-i ʿārıż-ı yāri çü gül itdi iẓhār

4. NÛH

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Sūz-ı mihrüñden pür-āteş eyleyüp her gül dilin
Yaḳdı dāmānında ḳalb-i ʿandelibüñ ḥāṣılın

---

(1): Ü 12b, M_{17} 54b
(2): Ü 12b, M_{17} 52a
1. göricek: görelden M_{17}.
(3): Ü 12b, M_{17} 52b, M_{18} 128a
M_{17}, M_{18} mecmualarında bu muammanın başlığı ṢEBĀTĪ olarak yazılmıştır.
1. nīmesini: nīzesini M_{17}, M_{18}.
(4): Ü 12b, M_{17} 55a

5.ŞEHĀB

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Bendeye izüñ tozından ṣun yiri
Eyle iy şeh māldan ḳalbin beri

6. ʿALİ VEBĀLİ

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- N'ola başın virürse bu ḫaste
Gerdi tīrin kemāna peyveste

7. İBRĀHĪM

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Mūjeler bir araya gelse ne var
Zülfi çün zülfe girişür her bār

8. DĀVUD

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1- Gönül irince ol āteş-liḳāya
İki zülf içre yandı bī-nihāye

---

(5): Ü 12b, M_{17} 54a
1. yiri: beri M_{17}.
(6): Ü 12b, M_{17} 55a, M_{18} 128b
(7): Ü 12b, M_{17} 51b
(8): Ü 12b, AE 13a, M_{17} 53a, M_{18} 128a

9. ENES

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Sūz-ı mihrüñden zemīn ālüftedür
Āsumān hem teşne hem āşüftedir

10. ḤÜSEYİN

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Alnuñ üstünde ser-kākülüñ olmışdı ʿayān
Geldi ṣoñ ucı ḳaşun üstine iy şūḫ-ı cihān

11. RAMAZAN

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Red yüzin iẓhār eyler olsa bülbül māʾili
ʿĀrıżı ṭarafın döner bāde ṭutar gül ḥāsılı

12. AḤMED

Mefʿūlü / mefāʿīlü / mefāʿīlü / feʿūlün

1- Yüzüm yeter ālūde-i hūn-ı ciger eyle
Gül dīde o ruḫsār-ı nīgūya naẓar eyle

---

(9): Ü 12b
(10): Ü 12b, M17 52b, M_{18} 128a
(11): Ü 12b, M17 54a
1. ṭutar: dutar M_{17}
(12): Ü 12b, M_{17} 51b

13. ḤÜSEYĪN

Mef'ūlü / fā'ilātü / mefā'īlü / fā'ilün

1- Bir āh idem ki sūzum-ıla 'ālemi yaḳam
Taḥsīnüñe teşne olmaya ol demde ehl-i ġam

14. ŞĀH

Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1- Zülfün ucında görelden beñlerün zāhid şehā
Rişte sini tāne-i tesbīḥden ḳıldı cüdā

15. 'ĀDİLĪ

Mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

1- Yigit başına gün ṭoġar ruḫ-ı dilber şeb-i ġamda
Ḫicāb-ı zülf arasında aña görindügi demde

16. ZEYN

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

1- Bu ne ḥāletdür eyā pādişeh-i rūy-ı zemīn
Meh-i rūyuñda görüp ḥālüñi şād ola ġamın

---

(13): Ü 12b, M_{17} 52b
1. ehl-i: - M_{17}.
(14): Ü 12b, M_{17} 54b, M_{18} 128a
1. tāne-i: dāne-i M_{18}.
(15): Ü 12b, M_{17} 55a
(16): Ü 12b, M_{17} 54a

17. SEYYĪD

Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün

1- Derd ehli miḥnet-ile geçürür zamānesin
Şol gün ki bī-ḫōd ola döker eşkle dānesin

18. NÛR

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Bir nihāldür ġubār-ālūde-i gerdūn lā-cerem
Silküp anı döndürür āşüfte āhum dem-be-dem

19. FETḤİ

Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Görüp fesād-ı sipihr-i dütāyı bī-ḫōd dil
İdindi kendüye künc-i ferāġatı menzil

20. VEDŪD

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Muḥtesib meygedede gör nice od itdi yirin
Dökdi hep paralayup iki ḫumuñ ḳaṭrelerin

---

(17): Ü 12b, M_{17} 54a
eşkle: eşk M_{17}.
(18): Ü 12b, M_{17} 55a
(19): Ü 12b, M_{17} 53b
(20): Ü 12b, M_{17} 55b

21.SÜLEYMĀN

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Baḥra iy ġavvāṣlar girdükde iḥsān eyleñüz
Dīde-i ʿāşıḳ gibi sende ṣadef yoḳdur diñüz

22. MUḤAMMED

Mefʿūlü / mefāʿīlü / mefāʿīlü / feʿūlün

1- Görmek o mehi oldı senüñle baña müşkil
Çün bize ruḥın gizledi göstermedi iy dil

23. MUṢALLĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Gözüne ḳarşu gelür ḥalḳa-i zülf-i dildār
İy muṣalli n'ola şāneñ düşürürseñ her bār

24. ĀDEM

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- İki gözüm dimesün saña ʿadū iy şāhum
Çıḳarur iki gözinüñ birisini āhum

---

(21): Ü 13a, M_{17} 53b

(22): Ü 13a, M_{17} 55b

beñe: baña M_{17}.

(23): Ü 13a, M_{17} 55b

M_{17} mecmuasında bu muammanın mısralarının yerleri değiştirilmiştir.

(24): Ü 13a, M_{17} 51b, M_{18} 128a

25. RECEB

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Tīġi vü tīri ḥişār-ı bedene varınca
Burc-ı dilde oturur her kişi miḳdārınca

26. MEMİ

Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün

1- Cānum hevā-yı naġme-i çeng ü rebābda
Gönlüm leb-i nigārda gözüm şarābda

27. ZĪBĀ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Gel iy meh-veş kerem ḳıl dāmenin zülfüñle yuḳarı çek
Görinsün ḫāller altında gāhī çift gāhī tek

28. FETḤĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Dime kim şāʿir yalanda pehlivāndur iy felek
İftirā mıdur ḥabībine kişi mehdür dimek

---

(25): Ü 13a, M_{17} 53a, M_{18} 128a
1. kişi: biri M_{18}, M_{17}.
(26): Ü 13a, M_{17} 55b
1. leb-i: - M_{17}.
(27): Ü 13a, M_{17} 53a
1. gāhī çift gāhī tek: gāhī çift ü gāhī tek M_{17}.
(28): Ü 13a, M_{17} 53b

29. ḲAYA

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Ḳabāyı ṣat şarāb-ı nāba vir iy müflis ü ḳallāş
Melāmet-ḫāne-i ʿālemde n'eylermiş ḳaba evbāş

30. ḲADRĪ

Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Gösterür gerçi saña ḳadd-i bülendin iy cān
Niçe kez ʿarz-ı miyān itmez o bārik miyān

31. FĀNĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Her zamān seng-i cefā niçün atar saña ḥabīb
İki zülfi içre maḳṣūduñ ṭaleb ḳıl iy ġarīb

32. EMRĪ

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Almaduñ çünki cānı yā Bārī
Eyle derd-i dile devā bārī

---

(29): Ü 13a, M_{17} 54a
(30): Ü 13a, M_{17} 53b
(31): Ü 13a, M_{17} 53b
(32): Ü 13a, M_{17} 52a

33. SĀKİNÎ

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Dile dinse ʿaceb mi ālüfte
Şeb-i zülfinde oldı āşüfte

34. CĀNÎ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Bundan artuḳ nice sevsün sen şehi ol nātüvān
Tîġüñi ʿuryān görürse atar üstine cān

35. TAḲÎ

Mefāʿîlün / mefāʿîlün / mefāʿîlün / mefāʿîlün

1- Sen iy naḳḳāş işüñ gör rūy-ı yār üstinde yā kaşı
Ebed taṣvîr olınmaz şöyle yazmış ṣunʿ-ı naḳḳāşı

36. ŞĀH VELÎ

Mefāʿîlün / mefāʿîlün / feʿūlün

1- Ṣatarsa cāmesin yār-ı dilārāy
Deñişürler ḳabāsın baş ile vāy

---

(33): Ü 13a, M_{17} 54a

(34): Ü 13a, M_{17} 52b, M_{18} 128a

1. atar: atılur M_{18}, M_{17}.

(35): Ü 13a, M_{17}52b

1. rū-yı: - M_{17}.

(36): Ü 13a, M_{17} 54b

1. baş ile: başla M_{17}.

37. SEHĪ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1- Gönül göziyle envār-ı ilāhī
Bu sāʿatde görür yoḳdur kemāhī

38. SÜHEYL

Mefʿūlü / fāʿilātün / mefʿūlü / fāʿilātün

1- Bir niçe kūşe atdı baña o nev-cevānum
Her kūşesi peyāpey āşüfte itdi cānum

39. MİNÛ-ÇİHR

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Maʿden-i gevherde tāc ü dāmeni bir vech-ile
Eyledüm pür fāḳadan şimden girü atmam gele

40. MESĪḤ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Gün yüzüñsüz burc-ı gerdūnda mehi nider göñül
İḳtirān-ı ḫālin ister rūz u şeb kemter göñül

---

(37): Ü 13a, M_{17} 54a
(38): Ü 13a, M_{17} 53a
(39): Ü 13a, M_{17} 55b
(40): Ü 13a, M_{17} 55b
Bu muamma MELĪḤ başlığı altına yazılmıştır M_{17}.
1. n'ider: n'eyler M_{17}.

41. NİZĀRĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Gözlerüm yaşı aḳar serv-i ḫırāmānum içün
Ṭaġılur gevher-i ter pār-ı perīşānum içün

42. ĀHĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- ʿĀleme ʿarz eyleyelden laʿl -i nābüñ cevherin
Dilber içün mi ḫunīnüñ dökdi cümle gevherin

43. MECD

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Meded yüzin gözüm görse peyāpey bir ḥuruf-ıla
O mehrū söyleşüp aldurmış iy dil mezhebin bile

44. NĪŞ-ZĀDE

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Bizi mihrüñ düşürdi çün bu deyr-i miḥnet-ābāde
Dem-ā-dem gün gibi devr eylesün iy māh-veş bāde

---

(41): Ü 13a, M_{17} 55a
(42): Ü 13a
(43): Ü 13a, M_{17} 55b
(44): Ü 13a, M_{17} 55b
mihrüñ: ʿışḳuñ M_{17}.

45. MECDÎ

Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün

1- Mecrūḥ-ı ḫançeri ölicek didi ol cevān
Sūsen bitürse yiri-durur ḫāki her zamān

46. ḤASAN

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Ḥūbdur gerçi ruḫ-ı zîbāy-y-ıla maḥbūbumuz
Ḳadd-i bālāy-ıla aḥsendür dilā maṭlūbumuz

47. ŞĀDÎ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Bezm-i ʿālemde meded çıḳmasun āhum odı
Çeng muṭribde ṭururken yaḳa şāyed ʿudı

48. NÛR

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Şol zamān kim mihr-i yār-ıla açıldı cān gözi
Baḳdı bu āyîne-i ḳalbe görindi meh yüzi

---

(45): Ü 13b, M_{17} 55b
Bu muamma MECD başlığı altına yazılmıştır M_{17}.
ölicek: olıcaḳ M_{17}.
(46) : Ü 13b, M_{17} 52b
1. dilā: velî M_{17}.
(47): Ü 13b, M_{17} 54a
(48): Ü 13b, M_{17} 55b

49. ḲĀSIM

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Yine bir ferde yanmaz nār-ı mihrile o meh-rūnuñ
Yaḳar cismini deryā-dil müdām altında gerdūnuñ

50. ŞEMS

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Bezm-i ġamda ġussa aḳıtdıysa gözüm yaşını
Ġuṣṣanuñ da ṣāf mey ezdi niçe kez başını

51. ṢĀʿİD

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Gitmeyüp iy şāh dilden fikr-i şemşīrün senüñ
Gözlerümden dem-be-dem ayrılmadı tīrün senüñ

52. AḤMED

Mefʿūlü / fāʿilātün / mefʿūlü / fāʿilātün

1- ʿUṣṣaḳa ḳūt-ı cāndur laʿl-i güher-feşānuñ
Dürr-i şemīn ile pür bir ḫoḳḳadur dehānuñ

---

(49): Ü 13b, M_{17} 54a
1. ferde: ferd M_{17}.
(50): Ü 13b, M_{17} 54b
1. ṣāf: ṣāfī M_{17}.
(51): Ü 13b, M_{17} 54b
(52): Ü 13b, M_{17} 51b

53. CĀBİR

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Neylesün dil bu ʿālemün şevḳin
Görmek isterse māverā ẕevḳin

54. FENĀYĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Deyr-i dehrüñ iy ṣanem her kūşesi bulur fenā
Dīde ḫurşīd-i ruḫuñsuz yaş dökerse dāyimā

55. TAḲĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Egnine şāl-ı seng-i dildārı almayan sefīh
İḥtirām iḥrāmını bulmadı mānend-i faḳīh

56. ḲUBĀD

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Dimeñ ḳaṣr-ı dilüñ ābād oldı
Baḳuñ her cānibi ber-bād oldı

---

(53): Ü 13b, M_{17} 52b, M_{18} 128a
(54): Ü 13b, M_{17} 53b
Dīde ḫurşīd-i: Dīde-i ḫurşīd-i M_{17}.
(55): Ü 13b, M_{17} 52b
(56): Ü 13b, M_{17}53b

57. ʿÖMER

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Merdüm-i çeşmüm beyāz-ı dīdede k'oldı ʿiyān
Meh yüzinde kevkeb-i ḫāline dönmişdür hemān

58. BAHĀDIR

Müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün

1- İy dīde ābıdur nihāyetsüz dür-i eşküñ ḳadar
Vardur dinilse baḥr-i bī-pāyānda olan ḳaṭreler

59. YÛNUS

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Olursa ʿışkınuñ yolında ṣādıḳ
Kemā-hī mihr-i yāra ire ʿāşıḳ

60. VELĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Rāh-ı ġamda niçe tozlar ḳoparup kıldı fesād
Ḥāṣılı āh-ı derūnuñ oldı iy dil gird-bād

---

(57): Ü 13b, M_{17} 55a
(58): Ü 13b
(59): Ü 13b
(60): Ü 13b, M_{17} 55b

61. BĀKĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Ḫasta çeşmüñ bağlama kim çekmesün iy ġonca-fem
Nergis-i gülzār-ı ḫaddüñ bāġda bī-ḥad elem

62. ḤASAN ŻİYĀʿ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Ġamunçün nüsḫa-i bī-ḥaddin ide dil raḳam ʿāşıḳ
Bulur bir nām daḫı ol raḳamdan dil olur fāʿiḳ

63. SAʿDĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Fenn-i cevrüñ o perī gibi ferīdī olamaz
Mihr göster diyicek didi ʿUbeydī olamaz

64. BİHİNĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Bülbülüñ cūşı zamānında kenār-ı çemeni
Seyr ḳıl gör nice çāk eyledi gül pīreheni

---

(61): Ü 13b
(62): Ü 13b
(63): Ü 13b, M_{17} 54a
1. cevrüñ: ḫüsnüñ M_{17}.
(64): Ü 13b

65. ḤASAN

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Gör iy ġamze n'iden ḳılıç bıçaġ olursa āḫir sen
Anı işle ki ola her zamān āzürde-dil düşmen

66. FEYZĀ

Müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün

1- Dest-i debīr-i derdle dil defterinüñ dem-be-dem
Her cānibinde işledi kendi işin mıḳrāż-ı ġam

67. ḤAMZA

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Ḥasretā derdā dil irince gerd-i rāh-ı vuṣlatı
Dīde kendin cezm ider k'ola perīşān ṣūreti

68. MEMĪ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Ṭaralmasun mı oldı tenk-ḫātır
O meh-rūnuñ dehānında dil āḫir

---

(65): Ü 13b, M_{17} 52b
Bu muamma Ḥüseyin başlığı altına yazılmıştır M_{17}.
(66): Ü 13b, M_{17} 54a
(67): Ü 13b, M_{17} 53a, M_{18} 128a
1. dil: - M_{17}/ Dīde: Didi M_{18}, M_{17}.
(68): Ü 13b, M_{17} 55b

69. RECEB

Müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün

1- Ger öykinürse görüp ol ḳadd-i bülendin şīvesin
Silküñ dıraḫtı ḳoparuñ dalın ḳomañ bir mīvesin

70. NEBĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Ḫāk olur yārüñ olursa maṭlabı
İy gönül başdan geçüp ten ḳalıbı

71. NAṢÛḤ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Ṣayd-ı māhī ḳaṣdına baḥr-i felekde ḫāl-i yār
Murġ-i māhī iletse ṣuya ḫōd aña ola şikār

72. AḲBABA

Mefʿūlü / fāʿilātün / mefʿūlü / fāʿilātün

1- Bāġ-ı ümīde ṭālib ḳaṣd itse açılurmış
İkbāl-i dil olınca her kūşe açılurmış

---

(69): Ü 14a, M_{17} 53a
1. şivesin: işvesin M_{17}.
(70): Ü 14a, M_{17} 55a
(71): Ü 14a, M_{17} 55a
1. ḳaṣdına: naḳdine M_{17}/ M_{17}'de bu beytin ikinci mısraı şu şekildedir:
Murġ-ı māhı iletse ṣuya ḫūd olur aña şikār
(72): Ü 14a, M_{17} 51b
1. ümide ṭālib: murād-ı ʿaşıḳ M_{17}/ olınca: olursa M_{17}.

73. TAḲĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Ebri ḳına ṣoḳup tīġini ol şāh-ı sitem
Ḫalḳı kesmekden eyā itmedi ḳaṭʿā bir dem

74. ʿÖMER

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Çünki derbānuñ olupdur işigünde iy şāh
Efser-i zer geyer ise yaraşur başına māh

75. ʿĀLİ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Ten-i ṣad-çākini ḫāk eyledi dem-beste-i ʿışḳ
Pārsā cāmesini istemedi ḫaste-i ʿışḳ

76. ŞEMSĪ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Görinen şaʿşaʿa ṣanma ruḫ-ı ḫurşīdde her bār
Dikildi şemʿ-i mihrüñ şemʿadān-ı mihre iy dil-dār

---

(73): Ü 14a, M_{17} 52b
(74): Ü 14a, M_{17} 55a
1. şāh: māh M_{17}.
(75): Ü 14a, M_{17} 55a, M_{18} 128a
(76): Ü 14a, M_{17} 54b

77. ʿABDĪ

Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Saña ḳarībüñ olup şād ḳalb-i maḥzūnı
Baʿīdüñ oldı muḫālif derūn ü bīrūnī

78. ḤASAN

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Gül-i ruḫsāruñuñ hevāsı senüñ
Gönlini yile virdi yāsemenüñ

79. ŞĀDĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Gör kimüñ var şarḳ u ġarb içre yıġınla gevheri
Aldı şehr-i vaṣlını sürdi niçe biñ demleri

80. ṢĀLĪḤ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Naẓar ḳılduñ kitāb-ı ḳalbüme iy gözleri sāḥir
Görüp başdan ṣafā-yı levḥin olduñ aşırı nāẓır

---

(77): Ü 14a, M_{17} 55a, M_{18} 128a
(78): Ü 14a, M_{17} 52b, M_{18} 128a
(79): Ü 14a
(80): Ü 14a, M_{17} 54b

81. ZEYN

Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün

1- İrişmedi riʿāyete bī-sīm ü zer olan
Şimdi bu yirde aḳçalıdur muʿteber olan

82.SÛZÎ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Naḳş bağladı sirişkümle temām
Kāse sīmā gözümüñ içi müdām

83. REVĀNÎ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Gevher-i ʿālīye idüp naẓarını o cevān
Ser-i rāhında ʿaceb cilveler eyler her ān

84. ʿİSA

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Her bed-aḫterle ṣaḳın gezme didüm
İncinüp gizledi ruḫsārın o māh
İki gün ḫal-i siyehkārı ile
Müjesi ucını göstermedi ʿāh

---

(81): Ü 14a
(82): Ü 14a, M_{17} 53b
(83): Ü 14a, M_{17} 54a
1. idüp: eyler M_{17}.
(84): Ü 14a, M_{17} 53b

85. AḲLÎ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Ṣarf oḳurmış bize ol ḳaddi elif ḳaşları med
Ḥarf-i ḥalḳuñ niçesini oḳıdı dün bī-ḥad

86.YÛSUF

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Anuñçün nāzük ü şīrindür eşʿārum benüm iy dil
Miyāniyle lebi ḥarfini ẕikr eyler pey-ā-pey dil

87. ʿÖMER

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Zülf-i ġarrāsını büküp dildār
Dāmenini hilāl ider hem-vār

88. ŞĀH

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Saḳlayup rūy-ı münīrin kūhkenden niçe yıl
Māh-ı şīrīn ʿarż-ı dīdār itmemişdür muttaṣıl

---

(85): Ü 14a, M_{17} 54b
(86): Ü 14a, M_{17} 56a
(87): Ü 14a
(88): Ü 14a, M_{17} 54b

89. BAHĀ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Maʿarif ehlini şanmañ ki ṭaʿn-ı düşmene fırlar
Nihāl-i mīve-dārı ṭaşlayup yapraġını ḥırlar

90. AYAZ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- İrişüp bezm-i ʿirfāna olup esrāra vāḳıflar
Mezāyā söyleşilse raḳs urur bī-ġāye ʿārifler

91. SİNĀN

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Meh-i nev sāʾil olupdur işigi ṭaşında
Dāʾim ekmek dilmeyeni götürür başında

92. ḲAYA

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- İki dāġuñdan göñül olmadı hergiz muẓtarib
Dāġ-ı dil üç mertebe olınca oldı münḳalib

---

(89) : Ü 14a, M_{17} 52a
fırlar: ḳırlar M_{17}.
(90): Ü 14a, M_{17} 52a
(91): Ü 14, M_{17} 54a
1. ekmek: etmek M_{17}.
(92): Ü 14b, M_{17} 53b

93. RECEB

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- O gül her cānibinde gösterüp seyyāre-i ḫāli
Temāşā eyleñüz bāġ-ı ruḫın bī-ḥad görüñ ḥāli

94. SĀDIḲ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Gerçi bir mūy-i ḫaṭṭ oldı o yüzde peydā
Müje-i çeşmi belā üzre belādur ammā

95. ḲĀSIM

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Katʿ ider mābeyni ḳılsam her zamān
Ol gözi ḳattāla ḳarşu çoḳ figān

96.YÛSUF

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Bu benüm göñlüm ṣafāyı görmedi
Ġayr-ı dil rūy-i cefāyı görmedi

---

(93): Ü 14b, M_{17} 53a
1. görüñ: görüp M_{17}.
(94): Ü 14b, M_{17} 54b, M_{18} 128a
1. bir: her M_{17}.
(95): Ü 14b
(96): Ü 14b, M_{17} 56a

97.BEDR

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Beñleri dāġı nihān olur mı sen sīmīn-tenüñ
Sīne ʿüryān perdeden bīrūn iki dāġuñ senüñ

98. BAYRĀM

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Āsumān kim āsitān-ı dilbere yüz sürmez ol
Dūr olaldan kendü māhın ġayrisinde görmez ol

99. DĀVUD

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Niçe yārüñ ʿaks-i ruḫsāriyle bulmışdur żiyā
Bir ocaḳdur göñlüm ammā ṣoñına irer fenā

100.FERZENĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- ʿAḳlı kāmil göre mi bir lebüñ-ile ḳandi
Baḳmadı ʿaḳlı keme şehr-i ṣafā ferzendi

---

(97): Ü 14b, M_{17} 52a
dāġı nihān: daġ-ı nihān M_{17}.
(98): Ü 14b, M_{17} 52a
(99): Ü 14b, M_{17} 53a
(100): Ü 14b, M_{17} 53b
Bu muamma FERDĪ başlığı altında M_{17}.

101. RAḤMETĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Ḳullaruñ idüp żiyāfet ol şeh-i mülk-i ṭarāb
Devr-i meyde niʿmeti aġza gelince yendi hep

102. YÛSUF

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Yüregüm ḫūnile ṭolsa demidür her sāʿat
Ḳaşlaruñ kūşeleri deldi begüm bī-ġāyet

103. RAḤMĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Eyledüm sīnede zaḫmı iẓhār
Ḳodı merhem oḳınuñ zaḫmına yār

104. ṢIDḲĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Ne ḳadar atarise saña yā miskin ḫāṭır
Gözleri oḳlarını bir yere cemʿ it āḫir

---

(101) :Ü 14b, M_{17} 53a
(102): Ü 14b, M_{17} 56a
1. demidür: yir midür M_{17}.
(103): Ü 14b, M_{17} 54a
1. zaḫmı: zaḫmuñ M_{17}.
(104): Ü 14b, M_{17} 54b
Bu muamma ṢADRĪ başlığı altında M_{17}.
1. saña yā: saña be M_{17}.

105. ŞEYḪ KEMĀL

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Şāḫ-ı gül meyle olursa her ān
İy boyı serv-i gülistān-ı ṣafā
Cinsi cinsi ile maḳṣūdınca
Oturur ehl-i ġınā vü fuḳarā

106. BUDAĠ

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Alduñ iy şeh çü tīġ-i ġamzeñle
Bir niçe ḫastanuñ dil-i çākin
İki zülfüñle bir iki kerre
Eyle soñında gönlüni sākin

107. YÛSUF

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Bu ʿālem gördi ḳalmaz ne gedāya ne cihān-dāra
Didi peyveste ʿuryān ol dil-i āşüfte ben zāra

---

(105): Ü 14b, M_{17} 54b
1. olursa: ururs a M_{17}.
(106): Ü 14b, M_{17} 52a
(107): Ü 14b, M_{17} 56a

108.SEYF

Müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün / müstefʿilün

1- Ser-geşte ḳılduḳda firāḳuñ sen şehüñ ṭāliblerin
Zülfüñle ḳaşuñ gösterür derd ü fenā cāniblerin

109.BUDAĠ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Çarḫa varup bilmem āh-ı pür-şerer
Dā'imā yel mūmını ḳanda diker

110. ʿÖMER

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Cevr iden cānāne meyl itmez bu dil
Gözle ṣūret gösterende muttaṣıl

111. YÛSUF

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Göricek rūy-i mihr-i rūşeni dost
Efser idindi kendüye anı
ʿArż iderse yüzini çarḫ-ı berīn
Yaşmaġ ider hilāl-i tābānı

---

(108): Ü 14b, M_{17}54a
(109): Ü 14b, M_{17} 52a
(110): Ü 14b, M_{17} 55a
(111) :Ü 14b, M_{17} 56a

112. BEHĪŞTĪ

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Vardı bāde pey-ā-pey iy dil-dār
Aldı meclisde būseñi her bār

113. ŞEMʿĪ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1- Görelden yüzüñ iy teni sīm ḫāliṣ
Görür kendüni gün digergūn ü nāḳıṣ

114. YÛSUF

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Sen şehīçün ölmege şunlar ki tedbīr itdiler
Başı üzre dillerine tīġlar yir itdiler

115. YÛSUF

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- ʿĀlem-i mihrüñ görür her kim ider
Mihr-i ʿālem-tāb-veş bī-ḥad sefer

---

(112): Ü 14b, M_{17} 52a
(113) :Ü 15a
(114): Ü 15a, M_{17} 56a
(115): Ü 15a, M_{17} 56a, M_{18} 128b

116. YÛSUF

Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün

1- ʿIşk ehline ne ḳaldı gör ol zülf-i tīre-gün
Siḥr eyleyüp göñüllerini imdi ser nigūn

117. TAḲĪ

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Çeşm-i ʿāşıḳ sirişkile meşḥūn
Eyledi gevherin fütāde füzūn

118. YÛSUF

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Seyr iden yaşum içinde ʿaʾide yüzin görür
Yüriyen deryā yüzinde fāʾide yüzin görür

119. VELĪ

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Zār iden ḳalbi şimdi ḫaddüñdür
Evveli iki zülf ü ḳaddündür

---

(116) :Ü 15a, M_{17} 56a
1. imdi: itdi M_{17}.
(117): Ü 15a, M_{17} 52b, M_{18} 128a
(118): Ü 15a, M_{17} 56a
(119) :Ü 15a, M_{17} 55b

120. LAṬĪF

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Ṣanma diller yaluñuz şimdi gamı bendeñde
Zār-ı dil ḫasta nigūn ser ezelī kendinde

121. ḪÜSREV

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Irmayup hergiz ʿadūlardan gözüñ
Gösterürsin her ṭarafa bī-ḥad yüzüñ

122. YÛSUF

Mefʿūlü / fāʿilātü / mefāʿīlü / fāʿilün

1- Yāruñ gibi ne geldi meh-i burc-ı ʿayş ü ẕevḳ
Sencileyin selefde ne muḥtāc-ı mihr-i şevḳ

123. ORUÇ

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Dime kim ola ol perī-rūnuñ
Ruḫı resminde māhı gerdūnuñ

---

(120): Ü 15a
(121): Ü 15a, M_{17} 53a
(122): Ü 15a, M17 56a
1. M_{17}'de bu beyit şu şekilde yer almaktadır:
Yārüñ gibi ne geldi şeh-i āsumān cenāb
Sencileyin selefde ne muhtāc āfitāb
(123) :Ü 15a, M_{17} 52a
1. ola: olmaz M_{17}.

124. İMĀM

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Görinelden ol güzeller şāhınuñ kākülleri
Zümre-i ʿuşşaḳuñ olmışdur yamān göñülleri

125. RAMAŻAN

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Çeşm-i pür-ḫūnda ḳaṭre vāfir olur
Odda közde şerāre ẓāhir olur

126. AḤMED

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Ġark idüp dünyāyı gözden şöyle aḳdı muttaṣıl
Görmedi bir kendüsinden maʿādāyı ḫūn-ı dil

127. RAMAŻAN

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Yāra ehl-i diller içre ḳıldı düşmen dür-niṣār
Geçdi ol gevherden āḫir rinde meyl itdi nigār

---

(124): Ü 15a, M_{17} 52a
(125) :Ü 15a, M_{17} 53a
(126): Ü 15a, M_{17} 51b
(127): Ü 15a, M_{17} 53a
1. Geçdi: Ḳaldı M_{17}.

128. YÛSUF

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Ḫadd-i pür-ḫālüñ ki bī-ḥad görine görmez hemān
Kevkeb-i dürr-ile rūy-ı māhı saḳf-ı āsumān

129. HİLĀLĪ

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Rūḥı bī-ḥad helāk ider yaña
Ḳaḳıyup gitse yār bir yaña

130. CĀMĪ

Mefʿūlü / mefāʿīlü / feʿūlün

1- Dirlerse saña benüm efendim
Bed-ḫˇāh ʿadūlarıña ḥaddin
Ehliyle ne iḫtilāṭ idersin
Meydāna kemālini getir sen

131. SELĀM

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Eylemezsin ḳuluñuñ şiʿrine iy şāh naẓar
Getirince kişi ortaya sözi başı döner

---

(128): Ü 15a, M_{17} 56a
(129): Ü 15a, M_{17} 55b
1. Rūḥı: cān-ı M_{17}/ ider: idüp M_{17}.
(130): Ü 15a, M_{17} 52b
(131): Ü 15a, M_{17} 53b, M_{18} 128a
1. şāh: māh M_{17}, M_{18}.

132. YÛSUF

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- O şāhuñ çeşm-i merdüm-efgeniyle cenk iden gitdi
Elin cāndan yudı tīġi kemānı tīri terk itdi

133. BİLĀL

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Çün baña incinmedi ol şāh-ı ʿālī-menzilet
Ṣunduġı dem zülfi ucın yana aldı ʿāḳıbet

134. VEYS

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Düşmenüñ başı gidüp tek ire ḳalbine fenā
Öliyorken ne oḳurlarsa rıżamuz var aña

135. YÛSUF

Mefʿūlü / fāʿilātün / mefʿūlü / fāʿilātün

1- Mihr-i cemālünile māh-ı sipihr-i gerdān
Peyveste bir ṭarafda ser-geşte kendü her an

---

(132): Ü 15a, M_{17} 56a
1. çeşm-i merdüm-efgeniyle: çeşm ü merdüm-efgeniyle M_{17}.
(133): Ü 15a, M_{17} 52a
(134): Ü 15a, M_{17} 55b
1. tek: hem M_{17}.
(135) :Ü 15a, M_{17} 56a

136. ʿADNĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Derd-i tīrüñ yaralar şerh idemezken açdı fem
Cāma ser-gerdān olan yirde n'iderler dem-be-dem (?)

137. YÛSUF

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Her şeb iñlerse ʿaceb mi yüzini ḫāke sürüp
Gün yüzinde sevdi dil dāmān-ı zülfüñi görüp

138. ŞĀH

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Ḳara yazuları ḥaḳḳında dili çāklarun
Bir kitāb eyledi zülf-i siyehin cānāna
Cümle maʿnāları ehl-i ġama şāmildür od
Nıṣf-ı maʿnīsini kendünde görüpdür saña

139. NEBĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Ḳāmetin gördi hemān māh-ı felek pencereden
Bī-ser ü pā ser-i kūyında idindi mesken

---

(136): Ü 15b
(137): Ü 15b, M_{17} 56a
(138): Ü 15b
(139): Ü 15b, M_{17} 55a, M_{18} 128b

140. BĀLĪ

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

1- Her kim ister şeref ü rifʿate olmaḳ vāṣıl
Görmesün kendüyi bālā ola tā kim ḥāṣıl

141. ṢADR

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Dām-ı zülf ü tīr-i müjgān-ı siyāhundur müdām
Ṣayd-ı mürġ-i cānda bī-dāne olanlar bi't-temām

142. NİHĀNĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Ben ṭururken ġayrılar terkin urur cān u tenüñ
İy nihāl-i tāze ḫāk-i pāyüñ olmasun senüñ

143. ḲALB-İ GÜL

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Didiler gönlün nice oldı zamānuñ kāmili
Ol faẓilet ṣāḥibi ḳıldı didüm ḥāṣıl dili

---

(140): Ü 15b, M_{17} 52a, M_{18} 128a
şeref ü rifʿate: şeref-i vuslata M_{18}/ ḥāṣıl: vāṣıl M_{18}.
(141): Ü 15b, M_{17} 52b, M_{18} 128a
Bu muamma ḤAYDAR başlığı altında M_{17}, M_{18}.
(142): Ü 15b, M_{17} 55a
Bu muamma NİHĀNĪ başlığı altında M_{17}.
1. urur: urup M_{17}.
(143): Ü 15b

144. İSḲĀT-I ʿAYNĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Baḥra gir iy sāḥib-i dil çıḳ bir ucından anuñ
Gör nihāyetsüz düri lafẓına bendesin anuñ

145. İSKĀT-I MİŞLĪ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Görinmez encüm-i ḳadrinde kūy-ı cāmiʿ-i eflāk
Debir-i çarḫ-ı māhı anda nice göstere bī-bāk

146. Bİ-İSM-İ AHMED

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Yoluña başın virür bī-gāye rāḥat isteyen
Hāk-i pāyüñ talibidür tāc-ı devlet isteyen

147. TAḤLĪL

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- ʿAceb mi medḥüñe olursa cell-i himmetüñ mebzūl
K'olur zīrā o bī-ḥad medḥden ḥācāt-ı dil makbūl

---

(144) :Ü 15b
(145): Ü 15b
(146): Ü 15b
(147): Ü 15b

148. TAḤLĪL

Feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Cūy-ı cūduñ ki ḫalk sāʿilidür
Baḥr [ü] deryā anuñ muḳābilidür

149. TERKĪB

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- Nice īṣār ider faẕl ehline ḥikmet leʾālini
Temāşa eyle gel dīde dil-i deryā meʾālini

149. TEBDĪL

Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün

1- Maʿarif ehli olup cemʿ itdiler şābāş
Maḥāmidüñde dili gör ki oldı cümleye baş

150. TANṢĪṢ VE TAḪṢĪṢ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1- Geçer eyyām-ı lüṭfıyle zamānuñ
Eger ḥamd üzre olursa zebānuñ

---

(148): Ü 15b, M_{17} 51b
Bu muamma M_{17}'de AḤMED başlığı altındadır.
(148): Ü 15b, M_{17} 53a
Bu muamma DĀVUD başlığı altında M_{17}.
1. me'ālini: miṣālini M_{17}.
(149) :Ü 15b
(150): Ü 15b

151. KİNĀYET

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Bāb-ı mihrābında iy dil sācid ol
Vech-i aḥsenle hemīşe ḥāmid ol

152. TE'LĪF-İ İMTİZĀCĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Heft deryā devr ider dünyā yüzinde āfitāb
Olmaz ammā baḥr-i fażluñda muḥīṭ kimm-i ḥabab

153. TE'LĪF-Ī İTTİṢĀLĪ

Mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1- İderken dehri ṭabʿ-ı pāki nūr-ı ʿilm-ile rūşen
Felek ṭaḳında ʿālim görmedi mihr ü mehi aḥsen

154. TAṢḤĪF

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Dili ḫāme-veş bel bağlayup evṣāfuña iy nīg-nām
Döndi ser ḫāme-ṣıfat bī-ġāye medḥüñçün müdām

---

(151): Ü 15b
(152): Ü 15b
(153): Ü 15b
(154) :Ü 15b

155. ḲALB-Ī BAʿŻ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Şaḥne-i ʿadlüñden elḥaḳ ḫavf ider gerdūn-ı dūn
Cāmı el ucıyla ṭutar muttaṣılca ser-nigūn

156. ŞĀH EFENDİ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Bir yalıñ yüzlü kenār itmekçe vardur ʿālemi
Ḳış güninde ḥaḳ budur āteş-kenārın olmada

157. ʿAŞḲĪ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- ʿIşḳ-ile endūh-ı ġam dilden gider
Görmeyen ʿışḳuñ yüzin gördi keder

158. ḪÜSREV

Mefʿūlü / mefāʿīlü / mefāʿīlü / feʿūlün

1- Ḳabil mi senüñ meh ola ḳarşında nümāyān
Bir kez hele mirʾāta baḳ iy Ḫüsrev-i ḫūbān

---

(155) :Ü 15b
(156) :Ü 15b
(157): Ü 16a, M_{17} 55a, M_{18} 128b
(158): Ü 16a

159. RÜSTEM

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Didim iy māh ruḫıñda ne ḳadar ḫālüñ vār
Didi Rūm içre yüri var ʿArab'ı eyle şümār

160. ʿUBEYDÎ

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1- Çeşm-i bîdārumda ʿaks-i dest ḫūn ālude mār
Zevrāḳ-ı ṣafāda ṣan bir deste güldür tābdār

---

(159): Ü 16a, M17 53a
Bu muamma sadece M_{17}'de bulunuyor.
(160) : M_{17} 53b
Bu muamma sadece M_{17}'de bulunuyor.

FARSÇA MUʿAMMĀ VE LÜĠAZLAR

1. ṬAYYİB

نام یارم سه حرفت شد بیرنج
هر یکی را در حساب پنجاپنج

2. KEMĀL

پیش عکس لب تو هیج بود آب حیوان
عکس که دست تصور حضر اندر ظلمات

3. FĀNĪ

اگر نبود غمت همخانهٔ مارا
نباشد گنج در ویرانهٔ مارا

4. SENG-PUŞT

چیست آن قلعهٔ روان بدودر
واندر او شخص اژدها پیکر

قلعه یا اوست هر کجا که رود
مرده را زنده می کند بنظر

---

(1): Ü 16a
(2): Ü 16a
(3): Ü 16a
(4) :Ü 16a

5. MUʿAMMA

بردی دل من تورا ز جان می خواهم
وز کم شدۀ خوِش تو را می خواهم
سر مصرع حرف کدام پردازی
هر چیز که پیدا شود ان می خواهم

6. LÜGAZ

دیدم دو مرید که بهم عربده کردند
هر دوز یکی جنسند هم شکلند همتا

افتاده یکی مردۀ پوشیده میان شان
این کرد ی دوحمله وان کرد مدارا

خونی بچکید از لب آن هر دو مرید
افتاد بدان مردۀ پوشید شد احیا

تاکان یکی پیر ضعیف آمده لاغر
بگداخت وامق صفت اندر غم عذرا

---

(5): Ü 19a
(6) :Ü 16a

یک بوسه بر آن مردهٔ پوشید ه خبان زد
کز بوسهٔ او گشت جوان چون ید بیضا

(Ü 18a)

ورق وصولنده کرکدر که
عجله ایله تحریر اولور که
قصورینه نظر اولنمیه
تحریرا فی شهر شعبان المعظم

١٢٣٦

٢

٩

(Ü 18a)

Varaḳ vuṣulünde gerekdür ki
ʿacele ile taḥrīr olur ki ḳuṣurına
naẓar olınmaya. Taḥrīren Fī
şehr-i Şaʿbanü'l-muaʿẓẓam

YIL	AY	GÜN
1236	9	2

Ü 18a: Bu kayıt ayrı bir sayfada yer almaktadır, talik hatla yazılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM: METNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE NESRE ÇEVİRİSİ

KASİDELER

1. KASİDE

1. Meleklerin himmet rüzgarı bir seher erişip tabiatimin bahçesini cennetin gül bahçeleri gibi açtı.

2. Gönül goncasından marifet gülleri yüz gösterip arşı yuva [bellemiş] bülbülün şavkı ortaya çıktı.

3. Çam fıstığına benzeyen kalbin aynası açıldı. Şeker saçan tabiatim de o aynaya bakıp şirin dilli papağan gibi dile geldi.

4. Gönül kanıyla yazdığım şiirlerimin mısraları şiirimin gül bahçesinde bir bir erguvan fidanları diktiler.

5. Ey bahçıvan, her elif, bir uzun servi; cim, zülf-i nigar bitkisi; ayın nergis; mim, mühür goncası oldu;

6. Ben bostanın yeşilliğini seyr ederken her sözüm bir Bostan hatta çimenlik olmuştu.

7. Öyle bir zaman geldi ki felek, sarı güle [benzeyen] aydınlık güneşi Kova [Burcu'nda] batının kuyusuna indirdi;

8. kara kaygıya batıp miskin altın başağı dünyaya sundu ve genç yaşlı [herkes] şaşırdı.

9.O gece rüyamda bu hikmetleri gören kalbin [sırları] âlemin gözleri önüne sunuldu.

10. Edirne Şehrinin Baharistân'ının özelliklerini, Sâdî yazsa bin Gülistana benzer.

11. Ben o şehri her köşesinde gönül çelen tâklar varken feleğe nasıl benzeteyim.

12. Ben o şehrin yanında bir güzel düzlük gördüm ki havası canlara sonsuz hayat verir.

13. Amber kokulu toprağı ile güzel kokulu miske gerek bırakmaz; çimenliğiyle zümrüt renkli ırmağın bir örneğidir.

14. Bütün keşif erbabı ile büyük melekler zümresi o yüce şehirden bu gönül çeken yere geldiler.

15. Her birinin gümüşten elinde bir altın tabak, saf bir şekilde ama aynı cihanın güneşi [gibidir].

16. Çoğunu yıldızların dualarının nurları doldurmuş. Nicesini insanların ve cinlerin saçtığı çiçekler süslemiş.

17. Kimi irfan övgüsünün lâliyle dopdoluydu kimi himmet incisi ile zengin bir hazine olmuştu.

18. Başımı ayak edip usûl ile yüzümü yüz yerde yere koyarak yanlarına vardım.

19. Dedim ki "ey yüksek sırlar alemini bilenler, bu benim gördüğüm ne hikmettir bana söyleyin".

20. Dediler ki "ey kainatın nükte kapılarının dilencisi ve kün fe-kan zümreleri, sırları keşfin müridi,

21. Celal sahibi Allah, belki lutf edip bu safa veren şehre bir yüce dergahın hakanını göndermiştir.

22. Marifette Bâyezid, nazımda vaktinin Şahî'si, ilimde şahların sultanı, adalette Nûʿşinrevan'dır.

23. Adaleti ve nurları zulmün karanlığını [aydınlatsa ve] gamlıların kederli hatırlarını bahtiyar etse gerektir.

24. O iyi tâlihli yüce şâhı karşılamak için bu gönül açıcı makama can ile yürüdük.

25. Bu elimizde çatı gibi tuttuğumuz tabakların her biri gaybın bahar hazinesinden bir işaret verir.

26. O cihan şahının ayağının temiz toprağına gelince hayra gelir diye [onun ayağına] bolca ikram etmek gerek.

27. Hazreti Şehzâde bahtiyar sultan Bayezid, yardım eden ve yardım beklenen Allah, devletini ve ömrünü artırsın

28. Sen öyle yüce mertebeli bir sultansın ki değersiz varlığımız izzetinin geniş yolunda bir toz zerresi sanılır.

29. Yüce köşkünün tuğlası cennette Rıdvan'ın tahtıdır. Kusursuz kasrının lambaları cennet hurilerinin gözlerine benzer.

30. Ey yüce mekan sahibi hüsrev, göğe senin kasrından bakanlar güneşi kuyu içinde yuvarlak [şekil almış] su gibi gördüler.

31. Şüphesiz, denizin her bir damlasından inci çıksa dünyaya hediye ettiğin incilere yetişemezler.

32. Gökteki aydan denizdeki balığa [kadar her şeye] nimetin erişse şaşılır mı? Cömert elinin bulutu derin denizlere sofra indirdi.

33. Terazi burcunda doğan güneş değildir; [o] göklere ihsan ettiğin altını teraziye koymaktadır.

34. Felek her gece devletinin kapısında dolaştığı için teninde yıldızdan ter taneleri görünse ayıp olmaz.

35. Alemi aydınlatan güneş her seher ona, terini silsin diye [şafağın] altın süslemeli bir mendil sunar.

36. Ey şâh, Samanyolu, feleğin elinde ayın mumuna karşı baştan başa açıp baktığı övgü mektubundur.

37. Nun harfi atının toynağının nalıyla beraber anılamaz. Hilal ile üzenginin tarzı aynı dizginde tutulamaz.

38. Dünya âdil sözüyle emniyetle doldu. Güvercinler doğanın gözünü yuva edinse yeridir.

39. Eğer vasıflarının kitabının yapraklarını saymaya kalksam sınırsız denizler parmağımı ıslatmaya yetmez.

40. Bu zavallı Ubeydî toprağa düşmüş bir cevherdir kaldır onu, hiçbir zaman ayağa düşmüş bir hâkir olmasın;

41. ey mesut Padişah, gerçi senin Lütufların yanında bir mücevheri topraktan yukarı kaldırmanı [istemek] utanılacak şeydir.

42. Ubeydî'nin ağzını altın ile doldursan ne olur; gonca gibi ağzını devamlı seni övmek ve methetmek için açmaktadır.

43. Ey cihangir, insaf sahibi, cömertlik iklimini şahı, her yerde Allah'tan isteğim şudur ki:

44. Ömür güneşine asla zeval gelmeyip Cebrâl (AS)'in en uzun kanadı sana gölgelik olsun.

2. KASİDE

1. O cihan şahı, saltanatı yeniden ihya edip kainata sultanlık gösterisini izletti.

2. Kişiliğinin temiz nurlarıyla cümle ufuklar ve saltanatın izzeti, şevketi, dünyası doldu.

3. Saltanatın taze çimenliğinin servisi, lütuf gölgesiyle alemi refaha kavuşturdu.

4. Sultanlık ona verildiğinde anlaşıldı ki önceki sultanlar onun kadar kahraman değildirler.

5. O yüksek saltanat âleminin yükselen ülkesinde yıldız askerlerini sayan bir padişahtır.

6. Felek takında görünen güneş midir yoksa onun parlak sultanlık sarayının küçük [bir] parçası mıdır;

7. ya da Hakk'ın saltanatının lütuf rüzgarı ile devamlı açılan, gönül alan bahçesinin sarı gülü müdür;

8. yahut sultanlığın safa arttıran saflaşmış şarap ile dolu gönül açan kadehi midir?

9. yahut da [felek] bir altın topunu hazırlayıp sultanlığın hükümdarının sikkesini nakışlamak için döndürmekte midir?

10. Bahtiyar sultan, adaletine sığınılacak şah, sultanlığın gönlünü süsleyen tacı giymiş hakan,

11. huzuru Zühal makamı olan Sultan Selim mekânı sultanlığın tahtı olmuştur.

12. Senin selim ve temiz yaratılışının aynası, saltanatın güzel suretinin aksini yansıtan aynadır.

13. Cihanın Süleyman'ının tahtında oturan bir hükümdarsın, saltanata yüksek hükümler seninle geldi.

14. Saltanat tuğrası senin emsalsiz isminle şöhret kazanıp yükselişinin doruğuna erişti.

15. Saltanat muamması, adaleti ve iyiliğin tamama erip namın yayılmaya başlayınca sana açıldı.

16. Saltanatın kara sevdâlıları, senin başına nice kara belaları getirdi.

17. Her kim sana karşı saltanat davası gütse senin kılıcının hükmü onun kavgasını bitirir.

18. Senin askerlerin zırh giyip, harp meydanında saltanatının engin denizlerinin dalga vurması gibi düşmanla çarpıştı.

19. Ey şah! atının nalının çivileri nerede iz bıraktıysa orada saltanatın süreyya yıldızları doğdu.

20. Allah, hayli zamandır muradın [olanı] verdi; bu saltanat için şerefli zatınız minnettardır.

21. Ey şah, saltanatın güzel elbisesi sana çok yakıştı, daima üzerinde kalsa yeridir.

22. Saltanatın parlak bükümlü kılıcı, belinde yanında asılı olmakla ebediyete kadar seni korumayı murad eder.

23. Ben o Ubeydî'yim ki daha önce ayağının toprağına güzel bir saltanat kasidesi sunup,

24. o kasidede "Allah'ın yardımıyla saltanat ihsanı sana verildi" demiştim.

25. Sözüme sadık kaldığım için beni bugün muradıma erdir ey yüksek saltanatın şahı.

26. Ey huzuru ay gibi parlak ve saltanatı güneş kadar apaçık olan sultan, evladım ile keremlerinin duacısıyım.

27. Tarihin sayfasına senin için bir harf yazan kimse tığ ile saltanatın için [taştan] tâk traşlamış gibidir.

28. Karşında saltanatına denk bir sini tutulsa her cevherinin kıymeti dünyalara değişilmez.

3. KASİDE

1. Meşrebi Hızır'a benzer, Hz. Muhammed'in ahlakı ile ahlâklanmış [olan] fazilet erbabının baş kumandanı ve olgunluk ülkesinin sahibi,

2. zamanın eli zer mühreyle feleğin yapraklarını cilalasa da senin vasıflarını feleğin yapraklarına sığdırmak imkansızdır.

3. Hilâl, Utârid fikirlerini söylerken [onun karşısında] ufalanmıştır; gökte hayretinden ağzı açık kalmıştır

4. Eğer güneş senin parlaklığından ışık toplasaydı felek sahasında ona asla zeval gelmezdi.

5. İlim meydanında kiminle çarpışsa ona her elif bir ok her nun bir yay olur.

6. Övgü için harflerden yardım isteyince mimin ağzı açık kaldı, dal dertlerden bunaldı.

7. Onun söz incileri gibi güzel bir mücevher bulmak mümkün mü? Sözlerin bahtiyar şahın kulağına inci küpe olsa yakışır.

8. Ya Rab, onun aklı nasıl bir saf aynadır ki her an bâkir mânaların cemâli görünür.

9. Celal eğer onun yaradılışının süvarisinin hazinesini görseydi atının önünde seyisi olurdu.

10. Hayal dalgıçları, senin fazilet ve olgunluk denizinin dibine erişmek için yüz yıllarca dalsalar [da] oraya ulaşamazlar.

11. Senin olgunluğun karşısında sözler kusurlu, ömür kısa, akıl şaşkın, konuşma lal kalır, gönül nasıl olgunluğunun vasıflarını yazabilsin.

12. İhtiyar felek ustası, güneş ışıklarının ip tellerini senin fazilet bağına atsa bile onun genişliğini ölçemez.

13. O mana denizinin beyan kaleminden sızan damla, mana güzelinin yanağına ben olsa yeridir.

14. Denizler senin yaradılış bağının havuzuna susamışlardır. İnci, senin cevherli sözlerinin halka armağınıdır.

15. Onun tabiatının tavus kuşu ne zaman yürüyüp kanatlarını açsa Arş-ı azam dergahını gösterir.

16. Eğer kuzey rüzgarı senin yaradılışının rüzgarına karışmış olsaydı dünya bağında misk kokulu olurdu.

17. Onun zemini yanında ihtiyar felek sersem bir çocuk gibi kalır; onun temkinli eli [çocuğun] kulağını çekse ayıp mıdır?

18. Temiz Müslüman bir zatı. aldatıcı sözlerle aldatmaya [çalışanların] renkli sözleri sebebiyle yüzleri kızarır.

19. Allah'ın yaratıcı sanatı, sadef seni övmek için fazilet denizinde ağız açmasaydı onun dişlerini inci yapmazdı.

20. Gönül Yakub gözlerine, [gubârî] hattının tozlarını sürme diye çekse manâ Yusuf'unu görür.

21. Sanılır ki güneş aklının nurlarına kıyasla bir zerredir; o, günün aydınlatan ışığına nisbetle karanlık geceye benzer.

22. Akıllar, mana güzelini yakalamakta acizken [o, güzelin] ayağına yazısının çizgisinden kara [bir] pranga vurdu.

23. Celâlinin döşenmiş köşkü [ne] hoş yüce bir dergahtır; orada yedi gezegen zümrüt tâk [üzerinde kapı önünde duran] ayakkabı dizisi [gibidir].

24. Gerçi kalemin dili senin bıçağınla kesilmiştir ama [yine de] papağan gibi tatlı sözler söylemektedir.

25. Mücevher saçan kalemi inci ve tatlı su kaynağıdır. Yazdıkları her zaman manaya susamışları doyurur.

26. Fâzıllar, ilim meclisinde güzel sıfatlarının faziletli sofrasından yerler.

27. Yazıdıklarının temellerine fazilet ve olgunluk kaleminin sütunu destek olmasa unutma rüzgarı onu sarsardı.

28. Yaratılıştan şirin sözler doğurmak bahşedilen bir kimseye senin temiz ismini işaretler ile söylemek layıktır.

29. Ey perişan halim, haddini bil onun övgüsünde sınır yoktur. Olgunluk ehli onun ayağını görünce övgü ile öper.

30. Her güzel kitabı bir marifet Bostan'ıdır; satırları dikilmiş ağaç, noktaları ise meyveleridir.

31. Yardımcısı, kalem ve sihri, sihr-i helal olduğu için dünyada başkalarına yazmayı haram etmiştir.

32. Temiz yaradılışı zamirler ilmine vakıf olduğu için soru sormak isteyene daha sormadan cevabını verir.

33. Ubeydî, dergahının toprağının iksirine yüz sürünce işini altın ettiği için Allah'a minnettardır.

34. Ayağının toprağının cevherine ulaşamayan taliplerinin mihnet gören gözlerine devlet yüzü görmek imkansızdır.

35. Onun sıfatlarını saymaya sınır yoktur ey gönül lafı uzatma; izzeti ve ömrü için dua etmekle meşgul ol.

36. Dünyada saatler, günler, aylar geçtikçe nice saatler gün, günler ay, aylar yıl olacaktır.

37. Devlet feleği muradının kutbu üzerinde dönsün, asla izzet güneşine zeval gelmesin.

4. KASİDE

1. [Allah] senin, doğrulukta akranların arasında önde gelen [bir kişi] olduğunu gördüğü için senin zamanına hemen kurban bayramını yetiştirdi.

2. Köyünün ufkunda görünen şafak kızıllığı değildir; kesilen kurbanların kanının rengi ile göğün eteği kızarmıştır.

3. Felek, o kanı, safa veren kapının toprağına ulaşamasın diye önünden güneşin battığı yere döktü.

4. Mars, boğayı bu ışıltıya kurban ettiği için feleğin meydanı kan ile doldu.

5. Eline bayram tebriği ile altın alıp nimetlerle halkı doyurup ihsanlar buyurdu.

6. Gece yıldızlar parlak güneşten aldığı altınları saçtı.

7. Hüner, fazilet ve olgunluk feleğinin güneşi ne güneştir onun zerresi ile parlak güneşin zerresi bir sayılır mı.

8. Onun aklı kendisine ilmin inceliklerini Cebrail (AS)'in Hz. Muhammed (SAV)'e Kur'an'ı okutuşu gibi öğretti.

9. Onun cevher saçan tabiatı eğer bilinmeyenlerin ortaya çıkış yeri olmasaydı rumuz ilmi bu bilinmeyenleri aydınlatamazdı.

10. Eğer zaman Hz. Yahya'yı devrimize getirse senin şahsının faziletlerini görüp çırağın olurdu.

11. Âlimler dünyada özürlüleri ayıplamasın çünkü onları aksatan latif tabiatından utanmalarıdır.

12. Senin tabiatinle cevherlerle dolu denizler bir olabilir mi. Damla ile Rabbânî ilimlerin okyanusu kıyaslanır mı.

13. Deniz içinde cevherlerin çok olması büyük hikmet midir? Senin sözünün incisi cevher içerisinde denizler saklar.

14. Mânâlar senin iyi yaratılışının cevher kaynağından çıkalı beri, soru soranlara cevabın erişir.

15. Soruların, bilenleri cahil; cevapların, cahilleri bilgin kıldı.

16. Dokuz dönen feleği hikmetli yaradılışının önünde görünce dokuz kubbeli [medreseye] benzettim.

17. Tabiatın, ilim şahının ulu sarayı, unsurların o sarayın temelleridir.

18. Samanyolu terazinin iki kefesinin ipi olsa onun faziletlerinin ağırlığını çekemez.

19. [Unvan] heveslisi eğer ünvanı bulmak isterse [senin] atının toynağının izi için başını eğsin.

20. Fazilet baharını tabiatinin rüzgarı canlandırınca Sâdî bile bu Gülistânı gördü.

21. Ubeydî güzel vasfını öyle bir şekilde anlattı ki Hassân'ı güzel edâlı söyleyişte dilsiz kıldı;

22. Molla Câmi devrine gelseydi, şiir meclisinin elden ele dolaşan kadehi olurdu.

23. Allah seni fazilet şahı kıldığı için yakın zamanda irfan sarayının avlusunu makamın etsin.

24. Kalp Safâ'sı ve Merve hakkı için sana hamd eden hacılar Harem-i Şerîf'e geldikçe;

25. rahmet melekleri ile yardım sever kişiler devamlı kapının bekçileri ve duacıları olsunlar.

5. KASİDE

1. Ey kelam seven arif, kulağım cevher dolsun istersen dinle.

2. Nice zamanlar seferlerde bulunup dünyayı köşe bucak gezdim;

3. hiç Eski Zağra gibi hoş ve latif bir yer görmedim.

4. Toprağı misk gibi, havası amber kokuları saçar, ateşi lâl, suları Kevser'e benzer.

5. O şehrin öyle gönül alan güzelleri var ki parlak ay o [şehre] yüzünü sürer.

6. Türlü bigilerin ehli, uleması ve fenlerin sahipleri,

7. salihleri bu tekkede sabah akşam yaratıcıyı zikrederler.

8. O şehrin her ejder yüzlü sipahisi düşman zümresini kırıp geçirir.

9. Halkın kalan kısmı ise ihlas ile gönüllerini altın gibi halis kılmakla vakit geçirirler.

10. Bahar mevsimi gelince buradaki her ağaç feleğin kubbesine [doğru] döner.

11. Gülşeninde binlerce bülbülü var, güllerinin ne kadar olduğunu [var] sen hesapla.

12. O şehrin meyvelerinin sonu yoktur lâkin armudu hepsinden hoş ve tazedir.

13. Önce Tizce [armudunu] söylemek gerekir ki [onun] önüne geçer bir meyve yoktur.

14. Her meyve sergilenen mallardan olduğu için onları görünce bu armut gözümde tüter.

15. [O şehirden] bir sepet armut ve incirini bulursan cana değer; ne [pahasına] olursa al.

16. Bundan güzel bir armut bulursan Rum kuşunu karga eyle.

17. Pazar halkı dükkana akça armudu gelse [onu almak için] güzelce akçelerini sayar.

18. Kız resmi görünüşte Sarıca [renkli] olsa da yüzüne renk [gelsin diye] kızıl [boya] sürerler.(?)

19. Dünya bahçesini baştan başa dolaşsan onun bir benzeri bulunur mu?

20. Gönlüm bütün meyveler arasında olgun bir tane ister.

21. [Bir kimse] dikilmiş, [sahipli armut ağacına] vurup [meyvesini düşürse] ne olur, o meyveyi yiyen herkes ağacın sahibine duacı olur.

22. [O şehrin] elması armudu mücevher olduğu için ne kadara satarsan layıktır.

23. Can yakan armut dedikleri armudun tadı gül reçeline benzer.

24. Bozdoğan armuduna talip olan [eğer] bulamazsa cini tepesine çıkar.

25. Karaman armudunun hepsini satın almayan kimse zarardadır.

26. Yusuf güzelliğine [sahip] kişiyi âşık eder iniltisini Hüseynî makamına çıkarır.

27. Gökçe armut [bir] garip hoş armuttur onu övüp göğe çıkar.

28. [O armut] dilber dudağına [benzer] şeftali gibi taze ve suludur.

29. Zarif kimseler bu meclise gelseler Kabak armudunun hoş suyunu içerler.

30. Şeker, Bal armuduna öykünürse onun başını keserler.

31. Bir baş şeker, şeker armuduna tatlılıkta denk olur sanma.

32. Şuradan anla ki gönüller, Boğaz tutan [armudunu] övmeye kâdir değildirler.

33. Turunçla [birlikte] yiyenin kalbini güya parlak ay [gibi] aydınlatır.

34. Yerbasmaz'a giden [bir kişinin] terazisinin ayağı [armut tartmaktan] yere basmaz.

35. Gözsüzce armudunu sorandan sakla ki gözü yok sansın.

36. Sapı uzun olan [o armudun] vasıflarını sayan kişinin dili tarifte kısa kalır.

37. Pak nazarla [armudun] temizini görünce başkalarından görünüşte ayırdetmeyiz.

38. İnsanlar Muhammed armudunu gördüğü zaman salavat getirseler şaşılacak şey midir?

39. Eğer bana Bey armudunu sorarsan doğrusu cihan padişahının ağzına layıktır.

40. Abbasi armudu meyveler arasında sancak çekip beyliğini ilan etse yakışır.

41. Polat armudu susayanların susuzluğunu gidermede en iyisi değil midir?

42. O armut, dünyadaki nice kafirin kanına işleyip onları Müslüman eder.

43. Sabâ rüzgarı, iri Enar armuduna özenen armudu dalından düşürür.

44. [O] çok nazik armut çürüyüp keçe topu gibi olunca yiyenin iştahı kıl kapar.

45. Eğer Ubeydî'ye armudun utanılacak kusurunu sorarsan onu görenler çöker.

46. Böyle ince armutlar varken kabuğu kalın armutlara kim bakar kim yer.

TARİHLER

Bu mısralar üç tarih verir: Birincisi, noktalı ve noktasız harflerin [oluşturduğu]; ikincisi noktalı harflerin değerinin iki katına çıkarılmasıyla [oluşan] tarihlerdir. [Aşağıdaki] beyitlerde [görülmektedir].

1.TARİH-İ MUSANNA

Saadet askerinin kumandanı hazretleri, askerin ikbalinin altın başlı sancağını dikti. Güneş ve ay [o sancağın] gökteki direğidir. Alemi, el açıp âlemin sığındığı padişah onu mirlivâ yapsın diye dua eder. Padişah beyler içinde onda gayet doğruluk görüp yardımla [ona] yüce bir sancak [verdi]. Ubeydî, zenginler ve fakirler toplanıp önce izzet ve makam duasını söyleyip tarihini yazdılar. Her biri iki kat olup tarihini söyledi. Allah devletinin bayrağını yüceltsin.

2. TARİH

Şadırvan Sultan camisini yüceltmek için yüz sürüp geldi. [Onun] iki kaynağı Kevser Şarabı doludur. Ben de [o] cennet havuzunun tarihini söyledim.

3. TARİH

Ubeydî Çelebi, cömertlik köşkünün bânîsi bu kasrı zevk ve safâyla inşâ edince saray sakinleri zümresi toplanıp adını felek perdesi koydular, tarihini söylediler.

4.TARİH

[O] lütuf ülkesinin sahibi, Hz. Muhammed şeiratinin hakimidir. Onun tarihini Cebrâil [AS] söylese ne olur?

5.TARİH

Bu Ubeydî, güzellik dolu Hüseyin'in tarihini ahiret ülkesine göçtüğünde o ay [gibi güzel], Şaban ayının yirmi üçünde göçtü [diye] söyledi. H.957

6.TARİH

Bu gönül çeken şerefli makam Meva cenneti'ne benzedi. Ubeydî [o makamı] görüp tarihini "yüce cennet kasrı" [diye] söylesem ne var.

7.TARİH

Allah'a hamd olsun yüce merteben en yüksek makama erip âlem bahtiyar oldu. Mücevher sahibi [şâirler] toplanıp tarihini "izzetinle, yüceliğin her zaman ziyâde olsun" [diye] söylediler.

MUSAMMATLAR

1. TERKİB-BEND

I

1. Ey gönül, felek kimi bir gün mutlu edip güldürse o günü nice aylar, yıllar hüzün takip eder.

2. Felek hokkabazının hilesine aldanma; nice [insana] oyun edip ömür nakitlerini yok etti.

3. [Felek], kasesini zehir denizine daldırıp bize sunmak için görünüz nasıl da elinde baş aşağı tutuyor.

4. [Felek] insanların cisim tanelerini un etmek için başlarının üzerinde sabah akşam değirmen yürütür.

5. Aldanıp [feleğin] yıldızlarına ve güneşine alaka gösterme; sana gözyaşın yeter akçe, sararmış yanağın altındır.

6. Malı artan kimsenin kişiliği alçalır; Kârun'un hali bu sözü tasdikleyicidir.

7. Allah'a ibadette sende Hz. Zü'n-nûn'un hali ortaya çıkana dek elif boyunu nun et.

8. Aklını Allah'tan başkasına vererek mecnun olma. [Cehennem] ateşi zincirine bağlanacaksın [diye] korkarım.

9. Tutalım [bir] gömüye sahip oldun; bir gün sen de toprağa girip gömüleceksin.

10. Bir gün olur ne eğlenebilir ne ibadet edebilirsin, aciz ve aşağılık [bir şekilde] toprağa girip pişman olursun.

II

1. Ey gönül, tutalım insanoğlu fânî dünyada bin yaşamış; elbette onun sonu bir an [kadar yakındır].

2. Bu [dünyada] sevinçli olayım diyene akıl sahibi deme. Hiç mâtem sarayı eğlence mekânı olur mu?

3. Nice taht sahibi Süleymânlar karınca lokması olup, yüzük sahipleri yılan halkası takındı.

4. Nice serdarlara türbeleri tâc olup, nice padişahlara mezar taşları alem oldu.

5. [Cem] kadehe elini uzattığı an yokluk eli vücudu gibi devirip Cem'in kadehini kırdı.

6. Sen de bir gün [vücut] kopuzunu bu dünyadan gönderirisin; [felek] çengi, kemiklerinin neyini yere çalar.

7. Yokluk rüzgarı vücut kasrımı yıkamaz deme [çünkü] bir avuç topraktan yapılma bina sağlam olmaz.

8. Yokluk güneşi âniden yanağını gösterip cisim damlanı çiğ tanesi gibi yok eder.

9. Gözünü aç, yokluk eli varlık yazına çizgi çekmeden kara amellerinin defterini dür.

10. Ey gönül, öğüdümü dinle gafillik etme; Sebebsiz Yaratan Allah'a ibadetten üşenme.

III

1. Cihanda canlı cansız var olan her şey Allah'a kulluğunu gösterir.

2. Bu âlem dokuz kubbeli bir camidir. Nurlu ay ve güneş kandilleri olmuştur.

3. Çemen, toprak üzerine yeşil seccade serer; ağaçlar Allah'a kulluk için ayağa kalkıp [kıyâm] ederler.

4. Yeryüzündeki hayvanlar her an Sübhân [Allah'a] ibadet için eğilp [rükû] ederler.

5. Yılanlar, vadilerde yüzlerini su gibi yere sürüp gece gündüz yaratıcılarına secde ederler.

6. Dağlar, taşlar üzerine diz çöküp zikirci kuşlar ile her an hamd ve tesbihi rüzgara verirler.

7. Melekler, gece vakti kalkıp daima oruç tutarak Allah'a yakınlık buldular.

8. Sen nefsinin heveslerine uyup yer içerken gönlüne zerrece korku ile ateş gelmezdi.

9. Bütün varlıklar Allah'ın dergahının eşiğine yüz sürerken sana isyan kapısına alışmak düşer mi?

10. Ey gâfil, durmadan gaflet edip fırsatı öldürürsen, ölüm bir gün senin gözünü açar.

IV

1. Hani o her an yüzünde iman nûrunun ışığı gün gibi görünen Hacı Efendi.

2. Bugün kefen ihramını sırtına giyip baş açık yalın ayak Kabe'ye yol aldı.

3. Kerem incisini [dilenen] dilenci, gözyaşını dökse ne olur; ihsan denizi toprağa girip kayboldu.

4. Seçkin gözler [ihsanını] görüp o göz nuru evlerini terk etti; karalar giyip ağladılar.

5. Bu yuvarlak şekli görüp gökyüzü sanma. Güneş mâtem edip başına gök sarındı.

6. Felek [gök] çukurunda Merih boğasını kurban etti, teni kana boyandı. Şafak göründü sanma.

7. Ben devamlı ağlarken Hatif'ten bir ses geldi: "Ölüm için ağlamayı bırak" dedi;

8. "Bir beyit söyle ki her mısraı tarih olsun" [deyince] hüzünle hemen bu matlaı söyledim:

9. Hacı, yokluk boşluğunda imânı rehber edinip, yerini nurlu Cemîl [Allah'ın] Kabe'si etsin.

V

1. Ey Mâlik, Mennân ve Şekûr, Hacı kulun emrine boyun eğip ahirete geçiş yaptı.

2. O safâ bulmuşun kabrini Merve hakkı için lütfedip Kabe gibi makamını nurlu eyle.

3. Rahmetinin zemzemini isterdi; umarım ona cennet bağında Kevser'i içiresin.

4. Kimsenin gönül evini harap etmezdi. [Ahirette] mekanı cennet olsa yeridir.

5. [Ya Rab], muhterem Harem-i Şerif yuvanın hürmetine onu rahmet bahçene [kabul] edip hurilerine mahrem et.

6. Onun hasenatını toz gibi dağıtma çünkü o [varını] yolunda saçardı.

7. Ey Gafîr, Gaffâr ve Gafûr, bu Ubeydî'nin bütün dualarını kabul edip onu affet.

8. Değersizliğine bakarsan işi tamam olur. Af perden ile ayıplarını ört.

9. Ya Rab, onu son nefesinde iman ile gönderip rahmet ve lütfunla canını sevindir.

10. Bu duaya cân u gönülden âmin diyenler, bela eziyeti ve derdinden esirgensinler.

2. TERKİB-BEND

I

1. Bu kötü terbiyeli felek ne acayip alçaktır, gönül ehillerine dokunup [onları] daima ağlamaklı ve hüzünlü eder.

2. Kimi bir gün vuslat ile sevinçli ve mutlu etse ayrılıkla onu nice yıllar dertli eder.

3. Bir zaman, yüzüne şöyle güler ki artık dert gamıyla [senin] alnını kırıştırmaz sanırsın.

4. Ama bir gün canına yine ateş bırakır ki yedi deryayı döksen onu söndüremez.

5. Gündüz [sana] güneş ışığıyla altın bir elbise giydirir, gam gecesinde seni her zaman bir kara şal ile bırakır.

6. Ey miskin, sen sanırsın ki sana makam verip iyilik eder; haberin yok o seni çukura atar.

7.Tutalım ki, şimdi elini tutup [seni] Arş'a çıkardı; bir zaman olur ki yerini toprağın altı eder.

8. Felek şimdi senin yerini toprak eylemeden gayret edip mekanını cennet-i âlâ eyle.

9. Erlik et, dünya koca karısına yakın olma sakın; çünkü bu fânî âlem sana bâkî kalmaz.

10. Akıllı olan kişi dünyaya muhabbet mi eder, ömür nakdini çürütüp boş yere gaflet mi eder.

II

1. Tutalım bütün dünya ülkelerinin başına geçtin. Bir gün ecelin gelip sana, başını ver, der.

2. Gözlerin porselen kasesi toprak ile dolmadı mı? İskender'in Aynası sonunda kırılmadı mı?

3. Keykavus tahtından inip tabuta girmedi mi? Kayser'in Kasrı yıkılıp toprak olmadı mı?

4. Bunları bırakalım çünkü her biri aşağılıktır. Hani o cihan serveri hak Peygamber?

5. Gölgesi yere düşmezken sonunda toprak, mübarek vücuduna makam olmadı mı?

6. Kıymette ne kadar başın göğe erse de kaderin eli seni de bir gün yerle bir eder.

7. Tutalım şimdi başına altın tac giydin, sonra nergis gibi gözünü göğe dikersin.

8. Yürü, debdebe, hizmetkarlar ve tacı terk et. Bir dilenci ol, dünya ziynetine bakma.

9. Kişi fânî dünyadaki bir iki günlük ömründe bunca kavgayı başına alıp ne yapar?

10. Gözünü aç, gafleti bırak, akıl ve anlayış zamanıdır. Kötü nefsi irşad [etme] yoluna girmek zamanıdır.

III

1. Ey gönül, eğer sen de cennet bahçesinde kasırlar istersen Bârî [olan Allah'a] ibadette kusur etme.

2. Bir gün ansızın ahiret yoluna gidersin, şimdiden ibadetler azığını hazırla.

3. Mekanım Beytü'l-mamur olsun dersen kimsenin gönül evini yakıp yıkma.

4. Ortada yoklarken kimsenin arkasından gıybet etme ki mahşer günü huzura eresin.

5. Ey mağrur, hayat kasrına dayanıp gafil olma; bir gün yokluk rüzgarı onu yerle bir eder.

6. Tutalım şimdi zamanın Süleymân'ı olmuşsun; sonunda çürümüş vücudunu karıncalar yiyecektir.

7. Özün her gece aşkın gül bahçesini gezmek şevkiyle tutuşup mum gibi yansın üzerine nur insin dersen

8. ölüm seni fânî dünyada mahvetmeden nefsini sağlam tövbe ile yok et.

9. Bu felek sâkîsi kime bir safâ kadehi sunduysa onu ecel şarabı ile [sarhoş etti] [ama] sonra mahmur etmedi.

10. Ey gönül, sen de sonunda bu fenâ meclisinden ayak çekip ahirete gidersin.

IV

1. O sevgililer padişahı [Hz. Hüseyin] hani, o iyi huylu hani; o yaradılışı güzel güzellik padişahı hani?

2. O şehitler padişahı, yokluk Kerbela'sına gidip bu ben abdal'a gönül [yangınının] dumanından kara şal giydirdi.

3. O ay, dünya meclisinde safâ sürmeden ecel, kadehini alıp cüra gibi yere döktü.

4. O bahtı açık ay, âlemde güneş gibi zuhur etmişken şimdi doğmadığa döndü.

5.O servinin doğrulukta benzeri yokken, yokluk rüzgarı onun boyunu dal etti.

6. O güneşe benzer öyle mahcuptu ki Azrail geldiği an utancından yerlere geçti.

7. Gözüm öyle acıyıp ağladı ki felek kanlı gözyaşımla doldu. [Kızıllığı] şafak sanma.

8. Ey gönül, âh ettiğin yeter artık sabret; Müteâl Allah'ın emri böyle oldu, ne yapalım.

9. Derdimi bilseydin böyle demezdin, dersen derdini bilirim ama ne yapalım çaresi yok.

10. Var hemen sıdk ile ruhuna dua et; hayırla hatırlayıp övgü ve yalvarmada bulun.

V

1.Ey Allah'ım, yardım et, o huriye benzerin kabrini cennet bahçesi eyle.

2. O can bülbülünün yuvasını saadet gülzarının gülü et çünkü [o] cennete kanat çırptı.

3. O güzellik şehrinin Yusuf'unun değerini yükseltip hesap gününde dahi hürmet ve izzet eyle.

4. Bütün günahlarını affedip rahmetine layık eyle ki sırt üstü yatıp zevk ve huzura ersin.

5. Ya Rab, rahmet ve lütfunla bu günahkar Ubeydî kulunun da canını rahat ettir.

6. Onu nefs-i emmâre elinden kurtarıp son nefesinde tövbe [etmesi] ve sana layık olması [için] yol göster.

7. Bütün müminleri de mahşer günü cehennem ateşiyle yanmaktan koru ve himaye et.

8. Ya Rab, her birine cenent evinde türlü türlü lütuf nimetlerinle ziyafet ver.

9. Ya Rab, bu duayı kim işitip amin derse onu evine davet eyle.

10. Bu duayı okudukça umarım beni hatırlasınlar. Bu dua ile ruhumu sevindirsinler.

1. TERCÎ-BEND

I

1. Hîzlerde kerem, lütuf ve yardım olmaz; hem hayâ, edeb, ırz ve utanma olmaz.

2. Sözlerinde zerre kadar şirinlik yoktur, dillerinde muhabbet sevgisinin eseri yoktur.

3. Bunlara meyleden kişide devlet ne arar; bunlara iyilik eden adama merhamet olmaz.

4. Sözümü işit, sana bu denli nasihat olmaz; binde birini söylesem şerh ve beyân [onu açıklamaya] yetmez.

5. Sakın hîze yar olma, hîz hakikatsiz olur; kahpe avrat gibi âlemde utanmaz olur.

II

1. Kim [onun için] para harcarsa onlara sokulur, [onlara] gönül ehillerinden her yönüyle öncelik verir.

2. Hayır için yol gösterenleri can u gönülden istemez; şer yolunu öğretenleri tercih eder.

3. Dünyada nerede bir alçak ve aşağılık varsa onlara türlü türlü ihsanla saygı gösterir.

4. Marifet incilerini cebine koymaz ama, bir iki pul verene kendini teslim eder.

5. Sakın hîze yar olma, hîz hakikatsiz olur; kahpe avrat gibi âlemde utanmaz olur.

III

1. Eğer iyilik edersen onu kabahat anlar, Eğer kötülük edersen onu gözetirsin sanır.

2. Dayı gibi bıçağı elinden hiç düşmez; âlemde adam öldürmeyi zerâfet anlar.

3. Cahillerle kudurup oynamayı hoş sanır; gönül dostlarıyla oturmayı kötü bulur.

4.Her zaman götüne başına söverek konuşsan onu öğüt ve sakınma anlar, senden hazzeder.

5. Ey öğüt ve nasihatten anlayan, bu tavsiyemi tut, eğer zarar görürsen ben [bu] âlemde çekeyim.

6. Sakın hîze yar olma, hîz hakikatsiz olur; kahpe avrat gibi âlemde utanmaz olur.

IV

1. [Hîz] güzellik ülkesine sultan [olsa] da hîzin kulu olma; dağınıklığı şanlı peri ise de [kendini] iyi sakın.

2. Görünüşü çirkin de olsa parası çok olanın altına yatıverir.

3. Dolunay [gibi olsa da] hîze muhabbet etme, ne kadar temiz geçinse de [onun] lekesi ortadır.

4. Ey gönül kirli hîzle geçinemezsin, dudağı âb-ı hayat bile olsa ondan el yu.

5. [Hîz] güzellik bağında salınan servi ise yürü var hile ile üzerine [bir] kuş kondur.

6. Sakın hîze yar olma, hîz hakikatsiz olur; kahpe avrat gibi âlemde utanmaz olur.

V

1. Ey Ubeydî, gece gündüz hîzle yiyip içerek âlem etme; kendini millete güldürme.

2. Hîz olan tuz ekmek hakkını hiç gözetmez; onu gayret ve azimle kendine arkadaş etme.

3. Kirli hîzi sakın sırrına ortak etme; sırrını ellere açıp senin adını çıkarır.

4. Sakın bir hîzi hizlikten [vaz] geçer diye sırtını döndürüp başını yüceltme.

5. Kolaylıkla [kendine veren hîzi] iyilik edip dünyada adam etme.

6. Sakın hîze yar olma, hîz hakikatsiz olur; kahpe avrat gibi âlemde utanmaz olur.

1. MÜSEDDES-İ MÜTEKERRİR

1. [Gönlüm] bazen bir ay [gibi güzelin] gamıyla beni hilal ederken bazen ince belinin düşüncesiyle beni hayal [gibi] inceltir. Ayağını öpmeye meyledince beni ayak altına alır. Kime yanayım, yakılayım ya halimi kime ağlayayım. Gönül her zaman aşk ile perişan eder. Âh ve feryat gönlümün elinden [çektiklerime].

2. [Gönlüm] nice yıllar bir perinin aşkıyla dertlenip eyvah ki göğsümü kan kılıcıyla kesik kesik etti. [Sanki] bir âfete uağradım [da] beni helâk eder. Gönül her zaman aşk ile perişân eder. Âh ve feryât gönlümün elinden [çektiklerime].

3. Gözüm çektiğim derdi görüp istemsizce ağlar; kanlı gözyaşımdan gizli aşkım ortaya çıkar; Ubeydî, Allah kimseye [benimki gibi] bir hal vermesin. Gönül her zaman aşk ile perişân eder. Âh ve feryât gönlümün elinden [çektiklerime].

2. MÜSEDDES-İ MÜTEKERRİR

1. Haksız yere ilim erbâbının kanına giren şu güruhun dininden imânından şüphemiz var. Dünyalık için bir yezidin fermânına boyun eğmek kazaskerler ve müftünün şânına yakışşır mı? Çok âlim ve ilim erbâbının kanına girdiler. Muhammed Hân'ın Sahn-ı Semân'ı Kerbelâ Meydanı'na döndü.

2. O cehennemliğe ocağa düştü diye baktılar. Su gibi yüzlerini sürüp ayağına aktılar. Fitne çıkardı diye büyük adamları, taktılar. Gerçekten ocağı cehennem ateşi ile yaktılar. Çok âlimin ve peygamberin torunlarının kanına girdiler. Muhammed Hân'ın Sahn-ı Semân'ı Kerbelâ Meydanı'na döndü.

3. Müslümanlar Sultan Muhammed camiine toplanıp, ey kötü âdetli paşa şeriat [isteriz] dediler. Kazasker müftü hazretleriyle yemin edip onu azle gittiler ama döndüler, o an: Çok âlimin ve peygamberin torunlarının kanına girdiler. Muhammed Hân'ın Sahn-ı Semân'ı Kerbelâ Meydanı'na döndü.

4. O kötülük düşünen âhir zaman müftüsü kazaskerlerle söz birliği edip Ağa Kapısı'na geldi. Onu görünce bir bölük dinsiz ve amansız topluluk bela seli gibi akıp, Çok âlimin ve peygamberin torunlarının kanına girdiler. Muhammed Hân'ın Sahn-ı Semân'ı Kerbelâ Meydanı'na döndü.

5. O hazret [Peygamber] yarın mahşer gününde kazaskerlerle müftü olacak gayretsizlere ümmet der mi, bize söyleyin. Makam için dinsiz bir acımasıza boyun eğip namaz ehlinin bir bölük sünnetsize kırdırıp; çok âlimin ve peygamberin torunlarının kanına girdiler. Muhammed Hân'ın Sahn-ı Semân'ı Kerbelâ Meydanı'na döndü.

6. Müminler akşam vakti namaza varamaz oldu. Her müslüman alçak düşmandan korkar [oldu]. Güvenli ülke şimdi darü'l-harbe döndü. Kalbinde imânı olan buna nasıl sabretsin. Çok âlimin ve peygamberin torunlarının kanına girdiler. Muhammed Hân'ın Sahn-ı Semân'ı Kerbelâ Meydanı'na döndü.

1. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. Ne âlem sarayının oyununu izlemedeyiz; ne makam esiri olup devlet temennisindeyiz. Biz ne [de] davul ve tuğ [ile] savaş ve mücadeledeyiz. Zulmünün, cevrinin ölçüsü olmayan bir Allah kulu güzellik padişahının aşkı sevdasındayız.

2. [Sevgilinin] ayağının toprağı iksirinin talibi olalı, bir tane [verip] dünya hazinelerini almayız; Dârâ'nın tâcına heves etmeyiz. Zulmünün, cevrinin ölçüsü olmayan bir Allah kulu güzellik padişahının aşkı sevdasındayız.

3. Bir âşığı, düşkünü karşısında ağlasa, onun gizli gülüşü [âşığın] kalp goncasını açar. Ey Ubeydî, güller [onun] yanaklarından utanır. Zulmünün, cevrinin ölçüsü olmayan bir Allah kulu güzellik padişahının aşkı sevdasındayız.

2. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1.Sevdiğim başta gelen, şanı yüce bir delikanlıdır; ünvanlı nam ve nişan sahibidir; sözü bilir, beyân ülkesinin padişahıdır. Sevdiğim, güzel yüzlü, olgunluk ülkesinin hükümdarı, zarif ve ince bir gönül ehlidir.

2. Dillerde zikrolan sözlerinin lezzetidir. Meclis meclis okunan benzersiz şiirleridir. Âlemde şimdi söylenen hep onun eserleridir. Sevdiğim, güzel yüzlü, olgunluk ülkesinin hükümdarı, zarif ve ince bir gönül ehlidir.

3. Ey Ubeydî, onun ağzı hikmet madenidir. Onun mücevher saçan tabiatı mana denizidir. Her hayali, şiiri gizli bir hazinedir. Sevdiğim, güzel yüzlü, olgunluk ülkesinin hükümdarı, zarif ve ince bir gönül ehlidir.

3. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. Dert ve belanın lezzetini bal ve şekerde bulmadık. [Dudağının] şarabının keyfiyetini taze şarapta bulmadık. Aşk ehlinin zevkinin kara ve denizlerin padişahında bulmadık. Nasıl vazgeçelim, nasıl uzlete çekilelim; biz âlemin zevk ve safâsını başka bir şeyde bulmadık.

2. Yıllardır içip eğlenerek şaraptan zevk aldık. Zaman içinde gönlümüzü gamdan arındırdık. Yüz bin safâ gördük nice âlem izledik. Nasıl vazgeçelim, nasıl uzlete çekilelim; biz âlemin zevk ve safâsını başka bir şeyde bulmadık.

3. O padişah, eller içinde gizlice [bana] baksa; dünyayı verseler bu bakışa bedel olmaz. Eğer aşk halini Ubeydî'den sorarsan böyledir. Nasıl vazgeçelim, nasıl uzlete çekilelim; biz âlemin zevk ve safâsını başka bir şeyde bulmadık.

4. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1.Memleket incilerinin her biri tuzağına düştü; artık düşman savaşabilir mi? Kudretini bildirmek için Kıbrıs'ın fethi yeter. Devlet ve izzetle [olsun] Allah'ın yardımıyla kimse İslâm padişahına karşı duramaz.

2. Karakan ilini isterse kara kanlara yur. Kılıcı ile Bedahşan Yakutu ilini kuşatır. Isfahan ilini atının toynağıyla sürme eder. Devlet ve izzetle [olsun] Allah'ın yardımıyla kimse İslâm padişahına karşı duramaz.

5. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. İnsanlar yan bakışının gamıyla ağladığımı gördüler. Eller, saçın yüzünden perişan olduğumu bildiler. Gönlü hastalar derdinle inlediğimi anladılar. Ben helâk olsam ne var, gam ile toprak olsam ne var; [senin] yoluna kurban olduğum, can verdiğim duyuldu.

2. Âh ve gözyaşı ile dünyaya göstermediğimiz bir gam kalmadı. Gönül sırrını söylemediğimiz dünya ülkesi kalmadı. Derdinde olduğumuzu bilmeyen adam kalmadı. Ben

helâk olsam ne var, gam ile toprak olsam ne var; [senin] yoluna kurban olduğum, can verdiğim duyuldu.

3. Ben Ubeydî, aşkını gizlerim sanırdım. Gizli sırrı âleme asla bildirmem sanırdım; [ama] bütün dünya halkı [yoluna] ölmek üzere olduğumu anladılar. Ben helâk olsam ne var, gam ile toprak olsam ne var; [senin] yoluna kurban olduğum, can verdiğim duyuldu.

6. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. Hani gözyaşım, kanlanıp bir an olsun akmasın. Benim başım bağrımdadır, kan dökmek için kusurum mu vardır. Kan saçan gözümün görmediği bir macera yoktur. Onmadık başım, çekmediğimiz eziyet mi kaldı. Dostlar bana acıyıp her an ağlasınlar.

2. O padişahın taş eşiğine yaslanıp sıkıntısını çektim. Başımı taşa, taşı gözyaşına vurup hizmetini gördüm. Ayrılık kılıcı yüreğimin başına vurunca: Onmadık başım, çekmediğimiz eziyet mi kaldı. Dostlar bana acıyıp her an ağlasınlar.

3. Ey Ubeydî, can aşk belasıyla biçaredir. Gönül gizli muhabbet hançeri ile yüz parçaya [bölünmüştür]. Dertli başım eziyet kılıcı ile yaralıdır. Onmadık başım, çekmediğimiz eziyet mi kaldı. Dostlar bana acıyıp her an ağlasınlar.

7. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. O ay [gibi sevgili] şehr içinde güzellikle şöhret bulalı, onun takkesini giyen her kişi abdal âşığıdır. Gam tekkesinde kulu kurbanı olsam ne var; güzeller içinde Takkeci Derviş'i seçtim; [onun] ayağa düşmüş âşığıyım, başı açık abdalıyım.

2. Gökyüzü dükkanı, kendisi aydınlık güneş; parıltı nurlu elinde altın iğnesi; eziyet ocağında beni ütülemesine razıyım. Güzeller içinde Takkeci Derviş'i seçtim; [onun] ayağa düşmüş âşığıyım, başı açık abdalıyım.

3. Tacı ve sarı çarıkları güneşin ta kendisidir; bir siyah altınlı ışık parçası, aydır; felek gibi haşre dek dönmektedir. Güzeller içinde Takkeci Derviş'i seçtim; [onun] ayağa düşmüş âşığıyım, başı açık abdalıyım.

4. Ey Ubeydî, [sevgili] tacı ile [bir Türk güzeline] benzediği için hilal külahını göklere attı. Ben perişan ayağı toprağını başıma tac etsem ne var. Güzeller içinde Takkeci Derviş'i seçtim; [onun] ayağa düşmüş âşığıyım, başı açık abdalıyım.

8. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. Ey hilal kaşlı, gün yüzlü, ay çehreli şebçerâğ ; kakülünün sersemiyim yardım et. Saadet yıldızı şebçerâğ yanağının benini görüp ağlayan âşığın [oldum] gönlüm ile hayranınım; ey parlayan ay, güzellik burcu şebçerağ.

2. Gam köşesinde günümü karanlık gece ettiğin yeter. Hicran karanlığını gönül köşkünden uzaklaştır. Yanağının mumu ışığıyla can evini aydınlat. Ağlayan âşığın [oldum] gönlüm ile hayranınım; ey parlayan ay, güzellik burcu şebçerağ.

3. Ubeydî mübtelâ, sözlerinin işvesini görüp canını inci saçan dudağına fedâ etti. Saf mücevhersin kimse sana benzemez. Ağlayan âşığın [oldum] gönlüm ile hayranınım; ey parlayan ay, güzellik burcu şebçerağ.

9. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. O padişahın aşk devletinde gözyaşım gümüştür. Kılıcı can nakdini isterse çaresi teslimdir. [Bu] kulunu atlarından addederse saygınlıktır. Bir sipahi-zâde sevdim, adı İbrahim'dir. [Onun] kulu kurbanıyım, kirpiğine ölürüm.

2. Gözyaşı yağmurum gam vadisinde hesapsızca yağıp, bela selinden gönül evim harap oldu. [İbrahim] gönlümü yapsa Kabe yapmışça sevap kazanırdı. Bir sipahi-zâde sevdim, adı İbrahim'dir. [Onun] kulu kurbanıyım, kirpiğine ölürüm.

3. Gönlüm [onun] abdalı olup [kendini] nice gam ile dağladı. Âhımın ateşi bir ışık olup âlemi dolaştı. Ey Ubeydî ben de [onun] atı olsam ayıp mı? Bir sipahi-zâde sevdim, adı İbrahim'dir. [Onun] kulu kurbanıyım, kirpiğine ölürüm.

10. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. Bizden evvel nice [kimseler] aşk ile güçsüz düşüp hepsi gam ateşiyle yanıp her an kül olmuşlar. Gizli aşkın ateşini halka gösterip, nice yanmışlarla, gönlü kebap [olmuşlarla] [birlikte] biz de âleme gelip bir zaman yandık yakıldık.

2. Kanlar ağladık yedi deryâyı ağlattık; inledik dokuz feleği inlettik; âh ile on sekiz bin âlemi yaktık. Nice yanmışlarla, gönlü kebap [olmuşlarla] [birlikte] biz de âleme gelip bir zaman yandık yakıldık.

3. Ey Ubeydî, gam ve dert ateşiyle gece gündüz dolaşıp; Ferhad mihnet atşiyle çok zaman yandı; aşk ile yüz bin Vâmık yakıldı. Nice yanmışlarla, gönlü kebap [olmuşlarla] [birlikte] biz de âleme gelip bir zaman yandık yakıldık.

11. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. Yine bir hilal kaşlının hayaliyle hayal oldum. Yine takatim büküldü son derece mecalsiz kaldım. Yine saçının Leylâ'sını görüp Mecnûn oldum. Nasıl inlemeyeyim, nasıl ağlamayayım; çılgın âşığı olup yine perîşan oldum.

2. cennet-i Mevâ [senin] eşiğin olmadan gözüme görünmez. Sidre-i Âlâ boyun olmadan gözüme görünmez. Dünya gün yüzün olmadan zerrece gözüme görünmez. Nasıl inlemeyeyim, nasıl ağlamayayım; çılgın âşığı olup yine perîşan oldum.

3. Güneş [sevgilim] yanağının aydınlığını gün gibi gösterdi. Ubeydî, o padişahın nice yıl âşığı olup, gizli kölesi olduğumu kimse anlamadı. Nasıl inlemeyeyim, nasıl ağlamayayım; çılgın âşığı olup yine perîşan oldum.

12. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. Canım, gönül yakmak için yakalı elbiseni giydin. Gizli güneşim, göğsünü açıp ellere gösterdin. Kanımı yerlere dökmek için kolunu sıvadın. Ey yan bakışı kasap ve ey güneşe benzer; Mahmud'um, efendim, dünya güzellerinin padişahı.

2. Bıçağın, feleğin boğasını yedi parça etti; hilal ona yiğitçe saldırdı sanma . Kurbanın olayım yalnızca ayağını yüzüme bas. Ey yan bakışı kasap ve ey güneşe benzer ; Mahmud'um, efendim, dünya güzellerinin padişahı.

3. Düşkün Ubeydî bana kurban olsun dersen, can nakdini [senin] yoluna saçsın dilersen, (…) Ey yan bakışı kasap ve ey güneşe benzer; Mahmud'um, efendim, dünya güzellerinin padişahı.

13. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. Ey iffetli [sevgilim] senin levendâne tarzını görünce bela eli yakamı çekip yırttı. Aklım, gönlüm ve canım sarığın gibi perişan oldu. Benim uzun boylu servimsin, efendim delikanlımsın; benim sultanım Üsküplüm âfet-i devrânım.

2. Ey peri yüzlü, görünen siyah benin mi yahut kudret eli [senin] güzellik kitabına kabul mührü [mü] vurdu? Güzel yüzünü seyredenin aklını hayret alır. Benim uzun boylu servimsin, efendim delikanlımsın; benim sultanım Üsküplüm âfet-i devrânım.

3. Parlak yanağın kainatın övülmüşü Hz. Muhammed'in nurudur. Ağzının inceliği güya Hz. Ahmed'teki mim harfidir, Ubeydî kakülüne sonsuz ömürdür derse ne olur. Benim uzun boylu servimsin, efendim delikanlımsın; benim sultanım Üsküplüm âfet-i devrânım.

14. MUHAMMES-İ MÜTEKERRİR

1. Hükümdârım, muhabbetin güneş gibidir; Tûbâ boylu serviciğim ben toprağa gölge sal. Ey kakülü Leylacığım, gönlü perişân etme. Çaresiz âşığım, gece gündüz avareyim. Gel benim şahin bakışlı bağrı taş Kayacığım.

2. Nakkaşlar kıl kalemle resmini çizerler [ve] eğer [ben de] resmini görürsem geçit resminde başı çekerim. İsmini anınca gözümden yaşlar akar. Gel benim şahin bakışlı bağrı taş Kayacığım.

3. Lütfet, ihsan et zalimlik etme; zulüm yolunu gözleme; eşiğinde bir kulum lütfen azat eyleme. Gel benim şahin bakışlı bağrı taş Kayacığım.

1. TAHMİS

1- Sen gül fidanından ayrı ağlayıp şaşkın düşüp, lale gibi bağrım yanık gözlerim yaşlı, zayıf vücudum bir gam dikeninden yarılıp kan olup ağlayayım; bülbül gibi gönülden inleyeyim; ey gonca sen [ise] cihân bağında gülüp açıl.

2- Ey ay yüzlü, daima güzelliğini izlemek arzusuyla her taraftan yüz üstü eşiğine sürünürken gözyaşımı akıtıp [eşiğinin yolunu] arasam ne var? [Sen] âfet-i devrân olup gün gibi hercâyi olurken [ben] âh ile asla gün yüzü görmez oldum.

3- Ey güneş, [aşkının] ışığı, yanmış sînemin derinine hararet vererek gönlümü kebap eder gözyaşımı [ise] lâl renkli saf şarap. Aşk şarabının kadehi, gönlü mest ve harap etmeden adım atarak ben zerrenin toprağını götürüp bir gece gamhâneme misafir olmadın.

4- Ey vahşi ceylan, Sabah akşam yokluk sahrasının yoluna çıkarım; ey Leyla yürüyüşlüaşk gamının çölüne gidip makâmım eylerim çünkü sen bana râm olmadın. Daha ne kadar gam ve bela çölünde şaşkın gezeyim.

5- Ubeydî, eğer gönül dertten azat olmak isterse [dünya] alâkası [ona] ayak bağı olur, sakın; kendine var, uzlet köşesini mesken et. Ey Sâyî bu vücut gam evidir; abdal gibi üryan olup kurtuluş alemine ayak bas.

2. TAHMİS

1. Yanağı nar çiçeği bir [sevgilinin] eteğini bir an elden bırakmayıp ırmağın çemenin eteğini [tuttuğu] gibi tutagör. Hele zahit gibi zühdün eteğini tutma. Ey gönül, nasihat dinleme ar eteğini ele alma; bırak ne derlerse desinler yârin eteğini tutagör.

2. Tasvir [gibi sevgilinin] aşk yolunda öyle dertler çektim ki görmediğim kaygı ve eziyet üzüntüsü kalmadı. Bana her an dert, bela, tasa ve gam gelir; gözümün yaşı her zaman kana bulansa şaşılır mı? Eziyet eden [sevgilinin] eteğini tutan kişinin işi zordur.

3. Ey gönül, âlemin gülşeninde çalıp eğlenmek için bir dikensiz gül istedim bulamadım. Ben dert, bela, gam, tasa ve sıkıntı çekerken, rakip gönül alan [sevgilinin] eteğine ulaşsa şaşılmaz; [çünkü] nerede bir gül açılsa onun eteğini diken tutar.

4. [Sevgilinin] kaşının gamı ile boyun [bükülüp] hilal olsa, gücün tükenip zayıflık seni hayal [kadar inceltse] halini anlatmak için konuşmaya mecâlin kalmasa [da] sevgiliyi uyurken görüp fırsatla busesini al; uyanıp öfkelenirse inkar eteğini bırakma.

5. Ey Ubeydî, gamlı gönülde hiç safâ kalmadı. Bu dünyada başıma gelmeyen bela kalmadı. O peri [sevgilinin] etmediği cevr ve cefâ kalmadı. Ey Muhibbî, insanoğlunda hiç vefa kalmadı; sen de Mecnûn gibi dağların eteğine yürü.

3. TAHMİS

1. Yakut hokka açılsa, gonca misk saçsa; lâl renkli gülün yaprağında çiçek tozu âşikâr olsa. Müzeyyen bahçeye çiğ taneleri inciler [gibi] saçılsa. İlkbahar gelse, yeryüzüne zümrüt örtü döşense. Gül bahçesini tasvire [benzer sevgili] ile gezmeye gitsem.

2. Gülşende gül fidanı iki kolunun altına güller alıp, sağına soluna goncalar takınsa; gönüller bu hali seyredip dünya bağına meyletse; ırmaklar akıp servinin ayağına her an yüz sürseler; gülzar güllerle süslenip, bülbülleri çoğalsa.

3. Dudağı elden ele dolaşan kadeh ve sürahiye [benzer bir sevgilim] olsa; daima meclisimde bulunsa safâ bulsam; dudağını emip, yanaklarını öpüp bol bol belini sarsam; neşe veren tüm şeyleri bir bir hazırlasalar; bazen şarap içsem, bazen öpüp kucaklasam.

4. Nergis [gözünün] hayali aydınlık gözümde yer edeli sümbül [saçının] hevesiyle ciğerim parçalandı. Ötücü bülbül, gönülden yüz bin figân edip, gülşende gönül derdini bir bir anlatsam kalbin derininde her ne varsa açılsa, aşikar olsa.

5. Eğer bir servi boylu bâdem gözlüyü gözün tutarsa, ibadeti bırakıp bir an elden gül renkli [şarap] kadehini bırakmazsın. Ubeydî inanamaz, İslam Padişahı gör ne der:

"Muhibbî, şu gönlümden geçen gibi bir gül yanaklı [sevgilim] olsa, her an kadehten içip tövbemi bozardım."

1. MURABBA-I MÜTEKERRİR

1.[Sevgilim] nice yıllar her gün emrine itaat ettim. Eşiğini secdegâh edip her gün ibadet ettim. Günahım sevmekmiş, bildim, pişman oldum. Padişahım bilmiş ol artık ferâgât ettim.

2. Söyle, beni ne zaman lâl [dudağının] şerbetine kandırdın. Beni kimseye yanmadığım kadar yaktın. Beni sonunda cevr ile canımdan usandırdın. Padişahım bilmiş ol artık ferâgât ettim.

3. Rakiplerin sövmesinden kapında çok sıkıntı çektim. Lütuf ve vefa görmedim, nice kahır ve gazap gördüm. Eğer bu kadar cevr ve cefaya sebep sevgilimse, padişahım bilmiş ol artık ferâgât ettim.

4. Rakipler ile muhabbet etme demem. Sen benim için ellerle düşmanlık etme. Kurtulamam diye benden şikayet etme. Padişahım bilmiş ol artık ferâgât ettim.

5. Ey yemin bozan, bu Ubeydîyle yeminin nerede? Onu reddetmen, başkalarını makbûl [görmen] neden? Sevilmezmişsin, bana bu söz malûm oldu. Padişahım bilmiş ol artık ferâgât ettim.

2. MURABBA-I MÜTEKERRİR

1. Açık elâ gözlerinin kirpiğini kılıç etmiş. Âh, kanımı dökmek için çenesine kuyu kazmış. Ben hastasını bir gün aşkıyla toprak eder. Delikanlım, âfetim, Kasap-zâde Pîrî Şâh.

2. O gam erbâbının katili can koçunu kurban edip, yan bakışının kılıcıyla vücudumu parçalarsa razıyım. Beni an be an saçının çengeline assın yeter. Delikanlım, âfetim, Kasap-zâde Pîrî Şâh.

3. Ey Ubeydî, yan bakışı bir anda bin kan döker. Aşk kılıcı nice yüz düşkününün canını alır. Kavuşma bayramına erdirirse delikanlım, âfetim, Kasap-zâde Pîrî Şâh'ımın kurbanı olurum.

3. MURABBA-I MÜTEKERRİR

1. Ey cefakar sevgilim, amber saçan benini göreli hasta gönlüm perişan olup sevdaya düşmüştür. Sen [onun] inci saçan gözlerini devamlı ağlatma. Benim hafif [sevgilim] nurlu ayım, lale yanaklım.

2. Her hareketin levent gibi son derece gönül alıcısın. Yüce yaradılışlı bir şahin bakışlı padişahsın. Kara gözlü güzelsin, delikanlı, nazlısın. Benim hafif [sevgilim] nurlu ayım, lale yanaklım.

3. Fettân gözlerin kılıcı ile gezen kan [alan] [bir] güzeldir. Benin siyahtan başka takınmayan Rumeli sevgilisidir. Al yanağın, aldatarak Ubeydî'nin gönlünü çalmıştır. Benim hafif [sevgilim] nurlu ayım, lale yanaklım.

4. MURABBA-I MÜTEKERRİR

1. Ey zamanın hükümdarı [sevgilim] elini öpemem; gönlümün amacı ancak [ayağının] izinin tozunu öpmektir. Hânım, bin saygı ve yalvarma ile kapına geldim. Sultanım, ben kulunu reddetme, lütfeyle.

2. Gayret yüreğimi deldi, bir merhamet edenim yoktur. (…) ağlasam da yaşımı silenim yoktur. Dergâhına yüz tuttum, bir başka yerim yoktur. Sultanım, ben kuluna zulmetme, lütfeyle.

3. Padişahım, biçâre Ubeydî cahillikle hizmette övünüp hata ettiyse; yardım dermanın, kerem incin boldur. Sultanım, ben kulunu reddetme, lütfeyle.

5.MURABBA-I MÜZDEVİÇ

1. İskender'in hoş yürüyüşlü endâmına alışmışım. İskender'in şeker sözlü lâl [dudağına] âşığım. İskender'in esrarlı hattının kasrına düşmüşüm. İskender'in bu tarz ve tavırlarına düşkünüm.

2. Tut ki gönül ehli kem gözlüye yüzünü seddeder. Ayva tüylerinin Yecüc'ünün fitnesinden kıl kadar korkumuz yoktur. Yanağı ve saçıyla doğu ve batıyı baştan başa tutar. İskender'in hoş izlerinin güzelliğine yüz aferinler.

3.Kakülleri kubbe karanlığı [gibidir] lâl [dudağının] ırmağı hayat verir. Vücudu üstünde yüzü âlemi gösteren aynadır. Ubeydî, bana cennet âlemlerini göstersin dersen İskender'in yanağının aynasına bak.

6. MURABBA-I MÜTEKERRİR

1. Ey taş kalpli Kaya, âşığa merhamet etmemekte gönlünle bir olursun, gönlün sana arkadaştır. Ben müptela taş kayaya rast geldim; taşlarla dövünüp eyvah desem ne var.

2. Senin eziyet elin başıma elem yağdırdı. Ey merhametsiz, şimdi iki elim taş altındadır. Sen bir yandan cevredersin bir yandan gönlün eziyet [eder]. Ben müptela taş kayaya rast geldim.

3. Senin gönlün başkalarına lütuf ve hediyeler vermekte. Bu Ubeydî'ye cefa etmekte taş kayasın. Vefâ etmekte rakîbin gönlünde yer ettin. Ben müptela taş kayaya rast geldim.

GAZELLER

1.GAZEL

1. [Allah'ım] senin şerefli ismin ile başlanan her iş kolaylıkla sonuca ulaşır.

2. [Allah'ım] senin kudretinin bahçesinde gökler, yıldız meyvelerinin çokluğundan bükülüp iki kat olmuş yüce ağaçlardır.

3. Dolunay, senin büyük göğünün lacivert hokkasında hükmünün miski sarılmış pamuktur.

4. Çemen, nimetlerinin ihsanı ile dolmuştur; yer yer açan menekşeler ise nimetlere üşüşen sinekler gibidir.

5. Hasta gönüllü Ubeydî, nice yıllar günah belasının esiridir, senin af hazinenden şifa umar.

2.GAZEL

1. Arş-ı âlâ, ayağına yüz sürdüyse ne var? Ayağının tozu meleklerin gözlerine sürmedir.

2.Ey peygambere tâbî olan, peygamber hidayet ışığının güneşidir; her taraftan dünyayı dolaşması ayıplanır mı.

3. [Hz Muhammed], âlemin Rabbinin elif boylu sevdiğidir; peygamberlerin övülmüşünün gölgesi yere düşmezse şaşılmaz.

4. Allah'ın pınarının çeşmesi olan elinin tertemiz parmağından insanı acze koyan tatlı suyu akıttı.

5. Ey Ubeydî, Hz. Muhammed peygamberlerin padişahı olduğu için Allah daima ona bulutu gölgelik yapmıştı.

3. GAZEL

1. Ey sevgili, ağyar senin adını çıkarmak için sana haber gönderir, onu dinleme.

2. Ey güzeller şahı, eğer rüzgar sana âşıklar hakkında kötü sözler söylerse onu kovalama nitekim her zaman kötü yerlerde dolaşan âşıkların olduğu için böyle haberler getirir.

3. Şâhım, eğer halis kölesini azarlarsa gereksizdir; geceleri yüzünü sarartıp ona altın para basalı beri onu azarlamak yakışmaz.(?)

4. Ey sevgili, âşıklarına devamlı elini öptürerek onların ağzını tut senin hakkında cefakardır demelerini önle.

5. Ey Ubeydî, sana düşen kazanç o güzellik şahının aşk devletinde döktüğün cevher saçan gözyaşlarındır.

4. GAZEL

1. Âhımın dumanı geceleyin gök tasını kapkara etti; sabah güneş kalayıyla gökyüzüne cila verse şâşılır mı.

2. [Ey güneş sevgili], gül kadehine senin yanağından haber getirmiştir. [Gül kadehi], ona yol parası olarak jale parası verse ne olur?

3. Ömrüm, amber [kokulu] saçlarını gerçi misk saçan rüzgarın eline verirsin; [o da] alır ama acemidir.

4. Çirkin yüzlü rakip, daima gördüğü herkese ben zavallıyı sevgilinin kapısında bulduğunu söyler.

5. Ubeydî, sözlerimi o güzeller şahına sununca hışm ile üzerime atılıp bana nice sözler söyledi.

5. GAZEL

1. Hasta gönlümüzün sesi çıkmaz oldu. O miskin öldü mü [kaldı mı] bilmiyoruz, haberi gelmedi.

2. Yıldızların gözünden kıvılcım çıktı sanma. Âhım, gam gecesinde tabanca ile bir atış yaptı.

3. Bugün âhım nilüferini yerinden koparsa ne gam; gözyaşımın nehrinden kayık gibi binlerce nilüfer ortaya çıkar.

4. Ay ezelde yanağının güneşine mi özendi [acaba]; yüzünde Cebrail'in uzun kanadının darbesinden iz kalmış.

5. Mânâlar denizine nice dalgıçlar daldı ama Ubeydî gibi inci çıkaranı kalmadı.

6. GAZEL

1. Ey gönül, âhımın okuyla felek atlası delinip yer yer pamuğu ortaya çıktı, yıldız sanma.

2. Sevgiliye, gönül nakdini genç birine verme deyince bana: "Sen gönlümün mütevellisi misin?" dedi.

3. Münasebetsiz rakip mecliste durmayıp şarkılar söyleyip geceyi beyhude seslerle doldurunca onu kimse dinlemedi.

4. [Ey sevgili], senin yüzünden gizli haberi yoksa sabâ rüzgarı gülün kulağına ne fısıldıyordu?

5. Ubeydî, [bir] âh ettin ki denizin gümüş köpüklü dalgaları yükseldi.

7. GAZEL

1. [Benim] gözyaşım tenimin üzerinde mavi dalgalı desenler oluştursa ne olur; o yanakları gül renkli [sevgili] mavi ipekli gömlek giymiş
2. Mavi elbisesini ince nakşıyla görüp o cefa ikliminin padişahı sırtına zırh giydi sandım.
3. Ey cân, gökdeki Sidre'nin, seni bu boy bu kıyafet ile görüp de gözler önüne çıkmaya yüreği var mıdır.
4. O gülistânî elbisedeki görünen düğmeler, bahçeye bir sıra dökülmüş menekşeler gibidir.
5. Ey Ubeydî, o gökyüzünün ayı [güzel sevgili de] mavi elbise giydiği için gözyaşı içinde kalıp da ona doğru aksam ne var.

8.GAZEL

(Bu gazel Farsçadır.)

9. GAZEL

1. [Ey Allah'ım], dokuz [felek] değirmeni aşkınla gök gürültüsü gibi feryat eder. Bulut durmadan gözyaşı döken hayranındır.

2. Kudretinin tekkesinde dokuz kubbeli felek iri taneli inci tespihinin birkaç tanesidir.

3. Akıl bir ulak [olup] haşre dek şimşek hızıyla koşsa senin kudret yağmurunun bir damlasının [etrafını] dolaşamaz.

4. Feleği mıknatıs gibi her yandan çekici kıldığın için yerküre havada durmaktadır.

5. Allah'ım bu Ubeydî kuluna cennet elmasını nasip eyle, cehennem ateşini gösterme duasını kabul et.

10. GAZEL

1. Ey felek mertebeli padişah sen yaratıldığın anda bu fânî dünyada nice kilise harap olmuştur.

2. Senin zikir odanın köşesi Cebrail (AS)'in makamı, yüce meclisin ise vahiy ve kitabın evidir.

3. Sen peygamberlik payitahtının benzersiz şâhısın, veliler ve takva sahipleri sonsuz bir ordudur.

4. Ay, yarım oldu sandılar; [oysa o], [senin] aşkının yolunda ulak gibi koşmak için gömleğini beline soktu.

5. Dokuz felek onun aşkının ateşinde sanki şişe batırılmış nice kuşbaşı kebaptır.

11. GAZEL

1. Ey sâkî, şarap, senin lâl dudağının aksinden kırmızı elbise giyindi; [görünen] hava kabarcığı değildir yakut düğmedir.

2. Âhım feleğin altın işlemeli tâkını gece oynattı çatısından bir altın şişesi düştü, kayan yıldız zannetme.

3. Çiğ taneleri mahşer gününe kadar akçe dökseler gözyaşı parasının binde birini hesap edemezler.

4. Ben zerre her gün yüzüne baksam olmaz mı deyince; o güneş [gibi sevgili] öfkeyle "yere bak avare" dedi.

5. Ey Ubeydî, başım, mihnet sultanı [sevgili için] çadır olmuştur ; boyum ona sütun, damarlarım urgandır.

12. GAZEL

1. O kakülü atılganın, gönlümün hevesini kaptığını görenler, bulut güvercini aldı derler.
2. Her ne kadar sevgilinin nergis gözü hastadır dedilerse de çemende seher [rüzgarının] gül kitabını açtığını gördüm.
3. Sûfî, değme şarap insanı harap eder, fakat kabarcık şaraba düşeli sırça saray sahibi oldu.
4. Ey sevgili, [zahit] senin kaşını görünce hayrete düşüp [onu] cami duvarına mihrap yapıp [orayı] kendine tekke eyledi.
5. Ey Ubeydî, [atının arkasında sürüklerken] âşığın âhından şüphesi kalmasa felek, atına yıldız kamçısını vurmazdı.

13. GAZEL

1. Ey sâkî, şarap kadehi meclisin bahçesinin bir renkli gülüdür; üzerindekiler çiğ taneleridir hava kabarcığı sanma.
2. Ey sâkî, kadehin kenarında görüneni kabarcık sanma; şarap senin lâl dudağının hararetinden uçukladı.
3. Gözyaşı yağmur yağınca toprağın kokması gibi gönüldeki ayva tüyünün gamını ortaya çıkarır.
4. [Ey sevgili], gözlerin ve dişlerinin düşüncesi beni uyutmaz; cadılar Pervin düğümüyle uykuyu bağlarlar.
5. Ey Ubeydî, felek bahçesinde durmadan gittikçe uzayan hasret derdinin dalını kayan yıldız sanma.

14. GAZEL

1. Ey sevgili, bu takatli beden ayrılığında yandı kül oldu. Sen kış mevsiminde sincap kürkü giydiğimi zannetme.
2. Su bağda seher yelinden soğursa bunda ne var; zira akan gözyaşıma öykünsün diye denizi tahrik eder.
3. Şarap kabarcığı gül yüzlü sâkî eliyle aklımı almak için kadehten baş kaldırıp ayaklandı.
4. Padişahım herbiri eşiğine yapışıp yüz sürmek için dostlar toplanıp kapını tuttu.
5. Ey Ubeydî, o güneş üzengili padişah ata binip kullarını çiğneyeli beri ayağı yere mi basar.

15. GAZEL

1. Sevgilinin benden yakınlaşmamak üzere uzaklaşması bana yazık değil midir?
2. Tabip, aşk derdine deva olmayacaksa otlarını ocağa atsın.
3. Altın işlemeli elbise sararmış ve zayıf tenimi görünce [bu manzara yanında] "çarşafa benzerim" dedi.
4. Ey elma, gümüş gerdanlara dokunma ve seni çürütmelerinden sakın.
5. Ey Ubeydî, ey garip [mânâlar] denizi şiirini görenler mânalar incisisi der.

16. GAZEL

1. Ey gonca dudaklı, sen cihan bağında açılıp gül. Gülüm, ben bülbül gibi inleyip ağlayayım.
2. Ey güneş gibi sevgili, ben zerreni yerden [göğe] kaldırdın. Bu gece kederle dolu evime ayak bastın.
3. Ey ay yüzlü, âfet-i devrân olup güneş gibi hercâyî oldun, yüzünü ayda bir kez [bile] görmez oldum.
4. Ey Leylâ yürüyüşlü bela ve gam çölünde daha ne kadar Mecnun [gibi] hayrân ve başıboş gezeyim.
5. [Ey] Ubeydî, eğer gönül zahmet bağından kurtulmak isterse abdâl gibi soyunup bu dünyaya boşvermişlerin âlemine düş.

17.GAZEL

1. Aşkının ateşi yanmış göğsüme hararet vereli gözümün kanı şarap ve ciğerim kebap oldu.
2. Ey put [gibi sevgili], meclisinde sinemiz rebap olmuş ne yapalım Udun hâlini, ateşte yansın.
3. Ey tabip, hicran derdi hangi ilaç ile giderilir, bize şifalı cevabını versen olmaz mı?
4. Ey peri, senin aşk denizinde köpük gibi daha ne kadar döne döne avâre gezeyim.
5. Bu Ubeydî yine o gamını yazar. Onun her kelâmı nice divan ve kitap olur.

18. GAZEL

1. [Allah'ın] lütuf bulutunun damlası [yeryüzüne] erse otlar yetişip yeryüzündeki bütün denizler âb-ı hayat olur.
2. Cömertliğinin harmanının hesabında kendimi unuttum [çünkü] bütün kainatın mahsulü onun onda biri kadar yok.

3. Nil ve Fırat, senin aşkının vadisinde durmadan ismini zikrederek akarlar.

4. Gece karanlığı mürekkep, gökyüzü yazı takımı, ay hokkanın ipeği olur ve Utarid her gece senin vasfını yazmak ister [ama] gücü yetmez.

5. Ubeydî, onun sanatının camisinde zambak goncası mum nergis kandil olup servi de yeşil hoş berat oldu.

19. GAZEL

1. Senin duan ile kainat öyle bereketlenmişti ki yıldızlı felek ambarı buğdayla dolmuştur.

2. [Sen] dünyaya geldiğinde, ateşe tapanların ocakları sönüp karanlıktan kurtulamadılar.

3. Hareketsiz ağacın yeri yarıp sana gelmesi düşmanın itirazına karşı bir başka mucizedir.

4. Ey temiz yaradılışlı, senin elinle hastalık şifa bulduğu için isyan derdinin esiri olan bana yardımcı ol.

5. [Ey] Ubeydî, ben değil bütün insanların dilleri kalem ağızları hokka olsa [onun] vasıflarını yazamaz.

20. GAZEL

1. Bu meyhanede benim gibi [bir] şarap müptelası hani nerede; feleğin küpleri boşaldı ben yine de yarı sarhoşum.

2. Ey zahit, eğer Kevser havuzundan el yumadıysan sevgilinin aşk meclisinin kadehine sakın el uzatma.

3. Şarap gibi gönlü saf olanın yeri her zaman baştadır; tortu gibi fitneci kimselerin yeri ise aşağıdadır.

4. Felek kadehini indirip bir kişi bile içmedi. Onu Elest günü şevkle içip ben astım.

5. Ubeydî, kader taşından ona ansızın kırılganlık erişmeden gönül kadehinden aşk şarabını içmeye bak.

21. GAZEL

1. Sevgilinin baygın gözü muma bakmaktan incindiği için ona [dostun] nurlu yüzü görünmez.

2. Sevgili, hasta gözünü siyah örtü ile mi bağlamıştır yoksa yan kesici perçemi mi üstüne kolunu salmıştır.

3. Sevgili, [âşığın] kanlı gözüne faydalı hünnaptır diye gayp bağından hoş sözlü lâl [dudağını] getirmiş.

4. Sevgilinin amber saçan toza [benzer] ayva tüyleri tozu hasta göz için Allah'ın hazırladığı misk kokulu sürmedir.

5. Ey Ubeydî , sevgilinin baygın yan bakışı bunca adamın kanına girmeseydi böyle kana gark olmazdı.

22. GAZEL

1. Sevgilinin rûha ferahlık veren lâl [dudağı] kadehi aklımı aldı beni sevgilinin rüsvâsı olarak meyhânelere bırakın.

2. Hey yoldaşlar, imdat! Sevgilinin istignâ kılıcı bağrımı parça parça etti, ben nasıl helâk olmayayım.

3. [Âşığa], aşk derdine müptela olmak can verir; sevgilinin sevda illetine ilaç ise canı terk etmektir.

4. Âşığın gönlünü ele alan Allah'ını bulur; çünkü sevgilinin tecelli yeri onun tertemiz kalp aynasıdır.

5. Ey Ubeydî, bedenimin yaralarını pamukla sarsam şaşılır mı? Zîrâ sevgilinin meczup âşığı posta bürünür.

23. GAZEL

1. Dünya bir yana marifet bir yana olsa akıllı olan kişi marifeti seçer.

2. Gönül evinde marifetin parlayan mumu yanmayan kimse gam karanlığından kurtulamaz.

3. Marifetin tatlı kadehinden içmeyen kimse devrân meclisinin safâsından haberdar olmadı.

4. Benim inciler saçan şiirim engin bir deniz olduğundan beri mânâ onda marifetin iri bir incisi oldu.

5. Ey Ubeydî, şiirim marifet bahçesi olmuştur; seyredenin gözü gönlü açılır.

24. GAZEL

1. Ey şâh, âhım beninin piyonu için yeryüzüne at salsın; her birinin ruhu oynayıp mat olsun.

2. Parmak kalem, sevgiliyi öpmek için ağız açmış; âlemde divite benzeyen ne çok kara ağız var.

3. Düşmanın kastı daimâ bizi çiğnemekti fakat sevgili ben toprağa basarak ona fırsat vermedi.

4. Ey gonca ağızlı [sevgili], senin dişlerini gören mercan sofaya çeşit çeşit çiçek koymuşsun sanır.

5. Ey Ubeydî, âb-ı hayat, sevgilinin lâl [dudağının] hasretiyle gam karanlığında kalıp gün görmedi.

25. GAZEL

1. [Ey Allah'ım], âlemi sen yarattın; gökyüzü, senin varlık bahçen, güneş, ay ve yıldızlar [o bahçenin] çiçekleridir.
2. Sen ebedî ve ezelî olansın senden başka her şey mahlukundur; felekte olan yaradılış eserleri güneşten daha parlaktır.
3. Ey Allahım, güller onda [senin] yaratma ateşinin kıvılcımı olmuşken dünya bahçesine nasıl ezelî derler?
4. Kendi fâniyken dünya hakkında inkarcının dilinde niçin hiç [yaratma] sözü bulunmaz.
5. Ey Ubeydî, Allah Hayy, Bâkî, Kadîm ve Celâl sahibidir yerle gök sonradan yaratılmıştır. Dünya varlıklar evidir.

26. GAZEL

1. Ey Peygamber, her doğru sözün hadis cevheri oldu. Zâtın bir peygamberlik denizidir hadislerin de o denizin incileridir.
2. Ey Allah'ın delili, inkarcıların çekişmesini kesmek için sen yüce peygamberden her hadis kesin delildir.
3. Her birinden bir hidayet güneşi doğan nice parlak hadis senin tertemiz lafzından doğmuştur.
4. Ey peygamber, felek [senin], fazilet denizinin bir buharıdır diye şu Müslüm âlem sayfasında hadislerini toplar.
5. Ubeydî, âlem camii nasıl rûşen olmasın hadisler onda parlak kandiller olmuştur.

27. GAZEL

1. Bin kere ağlasan [da] inci saçan gözyaşların vuslata sebep olmaz; ey kendinden geçmiş [âşık] vefâ istersen her zaman para gereklidir.
2. Kesicinin tutulmasına işaret olduğu için gönül cevherini senin yan bakışının [kılıcında] bulup hapsetsem şaşılır mı?
3. Gönlün alınmasında her ne kadar belin de dikkat etmiş olsa da asıl sebep o nazik ağızdır.
4. Ey can bağının gülü, bedenimin gonca gibi mutluluktan elbiseye sığmamasının sebebi [senin] vuslat esintin oldu.

5. Tatlı dudağın Ubeydî'nin helâkine hat getirmiş; eyvah ki şarap her zaman fesada sebep olur.

28. GAZEL

1. Ya Rab, nimetinin âlemde ulaşmadığı hiçbir yer kalmadı; Lütuf sofranı görmeyen hiçbir çaresiz kalmadı.

2. Hilal [mumu], çok gecedir felek pervanesini döndürür; o pervanenin, senin [aşk] güneşinin ateşiyle bütün kanatları yandı.

3. Dolunay, senin yoluna o denli secde kıldı ki alnından eser kalmayıp hilale döndü.

4. Lütuf yağmurunun çiçek goncalarına benzeyen [her] damlası taze fidanların hepsini süslerle doldurdu.

5. Ey Ubeydî, Allah'ın lütfunun [sayısız] zerrelerini gördükten sonra güneşin altın saçmadığı bir toprak parçası kalmadı.

29. GAZEL

1. [Ey Peygamber] senin kudret köşkünde, felek, nurlu ay mumunu hadiselerin rüzgarından koruyan cam [muhafazadır].

2. Feleğin yaprakları, yıldızların badem taneleriyle sonsuz cömertlik tabağının içerisinde bir güllaç parçasıdır.

3. Ey şah, yıldızların sultanı güneş, ayağının toprağı cevherine ulaştı; başına altınlı bir taç giyse ayıplanacak şey midir?

4. Bütün gökler senin için yaratıldı; boyunlarını eğip sana ihtiyaçlarını bildirseler yeridir.

5. Ubeydî'nin hâli isyan derdi ile çok kederlidir; ancak şefaat şerbetin ona ilaç olabilir.

30. GAZEL

1. Aşk, zaman ve mekan sedefinin dışına çıkmış bir incidir; aşk, can ve gönül denizinin dışına çıkmamıştır.

2. [Ey] sofu, aşk ehlinin âlemleri yoktur demeyesin; onların izah sınırları dışında bir alemleri vardır.

3. Sararmış yüzüm atının nalının izi olmadan geçerlilik kazanmaz; nitekim altın, padişahın sikkesi vurulmadan geçmez.

4. Dert ve gam şarkıcısının yanında ağlama seslerinden başka her nağme usulsüzdür.

5. Ey Ubeydî, umarız Adn cenneti hücresine tekrar dahil oluruz; dışarıda kalmanın çilesini bunca zamandır çekeriz.

31. GAZEL

1. Kakülün her an kâh doğru kâh eğri salınır; güyâ bir yılandır kâh doğru kâh eğri yürür.

2. Gönlüm, bazen boyun bazen saçın yüzünden yanar; bu yüzden âhımın dumanının kâh doğru kâh eğri olması.

3. Yolunu kaybetmiş gönül, boyunun ve kaşının hayali ile gam gecesinde kâh doğru kâh eğri bir şekilde mahalleni aramaya gider.

4. Meclis mumu misali kâh doğru kâh eğri esen rüzgara karşı altın külahını giysen yakışır.

5. Ubeydî, o gönül isteyen sevgili senin için gamzeme canını verir ama kaşıma bakmaz deyip kâh doğru kâh eğri konuşur.

32. GAZEL

1. Kitabın, felek sakinlerini ayetlerinin sırlarına vâkıf edip kudretinin olgunluğunu herkese gösterdi.

2. Felek, sanatının altın varaklı bir kitabıdır; onun iki sayfası nurlu güneş ve aydır.

3. Sen dünya mecmuasını kalemsiz bir şekilde toprak düzlük üzerine nehirden cetvel ve gül bahçesinin gülünden yaprakla nakş ettin.

4. Her ağaç, ellerinde hikmetinin yazısıyla süslenmiş safa nişanı sayfaları olan yeşil yapraklar tutar.

5. Ey Settâr, kağıdı, kefen; kalemi [mezarı üzerindeki] otlar olduğu zaman Ubeydî'ye yardım et.

33. GAZEL

1. Sevinçli ve yüce ay, senin doğduğun saat göründü; her köşeye parlak bayraklar dikildi.

2. Ey peygamberler şâhı, Ülker o gece, gam askerini topuzla dünya ülkesinden sürdü.

3. Ey şâh, Allah'ın emri ile doğumun, kalpler kanununu süsleyen sevinç tuğrası oldu.

4. Şevk denizi o kadar taştı ki yüce feleğin hokkası dilek incileriyle doldu.

5. Ey Ubeydî, onun boyunu anlatan her mısran şiir gülşeninde sevinçli ve uzun bir servi oldu.

34. GAZEL

1. Âhımın topundan dokuz duvarlı [felek] kalesi feth olur ama gönül alıcı sevgilinin hasret hisarı feth olmaz.

2. Gonca, derini altınla dolu gizli bir küptür; onun tılsımını her zaman külün eli açar.

3. Ey sevgili, senin harâmî kirpiğin gönlümün kilidini bıçağı ile açıp vücut evimden can paramı aldı.

4. Ağızın gizli isimden bir muammadır ki [onu] hiçbir sırlar kâşifi çözemedi.

5. Ey Ubeydî, o güzeller şahının yüzü devlet duasıdır; o duanın üzerinde yer yer kirpiğinin yansımasından üstünler vardır.

35. GAZEL

1. Felek, benzersiz levh-i mahfuzun için altın süslemeli bir sandık oldu; kaleminin yeri olalı güya kalemdanlık oldu.

2. Felek, övgüne bel bağlayarak sana övgüler söyledi; Samanyolu onun belinde bir hizmet kuşağı oldu

3. [Yıldızlı] göğü gece damla damla [ter] incileriyle süslenmiş gördüm; meğer [aşk] güneşinin yolunda sonsuza koşan bir koşucu oldu

4. Feleğe geceleyin, Allah'ın vasıflarının zerresini saymak mümkün müdür diye sorulunca güldü ve bütün dişleri göründü.

5. Ey Ubeydî, felek Allah'ın lütuflarını yıldız gümüşlerini [kullanarak] hesaplamaya çalıştı; olmayınca gündüz vakti [bu hesaptan] vazgeçti.

36. GAZEL

1. Ey övülmüş [Peygamber], kime lütufların bir yanından görünse cennetin gülü ona mahşer günü yüzünü göstersin.

2. Hangi talibin bahçenin eşiğinin tozunu gözüne sürme etse ona melekler yüzlerini göstersin.

3. Sana muhabbet duyup gözyaşlarıyla toprağı temizleyen her fenâ ehline zengin hazineler yüz göstersin.

4. Arşa çıktığın gece güneş toprak altında saklanıp yüzünü göstermeye kâdir olamadı.

5. Senin medhin, gaipten Ubeydî'ye sunulduğu için umarım nice gizli sır ona yüzünü göstersin.

37. GAZEL

1. O gözleri mest bakışlı güzel kırmızı elbise giyeli beri âşığın gözleri ağlamaktan kızardı.
2. Ey sâkî, kadeh bize kırmızı mürekkep ezmiş bugün cahilliğe karışmış zâhiti galip kılmak için ayılmanın halini yazalım.
3. Senin ayva tüylerinin arasında yanağının rengini gören, bahar bahçesine yer yer kırmızı çiçekler konulmuş der.
4. Gonca, gülşen ocağında altınla dolu bir toptur; sevgilinin yanağının aşk ateşi onu kızdırmıştır.
5. Ey Ubeydî, eyvâh ki o gümüş tenli güzeller şâhına, göğsümün yarası her zaman bin tane kızıllık gösterir.

38. GAZEL

1. Kudretinin bahçesinde hilâl söğüt, yıldızlar inci çiçeği, dolunay beyaz güldür.
2. Âleme mübarek zatından feyz inmeseydi susuz kalıp perişan olurdu.
3. Güneş, her gece Arş'ın altından sana secde ettiği için her sabah kalktığında doğuşu mesut bir şekilde oldu.
4. Bir kişi yüz yıllarca ibadet etse de zeval bulmayan Kerim Allah'ın fazileti ve lütfu olmazsa faydası olmaz.
5. Ey Allah'ım, Ubeydî'nin senin vasıflarını anlatan her mısraını cennet kapısının kilidine anahtar eyle.

39. GAZEL

1. Biz nefsimiz yüzünden ağlayıp sızlıyoruz bize yardım et; sonumuz ne olacak şaşkınız, medet.
2. Kıyamette gözümüzün yaşını silip bizi güldür; biz azgınlık denizine batmışız, medet.
3. Biz aklımızı başımıza alamadan mahşerde kalacağız; günahlarla perişan haldeyiz, medet.
4. Bir cevaba karşılık vermeye dermanımız yoktur; isyana müptela olmuşuz, medet.
5. Ubeydî'yle bizim yüzümüzün karasını yıkayıp temizle; çok günah işledik pişmanız, medet.

40. GAZEL

1. Yanağının bayramını görüp gönlüm kurban olur; mahallenin safâsını bırakıp Kabe'ye varmak zordur.

2. Ey sâkî, kadehten içip selam vermek için elini uzatsaydın nurlu elin beyaz tortu gibi görünürdü.
3. Beline kördüğüm gibi sarılsam ne olur? Orta yerde gönül paramı çalıp kayıplara karıştı.
4. Göğün hilali, gerçi her ay başında yeni bir şekil alsa da kaşının biçimini alamaz.
5. Ubeydî kulun, sen kaşları ye harfine benzer güzelin elif boyunu tarif edeli şiir ülkesinin önde gelenlerinden olmuştur.

41.GAZEL

(Bu gazel Farsça'dır.)

42.GAZEL

(Bu gazel Farsça'dır.)

43.GAZEL

1. [Sana] kavuşmanın arzusu âşığa şekerden lezizdir; sürekli ismini zikretmek çifte kaynatılmış şekerden lezizdir.
2. Ya Rabb, eğer lütfunun suyu yağmur bulutuna erişirse [yağmurlar] pelte tatlısının şekerinden leziz olur.
3. Derdine sabredip şükreden gönlü hasta [kuluna] aşkının elemler kadehi Kevser'den leziz gelir.
4. Sadık aşıkların vardır ki kahrının zehri onlara güzel kokulu kadehin şerbetinden daha leziz gelir.
5. Ey Ubeydî, Allah'ın vasıflarını yazdılar; kalemlerin kamış şekerlerinden leziz olsa şaşılır mı?

44.GAZEL

1. Ey sözün emiri, sözlerin çifte kaynatılmış şekerden lezizdir; soru soranların derdine derman olan cevapların bal ve şekerden tatlıdır.

2. Çeşme gibi saflaşmış su akıtan parmakların, gönlü susamış yanmış ashabına kamış şekerinden daha lezzetli gelir.
3. Kara yazılara [benzer ayva tüyleri] senin senin saf lâl dudağının kenarında biter; [dudağından beslendiği için] her hadisin ıtır şerbetinden daha lezizdir.

4. Boyun Tuba'dan aşkın, yanakların cennet gibi, sözlerin tatlı, ağzının suyu kevserden lezizdir.

5. Ey Ubeydî, peygamberin medhi için yazdığın mısradaki yer yer noktalar düzgün bir ağaçtaki taze meyvelerden lezizdir.

45.GAZEL

1. İnsanın kalbi gözlerin görmediği bir köşktür; orada aşkın yok ise hazinesi olmayan bir harabedir.

2. Can ve gönülden sana âşık olmayıp da Leylâ'nın aşk sahrasını anlatan Kays'ın sözleri çöl gibidir.

3. Aşk şarabın ile cümle âlem mest olmuştur; nurlu dolunay [aşk] güneşinin şarabı ile dolmuş bir kadehtir.

4. Ey kâinâtın yaratıcısı, dokuz kubbeli felek, kudretinin denizinin kum tanesinden küçük tanelerdir.

5. Ey Ubeydî, Allah aşkı bir mumdur; gökteki gezegenler onun etrafında döne döne kanatlarını yakan pervanelerdir.

46.GAZEL

1. Ey sevinçli feleğin ayı, senin uğurunla karanlık örtüsü kalkıp kör gözler ışığa kavuştu.

2. Ölülere hayat verme mucizeni gösterince nice inkarcı imana gelip hayat buldu.

3. Sidre'deki makamının eşiği Rıdvan'ın tahtıdır; celâl kapının halkası hurilerin kusursuz gözleri gibidir.

4. Yıldızlarla dolu felek, bahçende kafesli bir evdir; nurlu güneş ve ay orada iki buhurdandır.

5. Eğer lütfedersen ölüler kıyam ettiği zaman Ubeydî mezarından ok gibi doğru çıkar.

47.GAZEL

1. Hey beyim, gönlümü aldın, bu gönül çelicilikler nedir; âlemi kendine kul ettin, bu padişahlıklar nedir?

2. Ömrümün meyvesi, senden ayrılamıyorum diye beni kendi gönlümden ayırdın; bu ayrılıklar nedir?

3. Sen, devamlı tanıdıklarla dostluk edersin ya bu yabancılarla bu denli ahbaplıklar nedir?

4. Kuluna vefa göstermek için söz vermiştin; ahde vefa etmedin, bu vefasızlık nedir.

5. Dertli Ubeydî, bazen ağlarsın bazen inlersin; ayrılığa düşmedinse bu düşkünlük nedir?

48.GAZEL

1. O kaşı yâ güzel, gamze okuna göğsümde nişan arar, beni öldürmek için bahane arar.

2. Gönül, senin ayva tüylerinin içindeki benini bulmaya çalışır dedim; "kuş, daima toprak içinde tane arar" dedi.

3. Okun vücutta can ve gönlü gezer; zor [beğenir] bir misafire benzer ki şehir içinde konaklayacak ev arar.

4. Edâlı bakışının oku, eğer ki can parasını vurmak için gelmediyse göğsün derinliklerinde ne arar.

5. Ubeydî, bu devirde âşıkâne bir şiir arayan kimse bu gazelini hatırının defterine yazar.

49.GAZEL

1. Dilberden, ben kara yazılıya gelen mektup, o güzel söz sahibi şahtan, gelen bir tabak mücevher gibidir.

2. Şarap lâl [dudağını] öpmek için devamlı sürahiden akar; kan terlese ne var; [o] gurbetten gelmektedir.

3. Dostum, düşmanlar, ayıplama okunu hiç aşıklara atar mı diye sorarsın; ne dersen de billahi ayıplama onlardan gelir.

4. Yüzümdeki ayağının izinin tozu ağladıkça gözyaşımla akınca sevgili [küser]; gözüm, bana bu işler hep sulu gözlerimden gelir.

5. Ey Ubeydî, her gün beni o ay gibi sevgiliden uzaklaştırıp yıldızımı düşüren kötü talihimdir.

50.GAZEL

1. Rakipler, lâl renkli, akıcı [dudağının] meyvesini umarlarmış; dünya bahçesinde inşallah amaçlarına ulaşamazlar.

2. Çok kıymetli şâh, lütfedip kullarının defterine yazarsan gamlı gönül [defteri] dağılıverir.

3. O ay [gibi güzelin] siyah saçına benzemez dediler; gece karanlığı, kara kaygıya düşüp kararsa ayıplanır mı?

4. Ey şah, kulunun sararmış yüzünü görüp ona yaklaştın; altın para, kıskançlıktan yüzünü buruştursa şaşılır mı?

5. Ey yorgun gönül, Ubeydî, o kadar inilti ile arkadaş oldu [ki] eğer bu iniltiler onu canından etmezse [bile] dermanını bırakmaz.

51.GAZEL

1. Şiir denizinin incileri [harflerinin] noktalarıdır; ey şah, kevser havuzunun bereketi hokkandan gelir.
2. Cömertlik kaynağı ve ihsan madeni mübarek zâtının saf özellikleridir.
3. İzzet ve şeref güneşinin doğuşu gökyüzü bahçesinin nişanıdır.
4. İltifatının güzelliği, denizin damlasını ve zerreyi her zaman aydınlatır.
5. Ubeydî'nin Kadir Gecesi berat fermânındır; vereceğin rütbe [ise] bayramıdır.

52.GAZEL

1. Gül, hile ile bülbülün kanına girip canını aldığı için çiğ taneleri onun yakasına yapışır.
2. Rakip, sana canım diyerek yanından ayrılmıyorsa, âşıklar onun canını alarak senden ayırırlar.
3. Attığın taş hangi ağlayanın kanını akıtırsa, onun gözyaşı seli boyunu aşıp kanını temizler.
4. O şarap kadehinden sarhoş sevgili, düşkünlerini toprak eder; onlardan biri, bir gün o üzerinden geçerken eteğini çekip alır diye korkuyorum.
5. Ey Ubeydî, güneş [sevgilinin gün] yüzüne öykünürsün diye güneş tutulması hazırda bekler.

53.GAZEL

1. Sevgili, gönlünü gama ver diyeli beri, bu yorgun gönül kendisini verdi.
2. İnleyen âşık, göğüs geçirse ne olur; ayrılık hançeri canına saplanmıştır.
3. Bakışın gümüş gözyaşlarımı gördü diye; dinar yüz bulursa şaşılmaz.
4. Eğer esrar, toz [gibi olan] ayva tüylerine öykünürse gönül dostlarını güldürür.
5. Ubeydî, şiir padişahının âhı sana ulaşsa sancaktarın olurdu.

54.GAZEL

1. Dilencilik varken âlemde sultan olmamak yeğdir; beyim, zihnin dağılmaması yeğdir.
2. Geceyi süsleyen mum gibi, ödünç altın tacı giyip; dünya meclisinin emiriyim diye sevinmemek yeğdir.
3. [Bir gün] yokluk kadehinden içip ahireti gideceksin.; bu âlem meclisinin zevkinde yolu şaşırmamak yeğdir.
4. Zaman, rüzgarın gül yapraklarını perişan etmesi gibi seni berbat eder; bir iki günlük dünyanın bahçesinde açılmamak yeğdir.

5. Ey Ubeydî, zihninde fakirlik ülkesinin şâhı olayım dersen; unvan heveslisi ve sevdalısı olmamak yeğdir.

55.GAZEL

1. Güya mecliste halka şeklinde oturan âşıklar haledir; karanlığı aydınlatan dolunay, kadehte iki yıllık şaraptır.
2. Ey padişah, senin meclislerinde bir ayağına çabuk, el hizmetçin olan delikanlın piyaledir.
3. Çimen meclisinde uzun serviler yeşil mum; sarı laleler altınlı şamdanlarımızdır.
4. Âhımın dumanı aşk dağının sümbülü, felek denizi [ise] bir damla çiğ tanesidir.
5. Ey Ubeydî, senin sözlerine herkes akıl erdiremez; bu gazel celal bahsinin bir makalesidir.

56. GAZEL

1. O taze fidan, edalı yürüyüşlü servi olup gider; gönül, gölge gibi yerle bir olup gider.
2. Gönül, zerre gibi yerinde durmasa ne var; o ay yüzlü, parlak güneş olup gider.
3. Âh oku, yay kaşlarından ayrılıp dertle an be an göğe doğru inleyip gider.
4. [Sevgili], yağmur gibi eziyet oklarını yağdıralı; gözyaşı sel taşkını olup gider.
5. Rüzgar Ubeydî'nin aklını dağıtmasın mı; sevgilinin saçının hevesi ile perişan olup gider.

57.GAZEL

1. O peri sevgilinin, yay kaşları düzgün ra harfine benzer; dünyayı aydınlatan yanağının ışığı ya ve nun harfi [gibidir].
2. Ey [sevgili], ağzın yokluk [denizidir]; dilin denizin açıkları, lâl [dudağın] o denizin kıyısı, dişlerin dizili incileridir.
3. Ey ay, şefkatinle sabah akşam toprağa dönmüş bedenim üstünde başımın dönmesi beladandır.
4. Âşıkların kanlı yaraları, öldükten sonra toprak çarşısında bozdurmak için kızıl altınıdır.
5. Damarları, vücudunun her yerini zincirlemiş gibidir; Ubeydî, sen peri yüzlünün dünyada mecnûnudur.

58.GAZEL

1. İnsanın ömür kadehinde zaman bir damladır; eyvah ki, o da gönül kanı ile arkadaştır.
2. Halkın her gece aklını başından alan uyku değil gündüz içtikleri gam kadehidir.
3. Sen gururla içersin ama haberin yok; çektiğin kadeh Cem'in toprağından yapılma şişedir.

4. İnsanın başı fenâ fağfuru meclisinin kasesiyken kimse [ona] ibret şarabını doldurmaz; bu [ne] acayip âlemdir.

5. Ey Ubeydî, yer karalar bağlasa, gökler mavi giyinse yeridir; bu dünya matem yeridir.

59. GAZEL

1. Toprak, isyankarlara boyun eğdirir; onları avlamak için acaba mezarı tuzak olarak mı kullanır?

2. Sofu, şimdi çöp parçası gibi [zamanın] rüzgarıyla uçmaktadır; son nefesinde toprak yarığına dikilip dinlenecektir.

3. Ey şeyh, riyâdan kurtulasın; ne zaman mezara girersin [o zaman] yokluk, [senin] gözlerini [oyup] kadeh yapar.

4. Vücudunun gölgesi yolda [seninle] birlikte yürürken, sana sonunda toprağa gireceksin diye bildirir.

5. Ey Ubeydî, mezar taşı, aşk şehidine başının ucunda ayaklanıp ikramda bulunur.

60.GAZEL

1. Gül yanaklı sevgili, yaran göğsümde hoş durdu; ey nigar, [o yarayı] bıçağın açtı.

2. Rakip, o şah mahallesindeki geçit resmini seyre çıkmaz deyince aşıklar alayı dün bozulup dağıldı.

3. Sevdiğim bu gece gitmesen olmaz mı dedim; o şuh ve işveli güzel, seninle yüzüne dedi.

4. Güzellik bahçesinin gülü yerinden kopup bana gelirse başımın üstünde yeri var.

5. Ubeydî'nin divânında çok sözü vardır; zira yanık gönlünü halka açmıştır.

61.GAZEL

1. Aşığın âhının dumanı sümbülüdür; yarasının üzerindeki pamuk beyaz karanfilidir.

2. [Sevgilim] eşiğinin gülşenindeki köpeğinin ayağının izi can bülbülüne yer gülüdür.

3. Yar, koynumda şarkılar söyledi; duyanlar sîne [kafesinin] bülbülü sandılar.

4. O yüzü gül, başına sümbül takalı [sümbül] sanki kakülüdür.

5. Gönül gam meclisinde sürahi tutar; Ubeydî inliyor sanma sürahinin sesidir.

62.GAZEL

1. Güneşim, sanma ki görünen iki büklüm hilaldir; yanağının ayrılık hasreti ayın bağrına gam hançerini vurmuştur.

2. Ey zahit, göğsümdeki, gökler yıldızlar kadar [çok] yaralarımı görüp beni ayıplama; bu da bir başka âlemdir.

3. Ey sâki, âşık [sana kavuşma] isteğinin kadehini mezarında içer; şarabın [üzerinde] görüneni kabarcık sanmasınlar Cem'in türbesidir.

4. Aşığın gözünden düşen gözyaşı parası sahte midir gerçek midir diye sorarsan; ey can! lâl [renkli dudağının] hayali [göz üzerinden] gözyaşına mühür vurmuştur, mühür izi [vardır].

5. Senin yüz güzelliğinin güneşi ile Ubeydî'nin gözyaşı yanında güneş bir zerreden aşağı, deniz bir damladan azdır.

63.GAZEL

1. Yokluk yolunda yol gösteren Allah dostları biziz; bu tekke erbabı Hak yolunu ne bilir.

2. Biz o sır sarayının tahtında oturan emîriz; gayb erleri bizim askerlerimizdir.

3. Silahlanıp kimi kalkan kimi kılıçla gezer; denizdeki balıklar zırhlı askerimizdir.

4. Hükümdarlar, kızıl şarapla dolu sırça sürâhimizi görselerdi başlarına taç ederlerdi.

5. Ubeydî, dostlar bu şiir hüsrevinin sözündeki yakıcılığı görüp yokluk ülkesine [yol] tuttular.

64. GAZEL

1. Eşiğin aşk ehlinin makâmıdır; sana kulluk sonsuz kıymet ve itibâr sebebidir.

2. Ey gümüş tenli şah, bırak gözyaşı parası kapına dökülsün, kârındır.

3. Deli gönlüm; kakülünün bağına düşmüş tuhaf bir zincirlidir.

4. Efendi, senin şaşkının olduysam beni dövme; senin aşkının sarhoşluğu sınırsızdır.

5. Ey Ubeydî, gözyaşı selin ayrılık seddini yıkamaz;.çok kuvvetlidir.

65.GAZEL

1. Yazıklar olsun! Şarap kadehinin tortusuna acımalıdır; [çünkü] sâkinin şirin dudağından uzak [olan], gamın ayağı altındadır.

2. O şah, sarayının çatısı üzerinde güneşi görüp; getirin bu zavallıyı buraya dedi.

3. Ağlayan gözlerimde görünen kirpik midir dersin; ey nigar, saçının ucunun hayali gözümde yer etmiştir.

4. Dünya, melâmet tekkesinde senin dervişin olmuştur; ey ay yüzlü, karanlık gece onun bir kara şalıdır.

5. Ubeydî, o güneş yüzlü ayın kaşını anlatmada senin her matla beytin Hilal divânı gibidir.

66.GAZEL

1. Mezarımın üstünde yer yer sümbüller çıktı sanmayın; gönülde hasret ateşi yanar ondan yer yer duman çıkar.

2. Gamın vücuduma ateş bırakınca can ve gönül Allahuekber der; ne zaman bir şehre ateş düşse yer yer ezan okunur.

3. Gam şahı, çok yumruklar vurdu; gözüm kanlanmış değildir, yüzüğünün darbesinden sararmış yüzüme yer yer kan oturdu.

4. Ey şah, muhabbet postacısıyım; [ayva tüylerinin] mektubu beni sevdaya salmıştır; vücudumda yer yer kemikler gizli mektuplarımdır.

5. Ubeydî, kabrimi görüp boş sanma; gam hazinesini gömüp üstüne yer yer taşlar koyup işaretledim.

67.GAZEL

1. Dilberin kakülü bize yetmez mi; amber neye yarar, yansın.

2. Saçının ucunda yan bakışını gördüm; bir yılan dili hançer kuşanmış gibiydi.

3. Muhabbetinin dilencisi olan, güneş gibi eline kafatası kasesini alsın.

4. Şeker, sudan dudağının haberini alıp utancından eriyip gitti.

5. Ey Ubeydî, gökteki Ülker, nigârımın köpeğinin ayak izleridir.

68.GAZEL

1. Tüccar, mala meyl eder kendine kalacak sanır; [o] miskin, galiba dünya sonzuza kadar kalacak sanır.

2. Dünya ehli, ömür evinin avlusunu taştan yapmakla temeli kuvvetli olur sanır.

3. Rütbeliler, dünya memuriyeti ile kıymet görür; devlet rütbesi kendinde sonsuza dek kalacak sanır.

4. Testiden şarap çeken ben âşığa yaşlılarla otur der; sofu, âşığın şaraba ve güzellere ihtiyarı var sanır.

5. Bu Ubeydî, ömür nakdini şiir incisine harcar; o miskin, olgunluğa itibar edilir sanır.

69.GAZEL

1. Gönül, inleyerek güçsüz vücudunu gezdirir sanma; âh hallacı tablayla kemanını gezdirir.
2. Can, saçının hayalini gönlümden gözüme iletir; can, gam şehrinin cambazıdır, ipini taşır.
3. lâl renkli dudağının hayali, kâh vücuda kâh cana engel olur; o hasta ne yapsın canını gezdirir.
4. Gül ve nergis gibi gözü gönlü açılsın diye; göz nazar çocuğuna güzelliğinin gül bahçesini gezdirir.
5. Ubeydî'nin vücudu, âh ederek eliyle gözüne toprak vurup gizlice gönlüne gönül alıcı [sevgilinin] mahallesini gezdirir.

70.GAZEL

1. Zahidin zikri cennet olmuştur; âşığın fikri vuslat olmuştur.
2. Aşk mumunu rehber edindikse bil ki [bu yolu] Allah göstermiştir.
3. Gözlerin başkaları için zahmet kaynağı ise [de] benim için lütuf kaynağıdır.
4. Ey servi, boyun istikamet [üzere] kıyamete dek uzanmaktadır.
5. Ey Ubeydî, bu gönül alan şiirin selametin tatlı sebil suyu olmuştur.

71.GAZEL

1. Gül bahçesinde otlar ayva tüylerine dil uzatmıştır; [bunun üzerine] otlar, sabâ rüzgarının yüzlerine vurmasıyla bir parça [yere] yatmıştır.
2. Âşıklar, bizi öldür diyerek kılıcını kuşattırıp, o ay gibi güzelin hale gibi her yanını sarmıştır.
3. Ey ay [sevgili], Hilâl, gece vakti sevgiliğinin yüzünün mumunun altın külahına benzerim diye şevkinden külahını göğe atmıştır.
4. İsler döküldü âlem siyah oldu, gece sanmayın; o gün âhım [gökte] dolaştıkça felek hokkasını doldurmuştur.
5. Ubeydî, gökleri aşk erbâbının yaşları doldurmuştur; o ay doğalı güneşin devri batmıştır.

72.GAZEL

1. Ey ay [sevgili], gülüp yanağını göster bayram günüdür; âşığa eziyet günleri geçti, safâ devri geldi.
2. Ey güzel yüzü kıble [sevgili], Kâbe gibi mahallende evini tavâf edip yüzünü görenlere o gün kurban bayramıdır.

3. Subh-ı sadık [ışığı] eşiğinin Kâbe'sine akşamdan yola çıkan güneşin bir beyaz ihrâmıdır.

4. Yanağın uğruna yaktığım yaralarım bayram ekmeği, attığın okların uçları ise üzerindeki bademleridir.

5. Ubeydî, can parasını nerede bulmuştur dersen; vuslatının bayramında lâl dudağın bahşişidir.

73.GAZEL

1. O gözü elâ bana hile yapar; elbisesini bazen kırmızı bazen al giyer.

2. [Sevgili], yüzünün ben tanesi ile gönül kuşunu avlasam diye hayal eder.

3. O zalim sevgili eziyet taşı ile beni her zaman kırgın bir hâle koyar.

4. Ey gönül, ayrılık acısıyla o genç sevgili gittikçe seni mecalsiz bir ihtiyara çevirir.

5. Ubeydî, âşık olan kimse tüm varlığını sevdiğinin yolunda harcar.

74.GAZEL

1. Devamlı göğe çıkan âhımın dumanının topudur; durmadan denize akan gözyaşımın nehridir.

2. Gözyaşı çocuğunun huyu, mahallenin gül bahçesini izlemeye yola çıkıp an be an gözlerine kan toplamaktır.

3. Âşıklar, muhabbetinin yolunda meşakkatler çeker; kanlı gözyaşının yüzünü kana bulaması onun itibarıdır.

4. Her kara yazılı âşık bir aşk kitabıdır; altın varağı eziyetten sararmış yüzüdür.

5. Ey Ubeydî, sevgilinin güzellik ülkesinde saçı gibi aşığa zulm edip baştan çıkaran amber kokulu beni ve ayva tüyleridir.

75.GAZEL

1. Senin gamın yüzünden inleyip âh ettiğimi sanma; belki başka [hevesleri] gönlümden uzaklaştırmak [için âh ediyorum].

2. Kim yanağının üzerindeki dolaşık saçlarını çözerse altından [ince] ayva tüylerinin anlaşılması zor risalesi çıkar.

3. Benin, yüz şehrinin belediye reisi; tüylerin, yanağının kâtibi; gözlerin baş memur efendi; kaşın, postacıdır.

4. Ey sâkî, safâ meclisinde lâl renkli dudağına kavuşmak [bir] kadeh [gibidir] devamlı canıma değer desem yeridir.

5. Ey Ubeydî, hilale benzeyen [sevgilinin] vasıflarını perde arkasında dikkatle anlat; gönül dostlarının gözü şimdi hayal perdesindedir.

76.GAZEL

1. O güzeller şahı, ben kuluna bir gün beğenildiğimi söylemedi; her an gözyaşlarım onun yoluna bol bol [dökülür].

2. Gam ülkesinin vâlisiyim, âhım istek rüzgarı olup, gözyaşı tanelerim meyvelerimdir.

3. Sevgilinin can bağışlayan dudağı ve belinin dedikodusunun birinden haberim varsa öbürünü hiç bilmiyorum.

4. O yanakları gül sevgili, nice insanları esir eden, nicelerine karalar bağlatan nergise benzeyen sürmeli [gözümdür], dedi.

5. Ubeydî, aşk tekkesi içinde derviş olmuşum; vücudumu eliflerle yol yol etmek usûlümdür.

77.GAZEL

1. Aşk geminde nice gönüller esir olmuştur; üsküf takan zengin beyler fakir olmuştur.

2. Sandal şarabını ne yapayım; sevgili, açık kayıkta dudağını öpmemi yasakladı işim zordur.

3. Ey sevgili, güzelden anlayanların reisi, derdini çekmekten; beden gemisi hilal, çektiği eziyet ise son haddine gelip dolunay olmuştur.

4. Gözyaşı denizimde felek bir gemi, [onun] içindeki sandalı hilal, parlak güneş [ise] göğe olmuştur.

5. Ubeydî, gemi içinde inciler saçan şiirini yazalı beri; şiir denizi içinde benzersiz olmuştur.

78.GAZEL

1. Gülşen için cennete benziyor desem ne olur; güz yaprakları şimdi oraya altın halı döşedi.

2. Güz yaprakları, çınarın eline kına yakınca [çınar da] servinin ayağını [kınalı] nakışlarla bezedi.

3. Hasta gönüllü bülbül sırtına sincap kürkü giydi; taze gül kulağını hazan rüzgarından gizledi.

4. Hazan ülkesinin hükümdarı bahar ülkesini feth etti; donanıp bahçe şehrine süs verse şaşılır mı?

5. Ey Ubeydî, gökyüzünün şafak kızıllığı, aşk gülşenindeki bir hazan yaprağından soluk görünür.

79.GAZEL

1. Çiğ tanesinin senin gül yüzüne ağladığını duyduğu için; sulu gözyaşının incisini kulağına küpe eder.

2. Nergise benzeyen hilekâr gözünün kastı can paramı almak değilse; niçin işve zehiriyle gönlümü korkutur.

3. Lâl [renkli dudağın] goncaya Mesîh gibi güzel sözler söyletirken; bu ne hikmettir ki Mesih gonca gibi ağız kapatır.

4. Ey sâkî, hilâl üzerinde şafak görünür sanma; felek, senin meclisinde ayakkabıya [benzer] kadehinden içer.

5. Ey Ubeydî, inci menbaı denizdir ama senin şiirinin incisinden manâ denizi fışkırır.

80.GAZEL

1. Nigârın, dudağını kim emerse; bir sulu ve saflaşmış lâl renkli saf şarap çeker.

2. Eğer gönül hazinesi şarabın parasını ödemeye eksik kalırsa; meyhane ehli akıl parasını verip yetiştirir.

3. Rüzgar, denizleri aşıkların gözyaşlarına öykünsün diye hareketlendirip durmadan karıştırır.

4. Nisan yağmuru, gözyaşlarımı seyredip hemen denizdeki sedeflere damlalarını serpiştirir.

5. Ey [güzeller] hükümdârı, Ubeydi savaş çıkınca düşman üstüne kılıç [gibi keskin] yan bakışının vasıflarını anlatarak saldırır.

81.GAZEL

1. Nereye gidersen en kıymetli ev konağındır; birbirinden değerli dokuz felek otağındır.

2. Güneş, senin gök atına binip bir günde doğu diyarından karanlık batı şehrine varan hızlı ulağındır.

3. Erenlerin yardımı postacın, gayb erleri askerin, adalet ve doğruluk iki muhafızındır; devir senin devrin dense ne olur.

4. Ey şâh, kötü işler yapan düşman sana nasıl baş eğmesin; senin elinde muzaffer kolunun keskin kılıcı silahındır.

5. Ubeydî'nin ümit mumunu lütuf meclisinin [mumu] uyarsa şaşılır mı; Ubeydî dünya hanı içinde [yanan] bir mumundur.

82.GAZEL

1. Yanağına sadece ayva tüylerin gönül vermiş sanma; siyah saçların ve ömrüm de ona düşkündür.

2. Gözyaşım gücenip eşiğine gelmez sanma; o gözün bebeğidir, ondan kötülük gelmez.

3. Güzellik câmînde kaşın amber kokulu mihrap, saçların siyah iplikten seccâde olmuştur.

4. Ey tatlı ağızlı, şarabın canına can katılmasın mı; safâ meclisinde sürekli senin dudaklarını emen odur.

5. Ubeydî, gerçi boyun gamın şiddetinden ikiye katlanmıştır ama kalp defterin illet harflerinden arınmıştır.

83.GAZEL

1. Kimin göğsü akan gözyaşı ile ıslanırsa onun sevgili yanında mertebesi artar.

2. Ey servi salınışlı, hasta gönül, mahallenin bahçesinde gam güneşinin ışığıyla gölge gibi toprağa düşer.

3. Gözümün kanlı yaşı, denize varıp gönlümün halini anlatalı deniz coşar, iki gözüm kanlanır.

4. (…)

5. [Sevgili] gam gecesinde ayın yüksekliğine tenezzül etmesin; derin âhımın kıvılcımları ne yüksek yıldız olur.

6. Ey Ubeydî, ne zaman gözyaşım saman çöpüne dönen vücuduma rehber olursa sevinip kendimi mahallene yüzdürürüm.

84.GAZEL

1. Kalemler ayrılık mektupları yazıldıkça karardılar, mektuplar, sevgilinin eline geçince açıldılar.

2. Kötülüğünü isteyen rakipleri yanına toplama desem; tatlı sözler söyleyen lâl [renkli dudağı] öfkeyle bağırır.

3. Altın benekli elbiseler üzerlerini baştanbaşa yaralar ile süslediler ama seni [de] kucaklamayı [başardılar].

4. Sen gümüş tenli şâhın iki gölgesiyle yan yana gelmek için; altın elbiseler sırtında birbirine girer.

5. Ey Ubeydî, âhmın kıvılcımları ve isleri, felek kâtibine altın renkli, lacivert yazılı kalemler gönderir.

85. GAZEL

1. Ya Rab, âlem sarayının binaları nasıldır; orada ne asayiş köşkü ne de istirahat evi vardır.
2. Sevgilinin meclisine sürekli ayağını öpmek için gelen âşık, rakiplerin kabalıklarını anlatıp derdini kadeh gibi döker.
3. Sâkî, meyhânede rakibin gölgesi kadehin üzerine düşünce şarap köpürüp kabardı, ekşidi.
4. Ey gül endamlı servi [sevgili], senin vücudun o kadar zarif ve narindir ki değmekle bile gül gül kızarır.
5. O uzun boylu [sevgili], bugün gelmeyip yarına söz verirse; Ubeydî, huzursuz olma hele yarın kıyamet var.

86.GAZEL

1. Güzelliğinin gül bahçesinde yanağın kızıl gül takınırken şarap güzeli dolu kadeh laleyi ne yapayım.
2. Felek denen kocakarı başına güneşten sarı karanfil takınsa da er kişi ona yüz vermez.
3. Âhımın derdinden hava kapanırsa ayıp mı; o kakülleri siyah sevgiliyi saçına sümbül takarken gördüm.
4. [Bu beyitin yeri boş bırakılmıştır.]
5. Ey Ubeydî, görünen yarasının üzerindeki pamuk değildir; o uzun boylu güzel başına beyaz gül takmıştır.

87.GAZEL

1. O gonca dudaklının saçları daima sümbül getirir; onun başındaki tarağı karanfil yaprağı getirir.
2. O servinin gönül alan eli bir avuç gül getirir; gönül bülbülü onun elinden her zaman âh etse ne olur.
3. Âşık, canını, yüz yerinden kesilmiş vücudu içinde gezdirir; sanırsın ki o, bir kafes içinde bülbül gezdirir.
4. Felek şişesinden, [aşk] güneşinin şarabını çekerim; hani dünyada benim gibi şarap içen bir rind var mıdır?
5. Ey Ubeydî, [sevgili] gül bahçesi içinde saçının teline sümbül bağlıyorsa [da] onun topraktan çıkmasına sebep [zaten] sevgilinin kakülüdür.

88.GAZEL

1. Eğer gözüm, gam vadisinde Ceyhun nehri gibi yaş akıtmışsa; göğsümdeki yaranın kesiğinden [de] kan nehri akmıştır.
2. Leylâ'nın yolunda her sahra sel taşkını ile doldu; o selleri hep Mecnûn'un kederli gözü akıtmıştır.
3. [Görünenler] damar değildir; gözyaşlarım vücut binamı yıkmasın diye kudret mimarı sıra sıra kurşundan [damar] sütunları yapmıştır.
4. Sular, o gümüş tenli serviye benzer sevgiliye kavuşunca kese [gibi], oluklardan altın akıtmışlardır.

5. Ubeydî, gözlerinden gül renkli şarap akıtarak gül yüzlü sâkînin şarap bulaşmış lâl renkli dudağını ıslatmıştır.

89.GAZEL

1. Toprak her zaman beni öldürmek için kılıcını çeker; isyankarlara boyun eğdirir.
2. Gözüm, lâl renkli dudağının ayrılık acısıyla o kadar kan akıtır ki; sildiğim zaman elim pençe-i mercân gibi kıpkırmızı olur.
3. Söyleyin billahi, benim o saf inciye duyduğum hasret ile akıttığım gözyaşlarımı daha ne kadar umman edecek?
4. Gözyaşımın selinin gürültüsü boşunadır deme; gam yolunda kendini taşlara vurup figân eder.
5. Ey Ubeydî, tutalım ki yüreğin demirden olsun; o kaşı yay sevgili, onu okunun ucuna takar.

90.GAZEL

1. Güzelim, yüzüm aydan daha güzeldir deme; senin yüzünün güneşten bile parlak olduğuna şüphe yoktur.
2. Ey bülbül, gülün açılmasına sakın aldanma; sen onu dost sanırsın [ama] o [yüzüne] gülen düşmandır.
3. Rakip, sevgiliye bakışının oku ile beni vur der; o kaşı yay gibi güzelin okunu köpek taşlayıcıdır zanneder.
4. Güneş, yüzüne bakanın gözlerini aniden dikiverir; güneşin parıltısını iğne zannetme.
5. Be Ubeydî, sözlerinle bizi hayrân ettin; meğer senin kalbin ilâhî sırlara mahzenmiş.

91.GAZEL

1. O kandilin peşinden giden gam kadehine rağbet eder can alsa bile [sevgilinin] yeşil [gözünün] lütfuna herkes taliptir.

2. Efendim, lütfun var olsun! Lütfunu artık gözümle göremesem de gönlümü kuşatmıştır; hayalimde görürüm.

3. Dilberin, kahrı mı serttir, lütfu mu hoştur diye sordum; muhabbet ehline lütfu münasiptir, dediler.

4. İrfan meclisinde vefâlı güzeller zikrolundu; ömrüm, senin için lütfu [cevrine] galiptir dediler.

5. Ubeydî, namını duyup sen ay gibi güzele âşık olduysa ne olur; bu güzellik ve letafeti işitenler sana rağbet ederler.

92.GAZEL

1. Benim gönlüm, devrin şâhının esiridir; cennet onun Kevser'inin hücresi gılman ise kölesidir.

2. Gönül, güzellerin kakül düğümünün zincirine esirdir; sümbül dizisine hiç başını eğip bakar mı.

3. Âşığın hasta başı yastıkta olmasın mı; yıllardır hicrân yatağının esiridir.

4. Yazık ki, gönül, çenenin kuyusuna düştü; çaresiz, hayli zamandır zindan esiridir.

5. Ubeydî, bir celal sahibi pâdişâha kuluz ki Kenânlı Yusuf onun esiridir.

93. GAZEL

1. O güzeller şâhı, devamlı beylerle Cem'in kadehini çeker; bela meclisinde kulları gam derdini çeker.

2. Servi başına başka alem çekse de o güzellik şâhının sancak beyi olamaz.

3. Eyvah, hasta gönül önünde parça parça dururken; o süzgün bakışlı, ona yine zulüm kılıcını çeker.

4. Her kim, isteğine kavuşup aşk diyarına şâh olur; önce can defterinin karalamalarına [çizgi çekmek] için kalem çıkarır.

5. Kalem, dilberin ayrılık acısının derdini yazmaya başlasa Ubeydî elem çeker.

94.GAZEL

1. Canânımız kendisine âşık olanlara gücenmiştir; yüzümüz nasıl gülsün canımız incinmiştir.
2. Bunca gündür bize güzel yüzünü göstermedi; bu duruma varsa yoksa perişan dostlarımız incinmiştir.
3. Sevgili, mahallesinin gül bahçesinde ağzını açıp bize bir şey söylemedi; meğer o açmış goncaya [benzer dudağı] incinmiştir.
4. O salınan serviye benzer sevgili, âh ettiğimizi görüp incindi, başını hayli önüne eğdi.
5. Ey Ubeydî, sultanımız bize küsmüştür; bundan sonra âlemde nasıl dirlik umalım.

95.GAZEL

1. Gerçi inci yıldızının mekanı semâdadır [ama] sevgilinin yolunda gözyaşımızın değeri [daha] fazladır.
2. Sâkî, safâ denizinin incisi işret erbâbının şarap kadehinin kabarcığıdır.
3. Açılıp söze başlasa gönül parasını ele geçirir; o açılan inciye paha biçilir mi.
4. Ey lâl [renkli dudağı] goncaya [benzer güzel], gül yanağını andırdığı için çiğ taneleri ona düşkündür.
5. Ubeydî, halka, evvelkilerin şiirlerinden bıkkınlık getiren, senin şiirinden ettikleri istifâdedir.

96.GAZEL

1. Ey aya [benzer sevgili], dudağın şarap kırmızısı mıdır yahut saf şarap mıdır? [O] göbeğin midir yahut saf gümüşten bir kadeh midir?
2. Sevinç veren usûlünde saz üstâdı gül; güzellik meclisinin şarkıcısının tefçisi midir?
3. Yıldızlarla dolu gök onun için gümüş terazisidir; göz, aşkın gam pazarında sarraf mıdır?
4. Kan damlasını ezberden silmem derdin; yaramı görünce acımamak mümkün müdür?
5. Ey Ubeydî, gözyaşı incilerinle gözlerini doldurdun; maksadın dilberin eşiğinin toprağına hediye vermek midir?

97.GAZEL

1. Bu feleği semâ sanmayın o benim âhımın dumanıdır. Yer yer görünen yıldızlar âh ateşimin kıvılcımlarıdır.

2. Ey ay [sevgili], bu lacivert felekte görünen güneş değildir. Fenâ ülkesinin padişahıyım o da benim altın külahımdır.

3. Aşk ülkesinin levendiyim, bu gökte şekli görünen hilâl değildir o benim gece başlığımdır.

4. Ey yüzü gül, kakülü siyah gece ve gündüz nedir dersen, biri kutlu günüm (düğün günüm?) biri kara bahtımdır.

5. Ubeydî, ben o aşk sultanıyım ki bu âlemde gökteki ay başkomutanım bütün yıldızlar askerimdir.

98.GAZEL

1. Yerim gülşen olmazsa melâmet köyü yok mudur? O da olmazsa ferâgat köşesi yok mudur?

2. Ey nasihat eden, şarap içip âlemde güzel sevme dersen, şeriati bırakalım ya hiç zerafet yok mudur?

3. [Biz] başka rindleriz pîrin gülbangını çekmeyiz. Gayret kadehinden içmedik mi, bizde hal yok mudur?

4. Gönül ehilleri içinde derinimdeki derdimden haber verecek bir keramet sahibi yok mudur söyleyin.

5. Dostlar insâf edin, bu Ubeydî kulun gönül yıkan şiirinde Billâhî zerafet yok mudur?

99.GAZEL

(Bu gazel Farsça'dır)

100. GAZEL

1. Ey bize ihsânı çok faziletli ve cömert sultanımız; sayısız günahlarımızın hepsini affedecek olan sensin.
2. Can u gönülden didarını [görmek] devletini isteriz; senden başka isteğimiz, amacımız yoktur.
3. Biz seni bir bilir, sana ibadet ederiz; Rabbimiz ancak sensin, ibadet edilecek de sensin.
4. Biz sana secde eder başka kimseye baş eğmeyiz; önce de sonra da her zaman bizim secde ettiğimiz sensin.
5. Ey bütün halkı yaratan, varlıkların yaratıcısı; Ubeydî'yle bizi cehennem ateşiyle yok etme.

101.GAZEL

1. Ey saadet kaynağı, ey üstün hükümdar; Allah, sen sırlar hazinesi olduğun için vücuduna mühür vurdu.

2. Peygamberlerin reisisin, Mescid-i Aksâ'da iki rekat namaz kılarken hepsine imam oldun.

3. Sen Allah'ın sevgili kulusun biz de sana tabî olanlarız; diğer ümmetler arasında imtiyazlı olmamıza şaşılır mı?

4. Lütfun biz dertlilere çare bulursa kıyamette yerimiz cennet olur.

5. Ubeydî'ye seni öven şiirinin yapraklarını ahirette perde et ki azâbının ateşinden etkilenmesin.

102.GAZEL

1. Ne devrin Süleyman'ıyız ne de zamanın Cem'i; nasıl sultan olduğumuzu görmek istersen meyhaneye gel.

2. Çenenin topuna karşı [saçının] kokulu [değneği] eksik olsa ne olur; senin aşkının gam elinde değnek olmuşuz.

3. Ne için dünya alakasıyla dünyaya bağlanalım; bu yok olacak tekkede bir iki günlük misafiriz.

4. Bela yağmurunun seli bizi bulandırıp gamlandıramaz; biz umman gibiyiz değme nesne bizi değiştiremez.

5. Ubeydî, ince sözler söyleriz gerçi amma; yârin dudağının sırrını anlamakta şaşkınız.

103.GAZEL

1. Ey gonca ağızlı sevgili, bedenden can gitse de yaran geçmez; bülbül uçup gider yuvası dal üzerinde kalır, gitmez.

2. [Göktekileri] ay, güneş ve şafak sanma [birkaç] sararmış yapraklardır; cihan eski bir gül bahçesidir ki hazân ondan hiç gitmez.

3. Ey parlak ay, bu karanlık gece değildir;.âhım dünyaya bir tabanca sıktı ki yüzünün karası bir zaman gitmez.

4. Ey kaşı yay, gönül, ok [gibi] kan dökücü kirpiğinin cana kast ettiğini görüp onu sakladı; o yüzden gönülden okunun yarası gitmez.

5. [Âşığın gözü] yanağının ateşi hayaliyle ezelden yanmıştır, [görünen] gözbebeği değildir; Ubeydî'nin o andan beri gözünden [bu yanık] izi gitmez.

104.GAZEL

1. O peri yüzlü sevgili, yanağını sunup gönlümü şenlendirmez; onun ettiğini dünyada insan [insana] yapmaz.

2. Hilâl, boyunu yok yere iki kat etmez; o ay yüzlünün topuğunun toprakta bıraktığı izi öpmek ister.

3. Şâhların çektiği eziyeti dilenciler çekmez; bir dilencinin yaşadığı zevki âlemin hükümdarı yaşayamaz.

4. Âh, senin gamlılarının arkadaşı olmasına rağmen dostu ölünce o bile karalar giyip mâtem etmez.

5. Ubeydî, o ay yüzlü canıma fazla cefa ve zulüm eder deme; [o] sana kötülük etmez.

105.GAZEL

1. Ey gönül, fânî dünyadan çekmediğimiz bir bela kalmaz; onun için dünya ölüp gidenin ardından bakakalmaz.

2. Ey sâkî, ikrâm et saf şarabın kadehini hürmetle tut; kaza ile kırılırsa mecliste safâ kalmaz.

3. Ey rakip, yanağı dünyayı aydınlatan güneşe [benzeyen sevgiliye] yalvarıp, benimle bir gece kal desen [de] sana kalmaz.

4. O aya benzer sevgili, gece gelse sabah ezanına dek kal diye yalvarsam cefa eder gider; eyvah ki bana kalmaz.

5. O güzeller şâhı, rakiplerin sararmış yüzlerini görüp onlara acımış; Ubeydî onların yüzünü kanla yıkar bu hile onların [yanına] kalmaz.

106.GAZEL

1. Senin safâ veren meclisine gelmeyen hürmet bulamaz; ayağına düşmeyen yüksek rütbe bulamaz.

2. Ey câriye, bil ki kilisenin putu seninle yüz güzelliğinde üstünlük davasına girişse yüz bulamaz.

3. Biliniz ki ay yüzlü güzeller, âşıkların muhabbetiyle meşhur olurlar; yoksa onlar güzellikleriyle şöhret bulamazlar.

4. Yaralarım ağız açıp kıyamete dek sevgiliye özlemin dert ve gam hikâyesini anlatsa bitiremez.

5. Ubeydî, aşk hastalığı ne acayip mihnettir ki hangi âşık ona uğrasa sıhhat bulamaz.

107.GAZEL

1. Kötü niyet âhımızla toza [dönmüşvarlığımızı] bir gün berbat edecektir; dünyadan göz yumalım, onu gözümüz bir daha görmesin.
2. Toprak olup gözyaşımızın seliyle gönül çelen sevgilinin eşiğine geceleyin öyle bir gittik ki kimse tozumuzu dahi görmedi.
3. Sevgili, bizi düşmana sordukça "tanımam" dermiş; kendimizi ona tanıtmanın zamanı geldi.
4. O [güzeller] şahının eşiğine yüz sürmekten yüzümüz aşındı, yanına gitmeye yüzümüz kalmadı.
5. Ubeydî, her kim söze sahip olayım derse sözümüzü tutsun; şiirimizin yazılı olduğu yaprağı eline alsın.

108.GAZEL

1. Dünyanın birkaç şarap esiri rindiyiz; gücümüz yoktur, şarap bizi ayakta tutuyorsa ne olmuş.
2. Bir kadeh şarabı Cemşid'in ülkelerine değişmeyiz; safâ meclisinde beylik eden bahtiyarlarız.
3. Dünyanın hallerini güzelce anlamış olan gonca ağızlarla birlikte ince sözler söylemek üzere ağız açarız.
4. Dünyada gam bilmeyen mesutlarız; dünya gamını çekenlerle sohbet etmeyiz.
5. Ey Ubeydî, siz kimsiniz diye sorarsan; köşe bucak dönen lâ-mekanlarız.

109.GAZEL

1. Sanki gamınla ağlayan Hz. Yakub; belana sabreden Hz. Eyüp'üz.
2. Ne dünya şahının kulu ne makam sevdasının kölesiyiz; bu aşk silsilesin de güzelin esiriyiz.
3. Yazık ki vücudumuz gönül gözüne perdedir; yüzünü göremememizin sebebi onunla örtülü olmamızdır.
4. Ey kocayası taze civan, bu dünya tekkesinde her zaman aşkının cazibesi ile meczubuz.
5. Ey Ubeydî, biz bu dergahta bir ocağa mensubuz ki dahi mumunu devamlı o ocaktan yakar.

110.GAZEL

1. Kase cambazı, dil döküp gönül alan bir gönül çelicidir; can paralarını toplayıp gönülleri karıştırır.

2. Aşığına "sana yârim" diyerek bu şekilde gönlünü alır; kase cambazı, devrin iki yüzlü fitnecisidir.

3. Kase cambazı dünyanın şuh güzelidir; aşıkları ona kavuşma ümidi ile gömleksiz kalır desem beni [soğukta beklemekten] dondurur.

4. Kase cambazı, elinde kase döndürür sanma o dönen güneşin nur denizinin dalgası [üzerindeki] kabarcıktır.

5. Ey Ubeydî, güller onun etrafında halka şeklinde otursa yakışır; cambaz, cennet gülşeninin şarkıcısıdır.

111.GAZEL

1. Gönlüm, sevgilinin aşk derdi olmazsa harap olur; Allah hiçbir diyarı hükümdarsız bırakmasın.

2. Şarap satıcısı dün meyhanede yoktu; izni olmadan safâ ile onun şarabını içtim.

3. O gül yanaklı olmadan gül bahçesini seyretsem, her taze gül yaprağı bana cefa yarası gibi gelir.

4. Bin gönül kapında ağlayıp inlerse şaşılır mı ki bir kuş bahçesi olsun da içinde bülbül olmasın.

5. Ubeydî, revaç bulsun istersen gözünün yaşını silme zira silinmiş akçe itibarsız olur.

112.GAZEL

1. Biz ki bu zamanda gönül açan kadehe sahibiz; şevk ülkesinin şahı sırça sarayın sahibiyiz.

2. Daima kadehten safâ dünyasını seyrederiz; sûfîyiz âlemi gösteren aynaya sahibiz.

3. Biz, on sekiz bin âlemi kendine düşkün etmiş adına aşk denen bir gönül çelene sahibiz.

4. Biz dünya şahına gönül tokluğunu öğretsek yeridir; yârin ayağı toprağına eriştik, kimya ilmine sahibiz.

5. Ey Ubeydî, yârin beli ile dudağını anlatsan ne olur; biz hayali bilir, renkli edadan anlarız.

113.GAZEL

1. Aşk pazarına girmiş bir bölük rezilleriz; âlemi ahlar ve naralarla süsleyenleriz.

2. Ey zahit, lütfedip, bize nefisle mücadele için dünyadan çekilmeyi hatırlatma; Biz devamlı içip duran şarap içicileriz.

3. Feleğin dokuz kadehi ne küçüktür ki biz bütün âlemi bir kadehe koyup içen çılgınlarız.

4. İşret köşkü tahtımız, kadehler tacımız oldu; biz bu âlem meyhanesinin acayip hükümdarlarıyız.

5. Ey Ubeydî, gözümüzde şaraptan başka bir şey yok; biz baş açık yalın ayak korkusuz sarhoşlarız.

114.GAZEL

1. Âşığız, aşk devletiyle büyüklerden oluruz; bizi dünya işleri ile sananları görmezden geliriz.

2. Ne kadar basiret sahibi varsa sevgilinin lâl [renkli dudağının] kıymetini bildirmek için, başına bekçi olarak dikiliriz.

3. İnlememiz şehrin vaizinin kulağına çalınınca ney gibi hevâ ehliyiz diye duymazdan geliniriz.

4. Gözyaşımızla anbean bulanıklığı temizleriz; Allah'ın dergahına gitmeye hazırlanırız.

5. Ey Ubeydî, dünya tekkesine geleli devamlı mihnet ve dert nimetleri ile ağırlanırız.

115.GAZEL

1. Şimdi yüce bir beye mensubuz; devletli hükümdarın kapısına mensubuz.

2. Feleğin şahına mensubuz aydınlatan güneş onun parlak köşkünün tuğlasıdır.

3. Yüce [felek] atına yön veren, ayı üzengi edinmiş hükümdara mensubuz.

4. Feleklerin, karşısında boyun eğdiği, yaratılmışların mâliki bir şaha mensubuz.

5. Ubeydî, muradına eren şaha mensubuz; bu bize yetmez mi.

116.GAZEL

1. İtibarsız, dertli, sarhoş ve perişanız; ayaklar altında toprak, gamla çiğnenmiş, değersiz tozlarız.

2. Aşk hevesi ile devrin perişan ettiği kimseleriz; aramızda gönlün refahından dem vuran yoktur.

3. Ömrüm, avare gönlüm seninle eğlenir; yoksa vefasız dünyada neyimiz var durmadan gezeriz biz.

4. Ey ikiyüzlü zâhit, biz sana doğrusunu diyelim mi; elif boylu gençleri sevmemek elimizde değildir.

5. Ubeydî, suçumuz günahımız başkalarının ayıplarını bastırdığından beri; biz dünya halkının ayıplarına perde tutanız.

117.GAZEL

1. Pîrimiz [bizi] sevgilinin aşkıyla irşat edeli biz fenâ abdalıyız yerimiz fenâ köyüdür.

2. Temiz insanız dünyanın mamurluğuna gönül vermeyiz. Aşkın inceliğini bilenler bizim tedbirimizi anlar.

3. Her gece âhımın siyah dumanı bu serkeş göğü deli [gibi] bağlamak için zincir olur.

4. Bu alçak dünyaya geldiğimizden beri bir an şad olmadık; galiba hamurumuz gam yağmuru ile mayalandı.

5. Ey Ubeydî, gam dikeni eteğimizi tutmasa gönül bu gülşende rüzgar gibi [eser] hiçbir zaman durmazdı.

118.GAZEL

1. Gam köşesinde bana tasa gibi yar bulunmaz; gözyaşı ve inleme gibi dost ve dert yoldaşı bulunmaz.

2. Ey padişah, her biri mahallende beni görünce karşılamaya gelir; itlerin gibi vefalı dost bulunmaz.

3. Ey gülüm, dünyanın dimağını baştan başa güzel kokularla [süsleyen] saçının nafesi gibi aktar bulunmaz.

4. Surette sevdiğimiz manası yüzünden haktır; kişi putperest olmakla günahkar olmaz (g. 118/3).

5. Allah'a hamd olsun ki Ubeydî âşıkların safında hele benim gibi bir dîdâr âşığı bulunmaz.

119.GAZEL

1. [Allah'ım] Bize verdiğin nimetlerin sınırsız, hediye ve lütufların benzersizdir; gönül gözünden gafleti kaldırıp bizi hakka riâyet edenlerden kıl.

2. Diller, senin yaratıcılık çeşmenin vasıflarını nasıl akıcı bir şekilde anlatsın; halka halka dokuz felek o çeşmenin tasının zinciri olmuştur.

3. Kudret gösterip kimini nergis gibi çıplak bırakır; kimine gül gibi kat kat elbise ihsan edersin.

4. Gönülleri gümüş gibi parlatan meğer lütfunun cevheriymiş; olmasaydı günahlar sebebiyle gönül bakır gibi pas tutardı.

5. Ey Ubeydî, umarım Allah'ı anlatan her mısraın bir dil olup haşre dek Allah'a hamd ve şükürler eder.

120.GAZEL

1. Yüce kişiliğinin mertebesi Arş'a kadar uzandığı için mübarek vücudunun üzerine sefil sinekler nasıl konsun.

2. Sen o yüce yolun yolcusu şahsın ki; yüce felek, senin devenin gerdanında asılı bir çandır.

3. Ey cömertlik denizi, lütuflarını dilenenler selcesine her taraftan Aras Nehri gibi, sana doğru aksa reddetmezsin.

4. Adını zikretmek, bana son nefesimde bir kadeh içirirse kıyamet hararetinde gönlü susamışlardan olmam.

5. Ey Hz. Peygamber (SAV), İslam dinine mensup Kur'an ayetlerine dost zümre ile bu Ubeydî kulun sancağın altında toplanmak için heveslenir.

121.GAZEL

1. Ey sevgili, eğer güneş senin sevginin dervişi olmasaydı elinde olmadan dünyayı başı kabak gezmezdi.

2. Eğer ışık saçan güneş, aşkının hastası olmasaydı başı dönüp, teni ateş gibi yanmazdı.

3. Ey güzeller sultanı, güneş her gece eşiğinden kovulsa da sabah vakti yine yüzünü eline alıp gelir.

4. Güneş, felekleri kendisine kat kat hisar yapmış; acaba gönül ateşinin kıvılcım askerinden mi korkar.

5. Ey Ubeydî, güneş felek atının binicisi olsa da haşre kadar aşk menzillerini dolaşmayı bitiremez.

122.GAZEL

1. Ey Allah'ım, kudretinin denizi ne zaman coştuysa göklerin dalgaları birbirinin üzerinde yükseldi.

2. Yaratıcılığını görüp de hayretten sadece yedi kat yer dilini yutmadı uzun boylu fidan da olduğu yerde dikildi kaldı.
3. Tek bildiğimiz ancak sana benzer bir şeyin bulunmadığıdır; zaten seni özüyle bilebilmekte akıl ve fikir aciz kalmaktadır.
4. Gül de bülbül de senin âşıklarındır; aşkınla birisi yakasını yırttı, biri yamalı elbiseler giydi.
5. Eğer Ubeydî, senin lütuf kadehinden bir damla içerse o kadar mest olur ki kıyamet şiddetini duyamaz.

123.GAZEL

1. Sen şeriatin yüce gülüsün meclisin ise gül bahçesi gibidir; sahabelerinin hepsi etrafında çiçekler gibi toplandı.
2. Yol gösterici güneş, senin doğumunla Sâvâ Gölü'nün suları çekilip dibindeki toprak göründü, mecûsîler yanmış çok mu?

3. Şeytan pergel gibi bir daire çizip âlemi çevirmeye [çalışsa] Allah'ın lütuf yağmurlarının bir damlasının etrafını çevreleyemez.
4. Eğer Peygamberin benzersiz mübarek gözü ile görülürsem; Allah'ın o sadık kulu gibi Allah'a kavuşmaya layık olurum.
5. Ey Ubeydî, şükrünü, defalarca kaynatılarak lezzetlendirilen şeker gibi daim kıl çünkü Allah'ın lütfu senin yaratılışını tatlı sözler söyleyen papağan gibi yarattı.

124.GAZEL

1. Elinin, âlemin göklerini Hz. Musa'nın beyaz eli gibi aydınlatmasını istersen; onun gibi yalvarışını Tur Dağı'na çıkarıp yakar.
2. Karun gibi ağır kanlı olma yerin toprağın altı olmasın; Mesih gibi hafif ruhlu ol kıymetin göklere çıksın.
3. Deniz gibi, zamanın rüzgarının elinden tokatlar yiyip ne denli acı çekersen de yüzünü buruşturma.
4. Sinek gibi, alçak dünyanın leşi için hırslanma; Anka gibi, kanaat Kaf [Dağı'nın] zirvesini makam edin.
5. Ubeydî, bir kimseyi göğsünü kabartıp büyüklenirken görse [şaşkınlıktan] yüce felek gibi başı döner, üzülür.

125.GAZEL

1. Ey güzeller şahı, belin kuşak bağlayıp kılıç bağını kuşanmış; kılıç kirpiklerini anımsatıp kının ağzını sulandırmış.

2. Gerdanı o gümüş göğüslü güzele, "onu benim boynuma ulaştırmayın" diyerek saçının siyah renkli kamasını [gerdanına] dolaştırmış.

3. Gözyaşımın seli acaba denizin kulağa [benzeyen] kıyısına ne bırakmış ki o bahtsızı mustarip edip gönlünü bulandırmış.

4. Gözyaşı selimin sesi, uyku kuşunu ıslanmış gözler yuvasında huzura varmışken uykusundan uyandırmış.

5. Ey Ubeydî, nice ulu kimse o şahın eşiğine kendini teslim edip onun adlarını yüceltir.

126.GAZEL

1. Ey gönül, sana gül bahçesindeki sümbüle yapış demem; beni, sevgilinin saçları helak etti git onlara yapış.

2. Elimi sevgilinin yanağına uzattım, yandığına acımıyorum; ey gönül çocuğu sana kim dedi git ateşe dokun [diye].

3. [Sevgiliye] " gamınla saman çöpüne döndüm, kuluna gel artık" deyince; dilber, "beni bırak git duvara sarıl" dedi.

4. Gönlümün dumanı, o sevgili, beni daha önce yaktı; ağlanma sakın, yürü zâlim feleğin yakasına yapış.

5. Ey Ubeydî, sevgilinin mahallesine ulaşayım dersen; onun yoluna toprak olup [o] gönül çelen [geçerken] eteğine yapış.

127.GAZEL

1. [Berberlik yapan sevgili], galiba âşıkla karşı karşıya gelse ondan yüz çevirip usturaya benzer bakışlarını taşta biler.

2. [Berber sevgili], her zaman usturasını [biley taşı ile] keskinleştirip başımı kesmeye kasteder; ya Rab o taş hangi asık suratlının taş gönlüdür.

3. Sevgilinin, kebap şişini görüp ağzım sulandı sanmayın; o kadar ağladım ki yaşlar başımı aştı.

4. Dükkanının önüne ayna assa yeridir; her gün karşısında durup ışıklarını meydana çıkarır.

5. Ey Ubeydî, o aya [benzeyen sevgili] hilal şeklindeki usturasıyla başımı tıraş edip usturasını sildi; alnımdaki kaş değil usturanın izidir.

128.GAZEL

1. Sevdiğinden ayrı düşmek âşığa çok zor imiş; candan ayrılığın elemlerinin hepsi ne zor işmiş.

2. Ey bahçıvan, güzellik bahçesinin her tarafını süsleyen o saçı sümbül, dudağı gonca, yanakları nar çiçeğine benzeyen [sevgiliymiş].

3. Eyvah ki gönül kuşu, saçının tuzağına düşüp esir oldu; bu kara yazı o miskinin alnında yazılıymış.

4. Bütün ruh halimi ortaya döken ne imiş şimdi anladım; gam ihtiyarının şarap kabından yediğim esrar buna sebep olmuş.

5. Ubeydî, âlem evini yakan o yanakları mum [için] söylediğim bu yakıcı şiirmiş.

129.GAZEL

1. Ey ay [yüzlü], yanağındaki benin hayali yanan kalbe dayanmış; o nasıl bir cadıdır ki korkmadan ateşe yaslanmış.

2. Ey ay ve güneşin ışığı gibi parlak sevgili, aşkından perişan düşerek duvarlara kapılara yaslanıp fenâ oldum.

3. Ey nigâr, cellat gözünün üzerindeki kirpiği görenler "[bir] harâmî, acımasız hançere sarılıp yatmış" derler.

4. Gözbebeğim karalar giyip ağlasa şaşılır mı; çünkü gece sevgilinin rakiple birlikte kaçtığını öğrendim.

5. Ubeydî, o aya benzeyen sevgilinin dolaşık saçları, sanırsın ki gül bahçesine inmiş iki kara yılandır.

130.GAZEL

1. [Dünyada] makam dedikleri acı ve kedermiş; arif insana kendi canı azap kaynağıymış.

2. Kadıların bağrı, zalimlerin zulmünün ateşini söndürememek derdiyle kebap olmuş.

3. Emir sahipleri ile devrin kadılarının ahirette halleri gayet harap olacaktır.

4. Gerçi ellerine bir iki kuruş para geçer ama çektikleri belalar hesapsız ateşmiş.

5. Ubeydî, sözün hasılını diyeyim mi; insanlardan uzaklaşan kimse muradına erenlerin şahıymış.

131.GAZEL

1. Özel sohbette, şarkıcının sesi ile şarabın hoşluğu ve en güzel sevgili de elde edilirse safâ olur.

2. İnlememin nağmesi feleğin şenlik sarayına sanatımın âh kıvılcımlarını ulaştırıp zühre yıldızını dans ettirmiştir.

3. Eller sana kavuşunca hamd ve şükür etmez ama bu ihlasla dolu kalp bin Fatiha okur.

4. Aşığın gözyaşı ile rakiplerin gözyaşlarını bir görme; hiç gümüş ile kurşunun değeri bir olur mu?

5.Ubeydî'nin derdi, ancak var eden Allah'ın rızasını almaktır; sofu, sen hırkanı boynuna asıp dünya işleriyle ilgilen.

132.GAZEL

1. Ya Allah, bizi hayret vadisinden çıkar; gafletten kurtarıp gözü açıklardan eyle.

2. Küfürde ileri gidenler bile günahımızı görünce bizi ayıplarlar; alçaklık nasıl bir tuzaktır bizi bu tuzaktan kurtar.

3. Günahımızın yükü başımızı eğip yüzümüzü yere düşürmüştür; boynumuzdan yükü alıp bizi utançtan kurtar.

4. Kıyamet cezaları o kadar eziyetli ve şiddetlidir ki [onun yanında] dünya gamlarını kim anar; kıyamet günü bizi [o azaplardan kurtar].

5. Ubeydî, günahı çok dertli bir hastadır; onu hem dünyada hem ahirette dertlerden kurtar.

133.GAZEL

1. Ey şefaat sahibi, kıyamet günün bizi gamdan kurtar; bir bölük günahkarlarız bizi cehennemden kurtar.

2. Cehennemliklerin [kıyafetleri düğünlerde altınlarla] süslenirken bizi cennete yollayıp matemden kurtar.

3. Bu dünyada boynu bağlı kulların olduğumuz için ahirette bizi zincir ve boyunbağından kurtar.

4. Ümmetine, dillerinde tat varken ismini andırıp zehir kasesinden, irin ve agu kadehinden bizi kurtar.

5. Ahiret gamıyla dertlerin derin âh çeken arkadaşı olan Ubeydî kulunu lütfedip dertten kurtar.

134.GAZEL

1. O yanağı nar çiçeğine [kavuşmakla] istenen yanmak değlse; ey gönül bu kıvılcım saçan âhlar ile muradın nedir.

2. Şeyh, kevser şarabını açıkça kabul ederken bilsem neden sevgilinin lâl [renkli şaraba benzer dudağını] neden günah sayar.

3. Gönlümdeki kılıç yaralarının izlerini gör de bana söv; zira eser bırakmakla niyet edilen hayır duası almaktır.

4. Ey sevgili, yüzünü görmekle yetinemeyeceğimi sanma; âşığının yüzünden sana zarar gelmez efendi.

5. Ubeydî, âşıklar rakipleri beslerse ne olur; dikeni büyütüp katlanmanın sebebi güldür.

135.GAZEL

1. Ey Peygamber, senin nurla dolu zâtın safâ veren felek ve feyz eseridir; ey ay yüzlü, nurlu kalbin feyz ışıklarının doğduğu yerdir.

2. Kainatın varlıkları büyüme ve gelişmeyi senden bulsa ne olur; feyz nehirleri devamlı kişiliğinin okyanusuna dökülmektedir.

3. Ashabın nasıl fazilet denizine batmasın; tatlı sözlerin feyz denizinin incileri oldular.

4. Ey [peygamberler] şahı, feyz defterinin geceyi aydınlatan ay sayfası senin hilalinle açılmıştır.

5. Ubeydî'nin tabiatı senin yardımınla gül bahçesi gibi güzelleşeli; [o gül bahçesinde] seni öven goncalar yetişmektedir.

136. GAZEL

1. [Ey Allah'ım] her padişah halini senin dergahına arzedip, kulların her zaman hallerini sana arz ederler.

2. Nice müptela halini sana arz etse bir anda dertlerine derman bulup gönüllerini hoş ederler.

3. Ne ortağın, ne vezirin ne kapıcın var; her kişi halini sana vasıtasız arz eder.

4. Kapın gece gündüz ihtiyaç sahiplerine açıktır, kimseyi geri çevirmezsin; zengin fakir herkes hâlini arz eder.

5. Düşkün Ubeydî, [senin] yüceliğini nasıl vasf etsin; peygamberler ve evliyalar halini sana arz ederler.

137.GAZEL

1. [Sevgilinin] lâl [renkli dudağı] üzerindeki gubarî hat ile yazılmış Hızır Dua'sına benzeyen şey ayva tüyleri midir?

2. [Sevgilinin dudakları üzerindeki] ayva tüyleri cahillerin gözüne perde çekse ne olur; [o dudaklar] arifler ile gizli eğlencededir.

3. [Sevgilinin] ayva tüyleri, saçının [büklümlü] Çin ülkesinden ayağının tozu ile gelip siyah miski yanağına hediye getirdi.

4. Ayva tüylerinin yazısı yanağının sayfasında itibar kazansa ne olur; yazı her yerde güzelliği ile itibar kazanır.

5. Ey Ubeydî, [sevgilinin] lâl dudağının tüylerini gördüm, yakut gitti elime mektubunu yadigar bıraktı dedim.

138.GAZEL

1. Bir temiz kalpli dilenci senin kapınla irtibat kursa onun eşiği sultanların ileri gelenlerinin hesap verdiği meydan olur.

2. Sonsuz lütufların dünyaya sabah akşam ziyafet verdiği [için] şafak vakti her zaman göğe kızıl havlu assa ne olur.

3. Gökyüzü nimetlerinin bulunduğu kabın yuvarlak kapağıdır; bu kabın içi bahşettiğin nimetlerle baştan sona doludur.

4. Hayata adım attığımızda ağladık bari bu âlemden giderken bizi neşeli gönder.

5. Ubeydî'nin bir mısraını makbul bulursan [o mısra Ubeydî'ye destek olur] ve sırat köprüsü karşı gelmeden onu karşıya geçirir.

139.GAZEL

1. Bize lütfedip mahşerde kolaylık gösterirsen kıldan ince kılıçtan keskin sırat bize kolay gelir.

2. Bizi kıyamet çilesinden kurtaran sensin; iki alemde güzel huzurun hesap meydanıdır.

3. Ey [peygamberler] şahı, sana bir koyunu kızartıp zehre bulayarak sofra kuran düşmana acıyıp kullarına ondan el çektirdin.

4. Peygamberin devesinin değerli dizginini ele alıp; çöktüğü yeri kıskanın çünkü orası yüce bir konak olmuştur.

5. Ubeydî, eşiğine öyle bağlanmıştır ki vücudu kılıçla parçalanır ama [eşiğinden] ayrılmaz.

140.GAZEL

1. Canım, sevgilinin ağzının sırrını ifşa etmekten haz duyar; ince sözlerden hoşlanan muamma çözmekten haz duyar.

2. Ey sevgilimi, dudağımı seyr etmekle yetin, emme dersin ama kırmızı şarabı içmedikten sonra [onu seyretmekten] kim hazzeder.

3. Beyim, senin aşkının yarasıyla tenini süsleyenler artık güzel elbiseleri beğenmez.

4. Ey zamanın Yusuf'u, eğer Mısır meliki seni düşünde görmeseydi rüya âleminden haz almazdı.

5. Ubeydî, Rıdvan'ın bahçesini görmedik ama yarsız dünya gülşeninden keyif almadık.

141.GAZEL

1. Sana kavuşmaya talip olan gül bahçesinden zevk almadı; goncalar çiçek olmaktan haz almadı kalbini açmadı.

2. İsmini anıp sana kavuşma isteğiyle feryat edenler gül bahçesi içinde inleyen bülbülden haz almadılar.

3. Aşkından yaralanıp gözlerinden yaş döken âşıklar gümüşe bakmadılar altından hazzetmediler.

4. Senin aşkının ateşiyle yanıp kavrulup soyunanlar cübbeye göz dikmediler sarıktan hazzetmediler.

5. Ey Ubeydî, yerlerin ve göklerin yaratıcısının aşkının şevkine düşenler; nurlu güneşten haz almadılar.

142.GAZEL

1. Parlak ay, senin aşkınla göğsünü yırtıp ikiye ayrılmaktan hazzetti; Işıldayan güneş, senin ayağının altında ezilmekten hazzetti.

2. Ey peygamberler şahı, o zevke ashabın erişmiştir ki; her biri seninle sohbet etmek ganimetini kazanıp [bu zevkten çok] hazzetmişlerdir.

3. Allah, açılmış gülü senin mübarek kokulu terinden yarattı; ona yüzü açık olmak yakışır [bundan] hazzeder.

4. Gözü yaşlı ahu, ağlayarak avcıyı sana şikayet edince yakalandığı tuzaktan kurtulup sevindi.

5. Ubeydî'nin kalbinin neşesi nasıl tarif edilir ki sen [peygamberler] şahına Hassan bin Sabit gibi övgü şiirleri yazmakla saadeti buldu.

143.GAZEL

1. Mum, serviye benzer güzelle boyda ve tende benzeriz derse diğer mumlar işitip "çok laf etmesin" derler.
2. Mum, pervanesini parmağı üzerinde oynatarak encümende çok başlılık çıkardı.
3. Güzelliğim artsın diyorsan dik başlı olma; mumun fitili baş eğdikçe ışığı çoğalır.

4. Mum, eski kilisede gece vakti pervanesini öldürünce gündüz karalar bağlayıp ağladı.
5. Ubeydî, o mum uzun boylu sevgilinin boyuna özenmesin yoksa âhımızın rüzgarı ona da dokunur.

144.GAZEL

1. İnsanın gözündeki ışık lütfunun ışığının parıltısıdır; ihsanının küçük bir parçası insanın kulağında ses olmuştur.
2. Eğer kıvılcıma yanmayı yasaklarsan damla damla kan olup gözyaşı gibi akar.
3. Gözbebeği siyah iken onda ışık yarattın; yanağın aydınlık yüzünde [siyah] ayva tüyleri çıkarıp zıtları bir araya topladın.
4. Aşkının ateşiyle gökyüzünün kandilindeki ay öyle bir yandı ki mum gibi eridi.
5. Ey Allah'ım Ubeydî kulunun günahlarını kıyamette affedip vücudunu hışmınla eziyet makamında bırakma.

145.GAZEL

1. Ey peygamberliğin Arş makamındaki, felek gibi kendisine itaat edilen şah, yüce felek eşiğinde yol toprağıdır.
2. Ey server, birbiri üzerine yığılmış dokuz felek kıymetli mahzeninde dokuz parça eşyadır.
3. Himmetinin arazisinde o kadar genişlik vardır [ki] yedi kat yer onun bir avuç toprağı kadar yer kaplayamaz.
4. Ey bahtiyar, uykuya dalsan da sana vahiy gelirdi; göz yumsan da nice sırrı öğrenirdin.
5. Ubeydî [daha] nicesiyle cennetin kapısını açmak ümidiyle [seni] vasfeden [bu] beş beyti özgünce yazdı.

146.GAZEL

1. Eyvah! Felek düşmanları muradına erdirip sen ayın yanına ben kulu yaklaştırmadı.
2. Eyvah! Her an yan bakışını seyretmekle bahtiyarken şimdi gam hançeri beni helâk etmekte.

3. Eyvah! Dünya [senin] mahallenin toprağı iksirine yüzünü sürerken ben hicran elinde serseri gezerim.

4. Eyvah! Gam kadehi öldürücü zehir ile doludur; firkatin bana o kadehi içirdi.

5. Kırgın Ubeydî senden uzak düşeli dert, mihnet ve gamdan beri olmadı, eyvah!

147.GAZEL

1. Ey gül bahçesinin yaratıcısı, kudretini gösterip ateşinle bahçedeki sümbülün bağrında yara açtın.

2. Toprak tekkesinde nice tekke erbabının dişlerini gümüş, kafataslarını [da] mum ettin.

3. Rüzgar ne zaman senin vasıflarını anlatsa o anda denizler dalgalanıp kulak kabartırlar.

4. Gönüller nasıl zerre gibi senin için yerlerinde duramasın; aşkının gezgini için durak cennet köşküdür.

5. Ya Rab, Ubeydî'nin üzerinden günahlarının karanlığını kaldırıp lütfunun ışığıyla yüzünü ağart.

148.GAZEL

1. [Ey Peygamber] bunca gökler ve yıldızlar âleme göz kulak olup aradı ama senin yüzün gibi değerli bir taş görmedi işitmediler.

2. Senin yüzün,[Miraç gecesi] gizli bir saraya çerağ oldu ki peygamberlerin yakınında olan Cebrail bile o saraya haberci olarak giremedi.

3. Hannâne'den ayrıldığın zaman, [onun] ayrılık derdinden ağlaması Kürsi-yi Arş'a erişti.

4. Ey kanaat mülkünün şâhı, dağlar sana altın olalım bizi harca deyince yüzlerine bile bakmadın.

5. İsyan günahı Ubeydî'nin yüzünü kirletmiştir; şefaatinin suyu ile yıka ki yüzü ak olsun.

149.GAZEL

1. Cam şehrini bıraksak da kadeh arzusunu bırakmayız.

2. Hayatın daim olsun istersen devamlı eğlenceden uzak olma.

3. Kabe'ye varamadım diye gönlünü Kabe'den uzak tutma.

4. Yanağını ve saçını görenler Rum ve Şam ülkelerinden vazgeçtiler.

5. Ubeydî, aşk kadehini içeli, namından ve itibarından vazgeçti.

150.GAZEL

1. Ey zarif dilber, kirpiklerin okun vasıfları üzerine elif redifli bir matla beyti karalamış.
2. Zayıf pervâne, mumu kendine asa edinmeseydi yokluk şehrine ulaşmak için takati yoktu.
3. Ben zayıf hasta, yüzündeki tüylerin gamıyla hasta olsam bir karınca vücudumu mezarıma kadar götürebilir.
4. Ayva tüyleri yanağının etrafını çevireli Kabe-i Şerif karalara girip matem eder.
5. Ubeydî, peri sevgilinin cismi ne kadar ince olsa da o gün gelince kendisini senin yanında gösteremez.

151.GAZEL

1. Yâ Latîf, senin dünyada bize verdiğin nimetlerle cennetteki nimetler arasında münasebet kurduğumuz için ahirette yerimizi cennet bahçesi kıl.
2. Yâ Latîf, bizi kulluğuna layık görüp yarattın; devlet ve saadet niçin bizi görmez.
3. Yâ Latîf, verdiğin bir yudum su için denizler kadar çok yarattıkların şükretmek istese de yol göstericiliğin olmadan yapamazlar.
4. Yâ Latîf, şiirimin mim harfi hikmet gülzârının goncasıdır; kullarından dergahına layık olanlara [o gonca] görünsün.
5. Yâ Latîf, susamış Ubeydî'ye damla kadar lütfun erişirse; onun kalemi letafet kaynağına çeşme olur.

152.GAZEL

1. Şeref göğünün güneşi [senin yemek] kasene gıpta eder; kıskanılan hilal senin mahallende değersiz bir çömlektir.
2. Değeri iki âlemle kıyaslanamayacak en değerli incisin; Miraç gecesinde gökler sana sedef olmuştur.
3. Ümmetin, senin yardımınla doğru yolu bulursa [hesap günü gelince] hepsi Allah'ın huzurunda düzgün bir şekilde saf tutacaktır.
4. Her kim vaktini senin sevginle geçirdiyse ömür sermayesinden zerre kadar zarar etmemiştir.
5. Ubeydî, âlemlerin yaratılış sebebi olan o peygamberin vasfeden her bir şiirim umarım hayırlı bir evlat [gibi adımı yaşatır].

153.GAZEL

1. Güneş, üsküfün, sen aya benzer güzelin güzelliğini artırdığını görünce senin için altın işlemeli bir üsküf parlattı.

2. Sen güzellik şâhının gövdesi gümüşten bayrağı; uzun üsküf ise onun baş alemidir.

3. Ey yanakları gül renkli sevgili, başına üsküf takınca inleyen bülbüllerin, sarı gül takındın zannetti.

4.Ey leventlerin şâhı sevgili, kaşın güzellik denizinde kayıktır; üsküf ise altın fanus üzerinde hümayun kumaşıdır.

5. Ubeydî, o hilal kaşlının alnı aydır; sanırsın ki altın işlemeli üsküfü [de] başında dönen halesidir.

154.GAZEL

1. Ey sedef, gül için kalender ol; süsen gibi aşk bahçesinin yolunda varını bertaraf eyle.

2. Sedef, her zaman benim gözyaşı selimin sesinden incinir; kulağına inciden pamuk tıkamasın mı.

3. Göğsüm [üzerinde] yer yer görünenler yaramın pamukları değil; deniz coşunca üzerinde köpükler meydana geldi.

4. Def, eğlence meclisinde nice yerde ona vuran aya benzer güzeli anınca inlese yeridir.

5. Ey Ubeydî, "Men aref" sözünün anlamı, "nefsinin aşağılık olduğunu bilen Allah'ın yüceliğini iyi bilir"dir.

155.GAZEL

1. Kar, evinden uzak düşünce ayaklar altında çiğnendi. Kar, yerde gurbettedir; böyle hor görülse şaşılır mı?

2. Zemin, kış soğuğunun şiddeti ile öldü; kar, vücudunu kefenle örtse şaşılır mı?

3. Âhımın topu, feleğin kellesinin beynini dağıttı; gökten yere kar yağıyor sanma.

4. Kar, akçesine tapınıp hiç mağrur olmasın; gümüşten hazine, Karun'un malları arasında en sonda gelir.

5. Ey Ubeydî, aydınlık güneş her gün karı döverek ağlatır; o yüzden kar [o] ayın mahallesinden yok yere ayrı düşmez.

156.GAZEL

1. Alemin şuhu Yusuf'um, sakın şehirden uzaklaşma; senin [gibi] taze kuzuyu kurt kapar.

2. Hânım Yusuf, sana kavuşmanın gül bahçesini rakibe ihsan edip beni ayrılık zindanına koyma.

3. Canım Yusuf, yer ve gök terazi olsa aşkından çektiğim gam yükünü çekmekten çekinirdi.

4. Ferah ruhlu Yusuf'um, nice aziz seni görmek için rüyalar alemine dalar.

5. Gül gömlekli şah, gonca ağızlı Yusuf, Ubeydî kulunun Yakup gönlünü inletme.

157.GAZEL

1. Her kim, ledün ilminden bir dersi anlayabilirse; onun gözüne feleğin yaygın sayfası azrak görünür.

2. Çınar yaprağının gölgesi, göklerdeki kudret bahçenden bir yaprak görünce aczini itiraf etti.

3. Dünya gülistanı, [ancak senin] lütfunun hanından bir sofradır; orada güller sayısız dişli yakut renkli tabaklardır.

4. Hal ehli ve zevk erbabının, lütuflarının suyundan içmesi için bahçe içindeki ebruli laleler sunak oldu.

5. Ya Allah, bu Ubeydî kulunun senin benzersiz vasıflarını anlatan bütün sözleri doğru bulundu.

158.GAZEL

1. Burak, sen [peygamberler] şâhını taşıyarak yüksek rütbe kazandı; burak, yüce feleğin atı ile dizgin arkadaşı oldu.

2. Burak, senin şerefli vücudunu taşımaktan öyle sevinçliydi ki; Kudüs şehrine giderken sevinçten ayağı yere basmıyordu.

3. Ey [peygamberler] şâhı, Burak, sana kavuşmanın büyük yolunda [öyle] bahtiyar oldu [ki] iki adımda doğu ve batıyı arşınladı.

4. Burak, senin Allah'a doğru gidişte aceleci olduğunu görüp; senin emrinde yıldırım gibi durmadan hızlı bir şekilde ilerledi.

5. Ey Ubeydî, Burak, Peygamber hasretiyle gerçi çok gözyaşı mücevheri dökmüştür ama sonra ona kavuşmakla mesut olmuştur.

159.GAZEL

1. Ey sâkî, rakı ateşe değince yanarken ter taneleri o yüzde nasıl durabilir.

2. Efendi, ıslak dudakların beni [benden] aldı; şaraptan vazgeçip şekerle [dudağının] ıslaklığını içsem ne olur.

3. "Gözler, dudağının üstündeki tüyler için neden yaşlanır" dedim; "Rakı, daima şarabın buharından yapılır" dedi.

4. Bu zamanda bir hasta gam yüzünden ateşli hastalığa tutulsa rakı sürüp derman aranır.

5. Ubeydî ne zaman gam karanlığı gönlünü kötüleştirse rakı bir kadehle gönül evini aydınlatır.

160.GAZEL

1. Ey sevgili, mektubun lale gibi bağrı yanık olsa şaşılır mı; senin gül yüzünün vasıfları yazılınca sana aşık olmuştur.

2. Sevgili, âşıkların meclisine doğru kesmek [tehdidiyle] yaklaşınca; her biri onun kılıcına yolun açık olsun dedi.

3. Kadeh, lâl [renkli dudağının] şarabını içmeyip ayık olsa meyhanede ayak altında dolaşır mıydı.

4. O cihan şâhı sevgili, tülbentini çekse çevirse ne olur; o tülbent gönüller çalmıştır.

5. Bende sevgiliye bağışlamak için altın rengine benzer saf kan vardır; keseme doldurup doldurup sunsam yeridir.

6. Ey Ubeydî, Cafer-i Sadık şiirimizi görse ona kul olurdu; sözümüz ay gibi değişken değildir, sözümüze sadığız.

161.GAZEL

1. Bizim bu dünyayı nasıl bir vatan olarak gördüğümüzü sorarsan; çatısı delik eski bir evdir ki [yukarıdakiler] yıldız değil [deliklerden görünen ışıktır].

2. Bu âlemin kuş bahçesinde ne âlem var sanırsın; alemin her güzel fidanında aşağılık kargalar gördük.

3. Be sofu, harap denen meyhaneye adım atmakla [bayındır] beyt-i mamura girdik; biz bu denli kerameti nereden bulduk?

4. Gönül paramızı ezel pazarında yitirmiştik; dünyaya gelince onu gümüş tenli [bir güzelin] elinde bulduk.

5. Ubeydî, gerçi hafif kimseler aşk kolay iştir dediler ama erenler hakkı [için] biz onu ateşten bir gömlek [olarak] gördük.

162.GAZEL

1. O hakiki inci bana müşfik bir sevgili olmadı; lâl [renkli dudağının] gamı gözyaşıma düşerek onu akik taşı yaptı.
2. Sözün özü, bu dünya harmanı içinde kim ince eleyip [sık dokursa] felek onun başında değirmen çevirir.
3. Sevgili, benim göğsümü yaralarla doldurup yol yol etmekten başka bir yol bulamadı.
4. Amik Gölü gözyaşıma öykünmeyi bıraksın yoksa âhımın eliyle karaya giren kulağını çekerim.
5. Ubeydî, eğer Refik [olan Allah'ın] yardımı refakatçi olursa yorulmadan ulaşmak istediğin yere ulaşırsın.
6. Ey Ubeydî, o sevgilinin sevişen o güzel kaşları birbirine kavuşsa yeridir.

163.GAZEL

1. Benim için o gönül alan sevgilinin köyünde dilenci olmak dünyalar değerindedir; cihan devletine hükümdar olmak neye yarar.
2. Asıl incelik dünyanın ötesini göstermektir; gönül için âlemi gösteren ayna olmak ne küçük iştir.
3. Kuru yerde yatıp kana boyanmak varken âşığın vücudunda hasır izi olması yakışmaz
4. [Sevgilinin] talibinin teni üzerindeki gözyaşı dalgalarının mavi renkli keçe cübbesi varken; sırtında kaban olmasına ne gerek vardır.
5. Ubeydî, yokluk ülkesinin hükümdarı olmak istersen, saçtan başka taç kabul etme.

164.GAZEL

1. Ey gönül, dile aşk sorusunun cevabı gelmez; bunu aşk kitabı böyle anlatır.
2. Bana yıldızlar zerre gibi görünür; aşk güneşi [ise] gönül köşküne asılmıştır.
3. Aşk şarabından sarhoş [olan kimse] arzuyla feryat etse gezegenlerden binlerce ses yankılanır.
4. Zahitin kulağına bir kez aşk sazının sesi çalınsaydı benim neye uğradığımı bilirdi.
5. Ey aşkın yüce hükümdarı, Ubeydî, sen güzellik padişahına esir olup kapında öldü.

165.GAZEL

1. Ben [senin] güzellik divânını yaprak yaprak okurum. Bülbül de aşk destanını bölüm bölüm okur.

2. Ey padişah, muhabbet meclisinde âşıklar derdinin şarabını çanak çanak içerler.

3. Gönül, kavuşma kasrına adım adım çıkmak isterse önce yoluna başını verir.

4. Ey kaşı ya, kirpik okların göğsümden geçip bağrımı delmek için yatak ararlar.

5. Ay parçası güzeller, Ubeydî'yi rezil, yaralı ve kınanmış görüp "korkak, korkak" dediler.

166.GAZEL

1. Tevhid ehlinin gönlü seni zikreder; bütün varlıklar senin hamdini tesbih eder.
2. Ey dokuz felek denizini havada asılı tutan; kudretinin okyanusunda deniz değersiz bir damladır.
3. Güneşin, mübarek varlığının mumundan [ışık alan bir] rehberdir; senin bir olduğuna zerre kadar şüphe yoktur.
4. Azametine bundan iyi delil olur mu ki; alemlerin övüncü Hz. Muhammed gibi bir kulun vardır.
5. Ya Rab, o aşağılık senin yüzü kara bir kulundur gerçi ama; merhamet edip günahkar Ubeydî'yi bağışla.

167.GAZEL

1. Sen [peygamberler] şâhını karşılamak için bütün melekler miraca çıkmasın mı; tepe tepe olan felek küresi senin büyük yolunun işaretidir.
2. Yüce âleme çıkmaya karar verdiğinde Arş ayağının altına atlas kumaştan halı döşedi, dönen felekler ise altın taneleri döktü.
3. Yıldızlarla dolu Samanyolu, celal köşkünün felek takında bezemeli bir direği sanılır.
4. Ey hilal [Peygamber], yüceliğinin ve kudretinin denizinden bir balık baştan aşağı dil olup seni övse ne olur.
5. Ubeydî, ümmetinden günaha bulanmış bir çaresizdir; onu doğruluğunla lütfedip şefaat et.

168.GAZEL

1. Sen peri yüzlünün dudağı Mesih gibi kaybolup; âşıkların ruhu, sevgilinin şarap renkli lâl [dudağını] açıkça gösterdi.

2. Kuş, yuvasını Leyla'nın yolundaki dikenlerden ve çöplerden yaptığı için devamlı Mecnun'un başının üzerinde uçuyordu.

3. Âlem, âhımın ateşiyle yanmaktadır; feleğin çatısının kurşunu eriyip dökülmektedir. Yağmur yağar sanmayın.

4. Altını elime geçirsem yüzünü bozardım; peri gibi güzelleri zenginlere köle eden odur.

5. Ubeydî, gam meclisinde eziyetten şarap tortusu gibi ayak altındadır; o hasta ve mahzunun elinde tek kalan kadehtir.

169.GAZEL

1. Be hey âşık, derdin nedir? Neden biçâre oldun? Bir yerde durmazsın, neden âvâre oldun?

2. Ey yaralı göğsüm sana sevgilinin kirpiğinin kılıcı dokunmadı, neden yaralandın?

3. Ey gönül, bir gonca sevip gam dikenine mi düştün; bu gülşende neden gül gibi yüz parça oldun?

4.Ey gözlerimin yaşı neden yerinden ayrıldın; o cihânı süsleyen güneş gözünden uzak mı oldu?

5. Ubeydî, aşkla ayağa düşmüşsün gözyaşına çaren yoktur; kalk neden böyle biçâre oldun.

170.GAZEL

1. [Ey Sevgili], meğer o eğri saç büklümün gibi beni eğri hayal ettin; kaşının gamı ile boyumu iki büklüm edip hayal [gibi yok] ettin.

2. Ömrüm, yanağındaki siyah ayva tüylerine yüz vereli gam ile kara günlü saçının boyunu dal ettin.

3. Ey dünyayı aydınlatan güneş, sen o zâlim sultansın ki düşkünün olduğu için kendi gölgeni ayağının altına aldın.

4. Ey gözüm, bırakmadın yâre derdimi ağlayayım [sen] ağladın; zerâfet ettin sen benden evvel halimi arz ettin.

5. Ubeydî, dilberin lâl [dudağından] derman umdun; niçin yok yerlere varıp olmayacak dileklerde bulundun.

171.GAZEL

1. Ey sâkî, parlak güneş devamlı o devrin güzelinin aşk şarabından içer; onun için eli titrer.

2. Gözyaşı selimin köpüğü, ummânın denizler kaynağı gözüme öykündüğünü işitip varıp [onun] yüzüne tükürdü.

3. Gözüm, hasta gönül istekle sana canlar verirken çenen daima onun için mezar kazar.

4. Ey pervâne, sen gam gecesinde çok yanar yakılırsın; çünkü gecenin mumu nazlı bir oynar başlıdır.

5. Ubeydî, sevgili mecliste ayakta görüp gönlünü ele almış; şarabın bu mutluluktan ayağı yer mi basar?

172.GAZEL

1. Kanlı yaram, sevgilinin [kirpik] okunun lütfunu bilmezse [onun] gözüne dursun.

2. [Ey sevgili], attığın cefa taşı gam kılıcının yıkık gönlümde [açtığı] gediği ne hoş doldurmuştur.

3. [Figânımın] sesi ben topraktan mahallene erişse ne var; figânımın bir ucu yerde bir ucu göktedir.

4. Feryâdımı işitip çok kez benden çekindin; yangın gönlümün âhının çok belasını çektim.

5. Ubeydî, gözyaşı çocuğu sevgilinin lâl [dudağından] haber verip kanlı gözümün kırmızı elbisesine girdi.

173.GAZEL

1. [Gonca için], sevgilinin dudağına öykünemez mi denildi; darılması neye ki?

2. Ey sevgili, eğer âb-ı hayâtın ruhu olsaydı dudağının lâli gibi surete bürünürdü.

3. Çiğ tanesi, açılmış gül buruşmuş yüzü ile sevgilinin yanağına öykününce [onun] suratına tükürdü.

4. O fettanın beni yanağında şu denli letâfet suyuna battı ki her zaman [sadece] başı görünür.

5. Balık, o ay [sevgilinin] kaşına dil uzatır sanma; ey Ubeydî, çünkü onun ağzı var dili yoktur.

174.GAZEL

1. Bahçenin yaprağı, yanağı yasemin sevgilinin yeşile çalan ayva tüylerine dil uzatmış; onun dili tez günde kurusun.

2. Ey aya benzer sevgili, o mavi gömlek saf su gibi senin gümüş tenini çok güzel gösterir.

3. Dostum, "cevr ile seni öldüreyim, sen de katlan" dersen; billahi senin cevrini sabırsızlıkla beklerim.

4. Ey gonca ağızlı, ne büyü yaptın bilmem; sözün dudaklarını ikiye ayırdı.

5. Ey Ubeydî, şiirin sözünü o şirin ağızlı sevgiliye götüremezse bırak; çünkü o şirin ağızlı çok naziktir kendine laf getirmez.

175.GAZEL

1. Sevgilinin yanağındaki tüyler seni perişan eder. Ey gönül, o gözü fettanın fitnesinden sakın.
2. Ey felek [senin] dolunayın [sevgilinin] yanağının ayına öykünürmüş; inşallah [o] ayına erişemesin.
3. Ey kaşı yay, gerçi dudağının yüreği demirdendir [ama] kirpik okun olmadan aşıklarını katletmeye gelemez.
4. Ey düzgün boylu servi, dün eteğini sürüyüp geçtiğinde sevgili yolunda ne tozlar koptu görmedin.
5. Ubeydî, selleri her an gözünden akmasa kirpiklerin yol yol açılmazdı.

176.GAZEL

1. Nergisin gözü, senin fitneye düşmüş gözüne benzer; Sidre'nin dalı senin düzgün boyuna benzer.
2. Nunun boyu, senin kaşını ra harfine benzettiklerini görünce iki büklüm oldu.
3. Âşık, yine yüzünü sertleştirir; ama altının yumuşağı muteberdir.
4. Ey peri, yer yüzünü gözyaşı incileri kaplayalı Karun'un hazinesi dibe battı.
5. Ubeydî, gözyaşı selimi anlatmaktan Ceyhun ırmağının dili durmaz.

177.GAZEL

1. Bademin ağacı taze gül fidanına döndü; badem dalının amacı sevgiliyle eğlenmek gibi.
2. Bademin, senin hunhar gözünden korkusu olmasa her bahar üzerine pullu zırh giymezdi.
3. Çok yerde bademin siperi parçalandı; acaba gözünün keskin bakışı ona dokundu mu?
4. Ey taze gül, badem, endamını görsün; seni seyretmek için baştan aşağı göz oldu.
5. Ey taze çiçek, senin ayağının tozuna saçmak için bademin gümüş tabak içinde altını var.
6. Ubeydî, gözyaşının gümüşü ile dünya o kadar doldu ki bademin akçeleri paradan sayılmadı.

178.GAZEL

1. Ey siyah elbiseli öfkeli şâh, ters düz düğmelerle beni helak ettin.

2. Her gece görüneni Samanyolu sanmayın; [görünen] mahallene [ulaşma] isteğiyle feleğin göğsüne açtığı yaralardır.

3. Ey nurlu ve temiz görünüşlü, kendini düşmanın kirli eline okşatma; sakın, yüzüne kir gelir.

4. Toprak, âhımın ateşiyle çok sertleşmiş iken gözyaşım yüzüne su serpince yumuşadı.

5. Çaresiz Ubeydî, sevgiliye, ayağını öptür dese; sevgili o dertliyi sövüp ağzının payını verir.

179.GAZEL

1. Sevgilinin, dört dizi saf kirpiği Gülistan'ın bir rubaisidir.

2. Ey güzeller şahı, rakipler kapıcın olmayı isterlerse onları kapıdan baktır.

3. Sabâ rüzgarı sevgilinin salınarak yürümesini anlatarak serviyi hayrette bıraktı.

4. Sadece rakibi o mübarek elinle öldürme; ben düşkünün sana kurban olayım.

5. Ubeydî, senin saçına sürdüğün misk ü amber kokulu macununun şişesinde çubuk; dağılmış saçlarında bir tel olmuştur.

180.GAZEL

1. Bu gülşen senin evindir; orada goncalar senin devşirme hizmetçin; serviler ise dürüst kölelerindir.

2. Ey şah, şarap kadehi senin meclisinde heyecanlanıp yüzleri kızartan, ellere payını veren bir nedimindir.

3. Ey âlemin şâhı, Samanyolu içinde [görünen] yıldızlar değildir; senin dünyaya bağışlamak için kesende tuttuğun gümüş paralardır.

4. Düşmanın canı savaş meydanında vücudundan ayrılır ama zafer senden ayrılmayan eski bir dostundur.

5. Ey Ubeydî, seni Sultan Selim'in huzuruna kul edip, sana unvanlar veren senin selim tabiatindir.

181.GAZEL

1. Sevgiliye kavuşma ümidi besleyenin gönlü delidir; olmayacak şeyler düşünene aklı vardır diyemem.

2. Yanağının ışığı ile gözüme kan oturtan [sevgilinin] eşiğinin taşlarını lâl [renkli gözyaşlarımla] süsledim.

3. Kuvvetsiz ve güçsüz vücudum zayıflıktan hayal [gibi görünmez] oldu; vücudum, sadece ince hayaller kuranların fikrinde görülebilir.

4. Yazık ki günlerimiz keder gamı ile geçti; dertlerinden kurtulup eğlenenlerin kıskanmak bizi öldürür.

5. Ubeydî, ne olur aşk ilmini iyice öğrensen; bilgi ve görgü toplayanın değeri artarmış.

182.GAZEL

1. Ey güzeller şahı, yaralı gönlümü tedavi etmeyi unuttun; sana yıllarca hizmeçilik etmiş emektarını unuttun.

2. Ey naz şarabından sarhoş sevgili, eyvah ki nice zamandır dudağının kadehinin düşkünü olan ben hastayı unuttun.

3. Rakip, ne edip [de] senin aklını çaldı bilmem; sürekli onu anıp bu istekliyi unuttun.

4. Rakiplerle birlikte yatıp uykuya vardın; gönlü hasta, uykusuz âşığını unuttun.

5. Altın ve gümüşü görünce şaşırıp başkalarının kucağına gittin; çaresiz, gönlü yaralı Ubeydî'yi unuttun.

183.GAZEL

1. Seher rüzgarı, gece vakti goncaların daraldığını görünce [seher vakti] gelip goncaların düğmelerini çözdü.

2. Ey yüzü gül, jale, gül bahçesinde senin yanağını anıp [ateşe düşen] goncaların yüreğine su serper.

3. Ey gül yüzlü, elimiz, lâl renkli dudağından haber almak için goncaların ağzını aradı ama meğer o goncaların ağzı sıkıymış.

4. Ey şah, goncaların tomurcukları içine sakladığı, ayağının toprağına saçmak için tuttukları altınlardır.

5. Eğer jale goncaların dudağını dişlemeseydi bülbülün yüreği kan dolmazdı.

184.GAZEL

1. [Ey Allah'ım] Lütuflarının güzelliklerinin vasıfları dünya sayfasını kaplayıp, lütfunun tamamlayıcılığı bütün yaratılmışların gönlünü aldı.

2. Senin cömertlik sofranda dokuz felek dokuz çini tabaktır; âleme her an lütfunun nimetlerinden bir ziyafet çekilir.

3. Lütfunun fidanı, murat meyvelerini cömertçe saçarak binlerce talibin isteğini yerine getirir.

4. Yağmur akçe saymak [için] döker [gibi] damlalarını yağdırsa zamanın elinde lütfunun incileri sayılamayacak kadar çok gelir.

5. Ubeydî, nasıl [gün] sayayım âcizim; lütfunun hilali umarım beni ümidimin bayramına ulaştırır.

185.GAZEL

1. [Ey Peygamber] himmetinin sarayı yüce Arş'tan daha yüksektedir; ey hükümdar, himmetinin seması yüceden de yücedir.

2. Himmetinin Hümâ'sı her kime iki gözüyle baksa [o kişi] seçkinler arasında görünen gözde olur.

3. Himmetinin ovasının çimenliği o kadar geniştir ki; dokuz felek bir tane mavi katmer menekşesidir.

4. Himmetinin kimyası devletinde yedi kat yeri umarım bir gün cevher topu eder.

5. Güneş, doğu ve batıya hükmeden, yıldızların sultanıdır; onun üzerine olsa olsa himmetinin Hümâ kuşu gölge düşürür.

6. Ey âlemin şâhı, himmetinin safa dolu kadehini düşkün Ubeydî'ye yardımcı kıl ki ayaklanabilsin.

186.GAZEL

1. Şeker, sevgilinin lâl renkli ıslak dudağını görüp ezilmeyi isterse gönül dostları toplanıp şekerin yaşlığını alırlar.

2. Sevgili, "kavuşmak için eziyetimi çekmeyip gidersen, bundan sonra haberini ancak mektubunda alayım" dedi.

3. Gece vakti kusur edip o aya fazla bakınca "artık benden tarafa bakma" dedi.

4. O fitneci ayva tüylerini kesmezsen bir fitne kopup nice düşkünün helak olacak.

5. Ubeydî temiz eliyle gözyaşlarını silince o güzellik ülkesinin tüccarı akçeye [benzer gözyaşlarına] yapışır.

187.GAZEL

1. Ey kan dolu göz, senin derdin nedir bilsem. Senin gözyaşını görünce Ceyhun kendinden geçti.

2. Sultanım, benim benzim kıskançlıktan sararmasın mı; altın senin değeri yüksek kullarından sayılır.

3. Gökteki yıldızlarla hilal, atının nalı ile çivilerine benzeyeli beri gökyüzü senin mahallene dönmüştür.

4. Ey sahra, Leylâ'nın semtine ne diye vadi açtın; Mecnun gözyaşı seli ile senin yüzünü yol yaptı.

5. Ey Ubeydî, güzeller senin divanını koynunda saklar; şiirlerine saklı inci dense yeridir.

188.GAZEL

1. Hükümdarım, felek, senin yüce zafer takındır; fırsat köşkü senin makamındır.

2. Yakîn ehli eski dostlarındandır; Allah'ın lütfu ezelden yanındadır.

3. Padişahım, din düşmanlarının askerini hiçe say; çünkü Allah taâlâ senin yardımcındır.

4. Alllah'a hamd olsun ki büyük meleklerin duası, savaş meydanında senin sağlam bir kalendir.

5. Ubeydî, lütfunun güneşiyle ortaya çıksa şaşılmaz; [o] senin zerreden değersiz bir kölendir.

189.GAZEL

1. Bin parçaya bölünmüş yüreğin sesi âlemi kapladı; ben çaresizin haline hâlâ merhamet etmez misin?

2. Senin eşiğinde nice yaralı iyileşip gitti de bu biçare onmaz gönlün işi bitmez mi?

3. Gökyüzü, gözyaşımın değersiz bir kabarcığıdır; ben âvârenin gözünün yaşına acımaz mısın?

4. Âhım yedi gezegenin birini yaktı; bana zerrece sevgi göstermedin âlem benim için yanmasın mı?

5. Eşiğinde dua edip yalvaranların haddi mi var; tek Ubeydî kulun bir kere ayağını öpsün.

190.GAZEL

1. Ey gönül, feleğin üzüntü ve kederini görmedik sanma; döne döne eziyetini çektik huzur görmedik.

2. Gam ateşiyle yanmadığımız gün mü gördük; ömrümüz gamla geçti dünyanın neşesini görmedik.

3. Feleğin mükemmel bir mutluluk köşküne giremedik ama gam köşesinin kapısında [da] bir kusur görmedik.

4. Ayrılığının karanlığında sabahımız akşamımız bir oldu; eyvah ki biz bu dünyanın ışık lütfunu göremedik.

5. Ubeydî, biz dert denizine batmışız çıkamadık; devrin kötülüğünü görmedik sanmasınlar.

191.GAZEL

1. Yanağının gülüne duyduğu istek yaseminin gönlünü rüzgara savurdu.
2. Nar, nigârın dudağına diş bilemiş; [inşallah] onun tanelerinin tükendiğini görürüm.
3. Sözlerin bana nasıl bir büyü yaptı bilmem bir sözle gönlümü aldı.
4. Çimenliğin, lâl [renkli dudağının üzerindeki] hayat veren [yeşile çalan] ayva tüylerine dil uzatmaya canı yoktur.
5. Ey Ubeydî, şiirimiz ortaya çıktıktan sonra güzellik gazelleri daha da güzelleşti.

192.GAZEL

1. Fakirlik ve yokluk ülkesine hükümdar olsam gerek; onun için [bu] zamanın bir dilencisi olsam gerek.

2. Gönül, seher vakti bela çölüne çıktığında gam sahrasının vadisinde durmadan dolaşsam gerek.

3. Putperestlik suretine yüz tutarsam yolu var; böylelikle sevgilinin yüzünün talibi olsam gerek.

4. Ne zaman bir fânî rind ahirete gitse ben ona bekâ avlusunda bekleyen olsam gerek.

5. Ubeydî, aşk yolunda ayağa düşenlerin cümlesine mahşer günü padişah olsam gerek.

193.GAZEL

1. Ey Cemil Allah, kim ki dünyada aşkının kadehinden içer; selsebil çeşmesi cennette onun şarabı olur.
2. Yaratışında gök kubbe sanatlı bir kandildir; hilal, onun ucunda yanan aydınlık fitilidir.
3. Zayıf karınca, sen ona yardımcı olunca feleği bir çukur gibi görüp, şimşekten daha hızlı hareket eder.
4. Lütfunun soğuk suyundan içmek isteyen kullarına; nimetlendirişinin ve cömertliğinin geniş yolunda ihsanın sebil olmuştur.

5. Eğer yardımın, miskin Ubeydî'ye rehber olursa; Sırat'ı geçmede bir kıl kadar zahmet çekmeyecektir.

194.GAZEL

1. Bilal'in makamı, Kabe'de yıllarca sana müezzinlik ettiği için cennete yükselmiştir.

2. Ey [Allah'a] kavuşmanın şâhı, mübarek ayakların çok namaz kılmaktan şiştikçe değerin yüksemiştir.

3. Sen peygamberlerin sonuncusu olmana rağmen bağrına taş basardın; ümmetine, dağlar gibi tembellik etmek yakışır mı.

4. Benim [gibi] taze fidanı muradımın meyvesine erdirsen ne olur; bir kuru hurma fidanı, toprağa diktiğin anda hurma vermiştir.

5. Ubeydî, düzgün boyunu dal gibi iki büklüm etse de; onun kalbi seni tasdik etmekte elif gibi doğrudur.

195.GAZEL

1. Gönül, sevgilinin lam harfine benzeyen saçını, elife benzeyen boyunu, ya'ya benzeyen kaşını ne zaman aklına getirse akıl erdiremez.

2. O katil [sevgili] mest gözleri ile bakıp gönlümü yıkmaz oldu; [o] nankör beni küçük gördü.

3. Kılıç, kabzasına sarılıp başımızı alasın [diye] yanında durdu; hançerin kanımızı dökmeye isteklendi.

4. Ey tembel akçe, üzerindeki bezemeyle o ay gibi güzelin koynuna girmeden kendine meylettirdin.

5. Ubeydî, sevgiliyi kucaklamak için devamlı çabalayınca; "lal renkli şarabımın kadehinden bir iki iç de yıkıl git" dedi.

196.GAZEL

1. Gönül yangınıyla baş olunmaz, dağlar sabredemez; aşk ateşinde taş değil demir bile dövülemez.

2. Kanlı gözlerimle beraber yaram da kan akıtır; haline ağlayan sadece kan saçan göz değildir.

3. Gam eli aşk ile bana bir tokat vurmuştur ki; görünen kaşım değil parmağının izi kararmıştır.

4. Varlık ülkesinde niçin bedenimi besleyeyim; yokluk yoluna gitsem bana yoldaş olamaz.

5. Ubeydî, nemli gözlerimi bürüyen gözyaşı değildir; mâsivâya bakmamak için gözüme perde çektim.

197.GAZEL

1. Ey amber kokulu saç, durmadan sevgilinin yüzünün aşıklarına el uzatmaktan ve sevgilinin yüzünü öpmekten vazgeç.

2. Ey yâ harfi, âhımın oku sana değmesin, dokunmasın dersen sevgilinin kaşına öykünüp ona laf atmayı bırak.

3. Aşkımı sevgiliden nice zaman saklamışken kanlı gözyaşım yüzümü kızartıp beni utandırdı.

4. Sevgilinin mahallesine ne zaman gitsem yanıma düşersin; ey gölgem, sen de onun âşığısın derdini anlat.

5. Ey Ubeydî, gözyaşı selimden haber almak için; ırmaklar denize durmadan tatlı dil dökerler.

198.GAZEL

1.Aşk şarabıyla aklını yitirmeyen, rindlerin meclisinde adı korkusuz sarhoş olmayan gönül neye yarar.

2. Dünya meyhanesinde senin aşk şarabını içmekte Cem bize arkadaş olamaz, Dârâ bize sâkîlik edemez.

3. Ey sofu, daha baştan senin gözyaşlarının hiçbir damlası deniz olmamış; sen ne zaman saf inciye ulaşacaksın.

4. Âşık, senin gönül evinden fânî dünya çıkmadan; gönlüne kalplerin sevgilisi nasıl girecek.

5. Ey Ubeydî, sen dünyaya aldanıp aşka değişme; aşk bir cevherdir ki kıymeti dünyayla ölçülemez.

199.GAZEL

1. Ey yanakları al, gönül dert ile kakülüne kapılıp hayal olalı sıhhat bulup yerine dönemedi.

2. Felek, senin aşkını ayın sayfasına yazıp katladı; [görünen] sana göndereceği mektuptur, hilâl sanma.

3. Ey yüz güzelliği ülkesinin şâhı, nişancı tuğrayı çekerken senin kaşına benzetmek için adını yazdı.

4. Gün yüzünü görünce zayıflıktan [kendimi] yaralayamam; hicran derdi bende zerre kadar mecal bırakmadı.
5. Ey Ubeydî, o boyu taze fidana benzeyen sevgiliye lütfedip gül yanağını ver de öpeyim deyince bana gülüverdi.

200.GAZEL

1. Servim, nehir, senin uzun boyuna meyletti kıyıya gel; senin gölgende hoşça geçsin kenara gel.
2. Okunun izini bulmak istiyorsan inleyen âşıkların göğsüne gel.
3. Ben, yıldıza benzeyen beninin ayrılık derdiyle çok inledim; bir kere sevgi gösterip ey bahtsız gel demedin.
4. Ey peri, rakip denen uğursuzluk alametinden çekinme sen açıkça bana gel.
5. Ubeydî, sana kutlu bir kapı açılsın istersen; feleğe muktedir olan padişahın dergahına gel.

201.GAZEL

1. Diken eziyetiyle yüz yerinden yırtılmamış bir gül var mıdır; meskeni diken olmayan bir bülbül var mıdır.
2. Ey zevksiz zahit, aşk şarabıyla niçin zevke ulaşmazsın; bu idrak başka türlü gitmez.

3. Ey kara bulut, sevgilinin saçları gönülleri şâd ederken senin ağlayan suratına kimse hevesli değildir.
4. Şahsüvârım, sen kaşı yaya [benzeyen güzele] yalnız bağlanmış terki kayışı değil; halk da saçının ucu gibi baş eğdi.
5. Ubeydî, âlem bahçesinde yürüyen serviye benzer güzelin yoluna toprak olmayandan ne biter, der.

202.GAZEL

1. Gam uykusunda kanlı gözlerimiz eksik değil; tütsü [saçların] için dertli gönlümüzün yanığı eksik değil.
2. Meclisimizde her zaman gönül âlemini aydınlatan bir yanağı safâ veren dolunaya [benzer güzel] eksik değil.

3. Şaraptan içip lâl [renkli] gonca [dudaklı sevgilinin] öpücüğünü almak için daima gül renkli şarap kadehimiz eksik değil.

4. Ey gümüş tenli, sevdan benzimizi sararttığında beri aşkının devletinde altınımız hiç eksik değildir.

5. Ey Ubeydî, bizde ne mana incileri bulunur; nazım tüccarıyız ipe dizilmiş incimiz eksik olmaz.

203.GAZEL

1. Dünya halkı askerlerinin hepsini nimetlendirerek maaşlarını arttırıp; gölge veren ağaçları sıcak günlerde onlara çadır yaptın.

2. Bahçedeki, kumrular boyunlarında senin aşkının gerdanlığı ile sana bağlanarak kulun olmuş dost dost diye seni çağırırlar.

3. Servi, sen yüce ve celal sahibi Allah için sabah akşam daima [namaz kılmak için] ayaktadır.

4. Felek atı arkasında yüz binlerce melekler varken senin emrinle âlemi gemsiz dolaşır.

5. Ubeydî hastanın kalbi hastalıktan salim olduğu için makamını Müslümanlarla birlikte cennet eyle.

204.GAZEL

1. Ey ilimler ülkesinin sultanı, yüceliğinin kasrında yıldızlarla dolu feleğin aynası bir kabarcık gibidir.

2. Kudretinin camisinde gök ve süslenmiş Samanyolu baştanbaşa altınla bezenmiş bir beyaz mum gibi görünür.

3. Senin aşkının askeri kimin kalbine hücum ettiyse göz kapaklarından gözyaşı süvarileri inmiştir.

4. Ey kainatın ortaya çıkış sebebi, arzuların yolunda kötü nefsin ayağı altında kalmışız; biz hakirlere yardımcı ol.

5. Senin düşkünün Ubeydî'yi mahşer günü yanında götür; onun mezarını Rum ülkesinde bırakma.

205.GAZEL

1. Ey gafil, beni inleyerek dünyadan göçtüm sanma; seni uyurken gördüm uyan diye haber ettim.

2. Gördüm ki kira ucuz yoldaş münasip; can nakdimi verip gamınla seyahat ettim.

3. Sevgilinin ayağını bastığı toprağı gözyaşımla yıkadım; gözlerim onlara çok zarar verdim [diye] bana küsse ne olur.

4. Feleğin kor haline gelmiş ateşinin külünü âhımın rüzgarıyla dağıtıp kıvılcımlandırdım; parlayanlara yıldız deme.

5. Ubeydî canımı bu şekilde gam potasına koyup parçalayarak nice canlara böldüm.

206.GAZEL

1. Bizim gamlı gönlümüz bir ateşe düştü; saman çöpüne dönmüş vücudumuzun yanmaması mümkün mü.

2. Bizim yüz yerinden yırtılmış göğsümüzü görünce çölün vadisi hayrette kalıp ağzını açtı.

3. Bizim saf bakışımızı az görme; bakışımız değersiz bir toprağa düşse onun kıymetini arttırır.

4. Aşkının güneşi gönülde yer edeli gözümüzün idraki cümle alemi bir zerre olarak görmeye başladı.

5. Ey Ubeydî, sevgilinin dişlerinin hasretiyle ölürsen; mezarının toprağı inci çiçekleri bitirsin.

207.GAZEL

1. Nice, büyücü, kafir, cadı gördüm; seninki gibi kem gözlüsünü görmedim.

2. Ey padişahım, bu kadar iyi kötü gördüm, itin ile çirkin rakip gibisini hiç görmedim.

3. Sevgili bu sabah bana kılıç çekmezse şaşırırım; zira gece rüyamda bir akarsu gördüm.

4. Acaba canım, sevgilinin yanağına ulaşmak hayaliyle sabaha çıkabildi mi; [onu] gece vakti kakülüne [dolanmış] hasta gördüm.

5. Ey Ubeydî, gördüm ki sevgilinin gözü gönül aslanını avlarken, kaşı da eline kement almış atıyordu.

208.GAZEL

1. Ey gönüllerin Kabe'si, [gözlerimin] seni bana göstermeleri münasiptir; çünkü gözlerim [hep] kıbleyi gösterir.

2. Ey gözümün nuru, gözlerim devamlı senden yana [bakarlar] senin için çektiğim dert ile gamı görürler mi.

3. Gözlerim, keskin bakışın yüzünden birbirleriyle alakalarını kestiler; onun için birbirlerinden uzaktırlar.

4. Gözlerim bela kaynağıdır; her nerede hoş sohbet şen bir afet güzel görseler gönlüme sevdirirler.

5. Ey Ubeydî, has manaları bulmaya talip olsam ne olur; şiir denizini iyi bilirim, daima incileri gözlerim.

209.GAZEL

1. Gönül alan [sevgili] ile görüşmek için çaba harcayalım; fırsat el verirse öpmek için ısrar edelim.

2. Günlerimiz daha ne kadar ayrılık orucuyla geçecek; kavuşma gününe ulaşıp biz de bayram edelim.

3. İbadet edip oruç tutarak iyi bir isim kazanma yoluna gitmediğimiz için şarap içip âleme kendimizi kötü tanıtalım.

4. Kadeh, şayet bizi sevgili ile el ele getirirse; onu el üzerinde tutup hürmet ile ikramlarda bulunalım.

5. Ey Ubeydî, daha ne kadar boş hayallere kapılacaksın; çünkü sevgilinin, gümüş renkli bileğine yüz sürmeye imkanımız yoktur.

210.GAZEL

1. O gözü badem [sevgili] fıstık rengi giyse (…)

2. Kadeh şaraptan renk alırsa şaşılır mı; meyhanede lâl renkli dudağını öpmeye koyulmuştur.

3. [Sana] kavuşma kuşunu avlamak için boyum tuzak, tane tane akan gözyaşlarım da yem oldular.

4. Gözyaşı askerlerim dünyanın yüzünü yıkamak için dökülüp geldiler.

5. O hoş salınışlı ve hızlı yürüyüşlü sevgili umarım lütfedip bir gün bu Ubeydî'den tarafa da yürür.

211.GAZEL

1. Her şarap içen bizim şarabımızı nasıl içsin; bizim şarabımızın tortusunun yanında yedi deniz mahvolur.

2. Bu dokuz felek bizim meyhanemizde kadeh olsa kıyamete kadar içsen [de] neşe vermezler.

3. Yer kendinden geçmiş, gökler şevkten sema döner; bunca varlık şarabımızın tortusundan mest olmuştur.

4. Yere döktüğümüz şarabımızın tortusundan içmek ümidiyle Cem ve Dârâ tacı tahtı bırakıp toprağa girdiler.

5. Ey Ubeydî, başkalarını anlamaya yer kalmadı; bu dünya adımızla dolmuştur.

212.GAZEL

1. Amacım budur ki, zamanın aşk hüsrevi olayım; aşkın sultanı olup gam ülkesine hükmedeyim.

2. Nice yıllar aşk ile kederlenip muradımın hazinesine ulaşamamak bana reva mıdır?

3. Bırakın, vücudumu utanç nehrine atayım ki aşk denizine kavuşayım.

4. Bütün kainat yokluk ateşi ile kül olsun; ben de sevgilinin muhabbet güneşi ile aşktan yanayım.

5. Ey Ubeydî, bu tekkede aşk sarhoşu olayım dersen Allah'ın sırlarına vakıf ol.

213.GAZEL

1. Ey peri, beni aşk zincirine bağlanmamış sanma; senin aşkınla deli oldum.

2. Eyvah ki, evinin çevresine varınca eşiğinin Kabe'sini döne döne dolaşamadan gittim.

3. Ey muma [benzer sevgilim], ne olur pervane gibi ateşlerde yansam; içimdeki ateşim, sana muradımca yanmadım gittim.

4. Sultanım, doyana dek yüzüne bakamadığımdan değil; hayıf ki can veren lâl renkli dudağının şarabına kanamadım gittim.

5. Sana aşık olup dert, gam ve aşkınla can verdim; Ubeydî'yim, aşk belasından usanmadım gittim.

214.GAZEL

1. Aydınlık gözümüzü saf şarap kadehi [gibi] saflaştırıp bu dünyayı başka bir gözle seyredelim.

2. Gümüş tenli güzellerle içip şevk padişahı olalım; safânın altın sürahisi hükmüne tuğramızı çekelim.

3. Altın kadehi kırmızı şarapla doldurup taze fidana sunarak onu gönül alan gül ağacına dönüştürelim.

4. [Gönle] safa veren cilayı kadehten içelim; mahzun gönlü gam pasından [arındırıp] cilalayalım.

5. Ubeydî, bahçe meclisinde o güle karşı daima kadeh bülbülünü söyletip konuşturalım.

215.GAZEL

1. Yüreğimin yangını anlatılacak [gibi olsa] anlatırdım neyleyim; [yazmak istesem] kalemin gönlü yanar, yazılmaz neyleyim.

2. Sevgili, tasvirimi görse belki Mecnun'dur deyip bakardı ama bu zayıf, hayal gibi vücudum tasvir olunmaz neyleyim.

3. Kaderdeki ayrılığı savmak için çok düşünürüm ama düşünce ile kadere engel olunmaz neyleyim.

4. Gönlüm bir harabedir, gözbebeklerim dünya malını dökse de tamir edilmez neyleyim.

5. Ey Ubeydî, aşk meselelerini çözmek isterdim ama bu sözlerle anlatılamaz neyleyim.

216.GAZEL

1. Kirpiklerim gözyaşı çocuğunu şişe dizerse ne olur; sevgilinin verdiği acıların sırrını âleme açıklar.

2. Ey güzeller şâhı, kılıcının yarası bir uzun boylu güzeldir; onu sarabilseydim canımın acısı dinerdi.

3. Sultanım, hançerin bu kulunun kanını almaya istekli olmasaydı dilini çıkarmazdı.

4. Ey gözyaşı döken gözlerim zamanın eli bizi feleğin dokunuşu ile lekelemeden onu yıkayıp temizle.

5. Ubeydi, dünya halkı divanımı görünce şiir ülkesinin hükümdarı olduğumu anlarlar.

217.GAZEL

1. Kabrimin üzerindeki servi sanma ki benim gölgecimdir; sevgilinin boyunu görünce önünde yerin dibine girdim.

2. Ey gönül, öldükten sonra karalar giyip mezarımı kucaklayan ancak mezar taşımın gölgesidir.

3. Ey ay yüzlü, derdin ve aşkınla öyle zayıfladım ki gam zerrelerinin gölgesi evim oldu.

4. Güneşinin ışığında başı dönmüş dolaşanları zerreler sanma; onlar aşkının şevkiyle dans eden tozlarımdır.

5. Ey Ubeydî, gönül, sevgilinin dudak papağanı yoksa saçının Hümâ'sını ister; [o] benim ağzıma [kadar] gelmiş bir avımdır.

218.GAZEL

1. Perişan vücudum ırmağa kapılıp gitse gözümün çeşmesi onu kıskanır.

2. Pınarın kaynağı ağlayan gözlerimin yaşlarıyla giyinir.

3. Gözüm, gözyaşının gümüşüyle inci saçan gözlerimin vadisini ak pınar ettin.
4. Sultanım, akan gözyaşımı avucumla silince [parmaklarım] beş pınar olup gitti.
5. Ubeydî, sevgilim[ben dururken] pınara varsa gözyaşım âleme yayılır.

219.GAZEL

1. Sevgiliden ayrıldım yüzünü seyredemem; boynuna sarılıp bir öpücük isteyemem.
2.Çaresiz gönlü Allah [izin] verirse yine ona kavuşursun diye bir parça teselli edemem.
3. Başka güzeller ile âlemi dolaştım ama perişan gönlümü gamdan arındıramadım.
4. Ey güzeller şâhı, gece gündüz seni düşünmeden; düşkün kalbimde başka bir düşünceye yer veremedim.
5. Ayrılık ateşi Ubeydî'yi o kadar yaktı ki; sana mektup ile halimi anlatamam.

220.GAZEL

1. Kanlı gözyaşımla âlemi her taraftan kan girdabı ettim. Feleğin yedi renkli timsahını bu şekilde alt ettim.

2. Gözyaşı denizimi âleme salarak bu felek sandalını âhımın yeliyle yıkıp alabora ettim.

3. Gönül, eğer hicrân karanlığında kalmak âşikâr idiyse [de] orada gözyaşı yıldızlarımın ışığını rehber edindim.

4. Gönül bir Leylâ saçlıya deli divanedir şimdi onun için Mecnûn gibi meskenimi delilik çölü ettim.

5. Ubeydî, âlem yaprak gibi titrerse şaşılır mı çünkü fenâ gülzârında derinden âh ettim.

221.GAZEL

1. Ey zamanın ve mekanın yaratıcısı, Sidre ve dokuz felek senin kudret bahçenin fidanındaki birkaç kuş yuvasına benzer.
2. Bahçedeki zambak goncası nasıl açılırsa emrin ile hilal öyle dolunay olur.
3. Sanatınla yeryüzünde gül bahçesinin fidanları donanırken gökyüzünde Samanyolu da yıldızlarla süslenmiştir.
4. Her melek gök yüzünde gül bahçesindeki bülbüller gibi sana âşıktır; dünyayı aydınlatan güneşin gülü sana hayranlığından sararmıştır.

5. Ubeydî kulunun her sözünü bir Bostan edip ahirette makamını cennetin Gülistan'ı eyle.

222.GAZEL

1. Ey meleklerin gözünün nuru, Ülker parlaklığa meyl edip senin ayağının toprağının sürmesine sürmedan oldu.

2. Hilal senin yüce mertebenin nalınının üzerinde bulunan kayış gibidir; gökyüzü ona baş eğse şaşılır mı.

3. Samanyolu, safâ bahşeden kavuşma nimetlerin nasip olunca felek sofasına sofrasını serdi.

4. Dokuz felek, Miraç gecesi senin nurlu bakışından baştan ayağa ışıktan bir merdiven oldu.

5. Ey peygamberler şâhı, bu aşağılık Ubeydî senin mertebeni nasıl anlatsın senin yüce makamın Allah'a iki yay boyu kadar yaklaştığın yer oldu.

223.GAZEL

1. Gam derdinle perişan olan kederli gönülü anmazsın; başkalarına kavuşma hazineni ihsan edersin ama onu anmazsın.

2. Dudağının kadehini bir kez emdiğimi hatırlatırsın ama ayrılık derdinle kanlar yuttuğum zamanları anmazsın.

3. Be hey zalim, yanık yaramın tütsüsünü görünce bir öpücüğü hakkettin demiştin; ekmek hakkını unuttun, anmazsın.

4. Rakibin bir kere çağırmasıyla daima yanına gidersin; bu inleyen aşık nice feryat eder [yine de onu] anmazsın.

5. Tabibim, yıl geçer o ayrılık hastasını anmazsın; dertli Ubeydî nasıl sıhhat yüzü görsün.

224.GAZEL

1. Denizler, âşığın inci saçan gözlerini kıskanıp âh etti; denizden buhar çıktı sanmayın.

2. Ey peri, sular bu yaşla dolu gözlerime özenip pınardan çekilseler şaşılmaz.

3. Ey güzeller şâhı, gözün ne can alıcıdır ki akdoğan avlanmayı ondan öğrenmiştir.

4. Bahtımla gam akşamında çatışsam âhım tüfekle kıvılcımlardan fındık mermi atar.

5. Ubeydî, bu âh ile fânî dünyada çok durmayız; bir gün rüzgardan yıkılırız.

225.GAZEL

1. Ben aşk ateşiyle bir yüreği kebap olmuşum ; ben ağlayan bir âşığım [bana] acıyıp ağlamalı.

2. Kakülünün düşüncesi ile öyle perişanım ki; ömrümün sonuna erince aklımı başıma toplayabilecek miyim bilmem.

3. Sen gözü sarhoşu her gören aklını yitirir; ben bu halkın hali ne olacak diye ona hayretteyim.

4. Ey güzeller şâhı, mahallende toprağa bastık; ben sanırdım ki toprakla birim.

5. Ubeydî, sevgilinin aşk yolunda başımı verdiğimden beri, ben âşıklar safında şehitlerin kervan başıyım.

226.GAZEL

1. Ey güzeller şâhı, zulmü adet etmek, halkına eziyet etmek sana uygun düşer mi.

2. Beyceğizim, kullarını satıp rakiplerle dolaşmak sana yakışır mı.

3. Ey [güzeller] şâhı, her an beni küçük düşürüp, başkalarına kadeh sunarak hürmet edersin, yazık değil mi.

4. Bu zulmü kim dayanabilir insaf edesin efendiciğim; gönlümü alıp [sakın] benden vazgeçmeyesin.

5. Ubeydî kuluna eziyet ve cefa verdiğin için zaman gelir ki pişmanlık duyarsın.

227.GAZEL

1. O gül yüzlü Yusuf sevgili, utanmasın gülsün; utanma perdesini yüzüne peçe yapmasın.

2. Düşmanım bile olsa sevgiliyi sinirlendirip böyle bir cevap almasın.

3. Ayva tüylerinin derdiyle toz olanların hesabı yoktur; benlerin tane döküp hesaplamaya kalkışmasın.

4. Ey sevgili, başkalarıyla gezip sohbete varma ki gönül kendini kıskançlık ateşiyle kebap etmesin.

5. [Ey güzel], rakip meclisinde şarap kadehine meyletme ki bu Ubeydî kanlı gözyaşı döküp yaşını şarap etmesin.

228.GAZEL

1. Gönül daha ne kadar melâmet yolunda yolcu olsun; bırak da yokluğun rahat şehrinde huzurlu bir sakin olsun.

2. Sevgilinin hükmü gelmeden beni kavuşmaya ulaştırsa dedim; sevgili duyup [ölüm] vaktine hazır olsun demiş.

3. Ey güneş, güzelliğinle ufukların meşhurusun ama sevgiliyi koyup sana tapan kişi kafir olsun.

4. Gönül, sevgilinin saçı yanağını örter diye gücenmiş ise hele bir de yanağının tüyleri ortaya çıkarken tozu görsün.

5. Ey Ubeydî, şimdi güzeller şiirle bize av olmazlar ama bir kişi şair olup da başka ne desin.

229.GAZEL

1. Bu fânî evdeyken feleğin tâkını ne yapacaksın; yerin toprağın altı olacak yüce köşkleri neylersin.

2. Şâhım, şimdi önünde kullarını yürütüp unvanı ne yapacaksın; bir gün yokluk ülkesine yalnız gideceksin.

3. Ey makam tâlibi, mevkidaşlarını kıskanmaktan ölürsün; ya ahiret mertebelerinde ilerleyen dostları niye kıskanmazsın.

4. Makam esirleri silsile delisi olurlar; dünyaya değer verme boyunduruğunu boynuna alıp neylersin.

5. Ubeydî, vücut evinden cennete yüksel; deli olma yürü bu harap evde neylersin.

230.GAZEL

1. Aşk ile gamlı gönüller zevki neylesin; dert ile başı hoş olanlar devâyı neylesin.

2. Şahlar senin eşiğinde kulluğun değerini bilirken; o yüce mevkili şâh benim [gibi] dilenciyi neylesin.

3. Bakışının kılıcının virane gönülde dolaşması olur iş mi; yüce sarayın şâhı eski sarayı neylesin.

4. Yoluna sâdık âşık, devrin rüzgarından çekinir mi; aşk ile arkadaş olan başka arzuyu neylesin.

5. Ubeydî, yokluk yolunun yolcusunun kıl gibi zayıf bedeninden kara şalı varken başka kaftanı neylesin.

231.GAZEL

1. Ey gönül, sen ki yedi denizi bir araya toplarsın; sakın gözümün kan deresini büyütüp ona benzetme.

2. Gam, gönülü öldürünce onu kabre iletti; aferin ona mezara vücudunu koymadı.

3. Bakışının hançeri, gönüldeki kirpiğinin mızrağından olan yarayı görünce dayanamaz; onu küçümseyerek kesik yarası açar.

4.Rakip, sevgilimin sövmesine gücenirmiş; dostlar onu hemen güneşe karşı serin.

5. Ey Ubeydî, gönül alan sevgilinin yanağına ayın yüzü dermişsin; onu yermek sana layık mıdır.

232.GAZEL

1. Bu gökyüzü tâkı altın kumaştan otağın olsun; ay ve güneş [de] iki yanında iki muhafızın olsun.

2. Adalet sancağın yüce felekle arkadaş olup saadetin baş menzili daima konağın olsun.

3. Devletin tahtı üzerinde bahtiyâr sultansın; yardım rüzgarı her zaman hızlı ulağın olsun.

4. Soysuz düşmana sefer etmeye karar verince, zafer kılıcı elinde hazır silahın olsun.

5. Gel lütfedip Ubeydî'nin muradının mumunu yak ki bu dünya tekkesinde yanan bir mumun olsun.

233. GAZEL

1. Ey salınan ruh, bana vaad etmişken ellerle seyre çıktın; bana katlanamadın, sen katlan.

2. Ey nigar, dudağın devrinde saf yakuta sahip olup hayli goncayı kündeye getirdi.

3. Ey gümüş tenli ay, güneş [sıcak] yanağının yadıyla gülden hesapsız jale paralarını çekip çok akçe kaldırmıştır.

4. Hasret gamının kılıcı benim göğsümü kaftan [yakası] gibi yırtarken; yazık ki gömlek sevgiliyi çıplak kaplayıp kucakladı.

5. Şâhım, Ubeydî kulunu öldürmeye rakipleri gönderme; bu işler sana yakışmaz, senden gelmesin.

234. GAZEL

1. Amber [kokulu] kakülün belasından ağlarım sanmayın; siyah ayva tüyü dedikleri kâfir [yüzünden] ağlarım.

2. [Sevgilinin] yanağının ateşiyle tutuşmak kolaydı ama güzel kokulu ayva tüylerinin dumanından ağlarım.

3. Kırmızı şaraptan sarhoş olup ağlarım sanmayın; şarap [devamlı] sevgilinin lâl [dudağına] öykünür ona ağlarım.

4. Gözyaşını görünce talih değişti [sanır]; göz dedikleri şu uğursuzdan ağlarım.

5. Beni ağlatan bir güneş yüzlüdür; felekten yana ağlarım sanmayın.

235.GAZEL

1. [Ey sevgili] umarız amber renkli saçlarının [arasından] lâl [dudağın] görünür; biliriz [ki] Hz. İsa (AS) Şam'da ortaya çıkacaktır.

2. [Sevgilinin] kanlı [kirpik] okları gönlüme iyi gelse ne var; gönlüm hayliden gama alışkındır bademden hazzeder.

3. Şarap, eğlence kasrında bir gül yanaklı güzeldir; akıl onun şeklini [cam] kadehte görünce âvâresi oldu.

4. Akıl ben tortu içenden ne ister bilmem; " deliliği bırak ihtiyarının dizginlerini bana ver" der.

5. Ubeydî, aşk sahrasında nam ve şöhretten [vazgeçme] derbentinden geçmeden hedefine ulaşamaz.

236.GAZEL

1.[Ey] güçsüz [âşık] gussa elinde daha ne kadar aciz kalacaksın; kadehi rehber edinerek şevk diyarına eriş.

2. Kadehi hürmetle tut çünkü felek kişiye bir kadeh içirirken [diğer yandan onun] yüreğine kan doldurur.

3. Göz kabarcıkları ağlamaktan şişse şaşılır mı; şarap içmek istedikçe kadehi baş aşağı olur.

4. O ay, mecliste [âşığı] ne zaman inlese beyhude zanneder; derin âhın ne olduğunu bilmez.

5. Ubeydî'nin şiir evi haşre dek kalsın diye mısraları ona taraf taraf sütun olmuştur.

237.GAZEL

1. Göz halkam gam şahına yüzük, kanlı gözyaşı damlam [da o yüzüğe] kızıl lâlden yüzük taşı oldu.

2. Eğer bulut, atılgan kakülüne öykünmeseydi üzerine ateşli şimşeğin yalın kılıcını kuşanmazdı.

3. Ey gözü kafir, yanağının yanında saçın gönlüme kin tutmasın; din ile kin yan yana olmaz.

4. Benin, kaşlarının tâkı üzerinde halis topraktan bir balkon yaptırmış Habeş sultanı sanılır.

5. Ey ubeydî, yüce felek bir havâî toptur; inkarcıların inkar kalelerini ebedi kılmasın.

238. GAZEL

1. [Ey sevgili], ben akranlar [arasında] aşkında yukarıda olsam [da] yine mahallenin köpeğinden bin mertebe aşağıdayım.

2. Âhımla yedi denizi dalgalandırırım ama ben bu dünya gemisinin bir sakiniyim.

3. Ey tabib, ben hastayı aşkının derdi ve gamı ile düşkün gördüğün için önemsemeden [muayene ettin].

4. Benim canım, âşıklar dilberlere lazımdır; bensiz olamazsın sen ben bir boyu nûnum.

5. Ubeydî, âhımla aşk şahına meşaledâr olduğum için beni takip et; ben bir rehberim.

239.GAZEL

1. [Ey sevgili] bülbülleri öttüren yanağının gülşenidir; sümbülleri şeyda kılan kakülünün sevdasıdır.

2. Gözlerimi akikle aynı renk eden lâl [dudağının] ayrılığıdır; gözyaşımı derya kılan diş incilerinden ayrılık derdidir.

3. Mihnet toprağı içinde gizli olan gam bitkilerini ortaya çıkaran benim bu gözyaşı yağmurumdur.

4. Ey gönül ülkelerine zulmeden yağmacı; âhım her nefeste gökleri dokuz dolanır.

5. Susamış Ubeydîden sabır ırmağı çekilmiştir; şimdi ona yanıp yakılan yanık âhıdır.

240.GAZEL

1. Bırak [dünya] heveslilerinin sırtında altın bezemeli kaftan olsun; âriflerin vücudu baştan başa hasır izi olsun.

2. Her kim saadet ülkesine padişah olmak dilerse, ona söyleyin vallahi dilenci olsun.

3. Âlem yokluk ocağıdır; gönül abdalı bırak onda aşk ateşiyle yanıp yokluk içinde yok olsun.

4. Âşık, eğer işin her zaman yerine ulaşsın istersen boyunu ra gibi iki kat edip gözyaşı dök.

5. Ubeydî, yaranın lalesi ile âlem gülzarında her zaman aşk meclisinde can veren şamdan olsun.

241.GAZEL

1.Göz, kan denizi iken daha [Fırat'ın] suları kızıllaşmamıştı; gözyaşımız Ceyhun iken Fırat'ın adı yoktu.

2.Ey peri, yanağını gözler hiç görmemiştir onu halk nasıl daha değersiz bir şeye benzetsin.

3. Dünya heveslilerinin mallarının en değerlisi altınken aşk iksirinin talipleri onu bir mangıra almaz.

4. Kays'ın adı daha divana yazılmamışken ben ezelde aşk yazısının başı açık Mecnûn'uydum

5. Ey Ubeydî, gözyaşı Kârun hazinelerine sahipken varlığını dilber yoluna döküp düştü.

242. GAZEL

1. Ey şah, gönül artık azarlamandan yanar; öldürülmeye müstehak rakipten ayrılmazsın.

2. Fakirin Gani Allah'ın dergahından muradı her zaman aşk zenginliğidir.

3. Küp içindeki şarap, dudağına öykünürmüş; gör o alçaktan ne [fesatlar] ortaya çıkar.

4. [Sevgilinin] yanağı için ışıktan taç giydiğinden mum geceleri kayyım olursa ayıp değil.

5. Ubeydî yan bakışını vasfetmiştir; sözü iğneden yeğ sayılsa ne var?

243.GAZEL

1. Gözüm, karalar bağlayıp ağla; çünkü her yetim için Hz. Hüseyin matemi tutmak farz oldu.

2. Ey âh, karaya gir; kara giyinmemek, bugün tarikat kalenderleri yanında ayıp olur.

3. O boyu serviye benzer sevgili elife benzer fidan gibi toprak içinde kaldı; elifle zayıf vücudumu süslesem şaşılır mı.

4. Güneş senin matem gününde altından elbise giydi; onun ile aramızı doğu ile batının uzaklığı [kadar açsak] ayıp mı?

5. Ey Ubeydî, can paran senin ona borcundur. Borcunu öde ki borcundan [dolayı] mahçup olma.

244.GAZEL

1. Sen gonca dudaklısın, çok güzelsin. Sen servi boylusun, çok âlâsın.
2. Sen güzellerin ileri gelenlerinden bir tuğra kaşlısın; hilal emrine baş eğse ne olur.
3. Ey gözümün yaşı sen ne denizsin; bir damlan okyanusun sedefi oldu.
4. Ey sevgilinin kakülü, sevgilinin kaşının yayı [aşığın] gönlünü öldürürse yasını sen tutasın.
5. Be Ubeydî, niçin bu dünyanın kölesisin bir gün sen de satılırsın.

245.GAZEL

1. O güzellik ülkesinin şâhına halimden dert yanıp eşiğinde ağlayarak ayağına sarılayım.
2. Aşk ateşi canıma öyle bir hararet verdi ki; yedi denizi içsem de katiyen kanmam.
3. Ben, aşkının çulu varken, baştan ayağa altına batırsalar da altın işlemeli ipekliler giymem.
4. Altın ve gümüşün fânî dünyada kalıcılığı yok iken; ben de sonsuza dek dünyayı yurt tutmayacak iken onları neden elde tutmaya çalışayım.
5. Ubeydî, haşre dek boyu Tuba'ya [benzer güzelleri] seyredemeyeceğim için öldüğüme ağlamayayım [da ne yapayım].

246.GAZEL

1. Şâhım, yücelik düzlüğü her zaman konağın olsun; başındaki devlet tacı altın otağın olsun.
2. Ey saadetli Sidre çok budağın yeşersin; Bârî olan Allah sana hayırlı evlatlar versin.
3. Cihanın padişahı olduğun için lütuf rüzgarın hızlı ulak olup etrafa koşsun.
4. Şâhım nerede yürürsen baht ve devlet yanında sağlıklarla iki muhafızın olsun.
5. Ubeydî pervane gibi gam ateşi ile yandı; [onun] muradının mumunu yak [da] senin ışık veren kandilin olsun.

247.GAZEL

1. Dağlar taşlar ettiğim feryattan yarıldı. Benim talihim taş yarmada Ferhat'tan [geri] kalmaz.

2. Kederli gönül beni aşk denen devasız bir derde sürükledi; [onun yüzünden] her zaman nasıl feryat etmeyeyim.

3. Dokuz felek, sürüklenip gözyaşı selimin üzerindeki köprüye takılır; halk bundan sonra bu harabeden çeksin.

4. Gönül gerçi muhabbet ocağında bir yeni yetmedir ama irşattan bahsedilince nice ihtiyara galip gelir.

5. Ubeydî, aşk sevdasının vadisinde er sayılır; o Mecnun gibi anadan doğma rüsvadan geri kalmaz.

248.GAZEL

1. Gönül daha ne kadar okuna nişan olsun. İkiye katlanmış boyun ne zamana kadar senin yayın olsun.

2. Ruhum, amacın canımı [almaksa] ne olur; senin yoluna hoşça gitsin.

3. Ey taze gül, kavuşmanın gül bahçesine gönül bülbülünü kabul et ki bahtiyar olsun.

4. Senin yoluna tüm varlığımı vermezsem, kulunum dediğim yalan olsun.

5. Ubeydî, gönül alan [sevgilinin] gamını derdini gönlünde sakla ortaya çıkarma gizli kalsın.

249.GAZEL

1. Âşığın değeri sevgilinin köpeğinden düşükmüş. Kişinin akranından aşağıda olması zor iştir.

2. O şâhın hançeri devamlı yanında olduğu için dili, kılıcına göre kısadır.

3. Âşık sevgiliyi görünce dert ile ağlayamadı; gözlerinden içinin derdini dökse tam zamanıdır.

4. O [güzeller] şâhı cefa elinin tokadıyla yüzümüzü kızartır; hâsılı [onun] ihsanlarından utanırız.

5. Ubeydî, gölge o gülün salınan fidanından ayrı düştüğü için kararsa yeridir.

250.GAZEL

1. Şiir ve güzel söz söyleme ülkesinin hükümdarısın; bilgili, sevgili, çok faziletlisin.

2. Ey şâh, sen dururken kim başkalarını başta anar; adalet ve doğruluk sahibi şâhlar arasında başta gelirsin.

3. Hayalin ve aşkın gözleri ve gönülleri tuttu. Devlet ve kıymet ile denizlerin ve karaların sahibisin.

4. Zatının nuruyla dünya ülkesi gözüme aydınlık görünür. Saltanat göğünün aydınlık dağıtan güneşisin.

5. Sultanım, Ubeydî kulunu muradına erdir; Allah iki âlemde sana muradını versin.

251.GAZEL

1. O yüce makam sahibi şâhımdan çok ihsan gördüm. O padişah tarafından bana çok kapılar açılmıştır.

2. Saadet tezgahından bana yardımlar ulaşmıştır; kıymet ve devlet basamaklarından kalıcı olsam şaşılır mı.

3. Yıldız askerlerinin hükümdarının eşiği [olan] gökyüzünde muradımın mumu yanınca talihim bana yar oldu.

4. Devletli sultanımdan benim gördüğüm lütufları kim gördüyse Allah dünyada onun ömrünü çok etsin.

5. Ubeydî, umarım sayesinde hoş bir şekilde rütbem yükselir; bu ümidi Allah'ın yeryüzündeki gölgesi sultanımdan ederim.

252.GAZEL

1. Başkalarıyla gezmeye gidersin benim yanıma gelmezsin. Seni beklemek belasını çektirip bana gelmezsin.

2. Şâhım buna kim katlanır, nice yıllar geçer kulunu gam köşesinde unutup ona gelmezsin.

3. [Ey sevgili] benim ruhum diye maksadın öldürmek midir; yoksa niçin merhamet edip çılgın âşığının koynuna gelmezsin.

4. Ey gül sana diken denen rakibe takılma dediğim için şu ne söylüyor deyip de ben konuşan bülbülüne gelmezsin.

5. Ey gözü sarhoş, eyvah ki rakiplerin meclisine varırsın şaşkın, rüsva ve ümitsiz Ubeydî'ne gelmezsin.

253.GAZEL

1. Ey yeryüzünün padişahı, felek senin kapına öykününce Pervin ona topuzla saldırsalar ne olur.

2. Rakip , âşığın senin için parasına kıyamaz deyince o kıymetli inci lütfedip "o sözünü bozmaz" dedi.

3. lâl renkli dudağının üstündeki tüylerin, can parasını istediydi ama güzel dudağın davranıp onu oyalayarak ondan önce aldı.

4. Çalgıcılar neyi, defi çaldılar; onları gönül iniltisi gibi hazin bulmadılar.

5. Ey Ubeydî, yastık, gece o aya benzer sevgilinin yanağını öper; gündüz kendini naza çekse ayıp mı.

254.GAZEL

1. Daima o şâhın emrinin yerine getirilmesini isterim. Kaderde sağlığının tuğrasını isterim.

2. Allah'tan [onun] ömrünün günlerinin artmasını dileyip dünyadaki devletinin devamını isterim.

3. O şâhların şâhının, kafirleri katledip en şerefli sevgili Peygamber'in dinini ihyâ etmesini isterim.

4. Yardım et; gerçi bir damlayım ama [onun] sonsuz lütuflarının denizini isterim.

5. Ey Ubeydî, yetmişi aşkın yaşında ümidim [şudur]: Padişahın devletinde mansıbın âlâsını isterim.

255.GAZEL

1. Cennet ehli [sana] hamdedip, [seni] görmeyi arzular; Tuba, zikrinle meşgul olup başını eğer.

2. Irmak, lütuflarının incilerinden haber almak için secde edip her zaman denize dil döker.

3. Âlem sahnesi, ihsanının nimetleriyle dopdoludur; yıldızlar gök kubbede nohut tanelerine benzer.

4. Meleklerin, senin lütuf suyunu halka sebil etmesi için yüce gökyüzü testi hilal [de onun] kulpu olmuştur.

5. Ubeydî, bütün âşıklar Allah'ı vasfeden beyitlerini okuyup umarım sana dualar eder.

256.GAZEL

1. Hilal, gökyüzünde ihsan dairenin kenarıyken; fakirliğinle övünüp arpa ekmeği yedin.

2. Ay, her ay geçtiğinde eskidi diye şeklini değiştirmez; parmağının ikiye ayırdığı gömleğini saklar.

3. Peygamberliğini inkar eden Yahudilerin şimdiden başlarında cehennem ateşinde alevler göründü.

4. Şeriatinin doğru yolunda düzgün yürüyenler, kıyamette sıratı geçmede korku çekmezler.

5. Ey Ubeydî, [Peygamber'in] âşikâr vasıflarını renklendirdiğin için; umarım cennette evin yakuttan olur.

257.GAZEL

1. Senin kaşın nasıl doğru olsun; onun koltuğunda hırsız yatar.

2. Ey şâh, ahu ne zaman [senin kirpiklerinin] okunu yese zevkinden ölümden kalkar.

3. Asık suratlı rakip, o şâh beni dileyip ister , diyerek hayli dilenir.

4. Ey ay yüzlü, göğsünü ne zaman kapatsan; gören güneş tutuldu der.

5.Ubeydî bunca yıldır sevgilinin âşığıdır; [onun] yanında olsa yakışır.

258.GAZEL

1. Hayalin için iki gözüm dolmuştur; uyku, gece vakti üzüntülü gözüme nasıl girsin.

2. Ey yay kaşlı, şimdi beni ok gibi yabana atarsın ama sonra arayıp bulamazsın.

3. Gözyaşı yağmurumdan damlalar yanağının ateşine dokunup siyah oldu; [yanağında] yer yer [görünen] amber kokulu benler değildir.

4. Göğsüm, melâmet şahına gelmiş aşk mektubudur; benim başımda kara yazı olursa şaşılır mı.

5. Ubeydî, o Tuba boylu, yanağından durmasın âşıklara şeftali ikram etsin; cennet meyvesidir eksilmez.

259.GAZEL

1. Gözyaşımı sunayım, muhtemeldir [ki] bu, dilber merhamet eder; atasözü budur [ki]: her işi işleyen talihmiş.

2. Gam, mezarımda cesedimin yapısını görüp, bu, aşk binasının yer altında kalmış temelidir, dedi.

3. Gönlüm, [yüzündeki] tüylerinin düşüncesiyle sersemledi, kendine gelemez; bu ecel uykusudur hiç kimse bu uykudan uyanamaz.

4. Ey can, seni saçı belinde [olan sevgili] vücudundan ayırır [kendini] sakın; haramiler, adamı soyarlar, burada işarettir bu.

5. Ubeydî, eğer Hüsrev bu beş beyiti elde görse; Nizâmî Hamsesi'nin pençesini büken bu gazeldir, derdi.

260.GAZEL

1. [Allah] tecellisini âlemin nehirlerine düşürdüğünden; toprağın göğsü [nehirlerin] inlemesine merhamet edip yarıldı.

2. Parlak güneş, gökyüzü değirmeninin deliğidir; ondan dünyaya akan lütfunun suyudur.

3. Eğer merhametinin rüzgarı Cehennem ateşine ulaşırsa; [cehennemin] korları gül, kıvılcımları nar taneleri olur.

4. İçi hikmetinin yazısıyla dolu olduğu için, gökyüzü hilali başının üzerinde tutar.

5. [Ubeydî'nin] her bir mısrası seni anlatmakla safâ veren [bir] ırmak oldu; [Ubeydî'nin] şiirlerine meylederlerse ne olur.

261.GAZEL

1. Ey Allah'ın nûru [Peygamber], inci dişlerinin ışığı şüphesiz her gece yıldızların mumunu söndürürdü.
2. Doğrusu budur ki: Peygamberliğini kanıtlamak için Ay'ı ikiye ayırdığın zaman [bu davada]iki tanığın olmuştur.
3. Gökyüzü sana örümcek ağı, ay ve güneş de iki güvercin yumurtası olmuşken düşmanların sana nasıl ulaşsın.
4. Sen günahkarların şefaatçisi bizim için af dilersen; biz günahkar ümmete bundan büyük lütuf mu olur.
5. Ubeydî, senin yolunda çok yolsuzluk etmiştir gerçi; [ama] bu kuluna sıratı geniş bir yol eyle.

262.GAZEL

1. Her an gönül tahtının Süleyman'ını an; her nefeste âh ederek vücudunu berbat et.
2. Hasta gönül, o genç [sevgilinin yüzündeki] tüylerin gamını çekemez; ey ihtiyar vücudunu katletmesi için ecele yol göster.
3. Dert ile gam gönlü, can evinde öldürüyor; yardım et! ey inleme dışarı çıkıp feryat et.
4. Ey ayrılık, o boyu salınan serviye benzeyen güzelsiz olamam; kulun isem de beni gel azat et.
5. Ey Ubeydî, sen gerekirse göğsünü zırhla siper et; o güzelin kirpiğinin oku hiç batmadan geçer.

263.GAZEL

1. O ince bellinin bıçağı kuşağına takılınca birçok yerinden bent geçti.
2. Güneş sanma; ben gam şahının âh kıvılcımı felek dilencisinin çanağına altın bıraktı.
3. İnatçı [rakibe] iki kadeh içirme, kanını döküp akıt ayağını ayağına bastırma.
4. Gonca [senin] dudağından söz açacak gibi olunca bahçenin rüzgarı hışımla [onun] ağzını yırtıp kulağına iletti.
5. Ey Ubeydî, gonca nigarın dudağına öykünmeseydi bahar onu tomruğa vurmazdı.

264.GAZEL

1. Hilal, [sevgilinin] kaşı ile [birleşip] tamamlanayım deyince yıldızlar toplanıp onu taşlayarak kaçırdılar.
2. Yan bakışın beden hisarını savaş ile yakıp içinde bulduğu her şeyi kılıçtan geçirdi.
3. Kirpiğinin hayali, gözyaşı askerlerime kılıç çekeli göz meydanım kanlı yaşlarla doldu.
4. Ey gönül, yarin gölgesi gelir; toprağa sararmış vücudu ser o şahın yolunu kumaş ile beze.
5. Ubeydî, [sevgilinin] güneşe [benzer] yüzüne bakınca, [bir gün] güzelliğinin kaybolacağını düşünüp [zeval vaktinde güneşe bakmış gibi] gözlerim yaşla doldu.

265.GAZEL

1. Gözyaşı çocuğu dilberin ayağına düşer; tepesi üstüne yere düşse şaşılır mı?
2. Eşek rakip eğer dert ve gamının yükünü çekerim derse aman verme, bir iki yüklet.
3. Ey şah, uğursuz felek eşiğine öykündü; Pervin ona yumrukla vursa yeridir.
4. Kaburgamdaki kemikler eğri değil gönül kaşlarının gamıyla hançere düşmüştür.
5. Ey Ubeydî, çiğ taneleri dilberin terli yüzüne öykünmüş gibi, gülün yüzüne yapıştı.

266.GAZEL

1. Şah defterinin amacı bir hileyle [şahın] ayağına yüz sürmektir; onun için kuşağına takılır.
2. Şarap, halkın aklını âl ile almayı dilemezse niye ayağına kına yakınır.
3. Gökyüzü, geceden sabaha dek [süren] feryadımdan rahatsız olmasa kulağına ay pamuğunu takmazdı.
4. [Sevgilinin] beli kıldan incedir [ama] ne hikmettir ki kucaklayanın kucağına dolu gelir.
5. Ubeydî, gönlümün dumanı göğün tavanına erse ne olur? [Sevgilinin yan bakışının kılıcı] can evinde hayat ocağına su döker.

267.GAZEL

1. Ayrılık derdin beni elem ateşine yaktı yandırdı; eğer yokluk ülkesine [yol] tutarsam yeridir.
2. Sanemler, güzellik kilisesi içinde yüz gösterecek olsalar o kafir çocuğu hiçbirine ağız açtırmaz.
3. Ey peri yüzlü, hidayet eli [seni] vasf etmekte kaleme kol kanat olmazsa [kalem] nasıl kanat çırpsın.
4. Ey gönül, şevk ülkesinin şahlığını istersen sürahiyi çek gam askerine [karşı] amelini besle.
5. Ubeydî, o şahın yanağının beni ile Rum'da Acem şairlerine nokta koydun.

268.GAZEL

1. Gözüm ağlar, mumun sevincinden bana ne. Kalp kanlı, kadehin açıldığından bana ne.
2. Ayva tüylerinin derdiyle göğsüm gam dikenliği oldu; âlem arsası gülistan olmuş bana ne.
3. Nice yıldır firkat köyünde mihnet esiriyim; her azizin Mısır'a sultan olduğundan bana ne.
4. lâl [dudağın] hicranla gönlümü hasta eder; başkalarının derdine derman olduğundan bana ne.
5. Ey Ubeydî, sevgili gözüne almadıktan sonra kanlı gözyaşım lâlmiş mercanmış bana ne.

269.GAZEL

1. [Kişi], tanıdıklardan kaçan o can âfetini, yabancılarla gezen servi salınışlıyı [kendinden] uzaklaştırmalı.
2. Bin niyaz ile sana gelmeyip başkalarına çok az bir bedele [giden] ince belliyi uzaklaştırmalı.
3. İnsanlar arasında kötü bakanlara meyledip doğru [kişilerden] çekilen kaşı kemanı uzaklaştırmalı.
4. Aşkının gam bahçesinin bülbülüne yüzünü kapatıp rüzgara açan gonca ağızlıyı uzaklaştırmalı.
5. Ey Ubeydî, sana gündüz görünüp de geceleri başka yerlerde olan güneş [sevgiliyi] uzaklaştırmalı.

270.GAZEL

1. Gül [sevgili] gülşende gülle yüz yüze bakarken; bülbül, bülbüle kuş diliyle yanaklarını anlattı.
2. Bülbül, ağzına bir gonca alıp inledi sanmayın; [o] gül güzeli şevkine kadeh kaldırdı.
3. Yanağın aralarından ışık çıkarmasa kakülün yılan gibi kakülüne dolaşırdı.

4. Ey gül, başak cüssesi yokken köyünün bağına gelip güzelliğinin harmanında sümbül topladı.

5. O gonca Ubeydî'nin hicran dikeninden kanlı [yaşlar] döken gözüne gül derse güler.

271.GAZEL

1. Güzelim, sen naz padişahısın, yanağın işve ülkesi, siyah kirpiklerin [de] işve askerleridir.

2. Gözün güzelliğinin meclisinde naz şarabıyla dolu işve kadehinden içip mest oldu.

3. Yanağın, yan bakışlarının işve hançerini çektiğini görünce beninden naz siperi edindi.

4. O çizgili alın Nur ayetini yazmak için ay sayfasına mıstar çekti.

5. Ubeydî [sevgilinin] boyu doğrudur, işvesinin kaynağıdır derim; onun yürüyüşü naza mazhar oldu.

272.GAZEL

1. Meyhanenin sâkîsi, [senin] gam kadehinin sarhoşu kadeh üzerine eğildikçe "yüzün güller üstüne [düştü]" dedi.

2. Sen Çin putunun gönlünde kim [kendine] yer etmek dünya kilisesinde mermer üzerine sikke işlemek [kadar zordur].

3. Ey taze fidan, yüreğim rüzgarda [kalmış] gonca gibi sen gül fidanının üzerine titrer.

4. Ey ay yüzlü, felek sana yakın olmanın hasretinin gamı ile hançer üstüne düştü; [görüneni] hilal sanma.

5. Sevgili, bana [ayağımın] izinin tozunu taç edin dedi. [Kendime]şevkle "Ubeydî baş üsünde [başka] ne olsun" dedim.

273.GAZEL

1. O hoş kokulu gül, gonca gibi ağız açıp konuşsa sözünün güzelliğini duyan onu hemen tanır.

2. Eğer tenimdeki her tüy başının dili olsaydı haşre dek hep senin kıl [kadar ince] belinin vasıflarını anlatırlardı.

3. Ey şeker dudaklı, ayna senin yanağının aksini bağrıma bastım dermiş; papağan [aynaya] karşı oynasa ne var.

4. [Kim] aşkının [sırrının] işaretini ortaya çıkarırsa onu dokuz felekten süreyim; doğru söyleyen dokuz şehirden kovulur.

5. Ubeydî , o padişaha itinim dedim beni inlememle bırakıp gitti; büyük söz söyleyen uluduğuyla kalır.

274.GAZEL

1. Çenen gam vererek can ve gönle öyle yük olmuştur ki onları ten gömleğinin zindanında tutmuştur.

2. Gönül meğer sevgilinin renkli yanağına âşık olmuştur; kendinden geçip siyah saçları bırakıp gitmiştir.

3. O ay yüzlü söz kesilsin, kimseler laf atmasın derse, rakibimizden gelen mektubu kesip dışarı atsın.

4. Ey şarkıcı, ney sağır mıdır; " son derece pest iken, o padişahın meclisinde feleğe erişen figâna benzerim " der.

5. Ubeydî gamınla hicrân ülkesine padişah olduğundan beri [onun] gözyaşı gümüşü her yerde geçer.

275.GAZEL

1. Sevgilinin [keşke] rakiplerle görüş birliği olmasa; âşıkların nasihatini kabul etse inadı olmasa.

2. Sevgili güzellik kaftanını göstermekten öyle sakınsa ki gömleğine dahi itimadı olmasa.

3. Ey hükümdar, eşiğinin taşı âşığa dayanak olmasa hakir toprakta kalırdı.

4. Âhımın topu, kalp kalemde bir fesat olmasaydı başını alıp göklere gitmezdi.

276.GAZEL

1. Ne gül gömleklerle gül bahçesine açıldık ne muradımızca çemenin servileriyle salındık.

2. Yâ Rab, [gümüş tenli güzeller] fakiriz diye nazlanırlar; halimiz, gümüş tenlilerle neye varır bilmeyiz.

3. Akıl ile can sevgilinin saçında kaldılar gördüm. Gönlü onlara gönderdim, o da kalanlarla kaldı.

4. Ayva tüyleri Hotan miski [gibi olan güzellerle] aşk meşk etmek hatadır ; gam ile âşığın kalbini nâfe gibi kanla doldururlar.

5. Ubeydî, vefâ, iyilik desen incinirler hiç konuşmazlar; doğrusu, gonca ağızlarla hiç konuşulmaz.

277.GAZEL

1. Ne zaman Edirne'nin gönül açan baharı gelse, Edirne'nin hoş kokulu toprağı miskle tartılır.

2. Edirne'nin saf suyu öyle çok güzeldir ki her taraftan akan suları Nil'e katarak yürür.

3. Edirne'nin havası güzellikte kimsenin görmediği [bir] ruh verendir, ölüye [bile] canlar bağışlar.

4. Edirne düzlüğü âlem pâdişâhının av yeridir; aslan [burcu] ormanını nasıl kıskanmasın.

5. Ubeydî, [Edirne], hünkarın camisiyle başını kaldırdı; Edirne'nin yapıları feleğe erişirse yeridir.

278.GAZEL

1. Cebrail'in kanadı Arş'ın damına merdiven olsa [dahi] aşkın sevinçli makamının sonuna erişilemez.

2. Her kimin gönlü muhabbet kadehine akmışsa [onun gönlü] güneşin altın kadehine zerrece meyletmez.

3. Ey fıstık dudaklı, gönül, lâl [renkli] saf [dudağında] dilini göreli şeker satıcısının badem şekerine bakmadı.

4. Can bülbülünün gözleri nasıl sende kalmasın; çeşm-i bülbül sen gülün endâmına [bakarken]kadehe düşmüş.

5. Ey Ubeydî, âşığın gözyaşından her an vücudu ıslanmasa namına noksan gelirmiş.

279.GAZEL

1. Felek yine toprağa bir güneş ışığı saldı. Sızlamamız göklere erişirse yeridir.

2. Gözyaşı çocuğum ağlayıp yollarda ne arar; galiba toprağa bir hakiki inci düşürdü.

3. Sen de bir gün felek yılanının zehrini içersin; pâdişâhım gör bu dünya Dahhak'e kaldı mı?

4. İdrak aynasına yokluk tozu konmadan görünen şekillere ibret gözüyle bakadur.

5. Ey Ubeydî, ben nasıl hasretle ölmeyeyim; hûriler şimdi o temiz ruha yaren olurlar.

280.GAZEL

1. O gönül alan [uzun] boylu [sevgili] yerine servi dikmem. Hoş kokulu kakülü [olan sevgili] yerine sümbülü bağlamam.

2. Âlem bahçesinde yalnızca o servi yamacıma gelsin [diye] gözüm yaş nakdini su yerine harcar.

3. Rakibi köpeklerinin yattığı yere koyma sakın; alçakların ululaın yerine geçmesi ne revâdır.

4. Ey ressam ben mecnunun resmini çizerken kaşlarım yerine atın toynağının nallarını koyasın.

5. Ey Ubeydî, latif gazelin şairlerin hocası [Hâcû-yı Kirmâni'nin] mezarı başında okunsa Hâcû [şiirini] kıskanır.

281.GAZEL

1. lâl [renkli] dudağına hunhar diyecek kim ola? İki gözüm, bakışına hileci diyecek kim ola?

2. Sakın beni öldürme, dünya halkı sana kullarını eziyet ederek öldüren padişah der.

3. Senin ağzın için zerre kadar [da olsa] vardır diyeni Allah'ın tez günlerde yok ettiğini göreyim.

4. Eller, sen ahu gözlünün yanağının tüylerine Tatar nâfesi der, bu ne yüz karalığıdır.

5. Ubeydî, bir olgunluğu bilen güzel sev ki her an "şiirler zarif kimselerle arkadaş olur" desin.

282.GAZEL

1. O padişah, tasalı âşığa baksın çünkü yaşlı gözlerim gümüş ayna oldu.

2. "Her an bana gözyaşı döküp âh eyle" dedi; "ne olacak sultânım başım, gözüm üstüne" dedim.

3. O naz tahtının pâdişâhı yastığa başını koymasa can hastası dâimâ gam yatağına düşmezdi.

4. Ey sümbül, o kakülü büklümlü [sevgilinin] dolduruşuna gelirsen bir bende düşersin başını kurtaramazsın sen.

5. Ey ay [gibi güzel olan sevgili] baktım Pervin gece vakti Ubeydî'nin şiirine saçmak için eline inciler almış.

283.GAZEL

1. O ay, sohbette öfkelenip koluna çizik atmış, gören letâfet bağında taze servidir der.

2. Dilberin gümüşten kolunda ortaya çıkan damar sanki güzellik denizinde bitmiş mercan dalı [gibidir.]

3. Damar, gümüş [renkli] kol üzerinde sanki muhabbet meclisinde gümüşten şamdanda duran [bir]kırmızı mumdur.

4. Gümüşten kol üzerindeki damar mıdır yoksa o beyaz mum gayet hoş bir şekilde fitilini mi göstermektedir.

5. Ubeydî, onun kolu son derece naziktir; bilmiyorum kim değdi ise [kolunda] parmağının izi kalmış, [görüneni] damar sanma.

284.GAZEL

1. Ey servi fidanı, boyun Tubâ'ya karşı gelip, yelkenin dünyayı süsleyen güneşe gölge salar.

2. [Ey sevgili], sen benzersiz pâdişâha âşık olduğunu iddia eden elbisenin [üzerindeki] gümüş iğnedir; göğsüne elif çekmiş sanma.

3. Her gören [senin] yasemin renkli bacağına göz diker; halkalar şalvarını süsler sanma.

4. İnce belini gömleksiz kucaklamak, kılıç bağın dolanıp araya girmeseydi en makbulü [olurdu].

5. Beyceğizim, Ubeydî sana köle olduğu için Rumeli beylerine büyüklenmeye başlayabilir.

285.GAZEL

1. Sevgiliye rakiplerle sohbet etme deme; seni sevsin dersen ona nasihat etme.

2. [Sevgili], başkalarına meyletmem diye yemin ederse; imkansızdır, ona inanıp ahmaklık etme.

3. Sevgili [yüzünden] ne hale düşsen de onun için kimseye kin ve düşmanlık duyma.

4. Gönül, aklım başımda olsaydı sana güzeller zümresine hiç yakınlık duyma derdim.

5. Ubeydî, senin bu [sözleri söylemekle] bir amacın vardır; bunun için gönül ehli olamadım diye vazgeçme.

286.GAZEL

1. O Sidre boylu [sevgili] yanında olan kişi çemenin süsü olan serviyi ne yapsın.

2. [Sevgili], esmer bir afetin gölgesi ise güneşe görünmez.

3. [O] ay [gibi güzelin] avucu güzellik denizi ise parmakları nezaket ırmaklarıdır.

4. Kimin sermayesi can parası ise aşk malını başını verip alır.

5. Ubeydî'nin amacı yakınına gelmek ise safâ meydanına erişecektir.

287.GAZEL

1. Gözlerim, gönül için göğsümdeki yaranın üzerine yaş döker; hastası olan er çerağı üzerine sim diker.

2. lalenin içine rüzgarda çiçek yaprağı düşmedi; sevgili için yakdığı yarasının üzerine pamuk koymuştur.

3. Ey sâkî, şarap, saf lâlinin kadehine esir olmasa meclisinde ayağı üstünde durmazdı.

4. Güller, galiba kulaklarının üzerine yatmışlardır; rüzgardan yanağının özelliklerini dinlemeyip boş konuşurlar.

5. O gül dalı, Ubeydî kuluna yaralar açmışken kargaların gül budağının üzerine konması reva mıdır?

288.GAZEL

1. O işveli [sevgili] naz yaparsa düşkün aşığa yalvarmak düşer.

2. Ey yüzü kıble [sevgili], mahallenin Kabe'sinde âşıklarının âhı hoş Hicaz havası [gibidir].

3. Yüzünle gövdeni görüp aşk ile ateşlenerek gam potasında yanıp yakılmadayım.

4. Başı yüksekteki alemde [senin] boyunun arzusu vardır; emrini tutup elini baş üstüne koysa ne olur?

5. Ey Ubeydî, sofu gece kaza [namazı] kılarken ayaktaki halini anıp namazda [kendinden] geçmiş.

289.GAZEL

1. [Yastığın] senden yüz bulup renkli yanağına yüzünü sürer; yastığına başını vur, böyle küstah olmasın.

2. [Sevgilim] siyah kakülüne yüz verip ip uzatma sakın; o çok başlı [yılan] gümüş gerdanına sarkar.

3. Ey âşık, dilber meclisinde bir âlem izleyeli, âlemi gören gözlerine cennet görünmez.

4. [Sevgilim] tasalı âşık incinmiştir; can nakdi [karşılığında] saf lâlini sunarsan [ona] iyi gelecektir.

5. Ey Ubeydî, Kabe, safâsı var ise Merve hakkı [için] sevgilinin mahallesindeki vefâ ayinine kul olsun.

290.GAZEL

1. Değerli şeylere heves etme sözümü anla; mürşitten toprak iste.

2. Ey gönül, Cemşid'in hazinesine sahip olsan dahi bazen Dahhak'ın yılanlardan [çektiği] acıyı hatırla.

3. Canım, varlık elbisesinin kemeriyle daraldı; ey sevgilinin gam kılıcı yetiş o [kemeri] kes.

4. Ey gözyaşı senin [için] yol kesip kan döker derler, ne dursun adını temizle.

5. Ubeydî, sîne sayfana kabul mührü vurulana dek onu, gözyaşınla ıslat.

291.GAZEL

1. [İyi] hizmetkâr yakınlığı ve uzaklığının itibarı olmayan, kulluğu istekle yapıp mecburen yapmayandır.

2. Şimdi kıymetli sayılanlar şiârı cehalet olan, şiir inceliğinden zerre kadar anlamayan [kimselerdir].

3. Nerede hatasız bir olgun kişi vardır? Kusursuz [bir] saadet kasrı nerede görülmüştür.

4. Mert [kimse] bu kahpe dünyaya rağbet etmeyendir; altın için her para sahibine hürmet etmeyendir.

5. Bütün varlığı surette olmayıp mânevî olan [kimse] mecâzî aşktan hakîkât yoluna erişecektir.

6. Âşık, sevgiliden [gelen] cefa yarasını hoş gören, yükünden kaçınmayan sabreden [kimsedir].

7. Ubeydî, amacın iyilikse yalan dünya için kibir ve gururu olmayan bir hâna kul ol.

292.GAZEL

1. Ey ecel, yardım et çaresizlerin üzerine git. Onları öldürüp mezara göndermen uygun düşer.

2. Eğer amacın aşk ehillerinin yoluna girmekse yürü fakirlik ve yokluk köşesine gitmeye karar ver.

3. Ey gönül, yüz yaralı, yanık göğse elif [gibi çizgiler] çekip her birini fenâ ülkesine geçilecek bir yol eyle.

4. Ey gönül, yokluk köyünün son noktasına ermek istersen vücudunu aşk ile önce belada toprakla bir eyle.

5. Ubeydî, figânın Zühre'nin boyunu büküp çeng etsin dersen can ipini bela sazına tel yap.

293.GAZEL

1. Aşk ile kalp aynasını cilala, daima aşkın suratına onu ayna eyle.

2. Serviye asla bakma. O boyu Sidre'yi görüp kıymetini arttır himmetini yücelt.

3. Ey yıldız eğer daireni bilmek istersen sevgilinin yanağının beninin noktasını izle.

4. Sen istersen gözünün yaşını derya et, yazık ki o saf inciye damlası gelmez.

5. Ubeydî'nin ayrılık acın ile çok hüznü var gel yardım et [onu] teselli et.

294.GAZEL

1. Ey dilber, gönlü ayrılık ateşi ile yakıp bin azap eyle; eğer yüz çevirirse bana ceza ver.

2. Rakipler karşına gelince elini yüzüne tut onlara görünme, elden utan.

3. Ey gönül, aşk ateşinin yakıcı vasıflarını felek yaprağına [âhın] siyah dumanının kalemi ile yazıp bir kitap eyle.

4. [Sevgili], [aşk] güneşimin ne kadar sersemi vardır dedi; ey yanakları güneş bütün zerreleri hesap et.

5. Ubeydî, sen istersen gözyaşlarını şarap et, o gül âlem meclisinde seninle sâfâ sürmez.

295.GAZEL

1. [Senin için] yanmış olanlar [cehennem] ateşini görmesin; [senin için] kim ağlarsa yüzü cennetle gülsün.

2. Kime hesap gününde lütuf ve ihsan edersen [o] en güzel bakışla [senin] cennet bahçenin yüzünü görür.

3. Köyünün başında kurbanın olan düşkünün, dostuna kavuşup sonsuz hayatı bulur.

4. [Allah'ım] [senin rızan için] toprakla bir olan her talibin muradının mücevherine erişip işini altın eder.

5. Ey Ubeydî, peygamberler padişahını anlatan divanın var; Allah'tan bu hediye yetmez mi?

296.GAZEL

1. [Senin için] hasta olanlar daima sıhhattedir. [Senin için] gönlünde yara [taşıyan] her kişi sevinci bulur.

2. Ey Allah'ım Arş, Kürsî ve felekler gibi eserlerin varken inkarcılar seni nasıl inkar ederler.

3. Bütün melekler, her gece felek minaresinde temcîd okur, nerede [Allah'ın adı] zikredilse dinlerler.

4. Bizim gibi dünya dolusu nice yüz bin günahkârından rahmetinin bir zerresi [daha] üstündür.

5. Ey Ubeydî, Allah'ın mübarek zâtını anlatan bunca şiirin var; bu saadetler sana yetmez mi?

297.GAZEL

1. [Sevgilim], sarhoş bakışın yüzünden çok kavgalar çıkar; yanağındaki beninin fitnesi ile ne seyirler olur.

2. Kâkülün can memleketlerine salındığında ne gönüller ele geçirilir, ne yağmalar olur.

3. Eğer bu güzellikle, bu hallerle görünürsen dünya halkı hayran ve şeydâ olur.

4. İğneci [sevgili], açılayım diye acımadan [iğne yapıp] benim [gibi] yetimin gözyaşlarını derya etmen insaf mıdır.

5. Hey kıyamet [sevgili], gel bugün Ubeydî'yi topraktan götür; daha ne kadar ertesi güne erteleyeceksin.

298 .GAZEL

1. Ey gönül, bize dünyaya değer bir can yoldaşı olsa. Söz anlasa güzel sevse, zarif ve nüktedan olsa.

2. Her an gönül ehillerinin meclisinde gonca dudaklarla konuşsa, papağan gibi beyân sahibi olsa.

3. Bize, yüzünün güzelliği âlemi aydınlatan güneşe ışık veren bir nurlu ay âfet-i devrân olsa.

4. Lütuf ile gönül alan bir cihangir padişah [sevgilimiz] olsa yoluna şirin canı feda edip kul olurduk.

5. Ubeydî, biz şûh bakarız, bize sevgili olan kimse gazelhân, zarif, kâmil ve dünyanın rindi olsa.

299.GAZEL

1. Fenâdayken gam diyarında kaldım. Halim dert, gam ve belada yaman olmuştur.

2. Felekten zerre kadar muhabbet göremedim. Rakip arada sevgili ise cefakârdır.

3. Sevgiliye meyletdikçe, o, gittikçe cefada zerrece merhamet etmez; bu ne şaşkınlık verici seyirdir.

4. Ey sevgili, eğriliğim yokken, yazık değil mi rakibe uyup boyumu kepaze edersin.

5. Bu muhabbet meclisinde Ubeydî'nin ağlamasını râkibin safâda olmasını kimse revâ görür mü?

300.GAZEL

1. [Allah'ım], lütfun feleğin terazisini sabah gümüşle, eteğini akşam lâlle doldurmuştur.

2. Erguvan, senin ismini anınca dehşetlendiği için mercan tesbihini toprağa düşürdü.

3. Bir dilenci elini sedef gibi açıp yalvarsa o yetim sen Kerîm'in ihsan incisini alır.

4. Ya Rab, lütfedip cennet bahçenin açılmış gülünü mezar taşımıza şemse eyle.

5. Ubeydî senin vasfında bir divan tamamaladığı için, sen de onu son nefesinde iman ve Kurân'dan ayırma.

301.GAZEL

1. Resullük feleğinin ayı Muhammed-i Arabî'dir. Peygamberlik göğünün ayı Muhammed-i Arabî'dir.

2. Muhammed-i Arabî, hidayet yolunda kendisini takip edenlere sırat korkusunu çektirmeyen [bir] rehberdir.

3. Günahlarımız hesaba sığmazken yine [de] yarın [hesap gününde] Muhammed-i Arabî şefaat edecektir umarız.

4. Merhamet âleminin okyanusu Muhammed-i Arabî, ümmetinin günahlarını hakkın lütuf suyu ile yıkar.

5. Ubeydî, sığınağımız seyyidlik ülkesinin emiri Muhammed-i Arabî olmuştur, bu ne izzettir.

302.GAZEL

1. Ey sadıklık ülkesinin lideri Ebubekir, alemin övüncü [olan] peygamberi sevmede en sadık olan sensin.

2. Aşkının kaynağında sadakat cevheri olduğu için o peygamberlik hazinesine mağara arkadaşı olmuştun.

3. Gerçi sadaka vermekten elinde hiçbir malın kalmamıştı ama cümle ashabın en önde geleni [sen] oldun.

4. [Sen] varlığını bağışlayıp sırtına [bir] aba alalı; göğün tüm sakinleri [o] abanın altına girdiler.

5. Ubeydî, eşiğinin kullarındandır; [bu] köleyi günahı çoktur diye reddetme, yardım et.

303.GAZEL

1. Ey adalet ülkesinin padişahı Ömer hazretleri, sen gittikten sonra hak aramanın defteri dürülmüştür.

2. Adalet ve doğruluk sen padişahın panzehiri olmasaydı zulmün ejderinin ahdine boyun eğmesi neye yarardı.

3. Ey padişah, velilikte, uzaklardan kayseri ayaklar altına alan uzun eline söz mü var.

4. Ey şah, hışmının fırtınası güneşin gözünü kör edince gözüne siyah bir örtü bağladı.

5. Ubeydî, mahşerde [senin] gözlerine bakabilirse günahlarının karanlığı gidip rahmet ışığına gark olacaktır.

304.GAZEL

1. Ey hayâ dostlarının serdarı Osman hazretleri, [huzurun] mübarek zatın iman ülkesinin

hükümdarlık huzurudur.

2. Parmakların Kur'an ayetlerinin yazıcısı olduğu için şaşaa kalemi [parmaklarının] hayranı oldu.

3. Hz. Yezdan sana, güneşin bile kıvılcım alarak ateşini yaktığı [bir] zeka [parıltısı] vermişti.

4. Ey şehitler padişahı, kana bulanmış elbisen gövdenin sancağına al bayrak oldu.

5. Ey padişah, ihsan denizinin sahibi sensin, susamış Ubeydî'ye lütuf damlan ile yardım et.

305.GAZEL

1.Ya Ali, keşif ve keramet hazinesi sendedir. Ya Ali, velilik kapılarının anahtarı sendedir.

2. Ya Ali, ilim şehrinin kapısısın, fazilet [kapısını] açmak [senin] makamından [geçer].

3. Ya Ali, sen yiğitler padişahısın, elin kudret fermânıdır; Zülfikâr'ın [senin elinde] Allah'ın yardımının tuğrasıdır.

4. Yâ Ali, o aslan gövdeli şah sensin; öfkelensen heybet üstadı kahreden elinin altında ezilir.

5. Ya Ali, düşkünün Ubeydî nasıl senin [sadık kölen] Kanber'in ardınca bir saadet gölgesi [gibi] hizmetkarın olmasın.

306.GAZEL

1. Ey yüzü güzel [Hasan], nurlu vücudun Peygamber'in gözünün bebeği olduğu için sen seyyidlik burcunun yıldızısın.

2. Ey şehitlik ülkesinin padişahı, türbenin eşiğinin toprağı cümle ehl-i sünnetin gitmek istediği yer oldu.

3. Her kimin meşrebi [senin] aşkının şarabına alıştıysa Kevser sâkîsinin elinden çok safâya erişsin.

4. Yıldızlar, sen padişahın tatlı dudağından çıkan sözlerin tesir etmesiyle felek şişesi içinde nöbet şekeri gibi oldular.

5. Ubeydî seni vasf etmekle güzellik övüncünün sahibi oldu; her gündüzü bayram, her gecesi Kadir olsa şaşılır mı?

307.GAZEL

1. Ey temiz soylu, sırlar padişahının mahremi [olan] Hüseyin, arş-ı âzâmı güzelliğine âşık edindin.

2. Hey meded, senin gibi Resûl-i Ekrem'in soyundan gelen [birini] kırmızı lale gibi kana buladılar.

3. Peygamberlerin sonuncusu, sen Kerbela şehidinin kana bulanmış vücudunu kendine saf lâl edindi.

4. Sen benzeri olmayan padişah için dünya mâtem tutmuştur, güneş dahi başından örtüsünü çıkarmamışltır.

5. Ubeydî'nin Habibullah'a kavuşma ülkesine ulaşmak için [tuttuğu] sağlam yol [senin] aşkının yoludur.

308.GAZEL

1. Ey padişah, senin eşsiz [bir] inciye [benzer] yaradılışını öven Allah iken ben ne tozum [ki] [senin] saf toprağını vasfedeyim.

2. Allah, safâ bulan ruhunu salât ve selâm nurlarıyla daima münevver eylesin.

3. Zü'l-Celâl, bütün evlat, torun ve sahabelerini rızasının devletiyle bahtiyar etsin.

4. O Müsteân, bütün akıl sahibi tabî olanlarını ve cemaatlerini rahmetinin denizine alsın.

5. Sonsuz sayıdaki sevdiğin [kullarını] cennete gönderdiğinde lütfedip samimi Ubeydî'ni onlardan ayırma.

309.GAZEL

1. Ey Allah'ım, bunların şerefinin, kadrinin yüksekliği Sidre'den yüce olup Arş'a ulaşmıştır.

2. Ya Rabbi, biz günahkar ümmeti, bunların yüzü suyu [hürmetine] kabir azabından ve cehennem ateşinin sıcaklığından esirge.

3. Döne döne kumlar sayısınca günah işledik; kıyamet saati gelince lütfen affet.

4. Biz heveslerimizin yolunda hafifledik. İhsanın terazi gününde bizi ağırlasın.

5. Cümle müminlerle Ubeydî kuluna didarını [görmek] devletini, cennet gül bahçesini lütfet.

310.GAZEL

1. Yüksek makam düşkünleri yokluk diyarına gideceklerini hatırlayarak gururu bıraksınlar.

2. [Şeddâd] ömründe çok kasırlar yaptı [ama] kusurlarını görmek [ona nasip] olmadı, Şeddâd gibi olma.

3. Bu fânî menzilde mezarlarını sürenler topraktan yapılma gönüllerini heves [rüzgarlarından] sakındılar.

4. Bir kişinin nefsinin istek [rüzgarları] sakin olmazsa, o, günahlarının denizinin şer ve hayırsızlığını görür.

5. Ubeydî, uyku kuşlarının bakışları Cebrail (AS)'e erince huzurları uçtu.

311.GAZEL

1. Rakibe meyletti, sultanımdan bunu ummazdım; deve râm oldu, perişânımdan bunu ummazdım.

2. Yanakları parlak güneş [gibi olan sevgilim] bir bölük kötü yazılıyı yaynına alıp dolaşır; [ondan] bunu ummazdım.

3. Açılmış gülüm, bahar gelip geçer bana yüzünü göstermez; bu zamanda bunu ummazdım.

4. O salınan servi boylu [sevgilim] günlerdir yolunun tozu [olan beni üzerime] gölgesini salmadı; [ondan] bunu ummazdım.

5. Ey Ubeydî, gönül ferahlığım [sevgilim] [beni] hicran derdine esir etti; [ondan] bunu ummazdım.

312.GAZEL

1. [Sevgilim], gönül, yüzünün aksinden ayna yapıp onda yanağının ayını dilediğince izledi.

2. O hilal kaşlıyı görünce aklımı kaçırdım; kaşlarından birkaç gündür figân ederim.

3. Gönül [sevgilinin] gün yüzünde kaşlarının köşesini görünce güneş gibi ışığını dünyaya gösterdi.

4. Âlemi aydınlatan güneş dünyanın aydınlık gözü iken o ayın sınırsız hasreti onu kör etti.

5. Ey Ubeydî, göz sonsuz [gözyaşı] incileri saçarken aşkının sona ermesi en son temennisiydi.

313.GAZEL

1. [Sevgili], âşığın saf lâl [dudağını] emeli [âşığın] gönlünde başka bir emeli kalmadı.

2. Zahit, resmini görse nağmeni dinlese ameli unutur, anmaz.

3. O gönül tabibinin ölümlü [hastası] çok, ben zayıfa sıra gelmez.

4. Sen ince kıl kadar ince bellilerin şahı bunca âşığı bir kılı ile çeker.

5. Ubeydî'nin taze gönlü hilal [kaşının] aşkı ile yeni âşık oldu.

314.GAZEL

1. O tek inci, benden yüzünü çevirdiği zaman yaşımın çarkını engin okyanusun köpüklerine döndürdü.

2. Yanağının mumunun şevki beni döne döne raks ettirip bela meclisinde yanmış pervâneye döndürdü.

3. [Sevgilinin] lâl [dudağının] hayali gözyaşı ipimle kanlı ve bin parça [olmuş] gönlümü pençe-i mercâna döndürdü.

4. O ay yüzlü [saçlarının] her halkasında yanağının aynasını gösterip kutlu saçlarını hoş yürüyüşlü tavusa döndürdü.

5. Yanağının aşkının isteği Ubeydî'yi berbat edip vücudunun tozunu avare dolaşan zerrelere döndürdü.

315.GAZEL

1. Gönül kanı lâl [dudağın] için gözümün sonsuz inciler derlediğini görünce onu aşkarlayıp kırmızıya boyadı.

2. Şarapta görünen kırmızı köpüktür sanmayın. [Şarap] [sevgilinin] lâl [dudağının] kadehinin şevkiyle dönmekten kan topladı.

3. Kemikler göğsümün sayfasını mıstarladı kanlı gözyaşım kırmızı mürekeple zayıflığımı yazsa tam zamanıdır.

4. [Bağ], güllerini [senin] gül gül olmuş yanaklarına benzettiği için, süsen bağı azarlayıp yaprak [da] hançerledi.

5. Ubeydî Allah'a şükür o peri, yanağını anlatan şiirimi aklında tutup [tüm] Gülistan'ı ezberledi.

316.GAZEL

1. Sâkî, yanağının devrinde o saf lâli görüp eliyle öpmek istediği [için] şarabı emmek gerekir.

2. [Saf misk], sevgilinin saçlarına öykünürmüş. O gözleri ceylanım saf miski aradan çıkarsa layıktır.

3. O padişah, gözü kanlıdır diye kulunu asmak ister; [o şah], cemal şehri içinde peçesini açsın.

4. Felekler, Arş'ı sevgilinin eşiğine benzettiler [diye] hicâb, onların örtüsünü kat kat çekerse ne olur.

5. Ubeydî, gökten yıldızı uçursalar [göğün] karanlığı [sevgilinin] köyündeki âhımın ateşine öykünürmüş.

317.GAZEL

1. Muhabbet ehli, sevgilinin aşk sırrını ele duyurduğu için, figânı gönülden çıkardı.

2. Eğer değerse [sevgilinin] busesi için canımı vereyim dedi. [Sevgili] gazabla [daha] değmeden onun çanı çıkar dedi.

3. Kimi saçının gölgesinden ecel korkusu alsa Cebrail ona kanadından yelpâze etsin.

4. [Sevgilinin] eteği, yolunda toz olduğumu görüp merhamet ederek bu ben düşkünü yerden kaldırdı.

5. Ey Ubeydî, cümle akranını ayakta bıraktın, ispat şarabını kelam kadehinden içsinler.

318.GAZEL

1. Ey sâkî, ayağım meyhaneden başka bir yere adım atmaz; elim, kadehten başka bir nesne tutmaz.

2. Vaiz mücadeleyi bıraksın. Kulağım sürahi sesinden ve sarhoş narasından başka bir şey duymaz.

3. Ey zâhit, cennet hurilerini göremezsem şaşılır mı? Dilim sevgilinin dudağından başka bir şey zikretmez.

4.Gözüm, güzel köşk cariyelerinden başka kimseyi görmez, gönül yakan sözlerim nasıl renkli ve tatlı olmasın.

5. Ey peri yüzlü, Ubeydî'nin mekanını sorarsan, o divanenin viraneden başka yatağı yoktur.

319.GAZEL

1. Şekeri yeseler ayıp mıdır? O taze lâl [dudağı] görüp öykünürmüş.

2. Can veren dudağın [kadehe] kudret helvası olmasa, kadeh meyhane içinde yürüyemezdi.

3. Ey kaşı yay, okunun rüzgarının muradı eğer âşıkların göğsü ise gelsin.

4. İnce belin, bir hayaliyle kemerin bütün varını alıp [onu] dolandırır.

5. Ubeydî, sevgili bize meyleder derlerse altın ve gümüşleri harcanır.

320.GAZEL

1. Ey Mani, çizdiğin tapınak resimlerinin ruhu olsaydı o [put sevgiliye] iman ederlerdi.

2. İnci dişleri için her ne zaman âh etsem o an ummânı yürek oynaması tutar.

3. Ok ucu, gel seninle halkı öldürmeye gidelim diye sevgilinin ok kirpiğinin ayağına düşer.

4. [Sevgilinin] sarhoş bakışının hayali göze misafir olunca kirpikleri [âşığın] parçalarını şiş kebap edip çeker.

5. [Ey sevgili], dudağını Ubeydî'nin ağzından aldın; [onu] cansız koma yine sun canı yerine gelsin.

321.GAZEL

1. Kalem, ayva tüylerinin vasfını yazarken figan etti, kara yazı da kendini perişan etti.

2. Hasta vücudum gam köşesinde nasıl sıhhat bulsun. Derdin onu zayıflık perdesi [ardında] görünmez etti.

3. Ey servi, güne karşı çıkıp niye salındın; gölgen onun için kendisini toprakla bir etti.

4. Yan bakışın, ağızın için nice adamın kanını döktü; o zalime bak yok nesne için kan döktü.

5. Ey Ubeydî, [sevgili], ağlamayınca yüzüne gülerek bakmam demiş. Beni [onun] bu sözleri ağlattı.

322.GAZEL

1. Bir ayva tüyleri kafir bayramımızı kara etti. Günlerimizi gam orucuyla geçirsek ne olur?

2. Kafa tasını kadeh yapıp aşk şarabını içelim çünkü sonumuz ne olacak bilmeyiz.

3. Bizi o [sevgili] meyhane ülkesine esir etti, ne olur ikramımızı meyhaneciye bırakmasın.

4. [Ey sâkî], eğer ona [şarabın] damlasını verirsen haram olsun. Sofu iç diye ısrar etmemizi gerçek mi sanır.

5. Ey meyhaneci, lütfen namımızı yerde koma; meyhane kapısına "geçti Ubeydî" diye yaz.

323.GAZEL

1. Siyah benler sinek gibi gönle üşüşüp rakibin kalbinin kanını kurutup mercimek tanesine çevirdi.

2. Ey cefa yükü, hercâyilik yolunu tutup her an gönül ehillerini çan gibi inletme.

3. Kanlı gözyaşımı Aras [Nehri] gibi akıtırsan [gözyaşım] koyu mavi denizi kana gark eder.

4. Ey gönül bülbülü, eyvah ki, göğsümü kafes gibi yer yer parçalamayınca bana av olmadın.

5. Ey Ubeydî, azmet fazilet meyvesinin ağacı ol ki diken ve çöp bulanlar gibi kalmayasın.

324.GAZEL

1. Yokluk evine gel, meyhane dostlarının kudretini gör. Böyle gösterişi Dârâ [bile] ömründe asla görmedi.

2. Meyhane ehlini yokluk kadehi ile sarhoş olmuş gördüm, ben de melâmet kadehini içip sarhoş oldum.

3. Meyhane erlerine kıssadan hisse söyletip her fenâ ihtiyarından hikayeler dinlerler.

4. Yokluk piri meyhane ehline bir ilim okutmuş ki tanımları ancak hal dili ile tabir edilir.

5. Bu beyitleri Ubeydî'nin mezar taşına yazın [da] meyhane ehline yokluk ilminden bir ders olsun.

325.GAZEL

1. Sen yanağı cihanı süsleyen güneşi görünce felek mevlevî, hilal de onun külahı oldu.

2. Güneş ışığı senin kasrında yanağının aynasına denk olsaydı feleği [yerinden] oynatırdı.

3. Ey çalgıcı, iniltime [duyduğu] kıskançlık neyi inleteli meclis içinde çalınıp benzi saz [rengine] dönmüştür.

4. [Deniz] yaşla dolu göze dil uzattı; gözyaşı selinin avucu köpürüp deryayı ellerse şaşılır mı?

5. [Helva] korkmadan lâl dudağına öykünür; Ubeydî helvayı başından parçalarsa yeridir.

326.GAZEL

1. Ey kaşı hilâlim, kötü namlı gönlü vaslına ermeden öldürme, bırak bayramı görsün.

2. Vücudumuz salıncağa döndü birlikte sallanmak için bir servi, yasemin endamlı bulursak tam zamanıdır.

3. Kadeh papağanını tutmak için geliniz safâ dostlarının meclisteki halkasından tuzak kuralım.

4. Ey sâkî, gözünün ve dudağının hatırına şarap içen badem şekerini meze edindi.

5. Ubeydî, Câmî şiir meclisime yetişseydi mânâ kadehinin tortusundan sarhoş olurdu.

327.GAZEL

1. Ey cefakâr, gözyaşı ırmağım vara vara mahallende yer eyler.

2. Zamanımızı bela ile geçirdik; âhımız, ayrılığının acısıyla feleği delmiştir.

3. Tatar [âhusunun] misk kesesi sevgilinin yüzünün ayva tüylerini duyup çözülüp Rum [diyarına gelmiştir].

4. Ey yâr, inci dişlerini görsem, dedim; bana gülüp yâdigârı gör, dedi.

5. Ubeydî'nin bu taze şiiri âb-ı hayâtı utandırdı.

328.GAZEL

1. Eğer şahmarânı altın tepsi içinde görmedinse sararmış sînede sevgilinin saçının yansımasını izle.

2. Yılan gündüz yatsa halka olurmuş. [Sevgilinin] yüzünde amber saçan saçının dolaşmış olması bu sebeptendir.

3. Tabîbim, yine büklümlü saçının yılanını ağzına almış galiba onu panzehirine katar.

4. [Sevgilinin] dağınık saçının yılanı eğer dudağının zehrinden sersemlemese uzanıp yatmazdı.

5. Ubeydî, korkarım [sevgilinin] saçı rakibe yüzünü gösterir; çünkü şeytana [da] cenneti [bir] yılan göstermişti.

329.GAZEL

1. Bülbül nevruz havasını terânesi bağladı. [Bülbül] kadehten çekerse nevrûz nağmesini çeksin.

2. Sevinç gecesi ile işret gündüzünü bir et [ki] nevruzun safâsını bilesin.

3. Zaman, nevruz kaftanını giyindiği için sen de gam çulunu çıkar neşe elbisesini giy.

4. lale askeri al bayrakları çözüp açtı; çemende nevruz sancağı dikildi.

5. Ubeydî, bülbüller çemende nevruz salâsını verdi gülzâr camisine yetişmeye çalış.

330.GAZEL

1. Saçların hayalinden melâmet şalını giydirip, benlerin gönül abdalını gam yarasıyla donattı.

2. Gözlerim, [sana] kavuşunca gözyaşına [kırmızı] renkli elbise giydirir. Nitekim bayram gelince baba çocuklarını süsler.

3. Ey gönül, Habeş sultanını sırça saray içinde görmediysen gözlerimde [sevgilinin] beninin hayalini gör.

4. Gam şahı uyku askerine gece baskını yapmak ister galiba, durmadan inlememin tellalını çağırtır.

5. Ubeydî, aşkının halini kendine hal edindiğinden onun halini Allah'tan başka kimse bilemez.

331.GAZEL

1. [Gömlek] o gümüş tenliyi devamlı koynuna alıp kucaklar. Gömleğin iki yakasının bir araya geldiğini görmeyeyim.

2. [Gözyaşım], aşkının gam sırrını halka ben duyurdum diye beni görünce yüzü yere düşer.

3. Sevgili dudağının etrafında tüyler çıktıkça koparmasa ne olur; goncaların ağzı gece vaktinde kapanır.

4. Gözlerimin yaşı yolunu ıslattığı için seni gördükçe yer yarılsa içine girerdi

5. Ey Ubeydî, gönlümden [sevgilinin] kirpiğinin oku geçer. Sevgiliyle buluşsaydım gönlümden geçeni söylerdim.

332.GAZEL

1. Aşk tâcını takan Hüsrev'in külahını giymez. Aşkına bel bağlayan hilali kemer etmez.

2. Ey güzellik ülkesinin padişahı, ayva tüylerinin hırsızı güzellik nakdini çaldı, kılıçtan geçse şaşılır mı?

3. Felek pîri her gece ay mumunu avucunun içinde tutmasaydı âhımla ışığı sönerdi.

4. Mum, neyini alıp Mevlevî külahını giydi, pervâneler nasıl semâ dönmeye başlarlar.

5. Ey Ubeydî, tutalım şimdi gök kasırlarını makam edindin sonra mekanın yer evi olmaz mı?

333.GAZEL

1. Başını feda etmeyen serdarlığı bulamadı. Varlığı, aşk derdinde yok olanda bilin.

2. Gönül, ayva tüyü askerlerini memleketine gönüllü kabul edip, siyah kakülüne kafadarlığı verdi.

3. Ben zayıfı el darlığı çok daralttı, ayağına dökmek için elime akçe girmez [oldu].

4. [Deniz] dil sürçmesi ile gözyaşıma benzerim deyince ırmak [ona] dil uzatıp kalbini kırdı.

5. Ey Ubeydî, eğer [sevgilinin] kirpiği yazıcılık ederse gönül sayfasında hüzünlü kalbim yazılırdı.

334.GAZEL

1. Gönüldeki yaralar her an nasıl kan ağlamasın; kirpik oklarının uçları canına geçti.

2.(Bu beyitin yeri boş bırakılmış Ü 71b)

3. Kirpiklerim [yan bakışının] kılıcı için her an birbirine girer, gözümü yumarım sanma.

4. Siyah amber kendisini [senin] saçına benzetirmiş. Bu gam ile nâfenin kanı kurumasın mı?

5. Ubeydî, sevgilinin ayva tüylerinin eğer kıl kadar imânı olsaydı yanağının sayfasını basmazdı.

335.GAZEL

1. Gönül bülbülü yanağın için gözünden kan dökmektedir; köyünün gülşeninde yer gülü açılmıştır sanma.

2.Artık anladım, senin meclisinde dökülmekle gitmediği için karabiberi ekerler.

3. Ey gül, âşığın gönlünden çıkan alevli dumanı eziyet gülistanının sarı lalesidir.

4. [Sevgilinin] kakülü âşıkların gönüllerini bağlamıştır; canlarının nakdini çekip alsa hiçbiri söylemez.

5. Ey safâ bağının gülü, Ubeydî hastanın koltuğuna girmekten kaçınma [çünkü] koltuk gülü makbul [olur].

336.GAZEL

1.Bülbül, gül kitabından yokluk faslını okudu onun için gülşende feryat etti.

2. Hangi talip muradının mücevherine ermek istedi [ise] varlığını cevher gibi toprakla bir etti.

3. Benim kanlı kalbim lâlin kendini taş içinde gizlediği gibi yarin gönlünde yer etti,.

4. Felek, ben kederlinin bir inci olduğumu görüp [canımı] acıtarak [beni] gözyaşımın denizine gark etti.

5. Ey Ubeydî, kim aşk yoluna çıktıysa ayrılık onu toprağın gurbet hanında misafir eyledi.

337.GAZEL

1. O padişahın baş örtüsü mecliste baştan çıkmadı. Nice kimseler safa sürdü ama bize nasip olmadı.

2. Âşığın gönlü ayrılık kadehinden devamlı ufalanır. Sevgili rakibe [o kadehten] bir kere içirip gönlünü yıkmadı.

3. Ey Sâkî, turunç benzersiz gerdanına öykünmeyince âlem meclisinde eller [onu] kesip sıkmadı.

4. [Âhım] diken ve çöpü feleğe ulaştırıp durmadan dokundurur. Gönlümün âhı onun çanına ot tıkmadı sanmayın.

5. Ey Ubeydî, o halis inciye daima seni şiirimde andıysam incinme dedim, sözden çıkmadı.

338.GAZEL

1. Ey rakip, o gün yüzlü bir gün [senin] evinden çıkmadı. Sana tâlihin yar oldu ama bize nasip olmadı.

2. Turunç, galiba sevgilinin gerdanına elmadan [çok] öykünmediği [için] meclis içinde eller [onu] sıkmadı.

3. [Âhım] en sonunda çöpe dönmüş vücudumu göğe erdirdi. Gönlümün âhı feleğin çanına ot tıkmadı sanmayın.

4. Âşığın gönlü ayrılık kadehinden devamlı ufalanır. Sevgili rakibe [o kadehten] bir kere içirip gönlünü yıkmadı.

5. Ey Ubeydî, o halis inciye daima seni şiirimde andıysam incinme dedim, sözden çıkmadı.

339.GAZEL

1. O yanağı gülşenin çenesi güzellik köşkünün bahçesinin elmasıdır.

2. Taze misk, [sevgilinin] o dağınık kakülünü görüp gül suyu ile ezilir.

3. [Sevgilinin] beninin amber saçan tüyü fitnenin Rum [diyarı] içinde başbuğudur.

4. Şarap güzeli, hizmetinde lâl dudağının esiri [olmuş]; rakı [ise onun] genç hizmetkârıdır.

5. Ubeydî'nin ağlayan gözleri uyku askerinden kapanır sanma.

340.GAZEL

1. Ey zâhit, durmadan riyâ ile amel edersin. Bir iş amelî olunca etkili olmaz.

2. Ey salınan servi, Sidre çınara dönse ne olur; her melek arada sana dua [etmek için] elini kaldırdı.

3. Ey yanakları güneş, âlem ışığınla deli oldu, halka halka felekler zinciri oldu.

4. O güzeller güzeli, kâkülüne yüz sürdürürse bu safâ Merve hakkı için Umre gibidir.

5. Ey Ubeydî, [bal] sevgilinin saf dudağına öykünürmüş; [bu sebeple] balı nasıl sıkarlar gör.

341.GAZEL

1. Yâ Rab, ben yine sevgiliye kavuşma [gününü] görecek miyim? Dertler bitip hicrânın sonunu görecek miyim?

2. Ben gözü yaşlıya kara bela olan ayrılık gecesi geçip parlayan güneşi görecek miyim?

3. [Sevgilinin] [aşkının] ışığı ile gözyaşı yıldızlarım durmaz dökülür. Ey! yine ben o ışıldayan ayı görecek miyim?

4. Firkat dedikleri yine âfetimi aldı. Allah'tan yardım gelip o âfet-i devrânı görecek miyim?

5. Ubeydî, kavuşma vakti gelecekte imiş; [ömrüm] geçti, acaba ben onu bir daha görecek miyim bilmem.

342.GAZEL

1. Gönül ne zaman sen gözü sarhoşun [aşkına] düştü, nergis gibi soyundu ve kadehe düştü.

2. Zâhit bir cübbeye meyl etmeyiz derdi, benini göreli yüz taneli tesbihe düştü.

3. Beyim, sana dolaşık saçlar yayıldıysa bela zinciri de bu divaneye düştü.

4. Aşkının gam hazinesi virane gönle düştü. Felek ejderi her an bana göz dikse ne var.

5. Sâkî, lâl [dudağın] aşk ehlini şaraba düşürdükten [beri] düşkün Ubeydî de meyhâneye düştü.

343.GAZEL

1. Gönül yine bir kaşı hilali sevdi. Onun ismini sorarsan Hamdî Bâlî'dir.

2. [Sevgilinin] yüzünde siyah benini göreli gönülden beni hiç eksilmez.

3. [Senin] güzellik kitabında fal açsam talihime vasıl harfi [denk] gelir.

4. [Sevgili] göğsüme kader kılıcını çekeli elif boyum ye misâli eğilmiştir.

5. Eyvah ki Ubeydî, o padişah bir kez o dilencinin hali ne oldu demez.

344.GAZEL

1. Gönül, sevgili göğsümün gül bahçesinin yarasını açtıkça der ki: "muhabbet bağını laleyle donatmışsın".

2. O boyu kıyı servisine [benzer sevgiliyi] kucaklayayım diye dünya bağına lher taraftan gözyaşı ırmağımı saldım.

3. Gönül şahı, gam ülkesini fethetmek için göğsümün sahrasına âh dumanından sancağını dikti.

4. Ey cân, gönül her gece yanağının mumuna karşı bağrının yağını mum edip yanmak ister.

5. Ey Ubeydî, şeyh, kadı ve müderrislerin cümlesi dilber hastası, ben bunların bir [tane] sağlamını görmedim.

345.GAZEL

(Bu gazel Farsça'dır.)

KITALAR

1. KITA

İki gözüm, göz bebeği gibi yanı başından siyaha girmişsin. Nicesini onunla öldürüp boyunca günaha girmişsin.

2. KITA

Yeryüzü bir gam tavasıdır. Ey gönül, felek koca karısı dünya halkının yüreklerinin yağını eritir. Güneş geceden sabaha geçerken [onun] altına ateş yakar. Onun etrafına yalımları çakar [görüneni] şafak sanma.

3. KITA

Fakirlik ve yokluk askeri bu bendeni aşağılanma yolunda soyarak canından usandırdı. Başım açık, insanların en fakiriyim; sultanım umarım canımı tazeleyip [bir] de sarık hediye edersin.

4. KITA

Sultanım, gece sarhoşken mahallende ayağının toprakta bıraktığı izi dağıttım, hata ettim bana incinme. Bağdaki o yüzü açılmış gül yanağına özenirmiş; onun için gelişinde onu yolunun toprağına gömdüm.

5. KITA

Âh ki, günahkar âşık bir sebepten kederlidir. Dilberine boyunca altın yağdırsa yine başkalarına meyledeceği kesindir.

6. KITA

Âhımın dumanı başıma konmuş zahmet kargasıdır. Görüneni kaşlarım sanma [onun] iki tırnağıdır. Âhımın ateşi bağda sarı laledir; gönül ateşimin yeşil dumanı onun yeşil yaprağıdır.

7.KITA

Ey padişah, yan bakışının kılıcıyla nice âşığının gönlünü canını aldığın için sonunda iki aç tutamınla bir iki kere gönüllerini sakinleştir.

MATLA VE MÜFREDLER

1. MATLA

Alçak dünyanın şer ve hayırsızlığını görmedik sanmayın; döne döne mihnetini çektik huzurunu görmedik.

2.MATLA

Kahrının karanlığında kaldık, lütfunun nûrunu görmedik. Ömrümüz gamla geçti dünyanın neşesini görmedik.

3.MATLA

Mihnet ateşiyle yanmadığımız gün yahut gamdan perişân olmadığımız gece mi gördük.

4.MÜFRED

Gönül yanağı hayaliyele sevgilinin saçının kara şalına bürünmüş Rumeli abdalıdır.

5.MÜFRED

Sevgilinin hoş kokulu ayva tüylerini seyredince nâfeye Hıtan miskinin kokusu sindi.

6. MÜFRED

Ey rakip,o boyu salınan serviye [benzeyen] yoluna giderken ürkütüp yoldan çıkarma.

7.MATLA

Güller çemende sevgilinin tebessümünden güldü. Gönül goncası [sevgilinin] nazik konuşmasıyla açıldı.

8. MATLA

[Sevgilim] kaşının hayali ile boyumu büküp hayal [gibi] incelttin. Meğer o eğri saçın gibi beni eğri hayal ettin.

9. MÜFRED

Ey elma, sevgilinin gerdanına öykünürmüşsün yapma.

10. MATLA

Gönül, [senin] aşk ülkenin şânı yüce padişahıdır; gözler, [o ülkenin] rûşen sarayı, yüksek köşküdür.

11. MATLA

Görünen yara mıdır yoksa o delikanlı, koluna lâlden bir kol bandı mı bağladı?

12. MATLA

Gönlüne kanla açtığın yaralar biçâreleri çürüttü, kılıcına kavuşmak bir daha [gerçekleşmedi].

13. MATLA

Sevgili kanlı yüzümü görüp bana bakmadı. Kan akıtan gözüm, görün bana nasıl hile yaptı.

14. MATLA

Ey yüzü gül, eyvah ki dikenden ayrılmadan gitti; sen dünya bağında rakiplerden ayrılmadın gitti.

15. MATLA

Ey Huri, aşk evinde saçınla bir iş astım her zaman dünyada [saçının] yardımıyla asılı kaldı.

16. MATLA

[Sevgilim] gömleği boynuna al, sen gümüş tenliyi kucaklamaya mânî olur zulmeder aramıiza girmesin.

17. MATLA

Zayıf vücut içinde güçsüz bir canım. [Görsen] mezar içinde yatan bir ölü sanırsın.

18. MATLA

Ey lütfu, keremi sonsuz olan; yüce makamı duaların sunulduğu kapı olan [Allah].

19. MATLA

Her zaman yer yüzüne gözümün kanlı yaşını dökerim göğün eteğini yukarı çekmesi ondandır.

20.MATLA

Ettiğim feryâttan dağlar taşlar yarıldı. Benim tâlihim taş yarmada Ferhât'la birdir.

MÜFRED

[O] bir gümüşten kaledir; su onda mahpustur. O kaleyi fetheden güneş altın top ile geldi.

NAZM

1. Dünyadaki kimse Hızır gibi âb-ı hayat da içmiş olsa ölümden kurtulamazmış.

2. Cem'in kadehinden [de] içsen, zamanın Süleyman'ı [da] olsan ecel sakisi sonunda sana ölüm kadehini sunar.

3. Hani o cihan padişahı dünyaya boyun eğmezken [şimdi] bir avuç toprağın altında hareketsiz yatar.

MUAMMÂLAR

1. Şebçerâğ

[Sevgili], gece dağınık saçlarının önünde saçının zincirine bağlanmaya layık bir âşık [olarak] beni gördü.

2. İskender

Ay, [senin] yanağını âşikâr gördükten beri aklını kaybetti; kendi akıbeti zerreden görünse [bir] sebebi vardır.

3. Senâyî

Gül, sevgilinin yanağı alemini ortaya çıkarıp diken bülbülün parçasını mızrağın başına taktı.

4. Nûh

Her gül, [senin] aşkının ateşinden gönlünü yakıp bülbülün kalbinin mahsulünü eteğindeyken yaktı.

5. Şehâb

Ey padişah, [bu] bendeye [ayağının] izinin tozundan sunarak kalbini maldan beri et.

6. Ali Vebâlî

[Sevgili] [kirpik] okunu [keman] kaşına takıp gerdi, bu hasta başını verse ne olur?

7. İbrâhîm

[Sevgilinin] saçları her an birbirine girdiği için kirpikler bir araya gelse ne var?

8. Dâvud

Gönül o ateş çehreliye ulaşınca iki saç arasında sonsuza dek yandı.

9. Enes

[Aşk] güneşinin ateşinden yeryüzü alüftedir. Gökyüzü hem susamış hem perişandır.

10. Hüseyin

Ey şûh-ı cihân, kakülünün ucu alnının üzerinde görünmüştü, son ucu kaşının üstüne gelmişti.

11. Ramazan

Sözün kısası, gül bülbül ona meyletse red yüzünü gösterir [ama] tutar yanağını rüzgara çevirir.

12. Ahmed

Yüzüm ciğer kanına bulandığın yeter; gözüm o güzel yanaklıya bakıp gül.

13. Hüseyin

Bir âh edeyim ateşi ile âlemi yakayım; gamlılar o demde inşallah ihsanına susamazlar.

14. Şâh

Ey padişah, zahit saçının ucunda benlerini göreli ipini tespih tanelerinden ayırdı.

15. Âdilî

Gam gecesinde dilberin yüzü saç peçesinin arasından göründüğü an yiğidin başına gün doğar.

16. Zeyn

Ey yeryüzünün padişahı bu ne haldir; gamlı [âşık] yanağının ayında benini görüp şad olsun.

17. Seyyîd

Dertli zamanını mihnetle geçirir, o günlerde kendilerinden geçerek gözyaşı dökerler.

18. Nûr

Felek tozlu bir fidandır perişân âhım onu silkeleyip döndürür.

19. Fethî

Kendinden geçmiş gönül iki yüzlü feleğin fesadını görüp ferâgat hazinesini kendine hedef seçti.

20. Vedûd

Gör, muhtesîb iki küpü parçalayıp damlalarını dökerek meyhâneyi nasıl ateşe verdi.

21. Süleymân

Ey dalgıçlar, denize girdiğinizde ihsan edip "sende âşığın gözü gibi sedef yoktur" deyin.

22. Muhammed

Ey gönül, o ayı görmek senle bana müşkül oldu çünkü o bize yanağını gizledi göstermedi.

23. Musallî

Ey musallî, her an tarağını düşürsen ne var, gönül alan [sevgilinin] saçının halkası gözünün önüne gelir.

24. Âdem

Ey padişahım, rakip sana iki gözüm demesin, âhım [onun] iki gözünün birini çıkarır.

25. Receb

Her kişi [sevgilinin] kılıcı ve oku beden hisarına varıncaya kadar gönül burcunda oturur.

26. Memi

Canım, rebap ve çengin nağmesi havasında; gönlüm nigarın dudağında, gözüm şarapta.

27. Zîbâ

Ey ay yüzlü gel kerem et eteğini saçınla yukarı çek [de] altındaki tek çift benler görünsün.

28. Fethî

Ey felek, şâir yalanda pehlivandır deme; kişinin sevdiğine aydır demesi iftira mıdır?

29. Kaya

Ey kalleş müflis, elbiseni satıp [parasını] tatlı şaraba ver. Rintler melâmet evinde elbiseyi ne yapsın.

30. Kadrî

Ey can gerçi [sevgili] sana uzun boyunu çok kez gösterir [ama] o ince belli belini göstermez.

31. Fânî

Ey garip, sevgili her zaman niçin sana cefa taşını atar? İki saçı arasında isteğini talep et.

32. Emrî

Yâ Bârî, canı almadın gönül derdine derman ver bari.

33. Sâkinî

[Sevgilim] , gönül saçının gecesinde perişan oldu, [ona] düşkün dense şaşılır mı?

34. Cânî

O güçsüz [âşık] sen padişahı bundan fazla nasıl sevsin kılıcını elde görse üstüne can atar.

35. Tâkî

Ey nakkâş, sen sevgilinin yüzü üstündeki yâ kaşı eserini gör. [Yüce] nakkâşın sanatı öyle işlemiş ki ebediyen tasvir edilemez.

36. Şâh Velî

Gönül çelen sevgili, elbisesini satarsa vay ki kıyafetini baş ile değişirler.

37. Sehî

Bu zamanda, ilahi nurları gönül gözüyle olduğu gibi gören yoktur.

38. Süheyl

O delikanlım, bana öyle bir yan bakış attı, her köşesi birbiri ardınca canımı perişan etti.

39. Minû-çihr

Mücevher madeninde bir şekilde tac ile eteği yok ettim; bundan sonra gele atmam.

40. Mesîh

Gönül, güneş yüzün olmadan felek burcunda ayı ne yapsın. Değersiz gönül gece gündüz beline ulaşmak ister.

41. Nizârî

Gözlerimin yaşı salınan servim için akar; ıslak inci, saçtığım paralarım için dağılır.

42. Âhî

[Sevgili] tatlı lâl [dudağının] kaynağını göstereli kanlı gözyaşı [o] dilber için mi bütün mücevherlerini döktü.

43. Mecd

O ay yüzlü [sadece] ardı ardına bu harflerle söyleşip gönlün yolunu değiştirmiş; gözüm yüzünü görse [halim ne oldurdu], medet.

44. Nîş-zâde

Ey ay gibi [sevgili] bizi [aşkının] güneşi bu dert kilisesine düşürdü; şarap an be an [ay gibi] devretsin.

45. Mecdî

O civan [sevgilinin yan bakışının] hançerinin yaralısı ölünce [şöyle] dedi: "Toprağı her zaman süsen bitirse yeridir".

46. Hasan

Ey gönül, yârimiz hoş yanağıyla güzeldir [ama] uzun boyuyla en güzeldir.

47. Şâdî

Medet, âlem meclisinde âhımın ateşi çıkmasın çeng çalgıcıda dururken şayet udu yakar.

48. Nûr

[Sevgili] kalp aynasına bakıp ay yüzü görününce aşkının ışığıyla can gözü açıldı.

49. Kâsım

Deniz gönüllü [âşık] yeryüzünde o ay yüzlünün aşkının ateşiyle vücudunu devamlı yakar başka kimseye yanmaz.

50. Şems

Tasa, gam meclisinde gözümün yaşını akıttıysa gussanın da başını çok kere şarap ezdi.

51. Sâid

Ey padişah, gönülden [gamzenin] kılıcı fikri gitmeyip hiçbir zaman gözümden [kirpik] okun ayrılmadı.

52. Ahmed

[Sevgili], mücevher saçan lâl [dudağın] âşıklara can gıdasıdır; ağzın kıymetli inci ile dolu bir hokkadır.

53. Câbir

Gönül ahret zevkini görmek isterse bu âlemin şevkini neylesin.

54. Fenâyî

Ey sanem, gözüm yanağının güneşi yokluğunda daima gözyaşı dökerken [bilsin ki] dünya kilisesinin her köşesi yokluğu tadacaktır.

55. Takî

Sırtına gönül alıcı [sevgilinin] taşının şalını almayan sefih, hürmet ihrâmı giyememiş fakih gibidir.

56. Kubâd

Gönül kasrın âbâd oldu demeyin bakın her yanı berbat oldu.

57. Ömer

Göz bebeği gözümün beyazında [senin] ay yüzünde[ki] beninin yıldızına dönmüştür.

58. Bahadır

Ey göz, sonsuz gözyaşı incilerin uçsuz deniz olan suyun damlaları kadardır denilse doğrudur.

59. Yûnus

Âşık, aşkının yolunda sâdık olursa olduğu gibi sevgilinin muhabbetine ersin.

60. Velî

Ey gönül, derin âhın gam yolunda çok tozlar koparıp fesat çıkardı; sözün özü kasırga oldu.

61. Bâkî

Ey gonca ağızlı hasta gözünü bağlama, yüzünün gülzarının nergisi bağda sonsuz dertler çekmesin.

62. Hasan Ziyâ

Âşık [senin] gamın için sınırsız nüshalar yazarsa gönül bu yazmalardan bir nam daha kazanarak üstün olur.

63. Sadî

Eziyet ilminin o peri gibi [başka bir] üstadı bulunmaz. Şefkat göster deyince "Ubeydî olmaz" dedi.

64. Bihinî

Çemeni seyret; bülbül coşunca gül nasıl [da] gömleği yırttı.

65. Hasan

Ey gamze, kılıcın bıçak olursa sonra ne yaparsın; onu bile ki her zaman düşmanın gönlü kırılsın.

66. Feyzâ

Gam makası dert katibinin eliyle gönül defterinin her tarafına kendi işini işledi.

67. Hamza

Eyvah, yazık, göz vuslata [giden] tozlu yola erince sureti perişan olur diye kendini kapatır.

68. Hemî

Gönül, o ay yüzlünün ağzında bunaldı daralmasın mı?

69. Receb

Eğer o uzun boylu [sevgilinin] işvesine öykünürse ağacı silkeleyin dallarını koparın, bir meyvesini bırakmayın.

70. Nebî

Ey gönül, [bir kimsenin] isteği sevgili olursa başından [vaz] geçip vücudu toprak olur.

71. Nasûh

Sevgilinin beni felek denizinde balık avına çıkıp ay kuşunu suya indirse balık ona av olur.

72. Akbaba

Tâlip, ümit bağına [gitmeye] karar verse açılırmış. Gönlün bahtı olunca her köşe açılırmış.

73. Takî

O zulüm padişahı, [yan bakışının] kılıcını kaşının kınına sokup, halkı kesmeyi bir an kesmedi.

74. Ömer

Ey padişah, ay başına altın tac giyse yakışır; çünkü eşiğinde kapıcın olmuştur.

75. Âlî

Aşktan dili tutulmuş [kimse] yaralı vücûdunu toprak eyledi. Aşk hastası dindar elbisesini istemedi.

76. Şemsî

Ey gönül alan, güneşin yanağında her an görüneni parıltı sanma aşkının mumu güneş şamdanına dikildi.

77. Abdî

Sana yakınların mahzun kalbi şâd olup uzakların içi dışından ayrıldı.

78. Hasan

Senin yanağının gülünün hevesi yaseminin gönlünü yele verdi.

79. Şâdî

Gör kimin doğu ve batıda yığınla mücevheri varsa [senin] vuslatının şehrini alıp uzun zaman mutlu bir hayat sürdü.

80. Salih

Ey gözleri büyücü, kalp kitabıma baktın, safâ sayfasını görüp ona benzedin.

81. Zeyn

Gümüşsüz ve altınsız olana itibar edilmedi. Şimdi bu yerde muteber olan paralılardır.

82. Sûzî

Kaseden içen gözümün içi her zaman gözyaşıyla nakış bağlamıştır.

83. Revânî

O genç, pahalı mücevhere bakıp yolun başında her an acayip cilveler eder.

84. İsa

Her kötü yazılıyla gezme dedim. O ay incinip yanağını gizledi. Âh, iki gün günahkâr beni ile kirpiğinin ucunu göstermedi.

85. Aklî

O boyu elif kaşları med [sevgili] bize sarf okurmuş, dün gırtlak harflerinin nicesini okudu.

86. Yûsuf

Ey gönül, dil birbiri ardınca, [sevgilinin] beli ile dudağının harflerini zikrettiği için benim şiirlerim nazik ve şirindir.

87. Ömer

Gönül alan [sevgili] her zaman parlak saçını büküp eteğini hilal eder.

88. Şâh

Şirin ay, aydınlık yüzünü Ferhat'tan nice yıl saklayıp hiç göstermemiştir.

89 Bahâ

Arifler, sanmayın ki rakiplerinin yergisine çıkışırlar; meyve veren ağacı taşlayıp yapraklarını sökmelerine [çıkışırlar].

90. Âyâz

İrfan meclisine erişip esrara vâkıf olanlar meziyetler yarıştırıldığında gayesizce raksa başlarlar.

91. Sinân

Hilal, [onun] eşiğinin taşında dilencidir; her zaman ekmek vermeyeni en başta götürür.

92. Kaya

Gönül, iki yarasında asla muzdarip olmadı, gönül yarası üç derece olunca [durum] tersine döndü.

93. Receb

O gül, her yanında ben gezegenlerini gösterirken yanak bahçesinin pek çok hâlini görüp seyredin.

94. Sâdık

[Sevgilinin] kirpikleri bela üzere beladır ama o yüzde [şimdi] bir [de] ayva tüyü peydâ oldu.

95. Kâsım

O gözü katile karşı ne zaman çok figân etsem [figânım] etrafı dolaşır.

96. Yûsuf

Bu benim gönlüm safâyı görmedi, gönülden başkası cefanın yüzünü görmedi.

97. Bedr

Sen gümüş tenlinin benlerinin yarası gizli kalır mı? Senin göğsün kıyafetten soyunmuş iki dağın dışarıdadır.

98. Bayrâm

Gökyüzü dilberin eşiğine yüz sürmez, kendi ayından uzaklaşalı başkasını da görmez.

99. Dâvud

Gönlüm nice sevgilinin yanağının aksiyle ışık bulmuş bir ocaktır ama [onun sonu da] yok olmaktır.

100. Ferzenî

Aklı olgun [olan kimse] şeker ile dudağını bir görür mü? Safâ şehrinin çocuğu [bile] aklı noksana bakmadı.

101. Rahmetî

O sevinç ülkesinin şahı, kullarına ziyafet verip, şarap elden ele dolaşırken, bütün nimetleri [mideden] ağıza gelinceye [kadar] yendi.

102. Yûsuf

Beyim, yüreğim her saat kanla dolsa yeridir; kaşlarının köşeleri sonsuza dek [yüreğimi] delmiştir.

103. Rahmî

Göğsümdeki yarayı gösterince sevgili okunun yarasına merhem sürdü.

104. Sıdkî

Miskin gönül, sana ne kadar [ok] atarsa [da] [sevgilinin] gözleri oklarını sonra bir yere topla.

105. Şeyh Kemâl

Ey boyu safâ gülistanının servisine [benzer sevgili], zenginler [zenginlerle] fakirler [fakirlerle] benzeri benzeriyle muradınca oturur; gül dalının [sana] meyli olursa [ne var?]

106. Budag

Ey şâh, yan bakışının kılıcıyla nice hasta [âşığın] yaralı gönlünü aldığın için iki saçınla sonunda bir iki kere gönlünü sakinleştir.

107. Yûsuf

Perişân gönül bu âlemin ne dilenciye ne cihangire kalmadığını görünce ben yorguna daima "üryan ol" dedi.

108. Seyf

Ayrılığın sen şâhın taliplerini sersemlettiğinde saçın ve kaşın dert ve yokluk tarafını gösterir.

109. Budag

Kıvılcımlı âh, daima göğe varıp yel mumunu nereye diker bilmem.

110. Ömer

Göz gördükçe bu gönül cevreden sevgiliye meyletmez.

111. Yûsuf

Sevgili aydınlık güneşin yüzünü görünce onu kendine tâc etti. Felek yüzünü gösterirse hilali kendine yaşmak eder.

112. Behîştî

Ey gönül çelen, şarap mecliste her zaman peyderpey buseni aldı.

113. Şemî

Ey teni halis gümüş[sevgili], güneş, yüzünü göreli kendini eksik ve değişik görür.

114. Yûsuf

Sen şâh için ölmeye tedbir alanların yüreklerinin başı üzerine kılıçlar yer ettiler.

115. Yûsuf

Her kim âlemi aydınlatan güneş gibi sonsuz sefer ederse [senin] aşkının âlemini görür.

116. Yûsuf

O siyah saç, aşk ehline ne yaptı gör; sihir yapıp gönüllerini baş aşağı etti.

117. Takî

Âşığın gözü yaş ile dolu, [o] düşkün mücevherlerini artırdı.

118. Yûsuf

Gözyaşımda yüzenler ihsan yüzünü görür; derya yüzünde yürüyen fayda yüzünü görür.

119.Velî

Kalbi ağlatan şimdi yanağındır ondan önce iki saç tutamın ve boyundur.

120. Latîf

Gönüller şimdi [sevgilinin] gam bağında yalnızdır sanma; üzgün gönlün inlemesi de onlarla birlikte baş aşağıdır.

121. Hüsrev

Rakiplerden asla gözünü sakınmadan yüzünü sınırsızca her tarafa gösterirsin.

122. Yûsuf

Zevk ve safâ burcunun ayı [olan] sevgilin gibisi selefe nasip olmadığı için onlar [senin kadar] muhabbet arzusuna muhtaç olmadılar.

123. Oruç

O peri yüzlünün yanağı ay tarzındadır deme.

124. İmâm

O güzeller şahının kakülleri görüneli âşıklar zümresinin gönülleri yaman olmuştur.

125. Ramazan

Kanlı gözlerde damla çok olur; ateşte közde kıvılcımlar görünür.

126. Ahmed

Kalbin kanı, gözden sürekli akıp dünyayı öyle gark etti ki kendisinden başkasını görmedi.

127. Ramazan

Rakip gönül dostları arasındayken sevgiliyle inci saçtı [ama] nigar sonra o mücevherden geçip rinde meyletti.

128. Yûsuf

Benlerle dolu yanağın öyle görünür ki onu görenin [gözü] gökteki inci yıldızları ve ayın yüzünü hiç göremez.

129. Hilâlî

Sevgili [âşığı] azarlayıp bir tarafa gitse ruhu sonsuzca helak edip [öbür] tarafa [koyar].

130. Câmî

Benim efendim, kötü rakipler sana hasetten "cemaatle neden kaynaşırsın" derlerse, olgunluğunu ortaya koy.

131. Selâm

Ey şâh, kulunun şiirine bakmazsın; kişi sözü ortaya getirince başı döner.

132. Yûsuf

O şahın adam öldüren gözüyle cenk eden gitti; elini candan yudu kılıcı, yayı terk etti.

133. Bilâl

O yüce makamlı padişah, bana incinmedi; [dudağını] sunduğu an saçının yüzünden yana doğru [başını] çevirdi

134. Veys

Rakibin başı gidip kalbine yokluk gelsin [de] ölüyorken ne okurlarsa razıyız.

135. Yûsuf

Cemâlinin güneşi ile ay; kavuşanlar bir tarafta kendi [ise] her an şaşkındır.

136. Adnî

Derdinin oku daha yaralar açmamışken, ağzını kadeh [için açtın]; başı dönen kişi başka ne yapabilir. (?)

137. Yûsuf

Gönül her gece yüzünü toprağa sürüp inlerse şaşılır mı? [Senin] saçının kuyruğunu gün yüzünde görüp sevdi.

138. Şâh

Sevgili, gönlü yaralıların kara yazıları hakkında saçından bir kitap yazdı. [Kitabın], bütün manaları gamlıları kapsar ama tarak o manaların yarısını kendinden bilmektedir.

139. Nebî

Ay [sevgilinin] boyunu pencereden gördü böylece başsız ayaksız [onun] yolu başında mesken edindi.

140. Bâlî

Her kim şeref ve yüksek rütbeye ulaşmak isterse [isteği] hasıl olana dek kendini büyük görmesin.

141. Sadr

Can kuşu avında tanesi olmayanlar tamamıyla [şunlardır]: siyah kirpiklerinin oku ve saçlarının tuzağı.

142. Nihânî

Ey taze fidan, ben dururken senin ayağının toprağı olamayacak kimseler [senin] gönlünü, canını ve aklını başından alırlar.

143. Kalb-i Gül

Gönlün nasıl zamanın kamili oldu dediler, o fazilet sahibi dili hasıl etti dedim.

144. İskât-ı Aynî

Ey gönül sahibi denize bir ucundan gir [diğerinden] çık [onun] söz incisinin sonsuz bendelerini gör.

145. İskât-ı Mislî

Kadrinin yıldızlarının [çokluğundan] feleklerin cümle küresi görünmez; felek öğretmeni orada ayı korkmadan nasıl göstersin?

146. Bi-İsm-i Ahmed

Rahat isteyen [senin] yoluna gayesizce başını verir. Devlet tacı isteyen ayağının toprağının talibidir.

147. Tahlîl

Himmetinin büyüklüğü övgünden bol olsa şaşılır mı? Zira o sonsuz övgüden gönlün dileği [daha] makbuldür.

148.Tahlîl

Halk cömertlik nehri'nin dilencisidir, deniz onun mukâbilidir.

149. Terkîb

[Ey] göz, gel denizin dalgalarını seyret; faziletlilere nasıl [da] hikmet incilerini getiriyor.

150. Tebdîl

Gönlü gör, [senin] güzel huylarını övmede cümleye baş oldu; ârifler toplanıp [onu] alkışladırlar.

151. Tansîs ve Tahsîs

Eğer dilin [Allah'ı] hamd ile [meşgul] olursa zamanın [onun] lütuflarıyla geçer.

152. Kinâyet

Ey gönül [sevgilinin] mihrâbında secde eden ol, her zaman vech-i ahsenle hamd edici ol.

153. Telîf-i İmtizâcî

[Ey] güneş, dünya yüzünde yedi deniz karışır ama [senin] fazilet denizinde değersiz okyanus [ancak bir] kabarcıktır.

154. Telîf-i İttisâlî

Âlim, felek tâkında [sevgilinin] temiz tabiati dünyayı ilimle aydınlatırken ay ve güneşi [ondan] daha güzel görmedi.

155. Tashîf

Ey iyi namlı, baş, kalemin dili gibi vasıflarına bel bağlayıp [seni] methetmek için kalem gibi devamlı gayesizce döner.

156. Kalb-i Baz

Dönek felek, doğrusu [senin] adaletinin bekçisinden korkar; kadehi devamlı el ucuyla baş aşağı tutar.

156. Şâh Efendi

Bir sıcak yüzlü [güzeli] kucaklamanın âlemi vardır; doğrusu [insan] kış gününde ateş kenarında olmalı.

157. Aşkî

Gam derdi aşk ile gönülden gider. Aşkın yüzünü görmeyen keder gördü.

158. Hüsrev

Ey güzeller hükümdarı, hele bir kez aynaya bak ay senin karşında görünmesi kabil midir?

159. Rüstem

Ey ay, yanağında ne kadar benin var, dedim; Rum [diyarında] dolaş Arabistan'ı say dedi.

160. Ubeydî

Uykusuz gözümde [sevgilinin] kana bulanmış yılana [benzer elinin aksi, sanırsın vazoda bir deste taze güldür.

SONUÇ

Ubeydî, XVI. Yüzyıl divan şairlerindendir. Tahsil görmüş, kadılık görevinde bulunmuş, divan tertip etmiştir. Müzik ve muamma ile ilgilenmiş ve şairlik kabiliyetini şarkı türünde yazdığı musammatlarda göstermiştir. Kaynaklarda divanından başka bir eseri bulunduğuna dair hiçbir bilgi yoktur.

Şiirleri ele alındığında genellikle lirik söyleyişi tercih etmiş olmasına rağmen yer yer müstağni bir üslupla yazdığı şiirler de görülmektedir. Divanında her harfin baş kısımlarında bir münacaat ve naatın yer alması dikkat çekici bir özelliktir. Hatta zor kafiye bulunan harflerden biri olan zel harfiyle yazılmış olan iki gazelden birisinin münacaat, diğerinin naat olması şairin bu türlere öncelik verdiğinin göstergesidir.

Ubeydî devrinin şairleri ile etkileşim içinde olmuştur; bazı gazellerinde görülen Bâkî etkisi, muammada usta Emrî'yi takip edişi bu duruma örnek gösterilebilir. Ayrıca şarkı üslubuyla Aşık Ömer'i ve Nedim'i de etkilemiştir.

Şairin hayatı ve edebi kişiliği birinci bölümde ele alınırken şekil açısından yapılan incelemeler ikinci bölümde verildi. Üçüncü bölümde yapılan içerik incelemesi göz önüne alındığında münacaat ve naatların niceliği sebebiyle Allah'ın kudretinden ve Peygamber'in vasıflarından çokça bahis açılmış, kozmik unsurlar adı geçen gazellerle birlikte en çok kasideler içerisinde yer almışlardır. Divanda tabiatin tuttuğu yer ise şehir tasvirlerinde bile alışılagelmişin dışında değildir. Sosyal hayat, günlük hayatta kullanılan eşyalar ve bazı geleneklerle divana yansımıştır.

Divan metni üç nüsha ve birçok mecmuadan yararlanılarak oluşturuldu. Ubeydî'nin şiirlerinin birçok divan, şiir mecmuası ve cönklerde yer alması onun tanınmış bir şair olduğunu gösteren işaretlerden biridir. Çalışmamızın son kısmında yer alan günümüz Türkçesi ile nesre çeviri bölümü, metni sağlamlaştırmamıza yardımcı oldu; ayrıca bu bölümün okuyucu içinde kolaylık sağlayabileceğini düşünüyoruz.

Bu çalışma ile Ubeydî Divanı kapsamlı bir şekilde incelenerek okuyucularını istifadesine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Niyazi: **Ahmed Bâdî Efendinin "Riyâz-ı Belde-i Edirne" Adlı Eserinin Tezkire Kısmı,** Edirne, Trakya Üniversitesi, SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 2008.

Âşık Çelebi: **Meşâir-üş-Şuarâ**, Haz. Meredith Owens, London, Gibb Memorial Trust Yay., 1971.

Cengiz, Halil Erdoğan: "Divan Şiirinde Musammatlar" **Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı – II (Divan Şiiri),** C. LII, Temmuz - Ağustos - Eylül 1986, s. 291-429.

Çelebioğlu, Âmil: **Kanûnî Sultân Süleymân Devri Türk Edebiyatı**, İstanbul, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1994.

Donuk, Suat: **Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmuʿa-i Eşâr İsimli Şiir Mecmuası (1a-70b),** Gaziantep, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.

Emrî: **Divan**, Haz. M. A. Yekta Saraç, İstanbul, Eren Yayınları, 2002.

Erzurumlu İbrahim Hakkı: **Mârifetnâme,** haz. Turgut Ulusoy, C.I, İstanbul, Hasankale İbrahim Hakkı Hz. Camii ve Külliyesini Yaptırma ve Yaşatma Derneği, 1974.

Gültekin, Hasan: **Mecmuʿa-i Nezâyir (Transkripsiyonlu Metin),** Denizli, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2000.

İpekten, Haluk: **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz,** İstanbul, Dergah Yay., 2005.

Kaplan, Yunus: "Nihânî (İbrahim Çelebi) Ve Gazelleri" **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,** C. 5/4, Fall 2010, s. 1271-1303.

Karasoy, Yakup – Yavuz, Orhan: **Âşık Ömer Divanı,** Konya, İnci Ofset, 2010.

Kayabaşı, Bekir: **Kâf-zâde Fâ'izî'nin Zübdetü'l- Eş'âr'ı**, Malatya, İnönü Üniversitesi, SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 1997.

Küçük, Sabahattin: **Bâkî Dîvânı (Çevrimiçi)**

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-128335/h/bakidivanisabahattinkucuk.pdf

Kınalı-zade Hasan Çelebi: **Tezkiretü'ş-Şuarâ**, C. 2, Haz. İbrahim Kutluk, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yay., 1989.

Kocatürk, Vasfi Mahir: **Türk Edebiyatı Tarihi,** Ankara, 1970.

Kurnaz, Cemal **Divan Edebiyatı Yazıları,** Ankara, Akçağ Yay, 1997.

Levend, Agâh Sırrı: **Türk Edebiyatı Tarihi** I. Cilt, Ankara, TTK Yayınları, 1988.

Mustafa Âlî: **Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı**, Haz. Mustafa İsen, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yay., Sayı: 93,Tezkireler Dizisi- Sayı: 2, 1994.

Macit, Muhsin: **Nedim Divanı,** Ankara, Akçağ Yay., 1997.

Öztuna, Yılmaz: **Türk Mûsikisi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi,** Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., 2000.

Riyâzî: **Riyazü'ş-Şuarâ**, Haz. Namık Açıkgöz, Ankara Üniversitesi SBE, Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi, 1982.

Saraç, M. A. Yekta: **Klasik Edebiyat Bilgisi-Biçim, Ölçü, Kafiye,**

İstanbul, Gökkubbe Yay., 2011.

Solmaz, Süleyman: **Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı**, Ankara, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 2005.

Şemseddin Sami: **Kamûsü'l-Alâm**, C. 4, Ankara, Kaşgar Neşriyat, 1996.

Şentürk, A. Atilla: "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler(Burçlar), **Türk Dünyası Araştırmaları**, sy. 90, 1994, s. 135-136.

Şentürk, Ahmet Atillâ: **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1999.

Şentürk, Ahmet Atillâ - Kartal, Ahmet: **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2004.

Tuman, Mehmet Nâil: **Tuhfe-i Nâilî, Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri,** Haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatcı, Ankara, Bizim Büro Yay., 2001.

Tümer, M. Fırat: **Ubeydî Divanında Dînî ve Tasavvufî Unsurlar,** Eskişehir, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Ubeydullah Dede: **Evsâf u Mu'cizât-ı Nebî,** Haz. Ahmet Cevdet, İstanbul, İkdam Matbaası, 1313.

Üngün, Sevim: **"Enîsü'l-Müsâmirîn Tahlili ve Tenkitli Neşri",** İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, **1972.**

Ünlü, M. Şahabettin: **Ubeydi Hayatı-Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni,** İstanbul, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 1991.

Yahyâ Bey: **Dîvan**, Haz. Dr. Mehmed Çavuşoğlu, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977.

Yavuz, Kemal: "Nihânî'nin Sultan I. Selim Adına Yazdığı Muammalı Kasidesi ve Çözümü", **İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, sayı 28, 1998, s. 547-583.

Yekbaş, Hakan: "Divan Şairinin Sessiz ve Gizli Anlatımı: Muvaşşah" **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,** C. 7/3, Summer 2012, s. 2649-2700.

Zülfe, Ömer: **Yakınî Divanı,** (Çevrimiçi) http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1213667/h/girismetin.pdf, 2009.